

วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์

นายพุฒิพงศ์ จวบความสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EVOLUTION OF CRIMINAL LIABILITY REGARDING TO “MISCHIEF” IN THAILAND

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws
FACULTY OF LAW
Chulalongkorn University
Academic Year 2022
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์
โดย	นายพุดมพงศ์ จวบความสุข
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร)	
.....	กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

พุดิพนธ์ จวบความสุข : วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์. (THE EVOLUTION OF CRIMINAL LIABILITY REGARDING TO “MISCHIEF” IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ชัชพล ไชยพร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการและแนวคิดของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย ตามที่ปรากฏใน กฎหมายมั่งรายศาสตร์ กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสโดยอธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ รวมถึงสภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เพื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ตลอดจนสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดมาทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย อีกทั้งมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายและสังคมวิทยา กฎหมายพบว่า การกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย อาณาจักรล้านนาซึ่งเป็นอาณาจักรใกล้เคียง สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยแปรผันตามปัจจัยด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ล้วนมีอิทธิพลต่อการวิวัฒนาการของกฎหมาย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงแนวความคิดของการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยแบ่งช่วงการศึกษาออกเป็นสองช่วง คือ ช่วงยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ และช่วงยุคกฎหมายสมัยใหม่ โดยถือเอาช่วงการปฏิรูปกฎหมายเป็นจุดเปลี่ยนแปลงทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดของแต่ละประเทศในแต่ละช่วงเวลาได้

ทั้งนี้การศึกษาพบว่า แนวความคิดการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย และต่างประเทศมีความคล้ายคลึงกันในแต่ละยุคสมัย โดยเฉพาะนามธรรมของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเปลี่ยนแปลงไปจากการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้ปกครอง หรือทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชนหรือรัฐ มาเป็นการมุ่งคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเอกชนเพื่อผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของเอกชนและรัฐ อีกทั้งมีการแยกความรับผิดชอบทางแพ่งและความรับผิดทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม แม้อายุจะเปลี่ยนแปลงไปกฎหมายของแต่ละประเทศยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินบางประเภทที่มีความสำคัญตั้งแต่ครั้งอดีตกาล การกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์จึงมีได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน อันมีผลต่อแนวความคิดในการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ และสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของบุคคล ทั้งนี้ จุดเปลี่ยนของการปฏิรูปกฎหมายของแต่ละประเทศแตกต่างกันกล่าวคือ ประเทศฝรั่งเศสเกิดจากสภาวะการขับเคลื่อนภายในประเทศในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง ในขณะที่ประเทศอังกฤษเกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประเทศไทยเกิดจากสภาวะกดดันทางอ้อมในด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ต่างจากประเทศอินเดียซึ่งการปฏิรูปเกิดจากสภาวะการบังคับโดยตรงเนื่องจากอยู่ภายใต้อาณานิคม

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6380205434 : MAJOR LAWS

KEYWORD: CRIMINAL DAMAGE, CRIMINAL MISCHIEF, DAMAGE TO PROPERTY, EVOLUTION, HISTORY OF LAW

Puttipong Juabkwamsuk : THE EVOLUTION OF CRIMINAL LIABILITY REGARDING TO “MISCHIEF” IN THAILAND.

Advisor: Assoc. Prof. CHACHAPON JAYAPHORN, Ph.D.

The objective of this research is to study the evolution and concept of criminal liability regarding to mischief in Thailand as shown in the Laws of King Mengrai, the Law of the Three Seals, the Penal Code of R.S.127 and the current Penal Code. The research also covers the comparison study with England, India and France and study the influent factors in criminal liability regarding to mischief.

The criminal liability regarding to mischief is an offence against property which aims to protect proprietary right and right-of-use asset, to prevent individual and co-property ownership from destroying, damaging, or causing depreciation and uselessness. This offence has evolved from ancient times to the present. Based on the historical legal research and sociological legal research, it is found that the determination of this offence has evolved since Sukhothai period, Lanna Kingdom which is a neighboring kingdom, Ayutthaya period until the beginning of Rattanakosin, the legal reformation period during the reign of King Chulalongkorn and continued to the present. The social, economic, governmental, and traditional factors have significantly influenced the evolution of the law. This thesis examines the concepts of criminal liability regarding to mischief. The study has divided into two main study periods: the pre-modern law period and the modern law period, considered the legal reformation of each country as the turning point. The objective is to analyze and compare the influent factors in each period.

The study has found that in each period the concepts of the criminal liability regarding to mischief of Thailand, England, India, and France are quite similar. The spirit of the law has changed from the aim of protective proprietary right and right-of-use asset of the community's master or guardian to aim at individual property rights and economic interests of the private sector. Moreover, civil liability and criminal liability are clearly separated from each other. However, the change did not depend only a factor, but depended on all related factors which affected the concept of proprietary right's protection in the modern period. The turning point of legal reform of each country is different in which France's legal reform was caused by the internal drive in social, economic, and governmental factors, England was caused by industrial revolution, whereas Thailand was caused by the indirect pressure in economic and international relation factors. Unlike in India, the reform was caused by the direct force since India was colonized.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. ชัชพล ไชยพร ซึ่งให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่านได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำ ตลอดจนถึงแนะแนวทางในการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการศึกษากฎหมายไทยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ อีกทั้งให้ความเมตตาตลอดระยะเวลาในการศึกษาให้แก่ผู้เขียนจนผู้เขียนมีแรงบันดาลใจในการศึกษาหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตและทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดีเยี่ยม จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งให้คำแนะนำซ้ำๆ อย่างมากเกี่ยวกับประวัติศาสตร์กฎหมายไทยจนข้าพเจ้าสามารถเข้าใจในวิวัฒนาการของกฎหมายไทยเพื่อนำไปปรับใช้กับการทำวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม ที่กรุณารับเป็นกรรมการ และกรุณาให้คำปรึกษาเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณบิดา (นายศิริศักดิ์ จวบความสุข) และมารดาที่รัก (นางภัททิรา จวบความสุข) ด้วยความเคารพอย่างสูงสุดที่ได้มอบชีวิต มอบสิ่งดีงาม ให้ความเมตตา ความปรารถนาดี และอบรมสั่งสอนผู้เขียน ตลอดถึงให้การสนับสนุนผู้เขียนตลอดมา ขอคุณน้องสาวที่รักยิ่ง ได้แก่ นางสาวอรจิรา จวบความสุข, นางสาวขวัญจิรา จวบความสุข และที่ขาดไม่ได้ คือ นายธนเดช ถมประเสริฐ ผู้คอยเป็นกำลังใจอันสำคัญ คอยอยู่เคียงข้าง ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และสนับสนุนผู้เขียนตลอดมา นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเหล่าผองเพื่อนนิติศาสตรมหาบัณฑิต รุ่น 63 ได้แก่ พี่จำ, พี่ตั้ง, พี่ริส, พี่โดนัท, พี่ควีน, ธัญ, พี่ท และอื่น ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจ คอยพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือกันในด้านการศึกษาอย่างเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณครูปาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ ขอคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ และขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่หोजดหมายเหตุแห่งชาติที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าหาข้อมูลแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี

พุดิพงษ์ จวบความสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ฐ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย..... 7	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย..... 8	8
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย..... 8	8
1.5 ขอบเขตการวิจัย..... 9	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 9	9
บทที่ 2 วิวัฒนาการและแนวความคิดของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย..... 10	10
2.1 สมัยก่อนกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง..... 13	13
2.1.1 ลักษณะทางสังคม การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยก่อนกรุงสุโขทัย..... 13	13
2.1.2 กฎหมายสมัยก่อนกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง..... 16	16
2.2 สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง..... 24	24
2.2.1 ลักษณะทางสังคม การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยกรุงสุโขทัย..... 25	25
2.2.2 กฎหมายสมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง..... 30	30
2.2.2.1 หลักศิลาจารึกหลักที่ 38..... 30	30

2.2.2.2 กฎหมายมังรายศาสตร์	32
2.3 สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น	41
2.3.1 ลักษณะทางสังคม การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น	42
2.3.2 กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น	46
2.3.2.1 พระไอยการอาชญาหลวง	51
2.3.2.2 พระไอยการอาชญาราษฎร์	55
2.3.2.3 พระไอยการลักษณโจร	59
2.3.2.4 พระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จ	68
บทที่ 3 วิวัฒนาการและแนวความคิดในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยตั้งแต่ยุคปฏิรูปกฎหมาย	78
3.1 การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127	80
3.1.1 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 324	80
3.1.2 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 325	83
3.1.3 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดต่อส่วนตัวตามมาตรา 326	85
3.1.4 คำพิพากษาและประเด็นในทางกฎหมายของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127	85
3.2 การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา	87
3.2.1 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358	88
3.2.2 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 359	97
3.2.3 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 360	102
3.2.4 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 360 ทวิ	104
3.2.5 คำพิพากษาและประเด็นในทางกฎหมายของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา	108
บทที่ 4 วิวัฒนาการและแนวความคิดของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของต่างประเทศ	114

4.1 แนวความคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินในยุคโบราณ	114
4.1.1 กฎหมายของชาวบาบิโลน (Babylonian Law)	117
4.1.2 กฎหมายของชาวโรมัน (Roman Law)	118
4.2 ความผิดฐานทำให้เสียหายของประเทศอังกฤษ	124
4.2.1 ยุคกฎหมายแองโกล-แซกซอน	124
4.2.2 ยุคการก่อตัวของกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)	126
4.2.3 ยุคหลักเอควิตี้ (Equity Doctrine)	130
4.2.4 ยุคกฎหมายสมัยใหม่	134
4.2.4.1 Destruction of Stocking Frames Act ค.ศ. 1812	136
4.2.4.2 Malicious Damage Act ค.ศ. 1861	138
4.2.4.3 Criminal Damage Act ค.ศ. 1971	143
4.3 วิวัฒนาการความผิดฐานทำให้เสียหายของประเทศอินเดีย	154
4.3.1 ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ของอินเดีย	154
4.3.1.1 ยุคอินเดียโบราณ	155
4.3.1.2 ยุคมุสลิมปกครอง	163
4.3.1.3 ยุคกฎหมายแองโกล-ฮินดู (Anglo-Hindu law)	166
4.3.2 ยุคกฎหมายสมัยใหม่	168
4.3.2.1 ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย	170
4.3.2.2 พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984	175
4.4 ความผิดฐานการทำให้เสียหายของประเทศฝรั่งเศส	180
4.4.1 ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย	180
4.4.1.1 ยุคกฎหมายยุคกลางตอนต้น	180
4.4.1.2 ยุคกฎหมายยุคกลางตอนปลาย	188
4.4.1.3 ยุคราชานิธิปไตย (Ancient Regime)	192

4.4.2 ยุคปฏิวัติฝรั่งเศส	197
4.4.3 ยุคสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	202
4.4.4 ยุคปฏิรูปกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ค.ศ. 1994	209
บทที่ 5 วิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดทางอาญา ฐานทำให้เสียทรัพย์ระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ	221
5.1 เปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูป กฎหมาย (Pre-Modern Law).....	223
5.1.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ	223
5.1.1.1 ประเทศไทย.....	223
5.1.1.2 ประเทศอังกฤษ	226
5.1.1.3 ประเทศอินเดีย	228
5.1.1.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	228
5.1.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง.....	233
5.1.2.1 ประเทศไทย	233
5.1.2.2 ประเทศอังกฤษ	236
5.1.2.3 ประเทศอินเดีย	236
5.1.2.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	238
5.1.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด	241
5.1.3.1 ประเทศไทย	241
5.1.3.2 ประเทศอังกฤษ.....	244
5.1.3.3 ประเทศอินเดีย	244
5.1.3.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	244
5.1.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ.....	246
5.1.4.1 ประเทศไทย	246

5.1.4.2 ประเทศอังกฤษ.....	249
5.1.4.3 ประเทศอินเดีย	250
5.1.4.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	251
5.2 เปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูป กฎหมาย (Modern Law).....	255
5.2.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ.....	255
5.2.1.1 ประเทศไทย.....	255
5.2.1.2 ประเทศอังกฤษ	256
5.2.1.3 ประเทศอินเดีย.....	258
5.2.1.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	260
5.2.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง.....	264
5.2.2.1 ประเทศไทย.....	264
5.2.2.2 ประเทศอังกฤษ	265
5.2.2.3 ประเทศอินเดีย.....	267
5.2.2.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	268
5.2.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด.....	273
5.2.3.1 ประเทศไทย.....	273
5.2.3.2 ประเทศอังกฤษ.....	275
5.2.3.3 ประเทศอินเดีย	277
5.2.3.4 ประเทศฝรั่งเศส.....	277
5.2.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ.....	281
5.2.4.1 ประเทศไทย.....	281
5.2.4.2 ประเทศอังกฤษ	283
5.2.4.3 ประเทศอินเดีย	284

5.2.4.4 ประเทศฝรั่งเศส	286
5.3 วิเคราะห์การกำหนดความรับผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์ในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย	290
5.3.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์	290
5.3.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง	291
5.3.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด	302
5.3.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ.....	303
5.4 วิเคราะห์การกำหนดความรับผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์ในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย	306
5.4.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์	306
5.4.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง	308
5.4.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด	323
5.4.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ.....	326
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	327
6.1 บทสรุป.....	327
6.1.1 วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย	328
6.1.1.1 ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modern Law).....	328
6.1.1.2 ยุคกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law).....	334
6.1.2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์.....	340
6.1.2.1 ปัจจัยด้านสังคม.....	340
6.1.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ.....	341
6.1.2.3 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง.....	343
6.1.2.4 ปัจจัยด้านคติความเชื่อ	345
6.2 ข้อเสนอแนะ	351

บรรณานุกรม	354
ประวัติผู้เขียน	364

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยในยุคก่อนปฏิรูปกฎหมาย.....	73
ตารางที่ 2 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยในยุคหลังปฏิรูปกฎหมาย	112
ตารางที่ 3 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในยุคโบราณ	122
ตารางที่ 4 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย.....	150
ตารางที่ 5 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย.....	178
ตารางที่ 6 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย.....	216
ตารางที่ 7 : แสดงลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย	231
ตารางที่ 8 : แสดงลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย.....	240
ตารางที่ 9 : แสดงองค์ประกอบด้านเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย.....	245
ตารางที่ 10 : แสดงโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย	253
ตารางที่ 11 : แสดงองค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย.....	261
ตารางที่ 12 : แสดงองค์ประกอบด้านทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย	270
ตารางที่ 13 : แสดงองค์ประกอบด้านเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย.....	280
ตารางที่ 14 : แสดงโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย.....	288

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์ประกอบของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 358 ได้แก่ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กล่าวคือ ต้องมีการกระทำซึ่งเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน อีกทั้งต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ส่วนองค์ประกอบภายใน ได้แก่ องค์ประกอบในด้านเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนากระทำเพื่อให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย แต่ถ้าเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของตนเองก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น การที่จำเลยเพียงแต่ถอนเสาหัวของโจทก์แล้วเอาไปกองไว้ เพื่อใช้ทางเดินตามที่เคยใช้เท่านั้น มิได้มีเจตนากระทำเพื่อให้ทรัพย์สินของโจทก์เสียหายอย่างใด จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน¹

การกำหนดขอบเขตในด้านทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบในด้านวัตถุประสงค์แห่งการกระทำต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากจะเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยแล้ว ปรากฏแนวความคิดกำหนดเหตุฉกรรจ์โดยกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ทรัพย์สินที่เป็นเครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม ปศุสัตว์ ยวดยาน สัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ การประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม หรือพืชผลของกสิกร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 359 และการกระทำต่อทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 360

เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่สำคัญอีกกรณีหนึ่ง ได้แก่ การทำลาย การทำให้เสียหาย หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นที่

¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 705/2507

สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำในวัด สำนักสงฆ์ สถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถานอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานที่ราชการ หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท²

จากบทบัญญัติในเรื่องความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ได้แก่ ปัจจัยในด้านทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองซึ่งประกอบไปด้วยทรัพย์สินที่เป็นเครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการ หรืออุตสาหกรรม ปศุสัตว์ ยวดยาน หรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม หรือพืชผลของกสิกรรม และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับวัตถุในทางศาสนา

การกำหนดความรับผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์สินนั้น นับได้ว่าเป็นความผิดพื้นฐาน และเป็นความผิดที่มีความสำคัญในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัย ปรากฏแนวความคิดการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้หลายฐานความผิด และปรากฏแนวความคิดการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชน ได้แก่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกิจการกรรม รวมถึงทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชน ได้แก่ ทรัพย์สินของทางราชการ ทรัพย์สินในทางศาสนา ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์ อีกทั้งมีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียทรัพย์สินต่อทรัพย์สินประเภทต่างๆ ข้างต้น ประกอบกับมีการกำหนดโทษเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แนวคิดในการกำหนดความผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์สินยังคงปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการอาชญาราษฎร์ พระไอยการอาชญาหลวง พระไอยการลักษณะโจร และพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ โดยรากฐานของกฎหมายตราสามดวงได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์โดยรับผ่านมาจากมอญหรือที่เรียกว่า “คัมภีร์ธรรมสัตถัม” ยกตัวอย่าง บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะโจร กล่าวถึงการทำลายทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินสำคัญในทางพระพุทธศาสนา พระไอยการอาชญาหลวง ปรากฏแนวความคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์และทรัพย์สินของแผ่นดิน พระไอยการ

² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 ทวิ

อาชญากรรม คຸ້ມครองทรัพย์สินของราษฎร และขุนนางจากการใช้อำนาจปกครองไพร่หรือผู้ที่มีศักดินาต่ำกว่า ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับกรณีข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม ตัวอย่างเช่น การทำให้น้ำข้าวเสียหายจากการเกี่ยวหญ้าในนาแต่ได้ข้าวติดมาด้วย³ การไถนาทำให้น้ำข้าวเสียหาย⁴ การเอาโค-กระบือไปไถข้าวที่ฟุ้งหวาน⁵ การกระทำความผิดกล่าวข้างต้นมีลักษณะเป็นความรับผิดชอบในทางละเมิด นอกจากนี้ ยังปรากฏกรณีที่เป็นความรับผิดชอบทางอาญา ตัวอย่างเช่น การทำลายรั้วนา หรือการปล่อยให้โค-กระบือเข้าไปในไร่นาของบุคคลอื่น⁶ ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) หลังจากกรุงศรีอยุธยาล่มสลาย การปฏิรูปบ้านเมืองให้เป็นที่ตั้ง “ครั้งบ้านเมืองดี” จึงเป็นเรื่องสำคัญในรัชสมัยของพระองค์ เกิดการปฏิรูปประเทศหลายด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านศาสนา และด้านกฎหมาย สังเกตได้จากการรวบรวมกฎหมายจากกรุงศรีอยุธยาให้เป็นหมวดหมู่มากยิ่งขึ้น และแก้ไขส่วนที่บกพร่องออกไปจนกลายเป็น “กฎหมายตราสามดวง” จนมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กฎหมายตราสามดวงจึงได้ถูกยกเลิกไป ซึ่งความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่สมัยก่อนปฏิรูปกฎหมายจนถึงหลังปฏิรูปกฎหมายแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการ และแนวความคิดของการบัญญัติกฎหมายที่แตกต่างไปอย่างมาก

ช่วงการปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทำให้เสียทรัพย์สินตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงนั้น มีความเก่าแก่และล้าหลัง บทบัญญัติมีลักษณะที่กระจัดกระจายไม่เป็นหมวดหมู่ ทั้งในด้านของขอบเขตการคุ้มครองทรัพย์สิน ไม่มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบในทางแพ่ง และทางอาญาอย่างชัดเจน อีกทั้งปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจากประเทศมหาอำนาจได้เข้ามาคือศาลานสยามสมัยนั้น ผู้ร่างกฎหมายจึงต้องการร่างกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นสากล แต่ในขณะเดียวกันยังคงต้องการรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์ของการคุ้มครองทรัพย์สินที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน การนำกฎหมายต่างประเทศมาเป็นต้นร่างจึงมิใช่เป็นการนำมาทั้งหมด หากแต่ต้องการพัฒนากฎหมายที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

³ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 15

⁴ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 21

⁵ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 26

⁶ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 24

จึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และได้บัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ในส่วนที่ 9 หมวด 7 เรื่องการทำลายทรัพย์ซึ่งแต่เดิมเคยเรียกว่าความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ อย่างไรก็ตาม คำว่าประทุษร้ายต่อทรัพย์นั้นกินความถึงความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อื่น ๆ ได้แก่ การลักทรัพย์ การชิงทรัพย์ หรือการปล้นทรัพย์ จึงมีการบัญญัติเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้มีการบัญญัติถึงองค์ประกอบของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ซึ่งยังคงมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน การคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกิจการอื่น วัตถุประสงค์ในทางศาสนา อีกทั้งคุ้มครองทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์อีกด้วย

แนวคิดของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้สืบทอดมายังประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน กล่าวคือ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในกฎหมายฉบับปัจจุบันถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 358 จนถึงมาตรา 361 และมีการเพิ่มเติมในประเด็น “ทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย” อีกทั้งมีการเพิ่มเติมกรณีทรัพย์ซึ่งเอาไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ในมาตรา 360 และมีการเพิ่มเติมมาตรา 360 ทวิ กรณีทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนาเข้าไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และสถานการณ์บ้านเมือง ณ เวลานั้น

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศในการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ตั้งแต่สมัยโบราณพบว่า มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าฮัมมูราบี แห่งอาณาจักรบาบิโลน ที่กล่าวถึงการทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และทรัพย์สินบางประเภทโดยมีการกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตาม ปรากฏแนวคิดของการลงโทษที่มีลักษณะรุนแรงตามแนวคิดที่เรียกว่า “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” นอกจากนี้ กฎหมายโรมันก็ปรากฏแนวคิดการกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในเวลาต่อมาในแต่ละประเทศก็ได้มีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แตกต่างกันออกไป ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์

การศึกษาวิวัฒนาการและมาตรการทางกฎหมายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยและต่างประเทศ ขอบเขตของการศึกษา ได้แก่ การศึกษาถึงแนวความคิดในการกำหนดองค์ประกอบของความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ในแต่ละช่วงเวลา โดยแบ่งเป็น 2 ยุค ได้แก่ ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย (Pre-Modern law) และยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย (Modern law)

ซึ่งประเทศที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษา ได้แก่ แนวความคิดการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอินเดีย ซึ่งทั้งสามประเทศนี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการร่างประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินเดียเป็นประเทศต้นกำเนิดอารยธรรมของโลกซึ่งประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอินเดียมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่มีวิวัฒนาการในการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งมีรากฐานมาจากระบบกฎหมายแองโกลแซกซอน (Anglo-Saxons) อีกทั้งมีอิทธิพลอย่างมากในการร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของอินเดีย ซึ่งการศึกษาแนวคิดในการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละประเทศด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จะทำให้ทราบถึงจุดร่วมและจุดแตกต่างของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินในแต่ละยุคสมัยว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ตาม การกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอาศัยประเภท และลักษณะของทรัพย์สินเป็นตัวแปรในการกำหนดความรุนแรงของโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบันพบว่าทรัพย์สินบางประเภท ได้แก่ พระพุทธรูป วัตถุในทางศาสนา ทรัพย์สินที่ใช้ในการเกษตร ปศุสัตว์หรือกิจกรรม บทบัญญัติในอดีตปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเหล่านั้นไว้ด้วยเช่นกัน ประกอบกับในอดีตยังไม่มีแยกความรับผิดทางแพ่งกับความรับผิดทางอาญาออกจากกันอย่างสิ้นเชิงทำให้มีการใช้โทษในทางแพ่งและทางอาญาในลักษณะที่ปะปนกันไป ซึ่งการศึกษาวិวัฒนาการของความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินจะทำให้ทราบว่าเพราะเหตุใดประเทศไทยยังคงคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวข้างต้น และปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยสำคัญในการแบ่งแยกความรับผิดในทางแพ่งและความรับผิดทางอาญาออกจากกันในกฎหมายไทยโบราณ

แม้ในปัจจุบันจะมีการแยกความรับผิดทางแพ่งและความรับผิดในทางอาญาออกจากกันอย่างสิ้นเชิงหลังจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการวินิจฉัยในเรื่องขอบเขตของทรัพย์สินว่ากฎหมายมีความคุ้มครองมากน้อยเพียงใด สิ่งใดเป็นเกณฑ์ในการแยกความรับผิดทางแพ่งและความรับผิดทางอาญาออกจากกัน ประกอบกับหากไม่เป็นทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น มาตรการใดจะเป็น

มาตรการที่เหมาะสมในการเยียวยาแก่เจ้าของทรัพย์สิน ยกตัวอย่าง กรณีการวินิจฉัยความผิดเกี่ยวกับศพ⁷ ไม่ปรากฏคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ชัดเจนว่าศพเป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174/2508 ที่เพียงแต่วินิจฉัยประเด็นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646⁸ ซึ่งวินิจฉัยเพียงประเด็นเรื่องความสมบูรณ์ของพินัยกรรม แต่ไม่ได้วินิจฉัยว่าศพเป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม เมื่อสภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปจึงมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับศพในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 366/3⁹ ซึ่งกำหนดว่าทำให้เสียหาย การเคลื่อนย้าย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งศพ ส่วนของศพ อัฐิ หรือเถ้าของศพเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายจึงมุ่งคุ้มครองศพหากมีการทำลายศพ การเคลื่อนย้ายอัฐิ หรือการทำลายสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศพ กฎหมายอาญาจึงเป็นมาตรการที่เข้ามาคุ้มครองศพตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นต่อมาหากในอนาคตเมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปทรัพย์สินที่มีมูลค่าอาจไม่ใช่ทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายใดๆรับรองไว้เท่านั้น หากแต่เป็นทรัพย์สินประเภทใหม่ ๆ ที่มนุษย์ไม่เคยมีมาก่อน ได้แก่ ทรัพย์สินเสมือนจากจักรวาลนอภิมิต (Metaverse)¹⁰ ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมอีกสังคมหนึ่งของมนุษย์ ขอบเขตของการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาจะสามารถป้องกันผลร้ายจากการทำลาย การทำให้เสียหาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าวได้หรือไม่ ดังนั้น การศึกษาวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานดังกล่าวโดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกฎหมายอาญาในแต่ละช่วงเวลา จึงมีความจำเป็นต่อการวิเคราะห์และคาดคะเนว่าในอนาคตการกำหนดความรับผิดชอบทาง

⁷ ความหมายของ “ศพ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ซากผี หรือร่างของคนตายแล้ว

⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 “บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรมกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้”

⁹ มาตรา 366/3 ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งศพ ส่วนของศพ อัฐิ หรือเถ้าของศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁰ Metaverse หมายถึง โลกเสมือนที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเปิดให้ผู้คนได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการประชุม พบปะพูดคุย ติดต่อ ท่องเที่ยว บันเทิง หรือช้อปปิ้งเสมือนอยู่ในโลกจริง ผ่านตัวตนที่เป็นอวตาร (Avatar) ซึ่งเป็นกราฟิกสามมิติ อังอิง เทวัญ อุทัยวัฒน์, "จักรวาลนอภิมิตคือตัวเร่งความเหลื่อมล้ำทางสังคม." [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2565, ที่มา : <https://www.thaipost.net/articles-news/148375/>.

อาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เหมาะสมนั้นควรเป็นเช่นไร อีกทั้งการศึกษากฎหมายในเชิงประวัติศาสตร์ จะทำให้ทราบคุณค่าและได้รับองค์ความรู้ใหม่จากกฎหมายของบรรพชนเพื่อเป็นประโยชน์ต่ออนุชนคนรุ่นหลังสืบไป

จากวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองมูลค่าและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน อีกทั้งมุ่งคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ให้อุดพ้นจากการประทุษร้ายซึ่งเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยคำนึงถึงประเภทของทรัพย์ และคุณค่าทางสังคมของทรัพย์สินนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม คุณค่าทางสังคมของทรัพย์สินนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการคุ้มครองทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยควรปรับให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในปัจจุบัน ประการสำคัญ คือ จะต้องเข้าใจแนวความคิดของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเพื่อกำหนดรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับปัจจัยที่มีพลวัตทางสังคมนั้น ๆ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษาในเรื่องวิวัฒนาการและแนวความคิดของการบัญญัติความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ รวมถึงศึกษาวิวัฒนาการของกฎหมายในต่างประเทศที่ใช้บังคับ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้สามารถเข้าใจแนวความคิดของประเทศไทยและต่างประเทศในการบัญญัติความผิดฐานดังกล่าว อีกทั้งก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและปัจจัยในการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและสาระสำคัญในการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของแต่ละประเทศ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบ
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของแต่ละประเทศ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลนำมาศึกษาเปรียบเทียบ และหาแนวทางในการปรับใช้ให้เข้ากับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

4. เพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และความเหมาะสมของการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญารัฐาน ทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

แนวความคิดและรูปแบบของการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยและต่างประเทศมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน อีกทั้งมีขอบเขตของการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐาน ทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ ลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ลักษณะของเจตนา และลักษณะของโทษแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเป็นพลวัตในการคุ้มครองทรัพย์สินจากการทำให้เสียทรัพย์สิน ทำให้ผู้กระทำความผิดอาจรับโทษตามประเภทของทรัพย์สิน คุณค่าทางสังคมของทรัพย์สิน และความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อสภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ขอบเขตของการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินจึงมีความเปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่งผลให้แนวคิดในการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของแต่ละประเทศมีวิวัฒนาการและแนวความคิดที่ต่างกััน ดังนั้น การกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์สินควรคำนึงถึงวิวัฒนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยการค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา บทความ และวารสารของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศในแต่ละยุคสมัย โดยผู้เขียนได้แบ่งยุคของการบัญญัติกฎหมายอาญาออกเป็น 2 ยุคใหญ่ ๆ ได้แก่ ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย และยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย ประกอบกับนำเหตุการณ์สำคัญอันมีอิทธิพลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญา และการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์สินของแต่ละประเทศเป็นจุดแบ่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวความคิด หรือนโยบายในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยต่อไป

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ บทความทางกฎหมาย รายงานการศึกษารววิจัย วิทยานิพนธ์ สื่ออินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ บทบัญญัติของกฎหมาย และคำพิพากษาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาทำการศึกษารววิจัย วิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ ตลอดจนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง อันจะนำไปสู่ข้อสรุป และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเข้าใจวิวัฒนาการและแนวความคิดในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. สามารถเข้าใจปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. สามารถเปรียบเทียบแนวคิด วิวัฒนาการ และบทบัญญัติของการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านวิวัฒนาการของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

บทที่ 2

วิวัฒนาการและแนวความคิดของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยในยุค ก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

การศึกษาวิวัฒนาการและแนวความคิดของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยสามารถแบ่งช่วงเวลาของการศึกษากฎหมายออกได้เป็น 2 ช่วงเวลาใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) ช่วงยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย และ(2) ช่วงยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย ซึ่งในแต่ละยุคสามารถแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ที่แตกต่างกันไป ประกอบกับแต่ละยุคสมัยพบปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โครงสร้างในการศึกษาความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย สามารถแบ่งช่วงเวลาของการศึกษาได้ตามโครงสร้างดังต่อไปนี้

- (1) ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย
 - (1.1) สมัยก่อนกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง
 - (1.2) สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง
 - (1.3) สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- (2) ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย
 - (2.1) กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127
 - (2.2) ประมวลกฎหมายอาญา

การแบ่งยุคการศึกษาเป็นยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย และยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทยใช้เหตุการณ์สำคัญที่เป็นสิ่งที่แบ่งยุคสมัยข้างต้นออกจากกันอย่างชัดเจน ได้แก่ การบังคับใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เมื่อพุทธศักราช 2451 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หรือนักนิติศาสตร์บางท่านเรียกว่า “สมัยประมวลกฎหมาย”¹¹ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าวิวัฒนาการและแนวความคิดของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเสียอีก กล่าวคือ ประเทศไทยได้นำบทบัญญัติจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ (ธรรมสัทถัม) ซึ่งรับมาจากมอญโดยเป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นก่อนการสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย สังเกตได้จากลักษณะการเรียบเรียงเป็นข้อพิพาทหรือมูลคดี โดยในเวลาต่อมา

¹¹ โรเบิร์ต แลงกาต, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1 (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2526), หน้า 49

มีอิทธิพลต่อกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกด้วย¹² ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเริ่มศึกษาตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียงก่อนเป็นอันดับแรก

กฎหมายสมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรล้านนา ถือว่าเป็นยุคสมัยในทางกฎหมายร่วมกัน เนื่องจากอาณาจักรสุโขทัยก่อตั้งเมื่อราว พ.ศ. 1782 และอาณาจักรล้านนาก่อตั้งเมื่อราว พ.ศ. 1835 โดยอาณาจักรทั้งสองแห่งเป็นอาณาจักรที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ทั้งกฎหมายลักษณะโจรสมัยกรุงสุโขทัย (ศิลาจารึกหลักที่ 38) และกฎหมายมังรายศาสตร์ (วินิจฉัยมังราย) ของอาณาจักรล้านนา กฎหมายทั้งสองต่างก็เป็นกฎหมายที่นำหลักการในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาปรับให้เข้ากับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร¹³ ประกอบกับทั้งสองอาณาจักรมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นในหลายด้านทั้งในด้านการเมือง กล่าวคือ ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชพระมหากษัตริย์ของอาณาจักรล้านนา ได้แก้พญามังรายเป็นพระสหายสนิทกัน รวมทั้งพญาเมืองแห่งเมืองพะเยา ได้ผูกมิตรไมตรีกันอย่างแน่นแฟ้น เพื่อป้องกันการรุกรานจากพวกมองโกล¹⁴ และด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์โดยพระเจ้ากือนาแห่งอาณาจักรล้านนา ได้แต่งตั้งทูตมาขอพระสุมนเถระ ซึ่งเป็นพระภิกษุของอาณาจักรสุโขทัยขึ้นไปสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่อาณาจักรล้านนา ดังนั้น กฎหมายสมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรล้านนาถือว่าเป็นยุคสมัยในทางกฎหมายร่วมกันจนต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับล้านนายุติลงตั้งแต่สุโขทัยได้ถูกผนวกให้เป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยา

การแบ่งยุคของกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นถือว่าเป็นยุคสมัยในทางกฎหมายร่วมกัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงราชอาณาจักรจากกรุงศรีอยุธยามายังกรุงรัตนโกสินทร์ แต่เมื่อพิจารณาจากแนวคิดการร่างกฎหมายตราสามดวงช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ออกมามาก อย่างไรก็ตาม แนวคิดในของกฎหมายในแต่ละลักษณะยังคงหลักการตามกฎหมาย

¹² กฎหมายสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) แม้มีการตรากฎหมายเพิ่มเติมแต่ยังคงเค้าเดิมจากกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา และเมื่อพิจารณาจากตอนต้นของกฎหมายตราสามดวงที่กล่าวถึงคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ดังนั้นกฎหมายในสมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมายจึงมีที่มาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ทั้งสิ้น อังถึง วินัย พงศ์ศรีเพียร, "กฎหมายตราสามดวง: แวนส่องสังคมไทย ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ลำดับที่ 1 สถานภาพการศึกษากฎหมายตราสามดวง," (2547), หน้า 14-16

¹³ ประเสริฐ ญ นคร, มังรายศาสตร์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสียงเสียงเจริญ, 2514), หน้า 1-3

¹⁴ สุนิตย์ เหมนิล, "บทวิจารณ์หนังสือ "ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครองของล้านนาและสุโขทัย ข้อคิดใหม่และข้อสังเกตบางประการ", "วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์" (2561), หน้า 3

เดิมตั้งเช่นสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ บทบัญญัติของกฎหมายที่ออกในรัชกาลที่ 1 นั้น บางบทเพียงแทรกเข้ามาและปะปนในกฎหมายเดิม และมีการร่างกฎหมายใหม่โดยการแก้ไขบทกฎหมายเก่าโดยตรง¹⁵

แนวความคิดของกฎหมายทั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีอิทธิพลมาจาก “คัมภีร์พระธรรมศาสตร์” กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากประกาศพระราชปรารภแห่งประมวลกฎหมายในรัชกาลที่ 1 ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงมีพระราชโองการแก่กรรมการผู้ทำหน้าที่ตรวจชำระระบบกฎหมายว่าให้จัดดำเนินการตรวจชำระ “ตั้งแต่พระธรรมศาสตร์เป็นต้นไป” ซึ่งได้ปรากฏในกฎหมายเก่าที่ตกทอดมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเช่นกัน ประกอบกับการแบ่งกฎหมายออกเป็นลักษณะต่าง ๆ มีลักษณะเค้าโครงที่มาจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์เช่นเดียวกัน ดังนั้นแนวความคิดของกฎหมายทั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นจึงมีที่มาจากแหล่งเดียวกัน

แนวความคิดในการกำหนดความรับผิดชอบในทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การกระทำใดอันมีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นสิ่งต้องห้าม รัฐจึงมีบทบาทในการเข้ามาควบคุมการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยการออกกฎหมายเกณฑ์หรือมาตรการเพื่อควบคุมประชาชนในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข¹⁶ กฎหมายอาญาจึงเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน ปรามปราม ควบคุม และเตือนให้บุคคลในสังคมประพฤติตนให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันและผลประโยชน์ของรัฐ หากรัฐปล่อยให้บุคคลในสังคมกระทำการใดๆ โดยไม่มีขอบเขตหรือยอมให้มีการแก้แค้นกันเอง ย่อมทำให้เกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงแก่สังคมนั้น ภารกิจของกฎหมายอาญา คือ ภารกิจในการคุ้มครองสังคมซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ (1) ต้องเป็นการกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็น (2) ต้องไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลจนเกินจำเป็นซึ่งสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย (3) ภารกิจในการป้องกัน

¹⁵ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า 50

¹⁶ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 15-16.

ปราบปราม ควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำความผิด¹⁷ และ(4) ภารกิจในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย และคุณค่าที่จำเป็นที่เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์

นอกจากนี้ กฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ในการมุ่งคุ้มครองต่อชีวิต และความปลอดภัยของ ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สิน และชื่อเสียงของปัจเจกบุคคล เมื่อบุคคลใดกระทำการอันฝ่าฝืน กฎหมายอาญา บุคคลนั้นย่อมต้องถูกลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย การบัญญัติเนื้อหาของ กฎหมายอาญาในสมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เนื่องจากการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมและมีการทำกิจกรรมกันเกิดขึ้น หัวหน้าชุมชนหรือผู้ปกครอง จำต้องแสวงหามาตรการในการควบคุมชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ให้เป็นไปอย่างปกติสุข บทบัญญัติใน ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในยุคก่อนปฏิรูปกฎหมายประกอบด้วย กฎหมายยุคก่อน กรุงสุโขทัย กฎหมายสมัยกรุงสุโขทัย และกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

2.1 สมัยก่อนกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง

ประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งปัจจุบันประกอบด้วยประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ภูมิภาคดังกล่าวมีประวัติศาสตร์และความเป็นมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่าหลายศตวรรษ ปรากฏ หลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นถึงความเจริญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม วิวัฒนาการด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในสมัยโบราณที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมของมนุษย์ที่ ทำให้เกิดมาตรการในการควบคุมสังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุขอันมีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิด ฐานทำให้เสียทรัพย์ในสมัยก่อนกรุงสุโขทัย

2.1.1 ลักษณะทางสังคม การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยก่อนกรุงสุโขทัย

ลักษณะพื้นฐานของเศรษฐกิจสมัยโบราณของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ การที่ มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในชนบท การดำรงชีพของมนุษย์ คือ การผลิตอาหารและการทำงานฝีมือเป็นแบบ เก้าแก่ที่ตกทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น¹⁸ มนุษย์มีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ วัฒนธรรมของมนุษย์ในสมัยโบราณเป็นการแสวงหาอาหารเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีพโดยเวลา ต่อมามนุษย์ในบริเวณนี้รู้จักการเพาะปลูกโดยชนเผ่าบรรพบุรุษในภูมิภาคนี้ ได้แก่ พวกเงาะเซมัง หรือ

¹⁷ คณิต นคร, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), หน้า 60-66

¹⁸ ดีจีอี ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2522), หน้า 15-20

พวกเขื่อนยเตเมียร์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณคาบสมุทรลาลู พวกเผ่ากุกุในเกาะสุมาตรา เผ่าเตละในเกาะเซลีเบส และพวกเผ่าฟูนันในเกาะบอร์เนียว¹⁹ โดยจำนวนรวมของพวกกลุ่มชนเหล่านี้้น้อยมาก ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมจึงน้อยตามไปด้วย ทำให้เป็นชนกลุ่มที่ด้อยความเจริญในตลอดสมัยประวัติศาสตร์

ชนเผ่าดังกล่าวเริ่มเข้าสู่ความเจริญจากการเพาะปลูกในบริเวณชุมชนของพวกเขาซึ่งมนุษย์ได้คิดค้นวิธีเพาะปลูกในสมัยโบราณมี 2 ประเภท ได้แก่ (1) การปลูกพืชแบบไร่เลื่อนลอยซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือการถาง การเผา และ (2) การเพาะปลูกพืชแบบคงที่ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ การใช้การรดน้ำในการปลูกพืช การปลูกพืชแบบแรกมีชื่อพื้นเมืองแตกต่างกันไปหลายชื่อ และยังคงมีอยู่ไม่เพียงแต่ในบริเวณส่วนลึกที่เป็นที่ราบสูงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น แต่การเพาะปลูกในลักษณะดังกล่าวสามารถพบได้เช่นเดียวกันในเขตอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณแถบศูนย์สูตรของโลก พืชที่เหมาะสมต่อการปลูกแบบไร่เลื่อนลอย ได้แก่ การเพาะปลูกพืชจำพวกที่มีหน่อหรือหัว เช่น เผือกหรือมัน แล้วจึงปลูกข้าวเจ้าชนิดที่ขึ้นตามภูเขา เช่น ข้าว หรือข้าวโพด เมื่อกาลเวลาผ่านไปก็จะเคลื่อนย้ายไปยังที่ใหม่โดยทำการถางและเผาด้วยวิธีเดียวกันอีก ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และป้องกันการกัดเซาะทำลายของหน้าดิน²⁰ ต่อมาเมื่อประชากรหนาแน่นขึ้นการเพาะปลูกประเภทนี้ค่อนข้างเป็นที่นิยมอย่างมากในสมัยโบราณ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเพื่อเพาะปลูก แต่ละชุมชนจึงมีความจำเป็นจะต้องใช้ที่ดินอย่างกว้างขวางในการเพาะปลูก ทำให้เกิดการโยกย้ายหมู่บ้านกันทั้งหมู่บ้านเป็นครั้งคราวเพื่อไปหาที่ทำมาหากินในที่ใหม่ โครงสร้างทางสังคมจึงเกิดความเปลี่ยนแปลงไปด้วย²¹

กลุ่มชนที่มีความเจริญสูงกว่ามักอาศัยอยู่อย่างเป็นหลักแหล่งตามบริเวณริมน้ำหรือบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำต่าง ๆ สังกตได้จากมีการพัฒนาระบบการท่อน้ำเพื่อการกักเก็บและการรักษาน้ำที่ได้จากฝนในฤดูมรสุม การกั้นที่ดินเป็นขอบคันนาให้สูงขึ้นเพื่อรักษาน้ำในนาข้าว มีการควบคุมและการแจกจ่ายน้ำไปตามที่นาต่าง ๆ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีพัฒนาการขั้นสูง วิธีนี้เริ่มมีใช้ตั้งแต่แรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์ในหมู่ชนชาติที่มีอารยธรรมขั้นสูงโดยพบได้ในหลายบริเวณของ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²¹ O. W. Wolters, "Some Features of the Cultural Matrix," *In History, Culture, and Region in Southeast Asian Perspectives*, Cornell University Press (1999), p.27-30

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ การเพาะปลูกในเกาะบาหลี เกาะชวา ในประเทศอินโดนีเซีย²² และในบริเวณรัฐไทยใหญ่ในสหภาพพม่า

การเกษตรกรรมโดยการทน้ำเพื่อการเพาะปลูกของชุมชนทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติโดยผู้นำชุมชนในฐานะเป็นผู้นำในการจัดระบบการทน้ำซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้อำนาจปกครองของผู้นำชุมชนต่อสมาชิกในชุมชน²³ การเกษตรกรรมโดยการทน้ำเพื่อการเพาะปลูกของชุมชนทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อกิจกรรมดังกล่าว การจัดระบบการทน้ำโดยผู้นำชุมชนถือเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้อำนาจปกครองของผู้นำชุมชนต่อสมาชิกในชุมชน อีกทั้งการผลิตข้าวด้วยวิธีการดังกล่าว นักประวัติศาสตร์กล่าวกันว่า “เป็นวิธีการผลิตพืชที่สำคัญยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ประกอบกับ “เป็นการค้นพบที่สำคัญยิ่งในทางเศรษฐกิจของประวัติศาสตร์มวลมนุษยชาติ”²⁴ เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงความเจริญขั้นสูงของมนุษย์ในยุคโบราณที่มีการพัฒนาวิธีการทำเกษตรกรรม ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้จำนวนประชากรในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้นอย่างมาก เกิดการอพยพไปในบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอื่น ๆ ในบริเวณภูมิภาคนี้ ได้แก่ บริเวณแม่น้ำโขง แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำอิรวดี²⁵ อีกทั้งยังพบว่ามีเครื่องปั้นดินเผาเพื่อใช้ในการไถนา การปลูกกอไผ่ ต้นปาล์มชนิดต่าง ๆ ต้นผลไม้ต่าง ๆ รู้จักการหาอาหารเพิ่มเติมโดยการจับปลา และการใช้เรือสำหรับหาปลา

การขยายตัวของชุมชนและการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดสังคมเมืองในสมัยโบราณซึ่งประกอบไปด้วยหมู่บ้านและผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก อีกทั้งสังคมมีความซับซ้อนขึ้นทำให้เกิดการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในระยะแรกการครอบครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกิดจากการแย่งการครอบครองที่ดินเพื่อการเพาะปลูก²⁶ ในสมัยโบราณผู้นำชุมชน หรือ “เจ้าเมือง” จะเป็นผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ส่งผลให้เป็นผู้ที่มีสิทธิเด็ดขาดในที่ดินเพื่อการทำ

²² Karl Leopold Hutterer, "The Natural and Cultural History of Southeast Asian Agriculture: Ecological and Evolutionary Considerations [Online]," *Anthropos* 78, no. 1/2 (1983), available from <http://www.jstor.org/stable/40461009>, p.169–212.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²⁴ Hutterer, "The Natural and Cultural History of Southeast Asian Agriculture: Ecological and Evolutionary Considerations," p. 141.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²⁶ "Before Bangkok," in *A History of Thailand*, ed. Chris Baker and Pasuk Phongpaichit (Cambridge: Cambridge University Press, 2009). p.1-25

เกษตรกรรม ทำให้บุคคลดังกล่าวเป็นชนชั้นสูงของสังคมซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของระบบการปกครองโดยกษัตริย์ นอกจากนี้จะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ที่ดินแล้วยังมีพลทหารเป็นกองกำลังเสริมในการทำสงคราม โดยร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของสังคมเมืองในสมัยโบราณที่มีการปกครองโดยกษัตริย์ปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยก่อนกรุงสุโขทัย ได้แก่ อาณาจักรทริภุชชัยหรือบริเวณจังหวัดลำพูนของประเทศไทยในปัจจุบันที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล

2.1.2 กฎหมายสมัยก่อนกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีแนวคิดและประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เนื่องจากดินแดนในประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีดินที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมในประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้หลายชาติพันธุ์ที่รวมตัวขึ้นเป็นสังคมอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งนี้ รวมทั้งบรรพบุรุษของชนชาติไทยตั้งแต่สมัยยุคหินเก่า ยุคหินกลางและยุคหินใหม่ แต่ในยุคโลหะเป็นยุคที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสังคมเมืองมากที่สุด สังเกตได้จากการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต การผลิตแลใช้เครื่องประดับ การสร้างคูน้ำล้อมรอบชุมชนโดยใช้กำลังพลปรากฏการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ทรัพย์สินในการดำรงชีพของมนุษย์ ประกอบกับปรากฏลักษณะของสังคมชุมชนที่มีความเจริญมีระเบียบแบบแผนในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์²⁷ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีภูมิปัญญาในการจัดสรรทรัพยากร “น้ำ” เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแล้ว

ช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ดินแดนประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในด้านศาสนาจากอารยธรรมอินเดียโดยรับผ่านทางดินแดนใกล้เคียง จากติดต่อค้าขายและการทำสงครามซึ่งปรากฏหลักฐานในคัมภีร์ชาดกของพระพุทธศาสนา เช่น คัมภีร์มหานิทเทส คัมภีร์อรรถศาสตร์ มหาชนกชาดก มหาภาพรามาณะและจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงดินแดนประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากอารยธรรมอินเดียมีการตั้งสมมติฐานขึ้นโดยนักประวัติศาสตร์ชาติตะวันตก ได้แก่ การทำสงครามในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชที่ทำให้ชาวลิงคราชภัทร์หลบหนีมาตั้งถิ่นฐานและ

²⁷ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2562), หน้า. 28-29.

เผยแพร่วัฒนธรรมอินเดียในภูมิภาคนี้²⁸ อีกทั้งสมมติฐานจากการที่พ่อค้าชาวอินเดียเข้ามาค้าขายและอาศัยอยู่ร่วมกันกับชนพื้นเมืองในดินแดนแห่งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทองคำจากภูมิภาคนี้ จนมีคำกล่าวที่ดินแดนแห่งนี้เป็น “ดินแดนสุวรรณภูมิ”²⁹ หรือสมมติฐานที่พราหมณ์หรือพระเจ้ามา โดยพบหลักฐานการจารึกที่เป็นจารึกภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาของชนชั้นสูงและเป็นผู้ที่มีความรู้ โดยปัจจัยทั้งหมดมีความเป็นไปได้สูงทั้งสิ้น

วรรณะพราหมณ์และกษัตริย์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่ออิทธิพลในด้านศาสนา คติความเชื่อ และกฎหมายในดินแดนของประเทศไทย ควบคู่ไปกับการที่พ่อค้าชาวอินเดียเข้ามาทำการค้า ทำให้เกิดความเจริญในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับการปกครองประชาชน ดังนั้น ผู้ปกครองในแคว้นต่าง ๆ จึงต้องแสวงหามาตรการในการควบคุมประชาชนให้ได้อย่างทั่วถึง แนวคิดการปกครองระบบเทวราชาของอินเดียจึงมีอิทธิพลต่อสังคมในสมัยโบราณที่สร้างผู้ปกครองให้มีสถานะเช่นเดียวกับสมมติเทพอันมีสถานะเหนือบุคคลธรรมดา และมีการสืบต่อสถานะผ่านทางสายเลือดซึ่งจะสามารถดำรงไว้ซึ่งการใช้อำนาจอย่างถูกต้องและชอบธรรมเพื่อรักษาดินแดนให้คงอยู่สืบไป อิทธิพลทางด้านกฎหมายที่ส่งผลต่อการปกครองบ้านเมืองของผู้ปกครองแคว้นต่าง ๆ ในสมัยโบราณ ได้แก่ การรับเอาคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ของฮินดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์ หรือกฎหมายของพระมนู

คัมภีร์ธรรมศาสตร์เป็นวรรณคดีทางศาสนาที่เรียกว่า “สัมฤทธิ์” ซึ่งมีพัฒนาการมาจากกฎหมายประเภทธรรมสูตรโดยอ้างอิงจากหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อีกทั้งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งมีแนวความคิดที่ว่าวิชากฎหมายและวิชาธรรมะเป็นศาสตร์เดียวกัน จึงเป็นหลักกฎหมายที่เป็นธรรมะซึ่งมนุษย์ทุกคนพึงต้องถือปฏิบัติตาม อีกทั้งเป็นกฎเกณฑ์ที่มีไว้เพื่อจัดระเบียบของสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขโดยแบ่งออกเป็น 12 บรรพ³⁰

²⁸ ดีจีอี ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 21

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16

³⁰ บรรพ 1 ว่าด้วยกำเนิดแห่งจักรวาลและภาพรวมของมานวธรรมศาสตร์วรรณคดี, บรรพ 2 ว่าด้วยที่มาของกฎหมายและช่วงแรกของชีวิตในวณะที่ 1 วรรณะพราหมณ์ (พรมหารี), บรรพ 3 ว่าด้วยช่วงที่ 2 ของชีวิตในวรรณะพราหมณ์ (คฤหัสถ์) และหน้าที่ต่อศาสนา, บรรพ 4 ว่าด้วยการประกอบอาชีพศีลธรรมของพรมหารีและคฤหัสถ์, บรรพ 5 ว่าด้วยอาหารพิธีกรรมชำระความไม่บริสุทธิ์และหน้าที่ของสตรีเพศ, บรรพ 6 ว่าด้วยช่วงที่ 3 และช่วงที่ 4 ของชีวิตในวรรณะพราหมณ์ (วานปรมัตต์และสันยาสี), บรรพ 7 ว่าด้วยพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์วรรณคดี 2(วรรณะกษัตริย์), บรรพ 8 ว่าด้วยกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา, บรรพ 9 ว่าด้วยว่าด้วยกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา (ต่อ) วรรณคดี 3 (วรรณะไวศย) และวรรณคดี 4 (วรรณะศูทร) บรรพ 10 ว่าด้วย

คัมภีร์ธรรมศาสตร์มุ่งเน้นการบัญญัติกฎหมายในลักษณะของการพิพากษาอรรถคดีในมูลคดีต่าง ๆ โดยแยกต้นเหตุที่ก่อให้เกิดคดีข้อพิพาท (ซึ่งผู้แต่งคัมภีร์เรียกว่า“มูล”หรือ มูลอรรถ) ไว้ 18 หมวด (เรียกว่า“ มารค” คือมรรค) โดยเป็นการจัดลำดับชั้นข้อพิพาทเพื่อแยกวิเคราะห์ตามต้นเหตุข้อพิพาทต่าง ๆ ตามมูลคดีโดยได้กล่าวถึงกฎหมายในลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียหายที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายในยุคปัจจุบัน

กฎหมายละเมิดถือเป็นรากฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของกฎหมายอาญา เนื่องจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันกระทบสิทธิของเอกชน หลักการของกฎหมายละเมิดได้ผันแปรและเปลี่ยนแปลงไปตามชุมชนหรือสังคมที่แตกต่างกัน³¹ สมัยก่อนกรุงสุโขทัยปรากฏหลักฐานของการรับวัฒนธรรมอินเดียผ่านทางมอญ ได้แก่ หลักฐานจารึกกลุ่มอักษรมอญโบราณที่สร้างขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 ซึ่งอยู่ในช่วงอาณาจักรศรีอยุธยา หลักฐานข้อมูลจากศิลาจารึกแสดงให้เห็นถึงการนับถือพระพุทธศาสนาของผู้จัดทำจารึกดังกล่าวโดยใช้ภาษาบาลีเป็นหลักมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 17 ประกอบกับเป็นกลุ่มชนที่มีอิสรภาพหรือเป็นเอกราช ด้วยเนื้อหาในจารึกบ่งบอกถึงพฤติกรรมของกษัตริย์ที่ทรงดำเนินไปตามแบบอย่างทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งเป็นชุมชนที่ใช้ภาษามอญเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร ดังนั้น คัมภีร์ธรรมศาสตร์ของไทยในสมัยก่อนกรุงสุโขทัยจึงได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญ

จุดเริ่มของคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาจากหลักการในพุทธศาสนาที่ได้แผ่ขยายจากประเทศอินเดียเข้ามาในประเทศไทยเพื่อนบ้าน ได้แก่ ลังกา มอญ พม่า ลาวและไทยในราวปี พ.ศ. 1313³² ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในช่วงที่แคว้นทวารวดีกำลังเจริญรุ่งเรือง อันเนื่องมาจากพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งอินเดียได้ยกทัพมาทางตอนใต้ของประเทศอินเดียทำให้เกิดการอพยพของประชากรมาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และนำเอาสหวิทยาการ ความรู้ และคำสอนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู รวมทั้งหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเผยแพร่ด้วย ในขณะนั้นมอญหรืออาณาจักรรามัญที่มีความ

วรรณะผสมซึ่งเกิดจากการแต่งงานข้ามวรรณะและระเบียบปฏิบัติในเวลาสืบชั้นบรรพ 11 ว่าด้วยการสารภาพบาปและการไถ่บาป, การชดใช้ไถ่โทษ ฯลฯ, บรรพ 12 ว่าการแสดงออกถึงหลักปรัชญาและทางไปสู่โมกษะ (ความหลุดพ้น)

³¹ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน), คำสอนชั้นปริญญาโท, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2478), หน้า 111-112

³² ชาคริต อนันทราวัน, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 45

เจริญรุ่งเรืองโดยเฉพาะพุทธศาสนานิกายเถรวาทได้เข้ามาในเมืองหลวงซึ่งในขณะนั้น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ความเจริญของมอญมีปรากฏในบรรดาคัมภีร์ที่เรียกว่า “ธรรมสัตถัม” ซึ่งถูกเรียบเรียงเป็นภาษาบาลี และภาษาพม่าโดยพระเถระธรรมวิลาสราว พ.ศ. 1717 และพระเจ้าวราเรอ (พระเจ้าฟ้ารั่ว) โดยได้ทำการปรับให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อแว่นแคว้นในขณะนั้น³³

การแทรกแซงของพระมหากษัตริย์ในเรื่องของการทำให้ทรัพย์สินเสียหาย มีมูลเหตุ 2 ประการ ได้แก่ (1) การที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้ผู้เสียหายได้รับค่าทำขวัญตามสมควร และ (2) การที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน กล่าวโดยสรุป การทำให้เสียทรัพย์สินในสมัยโบราณยังไม่ปรากฏแนวคิดการแยกความรับผิดชอบทางแพ่ง (ละเมิด) และความรับผิดชอบอาญาออกจากกัน อย่างชัดเจน ประกอบกับรัฐจะเข้ามาแทรกแซงข้อพิพาทของเอกชนเพียงแต่กรณีกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

การพิจารณาลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามที่ปรากฏคัมภีร์ธรรมสัตถัมซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายเก่าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คัมภีร์ดังกล่าวมีการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินออกเป็นแต่ละหมวด ได้แก่ ข้อพิพาทที่เกิดจากสัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า ข้อพิพาทว่าด้วยการแบ่งเขตและอาณาเขตของที่ดิน³⁴ การทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายที่ประกอบไปด้วยการกระทำหลายรูปแบบ เช่น การกระทำที่เกิดจากบุคคล และ การกระทำเกิดจากสัตว์ซึ่งทำให้เกิดสิทธิแก่ผู้เสียหายในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของสัตว์ผู้ก่อความเสียหาย³⁵ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นลักษณะได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก การกระทำที่เกิดจากบุคคล ได้แก่ การที่ผู้ใดก่อสิ่งปลูกสร้างหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของที่ดินขวางทางน้ำเป็นเหตุให้ต้นไม้ และพืชผลในที่ราบสูงพังทลาย ผู้ที่ก่อสิ่งปลูก

³³ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า 35-38

³⁴ มนุธรรมสัตถัม ของพระเจ้าวราเรอ หมวดที่ 17 : ข้อพิพาทว่าด้วยการแบ่งเขตและอาณาเขตของที่ดิน

³⁵ มนุธรรมสัตถัม ของพระเจ้าวราเรอ หมวดที่ 12 : ข้อพิพาทที่เกิดจากสัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า

สร้างต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน³⁶ การทำลายเครื่องหมายแสดงอาณาเขตในที่ดินของผู้อื่นซึ่งประกอบไปด้วย การขุดทำลายสันหุ้ม การถมคุ การทำลายหรือเปลี่ยนเส้นทางของแม่น้ำ การทำลายเสา การตัดเชือกที่มีไว้ใช้ในการกำหนดขอบเขตของที่ดิน รวมถึงการรื้อป้ายบอกทางต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด³⁷

ประการที่สอง การกระทำที่เกิดจากสัตว์ ได้แก่ กรณีที่โคหรือกระบือตัวใดผูกติดอยู่กับโคหรือกระบือของผู้ใดผู้หนึ่งนั้น ขวิดโคหรือกระบือของผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย เจ้าของสัตว์ที่โจมตีจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน³⁸ ตัวอย่างเช่น ผู้ใดได้เช่า โค-กระบือ หรือม้าของผู้อื่นและหากสัตว์เหล่านี้ถูกฆ่าหรือทำให้บาดเจ็บโดยเสื่อโคร่ง เสือดาว ช้าง จระเข้ หรือถูกโจรขโมยไป ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนผู้ให้เช่า³⁹ กรณีโค-กระบือ ม้า หรือแพะทำลายต้นไม้และพืช⁴⁰ นอกจากนี้หากเกิดกรณีที่สัตว์ทำความเสียหายแก่พืชพันธุ์ กฎหมายกำหนดว่า “ห้ามทำร้ายสัตว์เหล่านั้น” ถ้าหากฝ่าฝืนจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมูลค่าและราคาสัตว์ในกรณีที่สัตว์เหล่านี้ถึงแก่ความตาย และชดใช้ค่ารักษาพยาบาลสำหรับกรณีที่สัตว์นั้นได้รับบาดเจ็บ⁴¹

ประการที่สาม ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ กรณีที่ทรัพย์สินถูกทำลายโดยเรือที่โดนพายุพัดมาถูกเรือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมไม่มีความผิด แต่ถ้าหากเรือที่กำลังขึ้นบกชนกับเรือที่กำลังลงทะเล ต่อมาเรือลำหลังได้รับความเสียหายหรือจมลง เจ้าของเรือที่ทำให้จมจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน⁴² กรณีถ้าเรือใหญ่กับเรือเล็กมาบรรจบกันในกลางลำน้ำ กฎหมายกำหนดให้ฝ่ายแรกต้องออกนอกเส้นทางเพื่อหลบเลี่ยง หากเจ้าของเรือละเว้นไม่ยอมหลบเลี่ยงและต่อมาเรือเล็กได้รับความเสียหาย เจ้าของเรือที่จมลงชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน⁴³

³⁶ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 168

³⁷ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 172

³⁸ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 105

³⁹ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 106

⁴⁰ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 108

⁴¹ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 109

⁴² มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 111

⁴³ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวราเรว มาตรา 112

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของคัมภีร์ธรรม สัตถัมภ์ ส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ ได้แก่ พืชพันธุ์ สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ และเครื่องหมายบอกอาณาเขตของที่ดิน นอกจากนี้ ยังพบว่า มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรอง กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินโดยการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร ตัวอย่างเช่น ในคดีพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ในที่ดินและน้ำ ทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงพยานหลักฐานความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยการทำให้เป็น ลายลักษณ์อักษรลงในศิลาจารึกหรือบันทึกที่อื่น ๆ เพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องของตนโดยศาลจะ ยกประโยชน์ให้ผู้ดำเนินการเช่นนั้น⁴⁴ นอกจากนี้ กฎหมายยังรับรองการแสดงอาณาเขตของเจ้าของ กรรมสิทธิ์ ได้แก่ การใช้ต้นไม้ พุ่มไม้ หลุม บ่อน้ำ แม่น้ำ คูน้ำ ทะเลสาบ ทางเดิน ถนน เนินเขา ต่อไม้ ก้อนหิน ทราย เศษหม้อ ถ่าน กะโหลกแก้ว กระจุกแก้ว ป้ายบอกทาง หรือเสาเพื่อแสดงอาณาเขต อสังหาริมทรัพย์ของตน หากไม่มีเครื่องหมายดังกล่าวกฎหมายกำหนดให้ผู้นำชุมชน พระภิกษุ หรือ พราหมณ์เป็นผู้จัดการชี้เขตแดนนั้นเสีย หากอสังหาริมทรัพย์ใดไม่มีเขตแดนตามเครื่องหมายดังกล่าว ย่อมให้ถือว่าไม่มีอาณาเขตใด ๆ⁴⁵

การกำหนดประเภทของทรัพย์สินของคัมภีร์ธรรมสัตถัมภ์มีอิทธิพลต่อการกำหนด ประเภทของทรัพย์สินในกฎหมายสมัยกรุงสุโขทัย สังเกตได้จากกฎหมายทรัพย์สินโบราณของไทยปรากฏ แนวคิดการแบ่งประเภทของทรัพย์สินเป็นลักษณะหรือชนิด ได้แก่ ทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (สถาวร) และทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ (ชงคม หรือ ธน) ซึ่งต่อมาได้แบ่งประเภทของทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์สินที่มีวิญญาน (วิญญานก) เช่น ช้าง ม้า หรือโค-กระบือ เป็นต้น และทรัพย์สินที่ไม่มีวิญญาน (อวิญญานก) เช่น ผ้าผ่อน แพรพรรณ แก้ว แหวน เงินทอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การแบ่งทรัพย์สินตามกฎหมายโบราณไม่มีผล ในทางกฎหมายแต่ประการใดดังเช่นการแบ่งทรัพย์สินออกเป็นอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ใน ปัจจุบัน⁴⁶ เพียงแต่การแบ่งประเภทของทรัพย์สินตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าในอดีตมนุษย์ใช้ เกณฑ์ใดในการแบ่งประเภทของทรัพย์สิน

⁴⁴ มนุธรรมสัตถัมภ์ ของพระเจ้าวราเรฐ มาตรา 169

⁴⁵ มนุธรรมสัตถัมภ์ ของพระเจ้าวราเรฐ มาตรา 171

⁴⁶ สุเมธ จานประดับ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า.24-25

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

คัมภีร์ธรรมศาสตร์ฉบับไม่ปรากฏแนวความคิดการกำหนดขอบเขต และลักษณะของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนดังเช่นกฎหมายในปัจจุบัน เพียงแต่กำหนดว่าผู้กระทำได้ “กระทำต่อ” ทรัพย์สินบางประการตามที่กฎหมายกำหนดโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย และรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งยังไม่ปรากฏแนวความคิดบัญญัติให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในการทำให้เสียหายโดยประมาท กฎหมายกำหนดเพียงแต่หากผู้กระทำได้ทำให้ทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนดเสียหาย ผู้กระทำจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของทรัพย์สินสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้น

(4) โทษสำหรับความผิด

การกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายของคัมภีร์ธรรมศาสตร์ฉบับ ได้แก่ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและการใช้ราคาหรือมูลค่าของทรัพย์สิน อีกทั้งไม่ปรากฏการกำหนดโทษที่มีลักษณะในการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ปัจจัยในการกำหนดโทษมาจากประเภทและมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกทำลาย ตัวอย่างเช่น การทำร้ายสัตว์บางประเภท ตัวอย่างเช่น การทำร้ายโค-กระบือ กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำพึงต้องถูกระวางโทษมากกว่าการทำร้ายสัตว์ประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำต้องชดใช้ราคาค่าสัตว์เป็นจำนวนยี่สิบเท่าของมูลค่าของราคาสัตว์และหากสัตว์เหล่านั้นตายผู้กระทำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติม หรือในกรณีที่สัตว์บาดเจ็บผู้กระทำต้องชดใช้ค่ารักษาพยาบาลสำหรับกรณีสัตว์ได้รับบาดเจ็บอีกด้วย⁴⁷ ดังนั้น ประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดโทษของคัมภีร์ธรรมศาสตร์

อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ธรรมศาสตร์ฉบับปรากฏแนวความคิดการกำหนดข้อจำกัดความรับผิดชอบที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายในบางกรณี ได้แก่ กรณีสัตว์ถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรือสัตว์ทำร้ายกันเองในช่วงเวลานั้น เจ้าของสัตว์ไม่ต้องรับโทษ⁴⁸ หรือในกรณีหากเจ้าของสวนหรือชาวสวนมิได้ตั้งรั้ว หรือสร้างรั้วป้องกันไว้เพื่ออารักขาที่ดินของตนจากการทำลายของสัตว์ เจ้าของสัตว์ไม่จำต้องรับผิดชอบแก่เจ้าของสวน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้

⁴⁷ มนุธรรมศาสตร์ ฉบับพระเจ้าวาเรอ มาตรา 109

⁴⁸ มนุธรรมศาสตร์ ฉบับพระเจ้าวาเรอ มาตรา 105 และ มาตรา 106 ตอนท้าย

การทานผลไม้ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งจะไม่ใช่ความผิดหากทานไปเพราะความหิวโหย⁴⁹ แต่ถ้าลักผลไม้ของผู้อื่นกลับมาจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นในกรณีทานผลไม้ของบุคคล ดังต่อไปนี้ การกระทำแก่ครูอาจารย์โดยลูกศิษย์ ทาสกระทำต่อนายของเขา หรือเด็กกระทำต่อพ่อแม่ของพวกเขา กรณีดังกล่าวข้างต้น กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ประเด็นที่น่าสนใจของการกำหนดโทษในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญมีความแตกต่างกับการกำหนดโทษในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอซึ่งมีอิทธิพลมาจากคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู กล่าวคือ คัมภีร์พระเวทการลงโทษไม่ได้มีลักษณะในทางแพ่งหรือการใช้ค่าสินไหมทดแทนเช่นเดียวกับคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญ แต่ในคัมภีร์พระเวทปรากฏแนวคิดการลงโทษทางอาญาที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดอันมีลักษณะที่มีความรุนแรง และเป็นการลงโทษในเชิงศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ตัวอย่างเช่น การทำให้เสียทรัพย์โดยการฆ่าสัตว์หรือทารุณกรรมสัตว์ กฎหมายกำหนดให้ต้องระวางโทษตามความหนักหน่วงของบาดแผลหรือความรุนแรงของความเจ็บปวดที่ได้กระทำต่อสัตว์ในการฆ่าสัตว์ที่มีค่า เช่น ช้าง ม้า อูฐ หรือวัว พระวิษณุกำหนดให้บาดมือหรือเท้าข้างเดียว นอกจากนี้ การฆ่าสัตว์หรือทารุณกรรมสัตว์ประเภทอื่น เช่น แมว สุนัข พังพอน ไก่ หรือสัตว์ประเภทอื่นที่มีมูลค่าน้อยกว่า 54 ปานะ⁵⁰ ต้องถูกตัดจมูก มิฉะนั้นเขาจะถูกปรับ 54 ปานะ แต่ในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญเป็นการกำหนดให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน และจะต้องรับโทษหนักขึ้นหากสัตว์บาดเจ็บหรือตายแล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ พบว่าในกฎหมายของมอญและกฎหมายเก่าของพม่าซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ รัฐจะเข้ามามีบทบาทในการละเมิดทุกประเภทแม้เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนก็ตาม⁵¹ อีกทั้งไม่ปรากฏสิทธิแก่แค้นระหว่างเอกชนด้วยกัน แต่เป็นการที่รัฐได้ให้อำนาจแก่กษัตริย์แต่เพียงผู้เดียวในการลงโทษผู้กระทำความผิด ไม่ได้ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการลงโทษผู้กระทำความผิดเสียเอง ผู้เสียหายมีเพียงแต่สิทธิที่จะได้รับการทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้นโดยค่าปรับจากการชดเชยความเสียหายซึ่งรัฐจะเป็นผู้รับจากผู้กระทำไปทั้งหมด อีกทั้งผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยความเสียหายแค่เพียงในกรณีการทำร้ายร่างกาย และการทำให้ทรัพย์สิน

⁴⁹ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวาเรอ มาตรา 181

⁵⁰ Ramaprasad Das Gupta, *Crime and punishment in ancient India* (Calcutta: Book Co., 1930), p. 110

⁵¹ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 37

ของผู้อื่นเสียหายเท่านั้น⁵² ดังนั้น การกระทำละเมิดตามกฎหมายของมอญจึงไม่ใช่การลงโทษทางอาญา แต่จะเป็นการลงโทษโดยการใช้ค่าปรับซึ่งผู้กระทำละเมิดพึงใช้แก่ผู้เสียหาย แต่การละเมิดที่มีผลเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ได้แก่ การกระทำความผิดโดยบุคคลที่มีศักดิ์ต่ำกระทำต่อบุคคลที่มีศักดิ์สูงกว่าตนต้องนำตัวมาลงโทษทรมาน เนื่องจากแนวความคิดที่ว่าบุคคลที่มีศักดิ์ต่ำย่อมไม่มีทรัพย์สินเพียงพอจะเป็นค่าทำขวัญได้จึงจำเป็นต้องนำตัวมาลงโทษทรมานแทน⁵³

กล่าวโดยสรุป กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยสมัยก่อนกรุงสุโขทัยได้รับอิทธิพลมาจากอารยธรรมอินเดียที่เผยแพร่เข้ามาสู่ดินแดนของประเทศไทยผ่านทางมอญ โดยในเรื่องของการทำให้เสียทรัพย์สินมีเนื้อหาจากบทบัญญัติในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ในช่วงแรก ยังไม่ปรากฏแนวคิดการจำแนกความรับผิดชอบทางแพ่งและความรับผิดชอบทางอาญาออกจากกัน อย่างชัดเจน อีกทั้งไม่ปรากฏสิทธิแก่แค้นในคดีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน แต่เป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียวในการลงโทษผู้กระทำความผิด อีกทั้ง การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายมาจากการที่ผู้กระทำต้องเสียค่าปรับให้แก่รัฐแต่เพียงผู้เดียว ส่วนขอบเขตของทรัพย์สินปรากฏแนวคิดการแบ่งประเภททรัพย์สินเป็นประเภทและลักษณะ จึงกล่าวได้ว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยในสมัยโบราณ

2.2 สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง

กรุงสุโขทัยได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นราชธานีของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 1782 หลังจากทีพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด และพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยางได้ร่วมกันรวบรวมสรรพกำลังพลขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงซึ่งยึดครองของสุโขทัยออกไปได้สำเร็จ⁵⁴ พ่อขุนผาเมืองจึงทรงสถาปนาพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยได้สำเร็จโดยมีพระนามว่า “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” สมัยกรุงสุโขทัยปรากฏหลักฐานแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของราชธานี สภาพชีวิตความเป็นอยู่ สังคม ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองของไทยอย่างชัดเจน

พ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1826 และทรงจารึกเรื่องราวพระราชประวัติ อีกทั้งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและ

⁵² โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า 93-95.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁵⁴ ภาสกร วงศ์ดาวัน, เรื่องเล่าครั้งกรุงเก่า เล่ม 2 ตอน ยึดบ้าน ครองเมือง สร้างชื่อแบในจารึกสยาม : ยุคสมัยสร้างบ้านแปงเมืองในพงศาวดาร (กรุงเทพฯ: สยามบัณฑิต, 2550), หน้า 27

วัฒนธรรมของกรุงสุโขทัยลงในหลักศิลาจากกรีก ทำให้ศิลาจากกรีกของพ่อขุนรามคำแหงถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกเป็นภาษาไทยฉบับแรกของประเทศไทยเลยก็ว่าได้ ดังนั้น การศึกษาบทบาทของสุโขทัยในความผิดทางอาญาที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงควรศึกษา ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงเป็นต้นมา โดยก่อนที่จะศึกษาบทบาทของสุโขทัยในสมัยกรุงสุโขทัยต้องพิจารณาถึงลักษณะทางการเมืองการปกครอง สังคม และเศรษฐกิจ สมัยกรุงสุโขทัยเป็นอันดับแรก

2.2.1 ลักษณะทางสังคม การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยกรุงสุโขทัย

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการสำรวจทางโบราณคดีพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณในช่วงราวก่อนพุทธศตวรรษที่ 18⁵⁵ ครอบคลุมเส้นทางการคมนาคมในสมัยโบราณบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีการขยายตัวของเส้นทางการค้าขาย ทำให้ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เกิดนครขึ้น 4 แห่งในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำยม-น่านในเขตจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดสุโขทัย แสดงให้เห็นว่าสุโขทัยเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่และมีอาณาบริเวณที่กว้างขวาง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อความในหลักศิลาจารึกในสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไทย ทำให้เห็นว่าสุโขทัยมีลักษณะเป็นรัฐ (State) แห่งแรกของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากข้อความที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 46 ได้แก่

*“ศักราช 762 นาคกษัตริย์ ปีมะโรง สมเด็จพระราชาชนนศรีธรรมราชาตามหาดิลกัรต นราชนาถ กรรโลงแม่ แลสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิบตีศรีสุริยวงศ์โอรสราช อำนาจนำหัวหาญ นำพลปราดาธรมีดลกลกษัตริย์ หากขึ้นเสวยในมโหสวริยอัครราชเป็นท้าวพระยามหากษัตริย์นคร ศรีลัชนาลัย สุโขทัย แกวกลวยผลาญประปักษ์ศัตรูพระราชสีมา...เป็นชนอบขอบพระบางเป็นแดน เท้าแสนสองหนองห้วยและแพร่...”*⁵⁶

นอกจากนี้ ศิลาจารึกหลักที่ 93 มีการบรรยายถึงลักษณะของบ้านเมืองในเขตแคว้นสุโขทัยและการเมืองการปกครองที่มีการแบ่งเป็นเขตแดนเด่นชัด โดยแคว้นแคว้นใกล้เคียง ได้แก่ แคว้น

⁵⁵ มีการพบหลักฐานทางโบราณคดีในบริเวณที่เคยเป็นอาณาจักรสุโขทัย ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ และนครสวรรค์

⁵⁶ ข้อความดังกล่าวปรากฏในศิลาจารึกวัดตาเถรซึ่งหนึ่ง ที่จารึกขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1947 แปลโดย ฉ่ำ ทองคำวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณ กรมศิลปากร หลักที่ 8 ค., หลักที่ 46 ศิลาจารึกวัดตาเถรซึ่งหนึ่ง, ศิลาจารึกวัดตาเถรซึ่งหนึ่ง พุทธศักราช 1947, สท.

ล้านนา อันมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในเขตลุ่มแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ตอนบน และบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ สุวรรณภูมิ และอยุธยา พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ที่รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ราชธานี อีกทั้งพระมหากษัตริย์ได้ปกครองราชธานีด้วยศีลธรรมโดยมีอิทธิพลมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันทำให้ราษฎรในรัฐเกิดความสงบสุข โดยข้อความในหลักศิลาจารึกหลักที่ 93 ได้ระบุไว้ ความว่า

“.....พระราชชาติไทย ทรงปกครองแคว้นแคว้น และโลกทั้งสามได้รับการปกครองโดยธรรม มีความปรารถนาสมบูรณ์แล้ว จุลศักราช 700 ...รัฐมณฑลกว้างขวาง ทั้งปราศจากภัยอันตราย และนำมาซึ่งความรุ่งเรือง รัฐสีมาของพระราชชาติผู้ทรงบุญสมภาร พระองค์นั้น เป็นที่รู้จักกันอยู่ว่า ในด้านทิศตะวันออก ทรงทำเมืองขึ้นนครไทยเป็นรัฐสีมา ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทรงทำเมือง วัชชะปุระ เป็นรัฐสีมา ด้านทิศใต้ทรงทำดอยอ้อย ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่ง แม่น้ำปิงเป็นรัฐสีมา ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ทรงทำเมืองเชียงทองเป็นรัฐสีมา ด้านทิศตะวันตก ทรงทำเมืองนาคปุระเป็นรัฐสีมา ที่แยกแม่น้ำยม (เรียกว่า แควน้อย) ได้ทรงสร้างเมืองขึ้นที่ นั้น เรียกว่าเมืองลักขะ (เมืองแสน ปัจจุบันเรียกว่าเมืองสร้อย) อยู่ในด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นรัฐสีมา ในด้านทิศเหนือ ทรงทำรัฐหนึ่ง (. . . ติดต่อชาว) เป็นรัฐสีมา พระองค์ทรง สถาปนารัฐสีมาขึ้นแล้ว ทรงประทานความสุขแก่สัตว์ทั้งหลาย ทั้งเทวดา... พระมเหสี) ของพระธรรมราชาพระองค์นั้น... พระราชาเหล่านั้น . . มีความงามน่ารัก ทรงประดับด้วยเครื่องประดับคือ ศีล”⁵⁷

แนวความคิดทางการเมืองการปกครองของสุโขทัยได้รับอิทธิพลมาจากการปกครองแบบธรรมราชาซึ่งเป็นแนวความคิดในทางพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท (ลัทธิหินยาน) จากลังกา โดยมีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ความว่า

“คนในเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งพ่อแม่ ชาวเจ้า ท่วยปั่วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิง ฟุ้งท่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน”⁵⁸

⁵⁷ ศิลาจารึก อักษรขอม ภาษามคธ จากวัดอโศการาม จังหวัดสุโขทัย (ด้านที่ 2), หลักที่ 93 ศิลาจารึกวัดอโศการาม, ศิลาจารึกวัดอโศการาม พุทธศักราช 1942, สท. 26

⁵⁸ ศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 2 บรรทัดที่ 8-13

การปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูผ่านทางประเทศกัมพูชา (ขอม) โดยพระมหากษัตริย์ในยุคนั้นต้องการให้บ้านเมืองมีความเจริญดังเช่นสมัยพ่อขุนรามคำแหง การปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ปิตาธิปไตย หรือพ่อปกครองลูกซึ่งมีแนวคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ตั้งแต่สมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์จนถึงสิ้นสมัยพ่อขุนรามคำแหง การปกครองแบบปิตุราชาหรือพ่อปกครองลูก เป็นการปกครองในลักษณะที่พระมหากษัตริย์กับราษฎรมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันในลักษณะเครือญาติ หากราษฎรมีปัญหาประการใดพระมหากษัตริย์สามารถช่วยเหลือได้⁵⁹ ส่วนการปกครองแบบธรรมราชาเกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดสมัยพ่อขุนรามคำแหง หลังจากนั้นรูปแบบการปกครองของกรุงสุโขทัยจึงเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบธรรมราชา⁶⁰

สภาพเศรษฐกิจในสมัยกรุงสุโขทัยเศรษฐกิจในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ดังข้อความปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ความว่า

“ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองคำ...” และ “...เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลาในนามีข้าว...”⁶¹

สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชถือได้ว่ากรุงสุโขทัยมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างสูงสุด เพราะท่านทรงเป็นทั้งกษัตริย์นักรบ นักการเมือง นักปราชญ์ และเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่มีความสามารถในการปกครองอย่างยอดเยี่ยมจากการขยายอาณาเขตของราชอาณาจักรให้กว้างขวางออกไป กล่าวคือทิศเหนือติดต่อกับอาณาจักรล้านนาที่นครลำปาง ทิศตะวันออกจรดเมืองเวียงจันทน์ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เมืองแพร่ เมืองน่าน ตลอดจนถึงเมืองหลวงพระบางฝั่งแม่น้ำโขง ทิศใต้สันนิษฐานว่าแผ่ลงไปตลอดคาบถึงสมุทรลพบุรีทิศตะวันตกเลยก็ว่าได้ และได้เมืองมอญทั้งปวงเป็นเมืองขึ้นตลอดขึ้นไปจนถึงเมืองหงสาวดี พระราชประสงค์ของพ่อขุนรามคำแหง คือ การปราบปราม

⁵⁹ ดังข้อความที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 (ด้านที่ 2 บรรทัดที่ 3-10) ดังนี้ “ในปากประตูมีกระดิ่งอันมี ขวานไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้านกลางเมือง มีถ้อยมีความ เจ็บท้อง ข้องใจ มันจักกล่าว เถิงเจ้าเถิงขุนบ่ไร่ ไปลั่นกะดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้อิน เรียกเมื่อถาม สอนความแก่มันด้วยชื่อ ไพร่ใน เมืองสุโขทัยนี้จึงชม”

⁶⁰ เป็นหลักการปกครองที่พระมหากษัตริย์ต้องคำนึงถึงในการปกครองประชาชน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้แก่ ทศพิธราชธรรม ราชสังคหวัตถุ (ราชจรรยาวัตร) จักรวรรดิวัตร และหลักธรรม 10 ประการ

⁶¹ ศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 19-20

พวกขอมจึงได้มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับหัวเมืองทางเหนือไว้เพื่อให้รอดพ้นจากการโจมตีของพวกขอม⁶²

การปกครองราชอาณาจักรในสมัยพ่อขุนรามคำแหงถือหลักการป้องกันพระราชอาณาจักรเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้รอดพ้นจากการโจมตีของพวกขอม จึงมีการจัดระเบียบการปกครอง ได้แก่ การจัดสรรกำลังทหารโดยการให้บรรดาพลเมืองที่เป็นชายฉกรรจ์เป็นทหารหมดทุกคน มีพระเจ้าแผ่นดินเป็นจอมพล เจ้าเมืองกรมการเป็นนายพล นายพัน นายร้อย นายสิบ และพลทหารตามลำดับชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อย เมื่อยามบ้านเมืองอยู่ในความสงบก็ต่างบังคับบัญชาว่ากล่าวกันอย่างพลเรือน ถ้าเวลาเกิดศึกสงครามก็บังคับบัญชากันอย่างทหารโดยมีการเกณฑ์พลเมืองขึ้นเป็นกองทัพนายกองควบคุมกันตามลำดับชั้น และพระเจ้าแผ่นดินทรงบัญชากองทัพเอง พ่อขุนรามคำแหงทรงแบ่งการปกครองราชอาณาจักรออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

หัวเมืองชั้นใน พระเจ้าแผ่นดินทรงบัญชาการปกครองโดยตรง เมืองเหล่านี้คือเมืองสุโขทัย เป็นนครหลวงเมืองหนึ่ง กับเมืองศรีสัชนาลัยเป็นราชธานีขอพระมหาอุปราชาอีกเมืองหนึ่ง กับเมืองต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณรอบราชธานีทั้งสองฝั่ง ได้แก่ ทางทิศตะวันออก ประกอบไปด้วย เมืองทุ่งยั้ง (อยู่ที่พระแท่น ศิลาอาสน์) เมืองบางยม (ปัจจุบันอยู่บริเวณใกล้ลำน้ำยมเก่า) เมืองสองแคว (พิษณุโลก) เมืองสระหลวง (พิจิตร) ทางทิศใต้ ได้แก่ เมืองพระบาง (นครสวรรค์) เมืองคณฑี (อยู่ที่บ้านโคกแขวน เมืองกำแพงเพชร) และทางทิศตะวันตก ได้แก่ เมืองตาก⁶³

หัวเมืองชั้นนอก หรือที่เรียกว่าเมืองพระยามหานคร หมายถึง เมืองหนึ่ง ๆ ที่มีจำนวนมากน้อยตามแต่ลักษณะของภูมิประเทศ ปกครองโดยเจ้าเมืองซึ่งเป็นเจ้า หรือข้าราชการผู้ใหญ่ที่เป็นคนไทยและมียศเสมอนายพล เมืองเหล่านี้พระเจ้าแผ่นดิน มิได้ทรงปกครองโดยตรงแต่เมื่อยามเกิดศึกสงคราม เจ้าเมืองที่ปกครองเมืองพระยามหานครก็รวบรวมไพร่พลขึ้นเป็นกองพลเพื่อป้องกันพระราชอาณาจักร หัวเมืองชั้นนอกเหล่านี้มีอยู่หลายเมือง ได้แก่ หัวเมืองทางทิศใต้⁶⁴

⁶² ชุมนุมเรื่องเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย ภาค 1, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2498), หน้า 71-80

⁶³ หลวง ลือล้ำศาสตร์ (เลื่อน), ภาคนำประวัติศาสตร์ชาติไทย (ไทยแบบเรียน. แผนกการพิมพ์, 2499), หน้า 32

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

หัวเมืองประเทศราช ได้แก่ เมืองที่เป็นชาวต่างภาษา มีกษัตริย์ปกครองขึ้นกับสุโขทัย ในฐานะประเทศราช ได้แก่ เมืองนครศรีธรรมราช มะละกา ยะโฮร์ ทะวาย เมาะตะมะ หงสาวดี น่านเจ้า เวียงจันทน์ และเวียงคำ⁶⁵

การติดต่อและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง พระองค์ทรงสนับสนุนให้มีการติดต่อค้าขายระหว่างเมืองต่อเมือง และประเทศต่อประเทศ ยกเลิกข้อจำกัดและประเพณีที่ขัดขวางการคมนาคมและการค้า ตัวอย่างเช่น การยกเลิกด่านเก็บภาษีจังกอบตามเส้นทางคมนาคมเพื่อให้พลเมืองไปมาค้าขายกันได้โดยสะดวก⁶⁶ ปัจจัยดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยให้มีความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่ง ได้ทรงนำเอาความเจริญในทางอุตสาหกรรมของชาวจีนมาเผยแพร่ให้แก่ชาวไทย เช่น การที่ช่างจีนมาทำเครื่องถ้วยชามจำหน่ายในสุโขทัย มีการสร้างเตาทุเรียง เตาสังคโลกที่เมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชชนาลัย หรือที่เรียกกันว่า “เครื่องสังคโลก” และเครื่องถ้วยชามนี้ถือเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของสุโขทัยได้ส่งไปขายถึงประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการเพาะปลูก อีกทั้งพระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่ราษฎรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกด้วย โดยอาชีพที่สำคัญของราษฎรในสมัยนั้น ได้แก่ การปลูกข้าว มะพร้าว ขนุน หมากพลู มะม่วง มะขาม⁶⁷ และเป็นระบบการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ มีการสร้างทำนบ การขุดคลอง ระบายน้ำดังเช่นสังคมไทยส่วนใหญ่ในชนบทปัจจุบัน มีการทำหัตถกรรม เช่น เครื่องสังคโลกซึ่งเป็นสินค้าสำคัญส่งออกขายยังต่างประเทศ และเป็นระบบการค้าแบบเสรีโดยไม่เก็บภาษี มีเงินตราใช้ คือ เงินพดด้วง แบ่งออกเป็น สลึง บาท และตำลึง

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน..หน้าเดียวกัน

⁶⁶ ดังคำกล่าวในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 1 ความว่า “เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจอบ ในไพร่ ลูทางเพื่อนจูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้าง คำ ใครจักใคร่ค้าม้า คำ ใครจักใคร่ค้าเงือนคำ ทอง คำ ไพร่ฟ้าหน้าใส...”

⁶⁷ ดีจีอี ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 224-225

2.2.2 กฎหมายสมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียง

คัมภีร์มานวธรรมศาสตร์ของอินเดีย หรือคัมภีร์มनुพระธรรมศาสตร์มีอิทธิพลอย่างมากต่อกฎหมายของอาณาจักรสุโขทัย เนื่องจากปรากฏแนวความคิดการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ตาม คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ที่มีอิทธิพลในสมัยกรุงสุโขทัยนี้ โรเบิร์ต แลงการ์ด (Robert Lingat) หรือ ร. แลงการ์ด นักประวัติศาสตร์กฎหมายชาวฝรั่งเศส ได้เสนอความเห็นว่าเป็นกฎหมายสมัยกรุงสุโขทัยได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญในสมัยทวารวดี⁶⁸ โดยเขียนขึ้นเป็นภาษาบาลี ประกอบกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดและโทษ มีหลักฐานปรากฏครั้งแรกในศิลาจารึกหลักที่ 38 โดยใช้คัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นหลักในการบัญญัติซึ่งรับมาจากมอญ ในลักษณะที่เป็นภาษารามัญ และมีผู้แปลพระธรรมศาสตร์จากภาษารามัญออกเป็นภาษาไทย ในแผ่นดินเดียวกันนี้เองในสมัยพ่อขุนรามคำแหง⁶⁹ ประกอบกับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงมีความเห็นว่าคาถาที่ปรากฏในกฎหมายไทยตั้งแต่คำนัมสการจนถึงพระธรรมศาสตร์มีลักษณะคล้ายกับคาถาคำนัมสการในหนังสือไตรภูมิพระร่วง ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากความเห็นของนักประวัติศาสตร์กฎหมายไทยน่าจะจัดหมวดหมู่ตามพระธรรมศาสตร์มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย

2.2.2.1 หลักศิลาจารึกหลักที่ 38

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพบว่าสมัยกรุงสุโขทัยปรากฏแนวความคิดการรับรองกรรมสิทธิ์ของบุคคล สังเกตได้จากหลักกฎหมายมรดกที่กำหนดให้ทรัพย์สินของผู้ตายตกทอดเป็นมรดกแก่บุตรของผู้ตาย ดังที่ปรากฏในหลักศิลาจารึก ความว่า “...ไพร่ฟ้าหน้าใสลูกเจ้าลูกขุนผู้ใดแลล้มตายหายกว่า หย่าเรือนพ่อเชื้อเสื่อค้ำมัน ช้างขอ ลูกเมีย เยียเข้า ไพร่ฟ้าข้าไทย ป่าหมาก ป่าพลู พ่อเชื่อมั่น ไว้แก่ลูกมันสิ้น...”⁷⁰ นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวความคิดการรับรองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลจากการลงหลักปักฐาน การใช้ประโยชน์ หรือก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างใดในที่ดินแล้ว ดังข้อความที่ว่า “...สร้างป่าหมากป่าพลูทั่วเมืองนี้ทุกแห่ง ป่าพร้าวก็หลายในเมืองนี้ ปาลางก็หลายในเมืองนี้ หมากม่วงก็หลายในเมืองนี้ หมากขามก็หลายในเมืองนี้ ใครสร้างได้ไว้แก่มัน...”⁷¹ นอกจากนี้

⁶⁸ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า 36-37

⁶⁹ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ตำนานกฎหมายเมืองไทยและประมวล คำอธิบายทางนิติศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ, 2503), หน้า 17

⁷⁰ ศิลาจารึกหลักที่ 38 ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 21-24

⁷¹ ศิลาจารึกหลักที่ 38 ด้านที่ 2 บรรทัดที่ 2-5

สมัยกรุงสุโขทัยมีการแบ่งประเภทของทรัพย์สินออกเป็นลักษณะและประเภทต่างๆ ได้แก่ ทรัพย์สินมีวิญญาน เช่น ช้าง ม้า หรือโค-กระบือ เป็นต้น และทรัพย์สินไม่มีวิญญาน เช่น ผ้าผ่อน แพรพรรณ แก้ว แหวน เงินทอง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการแบ่งทรัพย์สินตามกฎหมายโบราณออกเป็นทรัพย์สินมีวิญญาน และทรัพย์สินไม่มีวิญญานไม่มีผลในทางกฎหมายแต่ประการใด ไม่เหมือนกับการแบ่งทรัพย์สินออกเป็นอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายที่ปรากฏครั้งแรกในหลักศิลาจารึกหลักที่ 38 ได้แก่ กฎหมายลักษณโจร โดยมีการจารึกลงในแผ่นศิลามีที่ลักษณะเป็นหินชนวนสีเขียวพบที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2473 หลักศิลาจารึกดังกล่าวถูกจารึกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1886 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระยาเลอไทย พระราชโอรสของพ่อขุนรามคำแหง กฎหมายลักษณโจรของสุโขทัยถือว่าเป็นกฎหมายที่มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร และออกโดยรัฐาธิปัตย์ อีกทั้งปรากฏลักษณะการบัญญัติกฎหมายเป็นความผิดและโทษซึ่งมักจะเรียกว่า “โจร” เช่น โจรปล้น โจรฆ่าคน เป็นต้น ส่วนโทษที่ปรากฏในกฎหมายลักษณโจรจะเห็นได้ว่าเป็นการลงโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดเป็นค่าสินไหมให้แก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์

เมื่อพิจารณากฎหมายลักษณโจรที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 38 ทำให้ทราบถึงเจตนารมณ์ในการประกาศใช้กฎหมายในช่วงเวลานั้น กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชประสงค์ในการคุ้มครองทรัพย์สินของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมิให้สูญเสยทรัพย์สินจากการเพาะปลูก⁷² โดยการตรากฎหมายเพื่อกำหนดหน้าที่ในการสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดการกระทำความผิดในราชธานี และมีการกำหนดให้ “การกระทำโดยละเว้น” ในกรณีที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานละเว้นไม่ช่วยจับผู้ร้ายที่ลักพาคนหรือลักทรัพย์⁷³ ความผิดฐานละเว้นไม่นำผู้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ที่ตนจับได้มามอบให้เจ้าหน้าที่⁷⁴ และบทบัญญัติในเรื่อง “ตัวการร่วม” ในการกระทำความผิด ได้แก่ “หนึ่งให้ได้แก่มันผู้ช้อยนั้น ผิช่วยขโมยจกไปแลได้ด้วยขโมยผู้้นั้นไซ้”⁷⁵ และ “ผู้อื่นชวนตนไปลักของท่านก็ดี ไปลักของด้วยกันก็ดี”⁷⁶ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติ

⁷² ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 83

⁷³ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 5

⁷⁴ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 8

⁷⁵ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 3

⁷⁶ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 6

ข้างต้นจึงพบว่ากฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเกิดขึ้นในราชอาณาจักร

อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณะโจรของกรุงสุโขทัยยังไม่ปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ชัดเจน หากแต่ปรากฏเพียงการกำหนดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินแค่บางฐานความผิด อีกทั้งไม่ได้ปรากฏการลงโทษรุนแรงแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ระบุแต่เพียงการปรับ หรือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อีกทั้งไม่ปรากฏสิทธิแก่แผ่นดินแต่อย่างใด เนื่องจากเห็นว่าหากมีการแก้แค้นก็จะไม่เกิดความสงบสุขในสังคม⁷⁷ โดยมีแนวคิดมาจากปกครองด้วยระบบปีตาธิปไตย หรือการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ประกอบกับได้รับอิทธิพลมาจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สามารถอนุมานได้ว่าสมัยกรุงสุโขทัยผู้คนมีความสุขและเศรษฐกิจดี ทำให้มุ่งเน้นการชดเชยความเสียหายด้วยทรัพย์สินมากกว่าการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกาย

2.2.2.2 กฎหมายมั่งรายศาสตร์

ราวพุทธศตวรรษที่ 19 (พ.ศ. 1835) หลังจากพญามังรายรวบรวมอาณาจักรหริภุญชัยเข้ากับโยนกเชียงแสนได้สำเร็จแล้ว สถาปนาราชธานีแห่งใหม่ว่า "อาณาจักรล้านนา"⁷⁸ โดยพระองค์มีพระราชดำริที่จะสร้างราชธานีแห่งใหม่นี้ให้ใหญ่โตให้สมกับเป็นศูนย์กลางทางการเมือง-การปกครองแห่งอาณาจักรล้านนาทั้งหมด

นิยามของคำว่า “ล้านนา” ศาสตราจารย์เกียรติคุณสร้อย สวัสดิ์ อ่องสกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นล้านนาแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้อธิบายไว้ในหนังสือ เรื่องประวัติศาสตร์ล้านนาฉบับสมบูรณ์ว่า “ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีนามมากมาย ประมาณนับได้เป็นจำนวนล้าน เป็นคำคู่กับล้านช้างคือดินแดนที่มีช้างจำนวนล้านตัว ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา ล้านนา ได้รับการยกย่องว่าเป็นคำพูดที่ถูกต้อง”⁷⁹ ดินแดนล้านนามีอาณาเขตทางทิศเหนือจรดเมืองเชียงรุ่ง (หรือเมืองจันทอง ปัจจุบันอยู่ในมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน) ทิศตะวันออกจรดแม่น้ำโขง ติดต่อกับอาณาจักรล้านช้าง (ดินแดนบางส่วนที่เป็นของสาธารณรัฐ

⁷⁷ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า 102-103

⁷⁸ ประเสริฐ อนุสร, มั่งรายศาสตร์, หน้า 1

⁷⁹ สร้อย สวัสดิ์ อ่องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2558), หน้า 25-26

ประชาธิปไตยประชาชนลาว) และทิศใต้จรดกับสุโขทัยซึ่งเป็นรัฐที่อยู่ร่วมสมัยกับล้านนา ดังนั้น สุโขทัยกับล้านนาจึงเป็นอาณาจักรที่อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน

สภาพภูมิประเทศของอาณาจักรล้านนาถือเป็นสมรภูมิที่ดี และเหมาะแก่การเพาะปลูก เนื่องจากอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่าน ภูมิประเทศของดินแดนล้านนาไม่ได้มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มเช่นเดียวกับภาคกลาง แต่ในดินแดนนี้ประกอบไปด้วยภูเขาน้อยใหญ่ที่ต่อเนื่องมาจากแนวเทือกเขาจากประเทศเมียนมาร์จนถึงมณฑลยูนนานของประเทศจีนซึ่งบริเวณนี้เป็นที่ตั้งชุมชน ที่อยู่อาศัย และที่ประกอบเกษตรกรรม ได้แก่ บริเวณที่มีลักษณะเป็นแอ่ง หรือที่เรียกว่า “แอ่งเชียงใหม่-ลำพูน” จากสภาพภูมิประเทศข้างต้น ประชาชนมักนิยมทำการเกษตรกรรม ดังนั้น การบริหารจัดการน้ำจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับอาณาจักรล้านนา⁸⁰

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า อาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรล้านนามีการปลูกข้าวเพื่อใช้ในการบริโภค อีกทั้งการจัดสรรทรัพยากรน้ำเป็นสิ่งที่ผู้ใช้อำนาจปกครองให้ความสำคัญเพราะต้องมีการผันน้ำเพื่อมาใช้ในการทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกข้าว การเพาะปลูกจำเป็นที่จะต้องใช้น้ำ หรือ “การชักน้ำ” เพื่อการนำไปใช้ในไร่นา จึงทำให้มีการสร้าง “ฝาย” เพื่อกักเก็บน้ำให้ได้ปริมาณมากที่สุดสำหรับปลูกข้าว การทำระบบเหมืองฝายเป็นสิ่งที่ต้องใช้แรงงานและกำลังพลจำนวนมากในการสร้าง จึงต้องมีการขอให้ผู้คนในชุมชนร่วมลงแรงกันสร้าง ดังนั้นฝายจึงถือเป็นทรัพย์สินอันเกิดจากความสามัคคีเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนซึ่งในกฎหมายมังรายศาสตร์ปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือในการทำเหมืองฝายแต่ยังขึ้นใช้น้ำที่ผู้อื่นสำรองอีกด้วย⁸¹ ดังนั้น เหมืองและฝายจึงถือเป็นทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

กฎหมาย “มังรายศาสตร์” หรือ “กฎหมายของพระยามังราย” เป็นกฎหมายที่พระเจ้ามังรายใช้ในการพิพากษาอรรถคดี โดยมีการนำหลักกฎหมายในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาปรับใช้กับคดีในทางอาญา คดีในทางแพ่ง และกระบวนการพิจารณาความ แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่⁸² ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในกฎหมายมังรายศาสตร์ มีการคุ้มครองทรัพย์สินบางประการซึ่งหากมี

⁸⁰ ธงทอง จันทรางศุ, “ล้านนาประเทศ-กฎหมายมังรายศาสตร์,” เสียงก้องจากร่องแง (2562), หน้า. 30-31

⁸¹ มาตราหนึ่ง ทำนาดัดกัน ผู้หนึ่งชวนไปตดน้ำเข้านา มันไม่ยอมไปช่วย แต่คอยขโมยน้ำจากนาท่าน หรือแอบขุดหนองน้ำท่าน เจ้านาเจ้าหนองได้ข่มามันตายก็เป็นอันสิ้นสุดกันไป อย่าว่าอะไรแก่เจ้านาผีไม่ข่มามันก็ให้ไหม 1,100,000 เบี้ย

⁸² ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า. 86

การทำลายทรัพย์สินดังกล่าว ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษสถานหนัก ได้แก่ โทษประหารชีวิต กล่าวคือ การทำลายกุฏิ วิหาร หรือพระพุทธรูป สำหรับความผิดฐานในฐานอื่น ๆ เช่น ฆ่าผู้อื่น ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฆ่าเพื่อชิงทรัพย์ รับเอาผู้คนของท้าวพระยามาพักในบ้าน ลักของพระสงฆ์ ลูกฆ่าพ่อแม่ น้องฆ่าพี่ บ่าวฆ่าเจ้า หรือภรรยาฆ่าสามีย่อมก็ต้องระวางโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกัน⁸³ นอกจากนี้กฎหมายยังให้ความสำคัญกับการทำเหมืองและฝายอย่างมาก เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่สำคัญสำหรับชุมชนซึ่งสมาชิกในชุมชนต้องพร้อมใจและสามัคคีกันสร้างขึ้น การคุ้มครองเหมืองและฝายครอบคลุมไปถึงกรณีมีผู้ทำลายฝายเพื่อหาปลา หรือการกั้นน้ำเพื่อใช้ในที่นาของตนเอง⁸⁴

โทษประหารชีวิตที่ปรากฏในกฎหมายมั่งรายศาสตร์ที่ให้ลงแก่ผู้กระทำความผิด ปรากฏในหลายฐานความผิด ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ของผู้อื่นโดยการกระทำที่มีอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิตหรือร่างกายของเจ้าทรัพย์ การกระทำต่อวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา หรือลักทรัพย์ของพระสงฆ์ ส่วนโทษสำหรับความผิดทั่วไป เช่น ลักทรัพย์ ยักยอก หรือการละเมิดโดยการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโทษที่พึงลงแก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ การปรับไหม

กฎหมายมั่งรายศาสตร์มีการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดอาญาที่ต้องรับโทษโดยมีลักษณะการบัญญัติเนื้อหาที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณโจรสมัยกรุงสุโขทัย จากการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ วัตถุประสงค์ของการกระทำ เจตนาในการกระทำความผิด และโทษสำหรับความผิด โดยมีทั้งโทษทางอาญาและโทษในทางแพ่งปะปนกันไป ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในกฎหมายมั่งรายศาสตร์ เป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรงซึ่งถูกบัญญัติอยู่ในหมวด “ลักษณะลักทรัพย์และลักพา” ได้แก่ การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย เช่น การทุบเรือนหรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่น การทำลายรั้วบ้านของผู้อื่น การตีเฉลวบ้าน การทำลายเครื่องหมายแสดงอาณาเขตบ้าน และที่นา การใช้ดาบฟันที่

⁸³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁸⁴ ธงทอง จันทรางศุ, "เหมืองฝายเกิดจากความสามัคคี, เสียงก้องจากร่องแกว," (กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน), 2562). หน้า. 46-47

อยู่อาศัยของผู้อื่น การทำให้หอบุชาผายเสียหาย การทำลายทรัพย์สินที่เป็นสัตว์ เช่น การไล่ฆ่าสัตว์ โดยการไล่ยิงไก่หรือนกถึงเรือนหรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่น และการทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น การทำลายไร่นา ไถดินนา ทำลายข้าวที่ผู้อื่นปลูกไว้จนได้รับความเสียหาย การถอนต้นข้าว ทำลายต้นไม้ หรือการโค่นต้นไม้ของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต⁸⁵ นอกจากนี้การทำให้ทรัพย์สินเสียหายยังรวมถึงการทำให้เกิดเพลิงไหม้⁸⁶ การทำให้ม้า หรือช้างหลุดหายออกไปจากเมืองอีกด้วย

กฎหมายมังรายศาสตร์ปรากฏแนวคิดการกำหนดให้เจ้าของทรัพย์สินต้องรับผิดชอบในกรณีทรัพย์สินของตนทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ การทาบเกวียนแล้วเกวียนไปชนเกวียนของผู้อื่นจนได้รับความเสียหาย⁸⁷ การที่ช้างไม่ยอมหลีกเกวียนทำให้ทรัพย์สินที่ชนมาจากเกวียนเสียหาย เจ้าของช้าง (นายช้าง) ต้องรับผิดชอบ⁸⁸ นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิดให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในกรณี “ละเว้น” ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายด้วย เช่น ผู้รับฝากไม่ดูแลทรัพย์สินของผู้ฝากทำให้ทรัพย์สินของผู้ฝากเสียหาย⁸⁹ การที่เจ้าของโค-กระบือปล่อยปะละเลยไม่ดูแลสัตว์ของตนทำให้สัตว์เหล่านั้นไปกินข้าวในนาของผู้อื่น⁹⁰ อย่างไรก็ตาม กรณีเจ้าของเรือกสวนไร่นาหากถูกสัตว์ของผู้อื่นทำให้เสียหาย กฎหมายกำหนดว่าห้ามฆ่าสัตว์แต่ต้องผูกไว้จนกว่าเจ้าของสัตว์จะมารับคืนโดยสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของสัตว์นั้นได้ อย่างไรก็ตาม หากเจ้าของเรือกสวนไร่นาฆ่าสัตว์เหล่านั้น เจ้าของไร่นาต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของสัตว์ อีกทั้ง ต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าของสัตว์ให้สามารถกลับมาใช้งานได้ดังเดิม เช่น การพาสัตว์ไปรักษา เป็นต้น⁹¹

⁸⁵ ประเสริฐ ฐ นคร, มังรายศาสตร์, หน้า 40-42

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52

⁸⁷ ผู้ไปตัวเปล่าชนผู้ทาบของเสียหายเท่าใด ให้ผู้ไปตัวเปล่าชดใช้ค่าเสียหายทั้งสิ้น ฉผู้ทาบของบาดเจ็บให้ใหม่ผู้ไปตัวเปล่าผู้มาชนนั้นเกิด เกวียนเบาชนเกวียนหนักเสียหายเท่าใด ให้เกวียนเบาชดใช้ทั้งสิ้น

⁸⁸ ให้ช้างหลีกเกวียน มิทะนงตนไม่ยอมหลีก ทำให้ของเสียก็ตี เกวียนหักก็ตี ให้นายช้างชดใช้คืนเท่าที่เสียหายไป

⁸⁹ เจ้าเรือนจะไปที่อื่น จึงฝากลูกไว้ ผู้รับฝากดูแลลูกท่านให้เรียบร้อย เด็กตกน้ำตาย วัวควายเหยียบตาย หรือถูกโจรลักไปก็ตี ให้ผู้รับฝากชดใช้ท่าน 330 เงิน

⁹⁰ ลักษณะวัวควายกินข้าวแรก (ข้าวต้น ยังเล็กอยู่หรือต้นกล้า) มีดังนี้ ถ้าวัวควายกินข้าวแรก ให้เจ้าของวัวควายหาไก่ 2 ตัว เหยียน 2 เล่ม ให้แก่ เจ้าของนา แล้วให้ใช้ค่าข้าวต้นละ 3,300 เบี้ย หาก ไม่ใช่ข้าวแรก แต่เป็นข้าวตอนจะปลูก (คือย้ายปลูก) ให้ปลูกแทน ถ้าวัวควายกินข้าวแรกท่าน เจ้าของวัวควาย ไม่ไปเจรจาตกลงกับเจ้าของข้าวส่วนที่ทะนงตนให้ชดใช้ 110,000 เบี้ย และส่วนที่ควรชดใช้ในตอนแรกเท่าใดก็ควรชดใช้ตามนั้นด้วย

⁹¹ วัวควายกินข้าวและข้าวสวนก็ตี ให้ เจ้าของข้าวสวนจับผูกไว้แล้วบอกเจ้าของวัวควายให้มา เอากลับไป หากไม่มาเอา ตายเป็นอย่างไร อย่างว่าอะไร แก่เจ้าของเจ้านา ฉีเจ้าของเจ้านา ไม่ไปบอกเจ้าของ วัวควาย สัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของเจ้านาชดใช้ค่าสัตว์ เต็มค่าแล้วให้เจ้าของวัวควายชดใช้ค่าของปลูกของข้าอัน เสียหายนั้น ถ้าเจ้าของเจ้านาพันทางสัตว์ตายยังที่นั้น ให้ชดใช้ค่าสัตว์เต็มค่า ถ้า

กฎหมายมังรายศาสตร์ปรากฏแนวคิดการกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในกรณีที่ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายตามสัญญาอีกด้วย ตัวอย่างเช่น สัญญาเช่า โค-กระบือของผู้อื่นไปทำนาต่อมาโค-กระบือนั้นสูญหาย ถูกลัก หรือถึงแก่ความตาย ผู้เช่าต้องรับผิดชอบ⁹² การยืมช้างหรือม้าของผู้อื่นมาขี่ต่อมาไม่ระมัดระวังปล่อยให้หลุดไป หรือได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือถึงแก่ความตาย⁹³ การยืมทรัพย์สินไม่มีวิญญาณ (อวิญญานทรัพย์) เช่น การยืมผ้าเสื่อไปนุ่งห่มแล้วเสียหายไปหรือเสื่อผ้าชำรุด⁹⁴ และการให้ผู้อื่นยืมเรือไปพายต่อมาชำรุด หรือถูกขโมยลักไปก็ดี⁹⁵ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองจากการทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์สินนั้นต้องเป็น “ทรัพย์สินของผู้อื่น” ซึ่งบทบัญญัติใช้คำว่า “ท่าน” เช่น ไร่นาท่าน โค-กระบือท่าน เป็นต้น อีกทั้งปรากฏแนวคิดการแบ่งประเภททรัพย์สินออกเป็นชนิดและประเภท ซึ่งทรัพย์สินที่มีชนิดหรือประเภทต่างกันย่อมส่งผลต่อการกำหนดมูลค่าของค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องชดใช้แก่กัน เช่น การกำหนดประเภทหรือชนิดของสัตว์และลักษณะการกระทำต่อสัตว์ในแต่ละประเภทมีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่แตกต่างกัน ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกิจการ ทรัพย์สินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม หรือทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น เหมืองและฝาย เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY

สัตว์ไม่ตาย ให้ปฏิบัติตามใจ เจ้าของวัวควาย ถ้าไม่ยอมเอาสัตว์นั้นกลับไป ก็ให้ตราสัตว์ให้เจ้าสวนเจ้านาชดใช้ และมอบสัตว์ไว้ให้เจ้าสวนเจ้านาชดใช้ ถ้าเจ้าของวัวควายต้องการสัตว์นั้นคืน ให้เจ้าสวนเจ้านารักษาให้หาย

⁹² ลักษณะเช่าวัวควาย ยืมของแก่กันทุกชนิด ถ้าเช่าวัวควายท่านไปทำนา ต่อมาสูญหายไปเพราะโจรปล้นก็ดี อดตายก็ดี วัวควายมีราคาเท่าใด ให้ผู้เช่าชดใช้นั้นนั้น ค่าแรงวัวควายที่ได้ทำนาไปแล้วเท่าใด ให้ผู้เช่าชดใช้ให้แก่เจ้าของวัวควายตามที่ได้ตกลงกันไว้แต่แรก ถ้ายังไม่ทันได้ทำนาเลย ก็ไม่ต้องใช้ค่าแรงให้ แต่ถ้าวัวควายตายด้วย โรค ให้ชดใช้ค่าครึ่งเดียว

ยืมวัวควายท่านทำนาหรือลากเกวียน หากโจรลัก ไปหรือสัตว์อดตาย หรือแข่งขาหัก ใช้ชดใช้ค่าสัตว์แก่ เจ้าของ แล้วมอบสัตว์ไว้ให้แก่ผู้ยืม มิรู้ตัวโจรในภายหลัง ให้เจ้าของวัวควายใหม่โจร แล้วให้คืนค่าวัวควาย แก่ผู้ยืมผู้เช่า มิวัวควายเป็นโรคตายเสียก่อนยังไม่ทันบอกเจ้าของ ให้ผู้ยืมชดใช้ค่าครึ่งเดียว มิได้บอกเจ้าของและได้รักษาแล้วแต่ไม่หายตายไปก็ดี ผู้ยืมผู้เช่า ไม่ต้องชดใช้ค่าวัวควาย มันตายด้วยกรรมของมันเอง แม้อยู่กับเจ้าของในวันนั้นก็ยอมจะตายแล

⁹³ ยืมช้างม้าท่านมาขี่ ปล่อยให้หลุดไป ท่านผู้อื่นจับได้ ให้ผู้ยืมเสียค่าไถ่ ถ้าช้างม้าบาดเจ็บป่วย งาม (ปานกลาง) เสีย ให้ผู้ยืมชดใช้ค่าทั้งสิ้น แล้ว มอบช้างม้าให้ผู้ยืมไป ถ้าช้างม้าเป็นโรคตาย ไม่ทันบอกเจ้าของ ให้ผู้ยืมชดใช้ค่าครึ่งหนึ่ง มิได้บอกเจ้าของ และ ได้ช่วยกันรักษาแต่ตายไป อย่าวัวอะไรแก่ผู้ยืมถือว่าสัตว์ตายด้วยกรรมของมันเอง

⁹⁴ เช่าผ้าเสื่อไปนุ่งห่มแล้วเสียหายไปให้ผู้ยืมใช้ เสื้อผ้าขาดหรือไฟไหม้ ให้ผู้ยืมชดใช้ค่าทั้งสิ้น แล้วมอบผ้าเสื่อให้ผู้ยืมไป

⁹⁵ ยืมเรือท่านไปขี่และแตกหักหรือขโมย ลักไปก็ดี ให้ผู้ยืมชดใช้ค่าเรือนั้น

ประเภทหรือชนิดของทรัพย์สินมีผลต่อการพิจารณาคดีในกฎหมายมังรายศาสตร์ กล่าวคือ กฎหมายมังรายศาสตร์มีการกำหนดกรอบในการพิจารณาคดี ได้แก่ ให้ดูมูลค่าทรัพย์สินว่า ราคาถูกหรือราคาแพง น้ำหนักของทรัพย์สินว่าหนักหรือเบา และให้ดูว่าในขณะที่ทรัพย์สินนั้นถูกทำลาย หรือทำให้เสียหายนั้น ถ้าหากทรัพย์สินดังกล่าวมีราคาถูกให้ตัดสินอย่างของราคาถูก หากทรัพย์สินนั้นมีราคาแพงให้ตัดสินอย่างราคาแพง ให้ดูความที่พิพาทนั้นว่าเกิดขึ้นนานแล้วหรือเพิ่งเกิดขึ้น เกิดขึ้นในเวลากลางคืนหรือกลางวัน ทรัพย์สินเสื่อมสภาพมากแล้วหรือไม่⁹⁶ ทรัพย์สินที่กฎหมายมังรายศาสตร์คุ้มครองแบ่งเป็นประเภทได้ ดังนี้

ประการแรก ทรัพย์สินที่เป็นสัตว์ กฎหมายมังรายศาสตร์ส่วนลักษณะ ลักทรัพย์และลักพา มีการกำหนดประเภทของสัตว์แตกต่างกันไป ได้แก่ สัตว์ปีก เช่น นก⁹⁷ ไก่⁹⁸

⁹⁶ การพิจารณาคดีให้พิจารณามูลเหตุ 4 ประการ ตามคาถาโบราณ คือ “*วัตถุกาลัญญ เวลัญญ อर्थ ปริโภคัญจน์ ตุลยตวา ปัญจ ฐานาน ชาเลยยัตถ์ วัจจกขมา*” เรียบเรียงโดย ดร. ประเสริฐ ณ นคร, กฎหมายมังรายศาสตร์, หน้า 10

⁹⁷ ลักตีนกราคาตัวละ 500 เบี้ย ไหม 9 เท่า

⁹⁸ ลัก ไก่ตีราคาตัวละ 1,000 เบี้ย ไหม 9 เท่า ผิเป็นไก่มีราคาแพง ให้ผู้ลักใช้ค่าตามราคาที่บ้านของซื้อมาแล้ว ให้ไหมอีก 8 ตัว ๆ ละ 1,000 เบี้ย ผิใช้ไก่ต่อไก่ชนตีราคาตัวละพันเบี่ยใช้ 9 ตัว ถ้าเป็นไก่แจ้ ตีราคา ตัวละ 5,000 เบี่ยใช้ 9 ตัว ถ้าเป็นไก่ต่อไก่ชนตีราคา ตัวละ 22 เงิน (ฉบับเสาให้คิดผิดเป็น 220 เงิน) ใช้ 5 เท่า ผิเป็นไก่ล่ำหมื่นน้อยเจ้าพันพวกเล่นไก่ ที่ ราคาตัวละบาทเงินใช้ 9 ตัว ผิเป็นไก่ของเจ้าแสนตีราคา ตัวละ 50 เงินใช้ 4 เท่า ผิราคาแพงถึง 100 เงิน ใช้ 3 เท่า ผิราคาแพงถึง 200 เงินใช้ 2 เท่า

เปิด⁹⁹ ห่าน¹⁰⁰ สัตว์สี่ขา เช่น สุนัข¹⁰¹ สุกร¹⁰² โค¹⁰³ กระบือ¹⁰⁴ ม้า¹⁰⁵ ช้าง¹⁰⁶ แพะ¹⁰⁷ ลิง¹⁰⁸ โดยสัตว์ที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ ปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะ เช่น ช้าง ม้า โค-กระบือ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้คนมักนิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อีกทั้งกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม

ประการที่สอง ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย กฎหมายมั่งรายนศาสตร์มีการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการกำหนดให้การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยเป็นความผิด เช่น การเอาไฟไปจุดกอไผ่ก็ดี สวนก็ดี หรือการทำให้เกิดเพลิงไหม้บ้านเรือนของผู้อื่น¹⁰⁹

⁹⁹ ฝึกเปิดตีราคาตัวละ 1,500 เบี้ยใช้ 9 เท่า

¹⁰⁰ ลัก ห่านตีราคาตัวละ 3,000 เบี้ย

¹⁰¹ ฝึกหมาไล่สัตว์หมาตี ให้ใช้ค่าหมานั้น แล้วใหม่อีก 8 ตัว ผู้เป็นหมาพราวดีราคาตัวละ 20 เงิน ใช้ 9 เท่า ฝึกหมาตีแท้ไล่ต่อตัว ได้ตัวไดอันพระยาให้ดูแล ให้ตีราคาตัวละ 100 เงิน ใช้ 3 ตัว ถ้าราคาถึง 150 เงิน ให้ใช้ 3 ตัว ถ้า เชิญใจ ให้ตัดสินเป็น 3 สถาน (ถาน)

¹⁰² ลักสุกรตีราคา ตัวละ 10,000 เบี้ยใช้ 9 เท่า ราคาของ 10,000 เบี้ย ลงมาให้ใช้ 9 เท่า ถ้าเกิน 10,000 เบี้ยขึ้นไปให้ใช้ 4 เท่า สุกรตัวผู้ก็ดี ตัวเมียก็ดี ตีราคาตัวละ 10,000 เบี้ยใหม่ 9 เท่า ถ้ามีลูกอยู่ในท้องคิดให้ตัวละ 10,000 เบี้ย (คงจะรวมราคาแม่และลูกเข้าด้วยกัน)

¹⁰³ ลักวัวเถื่อน ตัวถึก (กำลังหนุ่ม) ตีราคา ตัวละ 110 เงินใช้ 4 ตัว ผู้เป็นวัวมีราคาแพง ให้ใช้ ค่าตามราคาซื้อก่อนแล้วใหม่อีก 3 ตัวเป็นเงิน 330 เงิน ฝึกวัวตัวเมียตีราคาตัวละ 52 เงินใหม่ 4 เท่า ลูกใน ท้องคิดให้ตัวละ 10 เงินใช้ 4 เท่า ฝึกวัวตัวสือ (ตัวยังไม่มีท้อง) ตีราคาตัวละ 22 เงินใช้ 4 เท่า

¹⁰⁴ ลักควายเถื่อนตัวถูกหรือตัวสือ (ยังไม่มี ท้อง) ตีราคา 110 เงิน ฝึกลูกในท้อง ตีราคาถูก 10 เงิน ต้องใช้ 4 เท่า หากเป็นควายมีราคาสูง ให้ ใช้ค่านั้นก่อน แล้วจึงใหม่ 3 ตัวคือ 330 เงิน

การลักวัวลักควายนี้ แม้จะฆ่าผู้ลักตาย ก็ยังเอา ทรัพย์สินสมบัติของมันได้อีก โดยแบ่งสมบัติให้ใช้เป็นสินใช้ แล้วให้เป็นสมบัติของไพร่บ้าง ฝึกลักวัวควายท่านมาฆ่ากิน ฟัน้องเพื่อนบ้าน ไม่ทราบและมาร่วมกินด้วยให้ใหม่ 110 เงิน ฝึกฆ่าของท่านไปลัก (วัวควาย) มา ถ้ามีข้าวของอยู่ ให้เอาข้าวของนั้นใช้เป็นสินใช้ เหลือเท่าใดให้ เจ้านายชำนันไว้ ฝึกฆ่าไปลัก (วัวควาย) มา เจ้านายไม่ทราบและมา ร่วมกินด้วยให้ใหม่ 110 เงิน ฝึกเอาแกงไปให้ผู้อื่นกิน ให้ใหม่ถ้วยละ 110 เงิน เพราะว่ามันไม่พิจารณาดูให้ดี ฝึกผู้ใดไม่ทราบและไปร่วมกิน เห็นทราบ นำสงสัย ให้บอกเจ้าขุนให้ทราบจึงจะพ้นผิด

¹⁰⁵ ลักมาตีราคาตัวละ 330 เงิน ให้ใหม่ 9 ตัวเป็น เงิน 1,320 เงิน ฝึก (ม้าตัวนั้น) ไม่หายไปให้ใหม่ 3 ตัวเป็น 490 เงิน ฝึกหายไป ต้องใช้แทนอีกตัวหนึ่ง รวมเป็น 1,320 เงิน

¹⁰⁶ ลักช้างตีราคาตัวละ 3,300 เงิน ให้ใหม่ 3 ตัว เป็น 4,900 เงิน ฝึก (ช้างตัวนั้น) หายไปให้ใช้แทนอีก ตัวหนึ่งรวมเป็น 13,200 เงิน

¹⁰⁷ ลักแพะตีราคาตัวละ 10 เงิน ให้ใหม่ 3 เท่า ฝึก (ตัวเดิม) หายไป ให้ใช้แทนอีกตัวหนึ่งเป็น 4 ตัว รวม เป็นราคา 40 เงิน

¹⁰⁸ ลักลิงตีราคาตัวละ 2 เงิน ให้ใหม่ 3 ตัว และ ใช้แทนตัวเดิมอีกตัวหนึ่งเป็น 4 ตัว รวมเป็นราคา 20 เงิน

¹⁰⁹ กฎหมายมั่งรายนศาสตร์ ผู้ใดเอาไฟไปจุดกอไผ่ก็ดี สวนก็ดี ไฟไปไหม้เรือน หนึ่ง ไฟในเรือนมันมันป้องกันไม่ได้ ปลอ่ยให้ไหม้เรือนมัน แล้วปลิวไปไหม้เรือนท่าน ให้ขายตัวมันได้เงินเท่าไรให้เอามาใช้แทนทรัพย์สินของเขาทั้งหลายเถิด

การทุบเรื้อน หรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่น การทำลายรั้วบ้านของผู้อื่น การตีเฉลวบ้าน การทำลาย
เครื่องหมายแสดงอาณาเขตบ้าน และที่นา การใช้ดาบฟันที่อยู่อาศัยของผู้อื่นหรือการทำให้หอบูชา
ผายเสียหาย

ประการที่สาม ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ เหมือง
และฝาย ซึ่งหมายรวมถึงส่วนประกอบของเหมืองและฝายด้วย เช่น ปากเหมือง¹¹⁰ และหอบูชาฝาย¹¹¹
เนื่องจากความเชื่อมาแต่ดั้งเดิมว่าระบบเหมืองฝายนี้มีภูตผี หรือเทวดาเป็นผู้ดูแลและปกป้องรักษาซึ่ง
แต่ละปีจะมีพิธีกรรมเพื่อบูชาเทวดาที่รักษาเหมืองฝาย อีกทั้งมีการสร้างศาลซึ่งเป็นสถิตของเทวดา
หรือผีที่ว่านี้เพื่อให้เกิดความยำเกรงและเกิดการเคารพบูชาฝาย¹¹² นอกจากนี้ ขนาดของเหมืองหรือ
ฝายมีผลให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษต่างกันอีกด้วย

ประการที่สี่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้แก่ กุฏิ วิหาร และ
พระพุทธรูป หากมีการทำลาย ทำให้เสียหาย แก่ทรัพย์เหล่านี้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักถึงขั้น
ประหารชีวิต¹¹³

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

แม้กฎหมายมั่งรายศาสตร์ยังไม่ปรากฏการอธิบายประเภทและลักษณะของเจตนา
ในการกระทำความผิดดังเช่นประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน แต่กฎหมายมั่งรายศาสตร์มีการ
ลงโทษผู้ที่คิดจะกระทำความผิด ตัดสินใจกระทำความผิด หรือเตรียมการที่จะกระทำความผิด
โดยผู้กระทำจะระวางโทษปรับ¹¹⁴ตามบทบัญญัติดังต่อไปนี้

¹¹⁰ ผู้ใดทำลายปากเหมืองชำรุดเสียหายครั้งหนึ่งก็ดี หรือเสียหาย ทั้งหมดก็ดี ให้มันสร้างแทน ถ้ามันไม่สร้างแทน ฝายใหญ่เอา
ค่า 330 เงิน ฝายเล็กเอาค่า 110 เงิน หากไม่มีเงินเสียให้จับมัดใส่คุกไว้ หากใครจะไม่ให้จ่ายเงินตามค่าฝาย หากไม่มีผู้ไถ่ ให้ขังคุกไว้
สามเดือน

¹¹¹ “ผู้ใดสามหาวไปทำลายหอบูชาฝายท่านเสียหาย ถือว่าผิดผี ทำให้ฝายชำรุดเสียหาย ให้มันสร้างหอบูชาให้ตั้งเดิม แล้วให้
มัน แต่งเครื่องบูชาทำพิธีกรรม ให้มันชอบแล้ว ให้มันสร้างฝายไว้ให้ เหมือนเดิม”

“ถ้ามันไม่สร้างหอบูชาทาเครื่องพิธีกรรมไม่ได้ ฝายก็ไม่ไต่ทำ ให้มันเสียค่าอาหารเลี้ยงคนทั้งหลายผู้มาสร้างฝายนั่นจนกว่าจะ
ทำ เสร็จ หากมันไม่ชอบเลี้ยง (อาหาร) ให้เอาเงินมัน 50 จ่ายเลี้ยงคนทั้งหลาย...”

¹¹² ธงทอง จันทรางศุ, "เหมืองฝายเกิดจากความสามัคคี, เสียงก้องจากร่องแง." หน้า. 49

¹¹³ ประเสริฐ ธิ นคร, มั่งรายศาสตร์, หน้า. 10

¹¹⁴ สวัสดิ์ ศรสมภ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย LA 403 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.), หน้า 23-24

“ผิดใจดาบอยู่กับที่มันว่าจะฟันท่านให้ไหม 5 บาทเพียงเงิน ถือดาบว่าจะฟัน แต่ยังไม่ได้ออกดาบออกจากฝักให้ไหม 100 บาทเงิน ผิดใจดาบว่าจะฟันแต่ไม่ทันได้ไล่ฟันไหม 220 บาทเงิน หากถอดดาบไล่ฟันและไม่ถูกให้ไหม 330 บาทเงิน”¹¹⁵

อย่างไรก็ตาม จากบทบัญญัติในกฎหมายมั่งรายศาสตร์พบว่า การทำให้เสียหายโดยเจตนา หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรงทำให้ทรัพย์เสียหายโดยผู้กระทำจะต้องรู้องค์ประกอบภายนอกของความผิด กล่าวคือ รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์เสียหายไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม อีกทั้งกระทำต่อทรัพย์สืบตามประเภทหรือชนิดที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้กฎหมายมั่งรายศาสตร์ยังปรากฏแนวคิดการกำหนดให้การทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดได้ในบางกรณี ดังนี้

ประการแรก การกระทำโดยเจตนา กฎหมายมั่งรายศาสตร์มีการใช้คำว่า “อุกอาจ” ในการทำให้เสียหายโดยเจตนา ได้แก่ การอุกอาจชิงไร่นาผู้อื่น หรือไถดินนาผู้อื่นเสียหาย¹¹⁶ อุกอาจคราดต้นข้าว¹¹⁷ อุกอาจชิงฝ้ายกัณนาของผู้อื่น¹¹⁸ หรือผู้ใด “สามหาว” ทำลายหอบูชาฝายเสียหาย¹¹⁹

ประการที่สอง การกระทำโดยประมาท ได้แก่ การนำไฟไปจุดกอไผ่ ไร่สวนทำให้ไฟไหม้เรือน หรือปลิวไปไหม้เรือนของผู้อื่น กฎหมายกำหนดให้ขายตัวผู้กระทำแล้วนำเงินมาใช้แทนทรัพย์สินของผู้เสียหาย¹²⁰ การขัดท้าว (การขัดเครื่องมือซึ่งสายดัก เช่น หอกหรือธนู) ไว้ที่ริมรั้วบ้านถ้ามีผู้ใดสะดุดสายนั้นทำให้หอก หรือธนูลั่นไปถูกกระบือหรือสัตว์เลี้ยงของผู้อื่นเข้าจนถึงแก่ความตาย หรือบาดเจ็บ ผู้กระทำต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด¹²¹

¹¹⁵ ประเสริฐ ณ นคร, มั่งรายศาสตร์, หน้า 13

¹¹⁶ ผู้ใดอุกอาจ (สหาว) ชิงไร่นาท่าน หรือ ไถดินนาท่านเสีย ให้ไหม 22,000 เบี้ย

¹¹⁷ ผู้ใดอุกอาจเมื่อ (คราด) ต้นข้าว ท่านปลูกไว้เสียหายเท่าใด ให้ชดใช้ค่าข้าวที่ปลูกเท่านั้น ส่วนความผิดที่มันเมื่อต้นข้าวท่านเสียหาย ให้ไหม 52 เงิน ผู้ใดถอนต้นข้าวทิ้ง ให้ไหม 110 เงิน

¹¹⁸ ผู้ใดอุกอาจจากฝาย (ชิงฝาย) ท่านเสียหาย มันหลักฝายมองฝาย (มอง-โดยปกติ หมายถึงกระต่องดำข้าวชนิดที่อาศัยกำลังดำข้าว เรียก ว่า มองงน) ของท่านเสีย ให้ไหม 33,000 เบี้ย

¹¹⁹ กฎหมายมั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดไชยสถาน

¹²⁰ เรื่องเดียวกัน.,

¹²¹ ถ้าสัตว์นั้นตาย ให้ผู้กระทำชดใช้ค่าสัตว์นั้น แต่ถ้าสัตว์บาดเจ็บต้องรักษาสัตว์นั้นให้หาย ผิดเจ็บมากให้ชดใช้ค่าของสัตว์นั้นแล้วมอบสัตว์ให้แก่ผู้ใส่ชวา

(4) โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายมังรายศาสตร์ เป็นไปตามประเภท ชนิด และลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง หากเป็นการกระทำต่อ พระพุทธรูป กุฎิ หรือวิหาร ผู้กระทำความผิดจะระวางโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต ส่วนทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น เหมือง¹²² หรือฝาย ผู้กระทำจะต้องรับโทษปรับที่สูงมากกว่า ทรัพย์สินประเภทอื่นเนื่องจากกฎหมายให้ความสำคัญกับการทำเหมืองและฝายอย่างมากเพราะเป็น กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาณาจักร การกำหนดโทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับฝายมีข้อสังเกต ที่น่าสนใจ กล่าวคือ ปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษหลายแบบนอกจากโทษปรับ เช่น การกำหนดให้ ผู้กระทำมีหน้าที่ที่ต้องทำให้ทรัพย์สินนั้นกลับสู่สภาพเดิมอันมีลักษณะคล้าย “หนี้กระทำการ” ใน กฎหมายละเมิด ตัวอย่างเช่น ผู้ใดทำลายปากเหมืองชำรุดเสียหาย ผู้กระทำต้องสร้างให้เหมือนเดิม แทน ถ้าหากฝายฝืนต้องระวางโทษปรับตามขนาดของฝาย และหากไม่ยอมเสียค่าปรับก็ต้องระวางโทษ จำคุก¹²³ นอกจากนี้ กฎหมายยังให้อำนาจแก่เจ้าของนาฆ่าผู้ที่ลักลอบแอบขุดหนองน้ำในที่นาของ ผู้อื่นอีกด้วย¹²⁴

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าพื้นที่บริเวณแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน ยังคงมีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักกฎหมายมังรายศาสตร์อย่างเช่นที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลา 700 กว่าปีล่วงมาแล้ว ตัวอย่างเช่น การเก็บค่าปรับสำหรับการไม่เข้าร่วมทำเหมืองฝาย การเสียค่า บำรุงเหมืองฝาย และมีการประชุมกรรมการหมู่บ้านในชุมชนสำหรับการทำเหมืองฝายอีกด้วย ดังนั้น กฎหมายมังรายศาสตร์ในปัจจุบันจึงกลายเป็นจารีตประเพณี และกติกาสำหรับชุมชนบางแห่งเสีย แล้ว¹²⁵

2.3 สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ต่อจากสมัยกรุงสุโขทัยคือสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงศรีอยุธยาก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1893 มีพระมหากษัตริย์ปกครองรวมทั้งสิ้น 33 พระองค์ สมัยกรุงศรีอยุธยาสิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. 2310

¹²² ผู้ใดขุดเหมือง ผ่านที่นาของท่านโดยไม่บอกให้เจ้าของทราบ ให้ไหม 33,000 เบี้ย อีกนัยหนึ่งให้ไหม 11,000 เบี้ย

¹²³ เรื่องเดียวกัน

¹²⁴ กฎหมายมังรายศาสตร์ บทหนึ่ง “ผู้หนึ่งชวนไปขุดน้ำเข้านา มันไม่ยอมไปช่วย แต่คอยขโมยน้ำจากนาท่าน หรือแอบขุด หนองน้ำท่าน เจ้านาเจ้าหนองได้ฆ่ามันตายก็เป็นอันสิ้นสุดกันไป อย่าว่าอะไรแก่เจ้านา.”

¹²⁵ ธงทอง จันทรางศุ, "เหมืองฝายเกิดจากความสามัคคี, เสียงก้องจากร้องแวง." หน้า 81-84

รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 417 ปี ในช่วงตลอดระยะเวลาที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีถือเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจากสมัยกรุงสุโขทัยอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศทำให้อิทธิพลจากการติดต่อค้าขายและการเจริญความสัมพันธ์ทางการทูตมีอิทธิพลต่อสภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาอีกด้วย โดยปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายในกรุงศรีอยุธยา

2.3.1 ลักษณะทางสังคม การเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สภาพสังคมและเศรษฐกิจยังคงเป็นแบบเกษตรกรรม ระบบการปกครองในสมัยนี้แบ่งออกได้เป็นสองช่วง กล่าวคือ

ช่วงแรก ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) มีการจัดรูปแบบการปกครองโดยการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 หน่วย หรือเรียกว่าการปกครองแบบจตุสดมภ์¹²⁶ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) กรมเวียง มีหน้าที่บังคับบัญชาไพร่บ้านพลเมืองและรักษาความสงบสุขของราษฎร (2) กรมวัง มีหน้าที่รักษาพระราชมณเฑียร พระราชวังชั้นนอกและชั้นใน อีกทั้งมีหน้าที่จัดการพระราชพิธีต่าง ๆ คอยช่วยเหลือพระเจ้าแผ่นดินในเรื่องตุลาการและกระบวนการยุติธรรม (3) กรมคลัง มีหน้าที่จัดจ่ายและรักษาพระราชทรัพย์และผลประโยชน์ต่างๆของรัฐ เนื่องจากในช่วงเวลานั้นมีการเก็บ “ส่วยอากร ขนอนตลาด และหัวระหาน”¹²⁷ และ (4) กรมนา มีหน้าที่ตรวจสอบการทำนาของราษฎร เก็บข้าวขึ้นฉางหลวงสำหรับเป็นเสบียงไว้ใช้ในยามสงคราม โดยการปกครองในลักษณะดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมการปกครองของขอม¹²⁸

ช่วงที่สอง ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กรุงศรีอยุธยามีอาณาเขตที่กว้างขวางขึ้นจึงทรงปฏิรูปการปกครองโดยรวมอำนาจการปกครองเข้าสู่ศูนย์กลาง หรือเข้าสู่ราชธานีโดยแบ่งส่วนราชการ และแยกฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนออกจากกัน ฝ่ายทหารมีสมุหพระกลาโหมเป็นหัวหน้า

¹²⁶ งานปฏิรูปในรัชกาลที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นาย สงวน เล็กสกุล ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม, 2506), หน้า 53.

¹²⁷ ส่วย คือ ของที่ราษฎรมอบให้แก่บ้านเมืองแทนการรับใช้ชาติ อากร คือ ค่าซื้อเอกสิทธิ์ต่าง ๆ เช่น อากรสุรา อากรบ่อนเบี้ย อากรมะพร้าว, ขนอน คือ การเก็บภาษีผ่านด่าน, ตลาด คือ การเก็บค่าธรรมเนียมที่นั่งในตลาด หัวระหาน คือ อากรค่าน้ำ อ่างถึงพระวรภักดิ์พิบูล, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (พระนคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2496), หน้า 87

¹²⁸ พระวรภักดิ์พิบูล, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า. 85

รับผิดชอบ ฝ่ายพลเรือน มีสมุหนายกเป็นหัวหน้ารับผิดชอบโดยมีผู้ช่วย คือ จตุสดมภ์ ได้แก่ กรมเมือง กรมวัง กรมพระคลัง และกรมนา ในกรณีที่เกิดศึกสงครามทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนจะต้องนำหน้าในกองทัพร่วมกัน¹²⁹

การปกครองส่วนภูมิภาค ได้ยกเลิกระบบการปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ที่แต่เดิมแบ่งออกเป็น เมืองลูกหลวง และเมืองหลานหลวง โดยรวมสิทธิอำนาจทั้งหมดอยู่กับองค์พระมหากษัตริย์ มีการตั้งหัวเมืองชั้นนอกหรือเมืองพระยามหานคร จัดเป็น เมือง เอก โท ตรี และจัตวา อีกทั้งพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งพระราชวงศ์หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปเป็นเจ้าเมืองให้มีอำนาจบังคับบัญชาและเป็นสิทธิขาดเป็นผู้แทนองค์พระมหากษัตริย์ มีกรมการปกครองในตำแหน่งเวียง วัง คลัง นา เช่นเดียวกับของทางราชธานี ส่วนหัวเมืองประเทศราชยังคงให้เจ้าเมืองของเมืองหลวงนั้นปกครองกันเองโดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้แต่งตั้งเจ้าเมืองด้วยพระองค์เอง เมืองประเทศราชมีหน้าที่ต้องถวายต้นไม้เงินต้นไม้ทองพร้อมทั้งเครื่องราชบรรณาการทุกสามปี อีกทั้งต้องส่งกองทัพมาช่วยทางราชธานีในยามเกิดการสงคราม¹³⁰

การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดเป็นหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองดูแล ตำบล มีกำนันเป็นหัวหน้า ส่วนแขวง มีหมื่นแขวงเป็นหัวหน้า การปกครองท้องถิ่นดังกล่าวได้ใช้สืบทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีการแต่งตั้งตำแหน่งข้าราชการให้มีบรรดาศักดิ์ตามลำดับชั้นจากต่ำสุดไปสูงสุด กล่าวคือ คือ นายพัน นายหมื่น ขุนหลวง และเจ้าพระยา มีการกำหนดศักดินาเพื่อเป็นค่าตอบแทนการรับราชการและได้อาศัยหลักดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษของผู้กระทำความผิด เช่น โทษปรับตามศักดินา เป็นต้น¹³¹

การจัดการการปกครองในลักษณะนี้ใช้เรื่อยมายังกรุงรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและปฏิรูประบอบการบริหารครั้งใหญ่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) นับเป็นเวลาเกินกว่าสี่ร้อยปีสำหรับการปกครองแบบ

¹²⁹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, อยุธยา : ประวัติศาสตร์และการเมือง (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2542), หน้า 30

¹³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

¹³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ได้รับแบบอย่างมาจากลัทธิเทวราชา ประกอบกับศักดินาเต็มรูปแบบที่ฝังลึกในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาช้านาน

สภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นขับเคลื่อนด้วย “ระบบศักดินา” กล่าวคือ มีการแบ่งชนชั้นวรรณะออกเป็น 6 ชั้น ได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ ขุนนาง พระสงฆ์ ไพร่ และทาส¹³² เป็นเครื่องกำหนดสิทธิหน้าที่และเกียรติยศของบุคคลโดยกำหนดหน่วยวัดเป็น “ไร่” เพื่อเป็นกลไกทางสังคมในการจัดระเบียบสังคมและควบคุมกำลังคน ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมีการวางระเบียบกฎหมายศักดินาโดยการตราเป็นกฎหมายพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน นาทหาร นาหัวเมืองซึ่งเป็นการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองให้แตกต่างกันไปตามศักดินา พระบรมวงศานุวงศ์ พระราชโอรส ข้าราชการฝ่ายใน ข้าราชการ ฝ่ายทหารและพลเรือนในราชธานีและหัวเมืองทุกกรมกอง พระภิกษุ ไพร่ทาสต่างมีศักดินาตามฐานะ ในสังคมและตำแหน่งของตน ทาสและฉวณพมีศักดินา 5 ไร่ ไพร่ซึ่งหมายถึงประชาชนทั่วไปมีศักดินา 25 ไร่ และผู้มีตำแหน่งจะมีศักดินาเพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่ 50 ไร่ จนถึงศักดินา 10,000 ไร่ ส่วนเจ้านายชั้นสูงอาจมีศักดินาได้มากกว่านี้ ศักดินาจะเพิ่มขึ้นได้ด้วยการทำความดีความชอบในราชการ หรือประกอบอาชีพที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม และศักดินาจะลดลงได้เช่นกันหากมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย¹³³

ผู้ปกครองหรือพระมหากษัตริย์จำเป็นต้องจัดระเบียบสังคมและสรรหาวิธีควบคุมแรงงานเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการนำมาใช้ในยามศึกสงคราม การนำมาใช้ในการผลิต โดยมีการลงทะเบียนไว้กับหัวหน้าที่เรียกว่า “มูลนาย” โดยมีการแบ่งเป็น “นาย” และ “ไพร่” ส่วน “ข้า” หมายถึง ไพร่ที่มอบให้ลูกเจ้า ลูกขุนผู้ใดผู้หนึ่ง และนายมีหน้าที่รับผิดชอบต่อพฤติกรรมของบุคคลในบังคับ ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการควบคุมด้วยระบบมูลนายไพร่ ในขณะที่ทาสซึ่งเป็นแรงงานอีกประเภทหนึ่งไม่ได้ถูกเกณฑ์แรงงาน

อาณาจักรกรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ในเขตที่ราบภาคกลาง บริเวณที่ลุ่มอันเกิดจากแม่น้ำ 3 สาย ไหลมาบรรจบกัน ได้แก่ แม่น้ำลพบุรีทางด้านทิศเหนือ แม่น้ำป่าสักทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และแม่น้ำเจ้าพระยาทางด้านทิศตะวันออก ส่งผลให้กรุงศรีอยุธยามีสภาพเป็นเกาะเมือง ที่ตั้งของ

¹³² ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 112.

¹³³ กฤษฎา บุญยสมิต, "ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ลักษณะสังคม การปกครองและ กฎหมายสมัยสุโขทัย," เอกสารประกอบคำสอน (2557), หน้า 3

เมืองจึงมีแม่น้ำเหล่านี้ล้อมรอบเป็นคูเมืองด้วย¹³⁴ นอกจากนี้ ยังมีลำคลองขนาดเล็กและใหญ่ที่ต่อเนื่องกับแม่น้ำทั้ง 3 สายปกคลุมเกือบทั่วบริเวณพื้นที่ บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางนี้จึงมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่เกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะพื้นที่ดังกล่าวตั้งแต่บริเวณปากอ่าวแม่น้ำจนถึงบริเวณจังหวัดชัยนาทซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเก่า ดินบริเวณนี้จึงมีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทรายเล็กน้อย มีคุณสมบัติดีเยี่ยมเหมาะแก่การเพาะปลูก และประกอบกับภูมิอากาศที่มีฝนตกชุก ในช่วงเดือนพฤษภาคม มิถุนายน สิงหาคมจนถึงเดือนกันยายน ในช่วงหน้าน้ำแม่น้ำก็นำพาตะกอนโคลนตมจากทางเหนือมาทับถม ดินแดนลุ่มน้ำเจ้าพระยาจึงมีความอุดมสมบูรณ์กลายเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว¹³⁵ ประกอบกับกรุงศรีอยุธยาอยู่ไม่ไกลจากทะเล เรือสินค้าหรือเรือสำเภาสามารถเข้าถึงได้ สามารถเดินทางติดต่อค้าขายทางทะเลกับต่างชาติได้สะดวกกว่าอาณาจักรลานนา ล้านช้าง และสุโขทัยซึ่งเป็นอาณาจักรเดิมที่เคยมีอำนาจมาก่อนหน้านี้

นอกจากนี้ สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยาทำให้อาณาจักรเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางน้ำที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก¹³⁶ โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำที่เป็นสาขาต่างๆ ใช้เป็นเส้นทางการคมนาคมติดต่อและขนส่งที่สำคัญซึ่งสามารถขนส่งได้สะดวกทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้อาณาจักรอยุธยามีฐานะเป็นเมืองท่าและเป็นศูนย์กลางในการขนถ่ายสินค้าที่สำคัญ แม้จะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ากรุงศรีอยุธยามีฐานะเป็นเมืองท่าตั้งแต่เมื่อใด แต่ก็สามารถคาดคะเนได้ว่าอาณาจักรอยุธยามีฐานะเป็นเมืองท่าก่อนที่จะได้รับการสถาปนาเป็นราชอาณาจักรเสียอีก¹³⁷ เมื่ออำนาจทางการเมืองของพระมหากษัตริย์อาณาจักรอยุธยาเข้มแข็งขึ้นพร้อมกันนั้น กรุงศรีอยุธยาก็ได้พัฒนาเป็นเมืองท่านานาชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมากในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 22-23 กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์และที่ตั้งที่เหมาะสมต่อการค้าภายในและการค้าภายนอก ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของกรุงศรีอยุธยาเหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ส่งผลให้กรุงศรีอยุธยาอยู่ในฐานะที่สร้างความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองได้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน

¹³⁴ สวาท เสนาณรงค์, ภูมิศาสตร์ประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (พระนคร สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2512), หน้า 51

¹³⁵ อาคม พันธ์ยะ นิธิ เอียวศรีวงศ์, หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2525),

¹³⁶ เพชรรุ้ง เทียนบัวโรจน์, "เส้นทางการค้าในสมัยอยุธยา," วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (2557), หน้า 2-4

¹³⁷ บัณฑิต ถั่วชัยชาญ, "ร่องรอยชุมชนบริเวณนอกและในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18-20" (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), หน้า 16

ปัจจัยที่เอื้อต่อระบบเศรษฐกิจสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นผลมาจากระบบเจ้าขุนมูลนาย ระบบไพร่ และระบบศักดินา ระบบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อเกณฑ์แรงงานคนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การทำการเกษตรและปศุสัตว์เพื่อสร้างผลผลิตทางการเกษตร ระบบไพร่จึงเป็นรูปแบบในการสร้างประสิทธิภาพในด้านเศรษฐกิจที่เด่นชัดที่สุดในสังคมอยุธยา¹³⁸ พื้นฐานทางเศรษฐกิจของกรุงศรีอยุธยาคือการทำเกษตรกรรม และประกอบกิจการค้าทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร การเกษตรกรรมเป็นที่มาของรายได้ของรัฐในรูปแบบของภาษีและผลผลิตต่าง ๆ ที่เรียกว่า อากร โดยรัฐจะเรียกเก็บจากการทำนา การทำไร่ การทำสวน การประมงและการหาของป่า ส่วนการค้าทำให้รัฐมีรายได้จากการที่รัฐผูกขาดและดำเนินการค้าประกอบกับการเก็บภาษีศุลกากร ภาษีค่าผ่านด่าน นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมบางอย่างที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตการค้า เช่น ค่าธรรมเนียมและค่าปรับทางการศาลซึ่งราษฎรต้องเสียให้แก่รัฐ เมื่อต้องการติดต่อขอความคุ้มครองหรือขอความช่วยเหลือจากรัฐ และเครื่องราชบรรณาการเป็นสิ่งของที่บรรดาหัวเมืองประเทศราชได้ส่งมาถวายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้¹³⁹ กล่าวโดยสรุป ระบบเศรษฐกิจของกรุงศรีอยุธยานั้นมีลักษณะที่เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาโลกภายนอกอันมีพื้นฐานมาจากลักษณะของสังคมระดับล่างที่มีการรวมกลุ่มเป็นหมู่บ้านและชุมชนซึ่งสามารถทำการผลิตเลี้ยงชุมชนนั้น ๆ ได้เองและเพื่อส่งส่วยให้แก่รัฐ

2.3.2 กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น กฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดียผ่านมาทางมอญ ได้แก่ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งมอญเรียกว่า “คัมภีร์ธรรมสัตถัม” โดยนำมาใช้เป็นหลักกฎหมายในการปกครองและพิจารณาพิพากษาคดีความต่าง ๆ เพื่อความผาสุกของประชาชน คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ถือเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อที่ว่าพระเจ้าทรงประทานมาให้พระมหากษัตริย์ ใช้เป็นหลักในการอำนวยการความยุติธรรม คัมภีร์ธรรมสัตถัมได้เผยแผ่อิทธิพลมายังดินแดนต่าง ๆ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กฎหมายของกรุงศรีอยุธยาที่ได้ประกาศใช้ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เมื่อ พ.ศ. 1893 - 1912 ก็ได้รับ

¹³⁸ พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม, "สังคมเกษตรกรรมไทยก่อนมีสนธิสัญญาเบาว์ริง พ.ศ.๒๓๙๘," วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (2523), หน้า 15-29

¹³⁹ มานพ ถาวรวัฒน์สกุล, ขุนนางอยุธยา (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 32

อิทธิพลมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เช่นกัน โดยสันนิษฐานว่าคัมภีร์ฉบับดังกล่าวนี้ได้แพร่เข้ามาในราชธานีโดยผ่านทางมอญ อีกทั้งได้รับการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายลักษณะต่าง ๆ หลายครั้งในรัชสมัยต่อ ๆ มา รวมทั้งมีการตรากฎหมายใหม่เพิ่มเติมอีกด้วย แม้บทบัญญัติในกฎหมายตราสามดวงจะมีบทลงโทษที่รุนแรง ป่าเถื่อน และล่าช้า อย่างไรก็ตาม กฎหมายตราสามดวงถือเป็นหลักฐานทางนิติประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าแก่การศึกษาอย่างมาก เพราะบทบัญญัติในกฎหมายตราสามดวงแสดงถึงแนวคิดและวิวัฒนาการในทางสังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นไว้เป็นอย่างดี

สมัยจักรวรรดินิยมช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่มหาอำนาจชาติตะวันตกได้คืบคลานเข้ามาล่าอาณานิคม อีกทั้งกล่าวหาว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยล่าช้า และป่าเถื่อนโดยนำมาเป็นข้ออ้างในการเข้ายึดครองเพื่อเป็นเจ้าอาณานิคม แต่เมื่อพิจารณาทัศนคติของนักสังเกตการณ์ชาวตะวันตก เช่น นายเยเรเมียส ฟาน ฟลิต (Jeremias Van Vliet) ชาวฮอลันดาซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (ค.ศ. 1629 - 1656) ได้เขียนบรรยายสภาพการณ์ของกฎหมายไทยไว้ในหนังสือบันทึกเกี่ยวกับประเทศไทย (Description of the Kingdom of Siam) ดังนี้

“ตัวบทกฎหมายเก่าแก่ของประเทศสยามนั้นดีมาก และได้รับการยกย่องอย่างสูง แต่แทนที่พระเจ้ากรุงสยามจะได้อัดถือกฎหมายเหล่านี้ให้สมกับที่ ได้รับการบัญญัติขึ้นมาเพื่อเชิดชูพระเกียรติยศและพระนาม มีกฎหมายเพียงไม่กี่พระโอยการที่บังคับใช้กันด้วยการที่ทรงใช้พระราชอาญาสิทธิที่ล่วงล้ำกฎหมาย พระเจ้ากรุงสยามจึงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด พระโอยการต่างๆถูกปรับให้สอดคล้องกับพระราชประสงค์ ถูกเปลี่ยนแปลง และแก้ไขให้วิปลาตไปตามผลประโยชน์ และความพึงพอใจของพระองค์ ความฉ้อฉล และความโลภที่ติดเป็นสันดานของขุนนาง ทำให้การตัดสินคดีแพ่งและคดีอาญาดำเนินไปอย่างเลวร้าย จนกระทั่งผู้มีอำนาจและผู้มีบังคับสามารถชนะคดีโดยการใช้นินจา ลินบนและวิธีการสกปรกอื่นๆ โดยที่พวกที่ยากจนเท่านั้นเป็นฝ่ายที่ทันทุ่กข์ทรมาน ทั้งๆที่มีกฎหมายที่ดีเยี่ยมอยู่แล้ว รวมทั้งสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเหมาะสมในทุกๆ คดีก็ตาม”¹⁴⁰

¹⁴⁰ Jeremias van Vliet, "Description of the Kingdom of Siam", translated from the original Dutch into English by L.F. van RAVENSWAAY, "The Journal of the Siam Society, 7, 1 (1910),p. 10.

และนักจดหมายเหตุชาวฝรั่งเศสชื่อ นิโคลาส แกรีแวงส (Nicolas Gervaise) ได้กล่าวถึงระบบกฎหมายของไทยว่า

“ถ้าความสัตย์ซื่อของสุภาพระลาการมั่นคงเท่ากับภูมิปัญญาด้านกฎหมาย ที่บัญญัติขึ้นใช้ใน ประเทศสยาม คงไม่มีประเทศอื่นใดในโลกตะวันออก (Indies) ที่จะมั่งคั่งมั่งร่ำรวยกว่าประเทศสยาม ไปได้ แต่ความโลภอย่างไม่มีขอบเขตซึ่งเป็นความชั่วร้ายที่สำคัญเหนืออื่นใดในประเทศนี้ ทำให้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ก็เพราะว่าแทบจะไม่มีผู้พิพากษา ตรีลาการคนใดที่รับผิดชอบคดีแพ่งล้วน ๆ พ้นจากความเลี้ยผู้เลี้ยคน เพราะตัดสินคดีด้วยฉันทาคติ หรือร่ำบอามิสสินจ้างซึ่งได้มาจาก คู่คดี โดยไม่มีความละอาย คู่ความข้างใดที่อยู่ในฐานะจะให้สินบนได้มากกว่า ก็มักจะเป็นฝ่ายที่ผู้พิพากษาตรีลาการยินดีที่จะเข้าข้างด้วย และผลก็คือ คู่ความ ผู้ให้สินบนจะชนะคดีไม่ช้าก็เร็ว ยกเว้นเสียแต่ว่า คดีของเขาจะฟังไม่ขึ้น จริงๆ ผู้พิพากษาจะระมัดระวังตัวมากขึ้นในการตัดสินคดีอาญา เนื่องจาก พวกชาวสยามมีนิสัยอ่อนโยน และไม่ชอบการเสียเลือดเสียเนื้อ ฉะนั้นจึงไม่ค่อยตัดสินให้ผู้บริสุทธิ์เสียเลือดเสียเนื้อ”¹⁴¹

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น สังฆราชฌอง แบปติสต์ ปาลเลอกัวซ์ (Jean-Baptiste Pallegoix) ผู้ซึ่งได้เคยทำการศึกษากฎหมายตราสามดวง ได้กล่าววิพากษ์วิจารณ์กฎหมายไทยว่า

"ข้าพเจ้าได้อ่านประมวลกฎหมายทั้งหมดแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมมาก สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติและปรับเข้าได้กับอุปนิสัยและชนบประเพณีของประชาชนที่สร้างกฎหมายนี้ขึ้น.... ตุลาการผู้ใหญ่กับเจ้าเมืองทุกคนจะต้องมีประมวลกฎหมายไปประจำชุดหนึ่ง แต่ก็ไม่ค่อยได้พิจารณาคดีกันตามตัวบทกฎหมายเท่าใดนัก ดังจะพิเคราะห์ได้จากอุทธรณ์ต่อไปนี้: คดีทุกคดี ฟังพิจารณาพิพากษาให้สำเร็จลุกลงไปภายในสามวัน แต่สุภาพระลาการก็มักปล่อยคดีให้ยืดเยื้อไปตั้งสองปีหรือสามปี นักจดหมายเหตุชาวตะวันตกซึ่งโดยปกติแล้วมักจะมีอคติกับสังคมไทย ต่างมีความเห็นตรงกันว่า ระบบกฎหมายของประเทศสยามเป็นระบบกฎหมายที่ดีที่สุด”¹⁴²

จากคำกล่าวของชาวต่างประเทศที่เข้ามาอาศัยในกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์พบว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่บังคับใช้ในเวลาดังกล่าวถือว่าเป็นกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับสภาพ

¹⁴¹ Nicolas Gervaise, *The Natural and Political History of the Kingdom of Siam*, translated and edited by John Villiers (Bangkok: White Lotus Co., Ltd., 1989),

¹⁴² ฌ็อง-บัปติสต์ ปาลเลอกัวซ์, เล่าเรื่องกรุงสยาม สันต์ ท. โกมลบุตร แปล. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ก้าวหน้า, 2520), หน้า 336

สังคม การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมของชาวไทยในสมัยนั้น แต่ในการบังคับใช้กฎหมายอาจไม่มีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการลงโทษที่โหดร้าย รุนแรง ป่าเถื่อน และเมื่อมีการเปลี่ยนรัชกาลในกรุงศรีอยุธยาที่มีการแก้ไขกฎหมายอยู่ร่ำไป พระมหากษัตริย์ในสมัยนั้นจึงมีอำนาจอย่างล้นพ้นในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ จนต่อมาเกิดการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนยุติธรรมทางอาญาในรัชกาลที่ 5 ปัญหาเหล่านี้จึงหมดไป

หลังจากกรุงศรีอยุธยาล่มสลายและสิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชจนได้รับอิสรภาพกลับคืนมาได้ ทรงฟื้นฟูและทำนุบำรุงบ้านเมืองตลอดระยะเวลา 15 ปี จนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ซึ่งเป็นการเริ่มต้น สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงเร่งทำนุบำรุงประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะสรรพวิชาการ ความรู้ต่าง ๆ ที่ขาดตอนไปอันเนื่องมาจากการล่มสลายของกรุงศรีอยุธยา ทั้งด้านการปรับปรุงและพัฒนาตัวบทกฎหมาย ประกอบกับกฎหมายต่าง ๆ ที่ถูกบันทึกในสมุดข่อยหรือใบลาน ได้สูญหายไปเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามตัวบทกฎหมายส่วนใหญ่ที่ใช้บังคับอยู่ในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาที่สืบทอดมาทั้งสิ้น และมีการประกาศใช้กฎหมายใหม่บ้างทั้งสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

มูลเหตุของการปรับปรุงกฎหมายตราสามดวงในรัชกาลที่ 1 อันเนื่องมาจากระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงครองราชสมบัติอยู่นั้นก่อน พ.ศ. 2357 ได้เกิดกรณีพิพาทขึ้นจากการที่ผู้พิพากษาทำการตัดสินคดีหย่าร้างเรื่องหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม คดีดังกล่าวได้แก่ คดีอำแดงป้อม ซึ่งมีข้อเท็จจริงกล่าวคือ อำแดงป้อมภรรยาของนายบุญศรี ช่างเหล็กหลวง ได้ฟ้องหย่านายบุญศรีผู้เป็นสามีโดยที่นายบุญศรีไม่ได้มีความผิด แต่อำแดงป้อมกลับเป็นฝ่ายประพฤติดนไม่สมควรโดยเป็นชู้กับนายราชาอรรด พระเกษมซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาโดยพิจารณาคดีเข้าข้างอำแดงป้อม และยังพูดจาเกี้ยวพาราสีอำแดงป้อม แล้วพิพากษาให้อำแดงป้อมหย่าขาดจากนายบุญศรี จนได้โดยมีการอ้างตัวบทกฎหมายว่าแม้ชายผู้เป็นสามีไม่มีความผิด หากหญิงผู้เป็นภรรยาขอหย่าก็ให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายได้ นายบุญศรีจึงได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชอ้างเหตุว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการตัดสินคดีของผู้พิพากษา¹⁴³

¹⁴³ ธงทอง จันทรางศุ, กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 6-7

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทราบเรื่องดังกล่าว จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำตัวบทกฎหมายที่เก็บรักษาไว้มาสอบทานก็ปรากฏว่ามีข้อความตรงกันทุกฉบับว่า “ชายหาผิดมิได้หญิงขอลหย่า ท่านว่าเป็นหญิงหย่าชายหย่าได้” พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงมีพระราชดำริว่าตัวบทกฎหมายเช่นนี้ไม่มีความยุติธรรมมีความพินเพื่อนวิปริต เหตุคงมาจากมีผู้ที่มีความโลภหลงไม่รู้จักละอายต่อบาปจึงอั้งแต่จะหาประโยชน์ส่วนตัว ทำการแต่งกฎหมายตามใจชอบมาพิพากษาคดีให้เสียความยุติธรรม ทรงยกตัวอย่างว่า ในทางพุทธจักรได้ทำการชำระสะสางพระไตรปิฎกให้เป็นหลักแก่พระพุทธศาสนาแล้ว ในทางอาณาจักรนี้ก็ต้องดำเนินการชำระกฎหมายเพื่อใช้เป็นหลักแก่บ้านเมืองเช่นกัน

หลังจากกรณีพิพาทในคดีอำแดงป้อมจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งผู้ชำระกฎหมายเพื่อทำการชำระสะสางกฎหมายครั้งใหญ่โดยให้นำตัวบทกฎหมายที่มีอยู่ทั้งหมดมาตรวจสอบเนื้อความจัดเป็นหมวดหมู่ ชำระตัดแปลงเนื้อความที่วิปริตและผิดความยุติธรรมออกเสีย หลักฐานตามประกาศพระราชปรารภว่าในการตรวจสอบชำระขั้นสุดท้ายกฎหมายทั้งหมด พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงกระทำด้วยพระองค์เอง จากนั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้พนักงานอาลักษณ์เขียนด้วยหมึกลงบนสมุดข่อยรวม 6 ชุด ๆ ละ 41 เล่ม 3 ชุดแรกเรียกว่า “ฉบับหลวง” บนปกแต่ละเล่มประทับตราราชสีห์ ตราคชสีห์ และตราบัวแก้ว¹⁴⁴ ส่วนอีก 3 ชุดหลังมิได้ประทับตราเรียกว่า “ฉบับรอง” และทรงกำชับว่าต่อไปหากมีการอ้างตัวบทกฎหมายใด ๆ ในการพิพากษาคดี หากกฎหมายที่อ้างไม่มีตราทั้งสามดวงนี้ อย่าให้ผู้ใดเชื่อฟังเป็นอันขาด การบัญญัติตัวบทกฎหมายในกฎหมายตราสามดวงจึงเป็นการรวบรวมกฎหมายเดิมขึ้นเป็นลักษณะแต่ละลักษณะมีข้อความเป็นเรื่องๆ มีการกล่าวถึงมูลเหตุของการร่างกฎหมายนั้น พร้อมทั้งคำสั่งของพระมหากษัตริย์ส่วนเนื้อหาของกฎหมายเป็นกฎหมายเดิมที่สืบทอดมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยา¹⁴⁵

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการอาชญาหลวง พระไอยการอาชญาราษฎร์ พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จซึ่งตราขึ้นในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เมื่อ พ.ศ. 1903 และถูกยกเลิกเมื่อ พ.ศ. 2451 โดยกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 กฎหมายตราสามดวงจึงมีระยะเวลาในการบังคับใช้เป็นเวลายาวนาน

¹⁴⁴ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 224-225

¹⁴⁵ ธงทอง จันทรางศุ, กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น, หน้า 9

กว่า 500 ปี กฎหมายลักษณะโจรนี้เป็นทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติรวมกัน ในส่วนที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติได้แบ่งความผิดออกเป็นความผิดชั้นอุกฤษฏ์โทษ มหันตโทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ ส่วนที่เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการจับกุมผู้กระทำความผิด การสืบสวนสอบสวน การพิจารณาคดี และการลงโทษ โดยความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวงมีการบัญญัติทั้งในส่วนพระไอยการอาชญาหลวง พระไอยการอาชญาราษฎร์ พระไอยการลักษณโจรและพระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จ โดยพระไอยการลักษณพระธรรมนูญกล่าวถึงวิธีการดำเนินคดี เขตอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ได้บัญญัติไว้ในแต่ละส่วนมีการบัญญัติเป็นองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ ดังนี้

2.3.2.1 พระไอยการอาชญาหลวง

กฎหมายอาญาสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการบัญญัติกฎหมายอาญาไว้ในหลายส่วนปะปนกันไปกับกฎหมายแพ่ง เนื่องจากในอดีตยังไม่มี การแบ่งแยกความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน พระไอยการอาชญาหลวงประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 1895 ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เป็นกฎหมายที่กำหนดลักษณะความผิดที่เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งถือเป็นการละเมิดพระราชโองการของกษัตริย์ ได้แก่ ความผิดต่อพระราชทรัพย์ ความผิดต่อกระบวนการยุติธรรม ความผิดต่อราษฎร และการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดวินัยข้าราชการ¹⁴⁶ มีการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด 10 สถาน ตั้งแต่โทษเบาที่สุด คือ การภาคทัณฑ์จนถึงโทษหนักที่สุด คือ การบั่นคอริบเรื้อน¹⁴⁷ โดยจะเป็นการกระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐและเป็นการกระทำความผิดต่อหลวง¹⁴⁸ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริง การลงโทษมิได้เป็นเช่นนั้นเนื่องจากการที่รัฐได้วางระวางโทษให้ราษฎร น่ากลัว เป็นไปตามนโยบายทางอาญาในอดีตเพียงต้องการป้องกันมิให้กระทำความผิดโดยการขู่เพื่อมิให้ใครทำเป็นเยี่ยงอย่าง และในอดีตมุ่งเน้นการลงโทษให้สำเร็จเด็ดขาดเพื่อให้คนทั้งหลายเห็น อีกทั้งโทษส่วนมากเป็นโทษปรับซึ่งสามารถ

¹⁴⁶ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 135-136

¹⁴⁷ การบั่นคอริบเรื้อน หรือ การฟันคอริบเรื้อนเป็นโทษประหารชีวิต นอกจากนี้พระไอยการอาชญาหลวงยังมีการกำหนดโทษอื่นๆ เช่น โทษตัดอวัยวะ ตัดปาก ตัดหู ตัดมือ ตัดเท้า โทษที่ทำให้ร่างกายบาดเจ็บหรือการเฆี่ยนตี และโทษจำคุกให้เอาตัวไปเป็นคนเลี้ยงช้าง

¹⁴⁸ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 200 ปี กฎหมายตราสามดวง, หน้า 9

ไถ่โทษเป็นเงินได้¹⁴⁹ โดยการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาหลวงมีการกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ตามพระไอยการอาชญาหลวง ได้แก่ การชิงช่างหรือม้าไปทำลายที่อยู่อาศัยของผู้อื่นโดยการสับฟันเรือน การเอาหอที่มบ้านเรือนของผู้อื่น หรือการฟันทะลายบ้านเรือนของผู้อื่น¹⁵⁰ การโค่นล้างเรือกสวนไร่นาของผู้อื่น กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายมีหน้าที่แจ้งแก่เสนา นายอกร กำนัน หรือนายพันให้ไปดูเรือกสวนไร่นาที่ถูกทำลาย ยืนยันว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของที่ดินนั้น และตำแหน่งที่ตั้งของที่ดินที่ถูกทำลาย เพื่อประเมินค่าสินไหมทดแทน¹⁵¹ และถ้าหากผู้ใดลักลอบโค่นล้างเรือกสวนไร่นาของผู้อื่นโดยมิได้บอกแก่เสนา นายอกร นายอกร ต่อมาถูกจับได้ก็ตี หรือมีผู้มาฟ้องร้องก็ตี¹⁵² อีกทั้งการทำลายพระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบด้วยการใช้ไม้ค้อน ก้อนอิฐ ศิลาหรือด้วยประการใดก็ดี กฎหมายถือว่าผู้กระทำมิได้กลัวเกรง พระราชอาญาพระเจ้าอยู่หัวมีลักษณะเป็นความผิดอาญาที่มีโทษรุนแรง อีกทั้งการลงโทษเป็นไปตามบรรดาศักดิ์ของผู้กระทำความผิด¹⁵³ การที่ผู้ใดบังอาจเก็บเอาบ้านเรือน โรงเรือน รั้ว เรือกสวนไร่นาของผู้อื่น การไถเอาที่นา การไถข้าวในนา และการเก็บเอาข้าวในนา ในลอม ในยุ้งฉางหรือการชิงเอาสัตว์ของเรือกสวนไร่นาผู้อื่นมาเป็นของตน¹⁵⁴ นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดให้การทำเสียทรัพย์โดย “ละเว้น” เป็นความผิดอาญาอีกด้วย ได้แก่ กรณีการทำทรัพย์ที่มีผู้มาถวายให้แก่พระมหากษัตริย์แต่มีการช่วงชิงกันโดยผลคือทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยมีผู้ห้ามแล้วฝ่าฝืนถือเป็นความผิดอาญา

¹⁴⁹ หอสมุดแห่งชาติ, กฎหมายรัชกาลที่ 1 ฉบับตราสามดวง ลักษณะอาชญาหลวงแลลักษณะอาชญาราษฎร์ (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2474), หน้า 26

¹⁵⁰ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 34

¹⁵¹ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 67

¹⁵² พิจารณาเป็นสังให้ลงโทษ 6 สถาน ถ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ๑ บให้ฆาตีเสียให้เอาอกรซึ่งบังไว้ แขนงคอประจาน 3 วันแล้วให้ใหม่จตุรคุณ

¹⁵³ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 100

¹⁵⁴ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 97

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ “ทรัพย์สินของผู้อื่น” สืบเนื่องจากกฎหมายใช้คำว่า “ท่าน” เนื่องจากพระโอยการอาชญาหลวงเป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครององค์พระมหากษัตริย์และชนชั้นสูง วัตถุประสงค์การกระทำตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ พระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบ ตราพระคชสีห์ ตราราชสีห์ ตราจตุสดมภ์¹⁵⁵ แก้วแหวน ทองเงิน ผ้าผ่อนแพรพรรณ¹⁵⁶ ทรัพย์สินของที่มีผู้นำมาถวายแก่พระมหากษัตริย์¹⁵⁷ โดยถือว่าทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและองค์พระมหากษัตริย์หากผู้ใดมาทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ ก็จะได้รับโทษที่รุนแรงเพราะเป็นความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

เนื่องจากบทบัญญัติในพระโอยการอาชญาหลวงเป็นการกระทำความผิดต่อแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ หรือตำแหน่งหน้าที่ราชการซึ่งเป็นการกระทำโดยผู้ที่มีศักดิ์ต่ำกว่ากระทำต่อผู้ที่มีศักดิ์สูงกว่า กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” หมายถึง การกล้าแสดง กล้าทำด้วยใจทะนงตน อีกรวมโดยไม่ยำเกรงหรือไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง หรือการกล้าละเมิดต่อกฎหมาย¹⁵⁸ และในบางบทบัญญัติกฎหมายใช้คำว่า “มิกลัวพระราชอาญาพระเจ้าอยู่หัว” หมายถึง ผู้กระทำได้กระทำโดยไม่ยำเกรงถึงพระราชโองการ พระราชบัญญัติ หรือพระราชเสาวนีย์ของพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังปรากฏแนวคิดการบัญญัติถึงการทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทอีกด้วย ได้แก่ กรณีที่เจ้าพนักงานทำเครื่องทรงแก้วแหวน ทองเงินผ้าผ่อนแพรพรรณตกหายหรือมีผู้ร้ายลักไป¹⁵⁹ กล่าวคือ เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานมิได้ใช้ความระมัดระวังจนทำให้ทรัพย์สินประเภทดังกล่าวสูญหายหรือเสียหายไปต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด

(4) โทษสำหรับความผิด

โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในพระโอยการอาชญาหลวงมีการกำหนดโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกาย การใช้คำสินไหมทดแทน และโทษที่มีลักษณะ

¹⁵⁵ กฎหมายตราสามดวง พระโอยการอาชญาหลวง มาตรา 55

¹⁵⁶ กฎหมายตราสามดวง พระโอยการอาชญาหลวง มาตรา 73

¹⁵⁷ กฎหมายตราสามดวง พระโอยการอาชญาหลวง มาตรา 63

¹⁵⁸ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

¹⁵⁹ กฎหมายตราสามดวง พระโอยการอาชญาหลวง มาตรา 73

เป็นโทษปรับปะปนกันไป โทษที่ฟังลงแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดมีการกำหนดตามพฤติการณ์ของความร้ายแรงในการกระทำความผิด เช่น กรณีเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินขององค์พระมหากษัตริย์ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ โทษประหารชีวิต¹⁶⁰ การตัดอวัยวะของผู้กระทำ¹⁶¹ หรือการเชียนตี¹⁶² นอกจากนี้ หากเป็นการกระทำความผิดโดยเจ้าพนักงานกฎหมายกำหนดโทษโดยการให้ออกจากราชการและลดตำแหน่งหรือยศลาบรรดาศักดิ์ลงมา¹⁶³ การกำหนดโทษในกฎหมายตราสามดวงสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีความรุนแรงและป่าเถื่อนอันเนื่องจากผู้ปกครองต้องการควบคุมสังคมให้มีความสงบสุขตั้งนโยบายทางอาญาที่แฝงในบทบัญญัติของพระไอยการอาชญาหลวง คือ “ห้ามมิให้ฟันแทงกันตาย แลมิให้ทำร้ายในแผ่นดินท่าน”¹⁶⁴ ประกอบกับอิทธิพลของความเชื่อทางศาสนาและลัทธิเทวนิยม ดังนั้น แนวคิดในการลงโทษแตกต่างจากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญและกฎหมายมั่งรายศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัยอย่างสิ้นเชิง เพราะสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้ปกครองจึงต้องมีการบัญญัติโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในลักษณะนี้ที่มีความรุนแรงเพื่อต้องการควบคุมสังคมให้เกิดความสงบสุข

ข้อสังเกตประการสำคัญอีกประการหนึ่งของการกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของพระไอยการอาชญาหลวง ได้แก่ การกำหนดโทษปรับ โทษปรับในกฎหมายตราสามดวงมีการปรับเป็นเท่าตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดและศักดินาของผู้กระทำความผิด การปรับเป็นเท่าตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดกฎหมายจะใช้คำว่า “ให้ไหม” โดยจะปรับเป็นเท่าและปรับตามยศลาบรรดาศักดิ์¹⁶⁵ อีกทั้ง ปราบกฏแนวคิดการใช้โทษปรับควบคู่กับโทษประเภทอื่น ๆ ค่าปรับที่ได้จากการกระทำความผิด ผู้กระทำจะต้องจ่ายให้แก่รัฐโดยค่าสินไหมที่จ่ายไปจะตกไปยังกองพระคลังหลวง¹⁶⁶

¹⁶⁰ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ฆ่าคนร้ายนั้นเสีย ให้ตัดอวัยวะ

¹⁶¹ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ตัดนิ้วมือหรือนิ้วเท้าผู้กระทำความผิดเสีย

¹⁶² กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ทวนด้วยลาวดหนึ่ง

¹⁶³ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ริบสิ่งสิ้นแล้วเอาตัวลงหญ้าข้าง หมายถึง ให้ออกจากราชการและไปเลี้ยงข้างแทน หรือในบางกรณีให้ออกจากราชการแล้วลดฐานะเป็นไพร่

¹⁶⁴ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 10

¹⁶⁵ การปรับไหมตามพระไอยการอาชญาหลวง ได้แก่ ให้ไหมลาหนึ่ง (ปรับไหมหนึ่งเท่า) ให้ไหมทวีคูณ (ปรับไหมสองเท่า) ให้ไหมตรีคูณ (ปรับไหมสามเท่า) และให้ไหมจตุรคูณ (ปรับไหมสี่เท่า)

¹⁶⁶ ศิริพร ดาบเพชร, "ค่าของคนและบทปรับในกฎหมายตราสามดวง," วารสารประวัติศาสตร์ (2548), หน้า 9

2.3.2.2 พระไอยการอาชญาราชฎ์

พระไอยการอาชญาราชฎ์เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในส่วนพระไอยการอาชญาหลวง หลังจากมีการตรากฎหมายตราสามดวงขึ้นมา ได้มีการชำระกฎหมายเก่าจากครั้งกรุงศรีอยุธยา โดยกฎหมายพระไอยการอาชญาหลวง มีจำนวน 130 มาตรา และพระไอยการอาชญาราชฎ์มีจำนวน 20 มาตรา¹⁶⁷ วัตถุประสงค์ในการแบ่งกฎหมายอาญาออกเป็น 2 ส่วน เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติส่วนใหญ่ในพระไอยการอาชญาราชฎ์พบว่าเป็นการกระทำความผิดระหว่างราชฎ์ด้วยกันเอง กล่าวคือเมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นราชฎ์จะมีอำนาจกระทำการเช่นใดได้บ้างเพื่อป้องกันตนเอง¹⁶⁸

นอกจากนี้ ยังพบการกระทำความผิดระหว่างไพร่กับขุนนาง หรือเป็นความผิดที่ราชฎ์กระทำต่อผู้ที่มีศักดิ์นาสูงกว่าตนโดยพิจารณาจากคำว่า “ท่าน” ในหลายฐานความผิด¹⁶⁹ อีกทั้งสภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบว่า การประเมินฐานะทางสังคมอยู่ที่การมีอำนาจในการควบคุมจำนวนไพร่พลมากน้อยเพียงใด ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการเทียบชั้น “ศักดิ์นา” กำหนดให้ผู้ที่ มีศักดิ์นาเกินกว่า 400 ไร่ เป็นอภิสิทธิชน สามารถตั้งทนายความแก้ต่างแทนตนได้ ไม่ต้องขึ้นโรงขึ้นศาลด้วยตนเอง¹⁷⁰ กฎหมายพระไอยการอาชญาราชฎ์ นอกจากจะเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงกรณีใดบ้างที่ราชฎ์สามารถป้องกันตนเองจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองการใช้อำนาจของขุนนางเพื่อให้ปลอดภัยจากการประทุษร้ายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน สิทธิ และเสรีภาพจากผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของตนหรือไพร่ตนเอง¹⁷¹

¹⁶⁷ กฎหมายตราสามดวง ส่วน พระไอยการอาชญาหลวง อธิบายว่า “ครีบทรงชำระใหม่ได้บทอาชญาหลวง 130 มาตรา บทในอาชญาราชฎ์ 20 มาตรา เป็น 150 มาตรา” อ้างถึง ราชบัณฑิตยสถาน, กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2550), หน้า 421

¹⁶⁸ หอสมุดแห่งชาติ, กฎหมายรัชกาลที่ 1 ฉบับตราสามดวง ลักษณะอาชญาหลวงและลักษณะอาชญาราชฎ์, หน้า 37

¹⁶⁹ เช่น ท่านหาผิดมิได้ไปเกาะกุมเอาท่าน, มัดท่านด้วยเชือกด้วยไม้หวายและตีท่านด้วยหวายและลวดหนังกี่ตี, สู้ออกสาวท่านหลานสาวท่าน, ท่านหาความร้ายมิได้ใส่กลแก่ท่านว่าทำร้ายแก่ตนด้วยประการใดๆ

¹⁷⁰ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการลักษณะตระลาการ บทที่ 92

¹⁷¹ ในตอนต้นของพระไอยการอาชญาราชฎ์ กล่าวว่า “จะกล่าวมูลคดีวิวาทอันให้บังเกิดแก่ความกันด้วยล่วงเกิน ช่มเหงผู้อื่นด้วยอุบายต่างๆตามอาชญาแห่งตนเอง คือ กุมเกาะเบาะแสลงผู้ลากเอาท่านผู้อื่นมาทุบถองทำโบายบิบัติจำจง...”

กฎหมายจึงคุ้มครองผู้ที่มีศักดิ์นาสูง หรือ “ขุนนาง¹⁷²ไม่ให้ถูกไพร่หรือผู้น้อย ประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ และทรัพย์สิน ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏ ในพระไอยการอาชญาราษฎรมีจำนวน 2 มาตรา ดังนี้

“บทที่ 7 ผู้ใดบังอาจสามหาว่าซึ่งเคียดจะฟันจะแทงจะตีท่าน และจะฟันแทงท่าน โดยท่านนั้นมิได้ขัดใจตน ไปฟันกล้วยฟันอ้อยและผลพฤกษ และฟันรั้ว เรือนทลายเรือน เอาไม้ ค้อนก้อนดินทิ้งขว้างทุบซัดเรือนท่าน ท่านว่าผู้นั้นคือคนร้าย ให้ไหมโดยธรรมแก่ท่าน เป็นสินไหมกึ่งเป็นพินัยกึ่ง แล้วให้ไหมเป็นข้อละเมิดละหนึ่ง โดยยศถาศักดิ์เป็นพินัยหลวง เพราะว่าท่านมิให้มีคนร้ายในแผ่นดินของพระเจ้าอยู่หัว”¹⁷³

“บทที่ 10 ผู้ใดขว้างไม้ค้อนก้อนดินก้อนอิฐ ในเวลากลางคืนต้องเรือนท่าน ให้ไหมเป็นข้อละเมิดโดยยศถาศักดิ์ ถ้าวางกลางวันต้องเรือนท่าน ให้ไหมทำเป็นสามวัน ยกเสียสองส่วนเอาแต่ส่วนหนึ่งตามบรรดาศักดิ์”

จากบทบัญญัติข้างต้นสามารถแยกองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ได้ ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาราษฎรเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรงและต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ การฟัน การทลาย การขว้าง หรือการทิ้งโดยได้กระทำต่อทรัพย์ที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืช ที่อยู่อาศัย หรือรั้วเรือน ซึ่งมีกรกล่าวถึงพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์โดยการใช้อาวุธหรือเครื่องมือประกอบ เช่น การใช้ของมีคม ไม้ ค้อน ก้อนดิน อิฐ นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนด

¹⁷² ขุนนาง หมายถึง ข้าราชการที่ถือศักดินา 400 ไร่ขึ้นไปถึง 10,000 ไร่ มีฐานะเป็นมูลนายที่จะมีไพร่ไว้ครอบครองได้ ขุนนางจะต้องมีราชทินนามและบรรดาศักดิ์ควบคู่กัน ขุนนางจะได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ แตกต่างจากสามัญชน เช่น บุตรของผู้ถือศักดินาตั้งแต่ 400 ไร่ขึ้นไปไม่ถือว่าเป็นไพร่ ขุนนางได้รับสิทธิเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินในเวลาเสด็จออก และการอนุญาตให้ผู้อื่นขึ้นศาลแทนตนได้ หรือสามารถแต่งตั้ง “ทนายความ” ได้ ส่วนผู้ที่มีศักดินาน้อยกว่า 400 ไร่ถือว่าเป็นข้าราชการชั้นประทวน ไม่มีสิทธิประโยชน์พิเศษ อ้างถึง ม.ร.ว.อดิน รัตพัฒน, สังคมไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 - 2416, พิมพ์ครั้งที่ 2, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ, 2527), หน้า 119

¹⁷³ ราชบัณฑิตยสถาน, กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2, หน้า 419

พฤติการณ์ประกอบกากระทำอื่นๆ ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์สินในเวลากลางวันและเวลากลางคืนซึ่งการทำให้เสียทรัพย์สินในเวลากลางคืนจะมีโทษหนักกว่าการทำให้เสียทรัพย์สินในเวลากลางวัน

(2) วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ ได้แก่ การที่ผู้กระทำได้กระทำต่อ “ทรัพย์สินของท่าน” กฎหมายใช้คำว่า “ท่าน” หมายถึง เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นอันเป็นของของขุนนาง หรือผู้ที่มีศักดินาเกินกว่า 400 ไร่ขึ้นไป โดยกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืช ที่อยู่อาศัย รั้วเรือนของบุคคลดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองตามที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาราษฎร์แตกต่างจากลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองตามที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาหลวง เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองกฎหมายมุ่งคุ้มครองแตกต่างกัน กล่าวคือ พระไอยการอาชญาหลวง ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและองค์พระมหากษัตริย์ อีกทั้งเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานกระทำความผิดต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าว แต่พระไอยการอาชญาราษฎร์กฎหมายมุ่งคุ้มครองการควบคุมกำลังไพร่พลมิให้กระทำความผิดต่อขุนนาง

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” เช่นเดียวกับบทบัญญัติตามที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาหลวง แต่ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งของการทำให้เสียทรัพย์สินในส่วนนี้คือมีการระบุมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด กล่าวคือ การที่ผู้กระทำความผิดมีความเคียดแค้นขุนนางของตนโดยจะฟันจะแทงจะตีท่านโดยไม่มีเหตุอันสมควร¹⁷⁴ และทำให้ทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวเสียหาย โดยกฎหมายใช้คำว่า “ผู้ใดบังอาจสามหาว” หมายถึง กระทำการอันหยาบคายโอหังก้าวร้าวผู้หลักผู้ใหญ่¹⁷⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในส่วนนี้มุ่งคุ้มครองอำนาจในการควบคุมกำลังพลของขุนนางต่อผู้ที่มีศักดินาต่ำกว่าตน

(4) โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามที่ปรากฏในส่วนพระไอยการอาชญาราษฎร์แตกต่างจากการกำหนดโทษตามที่ปรากฏในส่วนพระไอยการอาชญาหลวง กล่าวคือ ไม่มีการกำหนดโทษรุนแรงและป่าเถื่อนโดยลงแก่เนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิด หากแต่กฎหมายได้

¹⁷⁴ กฎหมายตราสามดวง ใช้คำว่า ผู้ใดบังอาจสามหาวซึ่งเคียดจะฟันจะแทงจะตีท่านและจะฟันแทงโดยท่านนั้นมิได้ชัดเจน

¹⁷⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

กำหนดให้เป็นโทษปรับ กล่าวคือ มีการกำหนดโทษโดย “การให้ไหม” หรือ “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” การกำหนดโทษ 2 ประการนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ “การให้ไหม” เป็นการปรับโดยใช้ศักดินาของผู้ถูกระทำเป็นเกณฑ์ อีกทั้งมีการปรับไหมแบบทวีคูณ หรือการปรับเป็นรายวันซึ่งเป็นการจ่ายค่าปรับให้แก่รัฐ แต่การปรับแบบ “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” เป็นการปรับโดยการกำหนดค่าทำขวัญหรือยินยอมให้มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยผู้เสียหายเพื่อเป็นการแก้แค้นโดยกำหนดให้เป็นเบี้ยปรับ ซึ่งต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐโดยถือเป็นค่าธรรมเนียมในการที่รัฐเข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหาย โดยกฎหมายตราสามดวงได้กำหนดว่า “พินัยนั้นจะให้แก่รัฐ ส่วนสินไหมนั้นจะให้แก่ผู้เสียหาย”¹⁷⁶ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาค่าสินไหมทดแทนประเภทนี้ไม่เพียงพอต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ก่อความไม่สงบแก่ชุมชน จึงมีการกำหนดโทษปรับในลักษณะที่เป็นโทษทางอาญาในเชิงลงโทษ

ข้อสังเกตที่น่าสนใจของพระไอยการลักษณะอาญาหลวงและพระไอยการลักษณะอาญาราชฎูร ได้แก่ ลักษณะของการบัญญัติความผิด กล่าวคือ มีการบัญญัติความผิดในทางอาญาและความผิดในทางปกครองผสมกัน ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองและโทษของการกระทำความผิดแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองการใช้อำนาจปกครองของเจ้าของทรัพย์สิน พระไอยการอาชญาหลวงเป็นกฎหมายที่กำหนดลักษณะความผิดที่เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินและองค์พระมหากษัตริย์ ได้แก่ ความผิดต่อพระราชทรัพย์ ความผิดต่อกระบวนการยุติธรรม ความผิดต่อราชฎูร การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและการกำหนดวินัยข้าราชการ ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของแผ่นดินและองค์พระมหากษัตริย์ หากผู้ใดทำให้เสียทรัพย์สินต่อทรัพย์สินที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาหลวง ถือเป็นการละเมิดพระราชโองการของกษัตริย์โทษที่ได้รับจึงมีความรุนแรงมากที่สุด ส่วนพระไอยการอาญาราชฎูรมีการกำหนดลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของขุนนาง อีกทั้งสภาพสังคมในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบว่าการประเมินฐานะทางสังคมอยู่ที่การมีอำนาจในการควบคุมกำลังไพร่พล ดังนั้น การใช้อำนาจปกครองของผู้ใช้อำนาจปกครองจึงเป็นปัจจัยทางด้านสังคมอันมีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในกฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะอาญาหลวง และพระไอยการลักษณะอาญาราชฎูร

¹⁷⁶ วิชา มหาคุณ, หลักกฎหมายละเมิดศึกษาจากคำพิพากษาฎีกา, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2523), หน้า 6

2.3.2.3 พระไอยการลักษณโจร

พระไอยการลักษณโจร หรือ กฎหมายลักษณโจรเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เป็นกฎหมายเก่าที่ปรากฏหลักฐานการประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 1903 ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอยู่หัว) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา โดยมีอิทธิพลต่อการชำระกฎหมายในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการชำระและรวบรวมกฎหมายลักษณโจรสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ชำรุดและขาดหายไปบางส่วนนำมาจัดรวบรวมให้เป็นหมวดหมู่ กฎหมายตราสามดวง มีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดการกำหนดความผิดตามคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญโดยมีการปรับปรุงและแก้ไขให้สอดคล้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของชุมชนในสมัยนั้น¹⁷⁷ จากการศึกษาลักษณะของการแบ่งประเภทของโจรในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญและกฎหมายลักษณโจรมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

ประการแรก การกำหนดข้อพิพาทตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมอญ¹⁷⁸และคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญ¹⁷⁹มีการกำหนดประเภทของข้อพิพาทหรือมูลคดีวิวาทในกรณีเดียวกัน 18 ประเภท อย่างไรก็ตาม การกำหนดข้อพิพาทของคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมอญจะกว้างกว่าโดย พบว่าการแบ่งข้อพิพาทหรือมูลคดีวิวาทออกเป็น 18 ประเภท ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁷⁷ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน), หน้า.38

¹⁷⁸ Robert Lingat, *The classical law of India* (Berkeley: University of California Press, 1973), p.82

¹⁷⁹ Esq John Jardine, " KING WAGARU'S MANU DHAMMASATTHAM.," ed. GOVERNMENT PRINTING TUB SUPERINTENDENT, BURMA. (Yangoon, 1892). p.80

1. การไม่ชำระหนี้
2. การฝากทรัพย์หรือการฝากเงิน
3. การขายของโดยผู้ซึ่งไม่ใช่เจ้าของ
4. ความสัมพันธ์ระหว่างหุ้นส่วน
5. การเรียกสิ่งของคืน
6. การไม่จ่ายค่าจ้าง
7. การเพิกถอนการซื้อขาย
8. ข้อพิพาทระหว่างเจ้าของฝูงสัตว์กับคนเลี้ยงสัตว์
9. ข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตหมู่บ้านและทรัพย์สิน
10. การกระทำโดยไม่ได้รับอนุญาต
11. การวิวาทดำตี
12. การลักทรัพย์ (ขโมย)
13. การไม่ปฏิบัติตามสัญญา
14. การฆ่าหรือทำร้ายร่างกายกัน
15. การล่วงประเวณีและการข่มขืน
16. สิทธิหน้าที่ของสามีภรรยา
17. การแบ่งส่วนมรดก
18. การพนัน

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายทั้งสอง ได้แก่ ข้อพิพาทระหว่างเจ้าของฝูงสัตว์กับคนเลี้ยงสัตว์ และข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตหมู่บ้านและทรัพย์สิน

ประการที่สอง แม้กฎหมายทั้งสองจะมีการกำหนดมูลคดีพิพาทในลักษณะเดียวกัน แต่ลักษณะในการลงโทษมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ข้อพิพาทระหว่างเจ้าของฝูงสัตว์กับคนเลี้ยงสัตว์การกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของคัมภีร์ธรรมศาสตร์ได้แก่ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การทำร้ายหรือการตีโค- กระบือ กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ราคาตัวสัตว์เป็นจำนวน 20 เท่าของมูลค่าของราคาตัว และหากสัตว์เหล่านี้ตายผู้กระทำความผิดชดใช้เพิ่มเติมหรือในกรณีที่สัตว์บาดเจ็บผู้กระทำความผิดชดใช้ค่ารักษาพยาบาลสำหรับสัตว์ได้รับบาดเจ็บ¹⁸⁰ ข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตหมู่บ้านและทรัพย์สิน ได้แก่ การทำลายเขตแดนหรือเครื่องหมายแสดงอาณาเขตของบ้านกำหนดโทษปรับ อย่างไรก็ตาม คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมनुการกระทำต่อโคหรือกระบือถือเป็นการกระทำต่อสัตว์ที่มีมูลค่าและมีความสำคัญ กฎหมายกำหนดให้บาดเจ็บหรือทำข้างเดียวของผู้กระทำความผิด¹⁸¹ ซึ่งถือเป็นการลงโทษต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด

ประการที่สาม คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมनुมีวัตถุประสงค์ในการอธิบายทุกข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นได้และแบ่งแยกข้อพิพาทไปตามประเภท ส่วนคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญได้บัญญัติเพียงกฎเกณฑ์สำหรับการแก้ปัญหาข้อพิพาทบางประเภทที่เกิดขึ้นบ่อยซึ่งถือว่ากษัตริย์จะต้องรับทราบเพื่อแก้ไขข้อพิพาทดังกล่าว¹⁸²

กฎหมายตราสามดวงมีการแบ่งโจรออกเป็น 16 ประเภท เป็นการแบ่งตามฐานความผิดที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจรซึ่งมีการกำหนดประเภทของโจร 16 ประเภทด้วยกัน¹⁸³ ได้แก่

1. โจรปล้น คือ โจรที่มีการสมคบกันตั้งแต่ 10 คน – 30 คน ไปปล้นบ้านเรือนในเวลากลางวันหรือกลางคืน โดยการยิงหรือแทงหรือขู่ว่าเจ้าของตกใจกลัว แล้วเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งของไป
2. โจรย่องสอดมภ์ คือ โจรที่ใช้ความรู้ทางไสยศาสตร์สะกดจิตให้เจ้าของไม่รู้สำนึก แล้วฉกฉวยเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งของไป
3. โจรโฉบ คือ โจรที่กระทำให้เจ้าของกลัวแล้วฉกฉวยเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งของไป

¹⁸⁰ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวาเรอ มาตรา 109

¹⁸¹ Das Gupta, *Crime and punishment in ancient India*, p.111

¹⁸² Robert Lingat, *The classical law of India*, p.82

¹⁸³ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, "ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166," (2482). หน้า 292-294

4. โจรตีชิง คือ โจรที่สมคบกันไปตีชิงหาบคอนโคเกวียนทับไธ่ร่น่าสำเภานาวาในระหว่างการเดินทาง ณ ทางเรือ หรือทางบก
5. โจรฉกฉวย คือ โจรที่ไม่มีอาวุธ แต่ไปคอยช่วงชิงเอาทรัพย์ในระหว่างทางเปลี่ยว โดยช่วงชิงเอาสิ่งของหรืออัญมณีมีค่าทั้งปวง
6. โจรซุ่มซ่อน คือ โจรที่สมคบกันไปดักคอยอยู่ที่ท่าหน้า หรือสถานที่ใด ๆ แล้วเอาซ่างม้า เรือเกวียน หรือทรัพย์สิ่งของต่างๆไปโดยไม่ให้เจ้าของเห็น
7. โจรล้วงลัก คือ โจรที่ขโมยเอาทรัพย์สิ่งของจากเรือน เรือ หรือร้านค้าของผู้อื่น
8. โจรลักเสียม คือ โจรที่เอาเรือ เกวียน สิ่งของใดๆไปจากบ้าน เรือนท่า หรือสถานที่ใดๆ ที่เจ้าของนำไปเก็บไว้ โดยไม่บอกเจ้าของ แต่เมื่อเจ้าของพบเห็นกลับบอกว่ายืมไป
9. โจรสาธารณะ คือ เป็นโจรขณะอยู่เฝ้าเรือหรือร่วมเดินทางแล้วกลับมาโดยไม่ได้ทำร้ายเจ้าของ
10. โจรนิลอำภร คือ โจรที่เพียงแต่แสดงอาการพิรุณก็ถือว่าเป็นโจรแล้ว
11. โจรวิสาสคาคห คือ โจรลักทรัพย์สิ่งของๆญาติพี่น้อง บิดามารดา สามี เขย หรือสะใภ้
12. โจรสธารณะ คือ โจรลักสิ่งของมิเลือกหรือเป็นพวกลักเล็กขโมยน้อย
13. โจรบ้นฐทสะกะ คือ โจรตีชิงเอาทรัพย์สิ่งของไปในทางน้ำ หรือทางบก
14. ทามภริกโจร คือ กระทำการโจรกรรมด้วยใจที่บริสุทธิ์เพื่อหาเลี้ยงชีพ
15. โจรสธาระ คือ โจรที่ลักทรัพย์อันเป็นแก่นสาร เป็นต้นว่าพระพุทธรูป หรือลอกทองพัสดุเจดีย์ เป็นมิจฉาซีพุกฤษโทษ (มิจฉาทีฏฐิอุกฤษฐโทษ) ที่ตนเป็นมิจฉาซีพ
16. โจรดัสกร คือ สมคบกันปล้นบ้านเรือนในขอบขันฑเสมามณฑล สมเด็จพระมหากษัตริราชเจ้า เอาเพลิงเผาบ้านเรือนรูกลามไปไหม้บ้านเรือน และไหม้พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ กุฏิวิหาร การเบียดเบียน เป็นอันมากโทษหนักเข้าในระวางอุกฤษฐโทษ

ลักษณะโจรที่ถือเป็นมัจฉิมโทษ ได้แก่ โจรที่มีการทำร้ายซึ่งกันและกัน มีการจุดไฟวางเพลิงเผาร้านค้าหรือเผาตลาด เผาไร่ไร่อ้อยกองฟางและเผาเรือนท่าน หรือการที่สมคบคิดกันกินเหล้าเมายาจนไม่รู้จักรักผิดชอบ บุกรุกเข้าไปในไร่ท่านผิดเวลา หากเจ้าของเรือนป้องกันโดยการทำร้ายโจรเหล่านั้นจนบาดเจ็บหรือตาย กฎหมายถือว่าเป็นกรรมของโจรเหล่านั้นโดยกำหนดเป็นเหตุยกเว้นความผิดสำหรับเจ้าของทรัพย์ หรือกรณีโจรให้ยาเบื่อ ยาเมาจนเจ้าของทรัพย์นั้นสลบแล้วฉกฉวยเอาทรัพย์สินของเขาไปเป็นต้น¹⁸⁴

การลงโทษผู้เป็นองค์โจรนี้ ให้ตุลาการลงโทษตามสถานโทษ สมโจร 5 ได้แก่ (1) ผู้ให้ที่อยู่ที่พักแก่โจร (2) ผู้เป็นเพื่อนมิตรสหายรู้ด้วยโจร (3) ผู้สมรู้ร่วมคิดด้วยโจร (4) ผู้ป้องกันกำบังโจรไว้ และ (5) ผู้กินอยู่หรือสมรู้กับโจร ผู้เป็นสมโจรกฎหมายกำหนดให้รับโทษกึ่งหนึ่งขององค์โจร นอกจากนี้ กฎหมายลักษณะโจรนี้บัญญัติให้ผู้สมโจรต้องรับโทษกึ่งหนึ่งของผู้กระทำความผิด¹⁸⁵ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจรสามารถแบ่งองค์ประกอบของความรับผิดดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁸⁴ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 143

¹⁸⁵ นิติศาสตร์ไพศาลย์ (วัน), ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2500), หน้า 31

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร ได้แก่ การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง เมื่อพิจารณาจากประเภทของโจรในกฎหมายตราสามดวงที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ โจรประเภท “โจรสาระ” คือ โจรที่ทำลายทรัพย์สินโดยการขุด การลอกทอง การสำรอกหรือการเผา¹⁸⁶ ถือเป็นกระทำความผิดอาญาร้ายแรง¹⁸⁷ (มีจฉาภิภูฎฐฎกฤษฏโทษ) และโจรอีกประเภทหนึ่ง คือ “โจรตัสกร” หมายถึง โจรที่กระทำการโดยร่วมกัน “สมคบ” เพื่อวางเพลิงเผาบ้านเรือนหรือทำให้เพลิงรุกรลามไปไหม้บ้านเรือนของผู้อื่น หรือทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิวิหารหรือศาลาการเปรียญ¹⁸⁸ ความผิดลหุโทษ คือ การกระทำต่อพืชผลทางการเกษตรโดยการถอน การตัด การขุดซึ่งรวมถึงการกระทำต่อสัตว์อีกด้วย ได้แก่ การทุบตี การฆ่า การฟันหรือการแทง และการกระทำต่อที่อยู่อาศัย ได้แก่ การชั้ด ทุบ นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวความคิดการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ความผิด ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์โดยใช้อาวุธ เช่น หอก ดาบ แหวน หลาว และอื่นๆโดยกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น¹⁸⁹

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

พระไอยการลักษณะโจรกำหนดให้ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นและทรัพย์สินนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญ หรือ “ทรัพย์สินอันเป็นแก่นสาร” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติปรากฏแนวความคิดการกำหนดประเภทของความผิดตามลักษณะของทรัพย์สิน การกำหนดประเภทวัตถุแห่งการกระทำส่ง ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้กระทำรับโทษแตกต่างกันไป พระไอยการลักษณะโจรมีการแบ่งประเภททรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ดังนี้

¹⁸⁶ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 48, 49

¹⁸⁷ กฎหมายกำหนดโทษให้ทวนด้วยลวดหน้ 60 ที ให้ตัดมือตัดตีน แล้วไหม 700,000 เบี้ยเพื่อ บูรณะพระพุทธรูปนั้น ส่วนผู้ลักหรือทำลายพระพุทธรูปนั้นให้ฆ่าเสีย อ้างถึง สวัสดิ์ ศรีสมภ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย LA 403, หน้า 93

¹⁸⁸ พระไอยการลักษณะโจรให้ลงโทษสามประการ คือให้ ฆ่าเสีย ให้ตัดนิ้วมือ หรือให้ทวนด้วยลวดหน้ 60 ที, เรื่องเดียวกัน

¹⁸⁹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 89 มาตราหนึ่ง ผู้ใดเอาหอกดาบแหวนหลาวสาระพะสิ่งใดใส่เรือนแทงเรือนท่าน ผู้แสนนั้นมีบรรดาคักดีแลแลไม้ต้องคนในเรือน ให้ใส่คาค้างเหล็กไว้ 7 วัน แล้วให้ไหม 220000 ถ้าแลต้องคนในเรือนบาดเจ็บให้ทวนด้วยลวดหน้ 15 ที แล้วส่งสัจไปยังแห่งให้ไหมโดยบาดเจ็บนั้น

(2.1) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป¹⁹⁰ พระสฎูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ ภาวนวิหารหรือศาลาการเปรียญ

(2.2) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ได้แก่ พืชพันธุ์และผลิตผลทางการเกษตร เช่น ต้นทุเรียน มังคุด มะม่วง ลำสาด หมาก มะพร้าว หมากพลู พริกไทย กลัวยหรืออ้อย ข้อสังเกตของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมที่ถูกบัญญัติไว้ใน พระโยยการลักษณโจร กล่าวคือ มีการระบุขนาดหรืออายุของทรัพย์สินอันมีผลให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษแตกต่างกันไป

(2.3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์และสัตว์พาหนะ ได้แก่ ช้างม้าโค-กระบือ สุกร และแพะ

(2.4) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ เรือน หรือรั้ว

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

เจตนาในการกระทำความผิดตามพระโยยการลักษณโจร หมายถึง เจตนาในการกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นโดยผู้กระทำความผิดตั้งใจในการทำให้เกิดผลร้ายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นสังเกตจากคำว่า “อุจอาจ”¹⁹¹ และเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายลักษณโจรที่อธิบายเจตนา ความว่า “จะกล่าวลักษณมูลคดีวิวาทเกิดด้วยความโจรกรรม คือ อกโจร และผู้สมโจร และผู้สมด้วยผู้สมโจร โดยบารมีในพระธรรมศาสตร์ว่า อหฺรณญฺ นํเอาซึ่งทรัพย์สินสรรพเหตุทั้งปวงของผู้อื่นด้วยโดยจิตพร้อมด้วยอะวะหระเจตนาจัดเป็นโจรกำม”¹⁹² การเอาซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นด้วย “โดยจิต”¹⁹³ หมายถึง ผู้กระทำได้กระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยเจตนาที่จะทำให้เจ้าของทรัพย์สินเสียหาย กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด หรือ รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่ง “ทรัพย์สินของผู้อื่น” และทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ หากเป็นการกระทำต่อพระพุทธรูปหรือพระสฎูปเจดีย์¹⁹⁴ โดยการลอก

¹⁹⁰ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระโยยการลักษณโจร บทที่ 47 พระพุทธรูป ให้รวมถึงส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูปด้วย เช่น ทอง นาก เงิน แก้ว สำริด ทองแดง ดีบุก

¹⁹¹ คณพล จันทน์หอม, “วิเคราะห์กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 128

¹⁹² มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 พิมพ์ตามฉบับหลวง ตรา 3 ดวง เล่ม 3 (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2482), หน้า 289

¹⁹³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, โดยจิต (น.) หมายถึง จิตประกอบด้วยความเป็นขโมย, จิตคิดขโมย.

¹⁹⁴ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระโยยการลักษณโจร บทที่ 49

ทอง กฎหมายใช้คำว่า “โจรมิจฉาที่ฐิลอกทองพระ” หมายถึง ผู้ที่กระทำการโดยผิดทำนองคลองธรรม ทำให้พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ เสียหายโดยการลอกทอง¹⁹⁵

นอกจากนี้ พระไอยการลักษณะโจรกำหนดให้ “การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท” เป็นความผิดอีกด้วย โดยจัดเป็นการกระทำความผิดในชั้นลหุโทษ ตัวอย่างเช่น การเผาที่ดินของตน และไฟลามไปไหม้ต้นกล้วย หรือต้นอ้อยของผู้อื่น¹⁹⁶ และการกระทำโดยประมาททำให้เพลิงไหม้เรือนของตนจนลามไปไหม้บ้านเรือนข้างเคียงส่งผลให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย¹⁹⁷

(4) โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

โทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจรแปรผันตามประเภทและลักษณะของการกระทำโดยแบ่งโทษออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ อุกฤษฏ์โทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ การแบ่งประเภทความผิดเป็นลักษณะดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักเบาต่างกัน ดังนี้

(4.1) อุกฤษฏ์โทษ คือ โทษที่มีลักษณะรุนแรงที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำได้กระทำการอันเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ต่อทรัพย์ที่มีความสำคัญ (ทรัพย์อันเป็นแก่นสาร) ได้แก่ พระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิวิหารหรือศาลาการเปรียญ ต้องระวางโทษหนักประเภทอุกฤษฏ์โทษ ได้แก่ การประหารชีวิต การทวนด้วยลวดหนั่ง การตัดอวัยวะของผู้กระทำความผิด เช่น การตัดมือ ตัดเท้า หรือตัดปาก¹⁹⁸

(4.2) มัชฌิมโทษ คือ โทษที่ให้อำนาจผู้ถูกกระทำหรือเจ้าของทรัพย์สินสามารถกระทำการอันเป็นการป้องกันการก่อการรบกวนขัดสิทธิในอันที่จะครองทรัพย์สินโดยปกติสุขได้ โดยส่วนมากจะให้อำนาจเจ้าของทรัพย์ในกรณีอสังหาริมทรัพย์หรือส่วนควบถูกทำลาย เช่น เรือ รั่ว

¹⁹⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 มิฉาที่ฐิ (น.) หมายถึง ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

¹⁹⁶ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 123

¹⁹⁷ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 158

¹⁹⁸ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 47,48,49,51 และ 52

เจ้าของทรัพย์สินมีอำนาจฆ่าผู้ร้ายที่มาทำลายทรัพย์สินของตนได้¹⁹⁹ นอกจากนี้ หากเป็นการทำลายตลาด โรงเรียน ไร่ไร้อ้อย โรงลอม ฟางลอม ให้ตัดมือของผู้กระทำความผิด²⁰⁰

(4.3) ลหุโทษ คือ โทษสำหรับการกระทำความผิดเล็กน้อย ส่วนมากจะเป็นกรณีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง โทษที่มีลักษณะเป็นลหุโทษ ได้แก่ โทษปรับที่แปรผันตามลักษณะ ประเภทและชนิดของทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น ถ้ามีการถอนทำลายต้นทุเรียนต้นใหญ่ ให้ไหมต้นละ 200,000 แต่ถ้าเป็นต้นเล็กให้ไหม 80,000 แต่ถ้าเป็นต้นมังคุด มะม่วง ลางสาต หมาก มะพร้าว หมากพลู พริกไทย ต้นเล็กให้ไหมต้นละ 22,000 ถ้าลักตัดต้นใหญ่มีผล ให้ไหมต้นละ 55,000 ถ้าลักตัดต้นใหญ่ ให้ไหม 33,000²⁰¹ เป็นต้น

สำหรับการฆ่าสัตว์ กฎหมายกำหนดให้นำเอาราคามูลค่าสัตว์ตั้งเพื่อคิดค่าปรับเป็นอัตราทวีคูณโดยมีลักษณะการปรับเป็นแบบ “สินไหมกึ่ง พินัยกึ่ง” กล่าวคือ ครึ่งหนึ่งเป็นการจ่ายให้แก่เจ้าของทรัพย์สินสำหรับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเป็นค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดต้องส่งให้แก่รัฐ²⁰² อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่เป็นลหุโทษในบางกรณีมีการกำหนดโทษการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด เช่น การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท กฎหมายกำหนดให้ทวนด้วยลวดหนั่งในกรณีที่ทำให้เกิดเพลิงไหม้ยกหนึ่ง การตัดนิ้วฟันรื้อบ้านของผู้อื่น กฎหมายกำหนดให้ตัดนิ้วมือเสียทั้งสองข้าง²⁰³

ข้อสังเกตของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร ได้แก่ การกระทำอันเป็นการ “โจรกรรม” หมายถึง การกระทำความผิดต่อทรัพย์สิน ซึ่งประกอบไปด้วย การลักทรัพย์ การวิ่งราวทรัพย์ การชิงทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การฉ้อโกง การยักยอกทรัพย์ และการทำให้เสียทรัพย์สินในสมัยโบราณยังไม่ปรากฏการแยกความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นการทำลาย “กรรมสิทธิ์” และการทำลาย “ทรัพย์สิน” ออกจากกัน แต่กฎหมายลักษณะโจรได้มีการบัญญัติโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดออกเป็นตามระดับ กล่าวคือ มีการแบ่งแยกประเภทของโจรตามลักษณะของการกระทำความผิดตามประเภทของโจรที่เกี่ยวข้องกับ

¹⁹⁹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 91,93

²⁰⁰ เรื่องเดียวกัน

²⁰¹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 120

²⁰² กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 126

²⁰³ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 119

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ โจรสวาท หรือโจรตัดศร อีกทั้งมีการแบ่งลักษณะของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามลำดับชั้น ได้แก่ อุกฤษฏ์โทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ ส่งผลให้โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมีความแตกต่างกัน การบัญญัติประเภทของโจรสอดคล้องกับการแบ่งประเภทของโจรตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทที่มีการแบ่งโจรออกเป็น 25 ประเภท อีกทั้งมีการบัญญัติถึงโจรที่กระทำโดยการบุกรุกเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่น และทำลายข้าวของเครื่องใช้จนได้รับความเสียหาย²⁰⁴ ดังนั้น ปัจจัยที่ปรากฏในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในกฎหมายลักษณโจรจึงได้แก่ อิทธิพลของพุทธศาสนานิกายเถรวาทอันเป็นแบบอย่างในการบัญญัติกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ปรากฏในส่วนนี้

2.3.2.4 พระโอยการลักษณเบ็ดเสร็จ

กฎหมายพระโอยการลักษณเบ็ดเสร็จ หรือกฎหมายลักษณเบ็ดเสร็จตราขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1903 ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เป็นกฎหมายที่ระบุนความผิดอื่น ๆ อันมีลักษณะเป็นการทะเลาะวิวาทกันระหว่างประชาชน ตัวอย่างเช่น กรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกสิกรรมโดยมีการระบุนกรณีพิพาท (มูลคดี) ไว้หลายกรณี ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม นอกจากการคุ้มครองการละเมิดอันเกิดจากการกระทำของบุคคลแล้วยังครอบคลุมไปถึงการละเมิดที่เกิดขึ้นจากสัตว์ของผู้อื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นอีกด้วย

การทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในพระโอยการลักษณเบ็ดเสร็จนั้น ไม่ได้ถูกจำแนกออกเป็นลักษณะความผิดอย่างชัดเจน แต่ปรากฏบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลจากการทำให้เสียหายซึ่งรัฐมุ่งที่จะคุ้มครองมิให้เกิดข้อพิพาทระหว่างบุคคลอันเนื่องมาจากทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำต่อทรัพย์สินอันเป็นที่ไร่ ที่นา เรือกสวน สัตว์พาหนะและปศุสัตว์โดยมีการกำหนดโทษปรับด้วยทรัพย์ อีกทั้งยังกำหนดบทลงโทษด้วยวิธีการปรับแบบ “สินไหมกึ่ง พนัยกึ่ง”²⁰⁵ จากผู้

²⁰⁴ Rebecca Redwood French, *Buddhism and Law: An Introduction* (Cambridge University Press 2014), p. 54-55.

²⁰⁵ สมัยกรุงศรีอยุธยามีการกำหนดค่าทำขวัญหรือยินยอมให้มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนการแก้แค้น โดยกำหนดให้เป็นเบี้ยปรับ และตามจารีตประเพณีเบี้ยปรับที่ได้มีการชดใช้แก่กันแล้วนั้นย่อมตกเป็นของผู้เสียหายทั้งหมด แต่ต่อมาเมื่อรัฐเข้าไปแทรกแซงเงินจำนวนนี้ต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐ โดยถือเป็นค่าธรรมเนียมในการที่รัฐเข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหาย เรียกว่า “สินไหมกึ่ง พนัยกึ่ง” ซึ่งลักษณะการกำหนดค่าสินไหมนี้ ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง ที่กำหนดว่า “พนัยนั้นจะให้แก่รัฐ ส่วนสินไหมนั้นจะให้แก่ผู้เสียหาย” ภายหลังจึงเห็นว่าเงินค่าปรับหรือค่าสินไหมทดแทนนี้ไม่เพียงพอต่อการลงโทษผู้ที่สร้างความไม่สงบแก่ชุมชน จึงเริ่มมีการนำบทลงโทษทางร่างกายมาบังคับใช้ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของกฎหมายอาญาในระบกกกฎหมายไทย

เป็นเจ้าของสัตว์เพื่อชดใช้แก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายมีสิทธิยึดหน่วงสัตว์นั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ ทั้งนี้ การกำหนดราคาค่าสินไหมขึ้นอยู่กับราคาของสัตว์ที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือที่เรียกว่าเป็น “ค่าไถ่” สัตว์นั้น และยังมีกำหนดค่าเสียหายเป็น “ข้าว” โดยให้ใช้ข้าวแก่ผู้เสียหายตามราคาสัตว์นั้นอีกด้วย โดยพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จมีการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียหาย ดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย

กฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จกำหนดลักษณะของการทำให้เสียหายออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ (1) กรณีที่บุคคลทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย และ (2) กรณีสัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ดังนี้

ประการแรก กรณีที่บุคคลทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หมายถึง การที่บุคคลทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโดยตรง ได้แก่ การขับล้อเกวียนเหยียบข้าวเมื่อต้นข้าวเป็นรวง²⁰⁶ การไถนาจนไปเหยียบข้าวของผู้อื่น²⁰⁷ การฟัน หรือทลายรั้วของไร่นาของผู้อื่น²⁰⁸ การโค่นล้างเรือกสวนไร่นาของผู้อื่น²⁰⁹ หรือการทำให้ขอนไม้เกือกทับต้นข้าวของผู้อื่น²¹⁰

ประการที่สอง นอกจากกรณีบุคคลได้กระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงแล้ว กฎหมายยังให้ครอบคลุมถึงกรณีการใช้ “สัตว์” เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด²¹¹ โดยถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่าการที่ตนได้ปล่อยสัตว์ไปยังเรือกสวนไร่นาของผู้อื่นจะทำให้เรือกสวนไร่นาของเขาเสียหาย จากการที่ตนมีเจตนาแกล้ง ผูก จูง ชี ช้างม้า โค กระบืออันเป็นการก่อให้เกิดสัตว์เหล่านั้นทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย²¹² นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษผู้กระทำการโดย “ละเว้น” กล่าวคือ ผู้กระทำไม่กระทำการใด ๆ เมื่อตนมีหน้าที่โดยทั่วไปที่จะต้องกระทำ ซึ่งเป็นหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า “ปล่อยปะละเลย” ดังนั้น การทำให้เสียหายโดยการละเว้นตามกฎหมายตราสามดวงจึงหมายถึงการที่เจ้าของ

²⁰⁶ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 13

²⁰⁷ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 14

²⁰⁸ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 24

²⁰⁹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ก่นสร้าง (ก.) หมายถึง การขุดโคนต้นไม้ต่อไม้และแผ้วถางเพื่อปลูกสร้าง

²¹⁰ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 15

²¹¹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 2 และ บทที่ 3

²¹² กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 33, 35 และ 36

สัตว์ปล่อยปะละเลย ไม่เอาใจใส่ หรือทอดทิ้งสัตว์ทำให้สัตว์ไปทำความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น อันเป็นเรือกสวนไร่นาโดยการกินพืชผลทางการเกษตร²¹³

กรณีสัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หมายถึง การที่สัตว์ เช่น ช้าง ม้า โค- กระบือ สุกร กระทำต่อเรือกสวนไร่นาของผู้อื่นโดยการกินพืชผลทางการเกษตรหรือการทำลายโดย กฎหมายกำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของเรือกสวนไร่นา

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

วัตถุประสงค์แห่งการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในส่วนพระโอัยการ ลักษณะเบ็ดเสร็จ ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นสังเกตจากการที่กฎหมายใช้คำว่า “ท่าน” เช่น พืชผลทางการเกษตร กสิกรรม หรือปศุสัตว์เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติพบว่าส่วนใหญ่มักคุ้มครองการทำให้ “ข้าว” เสียหายมากกว่าพืชประเภทอื่น นอกจากนี้ กฎหมายยังคุ้มครองสัตว์จากการที่เจ้าของเรือกสวนไร่นาได้กระทำต่อสัตว์อันเป็นการป้องกันสัตว์มาทำให้ที่ดินของตนเสียหาย จากการฆ่าหรือ การทำร้ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งช้าง ม้า โค-กระบือ หากได้ไปกินข้าวในเรือกสวนไร่นาของผู้ใด กฎหมาย กำหนดให้ห้ามฆ่าสัตว์เหล่านั้นหากเจ้าของเรือกสวนไร่นาได้กระทำต่อสัตว์ จนเป็นเหตุให้สัตว์เหล่านั้น ตายหรือพิการต้องรับผิดชอบแก่เจ้าของสัตว์และไม่สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของจากการที่ สัตว์ได้ก่อความเสียหายขึ้น²¹⁴

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

การทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในพระโอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ได้แก่ การทำให้ ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโดยเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของ ความผิด หรือรู้ว่าการกระทำของตน หรือการใช้สัตว์ที่ตนเป็นเจ้าของเป็นเครื่องมือในการกระทำ ความผิดโดยกระทำต่อทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนดอันเป็นผลให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย สังเกต จากคำว่า “บังอาจ” หรือ “ทงศักดิ์สามหา” หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดไปโดยรู้สำนึก และตั้งใจ ที่จะทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายด้วยความมุ่งหมายโดยบังอาจ²¹⁵ นอกจากนี้ การกระทำโดยเจตนายัง

²¹³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ปล่อยปะละเลย (ก). หมายถึง การไม่เอาใจใส่, การทอดทิ้ง.

²¹⁴ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระโอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 5

²¹⁵ คณพล จันทน์หอม, "วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบ ในทางอาญา." หน้า 128

หมายรวมถึงการละเว้นที่ผู้กระทำ “ปล่อยปะละเลย” ไม่ดูแลสัตว์ของตนให้ตีจนสัตว์นั้นไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นอีกด้วย

ข้อสังเกตที่น่าสนใจของกฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ได้แก่ การมีบทบัญญัติที่เป็น “กฎหมายปิดปาก” โดยถือว่าผู้กระทำมีเจตนาตามที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น การฟันรื้อทลายรื้อไร่นาของผู้อื่น หรือการปล่อยให้โค-กระบือเข้าไปในที่ดินนาของผู้อื่นนั้น กฎหมายถือว่าผู้นั้นกระทำการโดย “ดูถูกพระแม่โพสพ” ซึ่งจะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่าการทำให้เสียหายที่ปรากฏในบทอื่น²¹⁶

(4) โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหาย

โทษที่ปรากฏในความผิดฐานทำให้เสียหายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ได้แก่ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สังเกตจากคำว่า “ให้ใช้ราคาแก่เจ้าของ” โดยเป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่สัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ได้แก่ การนำ “ราคาค่าสัตว์” เป็นตัวตั้งตามประเภทและชนิดของสัตว์ เช่น “ถ้าผู้ใดแกล้ง จูง ช้างม้าโค-กระบือให้กินข้าวท่าน ท่านให้ใหม่ข้าวรวง ช้างผู้ตัวละ 150,000 เมียตัวละ 110,000 ม้าผู้ตัวละ 40,000 เมียตัวละ 36,000 โคผู้ ตัวละ 52,000 เมียตัวละ 42,000 กระบือผู้ตัวละ 56,000 เมียตัวละ 45,000 แล้วให้ใช้ข้าวท่านตามมากแล่น้อย”²¹⁷ นอกจากนี้ ค่าสินไหมทดแทนอาจเพิ่มขึ้นพฤติการณ์หรือความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น หากโค-กระบือเข้าไปกินข้าวในเรือกสวนไร่นา 1,2,3 ไร่ จนถึง 20,30 ไร่ ทำให้เกิดความเสียหายโดยไม่มีขึ้นตีหรือ “แหลยก้อยยับ” กฎหมายให้นับจำนวนตัวโค-กระบือและคิดรวมกับมูลค่าของสัตว์ที่ทำให้เกิดความเสียหาย

²¹⁶ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 33 “ผู้ใดลักฟันรื้อทลายไร่นาท่านเสียให้วัวควายเข้าไร่นาท่าน พิจารณาเปนสังไชรั ให้ทวนด้วยสกรรจ์ แล้วให้ทวน 3 วัน ให้ร้องว่าคนทั้งหลายอย่าเอาเข้าเป็นธรรมเนียม ข้าพฟันรื้อทลายไร่นาท่านเสียแล้ว ให้ใช้ของท่าน เพราะมันดูถูกแม่โพสพซึ่งเลี้ยงมันมาหาที่ปูนปานมิได้”

²¹⁷ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 5 “ช้างม้าโค-กระบือผู้ใดกินแต่ใบเข้าต้นเข้าหมีได้เสีย ท่านว่าอย่าให้มี โทษแก่เจ้าช้างม้าโค-กระบือนั้นเลย อนึ่งถ้าช้างม้าโค-กระบือกินเข้าในนาผู้ใด เจ้าเข้าตีช้าง ม้าโค-กระบือแล้ว อย่าให้ใช้เข้าซึ่งช้างม้าโค-กระบือกินนั้นเลย ถ้าเจ้าเข้าตีช้างม้าโค-กระบือถึง พิจารด้วยประการใด ๆ ให้เวนสัตว์นั้นแกมันผู้ให้มันผู้ให้สัตว์ท่าน ให้เจ้าช้างม้าโค-กระบือใช้โภชนซึ่งสัตว์กินนั้นแก่เจ้าโภชนตามมากแล่น้อย

ถ้าตีตายให้เจ้าเข้าใช้สัตว์ท่าน อย่าให้เจ้าของสัตว์ใช้ซึ่งสัตว์กินนั้นเลย ถ้าเจ้าเข้าบังอาจยิงแทงฟันช้างม้าโค-กระบือของท่านซึ่งเข้ากินเข้าตนถึงพิจารณาด้วยประการใด ท่านให้ใหม่ผู้นั้นเป็นช้อละเม็ดลาหนึ่ง แล้วให้เวนสัตว์ซึ่งพิจารณาผู้นั้น แล้วให้มันใช้ค่าสัตว์ยังให้แก่เจ้าของ ถ้าแทงถึงตายให้ใหม่มันเป็นช้อละเม็ดทวีคูณ แล้วให้ใช้ค่าสัตว์ซึ่งตายนั้นพันแก่เจ้าของ เพราะมันบังอาจแลหาความกรูณาแก่สัตว์ซึ่งมีคุณไม่”

การบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จแม้ไม่ได้
 จำแนกออกเป็นลักษณะความผิดอย่างชัดเจนแต่จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของ
 กฎหมายที่ต้องการคุ้มครองทรัพย์ของบุคคลจากการทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการทำให้ไร้
 ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม กสิกรรม
 และปศุสัตว์ เนื่องจากสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นสภาพเศรษฐกิจเป็นแบบยังชีพที่
 ขึ้นอยู่กับการทำเกษตรกรรมอันเป็นสิ่งสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม
 การกำหนดโทษเป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่พึงให้แก่เจ้าของทรัพย์ เนื่องจากเป็นข้อพิพาท
 ระหว่างเอกชน รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถระงับข้อพิพาทด้วยตนเองได้ พระไอยการลักษณ
 เบ็ดเสร็จจึงแสดงให้เห็นว่าความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ประเภทดังกล่าวเป็นความผิดต่อส่วนตัวและ
 เป็นพื้นฐานของกฎหมายละเมิดในปัจจุบัน ดังนั้น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่
 ปรากฏในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ

ตารางที่ 1 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยในยุคก่อนปฏิรูปกฎหมาย

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยในยุคก่อนปฏิรูปกฎหมาย						
ยุค	กฎหมายที่สำคัญ	ลักษณะของกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ	ลักษณะของทรัพย์สิน	เจตนา	โทษสำหรับความผิด
กฎหมายในสมัยก่อนกรุงสุโขทัย	คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ (ธรรมเสด็จัม)	1.ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายเก่าของฮินดูโดยรับผ่านมาทางมอญ 2.ได้รับการปรับให้สอดคล้องกับอิทธิพลของพระพุทธศาสนา 3. กำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินออกเป็นแต่ละหมวด 4.มุ่งเน้นการรับรองกรรมสิทธิ์โดยการทำเป็นลายลักษณ์อักษร 5.ไม่ปรากฏสิทธิให้แก่คนระหว่างเอกชน	1. การกระทำที่เกิดจากบุคคลซึ่งกระทำความผิดทรัพย์สินโดยตรง 2. การกระทำที่เกิดจากสัตว์ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิแก่เจ้าของในการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดเชยความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สินของตน	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เช่น ที่พพันธุ์สัตว์เลี้ยง ข้าวของเครื่องใช้ 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ หรืออสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ 5. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายบอกอาณาเขตของที่ดิน	ผู้กระทำความผิดเคลื่อนไหวร่างกาย และรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด	1. การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น 2. การใช้ราคาทรัพย์สิน 3. ไม่มีกำหนดโทษให้เพิ่มการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด 4. กำหนดข้อจำกัดของความรับผิดทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินบางส่วนกรณี

หลักศิลาจารึก หลักที่ 38	1. ถูกขนานนามว่า "กฎหมายลักษณะโจรสมัยกรูงสุโขทัย" 2. พระมหากษัตริย์มั่งคั่งครองทรัพย์สินของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมิให้สูญเสียทรัพย์สินจากการเพาะปลูก 3. มีลักษณะเป็นกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งปะปนกันไป	ไม่มีการกำหนดขอบเขตของลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน แต่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำผิดฐานอื่น เช่น ลักทรัพย์ และความผิดฐาน "ละเว่น"	ยอมรับหลักการสิทธิในทรัพย์สินของเอกชนและกฎหมายมรดก มีการแบ่งประเภททรัพย์สินออกเป็นลักษณะ ได้แก่ ทรัพย์สินมีวิญญาณ และทรัพย์สินไม่มีวิญญาณ	1. ไม่ปรากฏการกำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินชัดเจน 2. ความผิดฐานอื่น เช่น ลักทรัพย์ มีการกำหนดเจตนา "ลักเลียม" คือการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปแต่แข่งบอกว่าขอยืม	1. โทษปรับ 2. การชดเชยค่าสินไหมทดแทน
กฎหมายมั่ง รายศาสตร์	1. เป็นกฎหมายของอาณาจักรล้านนา 2. กำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเป็นความผิดอาญาที่ต้องรับโทษชดเชยยิ่งขึ้น 3. นำหลักกฎหมายในพระธรรมศาสตร์มาปรับใช้กับคดี	1. กระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง ซึ่งถูกบัญญัติอยู่ใน "ลักษณะลักทรัพย์และลักพา" 2. กระทำในลักษณะละเมิด ได้แก่ การทุบ ทำลาย การขูด การทำร้ายสัตว์ 3. กำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาทเป็นความผิด เช่น การนำไปจุดกอล์ฟ ไร่สวน ลูกลามไปไหม้	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ หรืออสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ภูมิ วิหาร พระพุทธรูป 4. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น เหมืองฝาย 4. ทรัพย์สินจำเป็นต่อการดำรงชีพ	1. การกระทำได้โดยเจตนาโดยใช้คำว่า "อุกอาจ" เช่น การอุจจาซึ่งไร่ นา หรือไถ ดินนา อุจจาจคราดต้นข้าว อุจจาซึ่งฝายกั้นนาของผู้อื่น 2. การกระทำได้โดยเจตนาโดยใช้คำว่า "สามหา" เช่น สามหาทำลายทอญูฝายเสียหาย	1. โทษประหารชีวิต 2. โทษจำคุก 3. โทษขับไล่ออกจากเมือง 4. การใช้ค่าสินไหมทดแทน 5. การดำเนินการให้ทรัพย์สินกลับคืนสู่สภาพเดิม

<p>กฎหมาย สมัยอยุธยา และ รัตนโกสินทร์ ตอนต้น</p>	<p>พระไอยการ อาชญาหลวง</p>	<p>1. กำหนดลักษณะความผิดที่เป็น ความผิดอาญาต่อแผ่นดินและองค์ พระมหากษัตริย์ 2. เป็นการละเมิดพระราชโองการของ กษัตริย์ 3. กำหนดความผิดต่อพระราชทรัพย์ ความผิดต่อกระบวนราชการยุติธรรม ความผิดต่อราษฎร และการทุจริตต่อ ตำแหน่งหน้าที่ราชการ 4. กำหนดวินัยข้าราชการ</p>	<p>เรือนของผู้อื่น 4. กำหนดให้การทำให้เสีย ทรัพย์โดย "ละเว้น" เป็น ความผิดด้วย เช่น การปล่อย ให้สัตว์ไปทำความเสียหายแก่ ทรัพย์อื่นของผู้อื่น</p>	<p>และการเกษตรกรรม เช่น สัตว์ ทรัพย์อื่นที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่ อาศัย ทรัพย์อื่นที่เกี่ยวข้องกับการ เกษตรกรรม</p>	<p>3. การทำให้เสียทรัพย์โดย ประมาท</p>	<p>1. โทษประหารชีวิต 2. โทษที่ลงแก่เนื้อตัว ร่างกาย 3. โทษปรับ 4. การใช้ค่าสินไหม 5. โทษออกจากราชการ 6. โทษลดตำแหน่งหรือ ยศถาบรรดาศักดิ์ลงมา</p>
			<p>1. การทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง เช่น การชิงช้าง หรือม้าไป ทำลายที่อยู่อาศัยของผู้อื่น 2. การสับ ฟัน ทิม บ้านเรือน ของผู้อื่น การฟันทลาย เรือกสวนเรือนของผู้อื่น 3. การทำลายด้วยการใช้อาวุธ เช่น ไม้ ค้อน ก้อนอิฐ คีลา 4. กำหนดให้การทำให้เสีย ทรัพย์โดย "ละเว้น" เป็น ความผิด</p>	<p>1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์ของผู้ปกครอง เช่น พระราชวัง โรงเรียน ผักผ่อนแพ แก้วแหวน ทองเงิน ผักผ่อนแพ พรรณ ทรัพย์สิ่งของที่มีผู้มา ถวายพระมหากษัตริย์ 3. ทรัพย์สินของทางราชการ เช่น ตราพระคชสีห์ ตราราชสีห์ ตราจตุสดมภ์ 4. ทรัพย์สินของแผ่นดินอื่น ๆ 5. ทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่ อาศัย</p>	<p>1. การกระทำโดยเจตนาโดย ใช้คำว่า "บังอาจ" 2. การกระทำโดยเจตนา โดยใช้คำว่า "มีกัลลหะราช อาชวพระเจ้าอยู่หัว" 3. การทำให้เสียทรัพย์โดย ประมาท เช่น เจ้าพนักงาน ปล่อยให้ทรัพย์สูญตกหาย หรือถูกขโมย</p>	

พระอัยการ อาชญากราชูร์	<p>1. เป็นการกระทำความผิดระหว่างไพร่กับขุนนาง (ผู้ที่มีศักดินาเกินกว่า 400 ขึ้นไป)</p> <p>2. กฎหมายมุ่งคุ้มครองการใช้อำนาจของขุนนางเพื่อขับไล่อภัยจากการประทุษร้ายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน สิทธิ และเสรีภาพจากผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของตนหรือไพร่ตนเอง</p>	<p>1. กระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง เช่น การพิน ทลาย ขว้าง ทิ้ง ทุบ ชีต</p> <p>2. กำหนดพฤติการณ์ ประกอบการกระทำ เช่น การทำให้เสียทรัพย์สินโดยการใช้อาวุธหรือเครื่องมือประกอบ หรือการทำให้เสียทรัพย์สิน กลางวันและกลางคืน</p>	<p>1. ทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ขุนนาง หรือ ผู้ที่มีศักดินาเกินกว่า 400 ขึ้นไป</p> <p>2. ทรัพย์สินที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืชพันธุ์</p> <p>3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย เช่น ไร่ เรือน</p>	<p>1. กฎหมายใช้คำว่า "บังอาจ"</p> <p>2. กฎหมายใช้คำว่า "สามมหา"</p>	<p>1. โทษปรับ ได้แก่ สิบใหม่ กึ่งพินัยกึ่ง"</p> <p>2. กำหนดค่าทำขวัญ</p>
พระอัยการ ลักษณะโจร	<p>1. มีวิวัฒนาการมาจากการแบ่งประเภทของโจรในพระพุทธศาสนา</p> <p>2. การกำหนดประเภทของโจร ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ โจรสาธารณะ และโจรตัสกร</p> <p>3. รัฐมุ่งที่จะคุ้มครองทรัพย์สิน ที่มีค่าสำคัญต่อชุมชน เช่น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือพืชผลทางการเกษตร</p>	<p>1. กระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง เช่น การขุด ลอก การลักขโมย</p> <p>2. ลงโทษการร่วมกันทำให้เสียทรัพย์สิน หรือการสมคบ</p>	<p>ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ถือเป็น การกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (มีฉาภิภูมิจุลกฤษุโทษ)</p>	<p>ผู้กระทำความผิดทำให้เกิดผลร้ายแก่เจ้าของทรัพย์สินเสียหาย ส่งเหตุจากคำว่า "อุกอาจ" และ คำว่า "โดยฉิตร" จึงหมายถึงผู้กระทำ ได้กระทำความผิดทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยเจตนาจะทำให้เจ้าของทรัพย์สินเสียหาย</p>	<p>1. แบ่งโทษออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ อุกฤษุโทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ</p> <p>2. โทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกาย</p> <p>3. โทษปรับ ซึ่งมีควมโหดร้ายและป่าเถื่อน</p>

	<p>พระไอยการ ลักษณะ เบ็ดเสร็จ</p>	<p>1. ระบุความผิดอื่นเขื่อนมีลักษณะเป็นการทะเลาะวิวาทกันระหว่างประชาชนเกี่ยวเนื่องกับการเกษตรกรรม หรือปศุสัตว์ โดยระข้อพิพาท (มูลคดี) 2. มีลักษณะเป็นกฎหมายละเมิด</p>	<p>1. กรณีบุคคลทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย เช่น การขุดดิน ขุดร่นาของผู้อื่น การทำร้ายสัตว์ หรือการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต 2. กรณีสัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย เช่น สัตว์เข้าไปกินข้าว พืชพันธุ์ หรือทำให้เรือกลสวนร่นาของผู้อื่นเสียหาย</p>	<p>1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. พิษผลทางการเกษตร กติกรรม ปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ข้าว”</p>	<p>1. ผู้กระทำให้รู้ว่าการกระทำของตนหรือการให้สัตว์ที่ตนเป็นเจ้าของจะกระทำต่อทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนดจะทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย 2. กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” “ทณงค์ดี” สามทวา 3. การทำให้เสียทรัพย์สินโดยละเว้น 4. การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท เช่น “ปล่อยปะละเลย”</p>	<p>1. การขดใช้ค้ำสินใหม่ทดแทน 2. การใช้ราคาทรัพย์สิน</p>
--	---	---	---	---	--	--

บทที่ 3

วิวัฒนาการและแนวความคิดในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศ ไทยตั้งแต่ยุคปฏิรูปกฎหมาย

การศึกษาวิวัฒนาการและแนวความคิดในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยตั้งแต่ยุคปฏิรูปกฎหมาย ใช้เหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อกระบวนการยุติธรรมไทยมาเป็นจุดแบ่งยุคสมัยทางกฎหมายอาญาของประเทศไทย ได้แก่ การประกาศใช้กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 หรือตั้งแต่ พ.ศ. 2451 เป็นต้นไป เนื่องจากประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ยุคสมัยใหม่เมื่อเริ่มมีการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) อันมีผลมาจากการคุกคามของลัทธิอาณานิคมจากตะวันตกโดยเฉพาะประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส ประกอบกับสภาวะของการเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต²¹⁸ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปประเทศในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง-การปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัยเพื่อให้รอดพ้นจากสภาวะดังกล่าว หลังจากกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ถูกประกาศใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2499 เกิดการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาโดยมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์บางประการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม การเมือง-การปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์จากการคุ้มครองทรัพย์สินบางประการ อันมีความสำคัญต่อประเทศชาติโดยการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดในมาตรา 360 ทวิ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512 ซึ่งวิวัฒนาการเหล่านี้เป็นเหตุการณ์หลังการปฏิรูปกฎหมายทั้งสิ้น

จากข้อบกพร่องของกฎหมายตราสามดวงที่ไม่มีความเหมาะสมและล้าสมัย ประกอบกับประเด็นเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอันเป็นเงื่อนไขที่เร่งให้มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาให้มีความทันสมัย เป็นระเบียบ และสามารถใช้เป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ราษฎรได้ อีกทั้งเพื่อต้องการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่กำลังคืบคลานเข้ามาล่าอาณานิคมในยุคนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) จึงทรงประกาศใช้กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการร่างกฎหมายในการร่างกฎหมายลักษณอาญา

²¹⁸ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า ก-ข

ก็มีได้มีแนวความคิดที่จะรับเอากฎหมายตะวันตกเข้ามาทั้งหมดแล้วละทิ้งกฎหมายเดิมของไทยโดยสิ้นเชิง แต่กลับปรากฏว่ามีแนวความคิดที่จะพยายามผสมผสานกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น²¹⁹ อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงความเห็นของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ผู้เป็นประธานที่ปรึกษาในการร่างกฎหมายลักษณอาญาก็มีความเห็นเช่นเดียวกันโดยได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการร่างกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ว่า

(1) เพื่อหาหลักเกณฑ์สำคัญๆ ในกฎหมายอาญาของไทยตามที่เคยถือปฏิบัติกันมา อีกทั้งหาทางยกเลิกสิ่งๆ ที่เห็นจากประสบการณ์แล้วว่าล้าหลังและไม่เหมาะสม

(2) เพื่อนำเอาแนวความคิดในการร่างกฎหมายของชนชาติตะวันตกที่เข้ากันได้กับสภาพสังคมของประเทศไทยในห้วงเวลาดังกล่าวที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างเต็มที่โดยกฎหมายที่บัญญัติออกมานั้นต้องมีลักษณะที่เป็นสากล ทันสมัย เข้าใจง่ายและชัดเจนตามแบบอย่างการนิติบัญญัติในทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา²²⁰

จากการศึกษาวิธีการกำหนดประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 พบว่า เป็นส่วนที่มีการรับเอาวิธีการทางนิติบัญญัติของกฎหมายตะวันตกเข้ามาปรับใช้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น วิธีการจำแนกประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนิยามประเภทของทรัพย์และการขยายขอบเขตของทรัพย์สินของเอกชน ประกอบกับเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายตราสามดวงตามที่ปรากฏในลักษณโจรซึ่งแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือ “โจร” ออกเป็น 16 ประเภท อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณอาญาไม่ปรากฏการบัญญัติประเภทความผิดในลักษณะนี้อีกต่อไป เนื่องจากกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127

²¹⁹ พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการเปิดรัฐมนตรีสภา

“...ราชกิจที่คิดจะทำกฎหมายนั้น...ตรึตรองดูเหตุการณ์ทั้งหลาย ที่มีเฉพาะ สำหรับกับบ้านเมืองเราอยู่นี้ เป็นสำคัญ เป็นนิตย การที่เราคิดจัดการ แก่ไขธรรมเนียมให้ดีขึ้นนั้นต้องให้เป็นการมั่นคง แลประกอบด้วย สติสัมปชัญญะ เราไม่ควรที่จะเปลี่ยนแปลงกฎจะจัดการแก่ไขธรรมเนียมที่มีอยู่ทุกวันนี้ให้ใหม่ไปหมดเสียทีเดียวแลไม่ควรที่จะหลับตาเอาอย่างทำตามธรรมเนียมที่มีในที่อื่น หากว่าต้องค่อยๆ ทำให้ดีขึ้นโดยลำดับในการที่ เป็นสิ่งที่จะต้องจัดการจะจัดให้ดีแล้ว แลเลิกถอนแต่สิ่งที่เป็นแน่แท้ว่าไม่ดี ฤ เป็นของใช้ไม่ได้แล้วเท่านั้น ทุกเมืองอื่นๆ แลในเมืองนี้เป็นสำคัญทั้งสิ้น ย่อมมีธรรมเนียมหลายอย่างเป็นที่ต้องนับถือกัน ไม่ใช่เพราะว่าเป็น ธรรมเนียมเก่าแก่มาแต่โบราณ เสมอเหมือนกับอายุของประเทศนี้ อย่าง เดียว หากพบว่าเป็นธรรมเนียมที่สนิทแน่นแฟ้นแก่ใจ แลความเชื่อมั่น ของอาณา ประชาชน และเพราะว่าจะเลิกถอนธรรมเนียมเช่นนี้เสีย ก็ จะไม่เป็นแต่เพียงที่เป็นไทยเกิดขึ้นแก่บ้านเมืองที่ตั้งอยู่ได้อย่างเดียว หาก จะกระทำให้อาณาประชาราษฎร์ไม่เป็นผาสุก” ที่มา : พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ตั้งแต่พ.ศ. 2417 ถึง พ.ศ. 2453) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณ พิพรรธณนาคร, 2458) , หน้า 98-99, [ประไพ และพระยาราชพินิจฉัย (อุไทยวรรณ, อมาตยกุล) พิมพ์แจกในงานศพนางอำพัน มารดา พ.ศ. 2458]

²²⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วิวัฒน์กุล, บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยาม เกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ.127 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 16-17.

มีการบัญญัติความผิดที่ชัดเจนแน่นอนโดยแบ่งแยกความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินออกเป็นลักษณะต่าง ๆ หรือการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์สิน ความผิดฐานชิงทรัพย์ ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ความผิดฐานโจรสลัด ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ความผิดฐานรับของโจร ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก อันเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

3.1 การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

การบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ถูกบัญญัติไว้ในส่วนที่ 9 หมวด 7 ความผิดในฐานนี้เป็นความผิดในเรื่องการทำลายทรัพย์สินซึ่งแต่เดิมเคยเรียกว่าความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม คำว่า “ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน” นั้นหมายรวมถึงการลักทรัพย์ การชิงทรัพย์ การปล้นทรัพย์และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่น ๆ ด้วย จึงบัญญัติเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

3.1.1 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามมาตรา 324

กฎหมายลักษณะอาญาได้วางหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินไว้ในมาตรา 324 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดมิได้มีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจทำแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นให้ทรัพย์สินของเขาเป็นอันตรายหรือชำรุดไป ท่านว่ามันมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ต้องระวางโทษานุโทษเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่ง ให้จำคุกไม่เกินกว่าสองปี สถานหนึ่ง ให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท สถานหนึ่งให้ ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามาแล้วด้วยกัน”²²¹

องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีประกอบไปด้วย การทำอันตรายหรือให้ชำรุดซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจ อีกทั้งผู้กระทำนั้นมีเจตนาร้ายในการกระทำซึ่งสามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

องค์ประกอบในด้านการกระทำ ได้แก่ การทำอันตราย การทำให้เป็นอันตราย หรือการทำให้ชำรุด หมายถึง การทำลายทรัพย์สินโดยประการต่าง ๆ ให้แตกหัก บุกสลาย เสียรูปทรง และการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้เขาเสียทุนทรัพย์หรือมีความลดน้อยถอยลงในทางเศรษฐกิจ แต่ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเป็นแค่เพียงการกระทบกระทั่งกันเล็กน้อย และไม่ถึงกับทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหาย

²²¹ เสถียร วิชัยลักษณ์, "กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พร้อมด้วย พ.ร.บ. และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ กับประเทศที่เกี่ยวกับกฎหมายนี้," กรุงเทพฯ : นิติวาเชษฐ์ (1955), หน้า 297-314

แม้จะเป็นความผิดในทางแพ่งก็ยังไม่ถือว่าเป็นผิดทางอาญาในฐานะทำให้เสียหายตามมาตรา ๓๕๖ นอกจากนี้ การทำให้เป็นอันตรายหรือการทำให้ชำรุดนั้น ไม่จำเป็นจะต้องทำลายให้เสียหายจนไม่สามารถใช้ประโยชน์หรือใช้สอยได้อีกต่อไปเสียทีเดียว เพียงแต่การทำให้ชำรุด เช่น ปรี ร้าว เปื้อน หรือขากไปก็เรียกว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินซึ่งอาจมีความผิดได้ และผลของการกระทำความผิดดังกล่าวต้องทำให้เกิดความเสียหาย ถ้าไม่ทำให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใดก็ไม่เป็นการทำลายทรัพย์สิน²²²

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

องค์ประกอบในด้านวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น หากเป็นทรัพย์สินของตนเองก็ไม่ใช่ความผิด เนื่องจากเจ้าของกรรมสิทธิ์นั้นย่อมมีอำนาจที่จะใช้สอย จำหน่าย รวมถึงทำลายทรัพย์สินได้ในแดนกรรมสิทธิ์ของตน เว้นไว้แต่มีกฎหมายบัญญัติไว้ห้ามไม่ให้กระทำ²²³ นอกจากนี้ ถ้าทรัพย์สินที่ชำรุดเสียหายนั้นไม่ใช่เป็นของตนแต่เพียงผู้เดียว หากแต่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยการที่เจ้าของรวมคนหนึ่งจะทำการใด ๆ ต่อทรัพย์สินนั้นตามอำนาจของตนแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ได้ขอความยินยอมจากเจ้าของรวมอีกคน ย่อมไม่สามารถทำได้แม้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มิได้บัญญัติให้หมายรวมถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย แต่เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายถือว่า ถ้าการกระทำต่อทรัพย์สินนั้นเป็นไปโดยเจตนาร้ายเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของรวม นักนิติศาสตร์ในสมัยนั้น เห็นควรว่าทรัพย์สินของผู้อื่นควรจะต้องหมายรวมถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย²²⁴ อย่างไรก็ตาม หลังจากการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา เมื่อ พ.ศ. 2499 จึงมีการเพิ่มเติมให้รวมถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยตามที่ปรากฏในมาตรา 358 ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันโดยต้องการให้มีความใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย ค.ศ. 1860 (Indian penal code 1860)²²⁵

นิยามของทรัพย์สินตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในมาตรา 324 หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ ตัวอย่างเช่น ผู้ใดแก่งมาขุดทางเดินในสวนทำให้เป็นหลุมเป็นบ่อ ผู้ผู้นั้นมีความผิดฐานทำให้เสียหายตามกฎหมายลักษณะอาญา นอกจากนี้ ผู้เสียหายยังสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งได้อีกทางหนึ่งด้วย ความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียหายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มูลค่าราคาของทรัพย์สินนั้นอาจเป็นข้อสำคัญที่ศาลจะพิจารณาโทษ

²²² พระอินทปรีชา (เหยียน), คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2 (โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2469), หน้า 1788

²²³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

หนักหรือเบาได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์²²⁶ ดังนั้น ทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากถูกทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ศาลก็จะกำหนดโทษให้ร้ายแรงกว่าทรัพย์สินที่มีราคาน้อย อันเนื่องมาจากการทำให้เสียหายดังกล่าว เป็นการทำให้เจ้าของทรัพย์สินได้รับความเดือดร้อนเสียหายมากกว่า²²⁷

องค์ประกอบด้านอำนาจในการกระทำ กล่าวคือ ผู้ที่จะมีความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินนั้น ต้องปราศจากอำนาจอันชอบด้วยกฎหมายที่จะทำอันตรายแก่ทรัพย์สินนั้นได้ ถ้าผู้ที่มีอำนาจที่จะกระทำก็ไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้กำหนดขอบเขตของเจตนาไว้ในมาตรา 43²²⁸ การกระทำโดยเจตนา หมายถึง การกระทำโดยเจตนาร้ายไม่ว่าโดยประสงค์ต่อผล หรืออาจที่เห็นผลโดยผู้กระทำนั้น ได้กระทำลงไปโดยเจตนาร้ายนั้นได้²²⁹ นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงเจตนาในการกลั่นแกล้งอีกด้วย อย่างไรก็ตาม หากเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือพลั้งเผลอ กฎหมายถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาร้ายย่อมก็ไม่ต้องรับผิดในทางอาญา หากแต่อาจมีความรับผิดในทางแพ่งก็ได้ เพราะขาดเจตนาร้าย²³⁰ ตัวอย่างข้อเท็จจริง นาย ห. เป็นนายท้ายเรือยนต์แก่ล้งถือท้ายเรือยนต์ชื่อหนองแคไปโดนเรือยนต์ชื่อบางหลวงแตกหักเสียหาย ศาลตัดสินว่า นาย ห. มีความผิดฐานทำให้เสียหาย

²²⁶ พระอินทปรีชา (เหยียน), คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2, หน้า 1457

²²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

²²⁸ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 43 ผู้ใดกระทำโดยเจตนา ผู้นั้นจึงควรรับอาญา ถ้าแลมันมิได้มีเจตนาที่จะกระทำ ท่านว่าอย่าลงอาญามันเลย เว้นแต่เมื่อมันกระทำโดยประมาทต้องตามลักษณะที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่ามีโทษ ท่านจึงให้ลงอาญาแก่มันฐานกระทำโดยประมาท

ที่ว่ากระทำโดยเจตนา นั้น ท่านอธิบายว่าบุคคลกระทำโดยตั้งใจและประสงค์ต่อผล หรืออาจจะแลเห็น (เล็งเห็น) ผลแห่งการกระทำนั้นได้ อย่างนี้ชื่อว่ากระทำโดยเจตนา

ที่ว่ากระทำโดยประมาทนั้น ท่านอธิบายว่าบุคคลกระทำโดยมิได้ตั้งใจ แต่กระทำโดยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังว่าต่อไปนี้คือ

- (1) กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังอันควรเป็นนิสัยของปรกติชนก็ดี
- (2) ผู้หาเลี้ยงชีพด้วยศิลปะศาสตร์ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เป็นหมอหรือเป็นช่างเป็นต้น ละเลยการอันควรต้องทำให้ดีในทางศิลปศาสตร์นั้น
- (3) ทำฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี เหล่านี้ถึงกระทำให้โดยมิได้ตั้งใจ ท่านว่ากระทำโดยฐานประมาท

ผู้ที่จะต้องรับโทษเพราะการกระทำความผิดต้องได้กระทำลงโดยเจตนา หรือโดยประมาทตามที่กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำอย่างนั้น แม้กระทำลงโดยประมาทก็ต้องมีโทษ เว้นแต่ในความผิดฐานลหุโทษหรือความผิดอย่างอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ

²²⁹ พระสุขุมวินิจฉัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (2461), หน้า 95-97

²³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ทรัพย์ตามมาตรา 324²³¹ อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีที่ น. กับพวกเมาสุราถือมีดคนละเล่มไปฟัน ประตู่และฝาเรือนของนาย ย. จนแตกหักเสียหายซึ่งนาย น. และนาย ย. มีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าแม้จะเกิดจากการเมาสุราแต่ผู้กระทำความผิดโกรธเคืองกันมาแต่เดิม ผู้กระทำก็ยังคงรับผิดตามมาตรา 324 เพราะมีเจตนาร้าย²³²

(4) โทษสำหรับความผิด

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 324 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเป็น 3 สถาน ได้แก่ คือ สถานหนึ่ง ให้จำคุกไม่เกินกว่าสองปี สถานที่สอง ให้ปรับไม่เกินกว่าหนึ่งพันบาท และสถานที่สาม ให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ

3.1.2 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 325

นอกจากความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 324 ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่กล่าวถึงลักษณะของการกระทำและลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแล้ว ทรัพย์สินบางประเภทก็เป็นทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นพิเศษ หากมีการกระทำต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นซึ่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองไว้ในมาตรา 325 ได้แก่

“มาตรา 325 ผู้ใดทำให้เสียทรัพย์อย่างว่าต่อไปในมาตรานี้คือ

(1) ทรัพย์อย่างใดใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการหรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ก็ดี

(2) เครื่องกล เครื่องจักรก็ดี

(3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ เป็นลักษณะเดียวกันกับมาตรา 324 ได้แก่ การทำอันตราย การทำให้เป็นอันตรายหรือการทำให้ชำรุด หมายถึง การทำลายทรัพย์โดยประการต่าง ๆ ให้แตกหัก บุกสลาย หรือเสียรูปทรง อีกทั้งการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้เขาเสียทุน

²³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 155/2463

²³² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 770/2467

ทรัพย์หรือมีความลดน้อยถอยลงในทางเศรษฐกิจ แต่ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเป็นแค่เพียงการกระทบกระทั่งและไม่ถึงแก่ทำให้ทรัพย์เสียหาย แม้จะเป็นความผิดในทางแพ่งก็ยังไม่เป็นความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ นอกจากนี้ การทำให้เป็นอันตรายหรือการทำให้ชำรุดนั้น ไม่จำเป็นจะต้องทำลายให้เสียจนไม่สามารถใช้ประโยชน์หรือใช้สอยได้เสียทีเดียว แต่เพียงการทำให้ชำรุด เช่น ปรี ร้าว เปื้อน หรือซากไปก็เรียกว่าเป็นการทำลายทรัพย์ซึ่งอาจมีความผิดได้ และผลของการกระทำดังกล่าวต้องทำให้เกิดความเสียหาย ถ้าไม่ทำให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใดก็ไม่เป็นการทำลายทรัพย์²³³

(2) วัตถุแห่งการกระทำ

องค์ประกอบในด้านวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ (1) ทรัพย์อย่างใดใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการหรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ (2) เครื่องกล เครื่องจักร และ (3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

องค์ประกอบภายในหรือเจตนาตามที่ปรากฏในมาตรา 325 ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาร้ายเพื่อให้เขาเสียหาย รวมถึงเจตนาในการกลั่นแกล้งด้วย แต่ถ้าหากเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือพลั้งเผลอ ถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาร้าย นอกจากนี้ ผู้กระทำต้องรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำต่อทรัพย์สิน ได้แก่ ได้แก่ (1) ทรัพย์อย่างใดใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการหรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ (2) เครื่องกล เครื่องจักร และ(3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ หากผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวอันเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากบุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะข้อเท็จจริงใด บุคคลต้องรู้ในข้อเท็จจริงนั้น

(4) โทษสำหรับความผิด

ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 325 ถือเป็นเหตุกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักขึ้นมากกว่าการทำให้เสียทรัพย์ธรรมดา ได้แก่โทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทซึ่งแตกต่างจากมาตรา 324 ที่ต้องระวางโทษเป็น 3 สถาน ได้แก่ คือ สถานที่หนึ่ง ให้จำคุกไม่เกินกว่าสองปี สถานที่สอง ให้ปรับไม่เกินกว่าหนึ่งพันบาท และสถานที่สาม ให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ

²³³ พระอินทปรีชา (เหยียน), คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2, หน้า 1788

3.1.3 ความผิดฐานทำให้เสียหายเป็นความผิดส่วนตัวตามมาตรา 326

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียหายเป็นความผิดส่วนตัวตามที่ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 326 กล่าวคือ การฟ้องเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายหมวดนี้ให้ถือว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องมาดำเนินการร้องทุกข์จึงจะสามารถให้เจ้าพนักงานนำคดีขึ้นว่ากล่าวแก่ศาลได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายอาจเลิกความด้วยการเจรจา ไกล่เกลี่ย หรือยอมความกันโดยไม่ติดใจกันก็ได้

กล่าวโดยสรุป กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 วางหลักบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียหายทั้งหมด 3 มาตรา ได้แก่ (1) มาตรา 324 เรื่อง หลักทั่วไปในความผิดฐานทำให้เสียหาย (2) มาตรา 325 เรื่อง เหตุฉกรรจ์หรือเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น และ (3) มาตรา 326 เรื่อง ความผิดฐานทำให้เสียหายเป็นความผิดส่วนตัว

3.1.4 คำพิพากษาและประเด็นในทางกฎหมายของความผิดฐานทำให้เสียหายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

ตัวอย่างข้อเท็จจริง นาย ท. ปลอ่ยโคเข้าไปกินหญ้าในนาของนาย ก. ไล่ออกมาพันไร่ไปประมาณ 5 วา นาย ก. เกิดความโมโหจึงเอามีดอีโต้ขว้างไปถูกโคที่ขาหลังซ้ายทำให้โคเดินต่อไม่ได้ ศาลฎีกาตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 324 และเนื่องจาก โค เป็นปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะ ผู้กระทำความผิดจึงมีความผิดตามมาตรา 325²³⁴

นอกจากนี้การทำลายทรัพย์สินในกรณีอื่นๆ ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากความผิดฐานทำให้เสียหายเป็นหลักของการทำลายทรัพย์สินในคดีอาญา การทำลายทรัพย์สินบางอย่างที่มีลักษณะเป็นการร้ายแรงแก่สาธารณชน เช่น การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน กฎหมายจึงบัญญัติโทษหนักกว่าการทำลายทรัพย์สินตามธรรมดา เพราะเหตุนี้จึงต้องถือว่าความผิดฐานทำให้เสียหายมีความเกี่ยวพันถึงความผิดฐานกระทำให้เกิดอันตรายแก่สาธารณชน การทำลายเครื่องป้องกัน เครื่องจักร ของที่ใช้เป็นทางไฟฟ้า เครื่องและของอย่างใดที่ทำไว้เพื่อใช้ป้องกันอันตรายแห่งบุคคลและทรัพย์สินทำให้เกิดการชำรุดจนอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดขึ้นได้²³⁵ กฎหมายกำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี และให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

²³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 404/2467

²³⁵ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 190 และมาตรา 191

ส่วนการทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มิได้บัญญัติไว้ในหมวดการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ดังเช่นประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันตามที่ปรากฏไว้ในมาตรา 360 ทวิ แต่ถูกบัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หมวดความผิดต่อศาสนาในมาตรา 172 ดังนั้น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินอันเป็นการทำลายวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลใด ถือว่าเป็นความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา²³⁶ ตามที่ปรากฏตามข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/ร.ศ. 119²³⁷

นอกจากนี้ กฎหมายลักษณะอาญาได้กำหนดให้การทำให้อันตรายบางประเภทที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนเป็นความผิดโดยได้บัญญัติไว้ในความผิดที่เกี่ยวข้องกับความสงบสุขของประชาชนได้แก่ ทำลายทรัพย์สินที่เป็นถนน สะพาน คลองสำหรับสาธารณชนใช้ในการไป ยานพาหนะ²³⁸หรือการทำให้เกิดอันตราย²³⁹ โดยการเอาสิ่งใดใดวางกีดขวางในการเดินรถไฟ ขวางไว้ในทางรถไฟหรือทางรถรางก็ดี หรือรกรางทำให้รางรถไฟ หรือรางรถรางหลุดหลวม หรือเคลื่อนจากที่ก็ดี หรือทำให้เครื่องบอกสัญญาณใช้การไม่ได้ (วิปลาส) หรือกระทำการอย่างใดอันอาจทำให้เกิดอันตรายในการเดินรถไฟรกรางขึ้นและหากการกระทำมีอันตรายเกิดขึ้นผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น²⁴⁰

²³⁶ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 172 ผู้ใดทำลายวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใดก็ดี ทำให้วัตถุหรือสถานที่อันนั้นชำรุดทรุดโทรมเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหาหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง

²³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/ร.ศ. 119 จำเลยได้รับคำบอกเล่าจากปู่ตายายว่ามีทองอยู่ในพระพุทธรูป 3 ชั่ง จำเลยจึงไปบอกผู้ใหญ่บ้านและเจ้าอธิการว่าจะขอรูปหุ่นไปทำลาย ถ้าได้ทองจำเลยจะเอามาปฏิสังขรณ์วัด เจ้าอธิการยอมอนุญาต จำเลยจึงยกรูปหุ่นปูนฐานดอกบัวไปทุบละเอียดหมดแต่ก็ไม่ได้ทอง แล้วจำเลยจ้างช่างปั้นพระพุทธรูปใหม่แทนจะเรียกว่าจำเลยมีเจตนาร้ายไม่ได้

²³⁸ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 191 “ผู้ใดทำให้ถนนหลวง, เป็นเครื่องสำหรับสะพาน, คลอง, แลทางอย่างใดใด สำหรับสาธารณชนใช้ในการไปมาและเขื่อน, ทำนบ, ประตูน้ำ, อุ้เรือ, แลทางอย่างอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในทางนั้น เครื่องจักร เครื่อง ยาน และของอย่างอื่น ๆ ที่ใช้ในการรถไฟ หรือรถรางนั้น ชำรุดจนสามารถอาจเกิด อันตรายแก่การไปมาก็ดี หรือสามารถอาจ จะเป็นอันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สามเดือนขึ้นไป จนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาทด้วย”

²³⁹ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 192 ผู้ใดเอาสิ่งใดใดวางกีด ในการเดินรถไฟ ขวางไว้ในทางรถไฟหรือทางรถรางก็ดี หรือรกราง ทำให้รางรถไฟ หรือรางรถรางหลุดหลวม หรือเคลื่อนจากที่ก็ดี มันทำสิ่งที่ใช้เป็น เครื่องบอกสัญญาณให้วิปลาส หรือกระทำการอย่างใดใด อันสามารถอาจให้เกิดอันตรายในการเดินรถไฟรกรางขึ้นได้ก็ดี ท่าน ว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หก เดือนขึ้นไป จนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไป จนถึงพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง”

²⁴⁰ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 193 วรรคสอง ได้กระทำผิดนั้นไซ้ ท่านว่าโทษมันหนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป จนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไป จนถึงสองพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง

3.2 การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา

เหตุผลในการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาจากการที่หลังจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ถูกประกาศใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง พบว่ามีข้อบกพร่องหลายประการ อีกทั้งมีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่งกระจัดกระจายกันอยู่ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดอาชญากรรมในหลายรูปแบบมากขึ้น รัฐบาลจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะได้มีการชำระสะสางกฎหมายฉบับเดิมและนำเข้ามาจัดรูปแบบให้เป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียใหม่ในฉบับเดียวกัน นอกจากนี้จากการพิจารณากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ฉบับเดิม ก็ปรากฏว่าหลักเกณฑ์และวิธีการลงโทษบางอย่างควรจะได้ปรับปรุงให้สมกับกาลสมัยและแนวโน้มของนานาประเทศในสมัยปัจจุบัน ประกอบกับหลักกฎหมายเดิมบางประการล้าสมัย ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย²⁴¹

ความผิดอันเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 358 ถึงมาตรา 360 ทวิ โดยความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา จำแนกความผิดออกเป็นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 ซึ่งเป็นบททั่วไป ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 359 ความผิดฐานทำให้ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์เสียหายตามมาตรา 360 และความผิดฐานทำให้พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนาเสียหายตามมาตรา 360 ทวิ อย่างไรก็ตาม เฉพาะความผิดตามมาตรา 358 และมาตรา 359 เท่านั้นที่เป็นความผิดอันยอมความได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 361 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การพิจารณาแก้ไขบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประมวลกฎหมายอาญาฉบับเดิม ต้องพิจารณารายงานการประชุมของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การประชุมตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา โดยรายงานการประชุมดังกล่าวมีการทบทวน แก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะอาญาในหลายฐานความผิดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น²⁴² ซึ่งจากเดิมกระจัดกระจายกันอยู่ต่อมาจึงมีการชำระสะสาง และปรับปรุงวิธีการลงโทษให้สมกับกาลสมัยและแนวโน้มของนานาประเทศ คณะกรรมการผู้ร่างจะพิจารณาบทบัญญัติของแต่ละประเทศให้

²⁴¹ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เล่ม 33 ตอนที่ 55 ราชกิจจานุเบกษา วันที่ 15 พฤศจิกายน 2499

²⁴² คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 432/226/2486 (11 มิถุนายน 2486).

สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในขณะนั้น โดยหมวดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในช่วงแรกผู้ร่างมีความประสงค์ใช้คำว่า “ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ทรัพย์” เนื่องจากให้มีที่มาจากคำว่า “Mischief” ที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอังกฤษ เนื่องจากเป็นการกระทำที่เป็นเจตนาชั่วร้าย (Maliciously) อย่างไรก็ตาม ในตอนหลังมีการเปลี่ยนเป็น “ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์” เนื่องจากสามารถกำหนดขอบเขตของการกระทำได้ครอบคลุมหลายกรณีมากกว่า

3.2.1 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 358 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาจากบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มาตรา 324 ในกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 เดิม²⁴³ที่ได้กำหนดให้ลักษณะของการกระทำอันเป็นการทำให้เสียทรัพย์ต้องเป็นการกระทำต่อทรัพย์ของผู้อื่นโดย “บังอาจ” อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาผู้ร่างต้องการกำหนดขอบเขตของการกระทำให้หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีเจตจำนงให้ทรัพย์ของผู้อื่นเสียหาย (willful damage) ซึ่งนำมาจากกฎหมายอังกฤษ²⁴⁴ (Malicious Criminal Damage Act 1861) ส่วนคำว่า “โดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย” ผู้ร่างเห็นควรว่าไม่ควรใส่ เนื่องจากมีการบัญญัติไว้ในภาค 1 ของประมวลกฎหมายอาญาแล้ว กล่าวคือ การกระทำใดเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในตัวก็ไม่ควรใส่คำว่าโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายอีก นอกจากนี้ ผู้ร่างเห็นว่าความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ผู้กระทำอาจไม่มีเจตนา หรือไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร เช่น การเดินเตะแก้ว ถ้วย ชามแตกเสียหายก็ไม่ควรเป็นความผิดเพราะขาดเจตนาชั่วร้าย แต่ถ้ามีเจตนาโดยชัดแจ้งก็ควรเป็นความผิด เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการร่างประมวลกฎหมายอาญามาตรา 358 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทจึงไม่อาจมีได้ตามเจตนารมณ์ของผู้ร่าง²⁴⁵

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกำหนดลักษณะทั่วไปของการกระทำที่ครอบคลุมการก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย โดยลักษณะแห่งการกระทำผิดไม่ได้ระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจง

²⁴³ โปรดศึกษาในหัวข้อ 3.1.1.

²⁴⁴ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 432/226/2486. หน้า 205

²⁴⁵ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 450/220/2486 (วันอังคารที่ 8 มิถุนายน 2486). หน้า 6

ว่าต้องมีลักษณะอย่างไร การกระทำอันเป็นการทำให้เสียหายนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะอันเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ถูกทำลาย ถูกทำให้เสื่อมค่า หรือถูกทำให้ไร้ประโยชน์จากที่เป็นอยู่เดิม ไม่ว่าจะความเสียหายดังกล่าวจะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าหรือไม่ก็ตาม อีกทั้งไม่ได้รับบุคุณสมบัติเฉพาะของผู้กระทำความผิดโดยผู้กระทำความผิดอาจเป็นบุคคลใดก็ได้ทั้งสิ้นซึ่งรวมไปถึงเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมก็ยอมเป็นผู้กระทำความผิดฐานทำให้เสียหายได้ด้วยเช่นกัน หากได้กระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ลักษณะแห่งการกระทำที่ถือว่าเป็นการทำให้เสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประการดังนี้

ประการแรก การทำให้เสียหาย หมายถึง การทำให้สภาพของทรัพย์สินมีการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เจ้าของ แต่ต้องไม่ใช่ความเสียหายเพียงเล็กน้อยซึ่งไม่ถือเป็นสาระสำคัญ การทำให้เสียหายถือเป็นการทำให้ทรัพย์สินนั้นชำรุด บอบสลาย หรือทำให้ความงดงามลดน้อยถอยลง อย่างไรก็ตาม ความเสียหายนั้นไม่จำเป็นต้องถึงขนาดที่ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้อีกต่อไปหรือถาวร²⁴⁶ เพียงแต่คุณค่าของทรัพย์สินนั้นลดลงก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียหายแล้ว²⁴⁷

ประการที่สอง การทำลาย หมายถึง การทำให้ทรัพย์สินนั้นสิ้นสภาพไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งมีความรุนแรงกว่าการทำให้เสียหาย เช่น การเผารถยนต์ การทำแจกันแตก หรือการทำลายพืชผลทางการเกษตร นอกจากนี้ การทำลายยังรวมถึงการทำให้สูญหายอีกด้วย²⁴⁸ ตัวอย่างเช่น การที่จำเลยดึงรั้วไม้ไผ่ของผู้เสียหายจำนวน 2 แฉงโดยมีเจตนาที่จะทำลายรั้วไม้ไผ่ที่ปักติดเป็นแผงของผู้เสียหายให้ใช้การไม่ได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 358²⁴⁹ โดยในคดีนี้แม้เป็นการเผาทำลายแต่ก็ไม่ใช่การวางเพลิงเผาทรัพย์สินตามมาตรา 217²⁵⁰ เนื่องจากมิใช่การเผารั้วบ้านอันเป็นเขตที่อยู่อาศัย อีกทั้งการกระทำในลักษณะดังกล่าวมิได้ทำให้เกิดวินาศภัยเป็นการใหญ่ เพียงแต่จำเลยได้ดึงรั้วไม้ไผ่ออกมาก่อนแล้วทำการเผาจึงเป็นการทำให้เสียหาย นอกจากนี้ การฆ่าสัตว์ไม่ว่าด้วยวิธีการใดก็ตามก็ถือเป็นการทำลายทรัพย์สิน เช่น การยิงสัตว์ที่เข้ามากินพืชผักสวน

²⁴⁶ หยุค แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 23 พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 373

²⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1948/2542

²⁴⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 (กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 1077

²⁴⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6666/2542

²⁵⁰ มาตรา 217 ผู้วางเพลิงเผาทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

คร้วจนตาย²⁵¹ การผสมยาพิษให้สัตว์ที่ที่มากินพืชผลทางการเกษตรหรือพืชพันธุ์²⁵² อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน การฆ่าหรือการทารุณกรรมสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ประเภทใดก็ตาม ผู้กระทำอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557²⁵³

ประการที่สาม การทำให้เสื่อมค่า หมายถึง การทำให้ราคาทรัพย์สินลดน้อยถอยลง การทำให้คุณค่าทางเศรษฐกิจของตัวทรัพย์สินถดถอยหรือเสื่อมราคาลง แต่ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินนั้นโดยทรัพย์สินยังคงสภาพเดิมอยู่²⁵⁴ ตัวอย่างเช่น การทำให้รถยนต์บุบสลาย การทำให้เสื่อมค่าหรือการทำให้เสื่อมราคาก็ถือเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวทรัพย์สินที่เข้าลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์สินทำให้คุณค่าของทรัพย์สินนั้นลดน้อยลง เช่น การที่ผู้กระทำนำรถใหม่ไปใช้ แม้จะไม่ได้ทำให้เสียหายอย่างประจักษ์ชัด แต่ราคาของรถคันดังกล่าวย่อมลดลงในฐานะเป็นของใช้แล้ว

ประการที่สี่ การทำให้ไร้ประโยชน์ หมายถึง การทำทรัพย์สินนั้นไม่สามารถใช้ได้เท่าเดิมทั้งหมดหรือแต่บางส่วน แม้ตัวทรัพย์สินจะยังคงสภาพเดิมอยู่ แต่ประโยชน์ของทรัพย์สินนั้นหมดไปไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โดยพิจารณาถึงตัวทรัพย์สินมิใช่ประโยชน์ของผู้ใช้สอย ตัวอย่างเช่น การลบเครื่องหมายหรือตัวอักษรของสิ่งใดที่บ่งบอกข้อความหรือความหมาย การปล่อยให้ยางรถยนต์แบน การเติมน้ำเปล่าแทนน้ำมัน หรือการกระทำในลักษณะอื่นอันเป็นการทำให้เสื่อมประโยชน์ เป็นต้น

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

องค์ประกอบของความผิดซึ่งเป็นวัตถุประสงค์แห่งการกระทำตามมาตรานี้ ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยโดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ทรัพย์สินที่จะทำให้เกิดเสียหาย ถูกทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ตามมาตรานี้จะต้องเป็นวัตถุประสงค์ที่มีรูปร่างโดยสภาพเท่านั้นซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ และอาจหมายถึงพลังงานไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น ๆ ที่คนนำมาใช้ประโยชน์ได้

²⁵¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 35/2503

²⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 29/2487

²⁵³ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2557 เป็นกฎหมายใหม่ที่มุ่งคุ้มครอง “สัตว์” โดยแบ่งเป็น สัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด โดยจุดประสงค์ของกฎหมาย คือ เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์โดยฝีมือมนุษย์โดยเฉพาะผู้ที่เจ้าของสัตว์ ที่ปล่อย ละทิ้ง ไม่ดูแลสัตว์ และเพื่อปกป้องมนุษย์จากความเสียหายในทรัพย์สินหรือร่างกายที่เกิดจากสัตว์ โดยหากผู้ใดทารุณกรรมสัตว์ต้องระวางโทษตามมาตรา 31 กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁵⁴ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 3, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, (2565), หน้า 421

ด้วย²⁵⁵ นอกจากนี้ ทรัพย์นั้นต้องอาจมีราคา หรืออาจถือเอาได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 358 มิได้บัญญัติว่าทรัพย์นั้นต้องมีราคาเท่าใดจึงจะเป็นความผิด เมื่อพิจารณาจากความหมายของทรัพย์ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “ทรัพย์” ถือเป็น “วัตถุแห่งสิทธิ” ฉะนั้นมูลค่าหรือราคาจึงเป็นสาระสำคัญของความเป็นทรัพย์ ทรัพย์ในทางอาญาก็เช่นเดียวกัน ดังนั้น ทรัพย์ที่จะเป็นวัตถุแห่งการกระทำตามมาตรา 358 ต้องมีใช่ทรัพย์ที่ปราศจากมูลค่าหรือราคาเสียเลย

เมื่อพิจารณาความหมายของทรัพย์และทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137²⁵⁶ และ มาตรา 138²⁵⁷ ประกอบกันพบว่า นิยามของ “ทรัพย์” หมายถึง วัตถุทั้งมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ หากขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งก็จะเป็นทรัพย์หรือทรัพย์สินมิได้ ดังนั้น “มนุษย์” แม้จะมีรูปร่างก็ไม่อาจซื้อขายกันได้ เนื่องจากมนุษย์ไม่ใช่ทรัพย์²⁵⁸ ซึ่งหลักการดังกล่าว ถูกบัญญัติไว้ตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 269 เดิม แต่อวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายมนุษย์ เช่น ผมที่ตัดไว้สำหรับการต่อผม ดวงตาที่มีผู้บริจาคอวัยวะหรืออุทิศให้แก่โรงพยาบาลเพื่อการรักษาโรคหรือในทางการแพทย์ย่อมมีราคาและสามารถถือเอาได้²⁵⁹ ส่วนในกรณีของศพ²⁶⁰ ไม่ได้มีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ชัดเจนว่าเป็นทรัพย์หรือไม่ กล่าวคือ กรณีที่มีผู้ทำพินัยกรรมอุทิศศพของตนให้กับโรงเรียนแพทย์ แต่ญาติของผู้ตายได้ฟ้องเรียกศพคืนจากโรงเรียนแพทย์ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยแต่เพียงประเด็นเรื่องความสมบูรณ์ของพินัยกรรม มิได้วินิจฉัยในประเด็นว่าศพเป็นทรัพย์หรือไม่²⁶¹

นอกจากวัตถุที่มีรูปร่างแล้ว “วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง” ก็อาจอยู่ในขอบเขตของทรัพย์ที่ประมวลกฎหมายอาญาคู่ครอง จากการพิจารณาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ไม่มีรูปร่าง ตัวอย่างเช่น กระแสไฟฟ้า การลักกระแสไฟฟ้าย่อมเป็นความผิดตามประมวล

²⁵⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1083

²⁵⁶ มาตรา 137 ทรัพย์ หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง

²⁵⁷ มาตรา 138 ทรัพย์สิน หมายความว่ารวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้

²⁵⁸ มาตรา 312 ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกป็นอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ซื้อ ขาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

²⁵⁹ คนพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 3, พิมพ์ครั้งที่ 7, หน้า 22

²⁶⁰ ความหมายของ “ศพ” ตามราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ซากผี หรือร่างของคนที่ยายแล้ว

²⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174/2508 ผู้ตายได้แสดงเจตนากำหนดการเผาศพเกี่ยวกับศพของผู้ตายโดยอุทิศศพของผู้ตายให้แก่กรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยทำถูกต้องตามแบบพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1656 พินัยกรรมของผู้ตายนั่นย่อมสมบูรณ์

กฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือ 335²⁶² นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงพลังงานอื่น ๆ ที่คนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย²⁶³ ส่วนสิทธิอื่น ๆ ที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองทรัพย์สินอื่น ๆ การทำลาย การทำให้เสียหาย การทำให้เสื่อมค่าซึ่งสิทธิดังกล่าวหรือการทำลายหลักฐานแห่งสิทธินั้น ถือเป็นการทำลายทรัพย์สินหรือตัวหลักฐานนั่นเอง แต่ตัวสิทธิเรียกร้องที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินยังคงอยู่ตามเดิมมิได้ถูกทำลายไป²⁶⁴ หากจะทำลายสิทธิเหล่านั้นโดยการทำลายทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งสิทธินั้นก็เป็นการผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในตัวเอง แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินนั้นทำลายทรัพย์สินของตนเองเสีย เช่น ผู้ให้เช่าบ้านทำการรื้อถอนบ้านทำให้สิทธิในการครอบครองบ้านของผู้เช่าสิ้นสุดลง ผลทางกฎหมายคือการทำสิทธิครอบครองของผู้เช่าสิ้นสุดลงก็ไม่มี ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน เนื่องจากโดยสภาพแห่งสิทธิ สิทธิครอบครองย่อมไม่อาจทำลายได้โดยสภาพอยู่แล้ว²⁶⁵

ประการที่สอง ทรัพย์สินของผู้อื่น หมายถึง ทรัพย์สินของผู้ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และผู้ที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของให้ดูแลรักษาทรัพย์สินนั้นด้วย ซึ่งทั้งสองประเภทนี้จะอยู่ในฐานะผู้เสียหายที่มีอำนาจฟ้องคดีได้²⁶⁶ แต่เดิมกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ได้บัญญัติค่านิยมของ “ทรัพย์สิน” ไว้ว่า “บรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้เป็นต้นว่าเงินตรา และบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้ก็ดีและเคลื่อนไม่ได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์สินอันกล่าวมาในข้อนี้²⁶⁷ ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน กฎหมายบัญญัติคุ้มครองเฉพาะทรัพย์สินของผู้อื่นเท่านั้น²⁶⁸ อย่างไรก็ตาม ในการแปลความกฎหมายแต่เดิมในขณะนั้น การกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ให้รวมถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นมีส่วนเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยกับผู้กระทำนั้น

นอกจากทรัพย์สินของผู้อื่นแล้ว กฎหมายยังได้คุ้มครองทรัพย์สินของผู้อื่นที่เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำต่อผู้เสียหายที่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินร่วมกัน การทำลายทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ หรือทรัพย์สินที่ผู้กระทำมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวก็ไม่อาจเป็นความผิดฐานทำให้เสียหายได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์สินของตนที่เสียหายจะติดอยู่กับทรัพย์สินซึ่งตนมีกรรมสิทธิ์อยู่หรือไม่

²⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501

²⁶³ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1083

²⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1828/2523 เจ้าของสามยทรัพย์สิน ไม่ใช่เจ้าของรวมในการยทรัพย์สิน จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องในคดีอาญาขอให้ลงโทษฐานทำให้เสียทรัพย์สินแก่ผู้ที่ทำลายหรือทำให้การยทรัพย์สินเสียหาย

²⁶⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 2754

²⁶⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1284/2514

²⁶⁷ กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 6 (10)

²⁶⁸ กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตาม มาตรา 324

หรือกรรมสิทธิ์ของผู้ใด แม้ผู้กระทำจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่แต่เดิม ก็ไม่มีสิทธิไปทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นนั้นเสียหาย²⁶⁹ ผู้กระทำจึงมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน²⁷⁰

ส่วนการทำลายทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ เช่น การเผาหนังสือที่มีผู้มาทิ้งไว้โดยเจ้าของเดิม ได้แสดงเจตนาสละกรรมสิทธิ์ หรือทรัพย์สินที่ผู้กระทำใช้อำนาจในแดนกรรมสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวกระทำต่อทรัพย์สินนั้น เช่น การโค่นต้นไม้ของตนเองทิ้ง หรือการทำลายทรัพย์สินของตนเองก็ไม่อาจเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินได้²⁷¹ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์สินของตนที่เสียหายจะติดอยู่กับทรัพย์สินซึ่งตนมีกรรมสิทธิ์หรือไม่หรือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด อย่างไรก็ตาม ถ้าหากกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกเป็นของผู้อื่นไปแล้ว แม้ผู้กระทำจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อยู่แต่เดิม ก็ห้ามสิทธิไปทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายไม่ ผู้กระทำอาจมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินได้ นอกจากนี้ แม้ทรัพย์สินบางประเภทเอกชนมิได้เป็นเจ้าของ แต่รัฐเป็นเจ้าของหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เช่น ป่าไม้ ทางหลวง หรือทรัพย์สินประเภทอื่นที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองเป็นการเฉพาะจึงเป็นความผิดตาม มาตรา 360²⁷² อีกส่วนหนึ่ง เช่น ที่ดินไม่มีโฉนดหรือไม่มีเจ้าของกรรมสิทธิ์ แต่ผู้ครอบครองมีฐานะและสิทธิอย่างเดียวกันกับเจ้าของ อีกทั้งเป็นเจ้าของต้นยางและน้ำยางในที่ดินนั้น หรือการขุดดินในที่นาที่ไม่มีโฉนด²⁷³ หากมีการทำลายทรัพย์สินดังกล่าวก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁶⁹ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 3, พิมพ์ครั้งที่ 7, หน้า 427

²⁷⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1166/2496 : มีผู้ไปทำบ่อปลาไว้ในที่แปลงหนึ่งซึ่งเป็นที่สาธารณะ แม้ผู้ที่ทำบ่อปลาไว้จะไม่มีอำนาจฟ้องผู้ใดว่าบุกรุกเข้าไปในที่แปลงนั้นก็ดี แต่ผู้อื่นก็ห้ามอำนาจอันใดที่จะไปรื้อถอนทำลายบ่อปลาของเขาเสียโดยพลการได้ไม่ถ้าขึ้น ทำลาย อาจเป็นผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 324 ฐานทำให้เสียทรัพย์สินได้

²⁷¹ จิตติ ดิงศรัทที, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า .423

²⁷² มาตรา 360 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁷³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1013/2504 จำเลยรู้ที่อยู่ก่อนแล้วว่า ที่พิพาทเป็นของผู้เสียหายจำเลยยังจ้างคนให้เข้าไปขุดดินในที่พิพาทของผู้เสียหายจนเกิดเป็นบ่อทำให้ที่พิพาทเสียหาย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้เสียหาย และฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358,362 จำเลยจะเถียงว่ามูลกรณีเป็นคดีแพ่งมิใช่คดีอาญา ย่อมฟังไม่ขึ้น

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 อาศัยเจตนาธรรมดาตามมาตรา 59²⁷⁴ กล่าวคือ การที่ผู้กระทำได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และในขณะเดียวกันผู้กระทำได้ประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หมายความว่า ผู้กระทำได้รู้ว่าการกระทำของตนเองเป็นการทำให้เสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย หากไม่ครบองค์ประกอบความผิดดังกล่าวก็ย่อมถือว่าผู้กระทำได้ไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์²⁷⁵

การทำให้เสียทรัพย์โดยเจตนาประสงค์ต่อผล เป็นกรณีที่ผู้กระทำได้ต้องการให้เกิดผล ได้แก่ การที่ทรัพย์เสียหาย ถูกทำลาย ถูกทำให้เสื่อมค่า หรือถูกทำให้ไร้ประโยชน์เกิดขึ้น เช่น ต้องการทำลายโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์ หรือต้องการทำลายป้ายโฆษณาขายสินค้าของบริษัทคู่แข่งซึ่งใช้มีดกรีดป้ายโฆษณาขายสินค้า เป็นต้น

ส่วนการทำให้เสียทรัพย์โดยเจตนาย่อมเล็งเห็นผล เป็นกรณีที่ผู้กระทำมิได้มีความปรารถนาที่จะให้เกิดผลเช่นนั้น แต่กระทำไปโดยไม่ยึดติดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การทอดแห การจับปลาในนาทำให้ต้นข้าวเสียหาย²⁷⁶ หรือกรณีที่จำเลยดึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายที่เห็นปไว้ในกระเป๋าเพราะโกรธที่ได้ยินเสียงผู้ชายโทรศัพท์แทรกเข้ามาแล้วโยนทิ้งที่ซ่านพัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁷⁴ มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำได้ประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำได้ประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

²⁷⁵ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 3, พิมพ์ครั้งที่ 7, หน้า 425

²⁷⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 461/2478 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์นั้น จำเลยจะตั้งในกระทำให้เกิดเสียหายแก่ทรัพย์โดยตรงหรือไม่นั้นไม่สำคัญเพียงแต่การกระทำนั้นอาจเกิดเสียหายแก่ทรัพย์ของเขาก็เป็นผิดได้ วิธีพิจารณาอาญา พ้อง บรรยายพ้อง พ้องโจทก์ว่าจำเลยบังอาจทำให้เสียทรัพย์โดยทอดแหจับปลาในนาของเจ้าทรัพย์ทำให้เข้าในนาเสียหาย ดังนี้เป็นพ้องมีมูลคดีในทางอาญาซึ่งศาลต้องรับไว้พิจารณา ฎีกาอุทธรณ์ ปัญหา กฎหมายข้อความในพ้องโจทก์มีมูลคดีในทางอาญาหรือไม่เป็นปัญหากฎหมาย

บันได ย่อมเสี่ยงเห็นได้ว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายอาจเกิดความเสียหายได้ เมื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายไม่เกิดความเสียหาย จึงเป็นความผิดฐานพยายามทำให้เสียหาย²⁷⁷

การทำให้เสียหายตามมาตรา 358 ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ไม่มีการทำให้เสียหายโดยประมาท²⁷⁸ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา การคุ้มครองกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองในทรัพย์สินของบุคคลถูกบัญญัติไว้ในลักษณะ 12 รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 ฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์ ความผิดฐานชิงทรัพย์ ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ความผิดฐานยักยอก ความผิดฐานรับของโจร และความผิดฐานทำให้เสียหาย โดยแต่ละฐานความผิดมีการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การบัญญัติความผิดฐานยักยอกคุณธรรมทางกฎหมาย คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิครอบครอง ส่วนความผิดฐานทำให้เสียหายคุณธรรมทางกฎหมาย คือ การคุ้มครองกรรมสิทธิ์โดยบุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อมีการกระทำครบองค์ประกอบความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ ได้แก่ องค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายใน ซึ่งองค์ประกอบภายใน ประกอบไปด้วย (1) การกระทำโดยเจตนา หรือ (2) การกระทำโดยประมาท อีกทั้ง บุคคลจะต้องรับผิดเนื่องจากกระทำโดยประมาทก็ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเนื่องจากกระทำโดยประมาทเท่านั้น วัตถุประสงค์ที่ต้องการลงโทษบุคคลที่กระทำการโดยประมาทอันเนื่องมาจากต้องการเตือนให้บุคคลต้องระมัดระวังในการกระทำของตน อีกทั้งมีความรอบคอบในการทำกราดใด ๆ ไม่ให้เกิดความเสียหายซึ่งความเสียหายอาจเป็นอันตรายร้ายแรงถึงขนาดสมควรลงโทษทางอาญา ประกอบกับความรับผิดในทางแพ่งเพียงอย่างเดียวย่อมไม่อาจป้องกันและแก้ไขได้²⁷⁹ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้เพียง 7 ฐาน²⁸⁰ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในลักษณะ 12 ไม่พบมาตราใดที่กำหนดให้ต้องรับผิดเพื่อกระทำการโดยประมาท ประกอบกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏแนวความคิดการวินิจฉัยให้ต้องรับผิดในความผิดฐานทำให้เสียหายโดยประมาท แต่มีการวางหลักให้การทำให้เสียหายเป็นกรรมเดียวกับความผิด

²⁷⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2554

²⁷⁸ การกระทำโดยประมาท หมายถึง กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่

²⁷⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตยสภา, 2536), หน้า 239-240

²⁸⁰ บุคคลจะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อกระทำโดยประมาทเพียง 7 ฐานความผิด ได้แก่ มาตรา 205, มาตรา 225, มาตรา 239, มาตรา 291, มาตรา 300, มาตรา 311 และมาตรา 390

ฐานอื่น เช่น ความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่กับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์²⁸¹ หรือความผิดฐานลักทรัพย์²⁸² เป็นกรรมเดียวกัน

นอกจากนี้ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงในองค์ประกอบของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ย่อมอาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น การเข้าใจว่าผู้กระทำความผิดมีอำนาจป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือการเข้าใจว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำโดยจำเป็นโดยเข้าใจว่าตนได้ปฏิบัติตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงาน ผู้กระทำความผิดอาจอ้างความสำคัญผิดมาเป็นประโยชน์แก่ตนเพื่อไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับการลดโทษแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62²⁸³ อย่างไรก็ตาม หากการกระทำไม่ได้เกิดจากความเข้าใจผิดเช่นนั้น ผู้กระทำความผิดย่อมอาจนำความสำคัญผิดมาเป็นประโยชน์แก่ตนได้ ตัวอย่างเช่น นายอำเภอขอความร่วมมือจากประชาชนให้ร่วมกันพัฒนาบริเวณที่เกิดเหตุ จำเลยที่ 2 ได้ฟันตัดไม้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นของโจทก์ อีกทั้งจำเลยที่ 2 เคยตัดฟันต้นไม้ของโจทก์มาก่อนจนถูกฟ้องมาแล้วแสดงว่าจำเลยที่ 2 มีเจตนาทำให้ทรัพย์ของโจทก์เสียหาย การที่นายอำเภอขอความร่วมมือดังกล่าวมิได้มีลักษณะเป็นคำสั่งตามความหมายของมาตรา 70 อันจะทำให้จำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับโทษสำหรับการกระทำของตนเอง การกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นความผิดตาม มาตรา 358²⁸⁴

อย่างไรก็ตาม ความรับผิดของการทำให้เสียทรัพย์มีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีอำนาจในการกระทำกล่าวคือ หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำตามสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำได้กระทำให้ไปเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง แม้จะทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายแต่ได้กระทำให้ไปโดยพอสมควรแก่เหตุ ย่อมไม่เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ แม้ว่ากฎหมาย

²⁸¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4045/2545

²⁸² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9093/2544 การที่จำเลยได้รื้อเอาไม้กั้นห้อง บานประตู และเครื่องปรับอากาศสองเครื่องดังกล่าวไปจากตึกแถวพิพาท จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ส่วนที่จำเลยรื้อไม้กั้นห้องและเครื่องปรับอากาศออกไปเป็นเหตุให้ฝ้าผนังตึกเป็นรอย กระจกและเสาแตกนั้น จำเลยมีความประสงค์ในทรัพย์ซึ่งติดตั้งอยู่กับตึกจึงต้องรื้อออกไป การรื้อสิ่งของที่ติดอยู่กับผนังตึกย่อมทำให้เกิดร่องรอยต่าง ๆ ขึ้นได้ ซึ่งเป็นผลธรรมดาของการรื้อถอนที่ต้องเกิดขึ้น สภาพแตกร้าวตามที่ปรากฏในภาพถ่ายนั้นมิใช่เกิดขึ้นเพราะกระทำโดยเจตนาให้เสียทรัพย์ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

²⁸³ มาตรา 62 ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด หรือทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำความผิดมีความอยู่จริง ผู้กระทำความผิดไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แล้วแต่กรณี

ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่งมาตรา 59 หรือความสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรคแรก ได้เกิดขึ้นด้วยความประมาทของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดฐานกระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า การกระทำนั้นผู้กระทำจะต้องรับโทษแม้กระทำโดยประมาท

²⁸⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6344/2531

กำหนดเงื่อนไขหรือขั้นตอนเอาไว้ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือขั้นตอนดังกล่าวก็ไม่ทำให้การป้องกันสิทธิของตนนั้นกลายเป็นความผิดไปได้

ยกตัวอย่าง ที่พิพาทเป็นของจำเลยที่ 1 ไม่ใช่ของโจทก์ การที่จำเลยเข้าไปทำนาในที่พิพาทจึงไม่เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ และโจทก์ไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปปลูกพืชผลในที่ดินนั้น การที่โจทก์เข้าไปปลูกจึงเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต จำเลยมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของตนและเป็นการใช้สิทธิในที่ดินของจำเลยตามสมควรแก่การทำนาของจำเลย จำเลยไม่มี ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์²⁸⁵ หรือกรณีการกระทำของเจ้าพนักงานตามอำนาจหน้าที่ ถ้าหากกระทำตามหน้าที่จนทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น แต่เป็นการกระทำด้วยวิธีการอันสมควร เจ้าพนักงานที่กระทำตามหน้าที่ผู้นั้นย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตัวอย่างเช่น จำเลยเป็นพนักงานป่าไม้บอกให้รถยนต์ซึ่งบรรทุกไม้ผิดกฎหมายหยุดรถ จำเลยไม่หยุดจึงยิงยางที่ล้อรถเพื่อให้รถหยุดจะได้จับคนและยึดไม้ผิดกฎหมายตามอำนาจโดยใช้วิธีเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์²⁸⁶ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่เป็นกรณีก่อให้เกิดความเสียหายไปโดยพลการ ไม่ได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด และไม่เหมาะสมแก่เหตุผล ผู้กระทำก็ย่อมต้องรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์²⁸⁷

(4) โทษสำหรับความผิด

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 ระวังโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2.2 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 359

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น หรือเหตุลดอัตราโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ในมาตรา 359 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 358 ได้กระทำต่อทรัพย์สินบางประการ ได้แก่ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรมปศุสัตว์ ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม รวมทั้งพืชผลของกลจักร ผู้กระทำความผิดต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁸⁸”

²⁸⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2762/2523 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2207/2524

²⁸⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 963/2502 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1907/2507

²⁸⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10788/2554

²⁸⁸ อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560

เหตุผลที่กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในมาตรา 359 เป็นพิเศษ ปรากฏที่มาทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปฏิรูปกฎหมาย กล่าวคือ ทรัพย์สินดังกล่าวถือว่าเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อประชาชน อันเนื่องมาจากเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ²⁸⁹ กฎหมายอาญาจึงมุ่งคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทั้ง 2 ประเภทนี้ มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งในปัจจุบัน กล่าวคือ ประเทศไทย เป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ดำรงชีพด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม กสิกรรม และปศุสัตว์ ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงยังคงให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ทรัพย์สินประเภทเหล่านี้ในฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ พิจารณาได้จากกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ที่คุ้มครองทรัพย์สินประเภทเหล่านั้นโดยกำหนดเป็นเหตุฉกรรจ์ตามที่ปรากฏไว้ใน มาตรา 325 อย่างไรก็ตาม หลังจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาพบว่ายังคงข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 325 แห่งกฎหมายลักษณอาญาเดิม²⁹⁰แต่ได้มีการแยกอนุมาตรา (1) เดิม ไปเป็นบทบัญญัติมาตรา 360 และเพิ่มอนุมาตรา (4) ขึ้นใหม่ ได้แก่

“มาตรา 359 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 358 ได้กระทำต่อ

(1) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม

(2) ปศุสัตว์

(3) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม

(4) พืชหรือพืชผลของกสิกร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

²⁸⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 334-มาตรา 366 และลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้ามาตรา 270-มาตรา 275, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2559),หน้า237

²⁹⁰ กฎหมายลักษณอาญา มาตรา 325 ผู้ใดทำให้เสียทรัพย์สินอย่างว่าในมาตราต่อไปนี้ คือ

(1) ทรัพย์สินอย่างใดใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการ หรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ก็ดี

(2) เครื่องกล เครื่องจักรก็ดี

(3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 359 ประกอบไปด้วย (1) องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ต้องเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 358 และได้กระทำต่อเครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม ปศุสัตว์ ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ หรือในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม หรือพืชผลของกสิกร (2) องค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนาธรรมดา ส่วนผลคือผู้กระทำความต้องรับโทษหนักขึ้น ดังนั้น การกระทำที่จะเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 359 นั้น จะต้องครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 358 เสียก่อน มิฉะนั้นก็ไม่อาจเป็นความผิดตามมาตรา 359 ได้

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

นิยามและขอบเขตของลักษณะทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งการกระทำตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359 สามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(2.1) เครื่องกล หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ส่งถ่ายพลังงานกลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อช่วยในการผ่อนกำลังโดยมีส่วนหนึ่งอยู่กับที่ แต่อีกส่วนหนึ่งเคลื่อนที่ได้ เช่น รอก คาน ลิ้ม เป็นต้น²⁹¹

(2.2) เครื่องจักร หมายถึง สิ่งที่ประกอบขึ้นมาจากชิ้นส่วนหลายชิ้นสำหรับก่อกำเนิดพลังงาน เปลี่ยนหรือแปรสภาพพลังงาน หรือส่งพลังงานซึ่งเดินด้วยพลังงาน เช่น ก๊าซ ไฟฟ้า ไอน้ำ ตัวอย่างของเครื่องจักร ได้แก่ มอเตอร์ไฟฟ้า เครื่องกลึง เครื่องรีดโลหะ เครื่องยนต์ เป็นต้น

ข้อสำคัญ คือ เครื่องกลและเครื่องจักรดังกล่าวข้างต้น จะต้องใช้ในการประกอบกิจการ หรืออุตสาหกรรมด้วย กล่าวคือ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการทำไร่ การไถนา การผลิตสิ่งของ หรือการให้บริการ ถ้าหากเป็นเครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม ผู้กระทำความผิดก็ไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 358 ซึ่งเป็นบททั่วไป²⁹²

(2.3) ปศุสัตว์ หมายถึง สัตว์สี่เท้าที่เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารเท่านั้น ไม่ใช่สัตว์ที่เลี้ยงไว้ทั้งเพื่อใช้งานและเป็นอาหาร และไม่ใช่สัตว์ปีกหรือสัตว์น้ำ อีกทั้งต้องพิจารณาตามความนิยม

²⁹¹ คณพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3, (พิมพ์ครั้งที่ 4), กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2564, หน้า 431

²⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

เฉพาะถิ่นด้วยว่าสัตว์นั้นเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารหรือไม่ เช่น โค-กระบือ หรือสุกร²⁹³ เป็นต้น ส่วนสัตว์ปีกนี้ไม่ถือว่าเป็นปศุสัตว์²⁹⁴ ตัวอย่างเช่น การผสมยาพิษให้เปิดกินแม้เปิดจะตายไปถึง 33 ตัว ถือเป็นความผิดตามมาตรา 358 ไม่ใช่ความผิดตามมาตรา 359 (2) เนื่องจากเปิดไม่ใช่ปศุสัตว์²⁹⁵

(2.4) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ หรือในการประกอบกิจกรรมหรืออุตสาหกรรมยวดยาน หมายถึง ยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ เช่น รถยนต์ เรือขนส่ง เครื่องบิน เป็นต้น

(2.5) สัตว์พาหนะ หมายถึง สัตว์ที่ใช้งานในการบรรทุกเพื่อการขนส่ง เช่น ช้าง ม้า ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่จะเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 359 มีเพียงการขนส่งสาธารณะ ได้แก่ การขนส่งประชาชน หรือขนส่งสัมภาระสำหรับประชาชนทั่วไป เช่น รถหรือเรือโดยสารสาธารณะ รถบรรทุกสัมภาระแก่ประชาชน การประกอบกิจกรรม ได้แก่ การทำไร่ไถนา เช่น รถไถอุตสาหกรรม ได้แก่ การผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ เช่น รถขนส่งวัตถุดิบหรือขนส่งอาหาร เป็นต้น คำว่า “ที่ใช้ใน” มาตรา 359 (1) และ (3) หมายความว่า อยู่ในสถานะที่ใช้ในการซึ่งระบุไว้ ไม่ใช่เพียงแต่เพื่อจะใช้ต่อไป เช่น มีไว้ขาย แม้สิทธิต่อเครื่องกลไปถึงที่แล้วซึ่งอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน แต่ยังไม่ได้ลงมือใช้ก็ถือว่า “ได้ใช้” ตามมาตรานี้แล้ว²⁹⁶

(2.6) พืชหรือพืชผลของกสิกรรม หมายถึง ต้นไม้อันเป็นสิ่งเพาะปลูกเพื่อประกอบกิจกรรม เช่น ต้นข้าว ต้นกล้วยไม้ ต้นมะพร้าว หรือต้นกล้วย ส่วนพืชผลของกสิกรรม หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากพืชที่ได้จากการประกอบกิจกรรม เช่น เมล็ดข้าว ดอกกล้วยไม้ ถ้าหากเจ้าของพืชหรือพืชผลของกสิกรรมไม่ได้ประกอบกิจกรรมในพืชชนิดใดโดยเฉพาะ แม้จะปลูกเอาไว้ในพื้นที่กสิกรรมด้วย ก็ไม่ถือว่าเป็นพืชหรือพืชผลของกสิกรรมอันเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 359 เช่น ขาวนา ปลูกต้นนุ่นและต้นมะม่วงหิมพานต์ไว้ตามแนวเขตที่ดิน เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายประกอบอาชีพใด

²⁹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2046/2515 คำว่า "ปศุสัตว์" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359(2) ย่อมหมายถึงสัตว์สี่เท้าที่เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร จำเลยใช้มัดพันขาสุกรผู้เสียหายเป็นแผลเกือบขาด ย่อมมีความผิดฐานทำให้เสียหายที่เป็นปศุสัตว์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359(2)

²⁹⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 112

²⁹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 35/2503 จำเลยเจตนาฆ่าเปิดของผู้เสียหาย โดยโปรยข้าวเปลือกผสมยาพิษให้เปิดกิน เปิดตายเพราะเหตุนี้ 33 ตัว การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตาม มาตรา 358 ไม่ผิดตามมาตรา 259 เพราะเปิดไม่ใช่ปศุสัตว์ตาม มาตรา 359 (2)

²⁹⁶ จิตติ ดิงศรัทธี, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 2766

อีกทั้งสวนดังกล่าวของผู้เสียหายเป็นสวนมะพร้าวโดยเฉพาะ หรือสวนไม้เบญจพรรณ ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่าต้นมะพร้าวที่ถูกฟันนั้นเป็นพืชที่ปลูกในการกสิกรรมของผู้เสียหาย²⁹⁷

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

การกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 358 อาศัยเจตนาธรรมดาตาม มาตรา 59²⁹⁸ กล่าวคือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และในขณะเดียวกัน ผู้กระทำความผิดประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดในความผิดฐานทำให้เสียหาย หมายความว่า ผู้กระทำต้องรู้ว่า ตนเองกระทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม, ปศุสัตว์, ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่ง สาธารณะหรือในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม หรือพืชผลของกสิกร

เนื่องจากลักษณะของทรัพย์ดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ดังนั้น การที่จะมีความผิดตามมาตรา 359 นี้ บุคคลนั้นต้องรู้ว่าการกระทำของตนเป็นกรกระทำต่อเครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม, ปศุสัตว์, ยวดยาน หรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม หรือพืชผลของกสิกร ตามหลักในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 62 วรรคสาม²⁹⁹

²⁹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 701/2505

²⁹⁸ มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

²⁹⁹ มาตรา 62 ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำยอมไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แล้วแต่กรณี

ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่งมาตรา 59 หรือความสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรคแรก ได้เกิดขึ้นด้วยความประมาทของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำรับผิดชอบในทางอาญาโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าการกระทำนั้นผู้กระทำจะต้องรับโทษแม้กระทำโดยประมาท

บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น

(4) โทษสำหรับความผิด

ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2.3 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 360

ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้การทำให้เสียทรัพย์ต่อทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ผู้กระทำได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 360³⁰⁰ ซึ่งมีการบัญญัติไว้ทำนองเดียวกับมาตรา 225 (1)³⁰¹ แห่งกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 เดิม เพียงแต่ตัดคำว่า “ทรัพย์ที่ใช้ในราชการ” ออกไปเป็น “ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์”

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดเป็นลักษณะเดียวกันกับมาตรา 358 กล่าวคือ เป็นการทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ซึ่งทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

(2) วัตถุประสงค์การกระทำ

ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ สามารถจำแนกเป็น 2 กรณี ได้แก่

(2.1) ทรัพย์ที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ คือ ทรัพย์ที่ออกให้บริการแก่ประชาชนโดยทั่วไป เช่น ห้องน้ำสาธารณะ บ้ายที่แสดงข้อความสาธารณะ หรือถนนสาธารณะ เป็นต้น

(2.2) ทรัพย์ที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ซึ่งไว้สำหรับบริการประชาชนโดยทั่วไป แม้จะยังไม่ได้ออกใช้หากผู้ใดทำให้เสียหายทำลายทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ได้ประโยชน์ผู้นั้นก็มีความผิดตามมาตรา 360

อย่างไรก็ตาม หากไม่ใช่ทรัพย์ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยทั่วไปก็ไม่ใช่ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ผู้กระทำจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 360 แต่อาจมีความผิดตาม

³⁰⁰ มาตรา 360 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

³⁰¹ กฎหมายลักษณอาญา มาตรา 225 ผู้ใดทำให้เสียทรัพย์อย่างว่าในมาตราต่อไปนี้ คือ

- (1) ทรัพย์อย่างใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการ หรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ก็ดี
- (2) เครื่องกล เครื่องจักรก็ดี
- (3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

มาตรา 358 ซึ่งเป็นบททั่วไป³⁰² นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามาตรา 62 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำความผิดจะต้องทราบถึงข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้นจึงจะต้องรับผิดตามมาตรา 360 ดังนั้น หากผู้กระทำไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงว่าทรัพย์ดังกล่าวเป็นทรัพย์ที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น เพียงแต่รับโทษตามมาตรา 358 ซึ่งเป็นบททั่วไป

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 360 อาศัยเจตนาธรรมดาตาม มาตรา 59³⁰³ กล่าวคือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หมายความว่า ผู้กระทำต้องรู้ว่าตนเองกระทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ถ้าหากไม่ครบองค์ประกอบความผิดดังกล่าวก็ไม่มีเจตนากระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์³⁰⁴

(4) โทษสำหรับความผิด

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³⁰² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1175/2526 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1196/2518 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2538/2522

³⁰³ มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

³⁰⁴ คมพล จันทน์หอม,คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3. (พิมพ์ครั้งที่ 4), (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2564), หน้า 425

3.2.4 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ มาตรา 360 ทวิ

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามที่ปรากฏในมาตรา 360 ทวิแห่งประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง การทำให้เสียทรัพย์ต่อพระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนาโดยบทบัญญัติมาตรานี้ เป็นบทบัญญัติที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ หลังจากประมวลกฎหมายอาญามีผลบังคับใช้เมื่อ พ.ศ. 2499 แต่เดิมกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์ต่อพระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนาเป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 172 ดังนั้น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์อันเป็นการทำลายวัตถุ หรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลใดจึงถือว่าเป็นความผิดฐานคู่มิ่นศาสนา³⁰⁵ ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เดิม ดังข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/ร.ศ. 119³⁰⁶

แนวคิดในการกำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์ต่อพระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนา ถือเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษสูงสุดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา³⁰⁷ มีที่มาจากประวัติศาสตร์จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ประกอบกับเหตุผลที่มีการบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 335 ทวิ เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512³⁰⁸ ได้แก่ ปรากฏว่าภายหลังจากการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2512 ขณะนั้นมีผู้ร้ายลอบลักเอาพระพุทธรูปอันล้ำค่าซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน และมีความค่านในทางประวัติศาสตร์ตามวัดวาอาราม และพิพิธภัณฑสถานไปเป็นจำนวนมาก บางแห่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของแต่ละจังหวัด ส่งผลให้ประชาชนในถิ่นนั้นเศร้าสลดใจต่อการขาดวัตถุอันเป็นสิ่งที่เคารพบูชาในทางพุทธศาสนาไปอย่างมาก ยิ่งกว่านั้น บางแห่งการลอบลักพระพุทธรูปนั้น

³⁰⁵กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 172 “ผู้ใดทำลายวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใดก็ดี ทำให้วัตถุหรือสถานที่นั้นชำรุดทรุดโทรมเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหาหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ร้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

³⁰⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/ร.ศ. 119 จำเลยได้รับคำบอกเล่าจากปู่ตายายว่ามีทองอยู่ในพระพุทธรูป 3 ชั่ง จำเลยจึงไปบอกผู้ใหญ่บ้านและเจ้าอธิการว่าจะขอรูปหุ่นไปทำลาย ถ้าได้ทองจำเลยจะเอามาปฏิสังขรณ์วัด เจ้าอธิการยอมอนุญาต จำเลยจึงยกรูปหุ่นปูนฐานดอกบัวไปทุบละเอียดหมดแต่ก็ไม่ได้ทอง แล้วจำเลยจ้างช่างปั้นพระพุทธรูปใหม่แทนจะเรียกว่าจำเลยมีเจตนาร้ายไม่ได้

³⁰⁷ มาตรา 360 ทวิ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคหนึ่ง ที่ประดิษฐานอยู่ในสถานที่ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

³⁰⁸ ราชกิจจานุเบกษา, "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512", (16 ธันวาคม 2512), เล่ม 86, ตอน 113 ก., หน้า 1103-1103

แสดงถึงความโหดร้ายทารุณและไร้ศีลธรรมอย่างหนัก ตัวอย่างเช่น การตัดเอาเศียรพระพุทธรูปไปคองเหลือแต่องค์พระ ดังนั้น จึงนับว่าเป็นการเสื่อมเสียแก่ชาติบ้านเมือง อีกทั้งเป็นผลเสียหายแก่พุทธศาสนาโดยไม่มีนึกถึงศาสนสมบัติของชาติ ทางรัฐบาลเห็นว่าบุคคลประเภทนี้สมควรจะได้รับโทษหนักกว่าการกระทำต่อทรัพย์สินธรรมดาของส่วนบุคคล รวมทั้งผู้รับของโจรและผู้ส่งออกต่างประเทศด้วย ประกอบกับการอาศัยความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเดิมโทษก็เบามาก ไม่เป็นการป้องกันได้เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการสมควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันและรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินอันล้ำค่าของชาตินี้มิให้มีการลอบลักเอาไปต่างประเทศเสียหายหมดก่อนที่จะสายเกินไป³⁰⁹

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดเป็นลักษณะเดียวกันกับมาตรา 358 กล่าวคือ เป็นการทำให้เสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ซึ่งทรัพย์สินตามมาตรา 335 ทวิวรรคหนึ่ง ที่ประดิษฐานอยู่ในสถานที่ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคสอง ได้แก่ พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนาโดยทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน เก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติให้การทำให้เสียทรัพย์ต่อพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา โดยมีเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ (1) ต้องเป็นทรัพย์สินตามมาตรา 335 ทวิวรรคหนึ่ง³¹⁰ และ (2) ทรัพย์สินที่ประดิษฐานตามมาตรา 335 ทวิวรรคสอง³¹¹ นอกจากนี้ การกระทำจะเป็นความผิดตามมาตรา 360 ทวิได้จะต้องปรากฏว่าเป็นทรัพย์สินที่เป็นไปตามเงื่อนไขทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากขาดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งไปการกระทำไม่เป็นความผิดตามมาตรา 360 ทวิ แต่อาจมีความผิด

³⁰⁹ หลักการและเหตุผลของการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, อ่างอิง ราชกิจจานุเบกษา, "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512", (16 ธันวาคม 2512), เล่ม 86, ตอน 113 ก., หน้า 1103-1103

³¹⁰ มาตรา 335 ทวิ ผู้ใดลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

³¹¹ ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 335 ทวิ วรรคแรก ได้กระทำในวัด สำนักสงฆ์ สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถานอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานที่ราชการหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

ฐานทำให้เสียหายตามมาตราอื่นได้³¹² นิยามของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองตามมาตรา 360 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายอาญามีดังนี้

(2.1) พระพุทธรูป หมายถึง วัตถุที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นรูปเปรียบ รูปแทน องค์พระพุทธรเจ้า หรือที่เรียกว่าพระพุทธรูปปฏิมาหรือพุทธรูปปฏิมากร พระพุทธรูป ได้แก่ รูปหล่อจำลอง เพื่อแทนยังที่ศาสดาของศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะทำจากวัสดุใดหรือเป็นปางใดก็ตาม เช่น หลวงพ่อศิลาวัด พุ่งเสี้ยนจังหวัดสุโขทัย เป็นต้น แต่ไม่ใช่รูปหล่อพระที่เรียกรูปเหมือนของพระเกจิอาจารย์ เช่น รูป หล่อทรงพ่อโต เป็นต้น³¹³ นอกจากนี้ พระพุทธรูปยังหมายรวมถึงส่วนของพระพุทธรูปหรือวัตถุที่ เกี่ยวข้องกับทางศาสนาด้วย เช่น เศียรพระพุทธรูป เป็นต้น

(2.2) วัตถุในทางศาสนา หมายถึง วัตถุใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็นของศาสนาใดก็ตามแต่จะต้องเป็นวัตถุที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับศาสนานั้น ๆ เช่น พระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูป รูปพระแม่มาลีในโบสถ์ของศาสนาคริสต์ เป็นต้น หากไม่ใช่วัตถุที่เกี่ยวข้องในศาสนาโดยตรง เช่น ที่ปัก รูปเทียนบูชา ก็ไม่ถือเป็นวัตถุในทางศาสนาที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 360 ทวิ

(2.3) ส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา หมายถึง ส่วนหนึ่งจะต้องเป็นส่วนประกอบของรูปร่างพระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนา ซึ่งหากขาดส่วนนี้ไป จะทำให้พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนานั้นขาดความสมบูรณ์³¹⁴และไม่อาจเป็นพระพุทธรูปหรือ วัตถุในทางศาสนาได้

³¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5199/2533 จำเลยฉีกธงชาติไทยอันมีความหมายถึงรัฐเพื่อเหยียดหยามประเทศชาติและยังใช้ไม้ตี ทูบเศียรพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนอันเป็นการเหยียดหยามศาสนาในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ ราชการอันเป็นคนละเจตนา แต่ละเจตนาเป็นความผิดในตัวเองแยกจากกัน เป็นความผิดคนละกระทง แม้กระทำการต่อเนื่องกันและแต่ละ กระทงดังกล่าวคือเจตนาในการทำให้เสียหายเช่นเดียวกันจึงเป็นความผิดหลายบทในแต่ละกระทง กล่าวคือจำเลยมีความผิดตาม มาตรา 118, 360, 90 กระทงหนึ่งและมาตรา 206, 360 ทวิ, 90 อีกกระทงหนึ่ง

³¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5199/2533 ความผิดฐานลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปตาม ป.อาญา มาตรา 335 ทวิ จะต้องเป็น พระพุทธรูปที่เป็นสักการบูชาของประชาชน หรือเป็นพระพุทธรูปที่เป็นสมบัติของชาติ มิใช่พระพุทธรูปที่เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลโจทก์ฟ้อง ว่าจำเลยลักพระเครื่องยอดธงที่เป็นพระพุทธรูปอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนและผู้เสียหาย 1 องค์ โดยล้วงเอาไปจากกระเป่าเสื้อ ของผู้เสียหายเหตุเกิดในบริเวณวัด ขอให้ลงโทษตาม ป. อาญามาตรา 335 ทวิ แม้จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แต่ก็เห็นได้ว่า พระพุทธรูปนี้เป็นแต่พระเครื่องอันเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหาย ผู้เสียหายใส่กระเป่าเสื้อติดตัวไปเพราะนับถือว่าเป็นพระเครื่องที่ คุ้มครองป้องกันอันตรายแก่ตัวผู้เสียหายโดยเฉพาะ จึงไม่อาจถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่เป็นที่สักการบูชาของประชาชน และแม้เหตุลัก ทรัพย์จะเกิดในบริเวณวัด ก็ไม่เป็นการลักพระพุทธรูปที่สักการบูชาของประชาชนในวัดเช่นกัน จะลงโทษจำเลยตามมาตรา 335ทวิ หา ได้ไม่

³¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 745/2520 พระพุทธรูปได้มาจากแหล่งสำคัญในทางพุทธศาสนาที่ประชาชนเคารพนับถือ โดย สภาพเป็นผดงดินธรรมดา การนำมาบรรจุในฐานองค์พระพุทธรูปเพื่อให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระพุทธรูปยิ่งขึ้นนั้น ไม่ใช่วัตถุ ทางศาสนาซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของประชาชน และคำว่า "ส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา

นอกจากนี้ พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนาตามมาตรา 360 ทวิจะต้องประดิษฐานอยู่ในวัด สำนักสงฆ์ หรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถาน สถานที่ราชการ หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ³¹⁵ ดังนั้น แม้ทรัพย์สินดังกล่าวจะเป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนาแต่ถ้าไม่ได้ประดิษฐานในวัด สำนักสงฆ์ หรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถาน สถานที่ราชการ หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็ไม่ถือเป็นความผิดตามมาตรา 335 ทวิ

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 360 ทวิ อาศัยเจตนาธรรมดาตามมาตรา 59³¹⁶ กล่าวคือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และในขณะเดียวกันผู้กระทำให้ประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หมายความว่า ผู้กระทำให้ต้องรู้ว่าการกระทำของตนเองเป็นการทำให้เสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำได้แก่ ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ซึ่งทรัพย์สินตามมาตรา 360 ทวิที่ประดิษฐานอยู่ในสถานที่ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคสอง ได้แก่ พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนาโดยทรัพย์นั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากไม่ครบองค์ประกอบความผิด ย่อมถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาให้เสีย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

335 ทวิ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512 มาตรา 3 นั้น หมายถึงส่วนที่ประกอบขึ้นเป็นรูปร่างพระพุทธรูป เช่น พระเศียร พระหัตถ์ พระกร และพระบาท ฯลฯ ซึ่งถ้าหากส่วนหนึ่งส่วนใดถูกตัดหรือถูกทำลาย ย่อมทำให้พระพุทธรูปขาดความสมบูรณ์ ผงดินของขลังที่บรรจุอยู่ในฐานองค์พระพุทธรูป แม้จะถูกนำออกไปก็ทำให้พระพุทธรูปขาดความสมบูรณ์ไปไม่ รูปลักษณะของพระพุทธรูปยังคงอยู่ในสภาพเดิม ผงดินของขลังจึงไม่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป การที่จำเลยลักเอาผงดินของขลังไปจึงไม่มีความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าว เมื่อศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยทั้งหมดไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ทวิ

³¹⁵ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3, หน้า 437

³¹⁶ มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยบังคับให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำให้ประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำให้ประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

ทรัพย์³¹⁷ นอกจากนี้ หากการกระทำดังกล่าวผู้กระทำให้เจตนาพิเศษอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา บุคคลนั้นอาจมีความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาอีกกระทงหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206³¹⁸

(4) โทษสำหรับความผิด

การกระทำความผิดตามมาตรา 360 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งเป็นโทษที่สูงที่สุดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา

3.2.5 คำพิพากษาและประเด็นในทางกฎหมายของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์อาจมีความเกี่ยวข้องกับความผิดฐานอื่น เช่น การลักโคไปฆ่า หรือการฆ่าโคแล้วลักไป ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์เป็นอันขาด เช่น การลักทรัพย์ การยกยอกทรัพย์ หรือการฉ้อโกงทรัพย์ถือเป็นการเอาทรัพย์ให้สูญสิ้นไปจากเจ้าของทรัพย์ ถึงแม้โดยนิติบัญญัติจะยังคงอยู่กับเจ้าของเดิม กฎหมายก็ลงโทษสำหรับความผิดที่ผู้กระทำได้เอาทรัพย์ไปโดยเด็ดขาดแล้ว การกระทำต่อทรัพย์ในภายหลัง ย่อมไม่ทำให้ผู้กระทำให้ความผิดขึ้นใหม่ เช่น การฉ้อโกงทรัพย์แล้วเอาไปขายต่อก็ไม่เป็นการยกยอกทรัพย์ การลักทรัพย์แล้วขายทรัพย์ที่ลักก็ไม่ใช่ยกยอก³¹⁹ ดังนั้น หากผู้ที่ลักทรัพย์แล้วต่อมาทำลายทรัพย์นั้นก็ไม่มี ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เช่นเดียวกัน เพราะหลังจากมีการลักทรัพย์ย่อมถือว่ามีกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์แล้ว

อย่างไรก็ตาม หลักการนี้มีข้อยกเว้น กล่าวคือ หากลักทรัพย์แล้วต่อมามีการทำลายซึ่งมิใช่การบริโภคโดยปกติทั่วไปของทรัพย์นั้น ผู้กระทำก็อาจมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์อีกกระทงหนึ่งก็เป็นได้ หากเจ้าของทรัพย์ได้ทรัพย์ที่ถูกลักคืนโดยทรัพย์นั้นมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก็ถือว่ามีความผิดเกิดขึ้นใหม่ โดยหลักการนี้ปรากฏตั้งแต่กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ที่มีผลบังคับใช้

³¹⁷ คนพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3, หน้า 425

³¹⁸ มาตรา 206 ผู้ใดกระทำให้ด้วยประการใด ๆ แก้ววัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของมุขมนตรี อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

³¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 159/2512 ผู้เสียหายจับกระบือไม่ได้เพราะติดอยู่ในฝูงอื่นซึ่งอยู่บนเขาและเป็นทำเลเลี้ยงมิใช่เพริดไปจนพันการติดตาม ดังนี้ ตามกฎหมายต้องถือว่าผู้เสียหายยังครอบครองกระบือตัวนั้นอยู่เพราะผู้เสียหายยังไม่ได้สละการครอบครองกระบือตัวนั้น การที่จำเลยยิงกระบือของผู้เสียหายตายและฆ่าแหละเอาเนื้อกระบือไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เสียหายเป็นการเอาไปโดยทุจริตเป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนการที่จำเลยฆ่าแหละเนื้อกระบือเอาไปก็เป็นการครอบครอง เพราะยึดถือเพื่อตน แต่เป็นผลภายหลังการที่จำเลยลักกระบือแล้วไม่มีความผิดฐานยกยอกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 วรรคสอง

อยู่ตามข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 301/2476³²⁰ แต่การลักโคไปฆ่าถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติลักษณะฆ่าโค-กระบือ และสุกร พ.ศ. 2473 ไม่เกี่ยวกับการตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์แต่อย่างใด เช่นเดียวกับการลักเปิดไปฆ่ากิน ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบทำให้เสียทรัพย์อีกกระทงหนึ่ง³²¹ นอกจากนี้ การทำลายทรัพย์เพื่อเอาทรัพย์ไปเป็นกรรมเดียวกันกับลักทรัพย์โดยเป็นการเริ่มต้นการกระทำความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ซึ่งต้องลงโทษบทหนักเพียงบทเดียวตามมาตรา 90³²² อย่างไรก็ตาม หากการทำลายทรัพย์แล้วต่อมาเกิดเจตนาลักทรัพย์ขึ้นในภายหลัง ถือว่าเกิดกระทำความผิดขึ้น 2 กระทง ทรัพย์ที่ถูกทำลายยังเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิมอยู่ ดังนั้น การเอาไปโดยเจตนาทุจริตขึ้นภายหลังจึงเป็นการลักทรัพย์

ประเด็นต่อมา ได้แก่ ประเด็นในเรื่องทรัพย์ที่จะทำให้เสียหาย ถูกทำลาย ถูกทำให้เสื่อมค่า หรือถูกทำให้ไร้ประโยชน์ตามมาตรา 358 - มาตรา 360 ทวิ จะต้องเป็นวัตถุที่มีรูปร่างโดยสภาพเท่านั้นซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ได้ และอาจหมายรวมถึงพลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น ๆ ที่คนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย³²³ นอกจากนี้ ทรัพย์นั้นต้องอาจมีราคา หรืออาจถือเอาได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 358 มิได้บัญญัติว่าต้องมีราคาเท่าใดจึงจะเป็นความผิดในทางแพ่ง “ทรัพย์” ถือเป็นเป็น “วัตถุแห่งสิทธิ” ฉะนั้นมูลค่าหรือราคาจึงเป็นสาระสำคัญของความเป็นทรัพย์ ทรัพย์ในทางอาญาก็เช่นเดียวกัน ดังนั้น ทรัพย์ที่จะเป็นวัตถุแห่งการกระทำตามมาตรา 358 ต้องมีใช้ทรัพย์ที่ปราศจากมูลค่าหรือราคาเสียเลย อีกทั้ง เมื่อพิจารณาความหมายของทรัพย์และทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137³²⁴ และ มาตรา 138³²⁵ ประกอบกับนิยามของ “ทรัพย์” จึงหมายถึง วัตถุที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ หากขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งก็จะเป็นทรัพย์หรือทรัพย์สินมิได้

³²⁰ ศาลฎีกาเห็นว่าตามมาตรา 324 (มาตรา 358 เดิม) นั้น หมายความว่า ผู้กระทำแก่ทรัพย์ของเขานั้นได้บังอาจกระทำด้วยเจตนามุ่งจะทำให้ทรัพย์ของเขาเป็นอันตรายหรือชำรุด หรืออีกนัยหนึ่งคือนอกจากการกระทำจนเกิดเสียหายแล้วจะต้องมีเจตนาแก่งทำลายทรัพย์ของเขาให้ชำรุดเสียหายไปด้วย ดังนั้นจำเลยค่าเปิดเพื่อจะแก่งกินพายหลังที่ได้ลักมาเพื่อการนั้นแล้ว จำเลยไม่มีเจตนาแก่งให้เจ้าทรัพย์เสียหายไปเพราะการฆ่า จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

³²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 235/2486

³²² มาตรา 90 เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

³²³ จิตติ ดิงศภักดิ์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1083

³²⁴ มาตรา 137 ทรัพย์ หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง

³²⁵ มาตรา 138 ทรัพย์สิน หมายความว่า รวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้

มนุษย์แม้จะมีรูปร่างก็ไม่อาจซื้อขายกันได้เนื่องจากมนุษย์ไม่ใช่ทรัพย์สิน³²⁶ หลักการดังกล่าว ได้ถูกบัญญัติไว้ตั้งแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 269 เดิม แต่อวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายมนุษย์ เช่น ผมที่ตัดไว้สำหรับการต่อผม ดวงตาที่มีผู้บริจาคอวัยวะขายหรืออุทิศให้แก่โรงพยาบาลเพื่อการรักษาโรคหรือในทางการแพทย์ย่อมมีราคาและถือเอาได้³²⁷ ส่วนในกรณีของศพ³²⁸ ไม่ได้มีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ชัดเจนว่าเป็นทรัพย์สินหรือไม่ แต่มีข้อเท็จจริงใกล้เคียงในกรณีที่มีผู้ทำพินัยกรรมอุทิศศพของตนให้กับโรงเรียนแพทย์ แต่ญาติของผู้ตายได้ฟ้องเรียกศพคืนจากโรงเรียนแพทย์ แต่ในชั้นฎีกาศาลได้วินิจฉัยแต่เพียงประเด็นเรื่องความสมบูรณ์ของพินัยกรรม มิได้วินิจฉัยว่าศพเป็นทรัพย์สินหรือไม่³²⁹

ปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำลายศพ ประมวลกฎหมายอาญาได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการกระทำความผิดเกี่ยวกับศพ ตั้งแต่การข่มขืนกระทำชำเราศพ การกระทำอนาจารแก่ศพ การทำให้ศพเสียหาย และการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ การกระทำความผิดต่อศพกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการให้ความยุติธรรมแก่ผู้ตายและญาติผู้ตาย อีกทั้ง ป้องกันการละเมิดสิทธิของบุคคลในครอบครัว ชื่อเสียงเกียรติยศ และของผู้ตายซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนทั้งสิ้น ความผิดเกี่ยวกับศพ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 ที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ความผิดฐานทำให้ศพเสียหายจึงเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำลายศพใน มาตรา 366/3 ซึ่งบัญญัติให้การกระทำโดยไม่มีเหตุอันสมควรแก่ศพ ได้แก่ ทำให้เสียหาย การเคลื่อนย้าย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งศพ ส่วนของศพ อัฐิ หรือเถ้าของศพ เป็นความผิด โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า

³²⁶ มาตรา 312 ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

³²⁷ คนพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3. (พิมพ์ครั้งที่ 4), (กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2564), หน้า 22

³²⁸ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, ศพ หมายถึง (น.) ซากผี หรือร่างของคนที่ยายไปแล้ว

³²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1174/2508 ผู้ตายได้แสดงเจตนากำหนดการเผอศพเกี่ยวกับศพของผู้ตายโดยอุทิศศพของผู้ตายให้แก่กรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยทำถูกต้องตามแบบพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1656 พินัยกรรมของผู้ตายนั้นย่อมสมบูรณ์

หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งศพ ส่วนของศพ อัฐิ หรือเถ้าของศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ ไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบของการกระทำต่อศพอันจะเป็นความผิดฐานทำให้ศพเสียหายนั้น ปรากฏลักษณะของการกระทำคล้ายคลึงกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 ซึ่งองค์ประกอบของการกระทำความผิด ได้แก่ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ แต่วัตถุแห่งการกระทำตามมาตรา 366/3 ได้แก่ ศพ อัฐิ หรือเถ้าของศพ อย่างไรก็ตาม การทำลายศพ หมายรวมถึงการเคลื่อนย้ายด้วย

นอกจากวัตถุที่มีรูปร่างแล้ว “วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง” อยู่ในขอบเขตของทรัพย์ที่กฎหมายอาญาคคุ้มครองหรือไม่ จากการพิจารณาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ไม่มีรูปร่าง ได้แก่ กระแสไฟฟ้า การลักกระแสไฟฟ้าย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 หรือ 335³³⁰ นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงพลังงานอื่น ๆ ที่คนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย³³¹ ส่วนสิทธิอื่น ๆ ที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ลิขสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองทรัพย์อื่น ๆ การทำลาย ทำให้เสียหาย หรือการทำให้เสื่อมค่าซึ่งสิทธิดังกล่าวถือเป็นการทำลายทรัพย์หรือตัวหลักฐานนั่นเอง แต่ตัวสิทธิเรียกร้องที่มีอยู่เหนือตัวทรัพย์นั้น ยังคงอยู่ตามเดิมมิได้ถูกทำลายไป³³² หากแต่จะทำลายสิทธิเหล่านั้น โดยการทำลายตัวทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งสิทธิ ก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในตัวเอง อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าของทรัพย์ทำลายทรัพย์ของตนเองเสีย ตัวอย่างเช่น ผู้ให้เช่าบ้านทำการรื้อถอนบ้าน ส่งผลให้สิทธิในการครอบครองบ้านของผู้เช่าสิ้นสุดลง ผลทางกฎหมาย คือ การที่สิทธิครอบครองของผู้เช่าสิ้นสุดลง ก็ย่อมไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เนื่องจากโดยสภาพแห่งสิทธิสิทธิครอบครองย่อมไม่อาจทำลายได้โดยสภาพอยู่แล้ว³³³

³³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 877/2501

³³¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1083

³³² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1828/2523 เจ้าของสามยทรัพย์ ไม่ใช่เจ้าของรวมในภารยทรัพย์ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องในคดีอาญาขอให้ลงโทษฐานทำให้เสียทรัพย์แก่ผู้ทำลายหรือทำให้ภารยทรัพย์เสียหาย

³³³ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 2754

ตารางที่ 2 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยในยุคหลังปฏิรูปกฎหมาย

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย ในยุคหลังปฏิรูปกฎหมาย						
ยุค	กฎหมายที่สำคัญ	ลักษณะของกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ	เจตนาในการกระทำความผิด	ลักษณะของทรัพย์สิน	โทษสำหรับความผิด
หลังปฏิรูปกฎหมาย	กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	1. มีกรณีจำแนกประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายของชนชาติตะวันตก 2. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน กำหนดไว้ในส่วนที่ 9 หมวด 7 ความผิดในเรื่องการทำลายทรัพย์สิน (ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน) ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 324, มาตรา 325 และมาตรา 326	1. การทำอันตราย 2. การทำให้ชำรุด	1. ผู้กระทำได้กระทำได้โดยมีเจตนารายเพื่อให้เขาเสียหาย รวมถึงเจตนาในการกลับแกล้ง 2. ไม่ปรากฏการทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาทเป็นความผิดทางอาญา แต่อาจมีความรับผิดชอบในทางแพ่ง	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ 2. ยังไม่มีการบัญญัติถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย 3. ทรัพย์สินของทางราชการ 4. เครื่องกล เครื่องจักร 5. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ 6. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 7. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์	1. โทษจำคุก 2. โทษปรับ 3. การใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง 4. ผู้กระทำการโทษต่างกันตามลักษณะ หรือประเภทของทรัพย์สิน

<p>ประมวลกฎหมาย อาญา</p>	<p>1.บัญญัติถึงลักษณะและขอบเขตของการทำให้เสียทรัพย์ 2.บัญญัติถึงลักษณะและขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองและเหตุฉกรรจ์อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น 3. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ถูกบัญญัติไว้ในความผิดอื่นเกี่ยวกับทรัพย์ตามมาตรา 358 ถึงมาตรา 360 ทวิ</p>	<p>1.การทำให้เสียหาย 2.การทำลาย 3.การทำให้เสื่อมค่าหรือ 4.การทำให้ไร้ประโยชน์</p>	<p>1.การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 อาศัยเจตนาหรือตามความผิดมาตรา 59 กล่าวคือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น 2. ทากเป็นเหตุฉกรรจ์เป็นไปตามมาตรา 62 วรรคสาม กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้น</p>	<p>1.ทรัพย์ของผู้อื่น หรือทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย 2. ทรัพย์ของทางราชการ(ถูกบัญญัติไว้ในความผิดเกี่ยวกับการปกครอง) 4. เครื่องกล เครื่องจักร 5. ทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ 6. ทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 7. ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์</p>	<p>1.โทษจำคุก 2.โทษปรับ 3. กำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เพิ่มเติมตามมาตรา 360 ทวิ ได้แก่ พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา โดยทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว</p>
------------------------------	---	---	---	--	--

บทที่ 4

วิวัฒนาการและแนวความคิดของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของต่างประเทศ

วิวัฒนาการและมาตรการทางกฎหมายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของต่างประเทศในบทนี้ จะได้ศึกษาในส่วนของแนวความคิดในการคุ้มครองทรัพย์สิน และศึกษาแนวความคิดการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอินเดีย ซึ่งทั้งสามประเทศนี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ทั้งกรรมการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่เป็นชาวต่างประเทศ ได้แก่ นายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ชาวฝรั่งเศส และพระยามหิทธิรมานุปรณีโกศลคุณ (โทกจิ มาซาโอะ) ชาวญี่ปุ่น ได้นำประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสซึ่งบัญญัติขึ้นใน ค.ศ. 1810 (พ.ศ. 2353) และมีพระราชบัญญัติแก้ไขถึง 19 ฉบับ ในช่วง ค.ศ. 1832-1905 (พ.ศ. 2375-2448) และประมวลกฎหมายอาญาอินเดียซึ่งบัญญัติไว้ ค.ศ. 1860 (พ.ศ. 2403) และแก้ไขเมื่อ ค.ศ. 1870 (พ.ศ. 2413) ค.ศ. 1882 (พ.ศ. 2425) และ ค.ศ. 1886 (พ.ศ. 2429) มาเป็นกฎหมายที่ใช้ในการเปรียบเทียบ อีกทั้งในการพิจารณาการเรียนการสอนกฎหมายอาญาโดยพระยาอัลดพลี ธรรมประคัลภ์ พ.ศ. 2475 ได้อธิบายไว้ว่า ให้เทียบประมวลกฎหมายลักษณะอาญาอินเดียในเรื่องความผิดประเภทเดียวกันนี้

นอกจากนี้ ในเอกสารรายงานการประชุมการร่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ในการแก้ไขบทบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์คณะกรรมการร่างได้พิจารณาจากคำว่า “Mischief” ซึ่งมาจากประเทศอังกฤษ³³⁴ ดังนั้นจึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะนำวิวัฒนาการความผิดฐานดังกล่าวของประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอินเดีย มาศึกษาเพื่อให้ทราบถึงวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของแต่ละประเทศว่ามีพลวัตและมีปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

4.1 แนวความคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินในยุคโบราณ

มนุษย์มีการใช้ทรัพย์สินในการดำรงชีพมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในยุคหินมนุษย์สร้างเครื่องมือจากหิน ไม้ กระดูก หรือวัสดุอื่น ๆ เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต หลังจากหมดยุคหินแล้วเข้าสู่ยุคสำริด (Bronze Age) ที่มนุษย์ได้พัฒนาวัสดุที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตจากหินมาเป็น

³³⁴ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 371-423, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2458), สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2565.

โลหะสำริด ต่อมาได้ประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือในการล่าสัตว์ ทำเครื่องนุ่งห่ม จนมาถึงในยุคที่มนุษย์มีความเจริญขึ้นจากการรู้จักตั้งถิ่นฐานถาวร และได้สร้างอารยธรรม วัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละท้องที่ ในสมัยโบราณมีแนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินตั้งแต่สมัยที่เกิดอารยธรรมในยุคโบราณ เช่น ยุคเมโสโปเตเมีย มีการทำเกษตรกรรม การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ มนุษย์เริ่มมีความหวงแหนในทรัพย์สินของตนและป้องกันการรบกวนขัดสิทธิในการใช้ทรัพย์สิน การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน มีหลักฐานเกี่ยวกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ ได้แก่ กฎหมายของชาวบาบิโลนซึ่งมีประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบีตั้งแต่สมัย 1792-1745 ปีก่อนคริสตกาล เป็นกฎหมายที่มีการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร สืบเนื่องจนมาถึงยุคของอาณาจักรโรมันได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งใช้ในภาคพื้นทวีปยุโรป หรือกฎหมายของชาวโรมัน โดยมีการจัดทำประมวลกฎหมายครั้งแรกที่เรียกว่ากฎหมายสิบสองโต๊ะ จนกระทั่งมีการรวบรวมกฎหมายให้เป็นหมวดหมู่เรียกว่าประมวลกฎหมายของพระเจ้าจัสติเนียน (Corpus Juris Civilis)

แนวความคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของมนุษย์ในสมัยโบราณ ในเวลานั้นนอกจากมนุษย์ที่มีชีวิตแล้ว สิ่งที่เหลืออยู่ในโลกล้วนเป็นทรัพย์สินได้ทั้งนั้น สมบัติธรรมชาติในโลกจึงไม่มีผู้หวงกัน ต่อมาเมื่อมนุษย์มีความเจริญขึ้นจึงเริ่มรู้จักการจับสัตว์ป่ามาเลี้ยง รู้จักการนำหินมาทำเป็นอาวุธ การปกคลุมร่างกายโดยใช้ใบไม้ ความจำเป็นและความต้องการอันเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีพของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ต้องแสวงหาและสะสมทรัพย์สินไว้ เมื่อหาได้แล้วมนุษย์ก็จะเริ่มหวงกันไว้เพื่อประโยชน์แห่งตน และคอยขัดขวางมิให้ผู้อื่นเข้ามาขัดป ประโยชน์เสียในทรัพย์สินนั้น เมื่อเกิดการอ้างสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพย์สินความคิดในเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินจึงเกิดขึ้น³³⁵ ในอดีตการหวงกันทรัพย์สินคือ การที่ผู้ใดมีพลังกำลังมากกว่าก็สามารถครองอำนาจในทรัพย์สินสมบัติไว้ได้ ผู้ใดมีกำลังน้อยกว่าก็ต้องพ่ายแพ้ถูกแย่งอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้นไป

ต่อมาเมื่อจากการรวมกลุ่มเป็นชนเผ่า จากชุมชนก็กลายมาเป็นสังคม เมื่อมีการรวมตัวเป็นรัฐจึงมีการยอมรับการเป็นเจ้าของทรัพย์สินไว้ในกฎหมายของบ้านเมืองโดยให้สิทธิและอำนาจแก่บุคคลในทรัพย์สินเรียกว่า “กรรมสิทธิ์” เกิดขึ้น ถ้ามีผู้ใดมาฝืนล่วงละเมิดก็อาจร้องขอกำลังจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ช่วยบังคับตามสิทธิและอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ นั่นได้ สิทธิในทางกฎหมายจึง

³³⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, สังคมกับกฎหมาย (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2555), หน้า 49.

กลายมาเป็นกำลังและอาวุธของบุคคลทำให้บุคคลมีอำนาจในทรัพย์สินของตนได้โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายนั่นเอง

เหตุผลที่กฎหมายต้องให้การคุ้มครองทรัพย์สินนั้น คือ เพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับเจ้าของทรัพย์สินและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจากการต่อสู้เพื่อป้องกันทรัพย์สินนั้นด้วยตนเอง³³⁶ รัฐจึงต้องกำหนดให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้นขึ้นด้วยเหตุผลสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ได้แก่ การคุ้มครองทรัพย์สินเพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลจะสามารถดำเนินการจัดการทรัพย์สินของตนได้โดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้อื่น หากมีผู้ใดมาเอาทรัพย์สินนั้นไปหรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสีย ย่อมทำให้ความมั่นคงในชีวิตของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินน้อยถอยลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมอีกด้วย

ประการที่สอง ได้แก่ ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมเป็นผู้ที่มีสิทธิที่ดีที่สุดเหนือทรัพย์สินนั้นด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินนั้น เพื่อช่วยผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินให้มีอิสระในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น

ประการที่สาม ได้แก่ การคุ้มครองทรัพย์สินมีขึ้นเพื่อสร้างมูลค่าให้แก่ทรัพย์สินประเภทที่ไม่มีรูปร่างให้มีราคาขึ้นมาได้ เพื่อเป็นการตอบแทนผู้เป็นต้นคิดและกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาทรัพย์สิน เพื่อทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เป็นต้น³³⁷

ความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทำลายทรัพย์สินหรือการทำให้เสียทรัพย์สินปรากฏครั้งแรกในกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบีแห่งบาบิโลน และมีหลักการชัดเจนที่มีอิทธิพลตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ในกฎหมายโรมัน ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตของการทำลายทรัพย์สิน ความเสียหาย และโทษที่พึงได้รับจากการกระทำความผิดดังกล่าว

³³⁶ มนัสนันท์ มากบัว, การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2556), หน้า 21

³³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

4.1.1 กฎหมายของชาวบาบิโลน (Babylonian Law)

ชาวบาบิโลนเป็นชนชาติที่อาศัยอยู่ในดินแดนระหว่างแม่น้ำไทกริส (Tigris) และแม่น้ำยูเฟรติส (Euphrates) ซึ่งเรียกว่า เมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) ในช่วง 1750 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณของประเทศอิรัก เป็นดินแดนที่มีอารยธรรมที่ความเจริญในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านรัฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ศาสนา และวรรณคดี รวมทั้งนิติศาสตร์ด้วย ประมวลกฎหมายฉบับนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นประมวลกฎหมายเก่าแก่ที่มีความสมบูรณ์ที่สุดในยุคนั้น และได้เป็นแบบอย่างของกฎหมายในยุคต่อมาคือ “ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (The Code of Hammurabi)” ซึ่งจัดทำขึ้นโดยพระเจ้าฮัมมูราบี (King Hammurabi) ลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาของประมวลกฎหมายนี้ได้แก่

(1) การรับโทษขึ้นอยู่กับชนชั้นวรรณะของผู้กระทำความผิด ในสมัยบาบิโลนการแบ่งวรรณะของประชาชนแบ่งออกเป็น 3 ชั้นได้แก่ พวกชนชั้นสูง (Awetu) ประชาชนธรรมดา (Muskinu) และพวกชนชั้นต่ำหรือทาส (Ardu) การกระทำความผิดต่อชนชั้นสูงทำให้ผู้กระทำได้รับโทษ หรือถูกปรับสูงกว่าชนชั้นอื่น เช่น การทำอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้นำชนเผ่า หรือการทำลายของขวัญที่พระราชามอบให้ต้องระวางโทษประหารชีวิต³³⁸

(2) กฎหมายอาญาของประมวลกฎหมายฮัมมูราบี มีลักษณะ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” หรือยึดถือหลักการแก้แค้นทดแทนอย่างรุนแรง (Lex Talionis) ซึ่งเป็นหลักการลงโทษแบบโบราณของกฎหมายดั้งเดิม โดยกฎหมายได้คุ้มครองทรัพย์สินบางประการที่มีความสำคัญต่อชุมชน หากมีการกระทำต่อทรัพย์สินหรือวัตถุดังกล่าวผู้กระทำต้องระวางโทษอย่างรุนแรง เช่น ทรัพย์สินของวัดหรือศาล ผู้นั้นจะต้องถูกประหารชีวิต³³⁹

ขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายบาบิโลนคุ้มครอง นอกจากจะเป็นทรัพย์สินที่พระราชทานจากพระราชา หรือทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น ทรัพย์สินของวัดหรือศาลแล้ว กฎหมายยังคุ้มครองทรัพย์สินหรือพืชผลทางการเกษตรอีกด้วย เช่น การฆ่าวัวหรือลาในทุ่งโล่ง³⁴⁰ การทำให้โคลงแก่ความตายไม่ว่าจงใจหรือประมาท³⁴¹ การสร้างบ้านเรือน ถ้าบ้านนั้นทรุด ยุบ ล้มทับ

³³⁸ The Code of Hammurabi, Section 34

³³⁹ The Code of Hammurabi, Section 6

³⁴⁰ The Code of Hammurabi, Section 244

³⁴¹ The Code of Hammurabi, Section 245

หากทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ผู้ก่อสร้างต้องชดเชยให้เหมือนเดิม³⁴² การทำให้ข้าวโพดเสียหาย³⁴³ การเปิดคูน้ำเพื่อรดน้ำพืชผลแต่กระทำการโดยประมาท ทำให้น้ำท่วมทุ่งของเพื่อนบ้าน การที่เจ้าของแกะปล่อยให้แกะเข้าไปในทุ่งเพื่อกินหญ้าและพืชผลในฤดูเก็บเกี่ยว ทำให้เจ้าของทุ่งได้รับความเสียหาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กฎหมายเกี่ยวกับการทำให้เสียหายของบาบิโลนส่วนมากจะเป็นโทษปรับโดยการชดเชยให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย โดยจะเป็นการชดเชยด้วยทรัพย์สินเป็นการทดแทนโดยจะกำหนดเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตามอัตราความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น เป็นสองเท่า สามเท่า สี่เท่า ห้าเท่า หกเท่า สิบเท่า สิบสองเท่า ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิด³⁴⁴

4.1.2 กฎหมายของชาวโรมัน (Roman Law)

สิทธิในทรัพย์สินได้รับการคุ้มครองมาตั้งแต่สมัยโรมัน ในสมัยโรมันเป็นสิทธิที่บุคคลอยู่เหนือตัวทรัพย์สิน (Jura Personarum)³⁴⁵ ในสมัยโรมันนิยามของทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่มีคุณค่าในทางเศรษฐกิจ (Economic Value) สิ่งซึ่งสามารถกำหนดค่าหรือตีราคาเป็นหน่วยของเงินตราได้³⁴⁶ กฎหมายโรมันในช่วงแรกให้ความสำคัญกับทรัพย์สินซึ่งเป็นที่ดินมากกว่าทรัพย์สินอื่น ตัวอย่างเช่น การครอบครองปรักษีในที่ดินจะใช้เวลาานกว่าทรัพย์สินอื่น อีกทั้งการลักที่ดินนั้นจะกระทำมิได้และมีข้อจำกัดในการโอน กล่าวคือ การส่งมอบต้องให้ประชาชนรับทราบอันเป็นผลมาจากการขยายอาณาจักรโรมัน ดังนั้น จึงเริ่มปรากฏแนวความคิดในการคุ้มครองทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์ในกฎหมายโรมัน

หลักพื้นฐานของการคุ้มครองทรัพย์สินในสมัยโรมันมีหลักการ คือ บุคคลจะพึงได้มาซึ่งการครอบครองโดยทางจิตใจและโดยอินทรีย์ “จิตใจ” หมายถึง ต้องมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของ

³⁴² สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2550), หน้า 3

³⁴³ Robert Francis, *The Code of Hammurabi King of Babylon. About 2250 B.C.* (Chicago: The University of Chicago Press, 2010),

³⁴⁴ L. W. King, "The Code of Hammurabi," [Online] Accessed: 21 February 2022. Available from: <http://avalon.law.yale.edu/ancient/hamframe.asp>

³⁴⁵ William Blackstone (1765–1769), "Of Offenses against the Habitations of Individuals [Book the Fourth, Chapter the Sixteenth]", *Commentaries on the Laws of England*, Oxford: Clarendon Press (reproduced on The Avalon Project at Yale Law School), [Online] Accessed: 21 February 2022.

³⁴⁶ ประมวล สุวรรณศร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน (กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2550), หน้า 3

(Animus Possidendi) โดยเจตนาที่จะดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินเฉกเช่นผู้เป็นเจ้าของ ถ้ายึดถือโดยไม่มีเจตนาย่อมถือไม่ได้ว่ามีการครอบครอง³⁴⁷ ส่วนการครอบครองอีกประเภท ได้แก่ การครอบครองโดยอินทรีย์ หมายถึง ผู้ครอบครองต้องสามารถควบคุมทรัพย์สินนั้นได้ทางกายภาพ ดังนั้นการครอบครองตามกฎหมายโรมันจึงเป็นการครอบครองในทางข้อเท็จจริง

อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์สิน กล่าวคือ การครอบครองทรัพย์สินจะชอบด้วยกฎหมาย ต้องปราศจากข้อบกพร่อง 3 ประการ ได้แก่ (1) การได้มาซึ่งการครอบครองโดยการใช้กำลัง (2) การได้มาซึ่งการครอบครองโดยไม่เปิดเผย และ (3) การได้มาซึ่งการครอบครองโดยอ้อนวอนเจ้าของของอยู่อาศัยและเจ้าของมีสิทธิขับไล่ได้ตลอด ดังนั้นหากมีการแย่งการครอบครองไปจากผู้ครอบครอง ผู้ครอบครองสามารถร้องขอการครอบครองคืนได้ เพราะเป็นการแย่งการครอบครองโดยมีข้อบกพร่อง แต่ในกรณีทรัพย์สินเป็นสังหาริมทรัพย์ผู้ครอบครองฝ่ายใดครอบครองสังหาริมทรัพย์ที่พิพาทอยู่นานกว่าย่อมได้ไปซึ่งการครอบครอง โดยผู้ครอบครองไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ตามหลักกฎหมายที่ว่า “กรรมสิทธิ์ มิได้มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับความครอบครอง” เพราะเจ้าของกรรมสิทธิ์สามารถใช้สิทธิติดตามเอาคืนทรัพย์สินนั้นได้โดยชอบอยู่แล้ว³⁴⁸ ส่วนการคุ้มครองทรัพย์สินอีกประการหนึ่งได้แก่ การคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3 ประการ ได้แก่ (1) สิทธิในการใช้ทรัพย์สิน (2) สิทธิในการได้ซึ่งดอกผล และ (3) สิทธิในการใช้ทรัพย์สินโดยสิ้นเปลือง หรือทำลายทรัพย์สินโดยสิทธิดังกล่าวเป็นทรัพย์สินสิทธิซึ่งใช้ยืนยันได้กับบุคคลทั่วไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ กฎหมายลักษณะหนึ่งของโรมันปรากฏแนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินด้วยเช่นกัน โดยหนึ่งนั้นถือเป็นการครอบครองที่ไม่มีรูปร่างอย่างหนึ่ง Julius Paulus Prudentissimus (Paul) นักกฎหมายโรมันที่ทรงอิทธิพลและโดดเด่นที่สุดในยุคนั้น กล่าวว่า “สาระของหนี้มีได้อยู่ที่การทำให้เราเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือให้เราได้ภาระจำยอมแต่อยู่ที่การผูกพันบุคคลให้ทรัพย์สินแก่เราหรือกระทำการเพื่อเราหรือรับผิดชอบเรา”³⁴⁹ หนี้จึงเกี่ยวข้องกับบุคคลสิทธิ (jus in personam) ในขณะที่

³⁴⁷ ประชุม โฉมฉาย, กฎหมายเอกชนเปรียบเทียบเบื้องต้น : จารัตโรมันและแองโกลแซกซอน (โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), หน้า 124

³⁴⁸ Joshua C. Tate, "Ownership and Possession in the Early Common Law," *American Journal of Legal History* 48, no. 3 (2006), <https://doi.org/10.2307/25434805>, <https://doi.org/10.2307/25434805>,

³⁴⁹ S. P. Scott, "The Civil Law, I, Cincinnati, The opinions of Julius Paulus addressed to his son," (24 June 2022 1932). https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/Paul1_Scott.htm.

ทรัพย์สินเป็นทรัพย์สิน (Jus in Rem) คำว่า “หนี้” (obligatio) ตามหลักกฎหมายโรมันจึงหมายถึง พันธะผูกพันตามกฎหมาย” หนี้ตามกฎหมายลักษณะละเมิด (obligationes quasi ex dicto) เป็นหนี้ตามกฎหมายโรมันอีกประเภทหนึ่ง³⁵⁰ หนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามกฎหมายโรมันนั้นเกิดเฉพาะในขอบเขตของกฎหมายแพ่งโรมัน (Ius civile) และมีเพียง 4 ประเภทเท่านั้น ได้แก่ การลักทรัพย์, การปล้นทรัพย์, การทำร้ายร่างกาย และ การก่อความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ส่วนการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากวางหลักของผู้พิพากษา (praetors) ไม่จัดอยู่ในบ่อเกิดแห่งหนี้ประเภทนี้ แต่ไม่ว่าจะจะเป็นหนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามกฎหมายแพ่งโรมันหรือเกิดจากวางหลักของผู้พิพากษา (praetors) ก็มีลักษณะเป็นการลงโทษทางอาญามากกว่าการเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง³⁵¹

กฎหมายโรมันถือว่าผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำโดยเจตนา (dolus) หรือ “culpa” หรือในบางฐานความผิดผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดเมื่อความประมาทเป็นองค์ประกอบภายใน ส่วนอุบัติเหตุไม่ก่อให้เกิดความรับผิดทางอาญา³⁵² สมัยโรมันหากมีการกระทำความผิดอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์หรือการโจรกรรมเป็นรูปแบบของการกระทำที่เป็นความผิดส่วนตัว เช่น การฟ้องร้องเรื่องมรดก ความเสียหายของทรัพย์สิน หรือสัญญา ซึ่งฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจะต้องดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายเฉพาะในกรณีที่เป็นเงินเท่านั้น³⁵³

กฎหมายโรมันกำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยถูกบัญญัติไว้ใน Lex Aquilia ที่เรียกว่า Damnum iniuria datum³⁵⁴ ซึ่งหมายถึง การทำให้ทรัพย์สินที่มีรูปร่างเสียหายโดยเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งผู้กระทำได้รับประโยชน์ในทางทรัพย์สินเพิ่มขึ้นและจะต้องประกอบด้วยเจตนาอันเป็นองค์ประกอบภายในด้วย ในอดีตกฎหมายโรมันได้มีการจำแนกความรับผิดเกี่ยวกับทรัพย์และใช้หลักการลงโทษในความผิดที่รุนแรงโดยใช้หลักการแก้แค้น

³⁵⁰ Johnston, D., Roman law in context, (1999), Cambridge University Press.

³⁵¹ ศนันทกรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิครได้ (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2564), หน้า 46-48.

³⁵² คณพล จันทน์หอม, หลักพื้นฐานกฎหมายอาญา เล่ม 1 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2563), หน้า 240

³⁵³ Gordana Buzarovska – Lazetic, "The "Extension" of the Roman Criminal Law in Today's Macedonian Criminal Laws " *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSEER Publishing, Rome-Italy* (2015), p.4

³⁵⁴ Esin Kranli Bajram, "Offence against Property in Roman Law," *Iustinianus Primus Law Review*, 1 1 Vol. 4, No. 2 (2013). p. 10-11.

ทดแทนในการลงโทษ³⁵⁵ แม้ต่อมาจะวิวัฒนาการเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นกฎหมายลักษณะละเมิด แต่ก็ยังพบว่ายังมีลักษณะทางอาญาปนอยู่ด้วย เช่น การดำเนินการอันไม่สุจริตเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่น (furtum) อันเป็นความผิดอาญาด้วย หรือ การละเมิดสิทธิผู้อื่นรวมทั้งบุกรุก การปล้นทรัพย์ (Rapina) โดยในคดีละเมิดตามกฎหมายโรมันนั้น การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมีแนวคิดมาจากการแก้แค้นทดแทน ดังนั้น กฎหมายในสมัยโรมันเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์สินจึงเป็นการแสวงหาการลงโทษมากกว่ามุ่งเยียวยาผู้เสียหายอย่างในปัจจุบัน แต่กฎหมายโรมันก็ได้ให้แนวความคิดในการที่จะคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลด้วยการตรากฎหมายขึ้นมารองรับสิทธิต่างๆอันได้แก่ สิทธิครอบครองและกรรมสิทธิ์ รวมถึงการออกกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิด โดยให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยโรมันและตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

³⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ตารางที่ 3 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในยูโดโบราณ

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในยูโดโบราณ						
ยุค	กฎหมายที่สำคัญ	ลักษณะของกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ	เจตนาในการกระทำ ความผิด	ลักษณะของทรัพย์สิน	โทษสำหรับความผิด
ยุคโบราณ	ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (The Code of Hammurabi)	1. การรับโทษขึ้นอยู่กับชนชั้น วรณะของผู้กระทำ ความผิด ความผิดต่อชนชั้นสูงทำให้ได้รับโทษ หรือถูกปรับสูงกว่าชนชั้นอื่น 2. กฎหมายมีลักษณะมีลักษณะ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” หรือยึดถือหลักการลงโทษโดยแก้แค้นแทนอย่างรุนแรง (lex talionis)	การทำลายทรัพย์สินได้แก่ การกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง เช่น การฆาตกรรม ทำให้ทรุด ยุบ ล้มทับ การบิดพลิ้วกันดูน้ำ	1. การทำให้เสียทรัพย์สินโดยเจตนา ได้แก่ การที่ผู้กระทำมุ่งหวังให้เกิดผลร้ายโดยตรงต่อเจ้าของทรัพย์สิน 2. กำหนดให้ “การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท” เป็นความผิด เช่น การเปิดดูน้ำโดยประมาท ทำให้ทันนาของผู้อื่นเสียหาย หรือการปล่อยให้สัตว์ไปทำความเสียหาย	1. กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินบางประการที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น ทรัพย์สินของวัดหรือศาล 2. ทรัพย์สินของผู้ปกครอง 3. ทรัพย์สินหรือพืชผลทางการเกษตร เช่น ไร่นา ข้าวโพดที่อยู่อาศัย คูน้ำ	1. โทษปรับ 2. การชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นการชดเชยความเสียหาย เช่น เงินหรือทรัพย์สินโดยกำหนดเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้นตามอัตราความเสียหายที่เกิดจากผลของความผิด
	กฎหมายของชาวโรมัน (Roman Law)	เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับพลเมืองโรมันจากกราวบรัมเจริต ประเพณีของผู้พิพากษา (praetors) จนกลายมาเป็นกฎหมาย 12 โต๊ะ หรือ	การทำให้เสียทรัพย์สินเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถูกบัญญัติไว้ใน Lex Aquilia ที่เรียกว่า damnum iniuria	ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษทางอาญาเกือบเมื่อกระทำโดยเจตนา (dolus) หรือ “culpa” หรือบางฐาน	ทรัพย์สิน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่มีคุณค่าในทางเศรษฐกิจ (economic value) โดย	1. การชดเชยค่าสินไหมทดแทนซึ่งมีแนวคิดมาจากการแก้แค้นทดแทน 2. กฎหมายสมัยโรมันมุ่งเน้น

		ประมวลกฎหมายของพระเจ้าจัสติเนียน ซึ่งต่อมามีอิทธิพลต่อภาคพื้นทวีปยุโรปและกลายเป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร หรือระบบซีวิลลอว์	datum หมายถึง การทำให้ทรัพย์สินที่มีรูปร่างเสียหายโดยเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งผู้กระทำได้รับประโยชน์ในทางทรัพย์สินเพิ่มขึ้นและจะต้องประกอบด้วยเจตนาอันเป็นองค์ประกอบภายใน	ความผิดผู้กระทำความผิดหากเกิดขึ้นเพราะความประมาท อย่างไรก็ตาม อุบัติเหตุไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญา	สามารถหักหนี้ค่าหรือตีราคาเป็นหน่วยของเงินตราได้	การลงโทษมากกว่าการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย
--	--	---	---	---	--	---

4.2 ความผิดฐานทำให้เสียหายของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษแต่เดิมปรากฏหลักฐานการตั้งถิ่นฐานในดินแดนเกาะอังกฤษในช่วงราว 55 ปีก่อนคริสตกาล โดยชนเผ่าต่าง ๆ ทางภาคพื้นยุโรปได้เข้ามาบูรณและตั้งถิ่นฐาน ประกอบกับชนเผ่าเดิมที่อาศัยอยู่ก่อนแล้วหลายพวก ในเวลาต่อมากองทัพจักรวรรดิโรมันของซีซาร์บูรณชนเผ่าพื้นเมืองและสร้างความเสียหายมาก ส่งผลให้จักรพรรดิโรมันพระองค์หนึ่งพระนามว่า “เคลาดิอุส (Claudius)” ทรงประกาศให้เกาะอังกฤษผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโรมัน นับแต่นั้นเป็นต้นมา อังกฤษจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจักรวรรดิโรมันอยู่ประมาณ 400 ปี จวบจนจักรวรรดิโรมันล่มสลาย³⁵⁶ วิวัฒนาการของกฎหมายของอังกฤษจึงเริ่มเกิดขึ้นโดยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ยุค ได้แก่ ยุคกฎหมายแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon law) ราว ค.ศ. 500 จนถึง ค.ศ. 1066 ยุคการก่อตัวของกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ราว ค.ศ. 1066 จนถึง ค.ศ. 1485 ยุคเอควิตี้ (Equity) ราว ค.ศ. 1485 จนถึง ค.ศ. 1832 และสมัยกฎหมายลายลักษณ์อักษรเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1832 เป็นต้นไป

การกำหนดความผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษมีอิทธิพลมาจากกฎหมายแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon law) ความผิดฐานทำให้เสียหาย ในประเทศอังกฤษแต่เดิมเป็นความผิดเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ความผิดส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองที่อยู่อาศัยหรือเสบียงอาหาร และมีบทลงโทษเพียงเล็กน้อยสำหรับความเสียหายต่อทรัพย์สินส่วนบุคคล ความรับผิดชอบเดิมถูกจำกัดไว้เฉพาะการทดแทนความเสียหายโดยวิธีการชดใช้ค่าเสียหาย เมื่อเวลาผ่านไปมีการตรากฎหมายที่ใช้เป็นการเฉพาะสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหาย เนื่องจากรัฐต้องเข้ามาแทรกแซงให้สังคมเกิดความสงบสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมของอังกฤษที่มีการขยายตัวของเมือง และมีการใช้เครื่องจักรในการประกอบอาชีพ วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหายของประเทศอังกฤษมีวิวัฒนาการ ดังนี้

4.2.1 ยุคกฎหมายแองโกล-แซกซอน

ในคริสต์ศตวรรษที่ 5 พวกแองโกล-แซกซอน (Anglo - Saxon) และจูทส์ (Jutes) ได้เข้ามาในเกาะอังกฤษเพื่อบูรณและตั้งถิ่นฐาน โดยพวกแองโกล-แซกซอนได้ทำลายอารยธรรมของกฎหมายโรมันและหลักกฎหมายเยอรมันที่มีมาแต่เดิม โดยนำจารีตประเพณีประจำชนเผ่าของพวกเขามาใช้ อันเนื่องมาจากเหตุที่มีการปกครองแบบแบ่งออกเป็นเขตย่อย ๆ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นจึงมีความ

³⁵⁶ สุเมธ งานประดับ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก, หน้า 146

เป็นอยู่อย่างเอกเทศออกจากกันและเป็นอิสระจากส่วนกลาง³⁵⁷ ประกอบกับการใช้ความเกี่ยวพันกันทางสายเลือดในการควบคุมผู้อยู่ภายใต้อำนาจปกครอง เมื่อประชากรแต่ละชนเผ่ามีจำนวนมากขึ้น ความขัดแย้งในแต่ละชนเผ่าก็ย่อมทวีความรุนแรงขึ้น การใช้อำนาจในการควบคุมสังคมของพวกชนเผ่าแองโกล-แซกซอน เริ่มต้นจากการที่ครอบครัวของผู้เสียหายจะมีอำนาจทางจารีตประเพณีที่จะแก้แค้นทดแทนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิด เมื่อครอบครัวของผู้กระทำความผิดนั้นทราบเรื่องก็จะดำเนินการเยียวยาสำหรับการกระทำของผู้ที่อยู่ในความปกครองของตน หรือมิฉะนั้นก็จะร่วมมือกันต่อต้านอีกฝ่ายหนึ่ง³⁵⁸ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับกฎหมายอาญาสมัยโบราณที่ใช้หลักการแก้แค้นทดแทนกระทำต่อผู้กระทำความผิด

ราว ค.ศ. 600 กษัตริย์เอเธลเบิร์ต (Aethelberht) ได้มีการบัญญัติกฎหมายจารีตประเพณีเพื่อบังคับใช้ในชนเผ่าตามแบบกฎหมายโรมัน หรือประมวลกฎหมายของพระเจ้าเอเธลเบิร์ต (Law of Aethelberht) ซึ่งบทบัญญัติส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงโดยเฉพาะลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อย่างไรก็ตามมีการบัญญัติถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินบางฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานบุกรุก และการลักปศุสัตว์³⁵⁹ และมีการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนจักรโดยการกำหนดค่าเสียหายสำหรับทรัพย์สินในบางประเภท เช่น ทรัพย์สินของหัวหน้าบาทหลวง ผู้ช่วยบาทหลวง หรือของพระเจ้า³⁶⁰ ข้อสังเกตที่น่าสนใจของประมวลกฎหมายของพระเจ้าเอเธลเบิร์ต ได้แก่ มีการกำหนดและบังคับใช้โทษสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายตามลำดับขั้นทางสังคม ความรุนแรงของค่าปรับแปรผันตามลำดับขั้นทางสังคมของผู้เสียหาย ค่าปรับสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายจะตกแก่พระมหากษัตริย์อันเนื่องมาจากหลักการที่ว่าหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายเกิดขึ้น พระมหากษัตริย์ย่อมมีส่วนได้ส่วนเสียในคดีนั้นในฐานะที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และมีการเยียวยาแก่ผู้เสียหายโดยการชดเชยอีกส่วน³⁶¹ เช่น หากวัตถุแห่งการกระทำ คือ ทรัพย์สิน

³⁵⁷ สุเมธ จานประดับ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก, หน้า 146

³⁵⁸ C.W. Thomas and D.M. Bishop, *Criminal Law: Understanding Basic Principles* (SAGE Publications, 1987), p. 17-18.

³⁵⁹ Frederic William Maitland Sir Frederick Pollock *The History of English Law before the Time of Edward* (New Edition) (Liberty Fund, 2010), p.475

³⁶⁰ Geary Patrick J. 1998. *Readings in Medieval History*. 2. ed. Peterborough: Broadview Press. p. 209-211

³⁶¹ B. Yorke, *Kings and Kingdoms of Early Anglo-Saxon England* (Routledge, 1990), p.18

ของพระเจ้าหรือของศาสนจักร ผู้กระทำได้เสียค่าปรับจำนวน 12 เท่า³⁶² แต่ถ้าหากเป็นทรัพย์สินของนักบวชทั่วไป ผู้กระทำได้เสียค่าปรับจำนวน 3 เท่า³⁶³ นอกจากนี้ยังมีการแยกความรับผิดชอบในทางอาญาของตนเอง และความรับผิดชอบในทางอาญาที่เกิดจากทรัพย์สินของตนเอง ได้แก่ สัตว์เลี้ยงหรือทรัพย์สินที่ไม่มีชีวิตอีกด้วย

4.2.2 ยุคการก่อตัวของกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)

ยุคคอมมอนลอว์ของอังกฤษเริ่มต้นขึ้นเมื่อชาวนอร์แมน (Norman) ครองเกาะอังกฤษจากการทำสงครามและมีชัยชนะเหนือชนพื้นเมืองในช่วงศตวรรษที่ 11-12 ทำให้อังกฤษถูกปกครองโดยกษัตริย์โดยพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 (William the Conqueror) ซึ่งกฎหมายแองโกล-แซกซอนยังคงเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร ทำให้การปกครองแบบชนเผ่าดั้งเดิมสิ้นสุดลงและเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองระบอบศักดินา (Feudalism) เข้ามาใช้ในเกาะอังกฤษเป็นครั้งแรก³⁶⁴ ทรงมีพระบรมราชโองการให้ที่ดินทั้งหมดตกเป็นของพระมหากษัตริย์ โดยพระองค์จะแบ่งแยกที่ดินดังกล่าวออกเป็นส่วนๆ แล้วพระราชทานแก่บรรดาขุนนางที่มาถวายความจงรักภักดี และทรงแต่งตั้งกองทัพอหารเพื่อรักษาพระองค์ เมื่อทหารมีจำนวนมากขึ้นกฎเกณฑ์เพื่อให้ทหารอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัย จึงมีความจำเป็น ใน ค.ศ. 1086 การใช้อำนาจดังกล่าวโดยพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 จึงถูกสันนิษฐานว่าเป็นจุดเริ่มต้นของระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ในประเทศอังกฤษ³⁶⁵

คำว่า “คอมมอนลอว์” (Common Law) ถือกำเนิดขึ้นในรัชสมัยของกษัตริย์เอ็ดเวิร์ดที่ 1 (Edward I) โดยเกิดจากการนำกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งเกิดจากจารีตประเพณีต่าง ๆ ที่มีมาแต่ดั้งเดิมและคำพิพากษาของศาลที่ผู้พิพากษาได้สร้างขึ้นโดยศาลหลวง (The Courts of Westminster) ใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วประเทศอังกฤษ ซึ่งศาลหลวงจะพิจารณาคดีแตกต่างกันไปในท้องถิ่น โดยนำจารีตประเพณีต่างๆปรับให้สอดคล้องกับรูปคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดินเนื่องจากการแย่งการครอบครองและการแย่งการทำกินบนที่ดิน ในกรณีที่ไม่มีจารีตประเพณีเดิมมาปรับใช้กับประเพณีในท้องถิ่น ประกอบกับในกรณีที่ไม่มีอาชญากรรมหลักกฎหมายของ

³⁶² D. ÆTHELBERHT'S "CODE", God's property, and the church's [is to be compensated] with 12-fold compensation. อ้างถึงใน LISI OLIVER, *BEGINNINGS OF ENGLISH LAW*, p. 60-81 (Toronto, 2002)

³⁶³ D. ÆTHELBERHT'S "CODE", A cleric's property [is to be compensated] with 3-fold compensation.

³⁶⁴ ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร, คำบรรยายกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน, (คณนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 9

³⁶⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายสากล, หน้า 24

โรมันมาใช้กับรูปคดีได้ กฎหมายที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากการตีความของศาลโดยศาลหลวงต้องสร้างบรรทัดฐานในแต่ละคดีขึ้นมาใหม่ เมื่อมีคดีพิพาทเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากจากการพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองที่ดินทำการเกษตรและปศุสัตว์ ทำให้นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 12 เป็นช่วงเวลาที่คอมมอนลอว์พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ศาลหลวงในระยะแรกได้มีการขยายเขตอำนาจเหนือศาลของขุนนางและศาลของศาสนจักรจนถึงปลายสมัยกลาง ต่อมาศาลหลวงจึงมีอำนาจครอบคลุมทั่วทั้งราชอาณาจักร กล่าวโดยสรุป ศาลหลวงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษในสมัยคอมมอนลอว์วิวัฒนาการไปสู่ความเป็นกฎหมายอาญาสมัยใหม่ในเวลาต่อมา³⁶⁶

การจัดสรรที่ดินในยุคดังกล่าวมีการแบ่งแยกที่ดินออกเป็นส่วนตัว ทำให้เกิดการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อคุ้มครองการทำประโยชน์ในที่ดินทำการเกษตร และปศุสัตว์ของราษฎร เนื่องจากในอดีตก่อนที่พวกนอร์แมนจะเข้ามาปกครองไม่มีการสำรวจที่ดินและสำมะโนครัว แต่หลังจากพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 เข้ามาปกครองอังกฤษมีการบันทึกสำมะโนครัว กล่าวคือ มีการบันทึกจำนวนประชากร จำนวนและขนาดของที่ดิน ปศุสัตว์ ซึ่งมีความละเอียดหรือที่เรียกว่า “Domesday Book”³⁶⁷ เพื่อประโยชน์ในการเก็บภาษี ดังนั้นในยุคแรกเริ่มของคอมมอนลอว์จึงถือเป็นช่วงเวลาที่การทำเกษตรกรรมเป็นไปอย่างแพร่หลาย การจัดระเบียบสังคมที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมจึงเป็นเรื่องจำเป็น ทำให้มีการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อคุ้มครองการทำประโยชน์ในที่ดินทำการเกษตรและปศุสัตว์ของราษฎร ตัวอย่างเช่น The Statute of Marlborough ค.ศ. 1267 (The Waste Act 1267) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้มีการสร้างขยะหรือของเสียจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินของผู้อื่นวันแต่จะได้รับอนุญาต หากมีการฝ่าฝืนและทำให้เกิดความเสียหาย ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษอย่างรุนแรงและชดเชยค่าเสียหายเต็มจำนวน³⁶⁸

ปัจจัยทางด้านสังคมมีอิทธิพลต่อการถือครองที่ดินในอังกฤษ หลักการครอบครองที่ดินในอดีต ผู้ที่อยู่ในที่ดินของเจ้าผู้ครองที่ดินรายใด ต้องแสดงความจงรักภักดีต่อเจ้าผู้ครองที่ดินรายนั้นโดยการตอบแทนผู้ครองที่ดินโดยการทำกิจกรรม ขุดเขื่อน และการไถนาในที่ดิน กิจกรรมดังกล่าวถือว่า

³⁶⁶ กิตติศักดิ์ ปรกติ, ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธี ในระบบ ซิวิลลอว์ และ คอมมอนลอว์, พิมพ์ครั้งที่ 6, (วิญญูชน : กรุงเทพฯ, 2564), หน้า 59

³⁶⁷ The Anglo-Saxon Chronicle. Translated by Giles, J. A., Ingram, J. Project Gutenberg. 1996

³⁶⁸ "The Statute of Marlborough 1267 [Waste]," ed. The National Archives.

เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นเศรษฐกิจในระบบคอมมอนลอว์เลยทีเดียว³⁶⁹ โดยผู้ที่ทำกิจกรรม ขุดเขื่อน และการไถนาในที่ดินถือเป็นการถือครองแบบซอสจิจ (Socage) นอกจากนี้เจ้าผู้ครองที่ดินมีเอกสิทธิ (incidents) ตามประเภทของการครองที่ดิน ยกตัวอย่าง หากราษฎรผู้ทำกินในที่ดินของผู้ครองที่ดินกระทำความผิดอาญาประเภทเฟโลนี (Felony) ที่ดินของราษฎรผู้นั้นก็จะถูกริบกลับไปยังเจ้าของที่ดินทันที

สมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 2 (Henry II) ช่วง ค.ศ. 1154-1189 ได้วางรากฐานกฎหมายคอมมอนลอว์ในอังกฤษ ได้แก่ การพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน, การสร้างรูปแบบการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษา, การเยียวยาความเสียหายแบบใหม่ที่มีอยู่ในพระราชสำนักของกษัตริย์เอง (แผนกบัลลังก์ กษัตริย์ หรือราชินี) และการยกเลิกการพิจารณาคดีโดยการทดสอบ (Trial by ordeal)³⁷⁰ ซึ่งมีความทรมานและทารุณโหดร้าย สำหรับเสรีชนและทาสในคดีลักทรัพย์ พยานเท็จ และดูหมิ่นศาล

การบัญญัติความผิดอาญากฎหมายจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นในลักษณะทางแพ่งซึ่งนำไปสู่สิทธิในความเสียหายจากการล่วงละเมิดหรือก่อความรำคาญโดยวิลเลียม แบล็คสโตน (William Blackstone) นักกฎหมาย ผู้พิพากษา และนักการเมืองชาวอังกฤษชื่อดังในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้กล่าวถึงการทำให้เสียทรัพย์สินไว้ว่า

“สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลที่ครอบครองนั้นต้องรับผิดชอบต่อการประทุษร้ายสองประเภท ได้แก่ การทำให้ทรัพย์สินเสียหาย หรือการขัดขวางการครอบครองนั้น และการละเมิดหรือความเสียหายของทรัพย์สินในขณะที่การครอบครองยังคงอยู่ในเจ้าของตามกฎหมาย”³⁷¹

³⁶⁹ ธานินทร์ ภัยวิเชียร, คำบรรยายกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน,, หน้า 13

³⁷⁰ การพิจารณาคดีโดยการทดสอบ (Trial by ordeal) หมายถึง การพิจารณาคดีโดยการพิสูจน์ความผิดซึ่งเป็นวิธีที่แพร่หลายอย่างมากในช่วงยุคกลาง เป็นแนวทางการพิจารณาคดีในสมัยโบราณซึ่งความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาถูกกำหนดโดยการทำให้พวกเขาได้รับความทรมาน เจ็บปวดหรือทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย เช่น การชกมวย การพิสูจน์โดยดำนํ้าลุยเพลิงในอังกฤษถือว่าเป็นประเพณีของพวกแฟรงก์ (Frankish) อ้างถึง Bartlett, Robert (1986). Trial by Fire and Water. Oxford: Oxford University Press. p. 4-7.

³⁷¹ William Blackstone, "Of Injuries to Personal Property [Book the Third, Chapter the Ninth]", (1765-1769), Commentaries on the Laws of England, Oxford: Clarendon Press (reproduced at The Avalon Project at Yale Law School), p. 125

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เป็นความผิดตามกฎหมายคอมมอนลอว์โดยแท้คือ การลอบวางเพลิง อย่างไรก็ตามได้มีการรวบรวมความผิดตามกฎหมายจารีตประเพณีที่เกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยกฎหมายจะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หากการกระทำนั้นเป็นที่สนใจของสาธารณชนและกระทบต่อความสงบสุขของสาธารณชน กฎหมายฉบับแรกที่มีการบัญญัติถึงความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ คือ พระธรรมนูญเวสต์มินสเตอร์ (The First Statute of Westminster 1275) โดยกษัตริย์เอ็ดเวิร์ดที่ 1 (Edward I) วัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายดังกล่าว ได้แก่ ความต้องการแก้ไขสถานการณ์ของอาณาจักรที่กำลังประสบกับปัญหาความไม่สงบสุขของศาสนจักร นักบวชและพระสังฆราชไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม อีกทั้งไม่มีการรักษาฎระเบียบและใช้ธรรมบัญญัติน้อยลง อีกทั้งผู้กระทำผิดได้รับโทษน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ด้วยเหตุผลที่มีความกังวลว่าจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ประชาชนเกรงกลัวว่าผู้น้อยจะกระทำผิด พระมหากษัตริย์ได้ทรงตราพระราชบัญญัติขึ้นซึ่งพระองค์เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการรักษาความสงบสุขของราชอาณาจักร และเป็นประโยชน์แก่อาณาจักรโดยทั่วกัน โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การลอบวางเพลิงที่อาศัยของคณะสงฆ์ การลงโทษผู้ที่ทำลายทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์และศาสนจักร ต้นไม้ เรือ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีการบัญญัติถึงความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มีบทบัญญัติเพียงเล็กน้อย³⁷² ต่อมา ค.ศ. 1548 มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดความชั่วร้ายที่สมควรได้รับการลงโทษ และเปลี่ยนการลงโทษไม่ให้มีความทารุณโหดร้าย โดยความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวมีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสีย ทรัพย์

แม้กฎหมายสมัยโบราณไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตของการกระทำที่ชัดเจน แต่ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏใน The First Statute of Westminster ค.ศ. 1275 และ ค.ศ. 1548 ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยการกระทำใดๆอันเป็นการทำลายทรัพย์สินโดยตรง เช่น การเผา การลอบวางเพลิง การตัดต้นไม้ หรือการทำร้ายสัตว์

³⁷² Pollock, Frederick, and Frederic William Maitland, *The History of English Law Before the Time of Edward I*, (1923) Cambridge [England]: The University Press, p.412

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นที่ผู้อื่นใช้ประโยชน์หรือใช้สอย โคร่งไม้ที่เจ้าของสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการก่อสร้างบ้าน³⁷³ ต้นแอปเปิล ต้นแพร์ และไม้ผลอื่นๆ การตัดลิ้นของสัตว์ ซึ่งส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินที่ใช้สอยในชีวิตประจำวันของมนุษย์

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

กฎหมายสมัยโบราณไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏใน The First Statute of Westminster ค.ศ. 1275 และ ค.ศ. 1548 เจตนาของการทำให้เสียทรัพย์สิน คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าตัวเองมีเจตนาชั่วร้าย (Mens Rea) ที่ต้องการให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น อย่างไรก็ตามกฎหมายมีเหตุยกเว้นโทษสำหรับมูลเหตุจูงใจบางประการที่ทำให้เสียทรัพย์สินในกรณีข้างต้น หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคณะสงฆ์ ต้องระวางโทษปรับแทนที่จะเป็นโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด

(4) โทษสำหรับการกระทำความผิด

การลงโทษในสมัยโบราณมักเป็นการลงโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิดเนื่องจากในช่วงยุคกลางการกระทำความผิดอาญาถือเป็นการละเมิดอำนาจของศาสนจักร และกฎหมายในช่วงยุคกลางเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ของศาสนจักรโดยแท้ ทำให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดในยุคนี้จึงการลงโทษที่มีความทารุณโหดร้ายตั้งแต่การประหารชีวิต การตัดอวัยวะ ผสมกับการใช้โทษปรับ

4.2.3 ยุคหลักเอควิตี้ (Equity Doctrine)

คริสต์ศตวรรษที่ 15 เริ่มนำหลักเอควิตี้ (Equity) โดยอาศัยหลักความเป็นธรรมและศีลธรรมเป็นเกณฑ์มาใช้ เนื่องจากช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา เมื่อประชาชนที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากศาลหลวงหรือไม่พอใจในคำวินิจฉัยของศาลหลวงก็ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อคดีต่าง ๆ ที่มีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกามีจำนวนมากขึ้น พระมหากษัตริย์จึงทรงตั้งศาลชานเซอร์รี่

³⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

(The Court of Chancery) เป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์ในการตัดสินคดีควบคู่กับศาลหลวงที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์อยู่ในเวลานั้น³⁷⁴

คริสต์ศตวรรษที่ 16 พวกทิวเดอร์ (Tudor) ซึ่งนิยมการใช้อำนาจแบบเผด็จการได้อำศัยพระราชอำนาจอย่างกว้างขวางของพระมหากษัตริย์เกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาเห็นได้จากการที่ศาลสตาร์แชมเบอร์ (Star Chamber) ใช้วิธีการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรงเพื่อให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขโดยใช้วิธีทรมานโหดร้าย เช่น การลงโทษโดยการเขียนตีในสาธารณะ (Public flogging) และการตรามนุษย์ (Human Branding) เพื่อให้ผู้คนหวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิดแม้ผู้กระทำจะเป็นเด็กหรือผู้สูงอายุก็ย่อมต้องได้รับการลงโทษประเภทเดียวกัน³⁷⁵ซึ่งถือว่าไม่มีความเป็นธรรมอย่างมาก ศาลชานเซอร์รี่จะตัดสินข้อพิพาทโดยใช้กฎหมายโรมัน (Corpus Juris Civilis) ผสมผสานกับกฎหมายของศาสนจักร (Corpus iuris canonici) ในลักษณะที่เรียกว่า “Roman-Canon Law” ทำให้เกิดความยืดหยุ่นและเป็นธรรมกว่าคำพิพากษาของศาลหลวง³⁷⁶ ดังนั้น เมื่อเกิดข้อพิพาทเกิดขึ้นประชาชนจึงนิยมให้ศาลชานเซอร์รี่มีบทบาทในการพิจารณาพิพากษาคดีมากกว่า

ราวคริสต์ศตวรรษที่ 17 ในรัชสมัยพระเจ้าชาลส์ที่ 1 (Charles I) เป็นยุครุ่งเรืองของการค้าขายทำให้บ้านเมืองอังกฤษเกิดความเจริญขึ้นระบบการปกครองที่ดินแบบเดิมเสื่อมลงประกอบกับการปฏิวัติของครอมเวลล์ (Cromwell) ทำให้ระบบการครอบครองที่ดินกลายเป็นการยึดถือเพื่อตนเองมิใช่เพื่อเจ้าของที่ดินอีกต่อไปหรือที่เรียกว่าฟรีโฮลด์ (freehold) อีกทั้งมีการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติโดยการระบายน้ำและการชลประทานเป็นการลงทุนทางการเกษตรสองประเภทที่เพิ่มผลผลิตของที่ดินและขยายพื้นที่เพาะปลูก การทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงที่ดินนั้นสูงมากกว่าในสมัยการปกครองแบบเก่า ดังนั้นการยึดถือเพื่อตนเองสำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำให้การเกษตรกรรมมีความกว้างขวางขึ้น

อิทธิพลของการเจริญเติบโตทางการทำการเกษตรและการปกครองที่ดินโดยยึดถือเพื่อตนเองทำให้เกิดการแย่งการครอบครองที่ดินและอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทใหม่ๆขึ้น จาก

³⁷⁴ W. Friedmann, review of *The Changing Law*, Alfred Denning, *The University of Toronto Law Journal* 10, no. 2 (1954), p.301-303

³⁷⁵ Reading Museum, "Learn About Crimes, Laws, Trials and Punishments in Tudor Times, between Ad1485 and Ad1603.," *Crime and Punishment – The Tudors Fact Sheet*

³⁷⁶ อุทกษ มงคลนาวัน, *ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล* (กรุงเทพฯ: บริษัทพิธจำกัด (แผนกการพิมพ์), 2513), หน้า 49

ความผิดเล็กๆน้อยๆ ได้พัฒนากลายเป็นความผิดที่มีความซับซ้อนขึ้น ประกอบกับในเวลาต่อมา ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นมากมายในสหราชอาณาจักรอันเป็นผลมาจาก “เหตุการณ์ฟองสบู่แตกเซาธ์ซี” (South Sea Bubble) ค.ศ. 1720 ซึ่งเป็นผลจากข้อตกลงในสนธิสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามสเปนกับฝรั่งเศส โดยเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดหายนะทางการเงินมาสู่บุคคลจำนวนมากเกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ³⁷⁷

ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว เกิดสภาวะที่ชาวผิวสีมีการบุกรุกป่าและลอบล่าสัตว์กับเจ้าของที่ดินในท้องถิ่น³⁷⁸ทำให้เกิดการบัญญัติความผิดทางอาญามากกว่า 200 ฐานความผิดเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยสาระสำคัญคือ การลงโทษผู้ที่ใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย การทารุณกรรมต่อบุคคลและทรัพย์สินของผู้อื่น อีกทั้งนำตัวผู้กระทำความผิดไปสู่ความยุติธรรมได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้มีการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิของจำเลยโดยเคร่งครัด เช่น ผู้ต้องสงสัยที่ไม่ยอมมอบตัวภายใน 40 วัน อาจถูกตัดสินว่ามีความผิดและถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต³⁷⁹ อีกทั้งหมู่บ้านหรือชุมชนในท้องถิ่นจะถูกลงโทษหากพวกเขาไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดี พวกเขาจะถูกตัดสินว่าเป็นอาชญากร³⁸⁰ จากสภาวะดังกล่าวจึงมีการตราพระราชบัญญัติ The Black Act ค.ศ. 1723 สำหรับความผิดเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้หลายกรณีโดยมีองค์ประกอบความผิด ดังต่อไปนี้

จ (1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ใน The Black Act ค.ศ. 1723 มีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบัญญัติที่ปรากฏใน The First Statute of Westminster ค.ศ. 1275 และ ค.ศ. 1548 กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยการกระทำใดๆ อันเป็นการทำลายทรัพย์สินโดยตรงและเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การลอบวางเพลิง

³⁷⁷ Charles Mackay, *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds* (Harriman House Classics 2003), p.65-71

³⁷⁸ Rogers, Pat, "The Waltham blacks and the Black Act", *The Historical Journal*, (1974), p. 465–486.

³⁷⁹ A. J. Graham Cummings and Jack Fruchtman, ed, *Britain in the Hanoverian Age, (1714-1837): An Encyclopedia*. p. 58

³⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

แต่ในกฎหมายฉบับนี้ได้มีการขยายขอบเขตของการกระทำให้ครอบคลุมถึงอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่ เกี่ยวข้องกับการทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การเผาไหม้ หรือการคุกคามโดยการเผากองหญ้า การทำร้าย สัตว์โดยการฆ่าหรือการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ นอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษผู้ที่กระทำ ความผิดฐานพยายาม ผู้สนับสนุน หรือเป็นตัวการร่วมใน³⁸¹

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นและต้องเป็น ทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมและปศุสัตว์ เช่น กวาง ปลา บ่อปลา โค กระบือ ต้นไม้ที่ปลูกบนถนน และผู้กระทำความผิดอาจถูกประหารชีวิต จากการกระทำความผิดฐานจุดไฟเผาข้าวโพด หญ้าแห้ง ฟาง ไม้ บ้าน หรือยุ้งฉาง ซึ่งส่วนมากเป็น ทรัพย์สินที่ประชาชนถูกรบกวนขัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ อีกทั้งทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินที่ จำเป็นต่อการดำรงชีพ การประกอบอาชีพของมนุษย์

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

กฎหมายสมัยโบราณไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการ กระทำความผิดที่ชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏใน The Black Act ค.ศ. 1723 เจตนาในการทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การที่ผู้กระทำความผิดมุ่งร้ายให้วัตถุ แห่งการกระทำนั้นสูญหายหรือถูกทำลาย เนื่องจากกฎหมายฉบับดังกล่าวตรัสขึ้นมาเพื่อป้องกันการ รุกรานของชาวผิวสีที่มีการบุกรุกป่า ทำลายทรัพย์สิน และลอบล่าสัตว์กับเจ้าของที่ดินในท้องถิ่น

(4) โทษสำหรับความผิด

โทษสำหรับการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตาม The Black Act ค.ศ. 1723 ส่วนมากเป็นโทษจำคุกและโทษประหารชีวิต แม้เป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่มีราคา น้อย เช่น ข้าวโพด หญ้าแห้ง ฟาง ไม้ บ้าน หรือยุ้งฉาง หรือทรัพย์สินประเภทอื่นๆ อย่างไรก็ตามหลังจาก มีการบังคับใช้ พระราชบัญญัติ The Black Act ค.ศ. 1723 เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่า ไม่เป็นธรรม อีกทั้งมีบทลงโทษที่รุนแรงเกินไป เห็นได้จากความผิดเพียงเล็กน้อยแต่มีการระวางโทษถึง

³⁸¹ Radzinowicz, L. (1945). "The Waltham Black Act: A study of the legislative attitude towards crime in the eighteenth century", Cambridge Law Journal. 9 (1), p.56-81.

ประหารชีวิต และสร้างความไม่เท่าเทียมในสังคมเนื่องจากผู้ที่ถูกดำเนินคดีมักเป็นชาวผิวสี³⁸² ต่อมาในช่วงการปฏิวัติกฎหมายอาญาของอังกฤษได้มีการยกเลิกบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้เกือบทั้งหมด ค.ศ. 1823 ยกเว้นความผิดฐานวางเพลิงเคหสถานและการใช้อาวุธปืนยิงผู้คนยังคงเป็นความผิดอาญาอยู่

4.2.4 ยุคกฎหมายสมัยใหม่

ยุคกฎหมายสมัยกฎหมายสมัยใหม่ของอังกฤษเริ่มต้นเมื่อมีการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรโดยลดอำนาจการพิจารณาตัดสินของศาลคอมมอนลอว์กับศาลชานเซอร์รี่ และมุ่งเน้นการตรากฎหมายสารบัญญัติโดยการจัดทำกฎหมายลายลักษณ์อักษรในรูปแบบของพระราชบัญญัติต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้จัดคำพิพากษาต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมายมาพิจารณา³⁸³ ข้อสังเกตที่น่าสนใจของยุคกฎหมายสมัยใหม่ของอังกฤษสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

ประการแรก ได้มีการตรากฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการใช้คอมมอนลอว์และเอควิตี้ บังคับ ได้แก่ (The Judicature Acts, ค.ศ. 1873-1875 ซึ่งพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับนี้ได้ยกเลิกศาลคอมมอนลอว์และศาลชานเซอร์รี่ (The Court of Chancery) ซึ่งเป็นศาลของเอควิตี้ แล้วตั้งศาลใหม่ขึ้นเรียกว่า “ศาลสูง” (The New Supreme Court of Judicature) อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้บัญญัติเฉพาะในเรื่องการรวมการใช้หลักกฎหมายคอมมอนลอว์และหลักเอควิตี้ในศาลแห่งเดียวกันคือศาลสูงแต่กฎหมายดังกล่าวมิได้รวมกฎหมายสารบัญญัติซึ่งปรากฏในคอมมอนลอว์และเอควิตี้เข้าด้วยกันแต่ประการใด³⁸⁴

ประการที่สอง ในช่วงเวลาเดียวกัน (คริสต์ศตวรรษที่ 19) เป็นช่วงเวลาที่การตรากฎหมายลายลักษณ์อักษรโดยฝ่ายนิติบัญญัติได้เริ่มมีเข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง กล่าวคือ ประเทศอังกฤษมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นจากการที่รัฐสภามีส่วนร่วมสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบกับอิทธิพลของนักปรัชญาเมธีชาวอังกฤษนามว่าเจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) ซึ่งเป็นนักปรัชญา

³⁸² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

³⁸³ อุทก มงคลนาวิน, ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล, หน้า 48

³⁸⁴ จินวิทย์ จินดา แต้มแก้ว, รายงานการบรรยายและการศึกษาดูงาน เรื่อง *The law on recovery of Property*

นักกฎหมาย และนักปฏิรูปสังคมชาวอังกฤษ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ก่อตั้งลัทธิอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) สมัยใหม่ที่ได้ให้แนวคิดของกฎหมายอาญาและการลงโทษ กล่าวคือ จุดประสงค์หลักของกฎหมายแพ่งคือความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงต้องสนับสนุนความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพจากการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคล³⁸⁵

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของอังกฤษที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายทางอาญา ได้แก่ การปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 (Industrial Revolution) ระหว่าง ค.ศ.1760-1840 กล่าวคือ ในอดีตของอังกฤษการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมักเป็นเรื่องทางแพ่งหรือเป็นเรื่องที่บุคคลละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นโดยส่วนใหญ่มักถูกจับกุมโดยส่งตัวนำไปขึ้นศาลให้ดำเนินคดีเสร็จสิ้นเป็นการส่วนตัวต่อหน้าผู้พิพากษาซึ่งโดยทั่วไปหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้กระทำจะต้องชดใช้ค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายของศาล แต่ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมาพบว่าเกิดอาชญากรรมทางทรัพย์สินขึ้นอย่างแพร่หลาย เช่น การลักทรัพย์ การวิ่งราวทรัพย์ การปล้นทรัพย์ มีความเสียหายมากมายทางเศรษฐกิจทำให้ตำรวจมีอำนาจในการค้นและจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมากกว่าที่เคยมีมา³⁸⁶

นอกจากนี้ ในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษเป็นช่วงที่มีการใช้เครื่องจักรในภาคอุตสาหกรรมของอังกฤษ มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นในการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม การเปลี่ยนแปลงนี้รวมถึงการเปลี่ยนจากวิธีการผลิตด้วยมือเป็นเครื่องจักร มีการผลิตสารเคมีและกระบวนการผลิตเหล็กแบบใหม่ การใช้พลังงานไอน้ำและพลังงานน้ำที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาเครื่องมือเครื่องกล และการเพิ่มขึ้นของระบบโรงงานที่ใช้เครื่องจักร การปฏิวัติอุตสาหกรรมยังนำไปสู่การเพิ่มอัตราการเติบโตของประชากรขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อทางสังคมตามมากมาย ได้แก่ ปัญหามลภาวะในชุมชนจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ที่สำคัญปัญหาการกดขี่ข่มเหงผู้ใช้แรงงานสตรีและชาวมิวนี จนทำให้เกิดลัทธิลูดิซึม (Ludism) ซึ่งเป็นลัทธิที่มีแนวคิดในการต่อต้านการนำเครื่องจักรมาใช้ใน

³⁸⁵ James E. Crimmins, "Jeremy Bentham," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysics Research Lab, Stanford University (2021), <https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/bentham/>,

³⁸⁶ Douglas W. Allen and Yoram Barzel, "The Evolution of Criminal Law and Police During the Industrial Revolution," *Simon Fraser University and the University of Washington* (2007), p. 10-11

อุตสาหกรรม³⁸⁷ เพราะพวกเขาเชื่อว่าเทคโนโลยีหรือเครื่องจักรที่นำมาใช้นั้นจะลดบทบาทในการทำงานของพวกเขาซึ่งจะส่งผลให้พวกเขาต้องว่างงาน³⁸⁸ ทำให้ต้องมีการตรากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ Destruction of Stocking Frames Act ค.ศ. 1812

4.2.4.1 Destruction of Stocking Frames Act ค.ศ. 1812

ปัญหาความรุนแรงของลัทธิลูดิซึมเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น มีการทำลายเครื่องจักรเป็นจำนวนมากในหลายโรงงานของแต่ละพื้นที่ในอังกฤษ โดยเริ่มต้นที่เมือง นอตทิงแฮม (Nottingham) จนไปถึงเมืองไกล์เคียงซึ่งส่งผลเสียอย่างมากต่อเศรษฐกิจของอังกฤษในขณะนั้น ต่อมารัฐบาลของอังกฤษได้มีการตอบโต้พวกลัทธิลูดิซึมด้วยความรุนแรงมากขึ้น ทั้งการใช้กำลังและการส่งไปอยู่ในประเทศอาณานิคมที่ห่างไกล³⁸⁹ จากปัญหาดังกล่าว จึงมีการตรากฎหมายเพื่อยับยั้งการรุกรานของลัทธิลูดิซึม ได้แก่ Destruction of Stocking Frames Act 1812 หรือ Frame-Breaking Act โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ กฎหมายหรือสภาพบังคับในช่วงเวลานั้นไม่อาจป้องกันการทำลายเครื่องจักร เครื่องทอผ้า หรือเครื่องจักรกลที่ใช้ในการผลิตในขณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการผลิตเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มในสมัยนั้นเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงมีการตรากฎหมายฉบับนี้เพื่อทำให้การป้องกันการทำลาย ทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยความผิดฐานทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินตาม Destruction of Stocking Frames Act 1812 มีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย

การทำให้เสียหายตาม Destruction of Stocking Frames Act 1812 ได้แก่ การกระทำโดยเคลื่อนไหวย่างกายซึ่งเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง ได้แก่ การทำลาย (Destruction) หรือ การทำให้เสียหาย (Damage) หรือการกระทำในลักษณะเดียวกัน เช่น การพังทลาย (Break) นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวต้องเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของ ซึ่งเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด

³⁸⁷ Byrne, Richard (August 2013). "A Nod to Ned Ludd". The Baffler. p.120–128.

³⁸⁸ Linton, David (Fall 1992). "THE LUDDITES: How Did They Get That Bad Reputation. p. 529–537.

³⁸⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษการกระทำที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การเตรียมการทำผิดอีกด้วย

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งประกอบไปด้วยกรอบทอผ้า เครื่องยนต์ กรอบขึ้นถัก ถูบ่ง และวัตถุอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน รวมถึงวัตถุดิบที่ใช้ในโรงงาน เครื่องจักรใดๆ ที่มีอยู่ในโรงงานเพื่อใช้ในการเตรียมปั่นขนสัตว์ ฝ้ายสำหรับการทอผ้าแม่เป็นทรัพย์สินที่อยู่ในโรงเรือน ไม่ว่าผู้ใดจะเป็นเจ้าของก็ตาม หากมีการทำลายผู้กระทำก็ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

เจตนาในการกระทำความผิดที่ปรากฏใน Destruction of Stocking Frames Act 1812 ได้แก่ การที่ผู้กระทำได้ทำลาย ทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินโดยจงใจและประสงค์ให้เกิดผลร้าย (Willfully and Maliciously) นอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษการกระทำที่เสียหายโดยไม่เจตนา ได้แก่ การทำให้ทรัพย์สินดังกล่าวเสียหายหรือถูกทำลายโดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวังหรือละเลยจนทำให้เกิดผลร้ายอีกด้วย

(4) โทษสำหรับความผิด

ความผิดฐานทำลายเครื่องจักรกล เครื่องจักรทอผ้า เครื่องนุ่มห่ม เป็นความผิดทางอาญาผู้กระทำต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต³⁹⁰ และการลงโทษโดยเนรเทศไปอยู่ที่ประเทศอาณานิคม อย่างไรก็ตาม หลังจากที่อังกฤษมีการตรากฎหมายขึ้นมากมายเพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบในหลายเรื่องจากการที่สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม อีกทั้งมีการยกเลิกกฎหมายหลายฉบับที่รัฐสภาของอังกฤษตราขึ้น (The Parliament of The United Kingdom) รวมทั้งมีการตรากฎหมายใหม่ขึ้นมา ทำให้ความผิดอาญาที่ตรานั้นไม่เป็นระบบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอังกฤษจึงมีความเห็นว่า ควรจัดรวบรวมกฎหมายให้เป็นหมวดหมู่มากขึ้นที่เรียกว่า Peel's Acts เพื่อรวบรวมพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นระหว่าง

³⁹⁰ Karly Walters (2004). "Law, "Terror", and the Frame-Breaking Act". University of London.

ค.ศ. 1826 จนถึงปี ค.ศ. 1832³⁹¹ ซึ่งส่วนมากเป็นพระราชบัญญัติที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญา รวมถึงการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับแทน The Black Act ค.ศ. 1723 และ Destruction of Stocking Frames Act 1812 ที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ออกมาเป็นพระราชบัญญัติที่รวมหลักเกณฑ์ในเรื่องของการทำให้เสียทรัพย์ที่เป็นหมวดหมู่มากยิ่งขึ้น จึงมีการตราพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ปี ค.ศ. 1861 (Malicious Damage Act 1861) เพื่อแทนที่บทบัญญัติที่ถูกยกเลิกไปก่อนหน้านี้³⁹²

4.2.4.2 Malicious Damage Act ค.ศ. 1861

Malicious Damage Act 1861 หรือพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 เป็นพระราชบัญญัติที่มีการตราขึ้นเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองทรัพย์สินโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติแรกของอังกฤษที่มีการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการกำหนดลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนาในการกระทำความผิด และกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงมากยิ่งขึ้น จากที่กฎหมายฉบับก่อน ได้แก่ The Black Act ค.ศ. 1723 และ Destruction of Stocking Frames Act 1812 มีการกำหนดโทษที่รุนแรงและไม่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ โดยพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ถือเป็นหนึ่งในการขยายต้นแบบที่คณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ของประเทศไทยนำมาเป็นต้นแบบในการแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และยกย่องบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 325 โดยนายประมวล สุวรรณศรี หนึ่งในคณะกรรมการได้หยิบยกตัวอย่าง “ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์” ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 360³⁹³ ได้แก่

“Arsenal, dockyard, articles in process of manufacture, bridge, tall bars cattle, other animal crops, and plantation electric fire, fences walls, hobbins, machinery, oil

³⁹¹ James Fitzjames Stephen, A History of the Criminal Law of England, Macmillan, and Co. London, (1883), Volume 2, p. 216 - 217.

³⁹² James Edward Davis. The Criminal Law Consolidation Statutes of the 24 & 25 of Victoria, Chapters 94 to 100

³⁹³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

*and mines, engines, monuments, plant vegetables, sea bank, canal banks, ships, telegraph tree, shrugs, work of arts*³⁹⁴

นอกจากนี้ ผู้ร่างยังได้นำคำว่า “Machinery” มาเป็นแบบร่างสำหรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 359 ได้แก่ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม

พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 จึงถือเป็นกฎหมายที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย เนื่องจากประเภทของทรัพย์สินหรือวัตถุแห่งการกระทำที่กฎหมายคุ้มครองมีการกำหนดขอบเขตให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงคุ้มครองทรัพย์สินที่ Destruction of Stocking Frames Act 1812 คุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินที่ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องจักร แต่มีการเพิ่มเติมทรัพย์สินหลายประเภทมากขึ้น เช่น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรและการประกอบอุตสาหกรรม ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 มีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ได้แก่ การทำลาย (destroy) หรือ ทำให้เสียหาย (injury) เช่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้ การทำให้เกิดระเบิด การพัง การขว้างปา การทลาย นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษการพยายามทำให้เสียทรัพย์สินในบางกรณี ได้แก่ การพยายามวางเพลิง การพยายามทำให้เกิดระเบิด การพยายามทำลายทรัพย์สินบางประเภท³⁹⁵ เช่น การพยายามที่จะทำลายอาคารด้วยดินปืน การพยายามทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่กองฟางหรือข้าวโพด การพยายามจุดไฟเผาหุ่นระเบิด หรือการพยายามทำลายระบบโทรเลข นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิด เช่น การทำลายทรัพย์สินในลักษณะที่เป็นการก่อจลาจล การทำลาย

³⁹⁴ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 432/226/2486.

³⁹⁵ Section 8,10,18,27 Malicious Damage Act 1861

ทรัพย์สินที่มีลักษณะรุนแรง เช่น การบุกรุกเพื่อเข้าไปทำลายทรัพย์สิน หรือการกระทำอันเป็นการกีดขวางการจราจรทั้งทางบกและทางน้ำ

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองมีการกำหนดขอบเขตที่เพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ หลังจากที่อังกฤษได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจจากการทำอุตสาหกรรมและการทำเหมืองแร่เพื่อนำไปใช้ในการปั่นกระแสไฟฟ้าสำหรับเป็นแหล่งพลังงาน สำหรับเครื่องจักรในโรงงาน อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่สำคัญของอังกฤษในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้แก่ การผลิตเครื่องนุ่งห่ม และการแปรรูปสินค้าการเกษตร เช่น ข้าวสาลี ข้าวโพด เพื่อนำมาบริโภคภายในประเทศ โดยวัตถุดิบส่วนมากจะมาจากประเทศที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ นอกจากการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาสาธารณูปโภคที่ช่วยในการขนส่งสินค้าก็เกิดขึ้นพร้อมกัน ทำให้มีการสร้างถนนหนทาง ทางหลวงเชื่อมต่อไปยังเมืองต่าง ๆ ทำให้เกิดทรัพย์สินประเภทใหม่ขึ้นมามากมาย ดังนั้น พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 จึงกำหนดขอบเขตการคุ้มครองทรัพย์สินเป็นประเภทและชนิดที่แตกต่างกันไป ดังนี้

(2.1) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้แก่ โบสถ์ วิหาร คริสตจักรหรือสถานที่สักการะของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า³⁹⁶

(2.2) อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ บ้าน สิ่งปลูกสร้างที่มีไว้เพื่ออยู่อาศัย ที่ประชุมและคลังสินค้า³⁹⁷

(2.3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรและอุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องจักรกล โรงงาน โรงสี เหมืองแร่ และถ่านหิน³⁹⁸

(2.4) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และ ปศุสัตว์³⁹⁹ ได้แก่ เรือกสวนไร่นา ยุ้งฉาง โรงเรือนที่ใช้หรือมีไว้ใช้สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การประมง หรือการจับปลา (สะพานปลา)

³⁹⁶ Section 1 Malicious Damage Act 1861

³⁹⁷ Section 2 Malicious Damage Act 1861

³⁹⁸ Section 3,15 Malicious Damage Act 1861

³⁹⁹ Section 16-18 Malicious Damage Act 1861

(2.5) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและยานพาหนะ⁴⁰⁰ ได้แก่ รถยนต์ เรือยนต์ รถไฟ หรือยานพาหนะอื่น ๆ ที่ใช้เครื่องยนต์

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

เจตนาในการกระทำความผิดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ได้แก่ การที่ผู้กระทำได้ทำลาย ทำให้เสียหาย ซึ่งทรัพย์สินโดยจงใจและประสงค์ให้เกิดผลร้าย (Willfully and Maliciously) กล่าวคือ ผู้กระทำต้องมีเจตนาชั่วร้ายและเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawfully) ในการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ การตัดต้นไม้ซึ่งทำให้เกิดขวางรางรถไฟหรือถนน การทำลาย หรือ การทำให้เสียหายซึ่งถนน ทางรถไฟ สัญญาณไฟ หรือการวางไม้บนรางรถไฟ โดยมีเจตนาที่จะขัดขวาง หรือโค่นล้มเครื่องยนต์ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต⁴⁰¹ ผู้ใดกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จงใจละเลย หรือละเลย ขัดขวางเครื่องยนต์หรือการขนส่งโดยใช้ทางรถไฟสายใด ๆ หรือเป็นตัวการร่วม ผู้สนับสนุน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี⁴⁰² นอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษการกระทำที่เสียทรัพย์สินโดยไม่เจตนา ได้แก่ การทำให้ทรัพย์สินดังกล่าวเสียหายหรือถูกทำลายโดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง หรือละเลยจนทำให้เกิดผลร้ายอีกด้วย

(4) โทษสำหรับความผิด

โทษสำหรับการกระทำความผิดตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ได้แก่ โทษจำคุก โทษกักขัง และโทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม มีการลงโทษอีกประเภทหนึ่ง คือ การถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นแรงงานซึ่งอาจเป็นการลงโทษควบคู่กับโทษจำคุกหรือโทษกักขังก็ได้ แม้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะเป็นกฎหมายที่สำคัญที่ครอบคลุมการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของอังกฤษที่มีการตราให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของอังกฤษที่เปลี่ยนแปลงไปและมีการบังคับใช้มาเป็นเวลาเกินกว่า 100 ปี อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตบางประการสำหรับการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ได้แก่

⁴⁰⁰ Section 35 Malicious Damage Act 1861

⁴⁰¹ Section 35 Malicious Damage Act 1861

⁴⁰² Section 36 Malicious Damage Act 1861

ประการแรก พระราชบัญญัติดังกล่าวมีการบัญญัติความผิดและบทลงโทษที่หลากหลาย ทำให้เกิดการทับซ้อนกันของความผิดทั้งภายในพระราชบัญญัติหลักและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ถือเป็นกฎหมายหลักที่บังคับใช้ในความผิดฐานทำให้เสียหาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีเป็นไปตาม Criminal Justice Administration Act 1914 โดยการกำหนดโทษในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้การบังคับโทษไม่มีความเหมาะสม

ประการที่สอง พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 มาตรา 51 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “ผู้ใดทำความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเกินกว่า 5 ปอนด์และกระทำผิดในตอนกลางวัน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี แต่หากได้กระทำในเวลากลางคืน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี”⁴⁰³ การดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 14 แห่ง Criminal Justice Administration Act 1914 โดยศาลแขวง (Magistrates Court) อาจจัดการกับกรณีใด ๆ ของความเสียหายที่เป็นอันตรายซึ่งมูลค่าความเสียหายไม่เกิน 20 ปอนด์ตามความเห็นของศาล หากศาลตัดสินว่ามีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ และถ้าหากความเสียหายเกิน 5 ปอนด์ ผู้กระทำอาจระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนและปรับไม่เกิน 20 ปอนด์ อีกทั้งหากความเสียหายไม่เกิน 5 ปอนด์ ให้จำคุกไม่เกินสองเดือนหรือปรับไม่เกิน 5 ปอนด์ นอกจากนี้ ศาลมีอำนาจเพิ่มเติมที่จะสั่งให้ผู้กระทำชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย แต่เนื่องจากสามารถดำเนินการได้เฉพาะกรณีที่ความเสียหายไม่เกิน 20 ปอนด์ และถ้าหากความเสียหายไม่เกิน 100 ปอนด์ศาลอาจปรับผู้เสียหายจาก 20 ปอนด์ได้ถึง 100 ปอนด์⁴⁰⁴ ดังนั้น กฎหมายฉบับดังกล่าว จึงมีการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของลักษณะการทำความผิด อีกทั้งอาจทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร

ประการที่สาม การพิสูจน์องค์ประกอบความผิดทางด้านจิตใจ (Mens Rea) มีความซับซ้อนเนื่องจากมีการใช้ศัพท์ทางเทคนิคในการบัญญัติ กล่าวคือ พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 กำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหายอันมีลักษณะกว้าง ๆ ได้แก่ การกระทำโดยจงใจ และประสงค์ให้เกิดผลร้าย (Willfully and Maliciously) อย่างไรก็ตาม

⁴⁰³ Section 51 Malicious Damage Act 1861

⁴⁰⁴ Malicious damage bill, HL Deb, 13 July 1964, vol. 260, p.55-63

ก็ตาม การทำให้เสียหายในบางกรณีผู้กระทำอาจมิได้มีเจตนาชั่วร้าย หากแต่กระทำลงไปด้วยความประมาทเลินเล่อหรือไม่ใช้ความระมัดระวัง ดังนั้น การกำหนดขอบเขตของเจตนาอย่างกว้างอาจมีแนวโน้มที่จะถูกตีความเพื่อขยายขอบเขตของความรับผิดชอบทำให้เสียหายให้เพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงควรกำหนดนิยาม และขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหายที่มีลักษณะชัดเจนขึ้น⁴⁰⁵

ประการที่สี่ เมื่อพิจารณาสถิติการตรวจสอบคดีในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของอังกฤษในช่วง ค.ศ. 1964-1968⁴⁰⁶ พบว่า ความผิดตามพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 มีอัตราส่วนคิดเป็นอัตราส่วนถึง 1 ต่อ 3 ของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งหมด มีเพียงไม่กี่คดีที่ผู้กระทำมีความผิดรับโทษจำคุกซึ่งส่วนมากผู้กระทำมีความผิดจะรับโทษปรับหรือทำทัณฑ์บน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้กระทำมีความผิดส่วนมากเป็นเยาวชนโดยเฉพาะในกลุ่มอายุน้อย (อายุต่ำกว่า 21 ปี) อีกทั้งภาระงานของผู้พิพากษาที่มีมากในเวลานั้น⁴⁰⁷ ดังนั้น การที่กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสม นอกจากจะทำให้เกิดความเดือดร้อนเกินสมควรแก่ผู้กระทำผิด ยังส่งผลกระทบต่อศาลและภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมาย อีกด้วย

จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ทำให้คณะกรรมการร่างกฎหมายของอังกฤษต้องการตราพระราชบัญญัติฉบับใหม่ขึ้นเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียหายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ต่อมาจึงมีการตราพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากข้อบกพร่องในกฎหมายฉบับเดิมที่ประกาศใช้ก่อนหน้านี้

4.2.4.3 Criminal Damage Act ค.ศ. 1971

พระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (Criminal Damage Act 1971) เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติถึงความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินรวมถึงการลอบวางเพลิง และยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมที่ตราขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1861 โดยมีการคุ้มครองทรัพย์สินในรายละเอียดที่เพิ่มมากขึ้นและคุ้มครองทรัพย์สินหลายประเภทมากขึ้น อีกทั้งมีการกำหนดนิยาม

⁴⁰⁵ The Law Commission, *Criminal law report on offence of damage to property* (Lord High Chancellor, The house of Commons, 23 July 1970), p. 17-18

⁴⁰⁶ Ibid., p. 2-3

⁴⁰⁷ Ibid., p. 25

และขอบเขตของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียหาย การกำหนดคำนิยามของทรัพย์สินที่กว้างขึ้น คณะกรรมการฯ ได้ตราพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในทรัพย์สิน (Property Interest) ของบุคคลให้หลุดพ้นจากการถูกทำลายหรือทำให้เสียหาย โดยได้บัญญัติสิทธิบางประการ นอกเหนือจากสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งแล้ว ยังคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินมิให้มีการขจัดสิทธิ์โดยการตราบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งประกอบด้วย ความผิดฐานทำให้เสียหายในบทรูปทั่วไป ความผิดฐานทำให้เสียหายที่ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักขึ้น เช่น การกระทำโดย ประการที่น่าจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดต้องระวาง โทษหนักขึ้น (Aggravated Factor) พระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 มี องค์ประกอบความผิด ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย

การกำหนดขอบเขตของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียหาย การกระทำอันเป็น การทำให้เสียหายตามกฎหมายอังกฤษได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 1(1) - (3)ของพระราชบัญญัติ ความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 ไว้ 3 กรณี ได้แก่ (1) การทำให้เสียหายโดยเจตนาหรือประมาท ต่อทรัพย์สินของผู้อื่น⁴⁰⁸ (2) การทำให้เสียหายโดยเจตนาหรือประมาทต่อทรัพย์สินของตนเองโดย ประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น⁴⁰⁹หรือโดยประการที่น่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ของผู้อื่น⁴¹⁰ และ (3) การทำให้เสียหายที่เป็นการวางเพลิงเผาทรัพย์สิน⁴¹¹ หากผู้กระทำได้กระทำความร บองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ผู้กระทำความผิดจึงมีความผิดฐานทำให้เสียหายตามพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971

เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบโครงสร้างความรับผิดชอบสองประการ (Bipartite System) ซึ่งส่วนมากมักใช้ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายสกุลคอมมอนลอว์ (Common law) โดยมีองค์ประกอบ 2 ข้อ ดังสุภาษิตที่ว่า “Actus non facit reum nisi mens sit rea” หรือ หลัก “การกระทำจะไม่เป็นความผิดถ้าไม่มีเจตนาชั่วร้าย” กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาก็

⁴⁰⁸ Section 1(1) Criminal Damage Act 1971

⁴⁰⁹ Section 1(2) (a) Criminal Damage Act 1971

⁴¹⁰ Section 1(2) (b) Criminal Damage Act 1971

⁴¹¹ Section 1(3) Criminal Damage Act 1971

ต่อเมื่อมีองค์ประกอบครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ ได้แก่ องค์ประกอบในด้านการกระทำ (Actus reus) และองค์ประกอบในด้านการความชั่วร้าย (Mens Rea) ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียหายตามพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ประการแรก องค์ประกอบในส่วนของด้านการกระทำ (Actus reus) ได้แก่ ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น เว้นแต่ การขู่ว่าจะทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินใด ๆ ที่เป็นของบุคคลอื่นหรือบุคคลที่สาม⁴¹² หรือการขู่ว่าจะทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของตนเองโดยรู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น หรือเพื่อที่จะทำลายหรือทำให้เสียหาย⁴¹³ กรณีเหล่านี้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบทำให้เสียหายด้วย แม้ทรัพย์สินที่ถูกทำลายหรือทำให้เสียหายนั้นจะเป็นของตนเองก็ตาม

ประการที่สอง ขอบเขตของการกระทำตามพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 ขอบเขตของการกระทำ ได้แก่ การกระทำใดๆ ด้วยวิธีการทำลาย (Destroy) หรือ การทำให้เสียหาย (Damage) ซึ่งขอบเขตของความเสียหายนั้นไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่แนวคำวินิจฉัยของศาลได้ระบุว่า ความเสียหายไม่ได้จำกัดเพียงแต่ความเสียหายทางกายภาพถาวรหรือชั่วคราวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงมูลค่าหรือประโยชน์ที่ลดน้อยถอยลงอย่างถาวร หรือชั่วคราว⁴¹⁴ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1.1) การทำให้เสียหาย (Damage) พิจารณาตามแนวคำวินิจฉัยของศาล ได้แก่ การกระทำความผิดที่ได้กระทำต่อทรัพย์สินก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย (Expense) ในการทำให้ทรัพย์สินนั้นกลับคืนสู่สภาพเดิม และทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้สอยทรัพย์สินนั้น ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นโดยถาวร หรือชั่วคราว⁴¹⁵

(1.2) การทำลาย (Destroy) ตัวอย่างเช่น การทุบอาคาร การฆ่าสัตว์ เฆาหนังสืออันได้กระทำต่อวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม หากการ

⁴¹² Section 2 (a) Criminal Damage Act 1971

⁴¹³ Section 2 (b) Criminal Damage Act 1971

⁴¹⁴ Morphitis v. Salmon [1990] Crim.L.R, p.48.

⁴¹⁵ Regina v. Whiteley [1991] 93 Crim. App. R. 25.

ทำให้ทรัพย์สินเสียหายนั้นไม่ถึงขนาดเป็นการทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมประโยชน์หรือเสื่อมค่าต่อย่อมถือว่าไม่เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน เพราะไม่เกิดความเสียหาย

ประการที่สาม การทำให้เสียทรัพย์สินนั้นต้องเป็นการกระทำโดยปราศจากข้ออ้างอันชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ผู้กระทำไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะกระทำ (without lawful excuse)⁴¹⁶ อย่างไรก็ตาม หากในขณะนั้น ผู้กระทำเชื่อโดยสุจริตว่าผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นยินยอม ได้รับความยินยอม หรือจะยินยอม ถ้าหากเจ้าของนั้นทราบและอนุญาตให้ทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินนั้นได้ รวมถึงการทำให้เสียหาย หรือทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อป้องกันทรัพย์สินซึ่งเป็นของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเพื่อป้องกันสิทธิประโยชน์เหนือทรัพย์สินนั้น ทั้งนี้เพียงแต่ผู้กระทำเชื่อว่าจะมีความเสี่ยงที่ทรัพย์สินของตนเองจะตกอยู่ในอันตรายเพียงพอ แม้ว่าในทางข้อเท็จจริงทรัพย์สินนั้นจะมีได้ตกอยู่ในอันตรายก็ตาม ย่อมต้องถือว่าผู้กระทำมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะกระทำการเช่นนั้น และได้รับการคุ้มครองจากความเชื่อโดยสุจริตของตน

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินนั้นต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น (belonging to another) และต้องเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(2.1) ทรัพย์สินที่มีการครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน กล่าวคือ ต้องมีการควบคุมและครอบครองทรัพย์สินนั้นทางกายภาพ

(2.2) ทรัพย์สินซึ่งมีสิทธิครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน

(2.3) ทรัพย์สินซึ่งมีภาระติดพันเหนือทรัพย์สินนั้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษมิได้ปรากฏแนวความคิดการกำหนดราคาทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ แต่เมื่อพิจารณาจากแนวคำวินิจฉัยของศาลพบว่า แม้ความเสียหายจะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินที่มีราคาเพียงเล็กน้อย หากผู้เสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำให้ทรัพย์สินนั้นกลับคืนสู่สภาพเดิมไม่ว่าค่าใช้จ่ายนั้นจะมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ผู้กระทำต้องรับผิดชอบทำให้เสียทรัพย์สิน⁴¹⁷ ตัวอย่างเช่น จำเลยเดินลัดสนามหญ้าของผู้เสียหายโดยเดินลงบนพื้นหญ้าอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ ในการที่โจทก์จะต้องฟื้นฟูให้สนามหญ้างกลับสู่สภาพเดิมเป็นเงิน 6 เหรียญ จำเลย

⁴¹⁶ Section 5 Criminal Damage Act 1971

⁴¹⁷ Gay ford v. Chandler (1898)

กระทำผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หรือหากการกระทำของจำเลยก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายและก่อความไม่สะดวกแก่หน่วยงานท้องถิ่นดังกล่าวในการแก้ไขให้ทรัพย์นั้น ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม จำเลยย่อมต้องรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์⁴¹⁸ นอกจากนี้ การทำให้เสียหายหรือทำลายซึ่งทรัพย์นั้นจะต้องกระทำต่อทรัพย์มีรูปร่างเท่านั้นไม่รวมทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง แต่ความเสียหายนั้นไม่จำเป็นต้องปรากฏเป็นรูปร่าง

(3) เจตนาในการกระทำผิด

เจตนาในการกระทำผิดหรือองค์ประกอบในส่วนของจิตใจ (Mens Rea) พระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) มาตรา 1(1) กำหนดให้ผู้ที่ทำให้เสียหายหรือทำลายทรัพย์นั้นต้องรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา (Intention) หรือ ประมาทโดยจงใจ (Recklessness) การกระทำโดย “เจตนา” (Intention) ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า จำเลยเจตนาที่จะกระทำ หรืองดเว้นการกระทำจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์นั้นขึ้น โดยเจตนามุ่งหมายให้ทรัพย์ของผู้อื่นเสียหาย ถ้าผู้กระทำเชื่อโดยสำคัญผิดว่าทรัพย์นั้นเป็นของตนเอง ต้องถือว่าผู้กระทำขาดเจตนาในการกระทำผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

การกระทำโดยประมาทโดยจงใจ (Recklessness) ต้องพิจารณาว่า (1) พฤติการณ์ประกอบกรกระทำ กล่าวคือ ในขณะที่กระทำนั้น ผู้กระทำได้ตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีอยู่ว่าการกระทำนั้นจะเกิดความเสียหายขึ้นหรือไม่ และ (2) ผลของการกระทำเมื่อเขาตระหนักถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและในสถานการณ์ที่คาดหมายได้ อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุด ผู้กระทำตัดสินใจยอมรับความเสี่ยงว่าจะเกิดภัยโดยลงมือกระทำ การกระทำของผู้กระทำอาจเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยประมาทโดยจงใจ⁴¹⁹

⁴¹⁸ Hardman v. Chief Constable for Aron and Somerset (1986)

⁴¹⁹ R v G (2003) - Recklessness in Criminal Law [Internet]. November 2013. [Accessed 12 September 2022]; Available from: <https://www.lawteacher.net/cases/r-v-g-recklessness.php?vref=1>.

(4) โทษสำหรับความผิด

การกำหนดโทษในความผิดฐานทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นตามพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) สามารถพิจารณาองค์ประกอบได้ดังต่อไปนี้

(4.1) การทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเจตนา หรือประมาทโดยจงใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี⁴²⁰

(4.2) การทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมาย ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของผู้อื่นไม่ว่าโดยเจตนา หรือประมาทโดยจงใจ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต⁴²¹

(4.3) การทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมาย ด้วยวิธีการวางเพลิงไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทโดยจงใจต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต⁴²²

(4.4) การชู่ว่าจะทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น หรือชู่ว่าจะทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของตนเองโดยรู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี⁴²³

(4.5) การครอบครองสิ่งใดโดยปราศจากมูลอันจะอ้างตามกฎหมาย หรือโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของเพื่อจะทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น หรือเพื่อจะทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของตนเองโดยรู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี⁴²⁴

⁴²⁰ Section 4 (2) Criminal Damage Act 1971

⁴²¹ Section 4 (1) Criminal Damage Act 1971

⁴²² Section 4 (1) Criminal Damage Act 1971

⁴²³ Section 4 (2) Criminal Damage Act 1971

⁴²⁴ Section 4 (2) Criminal Damage Act 1971

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 ยังมีการกำหนดเหตุ
ฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียหาย ได้แก่ การทำให้เสียหายโดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายแก่
ผู้อื่น⁴²⁵ การทำให้เสียหายโดยการวางเพลิง⁴²⁶ หรือการทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินโดยมี
มูลเหตุจูงใจมาจากความเกลียดชังทางเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว⁴²⁷

⁴²⁵ Section 1 (2) (b) Criminal Damage Act 1971

⁴²⁶ Section 1 (3) (b) Criminal Damage Act 1971

⁴²⁷ Section 30 of the Crime and Disorder Act 1998

ตารางที่ 4 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย						
ยุค	กฎหมายที่สำคัญ	ลักษณะของกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ	ลักษณะของทรัพย์สิน	เจตนา	โทษสำหรับความผิด
ยุคกฎหมาย ก่อนสมัยใหม่	พระราชบัญญัติ มินสเตอร์ ค.ศ. 1275 (The First Statute of Westminster 1275)	พระมหากษัตริย์มุ่งเน้นการ แก้ไขสถานการณ์ของ อาณาจักรที่กำลังประสบกับ ปัญหาความไม่สงบสุขของคา สนจักร นักบวช และ พระสังฆราชไม่ได้รับการดูแล อย่างเหมาะสม ไม่มีการรักษา กฎระเบียบและใช้ธรรมเนียมปฏิบัติ น้อยลง อีกทั้งผู้กระทำผิดได้รับ โทษน้อยกว่าสมควร	การเคลื่อนไหวร่างกายโดยการกระทำ ใดๆอันเป็นการทำลายทรัพย์สิน โดยตรง เช่น การเผา การลอบ วางเพลิง การตัดต้นไม้ หรือการทำ ร้ายสัตว์	1. ทรัพย์สินของ ศาสนจักร นักบวช และพระสังฆราช 2. ทรัพย์สินของผู้อื่นที่ผู้อื่นใช้ ประโยชน์หรือใช้สอย 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ เกษตรกรรม เช่น ต้นแอปเปิล ต้นแพร์ และไม้ผลอื่นๆ	เจตนาของการทำให้เสีย ทรัพย์สิน คือ การที่ผู้กระทำรู้มี เจตนาชั่วร้าย (Mens Rea) ที่ ต้องการให้เกิดอันตรายแก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น	1. ลงโทษแก่เมื่อตัวร่างกาย ของผู้กระทำ 2. กฎหมายกำหนดเหตุ ยกเว้นโทษสำหรับมูลเหตุ ใจบางประการ เช่น หากการ กระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อ ประโยชน์ของคณะสงฆ์ หรือ ศาสนจักร
	พระราชบัญญัติ มินสเตอร์ ค.ศ. 1548	มุ่งเน้นการตรากฎหมาย เกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสีย ทรัพย์สินที่ชัดเจนยิ่งขึ้นโดย กำหนดความชั่วร้ายที่สมควร ได้รับการลงโทษ แต่เปลี่ยนการ	การทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ การเผา โคจรไม่เข้าของสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการ ก่อสร้างบ้าน การทำลายเขื่อนหรือ สระน้ำ ,การเผาชื่อเสียงและเกียรติที่ บรรทุกถ่านหินหรือสิ่งของ อื่น ๆ, การ	1. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับครัวเรือน 2. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อ สาธารณประโยชน์ เช่น เขื่อน, สระ น้ำ, 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ	เจตนาของการทำให้เสีย ทรัพย์สิน คือ การที่ผู้กระทำรู้มี เจตนาชั่วร้าย (Mens Rea) ที่ ต้องการให้เกิดอันตรายแก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น	1.โทษจำคุก 2. โทษปรับ

		ลงโทษใหม่ให้ความพหุคูณ โทษร้าย	แผนกองไม้ที่ตัดโค่นและเตรียมการ สำหรับ การตัดโค่นของสัตว์, การตัด ต้นแอปเปิล ต้นแพร์ และไม้ผลอื่น ๆ	โทษประหารชีวิต และ บทลงโทษดังกล่าวนำไปใช้ กับผู้ที่กระทำความผิดฐาน พยายาม ผู้สนับสนุน หรือ เป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิด
	Black Act ค.ศ. 1723	ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิด สถานการณ์ที่ชาวผิวสีมีการบุกรุกป่า และลอบล่าสัตว์กับ เจ้าของที่ดินที่ท้องถิ่นอย่าง แพร์หลาย เกิดการกำหนด ความผิดอาญามากกว่า 200 ฐานความผิด เพื่อลงโทษ ผู้กระทำผิดที่มีความรุนแรงให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	1.การลอบวางเพลิง เช่น การเผาไหม้ หรือการคุกคามโดยการเผาองหญ้า 2.การทำร้ายสัตว์ เช่น การฆ่กวาง การฆ่าปลา, การทำลายบอบปลา, การ ทำร้ายหรือฆ่าโคกระบือ หรือการ ทำลายต้นไม้ที่ปลูกบนถนน	เจตนามุ่งร้ายให้วัตถุแห่งการ กระทำนั้นสูญหายหรือถูก ทำลาย และการกระทำ ดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือการ ลักลอบ
ยุคกฎหมาย สมัยใหม่ (หลังปฏิวัติอุตสาหกรรม)	The Destruction of Stocking Frames Act 1812 หรือ	ยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรม เกิดสถานการณ์ความรุนแรง ของลัทธิลูดีตีสม (Luddism) ที่ ทีวีความรุนแรงขึ้น เกิดการ ทำลายเครื่องจักรเป็นจำนวนมากในหลายโรงงาน จึงมีการ	ทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการการ อุตสาหกรรมการผลิต เช่น เครื่องจักร เครื่องจักรกล เครื่องทอผ้า และวัสดุอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน รวมถึงวัตถุดิบที่ใช้ในโรงงาน	1.โทษจำคุก 2. โทษกักขัง 3. โทษปรับตามกฎหมายพหุคูณ และความร้ายแรงของการ กระทำความผิด 4. การถูกเกณฑ์ให้ไปเป็น

Frame-Breaking Act 1812	ตรากฎหมายเพื่อยับยั้งการกระทำดังกล่าว				แรงงาน 5.การลงโทษควบคู่กับโทษจำคุก หรือโทษกักขัง
The Malicious Damage Act ค.ศ.1861	1.มุ่งแก้ไขปัญหาการตรากฎหมายที่ซ้ำซ้อนซึ่งกันและกัน การปฏิวัติอุตสาหกรรม 2.รวบรวมกฎหมายให้เป็นหมวดหมู่มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง 3.รวบรวมประมวลทรัพย์สินจากที่บัญญัติแยกกันไปมารวบรวมให้เป็นระบบ 4. เป็นกฎหมายที่ประเทศไทยนำมาเป็นต้นแบบในการร่างประมวลกฎหมายอาญา	1.การทำลาย (destroy) 2. การทำให้เสียหาย (injury) 3. การทำให้เกิดเพลิงไหม้ 4. การทำให้เกิดระเบิด 5. การพัง การขวางกั้น การทำลาย 6. การพยายามทำให้เสียหาย 7. การกำหนดพฤติการณ์ประกอบกรกระทำผิด	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ 2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 3. ทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการการอุตสาหกรรม เช่น เครื่องจักร 4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม 5. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น ยวดยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง	1.กระทำโดยจงใจและประสงค์ให้เกิดผลร้าย (wilfully and maliciously) 2. การกระทำให้เสียหายโดยไม่เจตนา เช่น การจงใจลละเลย หรือลละเลย	1.โทษจำคุก 2. โทษกักขัง 3. โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด 4. การถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นแรงงาน

Criminal Damage Act ค.ศ. 1971	<p>1. มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินในรายละเอียดที่เพิ่มมากขึ้นและคุ้มครองทรัพย์สินหลายประเภทมากขึ้น</p> <p>2. กำหนดขอบเขต หรือค่าจำกัดความของงการทำให้เสียทรัพย์สิน</p> <p>3. มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ทรัพย์สิน (Property interest) ของบุคคล</p> <p>4. กำหนดสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง</p>	<p>1. การทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเจตนา หรือประมาทโดยจงใจ</p> <p>2. การวางเพลิงเผาทรัพย์สินไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาท</p> <p>3. การขู่ว่าจะทำให้เสียทรัพย์สิน</p> <p>4. การทำให้เสียทรัพย์สินโดยการที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น</p>	<p>ทรัพย์สินของผู้อื่น (belonging to another) ได้แก่ ทรัพย์สินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ทรัพย์สินที่มีการครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน กล่าวคือ ต้องมีการควบคุม ครอบครอง หรือ ครอบครองทรัพย์สิน</p> <p>(2) ทรัพย์สินที่มีสิทธิครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน หรือ</p> <p>(3) ทรัพย์สินซึ่งมีการตีพิมพ์เหนือทรัพย์สิน</p>	<p>1. การกระทำโดยเจตนา (intention)</p> <p>2. ประมาทโดยจงใจ (recklessness)</p>	<p>1. โทษจำคุก</p> <p>2. โทษปรับตามพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด</p>
-------------------------------------	--	--	---	---	--

4.3 วิวัฒนาการความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศอินเดีย

อารยธรรมอินเดียเป็นอารยธรรมที่มีอิทธิพลต่อหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนไทยในสมัยโบราณก็ได้รับอิทธิพลมาจากอารยธรรมอินเดียเช่นกันไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมาย โดยปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่อ่อนสมัยกรุงสุโขทัยจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์จนมาถึงกฎหมายตราสามดวง กฎหมายอาญาอินเดียมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานไปพร้อมกับประวัติศาสตร์อินเดีย นอกจากนี้กฎหมายอินเดียส่วนใหญ่มีวิวัฒนาการมาจากกฎหมายจารีตประเพณีและคำสอนทางศาสนาจนนำไปสู่การรวบรวมกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและได้นำกฎหมายมาประมวลไว้เป็นอย่างดีเช่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายอาญา แม้ว่าประวัติศาสตร์กฎหมายของอินเดียที่ได้รับการที่บันทึกจะเริ่มต้นเฉพาะในยุคพระเวท แต่ก็เป็นที่เชื่อกันอย่างกว้างขวางว่าอินเดียสมัยโบราณมีระบบกฎหมายบางอย่างเกิดขึ้นตั้งแต่ในยุคสำริดและอารยธรรมหุบเขาอินดัส ทำให้ระบบกฎหมายของอินเดียเป็นหนึ่งในระบบกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดของโลกจนมีการกล่าวว่าเป็นกฎหมายที่เป็นกฎหมายชั้นสูงยิ่งกว่ากฎหมายโรมันเสียอีก⁴²⁸

ในบทนี้จะศึกษาประวัติศาสตร์อินเดียเพื่อให้เห็นถึงเหตุการณ์ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงกฎหมายอาญา โดยเฉพาะในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์นั้นวิวัฒนาการตามปัจจัยดังกล่าว เพื่อให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายและองค์ประกอบของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ ลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนา และโทษ โดยองค์ประกอบดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ในการศึกษาวิวัฒนาการความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศอินเดีย จึงแบ่งการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายเป็นสองช่วง กล่าวคือ ช่วงยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ หรือก่อนการปฏิรูปกฎหมาย (Pre-Modern Law) และยุคกฎหมายสมัยใหม่ หรือช่วงภายหลังการปฏิรูปกฎหมาย (Modern Law) โดยจะพิจารณาช่วงเวลาการปฏิรูปกฎหมายอาญาเป็นจุดเปลี่ยน

4.3.1 ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ของอินเดีย

อารยธรรมอินเดียเป็นหนึ่งในแหล่งกำเนิดอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ในช่วง 2700 ถึง 1500 ปีก่อนคริสตกาลโดยเริ่มต้นที่อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ (Indus

⁴²⁸ Albert Swindlehurst, "Hindu Law and Its Influence," *The Yale Law Journal*, Vol. 27, No. 7 (1918), p.857

Civilization) หรือ อารยธรรมฮาร์ปปา (Harappa Culture) ต่อมาชนเผ่าอารยัน (Aryans) ได้บุกเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินเดียในช่วง 1500 ถึง 500 ปีก่อนคริสตกาล มีผลทำให้วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุเสื่อมลง หลังจากที่ชาวอารยันได้เข้ามาตั้งรกรากในอินเดียพวกเขาได้ใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาหลัก และได้แบ่งลำดับชนชั้นออกเป็นสามชนชั้น ได้แก่ พราหมณ์ กษัตริย์ และบุคคลทั่วไป ส่วนชาวพื้นเมืองเชื้อสายฮาร์ปปาที่หลงเหลืออยู่ในดินแดนนั้นชาวอารยันมองว่าเป็นชนชั้นต่ำ ชาวอารยันจึงจัดกลุ่มพวกคนกลุ่มนั้นเป็นชนชั้นทาส (Dass) หรือทัสยู (Dasyus) ระบบการแบ่งชนชั้นเหล่านี้ต่อมาได้พัฒนาไปเป็นการจัดกลุ่มวรรณะ⁴²⁹ พิจารณาได้เป็นยุคอินเดียบราหฺม และยุคสมัยมุสลิมปกครองดังนี้

4.3.1.1 ยุคอินเดียบราหฺม

กฎหมายฮินดูเป็นหนึ่งในระบบกฎหมายที่มีลักษณะเด่นเนื่องจากการเรียงเรียงที่ไม่เหมือนระบบกฎหมายอื่น ประกอบกับมีการใช้นโยบายทางการเมืองและรูปแบบทางสังคมที่เป็นค่านิยมของอินเดียบราหฺม กฎหมายฮินดูเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงจารีตประเพณีทางกฎหมายและสำนักทางความคิดของนักปราชญ์อินเดียมัยโบราหฺม จุดมุ่งหมายหลักของกฎหมายในยุคเวทคือ การรักษา "ธรรมะ (Dharma)" ซึ่งหมายถึง ความชอบธรรมในการที่บุคคลมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามหลักธรรมะหน้าที่ตามกฎหมายและหน้าที่ทางศาสนา ไม่เพียงแต่รวมถึงกฎหมายและกระบวนการของศาลเท่านั้น แต่ยังมีกิจกรรมของมนุษย์ที่หลากหลาย เช่น การทำให้บริสุทธิ์ตามพิธีกรรม ระบบสุขอนามัยส่วนบุคคล และรูปแบบการแต่งกาย

กฎหมายเป็นการกำหนดคำสอนทางศาสนาและสำนักความคิดปรัชญาทางกฎหมายซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวท (Vedas) คัมภีร์อุปนิษัท (Upanishads) และตำราทางศาสนาอื่น ๆ ซึ่งปฏิบัติโดยบุคคลจากสำนักปรัชญาฮินดู ต่อมาสำนักของพระพุทธศาสนาเข้ามา กฎหมายที่ใช้ในอินเดียในสมัยนี้มีการใช้ที่แตกต่างไปยังหลากหลายภูมิภาค สมัยราชวงศ์โมริยะ (Maurya) ในช่วง 321-185 ปีก่อนคริสตกาล และสมัยราชวงศ์โมกุล (Mughals) ในช่วงศตวรรษที่ 16-19 ได้ปรากฏการใช้ระบบศาลเพื่อพิจารณาอรรถคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย⁴³⁰

⁴²⁹ "Indian Legal System - History Development and Structure," [Online] Accessed: 5 May 2022. Available from: http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/50982/9/09_chapter%202.pdf

⁴³⁰ Central Board of Secondary Education, "Historical Evolution of the Indian Legal System," [Online] Accessed: 5 May 2022. Available from: http://cbseacademic.nic.in/web_material/doc/Legal_Studies/XI_U3_Legal_Studies.pdf

พัฒนาการของกฎหมายอาญาในกฎหมายฮินดู แม้กฎหมายฮินดูจะไม่ได้เป็นพื้นฐานในการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันของอินเดีย (Indian Penal Code ค.ศ. 1860) แต่กฎหมายฮินดูเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อประเทศอินเดียในสมัยโบราณ⁴³¹ กฎหมายอาญาฮินดูเป็นกฎหมายที่มีวิวัฒนาการจากจุดเริ่มต้นเล็กๆจนพัฒนาไปสู่ระบบกฎหมายหนึ่งที่มีความก้าวหน้า ถึงแม้ว่าในบางประเด็นจะมีข้อบกพร่องบางประการ กล่าวคือ ไม่ทราบที่มาชัดเจนว่าเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใดเพราะหลายๆ ตำราที่ศึกษากฎหมายฮินดูบอกระยะเวลาเริ่มต้นไม่ตรงกัน กฎหมายอาญาที่ปรากฏก่อนกฎหมายของมनु (Laws of Manu) อยู่ในส่วนของ Gautama, Vasistha, Apastamba และ Baudhayana ซึ่งปรากฏพื้นฐานของกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของความเหมาะสมของการบัญญัติและแนวคิดในการลงโทษ แต่เมื่อกฎหมายเหล่านี้ได้พัฒนาเป็นกฎหมายของมनु แนวคิดของกฎหมายอาญาและแนวคิดในการลงโทษได้มีความชัดเจนขึ้น บทบัญญัติจำนวนมากมีความซับซ้อนตามขั้นชั้นทางสังคม การลงโทษที่มีความรุนแรง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่ชนชั้นปกครองต้องการควบคุมสังคมให้มีความสงบเรียบร้อยผ่านกฎหมายที่มีความเข้มงวด โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่มาจาก การลงโทษในทางศาสนาโดยมีอิทธิพลมาจากกฎของพระวิษณุ (Vishnu Law)

กฎหมายของมनुต่อมาได้พัฒนาโดยผสมผสานแนวคิดของชานักยา (Yagnavalkya) หรือวิษณุคุปตา (Vishnugupta) นักปราชญ์หรือนักคิดทางด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในช่วง 321 – 184 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งตรงกับช่วงพระเจ้าจักรพรรดิอชัฏกษัตริย์องค์แรกแห่งราชวงศ์โมริยะ หลังจากทรงยึดครองดินแดนจากแคว้นมคธจนไปถึงชมพูทวีปให้เป็นปึกแผ่นภายใต้จักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ ต่อมาในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (Asoka the Great) ในช่วง 272 ปีก่อนคริสตกาล เกิดสงครามนองเลือดกับชาวกลิงคราชฎร์ เพื่อพิชิตอาณาจักรใกล้เคียง จนต่อมาทำให้ชาวเมืองหรือทหารต้องหลบหนีมาตั้งถิ่นฐานกับคนพื้นเมืองโดยนำอารยธรรมอินเดียเข้ามาเผยแพร่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเหตุการณ์นี้ถือเป็นหนึ่งในสมมติฐานของการเกิดดินแดนของประเทศไทยอีกด้วย⁴³² พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและ

⁴³¹ Ramaprasad Das Gupta, "Development of Hindu Criminal Law," in *Crime And Punishment In Ancient India* (Calcutta: Book Company, 1930). p. 1-2

⁴³² ตีจื่อ ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 23

ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาปกครองดินแดนของตน เห็นได้จากการส่งธรรมทูตไปเผยแผ่ศาสนา พุทธยังดินแดนต่าง ๆ รวมถึงดินแดนไทยซึ่งตรงกับสมัยทวารวดี แนวคิดในการลงโทษในกฎหมาย อาญาในยุคนี้จึงมีมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น จากเดิมกฎหมายของมनुในความผิดเล็กน้อยแต่การลงโทษ เป็นการลงโทษประหารชีวิตถูกแทนที่ด้วยการกำหนดโทษปรับ ปราบกฏแนวคิดในการคุ้มครองชีวิต สัตว์นั้นค่อนข้างชัดเจน การลงโทษในความผิดหลายฐานได้ถูกยกเลิกแม้กระทั่งการฆ่าหนอนโดยไม่ จำเป็น มีความเป็นเสรีนิยมและมนุษยธรรมมากขึ้น

แนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินของกฎหมายฮินดูปรากฏในคัมภีร์ ธรรมศาสตร์ (Dharmasastra) ซึ่งได้กล่าวถึงที่มาของการที่บุคคลจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินมี 2 แนวความคิด แนวคิดแรกเป็นการแบ่งตาม กันตมาธรรมศาสตร์ (Gantama-Dharmasutra) บ่อเกิด ของการครอบครองทรัพย์สินมี 4 ประการ ได้แก่ ทางมรดก การซื้อขาย การแบ่งส่วน การยึดถือ หรือ การค้นพบ ส่วนแนวคิดการแบ่งของมานวธรรมศาสตร์ หรือ มนุธรรมศาสตร์ (Manava-Dharmasutra) บ่อเกิดของการครอบครองทรัพย์สินมี 7 ประการ ได้แก่ การได้มาโดยทางมรดก การ แสวงหา การซื้อขาย การพิชิต การลงทุน การทำงาน และการให้โดยเสนหา⁴³³ กฎหมายฮินดูได้วาง หลักการครอบครองทรัพย์สินไว้ว่า สิทธิในการเป็นเจ้าของจะต้องถูกตรวจสอบ ไม่ได้พิจารณาจากการ สังเกตตามธรรมชาติ แต่ต้องใช้ “ศาสตร์” (Sastra) เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ถึงจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ นั้นเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงและได้รับการคุ้มครองจากการเอาไปซึ่งทรัพย์สิน⁴³⁴ ดังนั้นการเป็น เจ้าของกรรมสิทธิ์จึงต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับ จึงจะเป็นการครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วย กฎหมาย ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามกฎหมายฮินดู หรือคัมภีร์มนุธรรมศาสตร์มีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามกฎหมายฮินดูถือว่าเป็นอาชญากรรมชั่วร้าย (Sahasa or Heinous Crime) แม้ในอดีตไม่ได้มีการแยกความผิดฐานโจรกรรมและการทำให้เสีย ทรัพย์สินออกจากกัน แต่ลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ การกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงอันเป็น การทำลาย การทำให้เสียหาย การใช้กำลัง หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ต่อตัวทรัพย์สิน เช่น การทำให้น้ำ

⁴³³ "Persons and things (svatva)," in *The Spirit of Hindu Law*, ed. Jr Donald R. Davis (Cambridge: Cambridge University Press, 2010). p. 90

⁴³⁴ Julius Jolly, *Hindu Law and Custom* (Calcutta: Greater India Society, 1928), p. 198

หรือทางสาธารณะเปลี่ยนทิศทาง หรือขัดขวางทิศทางของน้ำ อันเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นการกระทำที่สมควรถูกลงโทษและเป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย⁴³⁵ นอกจากนี้ตามกฎหมายมนูธรรมศาสตร์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์นั้น ให้หมายรวมถึงการวางเพลิงเผาทรัพย์ด้วย โดยการวางเพลิงเผาทรัพย์มีโทษสูงสุดคือประหารชีวิต สำหรับจุดไฟเผาทุ่งนา ทุ่งหญ้า บ้าน ป่าไม้ แต่ถ้าผู้กระทำเป็นหญิงต้องรับโทษหนักโดยการถูกขว้างขว้างทำร้าย โดยให้หญิงนั้นต้องทนทุกข์กับบาดแผลที่แขนขาก่อนจะถูกส่งไปยังขว้างขว้างซึ่งเป็นการลงโทษที่ป่าเถื่อนอย่างมาก⁴³⁶

นอกจากการกระทำโดยการใช้แรงทางกายภาพกระทำต่อทรัพย์สินโดยตรงแล้ว คัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ ยังได้กำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์โดย “ละเว้น” เป็นการกระทำความผิดทางอาญาด้วย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้ประชาชนต้องมีหน้าที่ในการปกป้องรักษาและดูแลสังคมไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทางกฎหมาย ได้แก่ ผู้ใดได้ทราบว่ามีหมู่บ้านกำลังถูกปล้นสะดม หรือทรัพย์สินสาธารณะกำลังถูกทำลายแล้วไม่แจ้งต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด⁴³⁷

ข้อสังเกตอีกประการที่น่าสนใจของบทบัญญัติในคัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ ได้แก่ การใช้หลักว่าด้วยความร้ายแรงของการกระทำ (Harm Principle) หรือการป้องกันภัยอันตรายจากการกระทำความผิดอาญา ได้แก่ การขว้างปาสิ่งของที่อาจเป็นอันตรายต่อที่อยู่อาศัยของผู้อื่น เช่น ฐพิช ต้องระวางโทษปรับ 12 ปานะ แต่ถ้าหากการขว้างปาดังกล่าวอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์ ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น⁴³⁸

⁴³⁵ Yagnavalkya Smriti Cited in Ramaprasad Das Gupta, Crime and Punishment in Ancient India (Calcutta: Book Company, 1930), p. 110

⁴³⁶ Ibid.,

⁴³⁷ Ibid., p.14

⁴³⁸ Section 197 The Law of Manu

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

คัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ (The Law of Manu) มีการกล่าวถึงหลักกฎหมายทั่วไปสำหรับการทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยมีการกำหนดโทษตามพฤติการณ์และความร้ายแรงในแต่ละกรณี ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินปรากฏอยู่หลายหมวดตามประเภทและลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง โดยสามารถแยกเป็นหมวดความผิดได้ดังต่อไปนี้

(2.1) ความผิดต่อรัฐและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์

สมัยโบราณอินเดียเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์เป็นความผิดที่มีโทษรุนแรง เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในช่วงยุคโบราณถึงยุคกลาง ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในความผิดต่อรัฐและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์เรียกว่า มนูและมัตสยาปุราณะ (Manu and Matsya Purana) ได้กล่าวถึงการกระทำต่อสมบัติของราชวงศ์ เช่น ช้าง หรือม้าของพระองค์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต⁴³⁹

(2.2) ความผิดต่อทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

กฎหมายอินเดียมีการกล่าวถึงการทำลายทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ยกตัวอย่าง ความผิดฐาน “ละเว้น” ทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยกระทำต่อทรัพย์สินบางประเภท ได้แก่ เชื้อน (Hita) หรือทางหลวง ผู้กระทำต้องถูกระวางโทษขับไล่ออกจากเมือง⁴⁴⁰ และการกระทำอันเป็นการขัดขวางการจราจร การทำลายหรือการทำให้เสียหายแก่ที่กักเก็บน้ำ สำหรับการเทน้ำออกจากที่กักเก็บน้ำ หรือกีดขวางการไหลของน้ำ กฎหมายของมนูได้กำหนดให้กรณีมีการทำลายเชื้อนถั่ง (taragbhedakam) ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษประหารชีวิตโดยการถูกนำไปถ่วงน้ำหรือโดยวิธีอื่นใด แต่ถ้าผู้กระทำผิดได้ซ่อมแซมความเสียหายนั้น จะต้องถูกปรับเป็นค่าปรับขั้นสูงสุดตามกฎหมายอินเดีย อีกทั้งตามคำกล่าวของ Kautilya ถ้าผู้ใดทำลายเชื้อนของถั่งซึ่งมีน้ำเต็มถึง ผู้ผู้นั้นจะต้องจมน้ำตายในถั่งนั้น แต่ถ้าไม่มีน้ำในถั่งนั้น (Anudakam) ให้ชดใช้ค่าเสียหาย สำหรับการทำลายบ่อน้ำและคันกันถั่งได้กำหนดโทษปรับ 800 ปานะ ส่วนการผันน้ำผู้กระทำต้องรับโทษประหาร

⁴³⁹ Section 275, 280 The Law of Manu

⁴⁴⁰ Section 274 The Law of Manu

ชีวิตโดยการถูกนำไปถ่วงน้ำเพราะขวางทางน้ำ แต่ถ้าเป็นการผันน้ำให้ไหลไปอีกช่องทางหนึ่งผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุก 1 เดือน⁴⁴¹

(2.3) ความผิดต่อศาสนา

กฎหมายฮินดูมีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับศาสนา เนื่องจากมีการปฏิรูปศาสนาและมีศาสนาใหม่เกิดขึ้น (พระพุทธศาสนา) แต่แนวความคิดดั้งเดิมของศาสนาฮินดู คือ พระเจ้าเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของมนุษย์ อีกทั้งแนวความคิดเรื่องการกำเนิดจนถึงการตายของมนุษย์มีความยึดโยงกับศาสนาทำให้คัมภีร์พระเวทเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และห้ามมิให้ผู้ใดมาทำลาย โทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับศาสนาถือเป็นโทษที่มีความรุนแรงเช่นกัน หากมีการทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ ได้แก่ วัด วิหาร รูปแทนของพระเจ้าต้องระวางโทษปรับ⁴⁴² อย่างไรก็ตาม หากเป็นการลักทรัพย์ประเภทดังกล่าวผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตและปรับในอัตราสูงสุด

(2.4) ความผิดเกี่ยวกับสัตว์

สัตว์ได้รับการคุ้มครองอันเนื่องมาจากแนวคิดของศาสนาในเรื่องของการไม่ฆ่าสัตว์ ทำให้ในคัมภีร์มनुธรรมศาสตร์มีการคุ้มครองสัตว์จากการทำให้เสียทรัพย์ ไม่ว่าจะโดยการฆ่าหรือทารุณกรรมสัตว์ มนุถือเอาว่าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามความหนักหน่วงของบาดแผลหรือความรุนแรงของความเจ็บปวดที่ได้กระทำต่อสัตว์ในการฆ่าสัตว์ เช่น ช้าง ม้า อูฐ หรือโค พระวิษณุได้กำหนดให้บาดมือหรือเท้าข้างเดียว นอกจากนี้การฆ่าสัตว์หรือการทารุณกรรมสัตว์ประเภทอื่น เช่น แมว สุนัข พังพอน ไก่ หรือสัตว์ประเภทอื่นที่มีมูลค่าน้อยกว่า 54 ปานะ⁴⁴³ ต้องถูกตัดจมูกไม่เช่นนั้นเขาจะถูกปรับ 54 ปานะ หากสัตว์เหล่านี้เป็นของคนวรรณะต่ำ จะต้องเสียค่าปรับครึ่งหนึ่งข้างต้น หากทำให้เกิดความเจ็บปวดแก่สัตว์สี่เท้าที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จะถูกปรับ 1 หรือ 2 ปานะ ถ้าเลือดไหลออกมา ให้ปรับเป็นสองเท่า ในกรณีของสัตว์สี่เท้าขนาดใหญ่ให้ปรับเป็นสองเท่าของค่าปรับข้างต้นและจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ยกนาวาลคยากำหนดโทษปรับตั้งแต่ 2 ปานะขึ้นไป⁴⁴⁴

⁴⁴¹ Wiese, Harald. "Kautilya on Legal and Illegal Cancellations of Contracts." *Indo-Iranian Journal* 60, no. 3 (2017), p.201-218

⁴⁴² Section 285 The Law of Manu

⁴⁴³ Section 286 The Law of Manu

⁴⁴⁴ Section 224 Kautilya code

สำหรับการตีหรือทำร้ายสัตว์ขนาดเล็ก และการทรมานสัตว์ชั้นกลางโดยการตอนหรือฆ่าสัตว์ดังกล่าว ในกรณีของสัตว์ใหญ่ เช่น โค หรือกระทิง ให้ระวางโทษปรับเป็นสองเท่า นอกจากนี้จะต้องจ่ายค่าชดเชยให้กับเจ้าของสัตว์จากความผิดและโทษสำหรับการทำร้ายหรือฆ่าสัตว์นั้น ตามกฎหมายของมณูนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามสัดส่วนความหนักเบาแห่งความผิดที่ตนได้กระทำอีกด้วย⁴⁴⁵

(2.5) ทรัพย์สินเกี่ยวกับเครื่องหมายแสดงอาณาเขต

การทำให้เสียทรัพย์สินโดยการทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งเครื่องหมายหรือเขตแดน กฎหมายของมณูได้กำหนดให้ผู้กระทำต้องถูกตัดแขน แต่ต่อมามีการกำหนดให้ลงโทษปรับเป็นการปรับด้วยเงินเท่านั้น พระวิษณุจึงกำหนดให้มีการปรับ 24 ปานะ⁴⁴⁶

(2.6) ทรัพย์สินเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ข้อสังเกตที่น่าสนใจของกฎหมายของมณู ได้แก่ การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งกระทำต่อสังหาริมทรัพย์ ตัวอย่างเช่น การทำให้เกิดรูในบ้าน พื้นดิน หรือผนังของบ้านเรือนผู้อื่นมีการกำหนดโทษปรับ⁴⁴⁷ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้การขวางปาสิ่งของที่อาจเป็นอันตรายต่อที่อยู่อาศัยของผู้อื่น เช่น ภูเขา หรือการทำลายของใช้ในครัวเรือน เช่น เสื้อผ้า ทอง เหยียนทอง เรือ เป็นความผิดอีกด้วย

(2.7) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพืชและต้นไม้

การทำลายหรือทำให้เสียหายต่อพืชและต้นไม้ ในสมัยอินเดียโบราณมีการกำหนดค่าปรับจำนวนต่างๆ โดยมณูวางหลักว่าค่าปรับสำหรับทรัพย์สินประเภทพืชและต้นไม้ขึ้นอยู่กับประโยชน์ของพืชและต้นไม้ในแต่ละประเภท มีการกำหนดค่าปรับตั้งแต่ 100 ปานะสำหรับการตัดไม้เลื้อยพุ่มไม้ และปรับ 1 ปานะสำหรับการตัดหญ้า หรือการทำอันตรายแก่ผลไม้ รากไม้ หรือเครื่องใช้ทางการเกษตร มีการกำหนดค่าปรับตามสัดส่วนความหนักเบาของอาชญากรรม แต่ไม่น้อยกว่า 100 ปานะ

⁴⁴⁵ Ibid.,

⁴⁴⁶ Yagnavalkya Smriti Cited in Ramaprasad Das Gupta, Crime and Punishment in Ancient India (Calcutta: Book Company, 1930), p. 112

⁴⁴⁷ Ibid.,

ส่วนทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ได้กำหนดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือนอกจากที่กล่าวไปข้างต้น หากเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือโดยเจตนา ผู้กระทำต้องชดใช้ให้เป็นที่พอใจแก่เจ้าของและชดใช้ค่าปรับแก่พระมหากษัตริย์เท่ากับค่าเสียหาย การทำลายสิ่งของที่มีค่าเล็กน้อยจะถูกลงโทษด้วยค่าปรับเท่ากับมูลค่าสิ่งของนอกเหนือจากการจ่ายเงินแก่ผู้เสียหาย ส่วนการทำให้เสียทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากหรือมีขนาดใหญ่ด้วยการชดเชยเท่ากับมูลค่าของสินค้า และค่าปรับเท่ากับสองเท่าของมูลค่า ดังนั้นการกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในกฎหมายของมनुขึ้นอยู่กับชนิด ประเภท และมูลค่าของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

(3) เจตนาในการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

แนวคิดของกฎหมายฮินดูในการที่บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญา ได้แก่ การกระทำดังกล่าวผู้กระทำจะต้องทำให้เกิดผลร้ายโดยเจตนา (Intentionally) องค์ประกอบในการทำให้บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบส่วนการกระทำ (Actus Reus) และส่วนของความชั่วร้าย (Mens Rea)⁴⁴⁸ อย่างไรก็ตาม สำหรับการกระทำความผิดในอาชญากรรมร้ายแรงที่ใช้การกระทำโดยเจตนา หรือหากเป็นการกระทำโดยประมาทกฎหมายของมनुได้กำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษน้อยลงตามสัดส่วนของการกระทำ

(4) โทษสำหรับความผิด

ทฤษฎีหรือแนวคิดในการลงโทษของกฎหมายฮินดูส่วนใหญ่เป็นการใช้แนวคิดการยับยั้ง (Deterrent) เนื่องจากการลงโทษมีขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและป้องกันทุกสรรพสิ่งจากจิตใจอันชั่วร้ายของมนุษย์ (Evil-minded) ในการกระทำความผิดอาญา และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด⁴⁴⁹ เมื่อพิจารณาจากความเห็นของมनुที่กล่าวไว้ว่า “ให้พระองค์ (กษัตริย์) สร้างคุกไว้ให้ใกล้กับทางหลวงเพื่อให้ผู้ต้องโทษที่ถูกจองจำหรือถูกทำให้พิการ (จากการลงโทษโดยการตัดอวัยวะ) ให้เป็นที่เห็นแก่คนทั่วไป” ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษในสมัยอินเดียบราหฺมามีการกำหนดโทษที่รุนแรงจึงเป็นไปเพื่อ “เขียนเสือให้วัวกลัว” หรือเพื่อเป็นแบบอย่างไม่ให้ประชาชนทั่วไปเอาเป็นเยี่ยงอย่างซึ่งเป็นแนวคิดในการลงโทษแบบโบราณ

⁴⁴⁸ John W. Fitzgerald P. J. Salmond, *Salmond on jurisprudence* (1966), p. 378

⁴⁴⁹ Ramaprasad Das Gupta, "End of punishment," in *Crime and punishment in ancient India* (Calcutta: Book Co., 1930). p. 14-15

การกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของคัมภีร์มูฮัรเราะฮ์มีการกำหนดโทษหลายแบบตั้งแต่โทษประหารชีวิต โทษจำคุก การลงโทษโดยการตัดอวัยวะ และการถูกเนรเทศออกจากเมืองตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ส่วนมากจะเป็นการกำหนดโทษปรับ ซึ่งผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ต้องเสียให้แก่รัฐเพราะหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยังปรากฏการชดเชยความเสียหายให้แก่เจ้าของทรัพย์ที่ต้องสูญเสียทรัพย์สิน หรือสูญเสียประโยชน์จากการใช้ทรัพย์ ซึ่งต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏในกฎหมายละเมิดสมัยอยุธยาส่วน “พระไอยการพระมศักดิ์” ที่มีการกำหนดโทษปรับที่เรียกว่า “สินไหมกึ่ง พินัยกึ่ง” แตกต่างจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฐานอื่น เช่น ลักทรัพย์ ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้มีการชดเชยแก่เอกชน เพียงแต่กำหนดให้มีการคืนทรัพย์เท่านั้น⁴⁵⁰

4.3.1.2 ยุคมุสลิมปกครอง

เมื่อสิ้นราชวงศ์คุปตะและราชวงศ์หรรษาแล้ว อินเดียแตกแยกออกเป็นแคว้นต่างๆ เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน แต่ละแคว้นมีราชวงศ์ปกครอง เป็นระยะที่มีการแก่งแย่งระหว่างราชวงศ์ต่างๆ และไม่มีราชวงศ์ใดมีอำนาจเป็นใหญ่อย่างแท้จริง เปิดช่องให้เกิดการรุกรานของพวกที่นับถือศาสนาอิสลามในเวลาต่อมา ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเกิดการรุกรานของผู้นับถือศาสนาอิสลามเข้ามาในอินเดียเป็นระลอกๆ ไม่ใช่พวกเดิมกลับเข้ามาใหม่ แต่เป็นคนทีนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน ในระยะแรกเป็นการรุกรานของพวกอาหรับซึ่งเข้ามารุกรานแคว้นซินด์ (Sind) ใน ค.ศ. 712 แต่ในครั้งนั้นไม่สามารถขยายการรุกรานได้ เพราะแคว้นซินด์อยู่ในภูมิศาสตร์ที่ไม่เหมาะสม เมื่อเวลาผ่านไปเกือบ 200 ปี ศาสนาอิสลามมาตั้งมั่นอยู่ในดินแดนที่ปัจจุบันนี้เป็นประเทศอัฟกานิสถานได้แล้ว การเข้ารุกรานอินเดียจึงเริ่มขึ้นอีกตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 10 (ตั้งแต่ ค.ศ. 1192) เป็นต้นมา โดยเริ่มที่ทางตอนเหนือของอินเดียกรุงเดลี (Delhi) ตั้งแต่มีการรุกรานของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ประเทศอินเดียมีสุลต่านปกครองทั้งสิ้น 33 พระองค์⁴⁵¹ และสิ้นสุดที่ราชวงศ์โมกุล (Moghul Empire) ค.ศ. 1526

⁴⁵⁰ ศิริพร ดาบเพชร, "คำของคนและบทปรับในกฎหมายตราสามดวง," หน้า 8

⁴⁵¹ สุริยา รัตนกุล, อารยธรรมตะวันออก: อารยธรรมอินเดีย (นนทบุรี: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, 2546), หน้า 144-149

คริสต์ศตวรรษที่ 15-17 เป็นช่วงที่อารยธรรมอิสลามเข้าสู่อินเดีย โดยผ่านทางเปอร์เซีย สมัยที่ราชวงศ์ โมกุล (Moghu) ปกครองอินเดียซึ่งเป็นชาวมุสลิมเชื้อสายเติร์ก ในเอเชียกลาง กฎหมายอาญาและกระบวนยุติธรรมทางอาญาที่บังคับใช้ในประเทศอินเดียในเวลานั้น เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายโมฮัมเมด (Mohammedan) กฎหมายโมฮัมเมดมีแหล่งที่มาโดย เป็นกฎหมายที่มีพัฒนาการมาจากการใช้หลักธรรมคำสอนและแนวปฏิบัติของศาสนาอิสลามที่บัญญัติ ไว้ในคัมภีร์ อัลกุรอาน (Qur'an) และอัสสุนนะฮ์ของศาสนาดานบีฮัมมัด (Shunnah of the Prophe Mohammad) ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ศาสนิกชนชาวมุสลิมยึดถือปฏิบัติมาเทียบเคียงเพื่อพิจารณา พิพากษาอารรถคดี กฎหมายอาญาของศาสนาอิสลาม (Islamic Criminal Law) ถูกบัญญัติไว้ในหมวด หนึ่งของกฎหมายอิสลามที่เรียกว่า “ซารีอะฮ์ (Shariah Law)” แนวคิดของความรับผิดชอบทางอาญาใน ศาสนาอิสลาม ได้แก่ ความผิดทางอาญาคือ การที่บุคคลหนึ่งกระทำการอันเป็นการ “ฝ่าฝืนกฎหมาย” และ “ละเมิดสิทธิของผู้อื่น” ซึ่งเมื่อสองอย่างนี้ประกอบกันเรียกว่า “บาป” ความผิดทางอาญาที่ ปรากฏในซารีอะฮ์ประกอบไปด้วยข้อห้ามที่พระอัลเลาะห์ (Allah) พระผู้เป็นเจ้กำหนด การละเมิด จะถูกลงโทษโดยพระเจ้า ดังนั้น แหล่งที่มาของกฎหมายอาญาจึงมาจากกฎเกณฑ์ที่พระเจ้าหรือพระ ศาสดากำหนดไว้⁴⁵² ช่วงที่อังกฤษเข้ามาสำรวจดินแดนอินเดียก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าอาณานิคมพบว่า กฎหมายอิสลามมีการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพในภูมิภาคนี้ กฎหมายโมฮัมเมดเป็นกฎหมายที่มี เนื้อหาเป็นกฎหมายอาญา เนื่องจากการเรียบเรียงความผิดและโทษทางอาญา โดยมีการแบ่ง ความผิดและโทษทางอาญาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) หุฎูต (Hudud-Allah Crimes)

หุฎูต มาจากรากศัพท์ภาษาอาราบิกของคำว่า “Hadd” หมายถึง พรหมแดน, ขอบเขต หรือขีดจำกัด⁴⁵³ ความผิดทางอาญาที่บัญญัติในส่วนนี้มีการกำหนดโทษที่แน่นอนและเป็น ความผิดต่อพระเจ้า แนวคิดของหุฎูต คือ การแสดงให้เห็นและการทำให้ถาวรของธรรมชาติ คุณภาพ และปริมาณของการลงโทษในแต่ละฐานความผิด⁴⁵⁴ ทำให้ผู้พิพากษาไม่มีดุลยพินิจในการกำหนดโทษ การลงโทษในหุฎูตไม่สามารถเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือเปลี่ยนแปลงได้ หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

⁴⁵² Tayyab Haneef, *Islamic Criminal Law* (Lahore: Lahore Leads University),

⁴⁵³ Hans Wehr, *Arabic Dictionary*, p. 135

⁴⁵⁴ Hind Swaraj, "Development of criminal law in India," in *Outlines Of Indian Legal History* (Jain, M. P.

(Mahabir Prashad), 1952). p. 395

โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด จึงต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การลงโทษที่ปรากฏในหุ้ดุมิรูปแบบการลงโทษ ได้แก่ การขว้างหรือการปาหิน การตัดอวัยวะ เช่น การตัดแขน หรือการตัดขา และการเหยียง ตัวอย่างเช่น สำหรับความผิดฐานฐานซินะห์ (Zina) หรือ การผิดประเวณีและการเป็นชู้ หากผู้กระทำเป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิตโดยการปาหินจนกว่าจะถึงแก่ความตาย ความผิดฐานลักทรัพย์ (Al-Sariqa) ผู้กระทำต้องระวางโทษตัดมือ หรือการพรากหญิงที่แต่งงานแล้ว ผู้กระทำต้องระวางโทษโดยการปาหิน⁴⁵⁵ อย่างไรก็ตาม การลงโทษสำหรับความผิดที่เป็นอันตรายต่อมนุษยชาติที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน หรือหะดีษ (Hadith) ต้องมีคำสารภาพหรือพยานอย่างน้อยสองคน เว้นแต่ในกรณีความผิดฐานประเวณีและเป็นชู้ (Zina) และความผิดเกี่ยวกับการกล่าวหาว่ามีเพศสัมพันธ์อย่างผิดกฎหมาย (Qazaf) จำเป็นต้องมีพยานสี่คน⁴⁵⁶

(2) ตะซีรอ (Tazir Crimes)

ตะซีรอ หมายถึง การลงโทษที่มีได้มีการกำหนดขอบเขตไว้อย่างเคร่งครัด แต่เป็นความผิดที่ให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดบาปหรือกำหนดโทษได้⁴⁵⁷ ในกรณีที่ ผู้พิพากษาต้องการลดปริมาณและจำนวนของการลงโทษ จากโทษที่รุนแรงข้างต้นก็อาจลดลงเหลือโทษจำคุก การเนรเทศออกจากเมือง การลงโทษทางร่างกาย การชกหู หรือการลงโทษอื่นๆที่สร้างความอับอายให้ผู้กระทำความผิด ผู้พิพากษามีอิสระในการคิดค้นการลงโทษใหม่ที่เหมาะกับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดได้ อย่างไรก็ตาม ความผิดที่ปรากฏใน ตะซีรอครอบคลุมการกระทำที่ละเมิดศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยได้มีการจัดประเภทไว้ในความผิดหุ้ดุมิ และกิคือต เช่น การยกยอก การติดสินบน การทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ การคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา การบริโภคน้ำหรือจำหน่ายเนื้อสุกร การไม่อธิษฐาน เป็นต้น⁴⁵⁸

(3) กิคือต (Qisas Crime)

กิคือต หมายถึง การลงโทษโดยการแก้แค้น เป็นการลงโทษประเภทที่สาม หลักของการแก้แค้นที่ใช้ในการพิจารณาคดีสำหรับการเจตนาฆ่าหรือการทำร้ายร่างกายประเภทต่าง ๆ การทำให้พิการ กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายหรือทายาทสำหรับการแก้แค้นโดยทำให้ผู้กระทำได้รับความเสียหายเช่นเดียวกับที่ผู้เสียหายหรือผู้ตายได้รับ กิคือตอาจเปลี่ยนเป็นเงินหรือค่าปรับที่เรียกว่า

⁴⁵⁵ Ibid.,

⁴⁵⁶ Tayyab Haneef, *Islamic Criminal Law*, p. 7

⁴⁵⁷ Hind Swaraj, "Development of criminal law in India." p. 396

⁴⁵⁸ Tayyab Haneef, *Islamic Criminal Law*, p. 8

ดิยฺฮา (Diyyat) โดยลักษณะของการปรับเป็นการปรับโดยการแก้แค้นทดแทน อย่างไรก็ตามหากเป็นการกระทำโดยไม่เจตนาอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือลดโทษลงแล้วแต่กรณี

คริสต์ศตวรรษที่ 16-17 ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิโมกุล (Mughal Empire) กฎหมายอาญาของอินเดียยังคงเป็นตามกฎหมายอิสลามลักษณะอาญา และในขณะที่ดินแดนอื่นกฎหมายฮินดูยังคงใช้บังคับในแต่ละท้องถิ่น ตั้งแต่อังกฤษเข้าไปปกครองอินเดียจนกระทั่งราว ค.ศ. 1830 อังกฤษไม่ได้พยายามเปลี่ยนวัฒนธรรมของอินเดียให้เป็นแบบยุโรป เนื่องจากอังกฤษมีแนวคิดว่า จักรวรรดิอังกฤษนั้นควรจะมีกฎหมายที่เป็นธรรมและออกมาบังคับใช้ได้อย่างได้ผล แต่เมื่อเวลาผ่านไปอังกฤษได้ขยายขอบเขตการปกครองในหลายภูมิภาคของประเทศอินเดียอย่างกว้างขวาง และเมื่อภายหลังเหตุการณ์กบฏอินเดีย (Indian Rebellion) ค.ศ. 1857 และบาชาดูร์ ชาห์ (Bahadur Shah) ยุคกฎหมายอิสลามของอินเดียสิ้นสุดลงหลังจากที่จักรวรรดิโมกุลองค์สุดท้ายได้ถูกเนรเทศไปอินเดียก็นับว่าอยู่ในจักรวรรดิอังกฤษอย่างสมบูรณ์⁴⁵⁹

4.3.1.3 ยุคกฎหมายแองโกล-ฮินดู (Anglo-Hindu law)

คริสต์ศตวรรษที่ 18 เมื่อบริษัทอินเดียตะวันออก (British East India Company) เข้ายึดอำนาจทางการเมืองและการบริหารประเทศของจักรวรรดิโมกุลทำให้อินเดียต้องตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ ในระยะแรกอังกฤษต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ในการปกครองผู้คนในดินแดนอินเดียซึ่งเป็นดินแดนที่มีผู้คนจากหลายศาสนาและวัฒนธรรม การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจึงมีความจำเป็น โดยบริษัทอินเดียตะวันออกต้องการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่ได้ต้องการให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมและชาวฮินดูบางส่วนในรัฐต่างๆ โดยต้องการปรับให้เข้ากับแนวปฏิบัติด้านกฎหมายตามที่รัฐอาณานิคมสามารถดำรงไว้ซึ่งหลักศาสนา วัฒนธรรมและกฎหมายก่อนการเข้ามาเป็นเจ้าอาณานิคมเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้ง⁴⁶⁰ ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว นายวอร์เรน เฮสติงส์ (Warren Hastings) ผู้ว่าการรัฐอินเดียคนแรกในยุคอาณานิคมต้องการให้กรณีข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายมรดก การแต่งงาน วรรณะ ขนบธรรมเนียมหรือประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาใด ๆ ก็ตามต้องยึดถือตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิม ตัวอย่างเช่น กฎหมายมุสลิม หรือกฎหมายของโมฮัมเหม็ด (Mohamedas) ซึ่งมีที่มาจาก

⁴⁵⁹ สุริยา รัตนกุล, อารยธรรมตะวันออก: อารยธรรมอินเดีย , หน้า 206-209

⁴⁶⁰ Donald R. Davis Jr Timothy Lubin, Jayanth K. Krishnan., *Hinduism and Law: An Introduction* (Cambridge University Press, 2010), p.17-28

คัมภีร์อัลกุรอาน อย่างไรก็ตาม กฎหมายฮินดู หรือคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ (Dharmasastra) ที่มีรากฐานจากคัมภีร์พระเวทอันเป็นกฎหมายที่ชนท้องถิ่นยึดถือปฏิบัติเป็นเวลายาวนาน ต้องมีการปรับใช้ให้เข้ากับหลักความยุติธรรม และหลักเอควิตี้⁴⁶¹

กฎหมายแองโกล-ฮินดู (Anglo-Hindu law) หมายถึง กฎหมายที่ตราขึ้นในสมัยที่อินเดียตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษโดยบังคับใช้กับชนท้องถิ่น ได้แก่ ชาวฮินดู พุทธ เซน และซิกข์ภายใต้การปกครองของบริติชอินเดีย (British India)⁴⁶² กฎหมายแองโกล-ฮินดูสามารถแบ่งออกเป็นสองระยะ กล่าวคือ ระยะแรก ได้แก่ ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1772 - 1864 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อินเดียกลายเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษ โดยอังกฤษได้นำหลักกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมในเบงกอล ระยะที่สอง ได้แก่ ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1864 - 1947 ซึ่งเป็นช่วงที่อินเดียได้รับอิสระจากอังกฤษ

ระยะแรก หลังจากการก่อตั้ง The Mayor's Courts ในเมืองมาดราส บอมเบย์ และกัลกัตตาเมื่อ ค.ศ. 1726 กฎหมายแองโกล-ฮินดูมีพัฒนาการจากการรวบรวมตำราธรรมะสำคัญ ซึ่งแปลโดยนักวิชาการอินเดียและนักวิชาการชาวอังกฤษหลายคนเพื่อนำไปใช้กับชาวฮินดู โดยมีจุดมุ่งหมายในการขยายการปกครองของอังกฤษไปยังหลายรัฐในอินเดีย โดยการใช้บัณฑิตหรือผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นในการตีความและปรับบทกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นสำหรับกฎหมายฮินดูจะต้องมีการตีความ “ศาสตรา (Shastra)” หรือนिरुक्तिศาสตร์ ส่วนกฎหมายมุสลิมต้องมีการตีความ “กาดี (Qadi)” โดยนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแปลความเพื่อช่วยผู้พิพากษาชาวอังกฤษในการตีความกับหลักความยุติธรรมของคอมมอนลอว์ (Jurisprudence)⁴⁶³

ระยะที่สอง หลังจากที่แองโกล-ฮินดูและระบบศาลบัณฑิตได้ใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งพบว่า เกิดปัญหาเรื่องการใช้และการตีความกฎหมายอังกฤษและกฎหมายท้องถิ่นทำให้เกิดบรรทัดฐานคำพิพากษา (The doctrine of precedent) ที่หลากหลายและไม่เป็นอันหนึ่งอัน

⁴⁶¹ Ludo Rocher, "Indian Response to Anglo-Hindu Law," *Journal of the American Oriental Society*, vol. 92, no. 3 (1972), p.429

⁴⁶² Ludo Rocher, "Indian Response to Anglo-Hindu Law," p. 420

⁴⁶³ D. Arnold, P. Robb, and P.G. Robb, *Institutions and Ideologies: A SOAS South Asia Reader* (Curzon Press, 1993), p.211

เดียวกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกัน⁴⁶⁴ ดังนั้น จึงต้องมีการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติและศาสนา ใน ค.ศ. 1828 นายวิลเลียม เบนทิงค์ (William Bentinck) ผู้ว่าการรัฐบริติชอินเดียได้ปฏิรูปสังคมอินเดียในหลายด้านให้ก้าวไปสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่ ได้แก่ การปฏิรูปการศึกษาโดยการตรา The English Education Act ค.ศ. 1835 เพื่อให้ชาวฮินดูและมุสลิมได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน มีการก่อตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปฏิรูปด้านสังคมโดยยกเลิกพิธีสตี (Sati)⁴⁶⁵ และประเพณีโบราณอื่นๆที่ไร้มนุษยธรรม โดยรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ปัจเจกนิยม และการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันเพื่อช่วยปลดปล่อยมอบอำนาจ และยุติการปฏิบัติทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันในหมู่ชาวฮินดูและมุสลิมในอินเดีย

4.3.2 ยุคกฎหมายสมัยใหม่

ยุคกฎหมายสมัยใหม่ของอินเดียเริ่มต้นตั้งแต่การแตกแยกของจักรวรรดิบริติชอินเดียน จึงเกิดการร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของอินเดียขึ้นโดยประธานคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย โดยนายโทมัส แมคคอคเลย์ (Thomas Macaulay) ซึ่งใช้แนวการร่างให้เป็นรูปแบบใหม่ตามวิธีการของเบนแธม (Bentham) และเป็นไปตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarians) และได้้นำประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสของนโปเลียน (Napoleon Code) และประมวลกฎหมายของรัฐหลุยส์เซียน่า ของลิฟิงตัน (Livingston's Louisiana Code) มาพิจารณาประกอบด้วย โดยต่อมาประมวลกฎหมายอาญาของอินเดียได้มีอิทธิพลต่อการร่างประมวลกฎหมายอาญาของหลาย ๆ ประเทศในเอเชีย เช่น ประเทศพม่า ประเทศมาเลเซีย ประเทศศรีลังกา ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย ซึ่งคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้พิจารณาแก้ไขความผิดฐานทำให้เสียชีวิตโดยการนำบางส่วนของความผิดฐานทำให้เสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดียมาพิจารณาประกอบด้วย⁴⁶⁶

⁴⁶⁴ cbseacademic, *Historical Evolution Of The Indian Legal System*, p.135

⁴⁶⁵ พิธีสตี (Sati) เป็นพิธีการที่เผาหญิงหม้ายในกองไฟพร้อมศพสามีที่เสียชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชำระบาปให้แก่ทั้งสามีและภรรยา เพื่อความมั่นใจว่าสามีและภรรยาจะได้อยู่ร่วมกันต่อไปในชาติภพหน้า เป็นพิธีกรรมเก่าแก่โบราณที่สืบทอดกันมาของอินเดีย ซึ่งต่อมาถูกยกเลิกโดยนายวิลเลียม เบนทิงค์ ได้ตรากฎข้อบังคับขึ้นว่า การประกอบพิธีสตีหรือการเผาฝังสตรีมาฆาฮินดูทั้งเป็นนั้นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อ้างถึง Ajit Ray Arvind Sharma, *Alaka Hejib, Sati: Historical and Phenomenological Essays* (1988), p.15-19

⁴⁶⁶ คณะกรรมการการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 371-423. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2485. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 ที่มา: http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:176806.

การร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของอินเดียเกิดขึ้นหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมภายหลังการเข้ามาปฏิรูปประเทศโดยจักรวรรดินิยมอังกฤษ และการศึกษาหลักกฎหมายที่บังคับใช้ในท้องถิ่นเดิม ได้แก่ กฎหมายของโมฮัมเมด (Mohamedas) ประกอบกับกฎหมายฮินดู หรือคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ (Dharmasastra) ถูกนำมาแปลเป็นภาษาอังกฤษ นายโทมัส แมคคอเลย์ (Thomas Macaulay) เลขาธิการวุฒิสภาของจักรวรรดิบริติชอินเดีย ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของอินเดียไว้ว่าต้องมีลักษณะสำคัญ⁴⁶⁷ ดังนี้

- (ก.) ประมวลกฎหมายฉบับแรกควรเป็นมากกว่าการสรุปกฎหมายที่มีอยู่ แต่ต้องเป็นบทบัญญัติที่ครอบคลุมและสามารถใช้ได้กับสถานการณ์ทั่วไปและสถานการณ์ฉุกเฉินทั้งหมด อีกทั้งต้องมีลักษณะการตีความที่เป็นไปตามบทบัญญัติเท่านั้น
- (ข.) อาชญากรรมควรระงับโดยให้ความทุกข์ทรมานน้อยที่สุด และเปิดโอกาสให้สามารถนำสืบหาข้อเท็จจริงโดยใช้เวลาและงบประมาณที่น้อยที่สุด
- (ค.) ภาษาควรมีความชัดเจนและรัดกุม ทุกการกระทำทางอาญาควรแยกจากกัน ต้องมีการกำหนดภาษาและความหมายในลักษณะที่ชัดเจนภายในคำนิยาม
- (ง.) ต้องกำหนดคำจำกัดความ ขั้นตอน หรือข้อยกเว้นอื่นๆ สำหรับเผ่าพันธุ์ หรือผู้นับถือศาสนานิกายต่าง ๆ อันมีรากฐานแตกต่างกันไม่ควรรวมไว้โดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน

ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียฉบับแรกประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1862 ซึ่งผ่านการร่างอย่างพิถีพิถันเป็นระยะเวลาาน และเป็นประมวลกฎหมายอาญาที่สามารถรักษาความยุติธรรมท่ามกลางความแตกต่างระหว่างชนชาติได้ เคารพหลักปัจเจกบุคคลและส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม⁴⁶⁸ โดยถือเป็นรากฐานในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนชาวอินเดียในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

⁴⁶⁷ Barry Wright and Stanley Yeo eds Cheong-Wing Chan, "Codification, Macaulay and the Indian Penal Code: The Legacies and Modern Challenges of Criminal Law Reform," (2011), p.5

⁴⁶⁸ Atul Chandra Patra, "AN HISTORICAL INTRODUCTION TO THE INDIAN PENAL CODE," *Journal of the Indian Law Institute*, 3(3) (1961), p. 351-352

4.3.2.1 ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย

ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code ค.ศ. 1860) มีลักษณะที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญาอื่นๆ ประการที่สำคัญคือ ในเนื้อหาของบทบัญญัติแต่ละมาตราจะมีตัวอย่างประกอบ (Illustrations) ทำยบบัญญัติในแต่ละมาตราโดยมีสถานการณ์สมมุติที่แสดงให้เห็นว่า มาตราใดมาตราหนึ่งนั้นใช้อย่างไร อีกทั้งยังมีคำอธิบาย (Explanation) หรือ ข้อยกเว้น (Exception) ในบางมาตราไว้ด้วย ตัวอย่างประกอบในประมวลกฎหมายอาญานั้นเหมาะสมสำหรับอินเดียในเวลานั้น เนื่องจากอินเดียไม่มีกฎหมายจากคำพิพากษาอย่างเป็นทางการ ดังนั้น การตั้งสถานการณ์สมมุติจะทำให้สามารถนำตัวอย่างมาเทียบเคียงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีได้ เช่นเดียวกับกฎหมายคอมมอนลอว์ของอังกฤษ⁴⁶⁹ ตัวอย่างประกอบมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้พิพากษาในอินเดียเพราะเป็นตัวช่วยในการพัฒนากฎหมายตามคำพิพากษา (Case Law) เพื่อให้เกิดข้อเท็จจริงในคดีสำหรับเทียบเคียงประกอบการพิจารณาคดีในอนาคตได้

ข้อสังเกตที่น่าสนใจของประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย คือ มีการยกเลิกแนวคิดของกฎหมายอันดูไปหลายประการ เช่น การลงโทษที่มีลักษณะรุนแรงและป่าเถื่อนและการไม่นำเรื่องชนชั้นวรรณะของศาสนาอันดูมาเป็นองค์ประกอบของความรับผิดชอบของบุคคล แต่ยังคงปรากฏความผิดบางฐานที่กระทบต่อความรู้สึกทางศาสนาโดยการพูดหรือแสดงออกต่อบุคคลหนึ่ง ๆ ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 298 เป็นเรื่องความผิดฐานดูหมิ่น (Defamation) นั้น รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาไว้ด้วย เช่น การกล่าวหาว่าคนอื่นเมาสุราเป็นความผิดฐานดูหมิ่น ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนมุสลิม หรือเขียนข้อความว่าเห็นคนอินดูฆ่าวัวก็เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเช่นกัน โดยความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในประมวลกฎหมายอาญาอินเดียมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

องค์ประกอบด้านการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code 1860) ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 425 ซึ่งกำหนดขอบเขตและนิยามของการทำให้เสียทรัพย์ซึ่งหมายถึง การทำลายทรัพย์สิน การทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน หรือการทำลาย ซึ่งมีผลทำให้มูลค่าหรือประโยชน์ใช้สอยของทรัพย์สินใดๆ ลดน้อยถอยลง

⁴⁶⁹ Federal Law Enforcement, "Indian Law Handbook " (2016).

หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆในคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอย หรือส่งผลกระทบต่อในทางเสียหายของทรัพย์สินนั้นๆ ผู้ที่กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (Mischief)⁴⁷⁰ หากการกระทำใดๆไม่ใช่การทำลายทรัพย์สิน การทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน หรือการทำลาย หรือการกระทำนั้นไม่มีผลทำให้มูลค่าหรือประโยชน์ใช้สอยทำให้ทรัพย์สินใด ๆ ลดน้อยลง การกระทำดังกล่าวไม่ใช่การทำให้เสียทรัพย์⁴⁷¹

การพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินจากการทำลาย ลดคุณค่า หรือประโยชน์ใช้สอยของทรัพย์สินไม่ได้หมายความถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะองค์ประกอบ หรือรูปแบบเสมอไป หากการกระทำต่อทรัพย์สินนั้นขัดต่อการใช้งานตามธรรมชาติ และความสามารถในการซ่อมบำรุงก็เพียงพอต่อการพิจารณาว่าทรัพย์สินนั้นได้ถูกทำลายหรือลดคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอยแล้ว⁴⁷² ส่วนมูลค่า (Value) หรือประโยชน์ของทรัพย์สิน (Utility) หมายถึง มูลค่าราคาในท้องตลาดหรืออรรถประโยชน์ของทรัพย์สินนั้น

นอกจากนี้ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย กำหนดเพียงผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะทำให้สูญเสียหรือเสียหายแก่เจ้าของ ทรัพย์สินที่ได้ทำให้เสียหาย หรือถูกทำลายก็พอแล้ว หากบุคคลนั้นเจตนาจะก่อหรือรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหายโดยมิชอบแก่บุคคลใดโดยการทำร้ายทรัพย์สินใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็นของบุคคลนั้นหรือไม่ก็ตาม หรือได้กระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย⁴⁷³ ก็เป็นความผิดทางอาญาแล้ว

ตัวอย่างการทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย เช่น การเผาสิ่งของมีค่าที่ได้รับการรักษาความปลอดภัย การทำให้น้ำแข็งละลาย การโยนแหวนลงในแม่น้ำ การทำลายทรัพย์สินที่กำลังส่งมอบให้เจ้าหน้าที่เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับการชำระหนี้ การทำลายทรัพย์สินที่ยืมมา การทำร้ายสัตว์ หรือการทำลายทุ่งนา โดยสาระสำคัญคือ ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะทำให้

⁴⁷⁰ Section 425 Indian Penal Code 1860 “Whoever with intent to cause, or knowing that he is likely to cause, wrongful loss or damage to the public or to any person, causes the destruction of any property, or any such change in any property or in the situation thereof as destroys or diminishes its value or utility, or affects it injuriously, commits “mischief”.”

⁴⁷¹ Byomkesh Bhattacharya And Ors. vs Lakshmi Narayan Datta (1977)

⁴⁷² Ibid.,

⁴⁷³ Explanation 1. of section 425 Indian Penal Code 1860 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 22 มิถุนายน 2565. แหล่งที่มา <https://indiankanon.org/doc/441951/>

สูญเสีย หรือเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินโดยที่บุคคลนั้นมีเจตนาที่จะก่อ หรือรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหายโดยมิชอบ

(2) องค์ประกอบด้านทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

วัตถุประสงค์ของการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดียในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์สินของบุคคลใด หรือทรัพย์สินสาธารณะ การคุ้มครองทรัพย์สินของกฎหมายอาญาอินเดียมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการทำลายซึ่งมีอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายโรมัน คือ “หลัก Sic utere tuo ut alienum non laedas” ซึ่งหมายความว่า “ใช้ทรัพย์สินของตนเอง แต่ไม่ใช่ในทางที่อาจทำร้ายทรัพย์สินของเพื่อนบ้านหรือของผู้อื่น”⁴⁷⁴ แต่ทรัพย์สินที่ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียคุ้มครองนั้นทรัพย์สินดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีเจ้าของ หรือมีการครอบครองทรัพย์สินนั้น แม้ว่าทรัพย์สินจะเป็นของผู้กระทำความผิดเอง แต่ถ้าการกระทำครอบครองประกอบความผิดก็เพียงพอแล้ว ดังนั้น การทำลายทรัพย์สินของตนเองหากเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 425 แล้ว เช่น การทำลายทรัพย์สินของตนเองที่ติดอยู่กับทรัพย์สินของผู้อื่น⁴⁷⁵

นอกจากนี้ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มีการแบ่งประเภทของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการกระทำอันให้ผู้กระทำความผิดต้องมีความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ดังนี้

(2.1) ทรัพย์สินประเภทสัตว์ ได้แก่ สัตว์ที่มีราคาสิรูปูขึ้นขึ้นไป หรือสัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง อูฐ ม้า ล่อ โค กระบือ หรือกระทิงซึ่งสัตว์เหล่านี้ไม่มีการกำหนดราคาหรือมูลค่าของสัตว์

(2.2) ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณะ ได้แก่ ถนนสาธารณะสะพาน ช่องทางระบายน้ำสาธารณะ แม่น้ำเดินเรือ หรือช่องทางเดินเรือใด ๆ ทางธรรมชาติหรือเทียม

(2.3) ทรัพย์สินประเภทอื่นๆ ได้แก่ เครื่องหมายบอกทางหลวงหรือทะเล เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของที่ดินใด ๆ ที่กำหนดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรือสำราญ หรือเรือบรรทุกหนักตั้งแต่ยี่สิบตันขึ้นไป

⁴⁷⁴ Jonathan Law, "sic utere tuo ut alienum non laedas," (Oxford University Press, 2015 2015).

<https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199664924.001.0001/acref-9780199664924-e-3646>.

⁴⁷⁵ M/S Indian Oil Corporation vs M/S Neps India Ltd., & Ors (2006)

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

องค์ประกอบด้านจิตใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ลักษณะของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหาย ได้แก่ เจตนาที่จะก่อให้เกิดหรือรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายโดยมิชอบต่อทรัพย์สินสาธารณะ หรือต่อทรัพย์สินของบุคคลใด กล่าวคือ ผู้กระทำต้องมีเจตนา หรือรู้ว่าการกระทำของตนนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายหรือสูญหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิชอบ เจตนาในการก่อให้เกิดความเสียหายหรือสูญหายโดยมิชอบเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้วที่จะเป็นการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย เนื่องจากความผิดฐานทำให้เสียหายมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันสิทธิในทรัพย์สิน (Rights to property) ของเจ้าของทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น ในคดี Krishna Gopal Singh And Ors. vs State of U.P. (1999) ศาลได้วินิจฉัยในประเด็นที่ว่า การกระทำของจำเลยมีเจตนาทำให้เสียหายหรือไม่ ซึ่งศาลวินิจฉัยในส่วนของเจตนาว่า เพียงผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินก็เพียงพอแล้ว⁴⁷⁶

(4) โทษสำหรับความผิด

โทษของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 425 ของประมวลกฎหมายอาญาอินเดียได้ระวางโทษไว้ในมาตรา 426 กล่าวคือ ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่ว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจขยายเป็นสามเดือนหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁷⁷

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียได้มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ หรือเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งปัจจัยที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นในความผิดฐานทำให้เสียหาย ได้แก่ ประเภทของทรัพย์สินที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพย์สิน มูลค่าของทรัพย์สิน มูลค่าของความเสียหาย อีกทั้งลักษณะของการกระทำความผิด โดยสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัจจัยด้านประเภทของทรัพย์สิน ได้แก่ การทำร้ายสัตว์บางประเภท เช่น การทำร้ายโดยการฆ่าการวางยาพิษ การทำให้พิการ หรือทำให้ไร้ประโยชน์ต่อสัตว์ที่มี

⁴⁷⁶ Krishna Gopal Singh and Ors. vs State of U.P. (1999)

⁴⁷⁷ Section 426 Indian Penal Code 1860

ราคาสิบลูบรูปีขึ้นไป⁴⁷⁸ การฆ่า วางยาพิษ ทำให้พิการ หรือทำให้ไร้ประโยชน์แก่ช้าง อูฐ ม้า ล่อ กระบือ กระตัง วัว หรือโค โดยไม่มีการกำหนดราคาของสัตว์หรือสัตว์ที่มีมูลค่าเกินกว่าห้าสิบลูบรูปี⁴⁷⁹ การกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ถนนสาธารณะ สะพาน แม่น้ำเดินเรือ หรือช่องทางเดินเรือใดๆ ทางธรรมชาติหรือเทียม ไม่สามารถเข้าถึงได้ หรือไม่ปลอดภัยต่อการเดินทางหรือขนย้ายทรัพย์สิน⁴⁸⁰ การทำให้เกิดน้ำท่วมหรือขัดขวางการระบายน้ำสาธารณะได้รับความเสียหาย⁴⁸¹ การทำลาย การเคลื่อนย้าย หรือทำให้ประภาคารหรือเครื่องหมายทะเลเสียหาย⁴⁸² ทำลายหรือเคลื่อนย้ายเครื่องหมายที่ดินใดๆ ที่กำหนดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการกระทำใดๆ ที่ทำให้เครื่องหมายที่ดินดังกล่าวเสียหาย⁴⁸³ การทำให้เกิดความเสียหายแก่เรือสำรับใดๆ หรือเรือบรรทุกหนักตั้งแต่ยี่สิบตันขึ้นไป⁴⁸⁴

ประการที่สอง ปัจจัยด้านมูลค่าของทรัพย์สิน ได้แก่ อุบัติภัยก่อความเสียหายเป็นจำนวนเงินห้าสิบลูบรูปี การก่อความเสียหายที่เกิดแก่สัตว์ตามมูลค่าของสัตว์

ประการที่สาม ปัจจัยด้านลักษณะของการกระทำความผิด ได้แก่ การทำให้เกิดอัคคีภัย หรือเกิดระเบิดใดอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินใด ๆ เป็นจำนวนเงินตั้งแต่ 100 รูปีขึ้นไป⁴⁸⁵ อีกทั้งการทำให้เกิดอัคคีภัยหรือเกิดระเบิดต่ออาคารใด ๆ ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ หรือเป็นสถานที่สำหรับดูแลทรัพย์สิน⁴⁸⁶

นอกจากเหตุฉกรรจ์แล้วประมวลกฎหมายอาญาอินเดียยังได้กำหนดผลฉกรรจ์ หรือผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ หากกระทำให้เสียทรัพย์สินเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย บาดเจ็บ เกิดความหวาดกลัว หรือถูกกักขังโดยมิชอบ⁴⁸⁷

⁴⁷⁸ Section 428 Indian Penal Code 1860

⁴⁷⁹ Section 429 Indian Penal Code 1860

⁴⁸⁰ Section 431 Indian Penal Code 1860

⁴⁸¹ Section 432 Indian Penal Code 1860

⁴⁸² Section 433 Indian Penal Code 1860

⁴⁸³ Section 434 Indian Penal Code 1860

⁴⁸⁴ Section 437 Indian Penal Code 1860

⁴⁸⁵ Section 435 Indian Penal Code 1860

⁴⁸⁶ Section 436 Indian Penal Code 1860

⁴⁸⁷ Section 440 Indian Penal Code 1860

4.3.2.2 พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code 1860) ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แล้ว เมื่อวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1984 รัฐบาลอินเดียได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมและการทำความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วยการทำลาย และการทำให้เกิดความเสียหายขึ้นระหว่างการจราจร และความโกลาหลในที่สาธารณะ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวจะเสริมสร้างกฎหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถบริหารจัดการหากเกิดสถานการณ์การทำลายหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น⁴⁸⁸ โดยเป็นการขยายขอบเขตทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองจากประมวลกฎหมายอาญา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (Mischief) ให้ใช้นิยามเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 ในมาตรา 425 กล่าวคือ การทำลายทรัพย์สิน การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน หรือการทำลายซึ่งมีผลทำให้มูลค่าหรือประโยชน์ใช้สอยของทรัพย์สินใดลดน้อยลงหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอย หรือส่งผลกระทบต่อทางเสียหายของทรัพย์สินนั้นๆ โดยต้องเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ใน The Prevention of Damage to Public Property Act 1984 นอกจากนี้ ยังมีการขยายขอบเขตของการทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์ต่อทรัพย์สินสาธารณะได้กระทำด้วยไฟหรือวัตถุระเบิด⁴⁸⁹

(2) องค์ประกอบด้านทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 ขยายขอบเขตการคุ้มครองทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นจากประมวลกฎหมายอาญา นิยามของทรัพย์สินสาธารณะ

⁴⁸⁸ Statement of Objects and Reasons Act 3 of The Prevention of Damage to Public Property Act 1984, Public in G.I. Ex. Part II. S. 1 dt. 16-3-1984

⁴⁸⁹ Section 4 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984

หมายความว่า ทรัพย์สินใดๆ ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ อาคาร เครื่องจักรที่มีการติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิตการจ่าย หรือจ่ายน้ำ ไฟ หรือพลังงาน การติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เหมืองหรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะ หรือโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว⁴⁹⁰ ที่มีหรืออยู่ในความครอบครองหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานดังต่อไปนี้ ได้แก่ รัฐบาลกลาง รัฐบาลของมลรัฐ หน่วยงานท้องถิ่น บริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยหรือภายใต้พระราชบัญญัติกลางของจังหวัดหรือของรัฐ บริษัทใด ๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 617 ของพระราชบัญญัติบริษัท พ.ศ. 2499 (Company Act 1956)⁴⁹¹ หรือสถาบันอื่นที่รัฐบาลกลางอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

เจตนาในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 ใช้นิยามเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 425 กล่าวคือ ผู้ใดโดยเจตนาที่จะก่อหรือรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหายโดยมิชอบต่อสาธารณะ หรือต่อบุคคลใดๆ ทำให้ทรัพย์สินใดๆ หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในทรัพย์สิน หรือในสถานการณ์ของทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการทำลายหรือลดน้อยลงในคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอย หรือส่งผลกระทบต่อในทางเสียหาย⁴⁹²

(4) โทษสำหรับความผิด

โทษสำหรับการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แก่ทรัพย์สินสาธารณะ ได้แก่ การที่ผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินสาธารณะ โดยกระทำต่ออาคาร ติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิตหรือการจ่ายน้ำ ไฟ พลังงาน หรือพลังงานที่ใช้ในการติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เหมืองหรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะหรือโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นที่ใช้เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกอย่างเข้มงวดไม่เกินหกเดือนซึ่งอาจขยายเป็นห้าปีและ

⁴⁹⁰ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984

⁴⁹¹ Section 617 The Company Act 1956

⁴⁹² Section 2 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984.

ปรับ⁴⁹³ นอกจากนี้หากการทำให้เสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะได้กระทำด้วยไฟหรือวัตถุระเบิดต้อง
ระวางโทษจำคุกอย่างเข้มงวดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแต่อาจขยายถึงสิบปีและปรับ⁴⁹⁴

⁴⁹³ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984.

⁴⁹⁴ Section 4 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984.

ตารางที่ 5 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย						
ยุค	กฎหมายที่สำคัญ	ลักษณะของกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ	ลักษณะของทรัพย์สิน	เจตนา	โทษสำหรับความผิด
ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย	คัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ (The law of Manu)	1. เป็นหลักกฎหมายทั่วไปสำหรับการทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่น 2. ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามกฎหมายอินเดียถือว่าเป็นอาชญากรรมชั่วร้าย 3. ได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์พระเวทของฮินดู	1. ไม่ได้มีการแยกความผิดฐานโจรกรรมและการทำให้เสียทรัพย์สินออกจากกัน 2. การทำลาย ทำให้เสียหาย หรือการใช้กำลังกระทำแก่ทรัพย์สินซึ่งเป็นการกระทำที่สมควรถูกลงโทษและเป็นการผิดอาชญาตามกฎหมาย	1. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม กสิกรรมและปศุสัตว์ หรือสัตว์เลี้ยง 2. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น ที่กักเก็บน้ำ เขื่อน 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย 4. เครื่องหมายเขตแดน 5. พืชพันธุ์ หรือต้นไม้	1. ผู้กระทำความผิดเกิดผลร้ายโดยเจตนา (intentionally) 2. องค์ประกอบในทางอาญาบุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบส่วนการกระทำ (Actus Reus) และส่วนของความชั่วร้าย (Mens Rea)	1. โทษประหารชีวิต 2. โทษจำคุก 3. การลงโทษด้วยการตัดอวัยวะ 4. การถูกเนรเทศออกจากเมือง 5. โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด
ยุคกฎหมายสมัยใหม่	ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860	1. ยกเลิกแนวคิดของกฎหมายฮินดูหลายประการ เช่น การลงโทษที่มีลักษณะรุนแรงและป่าเถื่อน 2. นำเรื่องราวชนชั้นวรรณะของ	1. การทำลายทรัพย์สิน 2. การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน 3. การทำให้มูลค่าหรือ	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ	เจตนาที่จะก่อให้เกิด หรือรู้ว่ามีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายโดยมิชอบต่อทรัพย์สิน	1. โทษจำคุก 2. โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด 3. กำหนดปัจจัยที่ผู้กระทำความผิดต้องรับ

		<p>ศาสนาอันอุดมการณ์ไว้ด้วย</p> <p>3. ได้รับอิทธิพลตามวิธีการของเบนแธม (Bentham) และเป็นไปตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian)</p> <p>4. นำประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสของนโปเลียน (Napoleon Code) และประมวลกฎหมายของรัฐหลุยส์เซียน่าพิจารณาประกอบการร่าง</p>	<p>ประโยชน์ใช้สอยลดน้อยลง</p> <p>4. การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอยซึ่งส่งผลกระทบต่อแนวทางเสียหายของทรัพย์สินนั้นๆ</p>	<p>เกษตรกรรม กิจการและปศุสัตว์</p> <p>4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย</p> <p>5. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา</p> <p>6. ทรัพย์สินของทางราชการ</p> <p>7. ทรัพย์สินของตนเอง หากมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายโดยมิชอบต่อสาธารณะหรือต่อบุคคลใด ๆ</p>	<p>สาธารณะ หรือต่อทรัพย์สินของบุคคลใด</p>	<p>โทษหนัก ได้แก่ ประเภทของทรัพย์สิน มูลค่าของทรัพย์สิน มูลค่าของความเสียหาย อีกทั้งลักษณะของการกระทำความผิด</p>
The Prevention of Damage to Public Property Act 1984	<p>กำหนดความผิดฐานทำให้เสียหายสำหรับทรัพย์สินสาธารณะ (Public Property) โดยเป็นการขยายขอบเขตทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองจากประมวลกฎหมายอาญา</p>	<p>การกระทำอันเป็นการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย (Mischief) ให้ใช้นิยามเดียวกับมาตรา 425 ของประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย</p>	<p>มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินสาธารณะ เช่น อาคาร หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิตหรือการจ่ายน้ำ ไฟ หรือพลังงานที่ใช้ในการติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสียเหมืองหรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะหรือโทรคมนาคม</p>	<p>ใช้นิยามเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 425</p>	<p>1. โทษจำคุก</p> <p>2. โทษปรับ</p>	

4.4 ความผิดฐานการทำให้เสียหายของประเทศฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน กฎหมายอาญาฝรั่งเศสก็เช่นเดียวกันมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานไปพร้อมกับประวัติศาสตร์ โดยจะทำการศึกษาประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสเพื่อให้เห็นถึงเหตุการณ์ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายอาญาในความผิดฐานการทำให้เสียหาย เพื่อจะให้เห็นถึงวิวัฒนาการในด้านของแนวคิดและเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนา และโทษ ซึ่งองค์ประกอบความผิดทางอาญาฐานการทำให้เสียหายเหล่านี้ ได้แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ในส่วนของประเทศฝรั่งเศส จะแบ่งการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายเป็นสองช่วงใหญ่ ๆ กล่าวคือ ช่วงยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย (Pre-Modern Law) และยุคกฎหมายสมัยใหม่ หรือช่วงภายหลังการปฏิรูปกฎหมาย (Modern Law)

4.4.1 ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ของฝรั่งเศสสามารถศึกษาได้ตั้งแต่ยุคฝรั่งเศสโบราณ ได้แก่ ยุคกลางตอนต้น (ช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาล - ศตวรรษที่ 10) ยุคกลางตอนปลาย (ตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 10 - ศตวรรษที่ 15) ยุคระบอบราชาธิปไตย (Ancient Regime) ตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 15 - ศตวรรษที่ 18 ซึ่งรวมถึงช่วงปฏิวัติฝรั่งเศสด้วย วิวัฒนาการของกฎหมายอาญาฝรั่งเศสในความผิดฐานการทำให้เสียหายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.4.1.1 ยุคกฎหมายยุคกลางตอนต้น

ดินแดนที่เป็นประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบัน เคยเป็นดินแดนของชาวโกล (Gaul) มาเป็นเวลานาน และในเวลาต่อมาดินแดนของชาวโกลได้ถูกแบ่งออกไปเป็นประเทศฝรั่งเศส เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก บางส่วนของประเทศเนเธอร์แลนด์ เยอรมัน และสวิสเซอร์แลนด์ ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ในสมัยก่อนดินแดนของชาวโกลได้ถูกรวมในอาณาจักรโรมันทำให้กฎหมายโรมันเข้าไปมีอิทธิพลในดินแดนของชาวโกล⁴⁹⁵ แต่การใช้กฎหมายโรมันในดินแดนของชาวโกลไม่ใช่เรื่องง่าย กล่าวคือ การที่จะยอมรับการใช้กฎหมายโรมันหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นโดยชาวโรมันไม่ได้บังคับแต่ประการใด เพราะฉะนั้นบางท้องถิ่นก็ยังคงใช้จารีตประเพณี

⁴⁹⁵ อุกฤษ มงคลนาวิน, ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล, หน้า 18

ท้องถิ่นมาบังคับแก่ประชาชน บางท้องถิ่นก็ยอมรับกฎหมายโรมันเข้ามาผสมกับจารีตประเพณีดั้งเดิมของตน เป็นลักษณะกฎหมายผสมที่เรียกว่า กฎหมายโกล-โรมัน (Gallo-roman) ขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 ชาวโกลได้รับอิทธิพลของกฎหมายโรมัน โดยยอมรับเอาประมวลกฎหมาย Gregorius และ Hermogenius รวมทั้ง Institutes ของ Gaius ไปใช้ในกฎหมายของตน จนกระทั่งถูกยึดครองโดย Burgundie ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 5

ในยุคชาวแฟรงก์ (Frank Period) ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 5 ชาวเบอร์กันดี (Burgundie) ชาววิซิกอท (Visigoths) และชาวแฟรงก์ (Frank) ได้เข้ามาสถาปนาอาณาจักรขึ้นในดินแดนของชาวโกล ในศตวรรษต่อมา ชาวแฟรงก์ได้มีอำนาจปกครองไปทั่วทั้งประเทศ ถึงแม้ว่าชาวเบอร์กันดีจะมีอำนาจปกครองดินแดนส่วนต่าง ๆ ก็ตาม ทั้งชาวเบอร์กันดี ชาววิซิกอท และชาวแฟรงก์ต่างก็ไม่ได้บังคับให้นำกฎหมายของพวกตนเข้ามาใช้แทนที่กฎหมายโรมัน โดยเฉพาะในระยะแรกพลเมืองแต่ละพวกต่างก็อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายของตนโดยอิสระ กล่าวคือ ชาวเบอร์กันดีก็อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) ส่วนชาวโกลก็อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายโกล-โรมัน อย่างไรก็ตาม อาณาจักรโกลได้ถูกรุกรานโดยชาวนอร์แมน (Norman) ในระยะเวลาต่อมา ประกอบกับชาวอาหรับก็ได้เข้าครอบครองดินแดนแถบเมดิเตอร์เรเนียน จึงทำให้ประชาชนที่เป็นชาวโกลและชาวเบอร์กันดีตกอยู่ในสภาพบังคับที่จะต้องรวมเข้าด้วยกัน สภาพการดังกล่าวนี้ทำให้กฎหมายของทั้งสองพวกจำต้องรวมเข้าด้วยกันด้วย เพื่อให้มีผลใช้บังคับแก่ประชาชนได้ทุกพวกอย่างเสมอภาคกัน โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่จำต้องมีการอยู่ร่วมกัน กล่าวโดยสรุป กฎหมายที่นำมาใช้และเป็นที่ยอมรับในยุคนี้อาศัยอยู่ตลอดเวลาประมาณห้าศตวรรษ ได้แก่ กฎหมายที่เรียกว่า Lex Romana Visigothorum ถึงแม้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวประมวลกฎหมายจัสติเนียนจะได้ประกาศใช้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีอิทธิพลเข้ามาในดินแดนส่วนนี้ จนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 12 เป็นต้นไป

(ก) กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law)

กฎหมายฉบับนี้มีอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันในเรื่องของการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร และความเชื่อด้านมนุษยนิยมของศาสนาคริสต์⁴⁹⁶ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) มีการบัญญัติไว้หลายกรณี ซึ่งแต่ละ

⁴⁹⁶ Lois Des Bourguignon Law, Vulgairement Nommées Loi Gombette ", [Online] ,Accessed on 7 March

2022, Available from: https://ledroitcriminel.fr/la_legislation_criminelle/anciens_textes/loi_gombette.htm

กรณีจะเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชนบทจากการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ โดยจะบัญญัติไว้ในหลาย ส่วนเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ หมวดที่ 23 ความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ (XXIII of injuries caused by animals) หมวดที่ 27 การทำให้รั้วหรือถนนเกิดความเสียหาย การโจรกรรม และการกระทำของความรุนแรง (XXVII of Broken fence, road, thefts and act of violence) หมวดที่ 28 สิทธิพิเศษในการตัดต้นไม้ในสวนในเวลาปกติ (XXVIII of the privilege of cutting wood garden in common) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายของชาวเบอร์กันดี สามารถแยกเป็นองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

การทำให้เสียทรัพย์เป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง แม้กฎหมายจะไม่ได้บัญญัติลักษณะของการกระทำที่ชัดเจน แต่ขอบเขตลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในกฎหมายของชาวเบอร์กันดีสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ และการกระทำที่เกิดขึ้นโดยสัตว์

(1.1) การกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ ได้แก่ การที่บุคคลได้เคลื่อนไหวยร่างกายทำให้ทรัพย์เสียหาย โดยกฎหมายจะกำหนดข้อห้ามไม่ให้บุคคลฝ่าฝืน เช่น การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ การทำลายรั้วหรือกำแพง⁴⁹⁷ สวนของผู้อื่น⁴⁹⁸ โดยการพัง การตัดต้นไม้หรือการทำลายพืชผลของต้นไม้ผู้อื่น⁴⁹⁹ หรือการทำให้เกิดไฟไหม้⁵⁰⁰ การปิดกั้นทางสาธารณะ เช่น ถนนที่ใช้เป็นทางหลักในการสัญจร ช่องทางสำหรับการเดินทาง⁵⁰¹ การที่บุคคลได้ขี้อสัตว์ของตนเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นที่มีการล้อมรั้วไว้ โดยได้กระทำการนั้นโดยภายใต้อำนาจของจิตใจ (Voluntary Act) แม้จะยังไม่เกิดความเสียหายขึ้นกฎหมายก็กำหนดให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบโดยจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของที่ดิน⁵⁰² การฆ่าสัตว์ของผู้อื่น⁵⁰³ นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษผู้ที่ปกปิดการกระทำความผิดของตนจากการที่ปล่อยให้สัตว์ที่ตนเป็นเจ้าของนั้น เข้าไปทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น

⁴⁹⁷ Burgundians Law, section 2, Title XXVII of broken fetch, roads, thefts, and act of violence

⁴⁹⁸ Burgundians Law, section 1, Title XXVII of broken fetch, roads, thefts, and act of violence

⁴⁹⁹ Burgundians Law, section 1,2,3, Title XXVIII of the privilege of cutting wood garden in common

⁵⁰⁰ Burgundians Law, section 1, 2, Title XLI of corps burned by fire

⁵⁰¹ Burgundians Law, section 3, Title XXVII of broken fetch, roads, thefts, and act of violence

⁵⁰² Burgundians Law, section 1, Title XXIII of injuries caused by animals.

⁵⁰³ Burgundians Law, section 4, Title XXIII of injuries caused by animals.

โดยผู้นั้นได้ทำการยกย้ายสัตว์ของตนออกไปเพื่อปกปิดความเสียหายที่เกิดขึ้น ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด⁵⁰⁴

(1.2) การกระทำที่เกิดขึ้นโดยสัตว์ ได้แก่ การที่สัตว์ เช่น สุนัข ม้า หรือสัตว์ประเภทอื่นๆก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น เข้าไปในที่ดินของผู้อื่นโดยทำลายรั้วที่ล้อมสวน หรือการเข้าไปกินพืชพันธุ์ในสวนของผู้อื่น ในกรณีดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบแก่เจ้าของสัตว์ที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าทรัพย์สินของผู้อื่นที่ถูกทำลาย

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในกฎหมายของชาวเบอร์กันดีมีการใช้หลักความยินยอมไม่เป็นความผิด (*volenti non fit injuria*) ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นหลักที่ปรากฏในกฎหมายโรมันหมายถึง การที่ผู้เสียหายแสดงเจตนาหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้เสียหายยินยอมให้ผู้อื่นมาก่อนให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใดของผู้เสียหาย⁵⁰⁵ โดยหลักดังกล่าวมีอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันซึ่งในยุคโบราณฝรั่งเศสได้นำมาปรับใช้ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินด้วย ได้แก่ การตัดต้นไม้เพื่อนำไม้มาใช้⁵⁰⁶ หรือการตัดผลไม้จากต้นไม้ของผู้อื่น⁵⁰⁷ ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของก่อน หากไม่ได้รับความยินยอมผู้กระทำความผิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิดด้วย ได้แก่ การทำลายทรัพย์สินเกิดขึ้นที่บริเวณทุ่งหญ้า ในไร่ร่องน ในทุ่งนาที่มีการไถนา หรือในป่าที่มีลูกไ้⁵⁰⁸

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองหรือวัตถุแห่งการกระทำที่ปรากฏในกฎหมายของชาวเบอร์กันดี ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น โดยประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายของชาวเบอร์กันดีคุ้มครองส่วนมากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น ต้นไม้ ไร่สวน เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของที่ดิน เช่น รั้วหรือกำแพงที่กั้นเขตแดน ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อการสาธารณะ เช่น ถนน หรือทางที่ใช้ในการสัญจรไปมา โดยทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมกฎหมายได้คุ้มครองทั้งจากการกระทำของคนและสัตว์

⁵⁰⁴Burgundians Law, section 3, Title XXIII of injuries caused by animals

⁵⁰⁵ "Volenti Non Fit Injuria," *The Yale Law Journal* 12, no. 4 (1903), <https://doi.org/10.2307/781943>, <http://www.jstor.org/stable/781943>, p.109

⁵⁰⁶Burgundians Law, section 1,3 XXVIII of the privilege of cutting wood garden in common

⁵⁰⁷Burgundians Law, section 2 XXVIII of the privilege of cutting wood garden in common

⁵⁰⁸Burgundians Law, section 4 XXVIII of the privilege of cutting wood garden in common

(3) เจตนาของการกระทำความผิด

ในอดีตกฎหมายของชาวเบอร์กันดียังไม่มีข้อกำหนดลักษณะของเจตนาที่ชัดเจน ดัง เช่น กฎหมายฝรั่งเศสในสมัยใหม่ แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียหาย และบทบัญญัติอื่นๆพบว่าเจตนาในการกระทำความผิด หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายและเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่การกระทำของผู้กระทำจะได้รับความยินยอมจากเจ้าของทรัพย์สินให้มีการทำลายทรัพย์สินของตนได้

(4) โทษสำหรับความผิด

กฎหมายของชาวเบอร์กันดีเกิดขึ้นในช่วงเปลี่ยนผ่านในการพัฒนากฎหมายของยุโรปในสมัยโบราณ บทบัญญัติต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงการหลอมรวมของกฎหมายดั้งเดิมและกฎหมายโรมัน เนื่องจากแนวคิดในการลงโทษในสมัยโบราณและระบบของค่าปรับของกฎหมายโรมัน และกฎหมายดั้งเดิมของชาวโกล (Gaul) เน้นแนวคิดในการแก้แค้นทดแทน (Lex Talionis) มากกว่าการเยียวยาความเสียหาย เช่น หากสัตว์ของผู้ใดทำให้สัตว์ของผู้อื่นบาดเจ็บ เจ้าของสัตว์ที่ทำให้สัตว์นั้นบาดเจ็บจะต้องได้รับความเจ็บปวดเหมือนที่สัตว์นั้นได้รับ หรือการฆ่าชายคนหนึ่งทำให้สมาชิกในครอบครัวของเขาต้องล้างแค้นให้กับความตายของเขาต่อฆาตกรหรือต่อครอบครัวของผู้กระทำ ความผิด⁵⁰⁹ อย่างไรก็ตาม ในการลงโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายของกฎหมายของชาวเบอร์กันดีมีการผสมระหว่างแนวคิดการแก้แค้นทดแทนและแนวคิดในการเยียวยาความเสียหาย

แนวคิดในการแก้แค้นทดแทนที่ปรากฏในประมวลกฎหมายของชาวเบอร์กันดี ตัวอย่างเช่น กรณีหากสัตว์ของผู้ใดทำความเสียหายในไร่่อ่ง ในทุ่งหญ้า ในทุ่งนาที่ไถพรวน หรือในป่าที่มีลูกโอ๊ก และเจ้าของสัตว์ที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้นจะได้รับการเตือนสองครั้งว่าผู้นั้นต้องระมัดระวังป้องกันสัตว์ของเขาไม่ให้ไปก่อความเสียหาย หากเจ้าของสัตว์เหล่านั้นเพิกเฉย เจ้าของสวนมีอำนาจในการฆ่าสัตว์นั้น หรือถ้าหากไม่ฆ่าเสียให้ผู้เสียหายนำสัตว์นั้นไปใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม

⁵⁰⁹ Katherine Fischer Drew and Edward Peters, "LIBER CONSTITUTIONURN SIVE LEX GUNDOBADU," in *The Burgundian Code, Book of Constitutions or Law of Gundobad; Additional Enactments* (University of Pennsylvania Press, 1976). p.8-9.

หากไม่ได้รับการเตือนแต่ได้ฆ่าสัตว์นั้นเสียโดยพลการ เจ้าของสุกรก็ย่อมได้รับค่าสินไหมทดแทนเช่นกัน⁵¹⁰

แนวคิดในการเยียวยาความเสียหายที่ปรากฏในประมวลกฎหมายของชาวเบอร์กันดี ได้แก่ การปรับโดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงที่แตกต่างกันไป เช่น การทำลายรั้วหรือกำแพง ผู้กระทำจะถูกปรับ 3 โซลิดัส⁵¹¹ (Solidus)⁵¹² แต่ถ้าหากกรณีทำลายหรือปิดกั้นทรัพย์สินที่ใช้เพื่อการสาธารณะ เช่น ถนนหรือทางที่ใช้ในการสัญจรไปมา ผู้กระทำจะถูกปรับ 12 โซลิดัส⁵¹³

(ข) กฎหมายแซลิก (Salic Law)

ต่อมาในยุคพระเจ้าชาร์เลอมาญได้ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยมีการบันทึกกฎหมายแซลิก (Salic Law) ซึ่งเรียกว่า Lex Salica เป็นกลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับชนชาติแฟรงก์แซเลียน (Salian Franks) เมื่อต้นยุคกลางระหว่างรัชสมัยของพระเจ้าโคลวิสที่ 1 แห่งฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 6 โดยสันนิษฐานกันว่า กฎหมายแซลิกรวบรวมขึ้นระหว่าง ค.ศ. 507 ถึง ค.ศ. 511 กฎหมายฉบับดังกล่าวมีการบัญญัติครอบคลุมกฎหมายเกี่ยวกับมรดก กฎหมายอาญา โดยระบุว่าค่าเสียหาย และค่าปรับต้องจ่ายให้กับผู้เสียหายส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งให้แก่ค่าใช้จ่ายของศาล การตีความกฎหมายในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีกระทำโดยลูกขุน กฎหมายแซลิกแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ทางสังคมของชนแฟรงก์⁵¹⁴

กฎหมายอาญาของฝรั่งเศสในยุคต่อมาได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายแซลิกด้วยเช่นกัน กฎหมายแซลิกเป็นกฎหมายที่บัญญัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่สนับสนุนกฎหมายที่เกี่ยวกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์อันทำให้เกิดความมั่นคงของรัฐเป็นเวลาถึงแปดศตวรรษ การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ปรากฏในหลายส่วนของกฎหมายและมีการบัญญัติลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ไว้

⁵¹⁰Salic law, section 4,5, Title XXIII of injuries caused by animals.

⁵¹¹ โซลิดัส (solid) หรือ bezant เป็นเหรียญทองคำบริสุทธิ์สูงที่ใช้ในจักรวรรดิโรมันตอนปลายและจักรวรรดิไบแซนไทน์ ฝรั่งเศสได้นำสกุลเงินนี้มาใช้ในสมัยโบราณจนถึงสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 อ้างถึง P. Spufford, *Money and Its Use in Medieval Europe* (Cambridge University Press, 1989). ที่มา <https://books.google.co.th/books?id=MoyNhwSVYAC>, p.25

⁵¹²Salic law, section 1, Title XXVII of Broken fetch, roads, thefts, and act of violence

⁵¹³Saliac law, section 3, Title XXVII of Broken fetch, roads, thefts, and act of violence

⁵¹⁴ Fosberry, John Tran, *Criminal Justice through the Ages*, English trans. John Fosberry. Mittalaltes Kriminallmuseum, Rothenburg ob der Tauber, (1990 Eng. trans. 1993) p.7

ชัดเจนในหลายหมวด ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นในทุ่งข้าวสาลี⁵¹⁵, การโจรกรรมสุนัข, การโจรกรรมต้นไม้, การล่าสัตว์, การทำลายรั้ว, การละเมิดหลุมฝังศพ, การเผาไหม้หรือการปล้นสะดม, ความผิดเกี่ยวกับคริสตจักรรวมถึงการฆาตกรรมนักบวช และการโจรกรรมที่กระทำด้วยความรุนแรง ซึ่งในอดีตยังไม่มี การแยกลักษณะของการโจรกรรมและการทำให้เสียหายออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้ความผิดฐานทำให้เสียหายถูกบัญญัติในหมวดการโจรกรรม แต่ในความผิดฐานทำให้เสียหายมีการระบุถึงการเยียวยาและชดเชยความเสียหายในแต่ละกรณี ความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏในกฎหมายแซลิกสามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบความผิดได้ดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายแซลิก ระบุเพียงการกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของชาวเบอร์กันดีที่มีการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียหายกรณีความเสียหายเกิดจากสัตว์ โดยการทำให้เสียหาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกอันเป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การฆ่า การทำร้ายหรือทำให้สัตว์บาดเจ็บ การทำลายทรัพย์สินประเภทต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าจะจากแรงทางกายภาพ เช่น การขุด ทบ ตี หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์สิน⁵¹⁶ กฎหมายได้กำหนดข้อห้ามเพื่อการป้องกันทรัพย์สินเสียหายไว้หลายกรณี เช่น ถ้าผู้ใดพบเห็นสัตว์ ม้า หรือโคตัวใดในทุ่งของตน ผู้นั้นต้องไม่ทำร้ายสัตว์หรือต้องไม่ทุบตีมันมากเกินไป⁵¹⁷ และหากผู้ใดฝ่าฝืน กล่าวคือ ทำร้ายหรือทุบตีมันผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติถึงความรับผิดชอบทำให้เสียหายโดยประมาทในกรณีที่ผู้ใดกระทำโดยประมาทเลินเล่อทำให้สัตว์ใด ๆ ถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บอีกด้วย⁵¹⁸

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น โดยประเภท และลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองมีหลายประการซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดแตกต่างกันไป ดังนี้ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ได้แก่ ไม้ผล หรือต้นไม้อื่นภายใต้การเพาะปลูก⁵¹⁹

⁵¹⁵ Ibid.,

⁵¹⁶ Salic law, section 1-5 title XVIII of fires

⁵¹⁷ Salic law, section 1 title X of damage caused in a wheat field or in any enclosure

⁵¹⁸ Salic law, section 6 title X of damage caused in a wheat field, or in any enclosure

⁵¹⁹ Salic law, section 2 title VIII of the theft of trees

ต้นแอปเปิ้ลหรือต้นแพร์ ตัดหรือขโมยไม้อื่น ๆที่ใช้ในการก่อสร้างของผู้อื่น⁵²⁰ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ ปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เช่น ม้า กระบือ⁵²¹ สุกร⁵²² กวาง⁵²³ สุนัข⁵²⁴ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการแสดง อาณาเขต เช่น รั้ว⁵²⁵ ทรัพย์สินที่ใช้สำหรับสาธารณะ เช่น ถนน หรือทางที่ใช้ในการสัญจร⁵²⁶ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคริสตจักร เช่น โบสถ์ แทนบูชาหรือเครื่องประดับอื่น ๆ ของคริสตจักร⁵²⁷ นอกจากนี้ลักษณะของสัตว์มีผลต่อการกำหนดความรับผิดของผู้กระทำอีกด้วย เช่น การฆ่าสุนัขที่เป็น จำฝูง ผู้กระทำจะต้องจ่าย 1,800 เดนาริอุส หรือ 45 ทอง นอกเหนือจากมูลค่าของสัตว์และค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดี⁵²⁸ แต่หากเป็นสุนัขธรรมดาที่ไม่ใช่จำฝูงหรือที่ใช้สำหรับการล่าสุกรป่า หรือสุนัข เกรย์ฮาวด์ซึ่งเรียกว่า argutaire จะถูกตัดสินให้จ่าย 600 เดนาริอุส หรือ 15 ทอง⁵²⁹

ข้อสังเกตที่น่าสนใจของลักษณะทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ กฎหมายแซลิก มีการคุ้มครองศพจากการทำให้เสียหายหรือทำลายอีกด้วย โดยมีการบัญญัติไว้ในหมวดที่ 57 : การ ละเมิดศพ (TITLE LVII: violation of graves) ได้แก่ การยกย้าย การปล้น การกระทำการอันเป็น การทำให้ศพหรือหลุมฝังศพเสียหายผู้กระทำจะต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด

(3) เจตนาของการกระทำความผิด

แม้กฎหมายในสมัยโบราณยังไม่มีกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิด แต่จากบทบัญญัติหลายฐานความผิดรวมถึงความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เจตนาของการทำให้เสียทรัพย์ของกฎหมายแซลิกได้แก่ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหาย นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติถึงกรณีการ ทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทด้วย ได้แก่ ถ้าผู้ใดโดยความประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายใดๆ

⁵²⁰ Salic law, section 4 title VIII of the theft of trees

⁵²¹ Salic law, section 1 title X of damage caused in a wheat field or in any enclosure

⁵²² Salic law, section 8 title X of damage caused in a wheat field or in any enclosure

⁵²³ Salic law, section 2-4 title XXXV of hunting

⁵²⁴ Salic law, section 1-4 title VI of the theft of dogs

⁵²⁵ Salic law, section 1-4 title XXXVI of fences

⁵²⁶ Salic law, section 1-3 title XXXIII of obstacles to free movement on the roads

⁵²⁷ Salic law, section 1 title LXIV of theft committed with violence

⁵²⁸ Salic law, section 1 title VI of the theft of dogs

⁵²⁹ Salic law, section 2 title VI of the theft of dogs

ต่อสัตว์หรือปศุสัตว์ใด ๆ ผู้กระทำจะต้องทำให้สัตว์กลับใช้ได้โดยการพาไปรักษาหรือจ่ายค่าสินไหมทดแทนกรณีที่สัตว์ไม่สามารถใช้งานได้อีก⁵³⁰

(4) โทษสำหรับความผิด

โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายแซลิก ได้มีการกำหนดให้ผู้กระทำจะต้องระวางโทษปรับและการปรับจะเป็นการปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและผู้กระทำอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของทรัพย์สินอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การกำหนดให้ผู้ที่ทำร้ายสัตว์ต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นราคาสัตว์โดยการปรับหรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอาจจ่ายเป็นเงินสกุลเงินเดนาริอุส (denarius) หรือเป็นสิ่งของ เช่น ทองคำ และถ้าหากทำให้สัตว์บาดเจ็บ ผู้กระทำจะต้องจ่ายค่ารักษาสัตว์อีกด้วย ซึ่งเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของสัตว์⁵³¹ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาความผิดของตนต้องรับโทษหนักขึ้นจากราคาค่าสัตว์ที่ตนต้องชดใช้เพิ่มเติมอีกด้วย⁵³² ข้อสังเกตที่น่าสนใจของโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายของกฎหมายแซลิกมีลักษณะเป็นการบัญญัติโทษในทางแพ่งมากกว่าทางอาญา และมีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเสียค่าใช้จ่ายดำเนินคดีด้วยตนเองอีกด้วย (Costs of the Prosecution)⁵³³

4.4.1.2 ยุคกฎหมายยุคกลางตอนปลาย

ยุคกลางตอนปลายอยู่ในช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 10-15 หรือยุคฟิวดัล (Feudal Period) แม้ว่า Lax Romana Visigoth ซึ่งได้แบบอย่างมาจากกฎหมายโรมันในสมัยก่อนจะนำมาใช้กันอยู่ในดินแดนชาวโกลดิงที่ได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวก็ไม่สามารถใช้บังคับได้ทั่วไปเพราะระบอบการปกครองในขณะนั้นอยู่ภายใต้ระบบฟิวดัล หรือระบบศักดินาสวามิภักดิ์ ซึ่งอำนาจจากส่วนกลางยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ นอกจากนั้นประชาชนยังแบ่งออกเป็นวรรณะต่าง ๆ กล่าวคือชนชั้นสูง ได้แก่ พวกนักรบและพวกพระ ชนชั้นกลาง และชนชั้นต่ำซึ่งมีฐานะคล้ายทาส แต่ยังไม่ถึงกับ

⁵³⁰ Salic law, section 6 title X of damage caused in a wheat field, or in any enclosure

⁵³¹ Salic law, section 2 title X of damage caused in a wheat field or in any enclosure

⁵³² Salic law, section 3 title X of damage caused in a wheat field or in any enclosure

⁵³³ ในหลายฐานความผิดตามกฎหมายแซลิก นอกจากผู้กระทำจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนด้วยเงินสกุลเดนาริอุส หรือทองแล้ว ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี (prosecution cost) ให้แก่ผู้เสียหายอีกด้วย

เป็นทาส แต่ละชนชั้นมีสถานะทางกฎหมายแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นจึงยังไม่ใช่กฎหมายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่สามารถนำมาใช้บังคับได้ทุกท้องถิ่น

ตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 กฎหมายของฝรั่งเศสแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ และมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีการแบ่งภาคที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี และภาคที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร ได้แก่ (1) ภาคใต้ของฝรั่งเศสเป็นดินแดนส่วนที่ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมของโรมันอย่างมาก ประชาชนรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น และมีวัฒนธรรมสูงกว่าในภาคเหนือ ในภาคนี้ในระยะแรกแม้จะยังไม่ได้ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่กฎหมายจารีตประเพณีที่ใช้อยู่คือกฎหมายโรมันเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นเมื่อ Corpus Juris Civilis ของจัสติเนียนเข้าไปมีอิทธิพลในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ดินแดนฝรั่งเศสทางตอนใต้จึงยอมรับกฎหมายโรมันของจัสติเนียนโดยไม่มีข้อโต้แย้ง⁵³⁴ และ (2) ดินแดนทางภาคเหนือซึ่งมีอาณาเขตกว้างขวาง แต่ความหนาแน่นของประชาชนน้อยกว่าทางภาคใต้ อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมของชาวเบอร์กันดีรวมทั้งทางด้านกฎหมายด้วย ดังนั้นทางภาคเหนือจึงยอมรับเอากฎหมายจารีตประเพณีของพวกเบอร์กันดีซึ่งมีต้นกำเนิดจากพวกเยอรมันมาใช้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายจารีตประเพณีในแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่สามารถสรุปได้ว่าภาคเหนือของฝรั่งเศสเป็นดินแดนที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจารีตประเพณีที่ใช้อยู่มีจำนวนมากมายกก็ตาม แต่จารีตประเพณีเหล่านี้มักไม่มีข้อแตกต่างกันมากมายนัก จะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้างก็เป็นเรื่องกฎหมาย ครอบครัวใน ส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของสามีภริยาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายฝรั่งเศสในยุคนี้ทั้งภาคเหนือและภาคใต้ นอกจากจะได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมันและกฎหมายเยอรมันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากกฎหมายทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก (Canon law) อีกด้วย

ลักษณะของกฎหมายอาญาโดยทั่วไปของฝรั่งเศสในช่วงยุคกลางนี้ เห็นว่ามิได้มีหลักการหรือทฤษฎีทางกฎหมายอาญาที่ใช้ในปัจจุบัน ในยุคสมัยนั้นไม่มีความพยายามใดๆ ที่จะพิจารณาอย่างรอบคอบว่าอะไรเป็นรากฐานที่แท้จริงของสิทธิในการลงโทษ (Right to punishment) ปริมาณที่เหมาะสมในการลงโทษ และข้อผิดพลาดที่ต้องหลีกเลี่ยง กฎหมายอาญาในยุคกลางนี้ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของชาวเยอรมันดั้งเดิม (Germanic Law) ที่การกำหนดโทษส่วนใหญ่เป็นการปรับ ประกอบกับมีการกำหนดโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายที่ทรมาณบางประเภท รวมถึงการประหาร

⁵³⁴ Leton de Droit Civil, T.I. par Henri, Léon et Jean mazaud, p.54

ชีวิตโดยการแขวนคออีกด้วย แต่ในบางฐานความผิดก็หยิบยืมมาจากกฎหมายโรมัน (Roman Law) ด้วยเช่นกัน

สมัยโรมันทั้งในตำรากฎหมายชื่อว่า “insitutiones” ที่เขียนขึ้นโดย ไกอุส (Gaius) และในประมวลกฎหมายแพ่ง หรือ corpus juris civilis หมวด Digest ที่จัดทำขึ้นในสมัยจักรพรรดิจัสติเนียนได้กำหนดให้ การทำให้เสียทรัพย์ หรือการก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์ (damnum in furia datum) อยู่ในบ่อเกิดแห่งหนึ่งประเภทหนึ่งที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือหนี้ตามกฎหมายละเมิด (Obligatio ex delicto) ซึ่งโดยหลักบ่อเกิดแห่งหนึ่งในกฎหมายโรมันแบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ หนี้ที่เกิดจากสัญญา, หนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และหนี้ที่เกิดจากการกระทำอื่นๆ เช่น การจัดการงานนอกสั่ง⁵³⁵

หนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Obligatio ex delicto) หรือ ความรับผิดชอบในทางละเมิดตามกฎหมายโรมันนั้นอยู่ในขอบเขตของกฎหมายแพ่งโรมัน (ius civilis) และมีเพียง 4 ประเภทเท่านั้น ได้แก่ การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย และ การก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ส่วนการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายประเภทอื่นๆซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของผู้พิพากษา (Praetors) ไม่จัดอยู่ในบ่อเกิดแห่งหนึ่งประเภทนี้ แต่ไม่ว่าจะเป็นหนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายแพ่งโรมัน หรือจากการดำเนินงานของผู้พิพากษา (Praetors) จะมีลักษณะเป็นการลงโทษทางอาญามากกว่าการเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง⁵³⁶ เนื่องจากในสมัยโรมันความรับผิดชอบในทางแพ่งและความรับผิดชอบในทางอาญายังไม่ได้แยกออกจากกันอย่างชัดเจน อีกทั้งมีความมุ่งหมายเป็นการลงโทษทางอาญามากกว่าที่จะเป็นการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่ง เนื่องจากในคดีละเมิดตามกฎหมายโรมัน ค่าสินไหมทดแทนมีเบื้องหลังเป็นการแก้แค้นทดแทน ฉะนั้นจึงเป็นการแสวงหาการลงโทษ กฎหมายละเมิดโรมันจึงมีอิทธิพลในกฎหมายอาญามากกว่าหนี้ชนิดอื่น ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องละเมิดของกฎหมายโรมันมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

⁵³⁵ ศนันท์ภรณ์ โสคติพันธุ์ คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลากมิควรได้ พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555), หน้า 39-40

⁵³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46-48

ก. เป็นการกระทำโดยจงใจ หรือละเว้น การกระทำโดยจงใจ ซึ่งกระทำต่อบุคคล ครอบครัว หรือ ทรัพย์สิน ของบุคคลนั้น (Delicta Private) อันก่อให้เกิดหน้าที่(หนี้)แก่ผู้กระทำ ที่จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน

ข. การกระทำความผิดจะต้องมีลักษณะที่ ตามกฎหมายโบราณยินยอมให้เกิดสิทธิแก้แค้น (Vindicta) กันได้

ค. การกระทำความผิดต้องมีลักษณะ รุนแรงถึงขั้นเป็นเรื่องในทางอาญา (Actiones Poenales)

ง. ในกรณีที่มีผู้กระทำละเมิดมากกว่า 2 คนขึ้นไป แต่ละคนยอมรับผิดเป็นจำนวนเต็มและการจ่ายค่าสินไหม โดยคนๆเดียวไม่อาจทำให้คนอื่นปลอดจากความรับผิดในทางละเมิด ได้ ฉะนั้นผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนจาก ผู้กระทำละเมิดทุกคน⁵³⁷

ลักษณะของกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสในช่วงยุคกลางเห็นว่ามีได้มีหลักการหรือทฤษฎี ทางกฎหมายอาญาที่ใช้ในปัจจุบัน ในยุคสมัยนั้นไม่มีแนวคิดในการลงโทษทางอาญาที่ชัดเจน (Right to Punishment) แนวคิดเรื่องปริมาณและความเหมาะสมในการลงโทษ และข้อผิดพลาดที่ ต้องหลีกเลี่ยง กฎหมายอาญาในยุคกลางนี้ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของชาวเยอรมานิกดั้งเดิม (Germanic Law) ที่มีการกำหนดโทษโดยส่วนใหญ่เป็นการปรับ อีกทั้งปรากฏรูปแบบการทรมานบาง ประเภท เช่น การประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ แต่ในบางฐานความผิดก็หยิบยืมมาจากกฎหมาย โรมัน (Roman Law) ด้วยเช่นกัน

เนื่องจากในสมัยโรมันความรับผิดในทางแพ่งและความรับผิดในทางอาญายังไม่ได้แยก ออกจากกันอย่างชัดเจน อีกทั้งมีความมุ่งหมายเป็นการลงโทษทางอาญามากกว่าที่จะเป็นการเยียวยา ความเสียหายในทางแพ่งดังเช่น เนื่องจากในคดีละเมิดตามกฎหมายโรมัน ค่าสินไหมทดแทนมี เบื้องหลังเป็น การแก้แค้นทดแทน ฉะนั้นจึงเป็นการแสวงหากการลงโทษ กฎหมายละเมิดโรมันจึงมี อิทธิพลในกฎหมายอาญามากกว่าชนิดอื่น

⁵³⁷ ประชุม โฉมฉาย, กฎหมายเอกชนเปรียบเทียบเบื้องต้น: จารีตโรมัน และแองโกลแซกซอน, หน้า 154

การก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น (darumurn furia daturum) คือ การก่อความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือทาสของบุคคลอื่น แรกเริ่มเดิมทีกฎหมายสิบสองโต๊ะกำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์สินเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง ต่อมาใน Lex aquilia ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการทำให้เสียทรัพย์สินอย่างกว้างไว้ ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์สินต้องก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและความเสียหายนั้นต้องเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

4.4.1.3 ยุคราชธิปไตย (Ancient Regime)

เนื่องจากในอดีตฝรั่งเศสมีการแบ่งภูมิภาคออกเป็นเหนือและใต้ ซึ่งแต่ละภูมิภาคมีการใช้บังคับกฎหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หลังจากประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ก่อตัวขึ้นเป็นจักรวรรดิเดี่ยว นอกจากกฎหมายโรมัน กฎหมายอาญาเยอรมานิก (Germanic Penal Law) เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับทั้งสองประเทศ หลังจากที่พระเจ้าชาร์เลอมาญ (Charlemagne) ถึงแก่ความตาย จักรวรรดิแตกสลาย การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความสับสนและมีข้อบกพร่องมาก ซึ่งกินระยะเวลายาวนานหลังจากที่จักรวรรดิแตกสลาย อีกทั้งในขณะนั้นคัมภีร์ไบเบิลซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายอาญาเยอรมานิก (Germanic Penal Law) และกฎหมายโรมัน มีการตีความและการบังคับใช้ที่ผิดแปลกไป ดังนั้นในการแก้ไขกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การตรากฎหมายอาญาฉบับใหม่อย่างเร่งด่วนจึงมีความจำเป็นอย่างมาก⁵³⁸

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นช่วงที่ปกครองโดย พระมหากษัตริย์ผู้ซึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยเริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าฟร็องซัวส์ที่ 1 (François Ier) จนถึงการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 อำนาจในการตรากฎหมายของกษัตริย์เปรียบเสมือนเครื่องมือในการใช้อำนาจทางปกครองอย่างหนึ่งโดยการรวมศูนย์อำนาจไว้ในช่วงเวลานี้ ทำให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจล้นพ้น⁵³⁹ พระเจ้าฟร็องซัวส์ที่ 1 ได้ออกพระราชบัญญัติ ค.ศ. 1539 (Ordonnance de Villers-Cotterets) ซึ่งมีเนื้อหาว่าต้องมีการจดทะเบียนบันทึกข้อมูลบุคคลในทางกฎหมายเช่น การเกิด การตาย และการสมรส ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการพิจารณาคดีอาญาโดยมีการตราพระราชบัญญัติ Ordonnance de Villers-Cotterets ค.ศ. 1539 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกที่วางพื้นฐานของกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้เนื้อหาส่วน

⁵³⁸ H. S. Sanford, The Different Systems of Penal Code in Europe; Also a Report of the Administrative Changes in France, since the Revolution of 1848 (Washington: Beverly Tucker, Senate Printer, 1854), p. 9

⁵³⁹ Ibid.,

ใหญ่จะเป็นการบัญญัติในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ แต่ก็ได้มีหลักประกันความเป็นอิสระในเขตอำนาจศาลในคดีอาญาเพราะ กษัตริย์หรือตัวแทนของกษัตริย์สามารถกระทำตามพระราชอัธยาศัย ส่วนพระองค์ได้ในฐานะผู้พิพากษา⁵⁴⁰

ช่วงศตวรรษที่ 16 หลังจากความแตกต่างระหว่างประเพณีท้องถิ่นของตอนเหนือและตอนใต้ของฝรั่งเศสมีความชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งเกิดการฟื้นตัวของกฎหมายโรมัน ผู้ปกครองของอาณาเขตต่างๆ จึงจำเป็นต้องทำให้กฎหมายที่บังคับใช้ในแต่ละภูมิภาคมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจล้นพ้นทำให้มีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อใช้บังคับในราชอาณาจักร ประมวลกฎหมายอาญาของชาร์ลส์ที่ 5 ถือเป็นหนึ่งในแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของกฎหมายอาญาในทวีปยุโรป เนื่องจากการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและวิธีพิจารณาความอาญาทำให้เป็นกฎหมายที่ถือเป็นต้นแบบของประมวลกฎหมายอาญาของยุโรป

ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 (Constitutio Criminalis Carolina) หรือกฎหมายแคโรไลนา ได้บังคับใช้ใน ค.ศ. 1532 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมกฎหมายแพ่งควบคู่ไปกับกฎหมายอาญา ภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งชาร์ลส์-ควินต์ (Constitution of Charles-Quint) การกระทำต่างๆ เช่น การฆาตกรรม การโจรกรรม การลอบวางเพลิง รักร่วมเพศ และการใช้เวทมนตร์คาถา เป็นอาชญากรรมร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายแคโรไลนาระบุว่าผู้ที่พบว่ามี ความผิดในการก่อให้เกิดอันตรายโดยการใช้เวทมนตร์คาถาจะต้องถูกประหารชีวิตด้วยไฟ โดยมีการพิจารณาคดีแม่่มตจำนวนมากระหว่างปี ค.ศ. 1580 ถึง ค.ศ. 1680 นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นฐานสำหรับการรับสารภาพโดยการทรมานอีกด้วย ถือเป็นหนึ่งในแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของกฎหมายอาญาในทวีปยุโรปเพราะมีการบัญญัติความผิดอาญาไว้หลายฐานความผิดและบทลงโทษที่ร้ายแรง⁵⁴¹ โดยความผิดฐานทำให้เสียชีวิตที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 มีองค์ประกอบความรับผิด ดังนี้

⁵⁴⁰ Ibid.,

⁵⁴¹ "constitutio criminalis carolina," [Online] Accessed: 8 March 2022. Available from: https://ledroitcriminel.fr/la_legislation_criminelle/anciens_textes/la_caroline.htm

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 จะมีการแบ่งประเภทของการโจรกรรมตามลักษณะของการกระทำความผิด (Theft) เพื่อแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนการลงโทษที่เป็นไปตามลักษณะหรือความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยสามารถแบ่งลักษณะของโจรออกได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ โจรที่ขโมยสิ่งของเล็กน้อยและซ่อนเร้น (Theft of little consequence and hidden) และประเภทต่อมา ได้แก่ โจรสาธารณะ (Public Theft)⁵⁴² ซึ่งการแบ่งโจรทั้งสองประเภทออกจากกันพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด หากเป็นโจรที่ขโมยสิ่งของเล็กน้อยและซ่อนเร้น (Theft of little consequence and hidden) หมายถึง โจรที่สามารถถูกรู้เห็นและจับได้ทันทีพร้อมกับสิ่งขโมยไปในที่เกิดเหตุและทรัพย์มีมูลค่าไม่ถึง 5 ดูแคท (Ducat) ถือเป็นการลักขโมยเล็กน้อยๆ ส่วนโจรสาธารณะ (Public Theft) ได้แก่ โจรที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 ดูแคทและมีลักษณะและพฤติการณ์ที่ร้ายแรงกว่า เช่น การตามจับที่ยากขึ้น ต้องมีการไล่ตามอย่างไรก็ตาม หากมีพฤติการณ์อื่นๆเกิดขึ้น เช่น การปีนหรือบุกเข้าไปในบ้านโดยทำลายรั้วหรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่นไม่ว่ากลางวันและกลางคืน⁵⁴³ การวางเพลิงเผาทรัพย์ ถือเป็นการกระทำในลักษณะโจรสาธารณะ (Public Theft) เช่นกัน

นอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษการทำลายทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ได้แก่ การลักลอบตัดฟันอย่างผิดกฎหมายหรือลักลอบตัดไม้ของผู้อื่นโดยการลงโทษขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของการกระทำความผิดว่ากระทำในเวลาต้องห้ามหรือไม่ เช่น ในวันเฉลิมฉลองหรือกลางคืน⁵⁴⁴ การเคลื่อนที่ ทำลาย เคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ หรือเครื่องหมายสำคัญ⁵⁴⁵ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลให้ผู้กระทำต้องรับโทษแตกต่างกันไป

⁵⁴² Article 156,157 Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁴³ Article 159 Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁴⁴ Article 168. Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁴⁵ Article 114 Constitutio Criminalis Carolina

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นและต้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 ดูแคต (Ducat) เช่น ฟิน หรือไม้ และผู้กระทำความผิดอาจรับโทษหนักขึ้นหากไม้ประเภทนั้นเป็นไม้ผลหรือเป็นพืชที่สามารถทำไวน์ได้ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประตู่หรือรั้วของโบสถ์⁵⁴⁶ สถานที่ หรือเครื่องหมายสำคัญ หรือสิ่งปลูกสร้างที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาความปลอดภัยของสาธารณะและเพื่อปกป้องสถานที่จากอุทกภัยและสัตว์

(3) เจตนาของการกระทำความผิด

มีการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ การที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนาร้าย หรือมีความอาฆาตมาดร้ายในการกระทำความผิด (Malice)

(4) โทษสำหรับความผิด

มีการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ได้แก่ ผู้กระทำความผิดครั้งแรก ครั้งที่สอง และครั้งที่สามจะต้องรับโทษแตกต่างกันไป อีกทั้งหากผู้กระทำเป็นผู้เยาว์หรือผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี กฎหมายไม่อาจให้ถูกลงโทษประหารชีวิต แต่ให้ลงโทษทางร่างกายหรือการวางหลักประกัน อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำอายุเข้าปีที่สิบสี่และลักทรัพย์หลายครั้งหรือหากพบเหตุอันเลวร้ายเกินกว่าอายุของผู้กระทำความผิด ผู้พิพากษาก่อนจะพิพากษาลงโทษ สภานายความจะต้องรับทราบและผู้พิพากษาจะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้เยาว์เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษในเชิงทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของเขาอย่างไร⁵⁴⁷

การลักลอบตัดฟันอย่างผิดกฎหมายหรือลักลอบตัดไม้ของผู้อื่น การลงโทษขึ้นอยู่กับความอาฆาตพยาบาทของผู้กระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้น กล่าวคือ หากเป็นต้นไม้ที่มีผลหรือสามารถผลิตไวน์ได้ ผู้กระทำอาจถูกระวางโทษส่งไปขายเป็นทาส (Galley Slave)⁵⁴⁸ การกระทำ

⁵⁴⁶ Article 172. Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁴⁷ Article 164 Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁴⁸ ทาสในห้องครัว (The galley slaves) เป็นลักษณะของการลงโทษที่ปรากฏอยู่ในช่วงยุคกลางตอนปลายของยุโรป เป็นการนำนักโทษในคดีอาญาที่ถูกพิพากษาให้ตกเป็นทาสให้ทำงานที่พายเรือ (ฝรั่งเศส: galérien) หรืออาจถูกพามาโดยกลอุบาย ซึ่งมักกำหนดให้เชลยศึกได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พายเรือ อ้างถึง Lionel Casson, "Galley Slaves," *Transactions and Proceedings*

ความผิดเกี่ยวกับศาสนา เช่น การทำลายประตูหรือรั้วของโบสถ์ ผู้กระทำได้ระวางโทษประหารชีวิต การเคลื่อนที่ ทำลาย เคลื่อนย้าย เปลี่ยนแปลงสถานที่หรือเครื่องหมายสำคัญ จะถูกลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกายตามสัดส่วนของอันตรายที่จะเกิดขึ้นและตามลักษณะหรือประเภทของทรัพย์สิน⁵⁴⁹ ซึ่งหากการทำลายเคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องหมาย เช่น สร้างความเสียหายให้กับเขื่อนที่สร้างขึ้น เพื่อความปลอดภัยของสาธารณะและเพื่อปกป้องสถานที่จากน้ำท่วมให้เกิดความเสียหายอาจตัดสินโทษประหารชีวิต การวางเพลิงเผาทรัพย์ผู้ที่วางเพลิงจะถูกพิพากษาและประหารชีวิตด้วยการเผาทั้งเป็น⁵⁵⁰ นอกจากนี้ยังมีความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากการทำร้ายสัตว์อีกด้วย⁵⁵¹

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหากฎหมายที่ผิดพลาด และการบริหาร กระบวนยุติธรรมทางอาญาที่มีความสับสนและมีข้อบกพร่อง ในยุคศักดินายจึงมีการบันทึกจารีต ประเพณีต่างๆเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนและการโต้แย้งความถูกต้องของจารีต ประเพณี โดยบันทึกจารีตประเพณีที่มีอยู่เป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งมีการประกาศใช้พระราช กฤษฎีกาเกี่ยวกับกฎหมายในลักษณะต่างๆตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 - 17 กษัตริย์ฝรั่งเศสได้มีการ ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นมาหลายฉบับซึ่งได้มีการรวบรวมกฎหมายเป็นหมวดหมู่แบบประมวล กฎหมาย⁵⁵² ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ค.ศ. 1667 (Ordonnance sur la protection civile) พระราชกฤษฎีกาทางกฎหมายอาญา ค.ศ. 1670 (Ordonnance criminelle de 1670) พระราชกฤษฎีกาทางกฎหมายพาณิชย์ ค.ศ. 1673 (Ordonnance de commerce) พระราชกฤษฎีกาเรื่องการให้ ค.ศ. 1731 (Ordonnance sur les donations) พระราชกฤษฎีกาเรื่องพินัยกรรม ค.ศ. 1735 (Ordonnance sur les testaments) ซึ่ง พระราชบัญญัติเหล่านี้เป็นบ่อเกิดของประมวลกฎหมายอาญา นโปเลียน หรือประมวลกฎหมายอื่น ๆ ในยุคต่อมา

of the American Philological Association 97 (1966), <https://doi.org/10.2307/2936000>, <http://www.jstor.org/stable/2936000>, p. 35

⁵⁴⁹ Article 114. Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁵⁰ Article 125 Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁵¹ Article 116 Constitutio Criminalis Carolina

⁵⁵² อุทกษ มงคลนาวัน, ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล , หน้า 21-22

4.4.2 ยุคปฏิวัติฝรั่งเศส

การปฏิวัติฝรั่งเศสเกิดจากสาเหตุใหญ่ๆ สามประการ *ประการแรก* ได้แก่ จุดบกพร่องทางการเมือง กล่าวคือการปกครองของฝรั่งเศสแบบเก่าที่เป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งพระมหากษัตริย์มีอำนาจล้นพ้นอันเนื่องมาจากสงครามร้อยปี (ระหว่าง ค.ศ. 1336-1453) เป็นสงครามที่พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่สาม (Edward III) แห่งอังกฤษได้อ้างสิทธิในราชบัลลังก์ของฝรั่งเศสซึ่งต่อมาพระองค์ได้ขับไล่ชาวอังกฤษออกจากเขตแดนของฝรั่งเศสทำให้ฝรั่งเศสปกครองในสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หรือเป็นช่วงที่ฝรั่งเศสเข้าสู่ยุคราชาธิปไตย (ancient regime) ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐสภาฝรั่งเศส (Estates-General) มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของกษัตริย์โดยไม่มีข้อแม้ ยอมให้พระมหากษัตริย์สามารถใช้จ่ายเงินตามพระราชอัธยาศัยได้อย่างไม่มีข้อแม้ ประกอบกับการใช้กฎหมายที่ยึดตามแบบกฎหมายโรมัน ศาลในแต่ละท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินตามอำเภอใจ โดยกฎหมายที่ใช้ในช่วงราชาธิปไตยนั้นจะเป็นกฎหมายที่มีความเคร่งครัดและมีการกำหนดโทษที่รุนแรงอย่างมาก⁵⁵³

ประการที่สอง ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการที่ฝรั่งเศสได้รับความเสียหายจากสงครามเจ็ดปีในช่วง ค.ศ. 1756-1763 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ประเทศฝรั่งเศสอยู่ในสภาวะที่พ่ายแพ้จากสงคราม ฐานะทางการเงินของประเทศอยู่ในสภาวะวิกฤตเนื่องจากต้องนำรายได้ของรัฐบาลไปลงทุนกับการทำสงคราม ประกอบกับเศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การบังคับของชนชั้นกลาง สภาพสังคมฝรั่งเศสก่อนการปฏิวัติ ประชาชนจำนวนมากของฝรั่งเศสอาศัยอยู่อย่างยากจนข้นแค้น เกษตรกรในชนบทของฝรั่งเศสอาศัยอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจของชนชั้นขุนนาง ภายใต้ความสัมพันธ์แบบระบบศักดินา (Feudalism) ที่ชนชั้นขุนนางมีอำนาจเหนือชาวบ้าน ชาวบ้านมีฐานะยากจนและไม่สามารถล้มตาอำปากได้ แล้วยังต้องมีหน้าที่เสียภาษีให้รัฐ แตกต่างจากชนชั้นขุนนางและบรรดาบาทหลวงกลับมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ขุนนางจำนวนมากดำรงอยู่ชีวิตอยู่อย่างหรูหราสำราญ⁵⁵⁴

⁵⁵³ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, อารยธรรมยุคใหม่ (ภาคหนึ่งถึงภาคสี่) (บันทึกประกอบคำบรรยายวิชา มธ. 112 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 1972), หน้า 229-230

⁵⁵⁴ Jean-Laurent Rosenthal, "The Fruits of Revolution: Property Rights, Litigation, and French Agriculture, 1700-1860," *The Journal of Economic History* 50, no. 2 (1990), p.438

ประการที่สาม ได้แก่ อิทธิพลในด้านความนึกคิด (Enlightenment) ได้นำไปสู่ทฤษฎีทางการเมือง ได้แก่ ทฤษฎีว่าด้วยสัญญาประชาคม (Social Contract) ของฌอง ฌากส์ รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ที่กล่าวไว้ว่า “การที่มนุษย์ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นประชาคมในสังคมอย่างยินยอมจนมีสัญญาและผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างประชาชนกับสังคม จึงเกิดการกำหนดสิทธิและหน้าที่โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ที่ประชาชนไว้วางใจให้ใช้อำนาจปกครองและมีบทบาทตามสัญญาที่ตกลงกันไว้โดยประชาชนเองสามารถเรียกคืนอำนาจหรือถอนสัญญาได้หากรัฐบาลไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง”⁵⁵⁵ และมองเตสกีเอร์ (Montesquieu) ที่สนับสนุนรูปแบบการแยกอำนาจของรัฐบาลออกเป็นสองแบบคือ อำนาจอธิปไตยและอำนาจบริหารรัฐกิจ ซึ่งอำนาจบริหารรัฐกิจประกอบด้วยอำนาจบริหาร, อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ โดยแต่ละอำนาจควรเป็นอิสระและแยกออกจากกัน⁵⁵⁶

หลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสอิทธิพลแนวความคิดเรื่องเสรีนิยมมีอิทธิพลต่อการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับ ค.ศ. 1791 กล่าวคือ ยกเลิกอิทธิพลของการปกครองแบบราชาธิปไตยและอิทธิพลของศาสนจักรลง เน้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปังเจกบุคคล และความเท่าเทียม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจ เกิดหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ประชาชนสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้อย่างเสรี มีการคุ้มครองเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น มีการยกเลิกระบบทาสีแบบเก่าในยุคศักดินาสวามีศักดินา (Feudalism) กล่าวคือ เอกชนสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้โดยไม่มีเงื่อนไข ส่งเสริมการทำสัญญาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันโดยใช้ระบบเงินตรา มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อจูงใจกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม⁵⁵⁷ สังเกตได้จากการกำหนดลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ เครื่องไถ, เครื่องมือการเกษตร, ม้าและสัตว์พาหนะ, ปศุสัตว์, รั้วผึ้ง สีน้าหรือทางหลวงสาธารณะไม่ว่าจะในชนบท หรือบนถนน, และสถานที่สาธารณะอื่นๆ⁵⁵⁸

⁵⁵⁵ William T. Bluhm, "Freedom in "The Social Contract": Rousseau's "Legitimate Chains"," *Polity* 16, no. 3 (1984), p.364-377

⁵⁵⁶ Hilary Bok, "Baron de Montesquieu, Charles-Louis de Secondat," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysics Research Lab, Stanford University (2018),

⁵⁵⁷ Lilian Knowles, "New Light on the economic cause of the French revolution," *The Economic Journal* , Mar., 1919, Vol. 29, No. 113 (1919), p. 23

⁵⁵⁸ Section 27 crimes against public property, French penal code 1791.

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับ ค.ศ. 1791 มีการคุ้มครองเงินตรา ทรัพย์สิน แลกเปลี่ยน หรือตัวเงิน⁵⁵⁹ โดยมีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินใน ส่วน Section II - crimes and misdemeanors against property ซึ่งมีการนิยามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินว่า “การโจรกรรม (Theft)”

การปฏิวัติฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1789 ประเทศฝรั่งเศสเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ค.ศ. 1791 เป็นประมวลกฎหมายอาญาที่สภาร่างรัฐธรรมนูญใช้ระหว่าง การปฏิวัติฝรั่งเศสในช่วงปี 1791 โดยประมวลกฎหมายอาญาฉบับนี้เป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของฝรั่งเศสที่มีการร่างตามปรัชญาพื้นฐานของกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเป็น แนวความคิดของมองเตสกีเอร์ (Montesquieu) และซีซาร์แบคคาเรีย (Cesare Beccaria)⁵⁶⁰

การร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับดังกล่าว ร่างตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principal of legality) ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 ซึ่งมีอิทธิพลมาจากแนวความคิดของซีซาร์ แบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ได้มีการวางหลักสำคัญของกฎหมายอาญาไว้ว่า “พลเมืองทุกคนควรรู้ว่าเขาควรได้รับโทษอย่างไรบ้าง” หรือ หลักว่าการที่จะลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องรู้ว่า การกระทำใดจะต้องรับโทษซึ่งแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิงจากแนวคิดในยุคราชอาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์สามารถพิจารณาคดีได้ตามอำเภอใจ อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 มีการบัญญัติอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ทำให้ลดการใช้ดุลยพินิจและการตีความของผู้พิพากษา ซึ่งหลักการนี้มีอิทธิพลต่อการร่างประมวลกฎหมายอาญาของนโปเลียน ค.ศ. 1810 ในเวลาต่อมา

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา 2 ฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 และ ประมวลกฎหมายความผิดและโทษ (The Code of Offences and Penalties) ค.ศ. 1795 ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกจะมีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีโทษรุนแรง ส่วนประมวลกฎหมายความผิดและโทษ (The Code of

⁵⁵⁹ Section 1, 2 crimes against public property, French penal code 1791.

⁵⁶⁰ The Handbook of Comparative Criminal Law, Stanford University Press, p. 210

Offences and Penalties) จะมีการบัญญัติความผิดที่มีความรุนแรงและโทษที่น้อยกว่า (Misdemeanor)

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ปี ค.ศ. 1791 ได้มีการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียหายไว้ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกความผิดต่อทรัพย์สินสาธารณะ (crimes against public property) และความผิดต่อทรัพย์สิน (crimes and misdemeanors against property) ซึ่งมีการแบ่งประเภททรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองอย่างชัดเจน ลักษณะของการกระทำต่อทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด และเหตุกรรจ์ของความผิดฐานทำให้เสียหาย ดังนั้นประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 จึงมีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียหายใกล้เคียงกับกฎหมายสมัยใหม่มากที่สุด โดยความผิดฐานทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 มีองค์ประกอบความผิดดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย

ลักษณะของการทำให้เสียหายของประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก (Voluntarily Act) เช่น การลอบวางเพลิง⁵⁶¹ การทำให้เกิดระเบิด หรือการกระทำใดๆ อันเป็นการทำลาย (Destroy)⁵⁶² เช่น การเปลี่ยนตำแหน่ง การฆ่าสัตว์ การทำลาย หรือโค่นด้วยวิธีการรุนแรงใดๆ ต่อทรัพย์สินของผู้อื่นและต้องเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้การ “รู้ว่าจะทำให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สิน” เช่น การเขียน การใช้วาจา หรือการแสดงลงในสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่ไม่ระบุชื่ออันเป็นการคุกคามว่าจะทำอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด⁵⁶³

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองมีการบัญญัติเป็นหมวดหมู่ตามประเภทหรือชนิดของทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ ความผิดต่อทรัพย์สินสาธารณะ (crimes against public property) มีการแบ่งประเภทของทรัพย์สินสาธารณะอย่างชัดเจน เช่น อาคารร้านค้า คลังแสง เรือ ทรัพย์สินอื่นของรัฐ หรือวัสดุที่ติดไฟได้ซึ่งวางไว้เพื่อแจ้งเหตุเพลิงไหม้ไปยัง

⁵⁶¹ Section 7 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶² Section 8 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶³ Section 34 Penal Code of September 25, 1791

อาคาร ร้านค้า คลังแสง, เรือ หรือทรัพย์สินอื่นๆที่มีลักษณะแบบเดียวกัน⁵⁶⁴ หรือการทำลายทรัพย์สิน โดยการวางระเบิด เช่น อาคาร ร้านค้า คลังแสง หรือทรัพย์สินอื่นของรัฐ ต้องระวางโทษประหารชีวิต⁵⁶⁵ อาคารบ้านเรือน เรือ ร้านค้า สถานที่ก่อสร้าง ป่าไม้ ป่าละเมาะ พืชผล หรือวัสดุที่ติดไฟ⁵⁶⁶ หนังสือกรรมสิทธิ์ สัญญา ตัวแลกเงิน ใบเสร็จรับเงิน⁵⁶⁷ และประเภทของสัตว์ที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำ เช่น ม้า สัตว์พาหนะอื่นๆ ปศุสัตว์ เช่น แกะ สุกร โค-กระบือ ปลาในสระน้ำ บ่อปลาหรืออ่างเก็บน้ำ⁵⁶⁸

(3) เจตนาของการกระทำความผิด

เจตนาในการทำให้เสียทรัพย์สินของประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 ได้แก่ การกระทำโดยผู้กระทำความผิดมีความตั้งใจ (Intention) ที่จะทำให้เกิดผลร้ายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น และผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้เกิดอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดมูลเหตุจูงใจที่มีผลให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย ได้แก่ มูลเหตุจูงใจจากความเคียดแค้น (Revenge) หรือความอาฆาต พยาบาท (Malice) กระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น⁵⁶⁹ หรือการกระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจเพื่อทำให้ตนปลอดภาระผูกพันหรือเป็นการปลดหนี้

(4) โทษสำหรับความผิด

มีการกำหนดโทษรุนแรงตามลักษณะของการกระทำ พฤติการณ์ ความร้ายแรง และประเภทหรือลักษณะของทรัพย์สิน ได้แก่ การประหารชีวิต สำหรับการวางเพลิง การทำให้เกิดระเบิด หรือการทำให้เสียทรัพย์สินที่มีผลทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และโทษจำคุก นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเพิ่มเติม เช่น การทำลายทรัพย์สินโดยใช้ระเบิดเพื่อทำลายอาคาร บ้านเรือน หรือเรือ⁵⁷⁰ การขู่ว่าจะทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ขู่ว่าจะจุดไฟเผา

⁵⁶⁴ Section 7 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶⁵ Section 8 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶⁶ Section 32. Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶⁷ Section 37 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶⁸ Section 36 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁶⁹ Section 32, 36 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁷⁰ Section 33. Penal Code of September 25, 1791

ทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ว่าจะยังไม่ได้ดำเนินการ แต่การข่มขู่ดังกล่าวก็ต้องระวางโทษจำคุกสี่ปี⁵⁷¹
การกระทำความรุนแรงดังกล่าวใช้ร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป⁵⁷²

4.4.3 ยุคสาธารณรัฐฝรั่งเศส

เมื่อเนโปเลียน โบนาปาร์ต (Napolen Bonaparte) มีอำนาจในการปกครองประเทศจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (Premier Consul) เนโปเลียนมีความประสงค์ที่จะจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น ประมวลกฎหมายอาญาฉบับก่อนหน้านี้มีการกำหนดโทษไว้สูงและรุนแรง อย่างไรก็ตาม ปรัชญาแห่งเสรีนิยมของศตวรรษที่ 19 ส่งอิทธิพลในการกำหนดโทษ การลดระยะเวลาของการจำคุก การลงโทษทารุณแก่ร่างกายได้ถูกยกเลิกไป นโยบายทางอาญาเกี่ยวกับการลงโทษที่รุนแรงเพื่อปราบปรามอาชญากรรมอาจไม่มีประสิทธิภาพ ผู้พิพากษาไม่สามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมได้ ทำให้แนวคิดในการลงโทษแบบเดิมถูกแทนที่ด้วยแนวคิดการลงโทษด้วยวิธีการทางสังคมอื่น เช่น การป้องกันอาชญากรรมและการฟื้นฟูแก้ไข นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความเท่าเทียมของบุคคลผ่านบทบัญญัติ ดังนั้นประมวลกฎหมายอาญาเนโปเลียนจึงป้องกันการพิจารณาลงโทษตามอำเภอใจ อีกทั้งยังกำหนดให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลยพินิจในการลงโทษหรือตัดสินคดีพิพาทได้อย่างอิสระมากขึ้น เพื่อให้การลงโทษเหมาะสมตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด⁵⁷³

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับเนโปเลียน ค.ศ. 1810 เป็นประมวลกฎหมายอาญาที่สร้างขึ้นภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสโดยจักรพรรดินโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoléon Bonaparte) ซึ่งบังคับใช้แทนที่ประมวลกฎหมายอาญาฉบับเดิมของฝรั่งเศส ค.ศ. 1791 ประมวลกฎหมายอาญาฉบับเนโปเลียนเป็นจุดเริ่มต้นของกฎหมายอาญาสมัยใหม่ของประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากแนวคิดในการบัญญัติความผิดและการลงโทษแตกต่างจากกฎหมายฉบับเดิมอย่างมาก ประกอบกับเป็นประมวลกฎหมายอาญาที่มีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดในทางการเมืองและสังคมสมัยใหม่และอิทธิพลในด้านความนึกคิด (Enlightenment) ที่ได้เจริญงอกงามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งคุ้มครองความสัมพันธ์ทางแพ่ง

⁵⁷¹ Section 34 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁷² Section 38 Penal Code of September 25, 1791

⁵⁷³ Le Code d'Instruction Criminelle, 1808". napoleon.org (in French). Retrieved April 27, 2020.

ของปัจเจกชนและมีการคุ้มครองความผิดทางอาญาที่เป็นความผิดต่อสาธารณะและความผิดส่วนตัวอย่างชัดเจน⁵⁷⁴

การลงโทษทางอาญาที่ปรากฏในอดีตนั้นมีความรุนแรงมาก เช่น การลงโทษโดยการทารุณโหดร้ายซึ่งกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิดในยุคโบราณ (ancient regime) มีการลงโทษโดยการเผาทั้งเป็นในความผิดอาญาร้ายแรง (burning at the stake) แม้แต่หลังการปฏิวัติฝรั่งเศสประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ค.ศ. 1791 มีการลงโทษด้วยการทำสัญลักษณ์บนร่างกายมนุษย์ (Human branding)⁵⁷⁵ หรือ “การตรามนุษย์” การลงโทษที่รุนแรงส่งผลกระทบต่อผู้ที่เป็นอาชญากรอย่างมาก กล่าวคือ ทำให้เกิดความอับอายและลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งไม่อาจมีหนทางในการแก้ไข ฟ้นฟู หรือปรับปรุงตนเองได้อีก การลงโทษในอดีตจึงเป็นการลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับสัดส่วนของการก่ออาชญากรรม⁵⁷⁶

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ไปเลยมีการคุ้มครองและรับรองเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (Constitutionalization) ภายหลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสนโยบายทางอาญาในช่วงเวลานั้นมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏตามประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 (Declaration of the Rights of the Man and of the Citizen of 1789) ประกาศดังกล่าวมีการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายอาญา ดังนี้

“ ข้อ 7. บุคคลจะถูกล่าวทา ถูกจับกุมหรือถูกคุมขังได้ก็แต่โดยมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้อำนาจกระทำได้ในแต่ละกรณี และจะกระทำการ (เช่นว่านั้น) ผิดแผกไปจากที่กำหนดไว้โดยบทกฎหมายนั้นมิได้ ผู้ใดที่ร้องขอหรือได้ปฏิบัติให้เป็นไปหรือใช้ให้กระทำการตามคำสั่งที่สั่งโดยอำเภอใจ (โดยปราศจากกฎหมาย) ย่อมจะต้องถูกลงโทษ

⁵⁷⁴ William W. Smithers, "The Code Napoléon," *The American Law Register (1898-1907)* 49, no. 3 (1901), p. 127

⁵⁷⁵ การตรามนุษย์ (Human Branding) เป็นการลงโทษอาญาที่นิยมอย่างมากในอดีต กระทำโดยการตราสัญลักษณ์ใดๆ ด้วยเหล็กร้อนเป็นวิธีการลงโทษที่ประกอบด้วยการทำเครื่องหมายบางครั้งก็ควบคู่ไปกับการลดสถานะของมนุษย์ การสร้างตรามนุษย์เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเผาไหม้ลงในผิวหนังของบุคคลที่มีชีวิตอยู่โดยตั้งใจว่ารอยแผลเป็นที่เกิดขึ้นจะทำให้ถาวร ทำได้โดยใช้เหล็กร้อน (Iron) สร้างสัญลักษณ์โดยใช้อุณหภูมิที่ร้อนหรือเย็นมาก อ้างถึง Howe, S. W. (Winter 2009). "Slavery As Punishment: Original Public Meaning, Cruel and Unusual Punishments and the Neglected Clause in the Thirteenth Amendment". *Arizona Law Review*. 51 *Ariz. L. Rev.* 983

⁵⁷⁶ Aniceto Masferrer, *The Western Codification of Criminal Law (A Revision of the Myth of its Predominant French Influence)* (Springer International Publishing, 2018), p.6

แต่หากพลเมืองถูกเรียกหรือถูกจับกุมโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายจึงต้องยอมปฏิบัติตามแต่โดยดี การฝ่าฝืนขึ้นขัดในกรณีนี้ย่อมต้องถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด⁵⁷⁷

ข้อ 8. กฎหมายจะกำหนดบทลงโทษใด ๆ ได้ก็แต่เฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งและเห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดเท่านั้น ผู้ใดจะถูกลงโทษได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่บัญญัติขึ้นและประกาศใช้ก่อนหน้าการกระทำอันเป็นความผิด และได้ใช้บทบัญญัติของกฎหมายนั้น ๆ โดยชอบแล้วเท่านั้น⁵⁷⁸”

จากข้อที่ 7 และ ข้อที่ 8 ของประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 มีการคุ้มครองและรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของบุคคลโดยใช้หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of legality) หรือ “ius commune”

แนวคิดในการลงโทษของประมวลกฎหมายอาญาฉบับนโปเลียน ค.ศ. 1810 สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากยุคราชาธิปไตย (ancient regime) มาสู่ความเป็นรัฐสมัยใหม่ กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายอาญาต้องสอดคล้องกับการรับรองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (constitutionalization) การลงโทษต้องได้สัดส่วนระหว่างการก่ออาชญากรรมและความรุนแรง การลงโทษต้องเหมาะสมกับสภาพหรือปัจจัยของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป และต้องคำนึงถึงหลักการสันนิษฐานว่าแต่ละบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) โดยต้องเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดได้⁵⁷⁹ ดังนั้นแนวคิดของประมวลกฎหมายอาญาฉบับนโปเลียน ค.ศ. 1810 จึงมีลักษณะที่เป็นกฎหมายอาญาสมัยใหม่ (Modern Law) และเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปกฎหมายอาญาของหลายประเทศในแถบทวีปยุโรป ได้แก่ ประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศอื่นๆ ในแถบลาตินอเมริกา⁵⁸⁰ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายอาญาเป็นลายลักษณ์อักษรได้กลายมาเป็นต้นแบบการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ของไทยในเวลาต่อมา⁵⁸¹

⁵⁷⁷ Article 7, Declaration of the Rights of the Man and of the Citizen of 1789

⁵⁷⁸ Article 8, Declaration of the Rights of the Man and of the Citizen of 1789

⁵⁷⁹ Aniceto Masferrer, *The Western Codification of Criminal Law (A Revision of the Myth of its Predominant French Influence)*, p. 10

⁵⁸⁰ เรื่องเดียวกัน. p.18

⁵⁸¹ คณพล จันทน์หอม, *รากฐานกฎหมายอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 3) (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2564), หน้า 107*

การคุ้มครองทรัพย์สินที่ปรากฏในประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 ในข้อ 17 ได้แก่ “กรรมสิทธิ์ในฐานะที่เป็นสิทธิอันมีจาก้าวล่วงได้และเป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ที่บุคคลจะถูกพรากไปซึ่งกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างเห็นประจักษ์ชัดตามที่กฎหมายบัญญัติ และโดยมีเงื่อนไขในการ จ่ายค่าชดเชยที่เป็นธรรมและกำหนดไว้เป็นการล่วงหน้าแล้ว”⁵⁸² ประกอบกับนโยบายทางอาญาของรัฐสมัยใหม่ ต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อรูปแบบสังคมเสรี ดังนั้น สิทธิที่เป็นของเอกชนโดยแท้ในทางแพ่งและเสรีภาพทางการเมืองที่พึงกระทำได้ภายใต้รัฐธรรมนูญจึงไม่มีความผิดทางอาญา ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับเปลี่ยนแปลง ค.ศ. 1810 จึงยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดทางการเมืองทั้งหมด⁵⁸³

ลักษณะของการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสขึ้นอยู่กับลักษณะของการแบ่งความผิดออกเป็นลำดับชั้น กล่าวคือ ความผิดแบบอุกฤษฏ์โทษ (crimes), มัชฌิมโทษ (délits) และลหุโทษ (contraventions) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเขตอำนาจศาล กล่าวคือ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ ได้แก่ la cour d'assises ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดมัชฌิมโทษ ได้แก่ le tribunal correctionnel และศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดลหุโทษ ได้แก่ le tribunal de police ซึ่งในช่วงเวลาขณะร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ประเทศไทยได้นำประเภทการแยกความรับผิดชอบผิดทางอาญาดังกล่าวมาใช้เนื่องจากองค์กรด้านศาลยุติธรรมของประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่พร้อมจะรับการแบ่งลำดับโทษออกเป็น 3 ประการดังกล่าว เนื่องจากในขณะนั้นประเทศไทยมีศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพียง 2 ศาลเท่านั้น คือ ศาลอาญาที่มีเขตอำนาจในกรุงเทพฯ กับศาลที่มีเขตอำนาจในหัวเมือง อีกทั้งประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะจัดให้มีการพิจารณาคดีโดยลูกขุน (L'institution du jury) ซึ่งจะเป็นผู้พิจารณาคดีในความผิดอุกฤษฏ์โทษได้⁵⁸⁴ ดังนั้นจึงไม่ปรากฏลักษณะการแบ่งประเภทความผิดดังกล่าวในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน

⁵⁸² Article 17, Declaration of the Rights of the Man and of the Citizen of 1789

⁵⁸³ J. De Brouwer, Jacques-Joseph Hauss et l'esprit de la réforme du Code penal de 1810, Journal des Tribunaux, 2010, n°6413, p. 646.

⁵⁸⁴ ยอร์ช ปาดูซ์, กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แห่งราชอาณาจักรสยาม (จัดทำคำแปลโดย ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล) (กรุงเทพฯ : วิทยุชน 2565), หน้า 41-46

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ได้มีการแบ่งออกเป็น 4 ภาค โดยภาคที่ 3 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ภาคที่หนึ่งราชทัณฑ์ การจำคุกและการบังคับคดี ภาคที่สองบุคคลที่ต้องถูกลงโทษทางอาญา และช้อยกเว้นความรับผิดของอาชญากรรม ภาคที่สามได้แก่ อาชญากรรม ความผิดและโทษ ซึ่งประกอบไปด้วยความผิดต่อทรัพย์สินสาธารณะ และความผิดต่อทรัพย์สินของบุคคล และภาคที่สี่ตำรวจนครบาลและการลงโทษ⁵⁸⁵ ซึ่งข้อแตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ปี ค.ศ. 1791 ได้แก่ ประมวลกฎหมายฉบับเดิมจะบัญญัติเฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดเท่านั้น

การคุ้มครองเสรีภาพในการทำสัญญา การทำธุรกรรม การแลกเปลี่ยน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของเอกชนตามแนวความคิดทางนิติปรัชญาเสรีนิยมได้รับการคุ้มครองในประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่เช่นกัน⁵⁸⁶ เห็นได้จากการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในส่วนที่ 2 (Crimes and misdemeanors against property) ซึ่งประกอบไปด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินหลายฐานความผิด ได้แก่ การลักทรัพย์ การหลอกลวง และการฉ้อโกง การฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการเล่นการพนัน สลากกินแบ่งรัฐบาล และโรงรับจำนำ ความผิดต่อเสรีภาพในการประมวล การละเมิดกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การพาณิชย์ และศิลปะ และหมวดที่ 3 ความผิดเกี่ยวกับการทำลาย การทำให้เสื่อมสภาพ และการทำให้เกิดความเสียหาย การกำหนดองค์ประกอบในความผิดฐานทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่มีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งในด้านของลักษณะการกระทำอันเป็นการทำให้เสียหาย ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนาในการกระทำความผิด และมีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียหาย ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการบัญญัติความผิดในกฎหมายฉบับปัจจุบัน โดยองค์ประกอบของการกระทำ ความผิดฐานทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่มีลักษณะดังนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย

การกระทำอันเป็นการทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก (Voluntary Act) อันเป็นการทำลาย (Destructions) การทำให้เสื่อมค่า (Dégradations) การทำอันตราย (Dommages) ซึ่งได้แก่ การจุดไฟเผา การใช้

⁵⁸⁵ Le Code pénal et son application". napoleon.org (in French). Retrieved April 27, 2020.

⁵⁸⁶ Par Aniceto Masferrer, "The Napoleonic Code Pénal and the Codification of Criminal Law in Spain,"

ระเบิด การทำร้ายสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการวางยาพิษ และกฎหมายยังกำหนดให้การเคลื่อนไหวร่างกาย บางประการแม้การกระทำยังไม่ถึงขั้นลงมือก็เป็นความผิดแล้ว ได้แก่ การชูว่าจะทำอันตรายแก่ ทรัพย์สิน

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา นโปเลียน ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยความรุนแรงของโทษขึ้นอยู่กับชนิดและประเภทของทรัพย์สิน ดังนั้น โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดขึ้นอยู่กับทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ทะเบียนหรือเอกสารของ ราชการหรือหน่วยงานรัฐ หลักทรัพย์ ตัวแลกเงิน ตราสารในเชิงพาณิชย์ หรือที่ธนาคารออกให้⁵⁸⁷ ที่ อยู่อาศัย อาคาร สะพาน⁵⁸⁸ เขื่อนหรือทางหลวง⁵⁸⁹ หรือสิ่งปลูกสร้าง⁵⁹⁰ ัญพืช ปลายข้าวหรือแป้ง สารที่เป็นแป้ง ขนมปัง ไวน์หรือเครื่องดื่ม เครื่องมือการเกษตร คอกปศุสัตว์⁵⁹¹ กระท่อมของเจ้าหน้าที่ ต้นไม้หนึ่งต้นหรือมากกว่านั้นของผู้อื่น พืชผลยืนต้นหรือพืชที่ปลูกตามธรรมชาติหรือจากการ เพาะปลูก⁵⁹² การวางยาพิษม้าหรือรถม้าอื่น ๆ สัตว์พาหนะหรือยานพาหนะที่ใช้ในการบรรทุกสัตว์ โคมี่เขา แกะ แพะ สุกร หรือปลาในสระน้ำ บ่อปลา⁵⁹³ หรืออ่างเก็บน้ำ

(3) เจตนาของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

เจตนาของการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1810 ได้แก่ การที่ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ ผู้ว่าการกระทำของตน เป็นการทำลาย (Destructions) การทำให้เสื่อมค่า (Dégradations) การทำอันตราย (Dommages) นอกจากนี้ยังมีบางกรณีที่กฎหมายลงโทษการทำให้เสียทรัพย์สินที่ปราศจากเจตนาเป็นความผิดทาง อาญา ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท โดยการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นทั้งสังหาริมทรัพย์ หรือ อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเสียหายโดยปราศจากความระมัดระวัง⁵⁹⁴ เช่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้

⁵⁸⁷ Section 439 The Penal Code of 1810

⁵⁸⁸ Section 437 The Penal Code of 1810

⁵⁸⁹ Section 435 The Penal Code of 1810

⁵⁹⁰ Section 439 The Penal Code of 1810

⁵⁹¹ Section 443 The Penal Code of 1810

⁵⁹² Section 444 The Penal Code of 1810

⁵⁹³ Section 452 The Penal Code of 1810

⁵⁹⁴ Section 458 The Penal Code of 1810

สังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นซึ่งจะมีสาเหตุมาจากการทรุดโทรมหรือความบกพร่อง
 อย่างไม่อย่างหนึ่งจากทรัพย์สินของผู้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังหรือปราศจากการ
 ซ่อมแซม จากการซ่อมแซมหรือการทำความสะอาดหลอม ปล่องไฟ โรงตีเหล็ก บ้าน หรือโรงงาน
 หรือจากไฟที่จุดในทุ่งที่ห่างจากบ้านเรือน อาคาร ป่าไม้ ทุ่งหญ้า ป่า สวน สวน พุ่มไม้ หินไม้ กอง
 เมล็ดพืช ฟาง หญ้าแห้ง อาหารสัตว์ หรือแหล่งวัสดุที่ติดไฟได้โดยปราศจากความระมัดระวังที่
 เพียงพอ

(4) โทษสำหรับความผิด

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่มีการกำหนดโทษที่แตกต่างจาก
 ประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ปี ค.ศ. 1791 กล่าวคือ มีการยกเลิกโทษที่ทารุณโหดร้ายซึ่งปรากฏใน
 กฎหมายฉบับก่อนที่มีการลงโทษโดยการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย แต่ประมวลกฎหมายอาญาฉบับ
 ใหม่มีการใช้โทษปรับทางอาญาและโทษจำคุกในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ โดยค่าปรับและโทษ
 จำคุกขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือประเภทและลักษณะของ
 ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ตัวอย่างเช่น การทำลายต้นไม้ของผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกวัน
 สำหรับหนึ่งต้นแต่ไม่เกิน 5 ปี⁵⁹⁵ แต่ถ้าหากเป็นการทำลายต้นไม้ที่ปลูกบนจัตุรัส ทางเดิน หรือทาง
 สาธารณะ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 20 วันสำหรับ 1 ต้น⁵⁹⁶ อย่างไรก็ตามสำหรับความผิด
 ฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรง มีการกำหนดโทษสูงสุด คือ การประหารชีวิต สำหรับกรณีการ
 วางเพลิงเผาทรัพย์หรือการทำให้เสียทรัพย์โดยใช้วัตถุระเบิด⁵⁹⁷ อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมาย
 อาญาฉบับใหม่มีการกำหนดเหตุผลโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ กล่าวคือ ในกรณีที่มีการ
 กระทำความผิดตามหมวดที่ 3 : Destruction, Spoil and Damage แห่งประมวลกฎหมายนี้ซึ่ง
 ระวางโทษจำคุก แต่ถ้าหากปรากฏว่ามีความเสียหายไม่เกิน 25 ฟรังก์ (Francs) และถ้าหากมีเหตุที่
 ศาลสามารถลดโทษได้ ศาลมีอำนาจลดโทษจำคุกให้เหลือไม่เกินหกวัน หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵⁹⁸

⁵⁹⁵ Section 445 The Penal Code of 1810

⁵⁹⁶ Section 448 The Penal Code of 1810

⁵⁹⁷ Section 434 The Penal Code of 1810

⁵⁹⁸ Section 436 The Penal Code of 1810

4.4.4 ยุคปฏิรูปกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ค.ศ. 1994

ประมวลกฎหมายของนโปเลียนมีผลบังคับใช้มาเป็นระยะเวลายาวนานเกือบ 200 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1810 แต่ ค.ศ. 1994 มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาขึ้น จึงมีการร่างประมวลกฎหมายอาญาลบใหม่ขึ้น โดยประมวลกฎหมายอาญาลบใหม่มีการเรียงมาตราที่เป็นระบบมากขึ้น ความผิดฐานทำให้เสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้แทนกฎหมายอาญานโปเลียน ค.ศ. 1810 มีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียชีวิตไว้หลายมาตรา ครอบคลุมลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สิน มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด และสถานะของบุคคลให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยความผิดฐานทำให้เสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับ ปี ค.ศ. 1994 หรือที่ใช้ในปัจจุบันมีองค์ประกอบความผิดดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิต

กฎหมายอาญาของฝรั่งเศสยังคงยอมรับหลักความผิดเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายที่เป็นนามธรรม (Abstract Endangerment Offenses) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดที่บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา โดยมักจะระบุประเภทของอาชญากรรมที่เป็นพฤติกรรมอันมีลักษณะที่อันตรายโดยพื้นฐานแม้ยังไม่ได้ออกให้เกิดผล ดังนั้นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสส่วนมากจะเป็นการบัญญัติความผิดในเชิงป้องกัน เนื่องจากจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลจากการกระทำที่เป็นอันตราย⁵⁹⁹ เช่น การทำให้เสียชีวิตโดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่น แม้การกระทำยังไม่เกิดผลผู้กระทำย่อมต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ⁶⁰⁰

ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้แก่ การทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้เสียรูปทรง ซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่น ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิตมีการบัญญัติถึงขอบเขตของการกระทำไว้อย่างกว้างๆซึ่งอาจเป็นการกระทำใดๆที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดทรัพย์สินมีรูปทรงเปลี่ยนแปลงไป หรือเกิดความบอบสลายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม⁶⁰¹ นอกจากนี้ ยังรวมถึงกรณีที่บุคคลได้กระทำการโดยขีดเขียน วาดภาพ ทำเครื่องหมาย หรือกระทำกราฟฟิกรูปอื่นใดในลักษณะเดียวกันลงบนผนังอาคาร ยานพาหนะ ทางหลวง หรือบนทรัพย์สินสาธารณะ

⁵⁹⁹ Pradel, Droit pénal général, p. 371–372

⁶⁰⁰ Section 322-6 French penal code

⁶⁰¹ Section 322-1 French penal code

นอกจากการกระทำที่เป็นการทำให้เสียหายโดยตรงแล้ว กฎหมายยังลงโทษผู้ที่ขู่
 เชิญให้ทำให้ทรัพย์สินเสียหายด้วย ซึ่งมีแนวคิดมาจากประมวลกฎหมายอาญาฉบับเดิม การขู่
 เชิญให้กระทำการใดโดยการทำให้ทรัพย์สินเสียหายในบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียหาย
 มีการบัญญัติถึงลักษณะแห่งการกระทำความผิดอันเป็นการขู่เชิญเพื่อให้บุคคลอื่นกระทำการใดๆ
 ตามที่ได้ถูกขู่เชิญ โดยบุคคลผู้ขู่เชิญได้ทำลาย ทำให้เสียหาย หรือกระทำการอื่นใดอันก่อให้เกิดทรัพย์สิน
 ได้รับความเสียหาย⁶⁰² โดยรวมไปถึงการขีดเขียน วาดภาพ หรือกระทำการภาพอื่นใดลงบนวัตถุด้วย
 เช่นกัน เพื่อให้บุคคลผู้ถูกขู่เชิญกระทำใดตามที่ได้ถูกขู่เชิญ บุคคลผู้ซึ่งทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย
 โดยมีลักษณะดังกล่าว ย่อมต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด

การชักจูงให้บุคคลอื่นกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายก็เป็นความผิดตาม
 ประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสเช่นกัน โดยหากการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายได้เกิดมี
 ขึ้นเนื่องจากบุคคลได้เผยแพร่ข้อความ หรือสื่อสารข้อมูลอันเป็นเท็จ เพื่อชักจูงให้บุคคลใดหลงเชื่อใน
 การกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย โดยก่อให้เกิดการทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหาย
 ซึ่งเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น บุคคลผู้ซึ่งกระทำการเผยแพร่หรือสื่อสารข้อมูลอันเป็นเท็จดังกล่าวย่อม
 ระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด⁶⁰³

(2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันของฝรั่งเศสมีการคุ้มครองทรัพย์สินตามที่
 ประมวลกฎหมายอาญาฉบับเดิมคุ้มครอง แต่มีการกำหนดประเภท ลักษณะของทรัพย์สินในความผิด
 ฐานทำให้เสียหายซึ่งผู้กระทำจะต้องรับโทษแตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะของทรัพย์สินที่
 กฎหมายคุ้มครอง ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองอาจเป็นสิ่งหาปริมาณทรัพย์สิน หรือ
 สิ่งหาปริมาณทรัพย์สินได้ โดยกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินแต่ละประเภทไว้แตกต่างกันไปตาม
 ความสำคัญหรือประโยชน์ของทรัพย์สิน ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ ดังต่อไปนี้

(2.1) ทรัพย์สินจะต้องระวางโทษจำคุก 3 ปี และปรับ 45,000 ยูโร ได้แก่
 ทรัพย์สินเป็นต้นฉบับเอกสาร เอกสารทางทะเบียน หรือเป็นเอกสารของเจ้าพนักงาน⁶⁰⁴

⁶⁰² Section 322-12, 322-13 French penal code

⁶⁰³ Section 322-14 French penal code

⁶⁰⁴ Section 322-2 (2) French penal code

(2.2) ทรัพย์สินจะต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 75,000 ยูโร⁶⁰⁵ ได้แก่

(2.2.1) ทรัพย์สินมีไว้บริการสาธารณะแก่ประชาชนภายในรัฐที่เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลที่มีความเปราะบาง ไม่ว่าจะเป็นเพราะอายุ ความเจ็บป่วย ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ

(2.2.2) ทรัพย์สินเป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่พำนักหรือสถานที่ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน สินค้า หรือเพื่อรักษาความปลอดภัย

(2.2.3) ทรัพย์สินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลความมั่นคงแห่งชาติ

(2.2.4) ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

(2.2.5) ทรัพย์สินเป็นสถานที่สักการบูชา โรงเรียน สถานศึกษา หรือสถานที่จัดแสดงกิจกรรม ทั้งนี้ยังรวมไปถึงยานพาหนะอันมีไว้หรือใช้รับส่งเด็กนักเรียนอีกด้วยเช่นกัน

(2.3) ทรัพย์สินจะต้องระวางโทษจำคุก 7 ปี และปรับ 100,000 ยูโร โดยค่าปรับตามมาตรานี้สามารถปรับให้หนักขึ้นได้จนถึงกึ่งหนึ่งของมูลค่าทรัพย์สินที่ถูกทำลายหรือทำให้เสียหาย ได้แก่ ทรัพย์สินเป็นอาคารหรือวัตถุอื่นใดที่จัดเป็นมรดกวัฒนธรรม ทรัพย์สินเกี่ยวกับโบราณคดี ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ทรัพย์สินที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือห้องสมุดแห่งชาติฝรั่งเศส⁶⁰⁶

(3) เจตนาในการกระทำความผิด

ประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสได้วางหลักเรื่องเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ การที่ผู้กระทำได้กระทำโดยตั้งใจหรือจงใจให้บุคคลอื่นเสียหาย และบุคคลจะต้องรับโทษก็ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้⁶⁰⁷ นอกจากการทำให้เสียหายโดยเจตนาจะเป็นความผิดทางอาญาแล้ว การทำให้เสียหายโดยประมาทยังเป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสอีกด้วย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ตกทอดมาจากประมวลกฎหมายอาญานโปเลียน แต่ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันจะมีการระบุขอบเขตของการทำให้เสียหายโดยประมาทที่มีความชัดเจนขึ้น

⁶⁰⁵ Section 322-3 French penal code

⁶⁰⁶ Section 322-3-1 French penal code

⁶⁰⁷ Section 121-3 French penal code

กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ (Involuntary) อันเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยระเบิดหรือไฟจากความประมาทเลินเล่อ ได้แก่ การละเลยในการป้องกันหรือเฝ้าระวังโดยหน้าที่ตามสัญญาหรือกฎหมาย⁶⁰⁸ กรณีจิตใจละเมิดหน้าที่ด้านความปลอดภัยหรือการดูแลที่กำหนดโดยกฎหมายหรือข้อบังคับ (ประมาทโดยจงใจ)⁶⁰⁹ หรือความประมาทเลินเล่อ นั้นทำให้เกิดไฟป่า หรือไฟในป่า ที่ลุ่ม พุ่มไม้ ไร่ ที่ดินที่ใช้ปลูกป่าหรือระบบนิเวศ⁶¹⁰ ซึ่งหากผลของการกระทำทำให้มีผู้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บผู้กระทำก็จะต้องรับโทษหนักขึ้น

นอกจากผู้กระทำจะต้องรับโทษจากการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทในความผิดฐานทำให้เสียหายแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสยังได้กำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นจากมูลเหตุจงใจ โดยในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติมูลเหตุจงใจที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นในกรณีดังต่อไปนี้

(3.1) กระทำเพราะเหตุที่เขามีเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนา กล่าวคือ หากการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายเพราะ เหตุที่บุคคลผู้ซึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นมีเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนาอื่นใด การกระทำความผิด ฐานทำให้เสียหาย โดยมีมูลเหตุจงใจดังกล่าวนี้ ย่อมต้องระวางโทษจำคุกหนักขึ้นเป็น 3 ปี และปรับ 45,000 ยูโร⁶¹¹

(3.2) การกระทำเพื่อขัดขวางหรือเพราะเหตุที่บุคคลได้ไปแถลงการณ์ต่อศาล หากบุคคลได้ทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ทรัพย์สินเสียหายรูปทรงเพื่อขัดขวางหรือ เพราะเหตุที่บุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือพลเมืองดังกล่าว จะไปหรือได้ไปให้การแถลงการณ์ หรือกล่าวโทษต่อศาล บุคคลผู้กระทำความผิดฐานทำให้เสียหายเพราะ มูลเหตุจงใจนี้ย่อมต้องรับโทษหนักขึ้นตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ โดยจะต้องระวางโทษจำคุกเป็น 5 ปี และปรับ 75,000 ยูโร⁶¹²

⁶⁰⁸ section 322-5 paragraph 1 French penal code

⁶⁰⁹ section 322-5 paragraph 2 French penal code

⁶¹⁰ section 322-5 paragraph 3-5 French penal code

⁶¹¹ Section 322-1 French penal code

⁶¹² Section 322-3 (4) French penal code

(4) โทษสำหรับความผิด

การกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันของฝรั่งเศสมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ทำให้โทษสูงสุดตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสคือโทษจำคุก⁶¹³ ความผิดฐานทำให้เสียชีวิตในบททั่วไปตามมาตรา 322-1 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับ 30,000 ยูโร⁶¹⁴ นอกจากนี้การกำหนดประเภทของทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะและความสำคัญของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ซึ่งมีความครอบคลุมและชัดเจน

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นได้แก่ ลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สิน และมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด ดังนี้

(4.1) การรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากลักษณะแห่งการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียชีวิต สามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่ การร่วมกันกระทำความผิดหรือการปกปิดใบหน้า กล่าวคือ การทำให้เสียชีวิตอันมีลักษณะเป็นการร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น หรือเป็นการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิตโดยมีการปกปิดใบหน้าไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนเพื่อมิให้สามารถระบุตัวตนที่แท้จริงได้ หากการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิตอันเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ทรัพย์สินสูญรูปทรงโดยร่วมกันกระทำ หรือกระทำโดยปกปิดใบหน้า บุคคลผู้ซึ่งร่วมกันกระทำความผิดหรือปกปิดใบหน้าย่อมต้องรับโทษหนักขึ้นเป็นระวางโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 75,000 ยูโร⁶¹⁵

อย่างไรก็ตาม การร่วมกันกระทำความผิดและการปกปิดใบหน้าหากเป็นการกระทำโดยการขีดเขียน วาดภาพ ทำเครื่องหมาย หรือกระทำการอื่นใดในทำนองเดียวกันนั้นลงบนผนังอาคาร ยานพาหนะ ทางหลวง หรือบนทรัพย์สินสาธารณะ บุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดหรือปกปิดใบหน้าที่ยอมต้องระวางโทษหนักขึ้นเป็นปรับ 150,000 ยูโร และจัดทำบริการสาธารณะ⁶¹⁶ แต่ถ้าการ

⁶¹³ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้กำหนดโทษสำหรับบุคคลธรรมดาไว้ในมาตรา 131-3 ไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ 131-3 ได้แก่ โทษจำคุก โทษปรับ โทษปรับต่อวัน เข้าร่วมหลักสูตรพลเมือง การบริการชุมชน การริบทรัพย์สินหรือการจำกัดสิทธิที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-6 และบทลงโทษเพิ่มเติมที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-10

⁶¹⁴ Section 322-1 French penal code

⁶¹⁵ Section 322-3-1 paragraph 2 French penal code

⁶¹⁶ Section 322-3 French penal code

ร่วมกันกระทำความผิดและการปกปิดใบหน้าเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองไว้เป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ ทรัพย์สินเป็นอาคารหรือวัตถุอื่นใดที่จัดเป็นมรดกวัฒนธรรม ทรัพย์สินเกี่ยวกับโบราณคดี ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ทรัพย์สินที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือห้องสมุดแห่งชาติ ฝรั่งเศส ย่อมต้องระวางโทษจำคุกหนักขึ้นเป็นจำคุก 10 ปี และปรับ 150,000 ยูโร จากเดิมต้องระวางโทษจำคุก 7 ปี และปรับ 100,000 ยูโร⁶¹⁷ ซึ่งในกรณีนี้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาจากลักษณะของการกระทำและประเภทของทรัพย์สินด้วย

(4.2) กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตั้งแต่ 2 อนุมาตราขึ้นไปย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้นเช่นกัน การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเป็นการทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินได้รับความเสียหายตามที่ได้บัญญัติในมาตรา 322-1 ย่อหน้าแรก⁶¹⁸ มีลักษณะแห่งการกระทำความผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 322-3 ตั้งแต่ 2 อนุมาตรา หรือกว่านั้นขึ้นไป จะต้องระวางโทษหนักขึ้นเป็นระวางโทษ จำคุก 7 ปี และปรับ 100,000 ยูโร⁶¹⁹ อันมีเหตุดังต่อไปนี้

(4.2.1) การร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คน หรือกว่านั้นขึ้นไป

(4.2.2) การกระทำต่อทรัพย์สินอันมีไว้เพื่อบริการสาธารณะแก่ประชาชนภายในรัฐ อันเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลที่มีความอ่อนแอกว่าปกติ ไม่ว่าจะเป็นเพราะอายุ ความเจ็บป่วย หรือความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ

(4.2.3) กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงาน คู่สมรส หรือญาติที่อาศัยอยู่ด้วยกัน เพราะเหตุที่เจ้าพนักงานได้ปฏิบัติหน้าที่

(4.2.4) การกระทำเพื่อขัดขวางหรือเพราะเหตุที่บุคคลได้ไป
แสดงการณ์ต่อศาล

(4.2.5) กระทำต่อทรัพย์สินอันเป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่พำนัก หรือสถานที่ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน สินค้า หรือเพื่อรักษาความปลอดภัย

⁶¹⁷ Section 322-3-1 paragraph 2 French penal code

⁶¹⁸ Section 322-3 French penal code

⁶¹⁹ Ibid.,

(4.2.6) กระทบต่อทรัพย์สินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลความมั่นคง
แห่งชาติ

(4.2.7) กระทบความผิดโดยปกปิดหน้าตาไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียง
บางส่วน เพื่อมิให้ จำหน่าย หรือระบุด่วนที่แท้จริงได้

(4.2.8) กระทบต่อทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ตารางที่ 6 : ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย						
ยุค	กฎหมายที่สำคัญ	ลักษณะของกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ	ลักษณะของทรัพย์สิน	เจตนา	โทษ
ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย : ยุคฝรั่งเศสโบราณและยุคกลาง	กฎหมายของชาวเบอร์กันดี	1. ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันในเรื่องของการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร และความเชื่อด้านมนุษยนิยมของศาสนาคริสต์ 2. ผสมระหว่างแนวคิดการแก้แค้นทดแทนและแนวคิดในการเยียวยาความเสียหาย เช่น การปรับโดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงที่แตกต่างกันไป	1. การกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ 2. การกระทำที่เกิดขึ้นโดยสัตว์ 3. ใช้หลักความยินยอมไม่เป็นความผิด	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุ-สัตว์ และกิจการ 3. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ 4. เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของที่ดิน	ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์สินของผู้เสียหายและเป็นการที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่การกระทำของผู้กระทำจะได้รับความยินยอมจากเจ้าของทรัพย์สิน	การปรับโดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงที่แตกต่างกันไป
ยุคกฎหมายแซลิก (ค.ศ. 511 - 798)	กฎหมายแซลิก (ค.ศ. 511 - 798)	1. เป็นกฎหมายที่บัญญัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อความมั่นคงของรัฐ 2. เป็นกลุ่มกฎหมายของชาวแฟรงก์	1. ระบุเพียงการกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ ทำลายทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าจะจากแรงทางกายภาพ เช่น การขุด ทูบ ดี	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุ-สัตว์ และสัตว์เลี้ยง 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ	1. ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหาย 2. การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท	1. โทษปรับ 2. ค่าใช้จ่ายในการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่ง 3. ค่าใช้จ่ายดำเนินคดี

		3. เป็นรากฐานทางกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งครอบคลุมกฎหมายเกี่ยวกับมรดกกฎหมายอาญา	หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์สิน กฎหมายได้กำหนดข้อห้ามของการไม่ทำให้ทรัพย์สินเสียหายในหลายกรณี 2. ความรับผิดชอบทำให้เสียหายทรัพย์สินโดยประมาท	การแสดงอาณาเขต 3. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ 4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคริสตจักร	1. การชดเชยค่าสินไหมทดแทน 2. ไม่มีแนวคิดในการลงโทษทางอาญาที่ชัดเจน (Right to punishment) และแนวคิดความเหมาะสมในการลงโทษ
	กฎหมายโรมัน	1. กฎหมายโรมัน (Corpus Juris Civilis) มีอิทธิพลต่อประเทศฝรั่งเศสโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางตอนใต้ของคริสต์ศตวรรษที่ 13 2. การก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์สิน (damnum inuria datum)	1. การทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงโดยใช้แรงทางกายภาพและเป็นกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ 2. การทำให้เสียหายโดยไม่เคลื่อนไหวกาย หรือ “ละเว้น”	ทรัพย์สินของผู้อื่น	1. กระทำโดยเจตนา (จงใจ) 2. กระทำโดยประมาท
ยุคราชอาธิปไตย (Ancient Regime)	ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5	1. เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการทำให้ระบบกฎหมายของฝรั่งเศสเป็นเอกภาพ หลังจากการที่ทางตอนเหนือและตอนใต้ใช้กฎหมายคนละระบบ 2. เกิดการฟื้นตัวของกฎหมายโรมัน	1. แบ่งประเภทของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามลักษณะของการโจรกรรม (Theft) เช่น โจรที่ขโมยสิ่งของเล็กน้อยและซ่อนเร้น และโจรสลัด 2. การทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 ดูแคต (Ducat) 3. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 4. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อ	1. โทษประหารชีวิต 2. โทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกาย 3. โทษส่งไปขายเป็นทาส 4. โทษปรับ

ยุคปฏิวัติฝรั่งเศส	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791	3. เป็นหนึ่งในแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของกฎหมายอาญาในทวีปยุโรป	<p>เช่นการลักลอบตัดฟัน ต้นไม้ของผู้อื่น</p> <p>3. การลงโทษขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ว่ากระทำในเวลาต้องห้ามหรือไม่ เช่น ในวันเฉลิมฉลอง หรือกลางคืน</p> <p>4. การเคลื่อนที่ การทำลาย เคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ หรือเครื่องหมายสำคัญ</p>	<p>ประโยชน์สาธารณะ</p> <p>5. สิ่งปลูกสร้างที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาความปลอดภัยของสาธารณะ</p>	
	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791	<p>1. เป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกหลังมีการปฏิวัติฝรั่งเศส</p> <p>2. แนวคิดการร่างตามปรัชญาพื้นฐานของกฎหมายอาญา เช่น มองเตสกีเออร์และซิชาร์แบคคาเรีย</p> <p>3. บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ปี ค.ศ. 1791 และประมวลกฎหมายความผิดและโทษ ปี ค.ศ. 1795</p>	<p>1. การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก (voluntarily act) เช่น การลอบวางเพลิง หรือการทำให้กระเบิด</p> <p>2. การทำลาย (destroy)</p> <p>3. การขู่ว่าจะทำให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สิน</p>	<p>1. ทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>2. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม กสิกรรมและปศุสัตว์</p> <p>3. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น อาคาร ร้านค้า คลังแสง</p> <p>4. ยวดยานหรือพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง</p> <p>5. ทรัพย์สินของรัฐ</p>	<p>1. ผู้กระทำความตั้งใจ (intention) ที่จะทำให้เกิดผลร้ายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>2. กำหนดให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบโดยเจตนา เช่น ความเคียดแค้น (revenge) ความอาฆาตพยาบาท (malice)</p> <p>3. ทำให้ตนปลอดภัย</p>

				6. เอกสารสิทธิ หรือเอกสารราชการ เช่น หนังสือกรมสิทธิ บันทึก ตัวแลกเงิน ใบเสร็จรับเงิน	ผู้ค้นพบหรือเป็นการปลดหนี้	
ประมวลกฎหมายอาญานโปเลียน ค.ศ. 1810	1. เพื่อแก้ไขปัญหาประมวลกฎหมายอาญาฉบับก่อนที่กำหนดโทษไว้ค่อนข้างสูงและรุนแรง 2. ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาแห่งเสรีนิยมแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 19 เริ่มส่งอิทธิพลในการกำหนดโทษ 3. มุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรม การฟื้นฟูแก้ไข 4. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา การทำธุรกรรมและการแลกเปลี่ยน	1. การทำลาย (Destructions) 2. การทำให้เสื่อมค่า (Dégradations) 3. การทำอันตราย (Dommages)	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. หนังสือหรือเอกสารสิทธิ 3. หนังสือหรือเอกสารของทางราชการ 4. ทรัพย์สินที่ซ่อนไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ 5. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกิจการ 6. สัตว์พาหนะหรือรถยนต์ยานพาหนะ	1. ผู้กระทำรัฐขอเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด 2. การทำให้เสียหายโดยประมาท	1. โทษจำคุก 2. โทษปรับ	

<p>ประมวล กฎหมาย อาญา ค.ศ. 1994</p>	<p>1. เป็นกฎหมายอาญาที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน 2. กำหนดขอบเขตของการกระทำอันเป็นการทำให้เสียทรัพย์สิน ลักษณะหรือประเภทของทรัพย์สิน และเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน 3. ไม่พบโทษประหารชีวิต</p>	<p>1. การทำลาย 2. การทำให้เสียหาย 3. การทำให้เสียรูปทรง 4. การขีดเขียน การวาดภาพ การทำเครื่องหมาย หรือกระทำการฟิฟิอีกอื่นใดในลักษณะเดียวกันลงบนผนังอาคาร ยานพาหนะ ทางหลวง หรือบนทรัพย์สินสาธารณะ</p>	<p>1. ทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ สิ่งทรมทรัพย์สิน หรือ อสังหาริมทรัพย์ 2. ทรัพย์สินของทางราชการ 3. ทรัพย์สินไม่มีไว้บริการสาธารณะแก่ประชาชน 4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย 5. ทรัพย์สินเป็นอาคารหรือวัตถุอื่นใดที่จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม</p>	<p>1. ผู้กระทำความผิดหรือเจตนาอันเป็นองค์ประกอบของความผิด 2. การทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท 3. การรู้ว่าจะทำให้เสียทรัพย์สิน</p>	<p>1. โทษจำคุก 2. โทษปรับ</p>
---	--	--	--	--	-----------------------------------

บทที่ 5

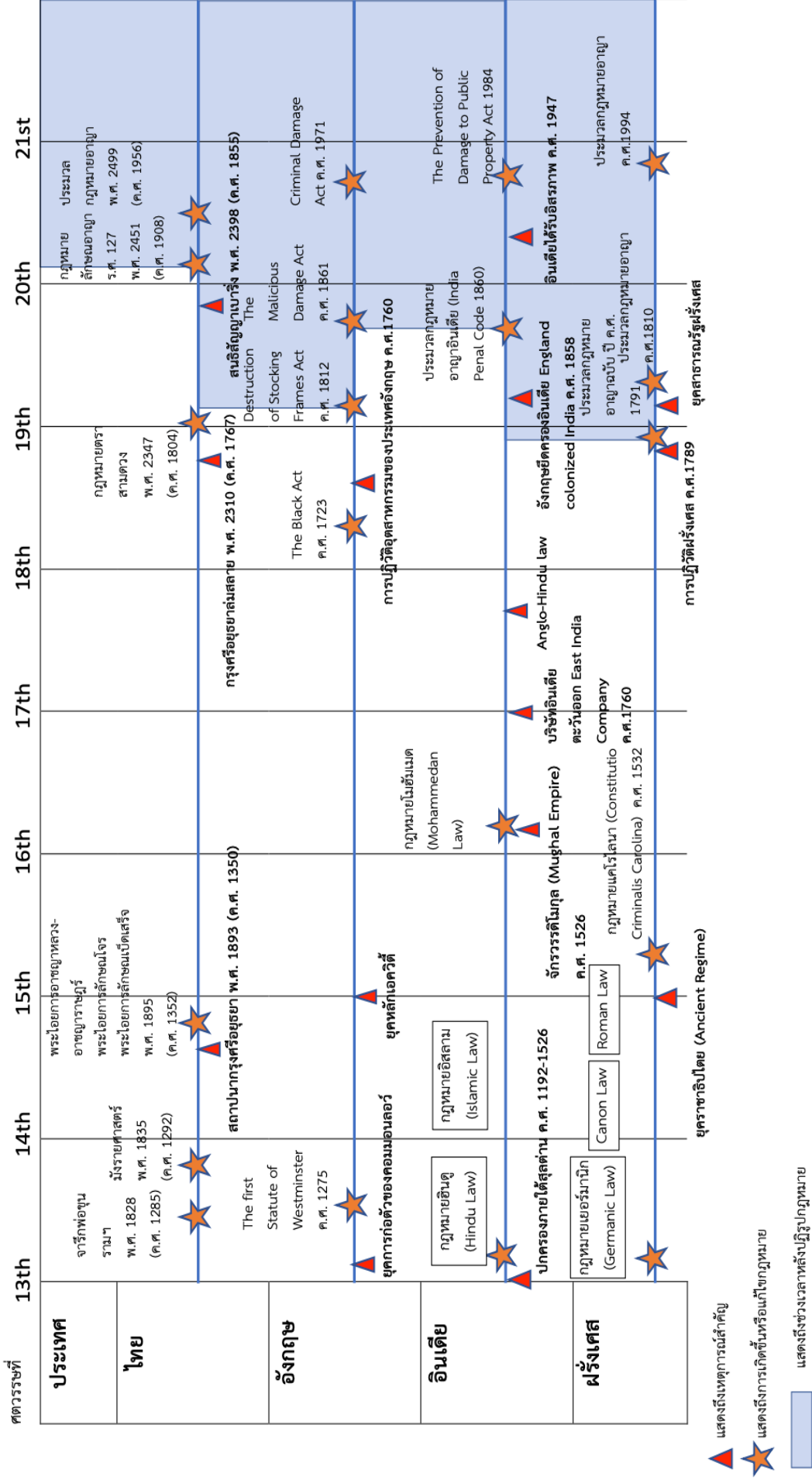
วิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดทาง อาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดทางอาญาในหมวดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งมีวิวัฒนาการนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งนานาประเทศได้มีวิวัฒนาการความผิดฐานดังกล่าวที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป

การเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศนั้น จึงต้องเข้าใจภาพรวมของวิวัฒนาการการถือกำเนิดขึ้นของกฎหมายอาญาและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ ของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ถึง 4 นั้น มีความสำคัญอันทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ (Evolution) และจุดเปลี่ยน (Turning Point) อันเนื่องจากเหตุการณ์หรือปัจจัยต่างๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 เป็นต้นไป อันเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยพบหลักฐานในทางกฎหมายของสมัยกรุงสุโขทัย ภาพรวมดังกล่าว สามารถอธิบายด้วยแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพสรุปวิวัฒนาการของกฎหมายอาญาของแต่ละประเทศในแต่ละช่วงเวลา

จากแผนภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลา (Timeline) ของการวิวัฒนาการกฎหมายอาญาอันสะท้อนถึงวิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์ของแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งยุคสมัยออกเป็น 2 ยุคสมัย ได้แก่ ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย (Pre-Modern Law) และยุคปฏิรูปกฎหมาย (Modern Law)

5.1 เปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย (Pre-Modern Law)

5.1.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ

5.1.1.1 ประเทศไทย

สมัยกรุงสุโขทัยกฎหมายที่มีการบัญญัติความผิดทางอาญา ได้แก่ “หลักศิลาจารึกหลักที่ 38” แม้ไม่ได้มีปรากฏบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในหลักศิลาจารึกดังกล่าว แต่ปรากฏแนวความคิดการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในฐานความผิดอื่นซึ่งมักจะเรียกว่า “โจร” เช่น โจรปล้น โจรฆ่าคน หรือความผิดฐานลักทรัพย์ นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้การกระทำที่มีลักษณะเป็นการ “ละเว้น” เป็นความผิดทางอาญาอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานละเว้นไม่ช่วยจับผู้ร้ายลักพาคนหรือลักทรัพย์⁶²⁰ ความผิดฐานละเว้นไม่นำผู้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ที่ตนจับได้มาให้เจ้าหน้าที่⁶²¹ และบทบัญญัติในเรื่อง “ตัวการ” ที่ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่ “หนึ่งให้ได้แก่มันผู้ช้อยนั้น ผิช่วยขโมยจักไปแลได้ด้วยขโมยผู้นั้นไซ้”⁶²² และ “ผู้อื่นชวนตนไปลักของท่านก็ดี ไปลักของด้วยกันก็ดี”⁶²³ จากบทบัญญัติข้างต้นพบว่า กฎหมายต้องการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เกิดขึ้นในราชอาณาจักร

ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน กฎหมายมั่งรายศาสตร์ของอาณาจักรล้านนาปรากฏแนวความคิดการกำหนดลักษณะของการกระทำความผิดฐานให้เสียทรัพย์ที่ชัดเจนขึ้น และมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรโดยถูกบัญญัติอยู่ในหมวด “ลักษณะลักทรัพย์และลักพา” การทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายมั่งรายศาสตร์ หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง เช่น การตี การทำลาย การไล่ฆ่า (สัตว์) การทำลายพืชผลทางการเกษตรโดยการไถ หรือการถ่าง นอกจากนี้ ยัง

⁶²⁰ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 5

⁶²¹ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 8

⁶²² กฎหมายลักษณโจร มาตรา 3

⁶²³ กฎหมายลักษณโจร มาตรา 6

กำหนดให้การทำให้เกิดเพลิงไหม้⁶²⁴ การทำให้ม้า ช้าง หลุดหายออกไปจากเมืองเป็นความผิดอีกด้วย นอกจากนี้ กฎหมายมังรายศาสตร์ยังได้กำหนดให้เจ้าของทรัพย์ต้องรับผิดชอบในกรณีทรัพย์ของตนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ การที่ผู้ใดหาบเกวียนแล้วเกวียนไปชนเกวียนของผู้อื่นจนได้รับความเสียหาย⁶²⁵ การที่ช้างไม่ยอมหลีกเกวียนทำให้ทรัพย์สินที่ชนมาจากเกวียนเสียหาย เจ้าของช้าง (นายช้าง) ต้องรับผิดชอบ⁶²⁶ และผู้กระทำความผิดในกรณี “ละเว้น” ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย รวมถึงการกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในกรณีที่ทำให้ผู้อื่นเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การทำให้ทรัพย์สินที่ยืมเสียหายจากสัญญาืม หรือสัญญาเช่า เป็นต้น

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในกฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการอาชญาหลวง พระไอยการลักษณะโจร และพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ซึ่งแต่ละส่วนมีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็น การทำให้เสียทรัพย์แตกต่างกันไป ดังนี้

พระไอยการอาชญาหลวง กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การขี่ช้าง หรือม้าไปทำลายที่อยู่อาศัยของผู้อื่น การสับฟันบ้านเรือนของผู้อื่น การเอาหอกทิ่มบ้านเรือนของผู้อื่น หรือการฟันทลายบ้านเรือนของผู้อื่น⁶²⁷ หรือการโค่นล้างเรือกสวนไร่นาของผู้อื่น โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายมีหน้าที่แจ้งต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ นายเสนา นายรวาง นายอากร กำนัน หรือนายพันให้ไปดูสถานที่เกิดเหตุเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของที่ดินนั้น และยืนยันตำแหน่งที่ตั้งของที่ดินที่ถูกทำลาย เพื่อประเมินค่าสินไหมทดแทน⁶²⁸ และกำหนดโทษแก่ผู้ที่กระทำการโดยงดเว้นอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติโดยลักลอบโค่นล้างเรือกสวนไร่นาของผู้อื่นซึ่งมิได้แจ้งแก่เจ้าของทรัพย์⁶²⁹ การทำลายพระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบ ด้วยการใช้อุปกรณ์ เช่น ไม้ ค้อน ก้อนอิฐ หรือศิลา โดยถือเป็นการผิดที่มีลักษณะร้ายแรง หรือ “อุกฤษฏ์โทษ”

⁶²⁴ ประเสริฐ ญ นคร, มังรายศาสตร์, หน้า 40-42

⁶²⁵ ผู้ไปตัวเปล่าชนผู้หาบของเสียหายเท่าใด ให้ผู้ไปตัวเปล่าใช้ค่าเสียหายทั้งสิ้น ผู้หาบของบาดเจ็บให้ไหม้ผู้ไปตัวเปล่าผู้มาชนนั้นเถิด เกวียนเบาชนเกวียนหนักเสียหายเท่าใด ให้เกวียนเบาชดใช้ทั้งสิ้น

⁶²⁶ ให้ช้างหลีกเกวียน มิฉะนั้นตนไม่ยอมหลีก ทำให้ของเสียก็ตี เกวียนหักก็ตี ให้นายช้างชดใช้คืนเท่าที่เสียหายไป

⁶²⁷ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 34

⁶²⁸ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 67

⁶²⁹ พิจารณาเป็นสัจให้ลงโทษ 6 สدان ถ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ฆ่าตีเสียให้เอาอากรซึ่งบังไว้ แขนวนคอประจาน 3 วัน แล้วให้ไหม้จตุรคุณ

พระไอยการอาชญาราชฎ์ กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง อีกทั้งต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การฟัน การทลาย การขว้าง หรือการทิ้ง โดยกระทำต่อทรัพย์ที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืช ที่อยู่อาศัยหรือรั้ว เรือนของผู้อื่น อีกทั้งมีการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เช่น การทำให้เสียทรัพย์โดยการใช้อาวุธ หรือเครื่องมือประกอบ การกระทำความผิดในเวลากลางวัน หรือกลางคืน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลให้ผู้กระทำต้องรับโทษแตกต่างกันตามพฤติการณ์ประกอบการกระทำ

พระไอยการลักษณโจร กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียทรัพย์คล้ายคลึงกับหลักศิลาจารึกหลักที่ 38 ของกรุงสุโขทัย กล่าวคือ มีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นประเภทหรือลักษณะที่เรียกว่า “โจร” อย่างไรก็ตาม พระไอยการลักษณโจรสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นปรากฏแนวคิดการบัญญัติลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งมุ่งคุ้มครองทรัพย์ที่มีความสำคัญต่อชุมชนซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา⁶³⁰ ลักษณะของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายลักษณโจร ได้แก่ การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง เมื่อพิจารณาจากประเภทของโจรในกฎหมายตราสามดวงที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ “โจรสาระ” หมายถึง โจรที่ทำลายทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการขุด การลอกทอง การสำรอก หรือการเผา⁶³¹ อันถือเป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง⁶³² (มิฉะพินิจอุกฤษฐโทษ) และโจรอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ “โจรดัสกร” คือ โจรที่กระทำการโดยลักษณะร่วมกันกระทำความผิด หรือการกระทำโดยสมคบกันเพื่อทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิวิหาร หรือศาลาการเปรียญ⁶³³ การกระทำในส่วนลหุโทษ หมายถึง การกระทำต่อพืชผลทางการเกษตรโดยการถอน การตัด การขุด หรือการกระทำต่อสัตว์ เช่น การทุบตี การฆ่าฟัน การแทง และการกระทำต่อที่อยู่อาศัย เช่น การชด หรือการทุบ อีกทั้งมีการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เช่น การทำให้เสียทรัพย์โดยใช้อาวุธ เช่น หอก ดาบ แหวน

⁶³⁰ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน), หน้า 38

⁶³¹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณโจร บทที่ 48, 49

⁶³² กฎหมายกำหนดโทษให้ทวนด้วยลวดหนั่ง 60 ที ให้ตัดนิ้วมือ แล้วไหม้ 700,000 เบี้ยเพื่อ บูรณะพระพุทธรูปนั้น ส่วนผู้ลักหรือทำลายพระพุทธรูปนั้นให้ฆ่าเสีย *สวัสดิ์ ครุสมภ์, ประวัติศาสตร์กฎหมาย LA 403*, หน้า 93

⁶³³ พระไอยการลักษณโจรให้ลงโทษสามประการ คือให้ ฆ่าเสีย ให้ตัดนิ้วมือ หรือให้ทวนด้วยลวดหนั่ง 60 ที, เรื่องเดียวกัน

หลาว และอื่น ๆ โดยกระทำต่อที่อยู่อาศัยของผู้อื่น⁶³⁴ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบแก่ผู้ทำให้เกิดอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น

พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ กำหนดลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองกรณี ได้แก่ (1) กรณีที่บุคคลทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย และ (2) กรณีที่สัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย บทบัญญัติที่ปรากฏในพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จโดยส่วนมากจะเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นความรับผิดในทางแพ่งเกี่ยวกับละเมิดที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำที่ปรากฏในกฎหมายไทยสมัยโบราณมีความเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม กล่าวคือ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายโดยผู้กระทำมีเจตจำนงต่อทรัพย์สินของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ ยังรวมถึงการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย หรือการกระทำโดย “ละเว้น” ซึ่งกฎหมายกำหนดหน้าที่โดยทั่วไปที่จะต้องกระทำโดยสังเกตจากถ้อยคำที่ปรากฏในบทบัญญัติ เช่น คำว่า “ปล่อยปะละเลย” ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย และได้รับบุพพัตติการณประกอบกรกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เช่น รูปแบบของเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือการกระทำในกลางวันหรือกลางคืนซึ่งมีผลทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษแตกต่างกันไปตามพัตติการณประกอบกรกระทำ อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องรับผิดชอบจากความเสียหายที่สัตว์ของตนทำได้ก่อให้เกิดความเสียหายโดยกำหนดหน้าที่ให้เจ้าของสัตว์ต้องระมัดระวังมิให้สัตว์ของตนไปกระทำเช่นนั้น องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำที่ปรากฏในกฎหมายไทยสมัยโบราณจึงมีความชัดเจนและคุ้มครองรูปแบบการทำให้เสียทรัพย์ในหลายลักษณะซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของบรรพชนไทยในการบัญญัติกฎหมายได้เป็นอย่างดี

5.1.1.2 ประเทศอังกฤษ

คริสต์ศตวรรษที่ 5 การกำหนดความรับผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายแองโกล - แซกซอน (Anglo-Saxon law) กล่าวคือ มีการบัญญัติ

⁶³⁴ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 89 มาตราหนึ่ง ผู้ใดเอาหอกดาบแหลนหลาวสวาทะสิ่งใดใส่เรือนแทงเรือนท่าน ผู้แสนนั้นมีบรรดาคักดีแลแต่ไม่ต้องคนในเรือน ให้ใส่ศาลตรงเหล็กไว้ 7 วัน แล้วให้ไหม 220000 ถ้าแลต้องคนในเรือนบาดเจ็บให้ทวนด้วยลวดหนั่ง 15 ที แล้วส่งสัจไปยังแพ่งให้ไหมโดยบาดเจ็บนั้น

กฎหมายจารีตประเพณีเพื่อบังคับใช้ในชนเผ่าตามแบบนิติวิธีทางกฎหมายโรมัน หรือที่เรียกว่าประมวลกฎหมายของพระเจ้าเอเธลเบิร์ต (Law of Æthelberht) โดยบทบัญญัติที่ปรากฏส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกรกระทำคามผิดร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลักษณะของการกระทำคามผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับดังกล่าวปรากฏแนวคิดการกำหนดคามผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเพียงบางฐานคามผิด เช่น ความผิดฐานบุกรุก และการลักปศุสัตว์⁶³⁵ อีกทั้งปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนจักรโดยการกำหนดค่าเสียหายสำหรับคามเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินในบางประเภท เช่น ทรัพย์สินของหัวหน้าบาทหลวง ผู้ช่วยบาทหลวง หรือของพระ⁶³⁶

ยุคคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11-12 ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สิน จากการที่ประชาชนมีสิทธิครอบครองในที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมและปศุสัตว์ ประกอบกับการนำจารีตประเพณีท้องถิ่นที่ได้รับการรวบรวมโดยผู้พิพากษาได้สร้างขึ้นโดยศาลหลวง (The Courts of Westminster) ใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วประเทศอังกฤษ ซึ่งศาลหลวงจะพิจารณาคดีแตกต่างกันไปในท้องถิ่นโดยนำจารีตประเพณีต่าง ๆ โดยปรับให้สอดคล้องกับรูปคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดินและการจัดสรรที่ดิน ในช่วงเวลาดังกล่าว เกิดการแบ่งแยกที่ดินออกเป็นสวนสัตว์ ส่งผลให้เกิดการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อคุ้มครองการทำประโยชน์ในที่ดิน ตัวอย่างเช่น The Statute of Marlborough ค.ศ. 1267 (The Waste Act 1267) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสร้างขยะหรือของเสียหายจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินของผู้อื่นเว้นแต่จะได้รับอนุญาต หากมีการฝ่าฝืนและทำให้เกิดคามเสียหายผู้กระทำจะต้องได้รับโทษอย่างรุนแรงและชดใช้ค่าเสียหายเต็มจำนวน หรือพระธรรมนูญเวสต์มินสเตอร์ ค.ศ. 1275 (The first Statute of Westminster 1275) ได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียหายทรัพย์สิน เช่น การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน การตัดต้นไม้ หรือการทำร้ายสัตว์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศอังกฤษสมัยโบราณ มิได้มีการกำหนดขอบเขตของการกระทำว่าการกระทำในลักษณะแบบใดที่เป็นการทำให้เสียหายไว้อย่างชัดเจนดังเช่นกฎหมายในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏแนวคิดการกำหนดลักษณะของการกระทำบางประการอันเป็นการทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำย่อมต้องรับโทษ ได้แก่ การบุกรุก การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน การตัดต้นไม้ หรือการทำ

⁶³⁵ Sir Frederick Pollock *The History of English Law before the Time of Edward* (New Edition), p.475

⁶³⁶ Geary Patrick J, 1998, *Readings in Medieval History*, 2 Ed, Peterborough: Broadview Press, p. 209-211

ร้ายสัตว์ ดังนั้น แม้ประชาชนจะไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตนได้ทำการเกษตร หรือทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ที่ดินผืนนั้น หากแต่เพียงมีสิทธิทำกินในที่นาของขุนนางภายใต้ศักดินาสวามิภักดิ์ (feudalism) อย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายก็จะเป็นไปเพื่อคุ้มครองการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับการจัดสรรโดยรัฐให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย

5.1.1.3 ประเทศอินเดีย

กฎหมายอินเดียโบราณได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายฮินดู (Hindu Law) หรือกฎหมายของมนู (Laws of Manu) ที่มีรากฐานมาจากคำสอนของศาสนาซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวทและคัมภีร์อุปนิษัท แนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายฮินดูสามารถพิจารณาได้จากคัมภีร์ธรรมศาสตร์ (Dharmasastra) ที่กำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นอาชญากรรมชั่วร้าย โดยกำหนดลักษณะของการกระทำคร่าว ๆ ได้แก่ การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรงโดยการใช้แรงทางกายภาพ หรือการใช้อาวุธ เช่น การทำลาย การทำให้เสียหาย การใช้กำลัง หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ต่อตัวทรัพย์ เช่น การทำให้เปลี่ยนทิศทาง การขัดขวาง หรือการทำร้ายหรือการฆ่าสัตว์ นอกจากนี้ คัมภีร์ธรรมศาสตร์ยังกำหนดขอบเขตของการทำให้เสียทรัพย์ให้ครอบคลุมถึงการวางเพลิงเผาทรัพย์ อีกทั้งยังได้กำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์โดย “ละเว้น” เป็นความผิดทางอาญาอีกด้วย⁶³⁷ นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิดการนำหลักการทางกฎหมายว่าด้วยความร้ายแรงของการกระทำ (Harm principle) หรือการป้องกันภัยอันตรายจากการทำความผิดอาญาในการกำหนดความรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตัวอย่างเช่น การขว้างปาสิ่งของที่อาจเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น การขว้างงูพิษ หากการขว้างหรือการปาดังกล่าวนั้นผู้กระทำอาจสังเกตเห็นได้ว่าจะเกิดภัยอันตรายต่อชีวิตของมนุษย์⁶³⁸ ผู้กระทำย่อมมีความรับผิด

5.1.1.4 ประเทศฝรั่งเศส

ลักษณะของการกระทำอันเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของกฎหมายฝรั่งเศสในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายประกอบไปด้วยหลายยุคสมัย ได้แก่ ยุคกลางตอนต้น (ช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาล - ศตวรรษที่ 10) ยุคกลางตอนปลาย (ช่วงศตวรรษที่ 10 - ศตวรรษที่ 15)

⁶³⁷ ผู้ได้ทราบว่ามีบ้านกำลังถูกปล้นสะดม หรือทรัพย์สินสาธารณะกำลังถูกทำลายแล้วไม่แจ้งต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด อ้างถึง Yagnavalkya Smriti Cited in Ramaprasad Das Gupta, Crime and Punishment in Ancient India (Calcutta: Book Company, 1930), p. 110

⁶³⁸ Section 197 The Law of Manu

และยุคราชาธิปไตย (ช่วงศตวรรษที่ 15 - ศตวรรษที่ 18) โดยในแต่ละยุคมีกฎหมายที่ใช้บังคับหลายฉบับที่กล่าวถึงการทำให้เสียทรัพย์ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) เป็นกฎหมายที่มีอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันในเรื่องของการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร และความเชื่อด้านมนุษยนิยมของศาสนาคริสต์ ปรากฎแนวความคิดการระบุข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชนบทจากการทำเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ และ (2) การกระทำที่เกิดจากสัตว์ ลักษณะของการกระทำทั้งสองนี้ย่อมเกิดความรับผิดทางอาญาทั้งสิ้น กล่าวคือ การกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรงและบุคคลนั้นได้เคลื่อนไหวร่างกายจนเป็นเหตุให้ทรัพย์เสียหาย และการกระทำที่เกิดจากสัตว์ หมายถึง การที่สัตว์ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่น อีกทั้งกฎหมายได้กำหนดข้อห้ามไม่ให้บุคคลฝ่าฝืน นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษผู้ที่ปกปิดการกระทำของตนอันก่อให้เกิดความเสียหายเป็นความผิดทางอาญาอีกด้วย เช่น กรณีการปล่อยให้สัตว์เข้าไปทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยผู้กระทำนั้นได้ทำการยกย้ายสัตว์ออกไปเพื่อปกปิดความผิดของตน ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด ข้อสังเกตที่น่าสนใจของกฎหมายของชาวเบอร์กันดี ได้แก่ ปรากฎแนวความคิดการกำหนดความผิดโดยใช้หลักความยินยอมไม่เป็นความผิด (volenti non fit injuria) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายโรมัน หมายถึง การที่ผู้เสียหายแสดงเจตนา หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้เสียหายยินยอมให้ผู้อื่นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นใดของผู้เสียหาย โดยหลักดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันซึ่งในยุคโบราณฝรั่งเศสได้นำมาปรับใช้ในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ต่อมาในยุคพระเจ้าชาร์เลอมาญ ปรากฎในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การบันทึกกฎหมายแซลิก (Salic Law) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อความมั่นคงของรัฐ การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ปรากฏในหลายส่วนของกฎหมายแซลิก และปรากฏการบัญญัติลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ไว้ชัดเจนในหลายหมวด ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายแซลิกระบุเพียงการกระทำที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ กล่าวคือ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกอันเป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ การฆ่า การทำร้าย หรือการทำให้สัตว์บาดเจ็บ

อีกทั้งเป็นการใช้แรงทางกายภาพ เช่น การขุด การทุบ การตี หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์⁶³⁹ โดยกฎหมายได้กำหนดข้อห้ามเพื่อการป้องกันทรัพย์สินเสียหายไว้หลายกรณี เช่น ถ้าผู้ใดพบเห็นสัตว์บางประเภท เช่น ม้า หรือโคในทุ่งของตน ผู้นั้นต้องไม่ทำร้ายสัตว์หรือต้องไม่ทุบตีสัตว์นั้น⁶⁴⁰ หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้ง มีการบัญญัติถึงความรับผิดชอบฐานทำให้เสียหายโดยประมาทในกรณีที่ผู้ใดกระทำการโดยประมาทเลินเล่อ ทำให้สัตว์ตัวใดตัวหนึ่งถึงแก่ความตาย หรือได้รับบาดเจ็บอีกด้วย⁶⁴¹

คริสต์ศตวรรษที่ 14 หรือยุคราชาธิปไตย (Ancient Regime) เป็นช่วงเวลาที่กฎหมายเกิดความไม่เป็นเอกภาพและมีข้อขัดข้องต่อการบังคับใช้ กล่าวคือ มีการบังคับใช้หรือการตีความกฎหมายโรมันที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นของประเทศ ประกอบกับยุคราชาธิปไตยเป็นช่วงเวลาที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจล้นพ้นในการบริหารราชการแผ่นดิน จากปัจจัยดังกล่าว ในช่วงเวลาต่อมา (ราวคริสต์ศตวรรษที่ 16) ส่งผลให้เกิดแนวคิดในการทำให้กฎหมายที่บังคับใช้ในแต่ละภูมิภาคเกิดความเป็นเอกภาพและง่ายต่อการบังคับใช้ จึงมีการตราประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 (Constitutio Criminalis Carolina) หรือกฎหมายแคโรไลนา ค.ศ. 1532 ซึ่งปรากฏแนวคิดการแบ่งประเภทของการโจรกรรมตามลักษณะของการกระทำความผิด (Theft) เพื่อแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของการลงโทษที่เป็นไปตามลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำความผิด ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 แบ่งลักษณะของโจร ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) โจรที่ขโมยสิ่งของเล็กน้อยและซ่อนเร้น (Theft of little consequence and hidden) และ (2) โจรสาธารณะ (Public Theft)⁶⁴² ซึ่งโจรสาธารณะ ได้แก่ โจรที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 ดูแคต (Ducat) อีกทั้งมีลักษณะและพฤติการณ์ที่ร้ายแรงกว่าการกระทำความผิดทั่วไป เช่น การตามจับที่ยากขึ้น หรือต้องมีการไล่ตามจับผู้ร้าย หรือพฤติการณ์ร้ายแรงอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม หากมีพฤติการณ์อื่น ๆ เกิดขึ้น เช่น การบุกกรุกเข้าไปในบ้านเรือนของผู้อื่นโดยการทำลายข้าว หรือที่อยู่อาศัยไม่ว่าในเวลากลางวันและกลางคืน⁶⁴³ และการกระทำในลักษณะอื่น ๆ เช่น การวางเพลิงเผาทรัพย์ การลักลอบตัดฟันอย่างผิดกฎหมาย

⁶³⁹ Salic Law, Section 1-5: Fires

⁶⁴⁰ Salic Law, Section 1: Damage caused in a wheat field

⁶⁴¹ Salic Law, Section 6: Damage caused in a wheat field

⁶⁴² Article 156,157 Constitutio Criminalis Carolina

⁶⁴³ Article 159 Constitutio Criminalis Carolina

หรือการลักลอบตัดไม้ของผู้อื่น ข้อสังเกตที่น่าสนใจของประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 ได้แก่ การลงโทษขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของการกระทำความผิดว่ากระทำในเวลาต้องห้ามหรือไม่ เช่น ในวันเฉลิมฉลอง หรือในเวลากลางคืน⁶⁴⁴ หรือการกระทำอันเป็นการเคลื่อนที่ การทำลาย การเคลื่อนย้าย การเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายบอกสถานที่ หรือการเปลี่ยนเครื่องหมายสำคัญ⁶⁴⁵ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำต้องรับโทษแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 : แสดงลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ
ไทย	หลักศิลาจารึกหลักที่ 38	ไม่ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์สิน แต่ปรากฏการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น เช่น การลักทรัพย์
	มังรายศาสตร์	ปรากฏการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ชัดเจน ได้แก่ การทุบ การตี การฟัน การไถ การถาง การโค่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้ หรือการทำร้ายสัตว์ อีกทั้งกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในกรณี “ละเว้น” ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย
	พระไอยการอาชญาหลวง	การสับ การฟัน การเอาหอกทิ่ม การโค่นลำง อีกทั้งระบุพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เช่น การใช้ไม้ ค้อน ก้อนอิฐศิลาโดยไถเอาที่นา และการทำให้เสียทรัพย์สินโดย “ละเว้น”
	พระไอยการอาชญาราษฎร์	การฟัน การทำลาย การขว้าง การทิ้ง โดยได้กระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืช ที่อยู่อาศัย รั้วเรือน อีกทั้ง ระบุพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เช่น การใช้ของมีคม ไม้ ค้อน ก้อนดิน หรือก้อนอิฐ
	พระไอยการลักษณะโจร	การทำให้เสียทรัพย์สินเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นการโจรกรรม ได้แก่ “โจรสาระ” หมายถึง โจรที่ทำลายทรัพย์สินโดยการขุด การลอกทอง การสำรอก การเผา การทุบตี การฆ่า ฟันหรือการแทง อีกทั้งเป็นการกระทำต่อที่อยู่อาศัย เช่น การช้ด หรือการทุบ นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำ เช่น การทำให้เสียทรัพย์สินโดยใช้อาวุธ

⁶⁴⁴ Article 168, Constitutio Criminalis Carolina

⁶⁴⁵ Article 114, Constitutio Criminalis Carolina

	พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ	การขับลื้อเกวียนเหยียบลัดข้าวเมื่อข้าวเป็นรวง การไถนาจนไปเหยียบข้าวของผู้อื่น การฟัน การทลายรั้วไรนาของผู้อื่น การโค่นล้างเรือกสวนไรนาของผู้อื่น การทำให้ขอนไม้เกือกทับต้นข้าวของผู้อื่น อีกทั้งกำหนดให้การใช้ “สัตว์” เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น การปล่อยให้สัตว์เหล่านั้นไถหรือกินพืชผลทางการเกษตรโดยเจตนา
อังกฤษ	The first Statute of Westminster ค.ศ. 1275	การเคลื่อนไหวร่างกายโดยการกระทำใดๆอันเป็นการทำลายทรัพย์สินโดยตรง เช่น การเผา การลอบวางเพลิง การตัดต้นไม้หรือการทำร้ายสัตว์
	The Black Act ค.ศ. 1723	การลอบวางเพลิง การเผาไหม้ การทำร้ายสัตว์โดยการฆ่าหรือการทำลายแหล่งที่อยู่ของสัตว์ อีกทั้งลงโทษผู้ที่พยายามกระทำความผิด ผู้สนับสนุน หรือเป็นตัวการร่วมในความผิดฐานทำให้เสียหายต้องรับโทษ
อินเดีย	กฎหมายฮินดู	การกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงอันเป็นการทำลาย การทำให้เสียหาย การใช้กำลัง หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ต่อตัวทรัพย์สิน เช่น การทำให้เปลี่ยนทิศทาง การขัดขวางทางน้ำ การวางเพลิงเผาทรัพย์สิน หรือการจุดไฟเผา อีกทั้งกำหนดให้การทำให้อายุทรัพย์สินโดย “ละเว้น” เป็นความผิด เช่น การละเว้นไม่แจ้งแก่เจ้าหน้าที่เมื่อทราบว่ามีบ้านกำลังถูกปล้นสะดม หรือทรัพย์สินสาธารณะกำลังถูกทำลาย
ฝรั่งเศส	กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law)	การทำลายรั้ว กำแพง หรือสวนของผู้อื่น โดยการพัง การตัดต้นไม้ การทำลายพืชผลของต้นที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของ การทำให้เกิดเพลิงไหม้ การปิดกั้นทางสาธารณะ การฆ่าสัตว์ของผู้อื่น อีกทั้งกำหนดให้เจ้าของสัตว์รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์
	กฎหมายแซลิก (Salic Law)	การฆ่า การทำร้าย การทำให้สัตว์บาดเจ็บ การทำลายทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น การขูด การทุบ การตี หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์สิน และห้ามตอบโต้จากการที่สัตว์ได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น การทำให้เสียหายโดยประมาทในกรณีทำให้สัตว์ตัวใดถึงแก่ความตาย หรือได้รับบาดเจ็บ

	ประมวลกฎหมายอาญาของ พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5	ปรากฏการแบ่งประเภทของการโจรกรรมตามลักษณะของการ กระทำความผิด (Theft) เช่น การปีน หรือการบุกเข้าไปในบ้าน โดยทำลายรั้ว หรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่นไม่ว่ากลางวันและ กลางคืน หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์
--	--	--

5.1.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

5.1.2.1 ประเทศไทย

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมาย เป็นองค์ประกอบของความผิดที่สำคัญอันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของผู้กระทำ กล่าวคือ ผู้กระทำจะรับโทษมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะชนิดและประเภทของทรัพย์สินว่า ทรัพย์สินที่ถูกทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์นั้น เป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญในเชิงการเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจหรือไม่ การคุ้มครองทรัพย์สินจากการทำให้เสียทรัพย์ตามลักษณะ ชนิด ประเภทของทรัพย์สินปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียงราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 (คริสต์ศตวรรษที่ 12-13) โดยได้รับอิทธิพลมาจาก “คัมภีร์ธรรมศาสตร์” กฎหมายปรากฏแนวคิดการรับรองความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินผ่านการบันทึกหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร หรือการบันทึกที่อื่นใดบนทรัพย์สิน⁶⁴⁶ โดยกฎหมายกำหนดเงื่อนไขว่า หากไม่มีเครื่องหมายดังกล่าวให้ถือว่าไม่มีอาณาเขตใด ๆ⁶⁴⁷ นอกจากนี้ กฎหมายทรัพย์สินโบราณของไทยปรากฏแนวคิดการแบ่งประเภทของทรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ (สถาวร) และทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ (ขงคม หรือ ธน) ซึ่งต่อมาได้วิวัฒน์เป็นการแบ่งประเภทของทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์ที่มีวิญญาน (วิญญานก) และทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาน (อวิญญานก)⁶⁴⁸ อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภททรัพย์สินข้างต้นมิได้มีผลใด ๆ ในทางกฎหมาย

กฎหมายสุโขทัยและกฎหมายของอาณาจักรใกล้เคียง ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ ได้แก่ พืชพันธุ์ สัตว์เลี้ยง และปศุสัตว์ เนื่องจากสุโขทัยเป็นราชธานีที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพทางภูมิศาสตร์ของกรุง

⁶⁴⁶ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวาเรอ มาตรา 169

⁶⁴⁷ มนุธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวาเรอ มาตรา 171

⁶⁴⁸ สุมธ จานประดับ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก, หน้า 24-25

สุโขทัยนั้น เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว มะพร้าว ขนุน หนามพหลู มะม่วง มะขาม และอื่นๆ⁶⁴⁹ อีกทั้งเป็นระบบการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ มีการสร้างทำนบ การขุดคลอง และการสร้างตระพังกักเก็บน้ำ ดังนั้น หลักศิลาจารึกหลักที่ 38 หรือ กฎหมายลักษณะโจรสมัยกรุงสุโขทัย จึงปรากฏการคุ้มครองทรัพย์สินของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมิให้สูญเสียทรัพย์สินจากการเพาะปลูก⁶⁵⁰อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณะโจรสมัยกรุงสุโขทัยไม่ปรากฏการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียหายอย่างชัดเจนและมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินแค่บางฐาน เช่น ลักทรัพย์ ฉ้อโกง เป็นต้น

พุทธศตวรรษที่ 19 หลังจากอาณาจักรล้านนาได้รับการสถาปนาขึ้น กฎหมายมังรายศาสตร์จึงถูกบังคับใช้ในอาณาจักร กฎหมายมังรายศาสตร์ปรากฏการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียหายโดยมีลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เมื่อพิจารณาถึงสภาพภูมิประเทศของอาณาจักรล้านนาถือเป็นสมรภูมิที่ดี เหมาะแก่การเพาะปลูก ประกอบกับประชาชนมักนิยมทำการเกษตรกรรม ดังนั้น การบริหารจัดการน้ำจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับอาณาจักรล้านนา⁶⁵¹ ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองจึงเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม และการบริหารจัดการทรัพยากรเกษตร โดยบทบัญญัติใช้คำว่า “ท่าน” เช่น ไร่นาท่าน โคกระบือท่าน นอกจากนี้ กฎหมายมังรายศาสตร์มีการแบ่งแยกประเภทของทรัพย์สินออกเป็นชนิดและประเภท การแบ่งประเภททรัพย์สินออกเป็นชนิดหรือประเภทส่งผลต่อการกำหนดมูลค่าของค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องชำระแก่กัน ตัวอย่างเช่น การทำร้ายสัตว์ใหญ่หรือสัตว์พาหนะ มูลค่าของค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องชำระแก่กันย่อมมากกว่าสัตว์เล็ก อีกทั้งปรากฏการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลีกรรรมและปศุสัตว์ ทรัพย์สินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น เหมืองหรือฝาย

⁶⁴⁹ หลวงบริรักษ์จรรยาวัตร, "คำบรรยายเรื่องจังหวัดสุโขทัย," ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง (2502), หน้า 3-5

⁶⁵⁰ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 83

⁶⁵¹ ธงทอง จันทรางศุ, "ล้านนาประเทศ-กฎหมายมังรายศาสตร์," หน้า 30-31

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรากฏแนวคิดการกำหนดลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแตกต่างกันไปตามกฎหมาย หรือ “พระไอยการ” ลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

พระไอยการอาชญาหลวง ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ “ทรัพย์สินของผู้อื่น” สืบเกิดจากกฎหมายใช้คำว่า “ท่าน” เนื่องจากกฎหมายพระไอยการอาชญาหลวงเป็นบัญญัติที่มุ่งคุ้มครององค์พระมหากษัตริย์และชนชั้นสูง วัตถุประสงค์การทำตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ “ของหลวง” เช่น พระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบ ตราพระคชสีห์ ตราราชสีห์ ตราจตุสดมภ์ แก้วแหวน ทองเงิน ผ้าผ่อนแพรพรรณ หรือทรัพย์สินของที่มีผู้มาถวายพระมหากษัตริย์ ดังนั้น การทำลายทรัพย์สินเหล่านี้ผู้กระทำก็จำต้องรับโทษที่รุนแรงมากกว่าการทำให้เสียทรัพย์สินประเภทอื่น เนื่องจากความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาหลวงเป็นความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์

พระไอยการอาชญาราษฎร์ ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น สืบเกิดจากกฎหมายใช้คำว่า “ทรัพย์สินของท่าน” หมายถึง ทรัพย์สินของขุนนางหรือผู้ที่มีศักดินาเกินกว่า 400 ไร่ขึ้นไป โดยผู้กระทำได้กระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืชพันธุ์ ที่อยู่อาศัย หรือรั้วเรือน ดังนั้น พระไอยการอาชญาราษฎร์จึงเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองการควบคุมกำลังไพร่พล มิให้กระทำความผิดต่อขุนนางซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองในการควบคุมไพร่พล

พระไอยการลักษณโจร ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นและต้องเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญ หรือ “ทรัพย์สินอันเป็นแก่นสาร” อันมีผลทำให้ผู้กระทำรับโทษหนักขึ้นมากกว่าทรัพย์สินทั่วไป ได้แก่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิ วิหาร หรือศาลาการเปรียญ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมโดยมีการระบุขนาด หรืออายุของทรัพย์สินอันมีผลทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษแตกต่างกันไปตามขนาด หรืออายุของทรัพย์สิน อีกทั้งกฎหมายยังมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย

พระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จ ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น สืบเกิดจากกฎหมายใช้คำว่า “ท่าน” เช่น พืชผลทางการเกษตร กสิกรรม ปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญญัติส่วนมากมุ่งคุ้มครองการทำให้ “ข้าว” เสียหายมากกว่าพืชประเภทอื่น

สังเกตได้จากกฎหมายให้สิทธิป้องกันแก่เจ้าของทรัพย์สินในการป้องกันและปิดเป่าการทำลายทรัพย์สินมิให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นพืชผลทางการเกษตร กสิกรรมหรือปศุสัตว์ อย่างไรก็ตามกฎหมายกำหนดว่าห้ามมิให้ฆ่าสัตว์นั้นเสีย เนื่องจากอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่ห้ามมิให้ฆ่าสัตว์ ประกอบกับสภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งชนชั้นปกครองและราษฎรต่างเคร่งครัดในการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาปรับใช้กับการดำรงชีพ ดังนั้น จึงปรากฏอิทธิพลทางด้านคติความเชื่อทางศาสนาในการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินในกฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ

5.1.2.2 ประเทศอังกฤษ

กฎหมายอังกฤษในสมัยโบราณปรากฏแนวคิดการกำหนดลักษณะ ชนิด หรือประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองจากการทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏใน The first Statute of Westminster ค.ศ. 1275 และ ค.ศ. 1548 ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นที่ผู้นั้นใช้ประโยชน์หรือใช้สอย เช่น โคร่งไม้ที่เจ้าของสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการก่อสร้างบ้าน ต้นแอปเปิล ต้นแพร์ และไม้ผลอื่นๆ รวมถึงการทำร้ายสัตว์ เช่น การตัดลิ้นของสัตว์⁶⁵² ซึ่งส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินที่ใช้สอยในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดสถานการณ์ที่อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการตรา The Black Act ค.ศ. 1723 เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นและต้องเป็นทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม และปศุสัตว์ เช่น กวาง ปลา บ่อปลา โคร่งบือหรือต้นไม้ที่ปลูกบนถนน อีกทั้งผู้กระทำความผิดอาจถูกระวางโทษประหารชีวิตจากการจุดไฟเผาข้าวโพด หญ้าแห้ง ฟาง ไม้ บ้าน หรือยุงฉางของผู้อื่นอีกด้วย⁶⁵³

5.1.2.3 ประเทศอินเดีย

คัมภีร์มनुธรรมศาสตร์ (The Law of Manu) ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยกำหนดหลักกฎหมายทั่วไปสำหรับการทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่น อีกทั้งปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษตามพฤติการณ์และความ

⁶⁵² Pollock, Frederick, and Frederic William Maitland, *The History of English Law Before the Time of Edward I*, (1923) Cambridge [England]: The University Press

⁶⁵³ Radzinowicz, L. (1945). "The Waltham Black Act: A study of the legislative attitude towards crime in the eighteenth century", *Cambridge Law Journal*, p. 56-81

ร้ายแรงในแต่ละกรณี ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ปรากฏอยู่หลายหมวดตามประเภท และลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง โดยสามารถแยกเป็นหมวดความผิดได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ความผิดต่อรัฐและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ เนื่องจากสมัยโบราณ ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์เป็นความผิดที่มีโทษรุนแรง ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในความผิดต่อรัฐและความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์เรียกว่า มนุและมัตสยาปุราณะ (Manu and Matsya Purana) ได้กล่าวถึงการกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นสมบัติของราชวงศ์ เช่น ช้าง หรือม้าของพระองค์ ต้องระวางโทษประหารชีวิต⁶⁵⁴

ประการที่สอง ความผิดต่อทรัพย์สินสาธารณะ ในกฎหมายฮินดูมีการกล่าวถึงการทำลายทรัพย์สินสาธารณะในความผิดฐานไม่แจ้งต่อเจ้าพนักงานในกรณีพบเห็นการทำลายทรัพย์สินสาธารณะ กล่าวคือ การทำให้เสียทรัพย์โดยละเว้น เช่น เชื้อน หรือทางหลวง⁶⁵⁵ และการกระทำอันเป็นการขัดขวางการจราจร การทำลาย หรือการทำให้เสียหายแก่ที่กักเก็บน้ำสำหรับการเทน้ำออกจากที่กักเก็บน้ำ หรือการกระทำอันเป็นการกีดขวางการไหลของน้ำ นอกจากนี้ยังปรากฏแนวคิดการคุ้มครองเหมือง หรือเขื่อนอีกด้วย⁶⁵⁶

ประการที่สาม ความผิดต่อศาสนา การที่กฎหมายฮินดูปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอันเนื่องมาจากเกิดการปฏิรูปศาสนาฮินดูและเกิดศาสนาใหม่เกิดขึ้น (พระพุทธศาสนา) อย่างไรก็ตาม แนวความคิดดั้งเดิมของศาสนาฮินดูถือว่าพระเจ้าเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของมนุษย์ อีกทั้งแนวความคิดเรื่องการกำเนิดจนถึงการตายของมนุษย์มีความยึดโยงกับศาสนาทำให้คัมภีร์พระเวทเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ และห้ามมิให้ผู้ใดมาทำลาย ดังนั้นกฎหมายจึงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ เช่น วัด วิหารหรือรูปแทนของพระผู้เป็นเจ้า⁶⁵⁷

⁶⁵⁴ Section 275, 280 The Law of Manu

⁶⁵⁵ Section 274 The Law of Manu

⁶⁵⁶ Wiese, Harald. "Kautilya on Legal and Illegal Cancellations of Contracts." *Indo-Iranian Journal* 60, no. 3 (2017), p. 201–218

⁶⁵⁷ Section 285 The Law of Manu

ประการที่สี่ ความผิดเกี่ยวกับสัตว์ คัมภีร์มนูธรรมศาสตร์ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองสัตว์จากการทำให้เสียทรัพย์ ไม่ว่าจะโดยการฆ่าหรือทารุณกรรมสัตว์ โดยผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามความหนักหน่วงของบาดแผลหรือความรุนแรงของความเจ็บปวดที่ได้กระทำต่อสัตว์ในการฆ่าสัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น ช้าง ม้า อูฐ โค กระบือ แมว สุนัข พังพอน ไก่ หรือสัตว์ประเภทอื่นที่มีมูลค่าน้อยกว่า 54 ปานะ⁶⁵⁸ กรณีของสัตว์ใหญ่ เช่น โค หรือกระทิง กฎหมายของมนูกำหนดให้ผู้กระทำความผิดรับโทษตามสัดส่วนความหนักเบาแห่งความผิด⁶⁵⁹

ประการที่ห้า ทรัพย์สินเกี่ยวกับเครื่องหมายแสดงอาณาเขตและทรัพย์สินเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์โดยการทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งเครื่องหมายเขตแดน⁶⁶⁰ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แก่อสังหาริมทรัพย์ เช่น การทำให้เกิดรูในบ้าน พื้นดิน หรือผนังของบ้านผู้อื่น⁶⁶¹ หรือการขว้างปาสิ่งของที่อาจเป็นอันตรายต่อที่อยู่อาศัยของผู้อื่น เช่น ภูเขา การทำลายของใช้ในครัวเรือน เช่น เสื้อผ้า ทอง หรือเครื่องประดับอันมีค่า

ประการที่หก ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพืชพันธุ์ และต้นไม้ เช่น ไม้เลื้อย พุ่มไม้ หญ้า หรือการทำอันตรายแก่ผลไม้ รากไม้ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร อีกทั้งปรากฏแนวคิดการกำหนดค่าปรับตามสัดส่วนความหนักเบาของอาชญากรรม

5.1.2.4 ประเทศฝรั่งเศส

กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) ปรากฏแนวคิดการบัญญัติทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองไว้หลายประเภทซึ่งส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชนบทจากการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ “ทรัพย์สินของผู้อื่น” เช่น ต้นไม้ ไร่สวน เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของที่ดิน รั้ว หรือกำแพงที่กั้นเขตแดน ทรัพย์สินที่ใช้เพื่อการสาธารณะ เช่น ถนนหรือทางที่ใช้ในการสัญจรไปมา และกฎหมายแซลิก (Salic Law) ในยุคพระเจ้าชาร์เลอมาญราวช่วง ค.ศ. 511 – 798 ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งกำหนดประเภท และลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

⁶⁵⁸ Section 286 The Law of Manu

⁶⁵⁹ Ibid.,

⁶⁶⁰ Yagnavalkya Smriti Cited in Ramaprasad Das Gupta, Crime and Punishment in Ancient India (Calcutta: Book Company, 1930), p. 112

⁶⁶¹ Ibid.,

หลายประการอันมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดแตกต่างกันไป ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น ไม้ผล หรือต้นไม้ประเภทอื่นที่อยู่ภายใต้การเพาะปลูก⁶⁶² ต้นแอปเปิ้ล ต้นแพร์ หรือไม้ผลประเภทอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์ในการบริโภคและการแปรรูป⁶⁶³ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เช่น ม้า กระบือ⁶⁶⁴ สุกร⁶⁶⁵ กวาง⁶⁶⁶ สุนัข⁶⁶⁷ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอาณาเขต เช่น รั้ว หรือกำแพง⁶⁶⁸ ทรัพย์สินที่ใช้สำหรับสาธารณะ เช่น ถนน หรือทางที่ใช้ในการสัญจร⁶⁶⁹ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคริสตจักร เช่น โบสถ์ แท่นบูชา หรือเครื่องประดับอื่น ๆ ของคริสตจักร⁶⁷⁰ นอกจากนี้ ลักษณะของสัตว์มีผลต่อการกำหนดความรับผิดของผู้กระทำอีกด้วย⁶⁷¹ อีกทั้งยังปรากฏแนวความคิดการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการทำลายศพ หรือหลุมฝังศพ อีกด้วย⁶⁷²

ยุคราชาธิปไตย (Ancient Regime) ราวคริสต์ศตวรรษที่ 14 ประเทศฝรั่งเศสอยู่ในช่วงการปกครองแบบระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระราชอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 (Constitutio Criminalis Carolina) ปรากฏแนวความคิดการกำหนดขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น และต้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 ดูแคต (Ducat) เช่น ฟืน หรือไม้ อีกทั้งผู้กระทำความผิดอาจจำโทษหนักขึ้นหากทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นไม้ผล หรือเป็นพืชที่สามารถทำไวน์ได้ อีกทั้งยังคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประตูลัทธิของโบสถ์⁶⁷³ สถานที่ เครื่องหมายสำคัญ หรือสิ่งปลูกสร้างที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาความปลอดภัยของสาธารณะและเพื่อปกป้องสถานที่จากน้ำท่วม

⁶⁶² Burgundians Law, article 2, title VIII: on the theft of trees

⁶⁶³ Burgundians Law, article 4 title VIII: on the theft of trees

⁶⁶⁴ Burgundians Law, article 1 title X: damage caused in a wheat field, or in any enclosure

⁶⁶⁵ Burgundians Law, article 8 title X: damage caused in a wheat field, or in any enclosure

⁶⁶⁶ Burgundians Law, article 2-4 title XXXV: hunting

⁶⁶⁷ Burgundians Law, article 1-4 title VI: the theft of dogs

⁶⁶⁸ Burgundians Law, article 1-4 title XXXVI: fences

⁶⁶⁹ Burgundians Law, article 1-3 title XXXIII: obstacles to free movement on the roads

⁶⁷⁰ Burgundians Law, article 1 title LXIV: theft committed with violence

⁶⁷¹ Burgundians Law, article 1 title VI: the theft of dogs

⁶⁷² Burgundians Law, title LVII: violation of graves

⁶⁷³ Article 172. Constitutio Criminalis Carolina

ตารางที่ 8 : แสดงลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินยุค
ก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง
ไทย	หลักศิลาจารึกหลักที่ 38	ปรากฏแนวความคิดการแบ่งประเภททรัพย์สิน ได้แก่ ทรัพย์สินมี วิญญูณ และทรัพย์สินไม่มีวิญญูณ อีกทั้งคุ้มครองทรัพย์สินบาง ประเภทจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม เช่น โคกระบือ ช้าง ม้า หรือข้าว
	มังรายศาสตร์	ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยบทบัญญัติใช้คำว่า “ท่าน” เช่น ไร่นา ท่าน โคกระบือท่าน ทรัพย์สินที่เป็นสัตว์ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง กับที่อยู่อาศัย อีกทั้งยังมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่มีไว้ใช้เพื่อ ประโยชน์สาธารณะ เช่น เหมืองและฝาย
	พระไอยการอาชญาหลวง	ทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น พระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบ ตรา พระคชสีห์ ตราราชสีห์ ตราชตุสดมภ์ แก้วแหวน ทองเงิน ผ้าผ่อนแพรพรรณ หรือ ทรัพย์สินของที่มีผู้นำมาถวาย พระมหากษัตริย์
	พระไอยการอาชญาราษฎร์	ทรัพย์สินของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินของขุนนาง หรือ ผู้ที่มีศักดินาเกินกว่า 400 ไร่ขึ้นไป อีกทั้งคุ้มครองทรัพย์สินที่ เป็นพืชผลทางการเกษตร พืช ที่อยู่อาศัยและรั้วเรือน
	พระไอยการลักษณะโจร	ทรัพย์สินของผู้อื่น อีกทั้งทรัพย์สินนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่มี ความสำคัญ หรือที่เรียกว่า “ทรัพย์สินอันเป็นแก่นสาร” ได้แก่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิ วิหาร หรือศาลาการเปรียญ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ได้แก่ ต้นทุเรียน มังคุด มะม่วง ลางสาด หมาก มะพร้าว หมากพลู พริกไทย กล้วยหรืออ้อย อีกทั้งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการปศุ สัตว์ และสัตว์พาหนะ ได้แก่ ช้าง ม้า โค กระบือ สุกร และแพะ
	พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ	ทรัพย์สินของผู้อื่นประเภทพืชผลทางการเกษตร กสิกรรม ปศุสัตว์ โดยบทบัญญัติส่วนมากจากคุ้มครองการทำให้ “ข้าว” เสียหายมากกว่าพืชประเภทอื่น

อังกฤษ	The first Statute of Westminster ค.ศ. 1275	ทรัพย์สินของผู้อื่นที่ผู้อื่นใช้ประโยชน์ หรือใช้สอย เช่น โคร่งไม้ที่เจ้าของสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการก่อสร้างบ้าน ต้นแอปเปิล ต้นแพร์ และไม้ผลอื่นๆ
	The Black Act ค.ศ. 1723	ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม และปศุสัตว์ เช่น กวาง ปลา บ่อปลา โคกระบือ ต้นไม้ที่ปลูกบนถนน ข้าวโพด หญ้าแห้ง ฟาง ไม้ บ้าน หรือยุ้งฉาง
อินเดีย	กฎหมายฮินดู	ทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งเป็นของพระมหากษัตริย์ หรือสมบัติของราชวงศ์ เช่น ช้าง ม้า ทรัพย์สินสาธารณะ เช่น ที่กักเก็บน้ำ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น วัด วิหารหรือรูปแทนของพระผู้เป็นเจ้าของ
ฝรั่งเศส	กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law)	ทรัพย์สินของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น ต้นไม้ ไร่สวน เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของที่ดิน เช่น รั้วหรือกำแพง ที่กั้นเขตแดน อีกทั้งคุ้มครองทรัพย์สินที่ใช้เพื่อการสาธารณะ เช่น ถนน หรือทางที่ประชาชนใช้ในการสัญจร
	กฎหมายแซลิก (Salic Law)	ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ได้แก่ ไม้ผล หรือต้นไม้อื่นที่อยู่ภายใต้การเพาะปลูก เช่น ต้นแอปเปิล หรือต้นแพร์ ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เช่น ม้า กระบือ สุกร กวาง สุนัข อีกทั้งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอาณาเขต
	ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 (Constitutio Criminalis Carolina)	ทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่า 5 ดูแคต (Ducat) เช่น ฟิน หรือไม้ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ประตูลูกบาศก์ของโบสถ์ สถานที่ หรือเครื่องหมายสำคัญ

5.1.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด

5.1.3.1 ประเทศไทย

สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียงเมื่อพิจารณาหลักศิลาจารึกหลักที่ 38 และกฎหมายมั่งรายศาสตร์มิได้อธิบายประเภท และลักษณะของเจตนาในการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ชัดเจนดังเช่นวิธีการทางนิติบัญญัติในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม

เมื่อพิจารณาจากหลายบทบัญญัติพบว่า การทำให้เสียชีวิตโดยเจตนา หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยผู้กระทำจะต้องรู้องค์ประกอบภายนอกของความผิด กล่าวคือ รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหายไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม อีกทั้งกระทำต่อทรัพย์สินตามประเภท หรือชนิดที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ กฎหมายมังรายศาสตร์ยังปรากฏแนวความคิดการกำหนดให้การทำให้เสียชีวิตโดยประมาทเป็นความผิดได้ในบางกรณี เช่น การนำไฟไปจุดกองไฟไร้สวน ทำให้ไฟไหม้เรือน หรือปลิวไปไหม้เรือนผู้อื่น การช้ดห่าว (การช้ดเครื่องมือช้ดสายดัก เช่น หอกหรือธนู) หรือการทำให้ธนูล่นไปถูกโคระบือ หรือสัตว์เลี้ยงของผู้อื่นเข้าจนถึงแก่ความตาย หรือได้รับบาดเจ็บ⁶⁷⁴

การกำหนดองค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิตสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น คล้ายคลึงกับสมัยกรุงสุโขทัยเช่นกัน กล่าวคือ ยังไม่ปรากฏแนวความคิดการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดฐานทำให้เสียชีวิตดังเช่นกฎหมายในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นสามารถพิจารณาถึงการกำหนดขอบเขตของเจตนาได้จากถ้อยคำ หรือสำนวนที่ปรากฏในกฎหมายซึ่งมีการกำหนดลักษณะ หรือขอบเขตของเจตนาที่แตกต่างกันไปในแต่ละกฎหมาย หรือ “พระไอยการ” ดังนี้

พระไอยการอาชญาหลวง กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” หมายถึง การกล้าแสดง กล้าทำด้วยใจทะนง ฮึกเหิมโดยไม่ยำเกรงหรือไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง หรือการกล้าละเมิดกฎหมาย⁶⁷⁵ และในบางบทบัญญัติกฎหมายใช้คำว่า “มิเกรงกลัวพระราชอาษาพระเจ้าอยู่หัว” หมายถึง ผู้กระทำได้กระทำโดยไม่ยำเกรงถึงพระราชโองการ พระราชบัญญัติ หรือพระราชเสาวนีย์ของพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวความคิดบัญญัติถึงการทำให้เสียชีวิตโดยประมาทอีกด้วย ตัวอย่างเช่น กรณีที่เจ้าพนักงานทำเครื่องทรง แก้วแหวน ทองเงิน ผ้าผ่อนแพรพรรณตกหายหรือไม่ใช้ความระมัดระวัง ปลอ่ยให้ผู้ร้ายลักไปก็ตี⁶⁷⁶ กล่าวคือ เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานมิได้ใช้ความระมัดระวังจนทำให้ทรัพย์สินประเภทดังกล่าวสูญหายหรือเสียหายไป

⁶⁷⁴ ถ้าสัตว์นั้นตาย ให้ผู้กระทำช้ดใช้ค่าสัตว์นั้น แต่ถ้าสัตว์บาดเจ็บต้องรักษาสัตว์นั้นให้หาย ด้เจ็บมากให้ช้ดใช้ค่าของสัตว์นั้น แล้วมอบสัตว์ให้แก่ผู้ใส่ชวาก

⁶⁷⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

⁶⁷⁶ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 73

พระไอยการอาชญาราษฎร์ ฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” เช่นเดียวกับบทบัญญัติในส่วนพระไอยการอาชญาหลวง แต่ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งของการทำให้เสียหายในส่วนนี้คือ มีการระบุมูลเหตุจูงในการกระทำความผิด กล่าวคือ การที่ผู้กระทำความผิดมีความเคียดแค้นขุนนางของตนโดยจะฟันจะแทง จะตีท่านโดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งกฎหมายมุ่งคุ้มครองอำนาจในการควบคุมกำลังพลของขุนนางจากการประทุษร้ายโดยผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองหรือไพร่ที่กระทำต่อผู้ที่มีศักดิ์นาสูงกว่าตน

พระไอยการลักษณโจร ฎหมายใช้คำว่า “อุจอาจ” และการเอาไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นด้วย “โดยจิตจร”⁶⁷⁷ หมายถึง ผู้กระทำได้กระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยเจตนาจะทำให้เจ้าของทรัพย์สินเสียหาย กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด หรือรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่ง “ทรัพย์สินของผู้อื่น” และทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ถ้อยคำดังกล่าว จึงแสดงถึงเจตนาในการกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นโดยผู้กระทำมีความตั้งใจในการกระทำให้เกิดผลร้ายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น

พระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จ ฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” หรือ “ทงศักดิ์สามหา” หมายถึง การที่ผู้กระทำกระทำไปโดยรู้สำนึกและตั้งใจที่จะทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายด้วยความมุ่งหมายโดยบังอาจ นอกจากนี้ การกระทำโดยเจตนายังหมายรวมถึงการละเว้นที่ผู้กระทำ “ปล่อยปะละเลย” ไม่ดูแลสัตว์ของตนให้ดี ดังนั้น การทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโดยเจตนา หมายถึง ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด อีกทั้งรู้ว่าการกระทำของตนหรือการไม่ใช้ความระมัดระวัง ส่งผลให้สัตว์ที่ตนเป็นเจ้าของนั้น ได้กระทำต่อทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนดและเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ข้อสังเกตที่น่าสนใจของกฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จ ได้แก่ มีการปรับใช้กฎหมายที่มีลักษณะเป็น “กฎหมายปิดปาก” โดยถือว่าผู้กระทำมีเจตนาตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การฟันรั้วทลายรั้วไร่นาของผู้อื่น การปล่อยให้โค หรือกระบือ เข้าไปในที่นาของผู้อื่นซึ่งกฎหมายถือว่าผู้นั้นกระทำการโดย “ดูถูกพระแม่โพสพ” และจะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่าการทำให้เสียหายในบทอื่น ๆ

⁶⁷⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, โถยจิต (น.) หมายถึง จิตประกอบด้วยความเป็นขโมย, จิตคิดขโมย

5.1.3.2 ประเทศอังกฤษ

กฎหมายอังกฤษสมัยโบราณไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนดังที่ปรากฏในกฎหมายปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏใน The first Statute of Westminster ค.ศ. 1275 และ ค.ศ. 1548 เจตนาของการทำให้เสียทรัพย์ คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนทำให้ทรัพย์ของผู้อื่นเสียหายโดยมีเจตนาชั่วร้าย (Mens Rea) อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดเหตุยกเว้นโทษสำหรับมูลเหตุจูงใจบางประการที่ทำให้ผู้กระทำรับโทษน้อยลง ตัวอย่างเช่น การทำให้เสียทรัพย์หากเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคริสตจักร ต้องระวางโทษปรับแทนที่จะเป็นโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด

5.1.3.3 ประเทศอินเดีย

กฎหมายอินเดียสมัยโบราณไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนดังที่ปรากฏในกฎหมายปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายอินเดียปรากฏแนวคิดว่าการที่บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญานั้น การกระทำดังกล่าว ผู้กระทำจะต้องก่อให้เกิดผลร้ายโดยเจตนา (intentionally) ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญอันส่งผลให้บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญา ได้แก่ องค์ประกอบส่วนการกระทำ (Actus Reus) และองค์ประกอบส่วนของความชั่วร้าย (Mens Rea)⁶⁷⁸ อย่างไรก็ตาม สำหรับการกระทำความผิดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีลักษณะไม่ร้ายแรง และมีใช้การกระทำโดยเจตนา หรือหากลักษณะของการกระทำเกิดจากการที่ผู้นั้นมิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร หรือที่เรียกว่า “การกระทำโดยประมาท” กฎหมายของมณูกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษน้อยลงตามสัดส่วนของการกระทำเนื่องจากเป็นการกระทำที่ขาดเจตนาร้าย

5.1.3.4 ประเทศฝรั่งเศส

กฎหมายฝรั่งเศสสมัยโบราณมิได้กำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนดังที่ปรากฏในกฎหมายปัจจุบัน แต่จากการพิจารณาบทบัญญัติหลายฐานความผิด รวมถึงความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายของชาวเบอร์กันดี และกฎหมายแซลิกการทำให้เสียทรัพย์โดยเจตนา หมายถึง การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้ทรัพย์สิ้นเสียหาย นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิด

⁶⁷⁸ Salmond, *Salmond on jurisprudence*, p. 378

การบัญญัติถึงกรณีการทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้ใดโดยความประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อสัตว์เลี้ยง หรือปศุสัตว์ใด ๆ ผู้กระทำจะต้องดำเนินการทำให้สัตว์นั้นกลับไปใช้ประโยชน์ได้ดังเดิม โดยการพาไปรักษาและออกค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้น หรือการจ่ายค่าสินไหมทดแทนกรณีที่สัตว์นั้นไม่สามารถใช้งานได้อีก⁶⁷⁹ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 ซึ่งตราขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ปรากฏแนวคิดการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ การที่ผู้กระทำมีเจตนาร้ายหรือมีความอาฆาตมาดร้ายในการกระทำความผิด (Malice)

ตารางที่ 9 : แสดงองค์ประกอบด้านเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหายยุคก่อนการปฏิรูป

กฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	องค์ประกอบด้านเจตนา
ไทย	หลักศิลาจารึกหลักที่ 38	ไม่ปรากฏแนวคิดการกำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหาย
	มังรายศาสตร์	กฎหมายมังรายศาสตร์มีการใช้คำว่า “แกลิ่งเผาเรือนท่าน” และมีการใช้คำว่า “อุกอจ” แสดงให้เห็นถึงการทำให้เสียหายโดยเจตนา หรือผู้ใด “สามหา” ทำลายหอบุชาฝ่ายเสียหาย นอกจากนี้ ยังปรากฏบทบัญญัติความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท
	พระไอยการอาชญาหลวง	กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” หมายถึง การกล้าแสดง กล้าทำ ด้วยใจทะนง ฮึกเหิมโดยไม่ยำเกรงหรือไม่รู้จัगत่ำที่ต่ำที่สูง หรือการกล้าละเมิดกฎหมาย หรือคำว่า “มิกลัวพระราชอาษาพระเจ้าอยู่หัว” และปรากฏการบัญญัติถึงการทำให้เสียหายโดยประมาท
	พระไอยการอาชญาราษฎร์	กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” อีกทั้งปรากฏแนวคิดการระบุมูลเหตุจงในการกระทำความผิด กล่าวคือ การที่ผู้กระทำมีความเคียดแค้นโดยจะฟัน จะแทง หรือจะตีท่านโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือการทำให้ทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวเสียหายโดยกฎหมายใช้คำว่า “ผู้ใดบังอาจสามหา”

⁶⁷⁹ Salic law, section 6 title x: damage caused in a wheat field, or in any enclosure

	พระไอยการลักษณะโจร	กฎหมายใช้คำว่า “อุจอาจ” “ไถยจิตร” หรือ “โจรมีมิจฉาทิฐิลอกทองพระ”
	พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ	กฎหมายใช้คำว่า “บังอาจ” “ทงศักดิ์สามหา” นอกจากนี้ยังกำหนดการกระทำอันเป็นการ “ปล่อยปะละเลย” เป็นความผิดอีกทั้ง มีการปรับใช้หลักกฎหมายปิดปาก เช่น การกระทำในบางกรณีกฎหมายถือว่าผู้กระทำ “ตู่ถูกพระแม่โพสพ”
อังกฤษ	The first Statute of Westminster ค.ศ. 1275	ไม่ปรากฏแนวความคิดการกำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์
	The Black Act ค.ศ. 1723	ไม่ปรากฏแนวความคิดการกำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์
อินเดีย	กฎหมายฮินดู	การกระทำดังกล่าวผู้กระทำจะต้องทำให้เกิดผลร้ายโดยเจตนา (intentionally) อย่างไรก็ตามการกระทำโดยประมาทกฎหมายของมณูกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษน้อยลงตามสัดส่วนของการกระทำ
ฝรั่งเศส	กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law)	ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเองเป็นการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายและเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่การกระทำของผู้กระทำจะได้รับความยินยอมจากเจ้าของทรัพย์สิน
	กฎหมายแซลิก (Salic Law)	ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเองเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหายกรณีการทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท หรือการทำให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อสัตว์เลี้ยง หรือปศุสัตว์
	ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5	ผู้กระทำมีเจตนาร้าย หรือมีความอาฆาตมาดร้ายในการกระทำ ความผิด (Malice)

5.1.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ

5.1.4.1 ประเทศไทย

การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สมัยกรุงสุโขทัย และอาณาจักรล้านนาได้รับอิทธิพลมาจากการกำหนดโทษในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญ กล่าวคือ เป็นการกำหนดให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในอดีตยังมิได้มีการแยกความรับผิดชอบในทางแพ่งและทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน ดังนั้น รัฐจึงเข้ามามีบทบาทใน

การละเมิดทุกประเภท แม้เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนก็ตาม⁶⁸⁰ อีกทั้งไม่ปรากฏสิทธิแก่แค้นระหว่างเอกชนด้วยกัน แต่เป็นการที่รัฐได้ให้อำนาจแก่กษัตริย์แต่เพียงผู้เดียวในการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยมีได้ให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการลงโทษผู้กระทำความผิดเสียเอง ผู้เสียหายมีเพียงแต่สิทธิที่จะได้รับการทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นเท่านั้นในรูปแบบของค่าปรับจากการชดเชยความเสียหายซึ่งรัฐจะเป็นผู้รับจากผู้กระทำไปทั้งหมด อีกทั้งผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยความเสียหายแค่เพียงในกรณีการทำร้ายร่างกายและการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายเท่านั้น⁶⁸¹

กฎหมายมังรายศาสตร์ปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประเภท และชนิดของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ประกอบกับการกำหนดโทษที่มีความหลากหลายขึ้น กล่าวคือ การทำให้เสียทรัพย์ต่อพระพุทธรูป ฤๅษี หรือวิหาร ผู้กระทำต้องระวางโทษสูงสุดคือประหารชีวิต ส่วนทรัพย์สินที่มีไว้ใช้เพื่อสาธารณะ เช่น เหมือง⁶⁸² หรือฝาย ผู้กระทำจะต้องรับโทษปรับที่สูงกว่าทรัพย์สินประเภทอื่น นอกจากโทษปรับและโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดแล้ว ยังปรากฏการกำหนดให้ผู้กระทำมีหน้าที่ในการชดเชยความเสียหายให้กลับสู่สภาพเดิมหรือที่เรียกว่า “หนี้กระทำการ” อีกด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้ใดทำลายปากเหมืองชำรุดเสียหาย ผู้กระทำต้องสร้างให้เหมือนเดิมแทนและหากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตามขนาดของฝาย และหากไม่ยอมเสียค่าปรับก็ต้องระวางโทษจำคุก

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เริ่มปรากฏแนวคิดการบังคับโทษทางอาญาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่หลากหลายมากขึ้น อันเนื่องมาจากสภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น มีความซับซ้อนขึ้นเพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในอาณาจักร ประกอบกับโครงสร้างทางสังคมเป็นไปตามระบบ “ศักดินา” ทำให้ความรุนแรงของโทษเป็นไปตามสถานะทางสังคมของเจ้าของทรัพย์สินและผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในพระไอยการอาชญาหลวงมีการกำหนดโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกาย การใช้ค่าสินไหมทดแทน และโทษที่มีลักษณะเป็นโทษปรับปะปนกันไปตามพฤติการณ์และความร้ายแรงในการกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น กรณีเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินขององค์พระมหากษัตริย์ โทษที่

⁶⁸⁰ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 37

⁶⁸¹ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, หน้า 93-95.

⁶⁸² ผู้ใดขุดเหมือง ผ่านที่นาของท่านโดยไม่บอกให้เจ้าของทราบ ให้ไหม 33,000 เบี้ย อีกนัยหนึ่งให้ไหม 11,000 เบี้ย

พึงลงแก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ โทษประหารชีวิต⁶⁸³ การตัดอวัยวะของผู้กระทำ⁶⁸⁴ หรือการเขียนตี⁶⁸⁵ นอกจากนี้ หากเป็นการกระทำความผิดโดยเจ้าพนักงาน กฎหมายกำหนดโทษโดยการให้ออกจากราชการและลดตำแหน่ง หรือยศบรรดาศักดิ์ลงมา⁶⁸⁶

นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวความคิดการใช้โทษปรับในความผิดฐานทำให้เสียหาย กล่าวคือ พระโอยการอาชญาราษฎร์มีการกำหนดโทษโดย “การให้ไหม” หรือ “สินไหมกิ่งพินัยกิ่ง” ซึ่งการกำหนดโทษโดยการให้ไหมเป็นการปรับโดยใช้ที่ดินของผู้ถูกระทำเป็นเกณฑ์ อีกทั้งมีการปรับไหมแบบทวีคูณ หรือการปรับเป็นรายวันซึ่งเป็นการจ่ายค่าปรับให้แก่รัฐ แต่การปรับแบบ “สินไหมกิ่งพินัยกิ่ง” เป็นการปรับโดยการกำหนดค่าทำขวัญหรือยินยอมให้มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยผู้เสียหายเพื่อเป็นการการแก้แค้นทดแทน โดยกำหนดให้เป็นเบี้ยปรับที่ต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐ อีกทั้งถือเป็นค่าธรรมเนียมจากการที่รัฐเข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหาย โดยกฎหมายตราสามดวงได้กำหนดว่า “พินัยนั้นจะให้แก่รัฐ ส่วนสินไหมนั้นจะให้แก่ผู้เสียหาย”⁶⁸⁷

นอกจากการกำหนดโทษในลักษณะที่เป็นอาญา แนวความคิดการกำหนดโทษในลักษณะทางแพ่ง หรือการชดใช้ค่าสินไหมแก่กันก็ปรากฏในกฎหมายกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นอีกด้วย กล่าวคือ กฎหมายตราสามดวงส่วนพระโอยการลักษณเบ็ดเสร็จ ปรากฏแนวความคิดการกำหนดโทษโดยให้ผู้กระทำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น สันเกตจากคำว่า “ให้ใช้ราคาแก่เจ้าของ” โดยใช้มูลค่าหรือราคาของทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการคิดค่าสินไหมทดแทนแก่กัน ตัวอย่างเช่น “ถ้าผู้ใดแก้งจุง ช้าง ม้า โค กระบือให้กินข้าวท่าน ท่านให้ไหมข้าวรวง ช้างผู้ตัวละ 150,000 เมียตัวละ 110,000 ม้าผู้ตัวละ 40,000 เมียตัวละ 36,000 โคผู้ตัวละ 52,000 เมียตัวละ 42,000 กระบือผู้ตัวละ 56,000 เมียตัวละ 45,000 แล้วให้ใช้ข้าวท่านตามมากแลน้อย”⁶⁸⁸

⁶⁸³ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ฆ่าคนร้ายนั้นเสีย ให้ตัดอริบเรื่อน

⁶⁸⁴ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ตัดนิ้วมือหรือนิ้วเท้าผู้กระทำความผิดเสีย

⁶⁸⁵ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง

⁶⁸⁶ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้รับสิ่งสินแล้วเอาตัวลงหญ้าช้าง หมายถึง ให้ออกจากราชการและไปเลี้ยงช้างแทน หรือในบางกรณีให้ออกจากราชการแล้วลดฐานะเป็นไพร่

⁶⁸⁷ วิชา มหาคุณ, หลักกฎหมายละเมิดศึกษาจากคำพิพากษาฎีกา, หน้า 6

⁶⁸⁸ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระโอยการลักษณเบ็ดเสร็จ บทที่ 5 “ช้างม้าโคกระบือผู้ใดกินแต่ใบเข้าต้นเข้าหมีได้เสีย ท่านว่าอย่าให้ไหม โทษแก่เจ้าช้างม้าโคกระบือนั้นเลย อนึ่งถ้าช้างม้าโคกระบือกินเข้าในนาผู้ใด เจ้าเข้าตีช้าง ม้าโคกระบือแล้ว อย่าให้ใช้เข้าซึ่ง

กล่าวโดยสรุป การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายปรากฏแนวคิดการบังคับโทษลักษณะในทางแพ่ง และโทษลักษณะในทางอาญาปะปนกันไป กล่าวคือ โทษลักษณะในทางแพ่งมีลักษณะเป็นโทษที่เป็นการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของทรัพย์ เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน หรือการกระทำของสัตว์ซึ่งตนเป็นเจ้าของ ส่วนโทษลักษณะในทางอาญามีลักษณะเป็นโทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิดตั้งแต่การประหารชีวิต การจำคุก การตัดอวัยวะ และการเฆี่ยนตีซึ่งเป็นการบังคับโทษที่มีความรุนแรง และป่าเถื่อนอันเนื่องจากผู้ปกครองต้องการควบคุมสังคมให้เกิดความสงบสุขตั้งนโยบายทางอาญาที่แฝงในบทบัญญัติของพระไอยการอาชญาหลวง คือ “ห้ามมิให้ฟันแทงกันตาย แลมิให้ทำร้ายในแผ่นดินท่าน”⁶⁸⁹ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนา และลัทธิเทวนิยมที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยก่อนการปฏิรูปกฎหมายส่งผลให้พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจอย่างล้นพ้น ดังนั้น การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการยับยั้งและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในรัฐ

5.1.4.2 ประเทศอังกฤษ

กฎหมายอังกฤษสมัยโบราณมีรากฐานมาจากกฎหมายแองโกล-แซกซอน (Anglo-Saxon) อีกทั้งการกำหนดโทษขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิดโดยสามารถแยกการกระทำความผิดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดต่อสาธารณะ (Public offences) และความผิดส่วนตัว (Private offence) ความผิดต่อสาธารณะมักจะลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยโทษปรับ และในคดีร้ายแรงอาจเป็นการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกาย จนถึงการประหารชีวิต ซึ่งส่วนมากความผิดสาธารณะอาจถูกกำหนดโดยพระราชอำนาจของกษัตริย์ การลงโทษจำคุกที่ปรากฏในกฎหมายแองโกล-แซกซอนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยชั่วคราวเท่านั้น นอกจากนี้ สถานะของผู้กระทำความผิดมีอิทธิพลต่อความรุนแรงของโทษอีกด้วย ตัวอย่างเช่น หากทาสกระทำความผิด ต้องระวางโทษประหารชีวิต และการลงโทษทางร่างกายอื่นๆ อีกทั้ง

ข้างม้าโคกระบือกินนั้นเลย ถ้าเจ้าเข้าตีข้างม้าโคกระบือถึงพิการด้วยประการใด ๆ ให้เวนสัตว์นั้นแก่มันผู้ที่ใช้สัตว์ท่าน ให้เจ้าข้าง ม้า โค กระบือ ใช้โภชนซึ่งสัตว์กินนั้นแก่เจ้าโภชนตามมากแลน้อย

ถ้าตีตายให้เจ้าเข้าใช้สัตว์ท่าน อย่าให้เจ้าของสัตว์ใช้เข้าซึ่งสัตว์กินนั้นเลย ถ้าเจ้าเข้าบังอาจยิงแทงฟันข้างม้าโคกระบือของท่าน ซึ่งเข้ากินเข้าตนถึงพิการด้วยประการใด ท่านให้ใหม่ผู้มันเป็นข้อละเมิดลาหนึ่ง แล้วให้เวนสัตว์ซึ่งพิการแก่ผู้นั้น แล้วให้มันใช้ค่าสัตว์ยิงให้แก่เจ้าของ ถ้าแทงถึงตายให้ใหม่มันเป็นข้อละเมิดทวีคูณ แล้วให้ใช้ค่าสัตว์ซึ่งตายนั้นพันแก่เจ้าของ เพราะมันบังอาจแลหาความกรุณาแก่สัตว์ซึ่งมีคุณไม่”

⁶⁸⁹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการอาชญาหลวง บทที่ 10

โดยทั่วไป กฎหมายมักกำหนดไม่ให้มีการประกันตัว เพราะมีแนวคิดที่ว่าทาสไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ในการจ่ายค่าปรับ ดังนั้น จึงต้องประหารชีวิตเสีย⁶⁹⁰

แนวคิดของการกำหนดโทษของกฎหมายอังกฤษสมัยโบราณได้รับอิทธิพลจากคติความเชื่อทางศาสนา กล่าวคือ การกระทำความผิดอาญาถือเป็นการละเมิดอำนาจของศาสนจักร ประกอบกับกฎหมายในช่วงยุคกลางเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ของศาสนจักรโดยแท้ ส่งผลให้ปรากฏแนวคิดการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างทารุณโหดร้ายตั้งแต่การประหารชีวิต การตัดอวัยวะ ผสมกับการใช้โทษปรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดสถานการณ์การกระทำความผิดอาญามากมายในสหราชอาณาจักรอันเป็นผลมาจาก “เหตุการณ์ฟองสบู่แตกเซาธ์ซี” (South Sea Bubble) ค.ศ. 1720 ซึ่งเป็นผลจากข้อตกลงในสนธิสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามสืบราชบัลลังก์สเปน โดยเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจและผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด⁶⁹¹ สังเกตได้จากการที่ชนพื้นเมืองบูกูรูกปา และลัทธิลอบล่าสัตว์ของเจ้าของที่ดินในท้องถิ่น⁶⁹² นโยบายทางอาญาในช่วงเวลาดังกล่าว จึงมีวัตถุประสงค์ในการยับยั้งอาชญากรรมที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันมากยิ่งขึ้น⁶⁹³

5.1.4.3 ประเทศอินเดีย

ทฤษฎีหรือแนวคิดในการลงโทษของกฎหมายอินเดียส่วนใหญ่เป็นการใช้แนวคิดการยับยั้ง (deterrent) กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการลงโทษเป็นไปเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและป้องกันทุกสรรพสิ่งจากจิตใจอันชั่วร้ายของมนุษย์ (evil-minded) มิให้ก่ออาชญากรรมหรือมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด⁶⁹⁴ เมื่อพิจารณาจากความเห็นของมนุษย์ที่กล่าวไว้ว่า “ให้พระองค์ (กษัตริย์) สร้างคุกไว้ใกล้กับทางหลวงเพื่อให้ผู้ต้องโทษที่ถูกจองจำหรือถูกทำให้พิการ (จากการลงโทษโดยการตัดอวัยวะ) ให้เป็นที่เห็นแก่คนทั่วไป” ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษในสมัยอินเดียโบราณที่มีการกำหนดโทษที่รุนแรงจึงเป็นไปเพื่อ “เขียนเสื่อให้วัวกลัว” หรือเพื่อเป็นแบบอย่างไม่ให้ประชาชนทั่วไปเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ตัวอย่างเช่น การฆ่า

⁶⁹⁰ Sir Frederick Pollock *The History of English Law before the Time of Edward (New Edition)*, p. 54

⁶⁹¹ Charles Mackay, *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*, p.65-71

⁶⁹² Rogers, Pat, “The Waltham blacks and the Black Act”, *The Historical Journal*, (1974), p. 465–486

⁶⁹³ A. J. Graham Cummings and Jack Fruchtman, ed, *Britain in the Hanoverian Age, (1714-1837): An Encyclopedia*. p. 58

⁶⁹⁴ Das Gupta, “End of punishment.” p. 14-15

หรือทารุณกรรมสัตว์ กฎหมายถือว่าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามความหนักหน่วงของ บาดแผล หรือความรุนแรงของความเจ็บปวดที่ได้กระทำต่อสัตว์ในการฆ่าสัตว์มีค่า หรือสัตว์พาหนะ เช่น ช้าง ม้า อูฐ โคหรือกระบือ พระวิษณุได้กำหนดให้บาดเจ็บหรือเท้าข้างเดียว

นอกจากนี้ ปัจจัยในการกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ของกฎหมายฮินดูขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด กล่าวคือ กฎหมาย กำหนดลักษณะ หรือประเภทของวัตถุแห่งการกระทำเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหนักขึ้น หรือน้อยลง เช่น หากเป็นการทำร้ายหรือทารุณกรรมสัตว์บางประเภท เช่น โค กระบือ ซึ่งสัตว์เหล่านี้ นอกจากมีมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ยังมีความสำคัญในเชิงคติความเชื่อทางศาสนาอีกด้วย ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดระวางโทษปรับสูงกว่าสัตว์ประเภทอื่น เช่น แมว สุนัข พังพอน ไก่ หรือสัตว์ ประเภทอื่นที่มีมูลค่าน้อย⁶⁹⁵ นอกจากนี้โทษปรับแล้ว กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ หรือ “หนี้ กระทำการ” อันเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าของทรัพย์ ตัวอย่างเช่น การพาสัตว์ไป รักษาเพื่อทำให้สัตว์เหล่านั้นสามารถใช้งานได้เหมือนเดิม

5.1.4.4 ประเทศฝรั่งเศส

แนวคิดในการลงโทษของกฎหมายของชาวเบอร์กันดีในช่วงการ พัฒนากฎหมายของยุโรปสะท้อนให้เห็นถึงการหลอมรวมของกฎหมายดั้งเดิม หรือกฎหมายจารีต ประเพณีและกฎหมายโรมันในสมัยโบราณ กล่าวคือ แนวคิดในการลงโทษในสมัยโบราณ และระบบ ของค่าปรับของกฎหมายโรมันประกอบกับแนวคิดการลงโทษของกฎหมายดั้งเดิมของชาวโกล (Gaul) เน้นแนวคิดในการแก้แค้นทดแทน (Lex Talionis) มากกว่าการเยียวยาความเสียหาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายโรมัน (Roman Law) ปรากฏแนวคิดการชดเชยและการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น หากสัตว์ของผู้ใดทำให้สัตว์ของผู้อื่นบาดเจ็บ เจ้าของสัตว์ที่ทำให้สัตว์นั้นบาดเจ็บจะต้อง ได้รับความบาดเจ็บเหมือนที่สัตว์นั้นได้รับ⁶⁹⁶ อย่างไรก็ตาม การลงโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสีย ทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายของชาวเบอร์กันดีเกิดจากการหลอมรวมระหว่างแนวคิดการแก้แค้น ทดแทนและแนวคิดในการเยียวยาความเสียหาย ตัวอย่างเช่น กรณีหากสุกรของผู้ใดทำให้เกิดความ เสียหายแก่ไร่่อ่งุ่น พุ่มหญ้า พุ่มนา หรือในป่าที่มีลูกไถ้ และเจ้าของสุกรได้รับการตัดเดือนถึงสองครั้ง

⁶⁹⁵ Section 286 The Law of Manu

⁶⁹⁶ Drew and Peters, "LIBER CONSTITUTIONURN SIVE LEX GUNDOBADU." p.8-9.

หากเจ้าของสุกรเพิกเฉยเจ้าของสวนมีอำนาจในการฆ่าสุกร และให้นำสุกรในฝูงไปใช้ประโยชน์ของตนเอง อย่างไรก็ตาม หากไม่ได้รับการเตือนแต่ได้ฆ่าสุกรเจ้าของสุกรก็ย่อมได้รับค่าสินไหมทดแทนเช่นกัน⁶⁹⁷ และในกฎหมายแซลิกโทซสำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายมีลักษณะเป็นการบัญญัติโทษในทางแพ่งมากกว่าทางอาญา อีกทั้งปรากฏแนวความคิดการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเสียค่าใช้จ่ายดำเนินคดีด้วยตนเองอีกด้วย (costs of the prosecution)

แนวคิดในการลงโทษเปลี่ยนแปลงในยุคราชาธิปไตย (Ancient Regime) กล่าวคือ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจล้นพ้นในการตรากฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 (Constitutio Criminalis Carolina) หรือกฎหมายแคโรไลนา ค.ศ. 1532 เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมกฎหมายแพ่งควบคู่ไปกับกฎหมายอาญา ภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งชาร์ลส์-ควินต์ (Constitution of Charles-Quint) ปรากฏแนวความคิดการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดครั้งแรก ครั้งที่สอง และครั้งที่สามจะต้องรับโทษแตกต่างกันไป อีกทั้งหากผู้กระทำความผิดเป็นผู้เยาว์หรือผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี กฎหมายไม่อาจให้ถูกลงโทษประหารชีวิต แต่ให้ลงโทษทางร่างกาย หรือการวางหลักประกัน⁶⁹⁸

อย่างไรก็ตาม ยุคราชาธิปไตยยังคงปรากฏแนวความคิดการกำหนดโทษที่มีความร้ายแรงในความผิดฐานทำให้เสียหาย ตัวอย่างเช่น การทำลายประตู หรือรั้วของโบสถ์ ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต การเคลื่อนที่ การทำลาย การเคลื่อนย้าย หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อสถานที่ หรือเครื่องหมายสำคัญผู้กระทำอาจถูกระวางโทษแก่เนื้อตัวร่างกายตามสัดส่วนของอันตรายที่จะเกิดขึ้น ลักษณะหรือประเภทของทรัพย์สิน และชนชั้นของเจ้าของทรัพย์สิน⁶⁹⁹ หากการทำลาย การเคลื่อนย้าย หรือการเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายดังกล่าว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเขื่อนที่สร้างขึ้นเพื่อความปลอดภัยของสาธารณะ หรือเพื่อปกป้องสถานที่จากน้ำท่วมให้เกิดความ

⁶⁹⁷ Burgundians Law, article 4,5 title XXIII of injuries caused by animals.

⁶⁹⁸ Article 164 Constitutio Criminalis Carolina

⁶⁹⁹ Article 114. Constitutio Criminalis Carolina

เสียหาย ผู้กระทำอาจถูกระวางโทษประหารชีวิต⁷⁰⁰ นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ต้องระวางโทษประหารชีวิตด้วยการเผาทั้งเป็น⁷⁰¹

ตารางที่ 10 : แสดงโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	โทษ
ไทย	หลักศิลาจารึกหลักที่ 38	ไม่ปรากฏการกำหนดโทษในความผิดอาชญาฐานทำให้เสียทรัพย์ แต่สำหรับโทษในความผิดฐานอื่นระบุแต่เพียงการปรับหรือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
	มังรายศาสตร์	ปรากฏการกำหนดโทษหลายแบบนอกจากโทษปรับ เช่น การกำหนดให้ผู้กระทำมีหน้าที่ที่ต้องทำให้ทรัพย์สินนั้นกลับสู่สภาพเดิมซึ่งมีลักษณะคล้าย “หนี้กระทำการ” และหากฝ่าฝืนอาจต้องระวางโทษจำคุก และถ้าเป็นการกระทำต่อทรัพย์บางประเภทอาจระวางโทษประหารชีวิต
	พระไอยการอาชญาหลวง	ปรากฏการกำหนดโทษหลายแบบ เช่น โทษประหารชีวิต ⁷⁰² โทษตัดอวัยวะของผู้กระทำ ⁷⁰³ โทษเชียนตี ⁷⁰⁴ นอกจากนี้ หากเป็นการกระทำความผิดโดยเจ้าพนักงานกฎหมายกำหนดโทษโดยการให้ผู้นั้นออกจากราชการ การลดตำแหน่ง หรือยศถาบรรดาศักดิ์ลงมา ⁷⁰⁵
	พระไอยการอาชญาราษฎร์	ปรากฏการกำหนดโทษโดย “การให้ไหม” หรือ “สินไหมกิ่งพินัยกิ่ง”
	พระไอยการลักษณะโจร	ปรากฏการกำหนดโทษแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ อุกฤษฎ์โทษ มัชฌิมโทษ และลหุโทษ อุกฤษฎ์โทษ ได้แก่ การประหารชีวิต การทวนด้วยลวดหนั่ง การตัดอวัยวะของผู้กระทำ ความผิด เช่น การตัดมือ ตัดเท้า ตัดปาก ⁷⁰⁶ มัชฌิมโทษ ได้แก่

⁷⁰⁰ Ibid.,

⁷⁰¹ Article 125 Constitutio Criminalis Carolina

⁷⁰² กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ฆ่าคนร้ายนั้นเสีย ให้ตัดคอริบเรื่อน

⁷⁰³ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ตัดนิ้วมือหรือนิ้วเท้าผู้กระทำความผิดเสีย

⁷⁰⁴ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ทวนด้วยลวดหนั่ง

⁷⁰⁵ กฎหมายตราสามดวงใช้คำว่า ให้ริบสิ่งสินแล้วเอาตัวลงหญ้าข้าง หมายถึง ให้ออกจากราชการและไปเลี้ยงช้างแทน หรือในบางกรณีให้ออกจากราชการแล้วลดฐานะเป็นไพร่

⁷⁰⁶ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 47,48,49,51 และ 52

		การตัดอวัยวะของผู้กระทำความผิด ⁷⁰⁷ โทษได้แก่ โทษปรับ โดยมูลค่าของค่าปรับจะแปรผันตามลักษณะ ประเภทและชนิดของทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด
	พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ	ปรากฏการกำหนดโทษ ได้แก่ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สืบเนื่องจากคำว่า “ให้ใช้ราคาแก่เจ้าของ” เพื่อเป็นการเยียวยากรณีสัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย โดยการนำ “ราคาค่าสัตว์” มาคิดคำนวณค่าสินไหมทดแทน
อังกฤษ	The first Statute of Westminster ค.ศ. 1275	ปรากฏการกำหนดโทษ ได้แก่ การประหารชีวิต การตัดอวัยวะ ผสมกับการใช้โทษปรับ
	The Black Act ค.ศ. 1723	ปรากฏการกำหนดโทษ ได้แก่ โทษประหารชีวิตและโทษปรับ
อินเดีย	กฎหมายฮินดู	ปรากฏการกำหนดโทษหลายแบบตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด เช่น โทษประหารชีวิต โทษจำคุก การลงโทษโดยการตัดอวัยวะ หรือการถูกเนรเทศออกจากเมือง
ฝรั่งเศส	กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law)	ปรากฏการกำหนดโทษปรับโดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงที่แตกต่างกันไป
	กฎหมายแซลิก (Salic Law)	ปรากฏการกำหนดโทษปรับโดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงที่แตกต่างกันไป
	ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5	ปรากฏการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด เช่น โทษประหารชีวิต การส่งไปขายเป็นทาส (galley slave) หรือการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกายตามสัดส่วนของการกระทำความผิด

⁷⁰⁷ เรื่องเดียวกัน

5.2 เปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหายยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย (Modern Law)

5.2.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ

5.2.1.1 ประเทศไทย

ยุคกฎหมายสมัยใหม่ของประเทศไทย เริ่มต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) หลังจากการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย เนื่องจากมีการปรับปรุงข้อบกพร่องของกฎหมายตราสามดวงที่ล้าสมัย ประกอบกับประเด็นเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ทำให้กฎหมายสมัยใหม่ของประเทศไทยมีความทันสมัยเป็นระบบ และสามารถเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ราษฎรได้ อย่างไรก็ตาม หลังจากการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 โดยปรับปรุงหลักเกณฑ์บางประการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหายในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายจึงสามารถพิจารณาได้จากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดลักษณะของขอบเขตการทำให้เสียหาย ได้แก่ การทำอันตราย การทำให้เป็นอันตราย หรือการทำให้ชำรุด หมายถึง การทำลายทรัพย์สินโดยประการต่าง ๆ ให้แตกหัก บุกสลาย เสียรูปทรง และการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้เจ้าของทรัพย์สินเสียหายหรือมีความลดน้อยถอยลงในทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การทำให้เป็นอันตรายหรือการทำให้ชำรุดนั้น ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เสียหายจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ หรือใช้สอยได้เสียทีเดียว เพียงแต่เพียงการทำให้ชำรุดเพียงเล็กน้อย เช่น การทำให้เกิดรอยปริ รอยร้าว หรือรอยเปื้อนก็ย่อมถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินที่อาจเป็นความผิดได้ และผลของการกระทำดังกล่าวต้องทำให้เกิดความเสียหาย ถ้าไม่ทำให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใดก็ไม่เป็นการทำลายทรัพย์สิน⁷⁰⁸ หลักเกณฑ์ที่ปรากฏในมาตรา 324 ถูกนำไปใช้ในการทำให้เสียหายตามมาตราอื่น เช่น มาตรา 325 ที่กำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียหาย หากการกระทำดังกล่าวเป็นการทำให้เสียหายตามที่กฎหมาย

⁷⁰⁸ พระอินทปรีชา (เหยียน), คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2, หน้า 1788

กำหนด ได้แก่ ทรัพย์สินที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการหรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ เครื่องกล เครื่องจักร และปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะ

ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดลักษณะของขอบเขตการทำให้เสีย ทรัพย์สิน ได้แก่ การทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์จากที่ เป็นอยู่เดิม⁷⁰⁹ ไม่ว่าความเสียหายดังกล่าวจะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าหรือไม่ก็ตาม อีกทั้งไม่ได้รับบุ คุนสมบัติเฉพาะของผู้กระทำความผิด ดังนั้นผู้กระทำความผิดอาจเป็นบุคคลใดก็ย่อมได้ทั้งสิ้น ซึ่งรวม ไปถึงเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมก็ย่อมเป็นผู้กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินได้ด้วยเช่นกัน หลักเกณฑ์ที่ ปรากฏในมาตรา 358 ถูกนำไปใช้ในการทำให้เสียทรัพย์สินตามมาตราอื่น ได้แก่ มาตรา 359, มาตรา 360 และมาตรา 360 ทวิ ที่กำหนดเป็นเหตุจรรยาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน หากการกระทำ ดังกล่าวเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด

5.2.1.2 ประเทศอังกฤษ

การปฏิรูปกฎหมายของประเทศอังกฤษ เริ่มต้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรโดยลดอำนาจการพิจารณาคดีของศาลคอมมอนลอว์ และศาลชานเซอร์โดยมุ่งเน้นการตรากฎหมายสารบัญญัติในรูปของพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อนำ หลักเกณฑ์มาปรับใช้ในการพิจารณาคดี⁷¹⁰ ประกอบกับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของ ประเทศในขณะนั้น กล่าวคือ ประเทศอังกฤษมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นจากการที่รัฐสภามีส่วน ร่วมสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบกับอิทธิพลของแนวคิดของการกำหนดความผิดทาง อาญา และการลงโทษของเจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) ผู้ก่อตั้งลัทธิอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ได้กล่าวถึง จุดประสงค์หลักของกฎหมายแพ่ง คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงต้องสนับสนุนความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพจากการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคล⁷¹¹ ดังนั้น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศอังกฤษในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายจึงมุ่งเน้นการคุ้มครอง ทรัพย์สินผ่านการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกำหนดขอบเขตขององค์ประกอบความผิด

⁷⁰⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358

⁷¹⁰ อุกฤษ มงคลนาวิน, ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล หน้า 48

⁷¹¹ James E. Crimmins, "Jeremy Bentham," (The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), 2021). ที่มา: <https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/bentham/>.

อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 (ระหว่างปี ค.ศ.1760-1840) เกิดการทำลายเครื่องจักรกลในอุตสาหกรรมอย่างแพร่หลายซึ่งส่งผลเสียอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงมีการตรากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการตราพระราชบัญญัติเพื่อกำหนดขอบเขตของการทำให้เสียหาย กล่าวคือ Destruction of Stocking Frames Act 1812 หรือ Frame-Breaking Act กำหนดให้การกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรง เช่น การทำลาย (Destruction), การทำให้เสียหาย (Damage) หรือการกระทำในลักษณะเดียวกัน เช่น การพังทลาย (Break) เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษการกระทำที่ยังไม่ถึงความผิดสำเร็จ เช่น การเตรียมการ เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาอีกด้วย

พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 (The Malicious Damage Act 1861) มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียหายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในแง่ขององค์ประกอบของความผิดให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ และความร้ายแรง ลักษณะของการทำความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏในพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ การทำลาย (destroy) หรือ การทำให้เสียหาย (injury) เช่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้ การทำให้เกิดระเบิด การพัง การขว้างปา หรือการทลาย นอกจากนี้ กฎหมายยังลงโทษการพยายามทำให้เสียหาย ได้แก่ การพยายามวางเพลิง การพยายามทำให้เกิดระเบิด การพยายามทำลายทรัพย์สินบางประเภท เป็นความผิดทางอาญา ประกอบกับการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการทำความผิด เช่น การทำลายทรัพย์สินในลักษณะที่เป็นการก่อกวน การทำลายทรัพย์สินที่มีลักษณะรุนแรง เช่น การบุกเข้าไปทำลายทรัพย์สิน หรือการกระทำอันเป็นการกีดขวางการจราจรทั้งทางบกและทางน้ำ

พระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (Criminal Damage Act 1971) เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติถึงความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นกฎหมายที่ยกเลิกพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ฉบับเดิม Criminal Damage Act 1971 กำหนดขอบเขตของการกระทำที่เป็นการทำให้เสียหายที่ชัดเจนขึ้น ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 1 (1) ของ Criminal Damage Act 1971 ไว้ กล่าวคือ “ผู้ใดโดยปราศจากข้อแก้ตัวอันชอบด้วยกฎหมายได้ทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินใด ๆ ที่เป็นของผู้อื่นโดยเจตนาจะทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหาย หรือกระทำโดยประมาทให้ทรัพย์สินนั้นถูกทำลาย

หรือเสียหาย ผู้หนึ่งมีความผิด”⁷¹² องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียหายจึงประกอบไปด้วย การทำลาย หรือการทำให้ทรัพย์สินใด ๆ เสียหายโดยเจตนาหรือประมาท เนื่องจากประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบโครงสร้างความรับผิดชอบสองประการ (Bipartite system) กล่าวคือ องค์ประกอบในด้านการกระทำ (Actus reus) และองค์ประกอบในด้านความชั่วร้าย (Mens Rea) กล่าวโดยสรุปขอบเขตของการกระทำตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการทำให้เสียหาย ค.ศ. 1971 การกระทำ ได้แก่ การกระทำใดๆ ด้วยวิธีการทำลาย (destroy) หรือ การทำให้เสียหาย (damage) ซึ่งขอบเขตของของความเสียหายนั้น แม้ไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่แนวคำวินิจฉัยของศาลได้วินิจฉัยว่าความเสียหาย ไม่ได้จำกัดเพียงแต่ความเสียหายทางกายภาพถาวรหรือชั่วคราวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงมูลค่าหรือประโยชน์ที่ลดน้อยถอยลงอย่างถาวรหรือชั่วคราว⁷¹³

5.2.1.3 ประเทศอินเดีย

หลังจากการแตกแยกของจักรวรรดิบริติชอินเดีย เกิดการร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของอินเดีย หรือประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 (Indian Penal Code 1860) ประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าวมีลักษณะที่น่าสนใจ กล่าวคือ เนื้อหาของบทบัญญัติแต่ละมาตราจะมีตัวอย่างประกอบ (Illustrations) ท้ายบทบัญญัติ ประกอบกับการกำหนดสถานการณ์สมมติที่แสดงให้เห็นว่ามาตราใดมาตราหนึ่งนั้นมีการใช้และการตีความอย่างไร อีกทั้งยังมีการอธิบาย (Explanation) หรือข้อยกเว้น (Exception) ในบางมาตราไว้ด้วย องค์ประกอบด้านการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดียถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 425 หมายถึง การทำลายทรัพย์สิน การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน หรือการทำลายซึ่งมีผลทำให้มูลค่า หรือประโยชน์ใช้สอยของทรัพย์สินใด ๆ ลดน้อยถอยลง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอย ซึ่งส่งผลกระทบต่อในทางเสียหายของทรัพย์สินนั้น ๆ หากการกระทำใด ๆ ไม่ใช่การทำลายทรัพย์สิน การทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน การทำลายหรือการกระทำนั้นไม่มีผลทำให้มูลค่าหรือประโยชน์ใช้สอยทำให้ทรัพย์สินใด ๆ ลดน้อยลง การกระทำดังกล่าวย่อมไม่ใช่การทำให้เสียหาย⁷¹⁴

⁷¹² Section 1(1) Criminal Damage Act 1971

⁷¹³ Morphitis v. Salmon [1990] Crim.L.R. 48.

⁷¹⁴ Byomkesh Bhattacharya And Ors. vs Lakshmi Narayan Datta

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาอินเดียซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปในการกำหนดขอบเขตของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายแล้ว ขอบเขตของการกระทำความผิดดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้กับพระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) กฎหมายฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมและการทำความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วยการทำลายและการทำให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างการจลาจลและความโกลาหลในที่สาธารณะ⁷¹⁵

⁷¹⁵ Article 3, Statement of Objects and Reasons of The Prevention of Damage to Public Property Act 1984, Public in G.I. Ex. Part II. S. 1 dt. 16-3-1984

5.2.1.4 ประเทศฝรั่งเศส

หลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1789 ฝรั่งเศสมีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของฝรั่งเศส (French Penal Code of 1791) ปรากฏแนวคิดการร่างตามปรัชญาพื้นฐานของกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดของมองเตสกีเยอร์ (Montesquieu) และซีซาร์แบคคาเรีย (Cesare Beccaria)⁷¹⁶ ลักษณะของการทำให้เสียหายของประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ค.ศ. 1791 ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก (voluntarily act) เช่น การลอบวางเพลิง⁷¹⁷ การทำให้เกิดระเบิด หรือการกระทำใดๆ อันเป็นการทำลาย (destroy)⁷¹⁸ เช่น การเปลี่ยนตำแหน่ง การฆ่าสัตว์ การทำลาย หรือการโค่นด้วยวิธีการรุนแรงใด ๆ ต่อทรัพย์สินของผู้อื่น อีกทั้งต้องเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้การ “เชื่อว่าทำให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สิน” เป็นความผิดทางอาญาอีกด้วย

หลังจากไปเลียน โบนาปาร์ต (Napolen Bonaparte) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (Premier Consul) ของฝรั่งเศส มีความประสงค์ที่จะจัดทำประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการลงโทษที่รุนแรง ประกอบกับแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา การทำธุรกรรม การแลกเปลี่ยน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของเอกชนตามแนวความคิดทางนิติปรัชญาเสรีนิยมได้รับการคุ้มครองในประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่เช่นกัน⁷¹⁹ การบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในส่วนที่ 2 (Crimes and misdemeanors against property) หมวดที่ 3 ว่าด้วยการทำลาย การทำให้เสื่อมสภาพ และการทำให้เกิดความเสียหาย การกระทำอันเป็นการทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายของนโปเลียน ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก (voluntary act) อันเป็นการทำลาย (Destructions) การทำให้เสื่อมค่า (dégradations) หรือการทำให้อันตราย (dommages) เช่น การจุดไฟเผา การใช้ระเบิด หรือการทำร้ายสัตว์ไม่ว่าจะเป็นการทำฆ่า หรือการวางยาพิษ อีกทั้งกฎหมาย

⁷¹⁶ The Handbook of Comparative Criminal Law, Stanford University Press, p. 210

⁷¹⁷ Section 7 Penal Code of September 25, 1791

⁷¹⁸ Section 8 Penal Code of September 25, 1791

⁷¹⁹ Par Aniceto Masferrer, "The Napoleonic Code pénal and the Codification of Criminal Law in Spain," p.24

ยังกำหนดให้การเคลื่อนไหวร่างกายบางประการ แม้การกระทำยังไม่ถึงขั้นลงมือก็เป็นความผิดแล้ว เช่น การขู่ว่าจะทำอันตรายแก่ทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายของนโปเลียนมีผลบังคับใช้มาเป็นระยะเวลายาวนานเกือบ 200 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1810 อย่างไรก็ตาม เมื่อ ค.ศ. 1994 เกิดการปฏิรูปกฎหมายอาญาขึ้นในประเทศฝรั่งเศส จึงมีการร่างประมวลกฎหมายอาญาดั้งเดิมโดยประมวลกฎหมายอาญาดั้งเดิม มีการเรียงมาตราที่เป็นระบบมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้เกิดผลจากการกระทำที่เป็นอันตราย⁷²⁰ ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้แก่ การทำลาย การทำให้เสียหาย หรือการทำให้เสียรูปทรงซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่น ลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินมีการบัญญัติถึงขอบเขตของการกระทำไว้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งอาจเป็นการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดทรัพย์สินมีรูปทรงเปลี่ยนแปลงไป หรือเกิดความบอบสลายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม⁷²¹ นอกจากนี้ ยังรวมถึงกรณีที่บุคคลได้กระทำการโดยซัดเซียน การวาดภาพ การทำเครื่องหมาย หรือการถ่ายภาพอื่นใดในลักษณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงลงโทษผู้ที่ขู่เข็ญให้ทำให้ทรัพย์สินเสียหายตามที่เคยปรากฏในบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังลงโทษการกระทำอันเป็นการชักจูงให้บุคคลอื่นกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินก็เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส เช่นเดียวกัน⁷²²

ตารางที่ 11 : แสดงองค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียหายยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	ลักษณะของการกระทำ
ไทย	กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127	1. การทำอันตราย 2. การทำให้ชำรุด
	ประมวลกฎหมายอาญา	1.การทำให้เสียหาย 2.การทำลาย 3.การทำให้เสื่อมค่า 4.การทำให้ไร้ประโยชน์

⁷²⁰ Pradel, Droit pénal général, p. 371–372

⁷²¹ section 322-1 French penal code

⁷²² French penal code section 322-14

อังกฤษ	Destruction of Stocking Frames Act ค.ศ. 1812 (Frame-Breaking Act 1812)	1. การทำลาย (destruction) 2. การทำให้เสียหาย (damage) 3. การกระทำในลักษณะเดียวกัน เช่น การพังทลาย (break)
	The Malicious Damage Act ค.ศ. 1861	1.การทำลาย (destroy) 2. การทำให้เสียหาย (injury) เช่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้ การทำให้เกิดระเบิด การพัง การขว้างปา 3. การพยายามทำให้เสียหาย
	Criminal Damage Act ค.ศ. 1971	1.การทำลาย 2. การทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจาก ข้ออ้างตามกฎหมาย 3. การชู้ว่าจะทำให้เสียหาย
อินเดีย	ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code 1860)	1. การทำลายทรัพย์สิน 2. การทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สิน 3. การกระทำความผิดซึ่งมีผลทำให้มูลค่าหรือประโยชน์ใช้สอย ทำให้ทรัพย์สิน ใด ๆ ลดน้อยลง หรือการเปลี่ยนแปลง ใด ๆ ในคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอย หรือส่งผลกระทบต่อ เสียหายของทรัพย์สินนั้น ๆ
	The Prevention of Damage to Public Property Act 1984 (พระราชบัญญัติป้องกันความ เสียหายทางทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984)	ใช้นิยามเดียวกับมาตรา 425 ของประมวลกฎหมายอาญา อินเดีย แต่ได้ระบุเพิ่มเติมในกรณีเป็นการกระทำในลักษณะที่ เป็นการก่อการจลาจล
ฝรั่งเศส	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791	1.การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก (voluntarily act) เช่น การลอบวางเพลิง หรือการทำให้เกิดระเบิด 2. การทำลาย (destroy) 3. การชู้ว่าจะทำให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สิน 4. การทำลายทรัพย์สินโดยวางเพลิง หรือการใช้ระเบิด
	ประมวลกฎหมายอาญา นโปเลียน ค.ศ. 1810	1. การทำลาย (Destructions) 2. การทำให้เสื่อมค่า (dégradations) 3. การทำอันตราย (dommages) เช่น การจุดไฟเผา หรือการ

		ชู่ว่าจะจุดไฟเผา การตัดโค่น การวางยาพิษ หรือการทำร้ายสัตว์
	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994	1. การทำลาย 2. การทำให้เสียหาย หรือการทำให้เสียรูปทรง 3. การขีดเขียน การวาดภาพ การทำเครื่องหมาย หรือการทำกราฟฟิโกอื่นใดในลักษณะเดียวกันลงบนผนังอาคาร ยานพาหนะ ทางหลวง หรือบนทรัพย์สินสาธารณะ

5.2.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

5.2.2.1 ประเทศไทย

กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ปรากฏแนวคิดการกำหนดขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ กฎหมายตราสามดวงมิได้ระบุขอบเขตของทรัพย์สิน แต่บอกเพียงประเภท ลักษณะ และ ชนิดของทรัพย์สินที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษแตกต่างกันไป ประกอบกับการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มีลักษณะที่กระจัดกระจายไปหลายหมวดและไม่ได้บัญญัติไว้เป็นหมวดหมู่ ดังนั้น กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 จึงมีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ในส่วนที่ 9 หมวด 7 ความผิดในฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์ องค์ประกอบในด้านวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์ของผู้อื่น หากเป็นทรัพย์ของตนเองก็ไม่เป็นความผิด⁷²³ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการบัญญัติให้รวมถึงทรัพย์สินซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันในมาตรา 358 ทรัพย์ตามกฎหมายลักษณอาญา มาตรา 324 หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้มูลค่าราคาของทรัพย์นั้นอาจเป็นข้อสำคัญที่ศาลจะพิจารณาโทษหนักหรือเบาได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์⁷²⁴

นอกจากนี้ กฎหมายลักษณอาญาปรากฏแนวคิดการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยการนำประเภท และชนิดของทรัพย์สินเป็นปัจจัยของการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น กล่าวคือ กรณีตามมาตรา 325⁷²⁵ ซึ่งได้กำหนดลักษณะของทรัพย์ ได้แก่ (1) ทรัพย์อย่างใด ๆ ที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการ หรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ (2) เครื่องกล เครื่องจักร (3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดต้องรับโทษเพราะเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 325 ผู้กระทำความผิดต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำลายทรัพย์ประเภทดังกล่าว

⁷²³ พระอินทปรีชา (เหยียน), คำอธิบายกฎหมายลักษณอาญา ภาค 2, หน้า 1788

⁷²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1457

⁷²⁵ กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 325 ผู้ใดทำให้เสียทรัพย์อย่างว่าต่อไปในมาตรานี้คือ

(1) ทรัพย์อย่างใดใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการหรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ก็ดี

(2) เครื่องกล เครื่องจักรก็ดี

(3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาปรากฏแนวคิดการกำหนดรูปแบบและประเภทของทรัพย์สินที่มีความชัดเจนในรายละเอียดยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการเพิ่มเติมจากกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 จาก “ทรัพย์สินของผู้อื่น” ที่ไม่ได้รวมถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยกลายมาเป็น “ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย” โดยนำความหมายของทรัพย์สินจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาพิจารณาลักษณะของทรัพย์สินประกอบกัน กล่าวคือ ต้องเป็นวัตถุที่มีรูปร่างโดยสภาพเท่านั้น โดยอาจเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ได้ และอาจหมายรวมถึงพลังงานไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น ๆ ที่มนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้⁷²⁶ ดังนั้น นิยามของ “ทรัพย์สิน” จึงหมายถึง วัตถุทั้งที่มีรูปร่าง หรือไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคา และอาจถือเอาได้ หากขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งก็จะเป็นทรัพย์สินหรือทรัพย์สินมิได้ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญายังมีการกำหนดเหตุจูงใจในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยนำประเภทและลักษณะของทรัพย์สินมาบัญญัติเพิ่มเป็นมาตราแยก กล่าวคือ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตาม มาตรา 359 ได้แก่ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม ปศุสัตว์ ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม หรือพืชผลของกสิกร, มาตรา 360 ได้แก่ ทรัพย์สินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ และมาตรา 360 ทวิ ได้แก่ ทรัพย์สินที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป อย่างไรก็ตาม การที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นผู้กระทำความผิดต้องรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าวด้วยซึ่งยังคงหลักการเดิมตามกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127

5.2.2.2 ประเทศอังกฤษ

การปฏิรูปกฎหมายอาญา และการปฏิวัติอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อการกำหนดประเภทของทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน กล่าวคือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้มีการทำลายเครื่องจักร เครื่องทอผ้า หรือเครื่องจักรกลที่ใช้ในการผลิตจากลัทธิลูตีซิม ซึ่งการใช้เครื่องจักรในอุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ ดังนั้น รัฐจึงต้องตรากฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติเพื่อยับยั้งการกระทำดังกล่าว Destruction of Stocking Frames Act

⁷²⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1083

1812 หรือ Frame-Breaking Act จึงมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครอง และการป้องกันการทำลายเครื่องจักร เครื่องทอผ้า หรือเครื่องจักรกลที่ใช้ในการผลิตในขณะนั้นมิให้ได้รับความเสียหายในฐานะทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองจึงประกอบไปด้วย ทรัพย์สินที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมสิ่งทอ เช่น เครื่องจักร เครื่องจักรกล กรอบทอผ้า รวมถึงเครื่องยนต์ที่ใช้ในกิจการดังกล่าวและวัตถุอื่นใดในลักษณะเดียวกันครอบคลุมไปถึงวัตถุดิบที่ใช้ในโรงงาน ไม่ว่าจะผู้ใดจะเป็นเจ้าของก็ตาม

พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 (The Malicious Damage Act 1861) ตราขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองทรัพย์สินโดยเฉพาะเจาะจง และเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกของประเทศอังกฤษ ที่กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ชัดเจนขึ้นจากกฎหมายเดิม ประกอบกับปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินโดยกำหนดลักษณะและขอบเขตของทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา อสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร อุตสาหกรรม ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและปศุสัตว์ รวมถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและยวดยานพาหนะ

พระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (Criminal Damage Act 1971) เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินในรายละเอียดที่เพิ่มมากขึ้นและคุ้มครองทรัพย์สินหลายประเภท อีกทั้งมีการกำหนดนิยามและขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง โดยทรัพย์สินนั้นต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น (belonging to another) อีกทั้งต้องเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ (1) ทรัพย์สินที่มีการครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน กล่าวคือ ต้องมีการควบคุมและครอบครองทรัพย์สินนั้นทางกายภาพ หรือ (2) ทรัพย์สินซึ่งมีสิทธิครอบครอง หรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน หรือ (3) ทรัพย์สินซึ่งมีการระติคพันเหนือทรัพย์สินนั้นโดยมิได้มีการกำหนดราคาทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองไว้

การกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 มีข้อบกพร่องหลายประการ กล่าวคือ มาตรา 51⁷²⁷ ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้การทำให้เกิดความเสียหายอย่าง

⁷²⁷ Section 51 The Malicious Damage Act 1861

ร้ายแรง ต่อทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเกินกว่า 5 ปอนด์ และกระทำผิดในตอนกลางวัน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี อย่างไรก็ตาม หากกระทำในเวลากลางคืนผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี เมื่อพิจารณาภายใต้บทบัญญัติในมาตรา 14⁷²⁸ แห่ง Criminal Justice Administration Act 1914 โดยศาลแขวง (Magistrates Court) อาจจัดการกับกรณีใด ๆ ของความเสียหายที่เป็นอันตรายซึ่งมูลค่าความเสียหายไม่เกิน 20 ปอนด์ตามความเห็นของศาล หากศาลตัดสินว่ามีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติและถ้าหากความเสียหายเกิน 5 ปอนด์ ผู้กระทำอาจระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนและปรับไม่เกิน 20 ปอนด์ อีกทั้งหากความเสียหายไม่เกิน 5 ปอนด์ ให้จำคุกไม่เกินสองเดือนหรือปรับไม่เกิน 5 ปอนด์ นอกจากนี้ ศาลมีอำนาจเพิ่มเติมที่จะสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย แต่เนื่องจากสามารถดำเนินการได้เฉพาะกรณีที่ความเสียหายไม่เกิน 20 ปอนด์ และถ้าหากความเสียหายไม่เกิน 100 ปอนด์ศาลอาจปรับผู้เสียหายจาก 20 ปอนด์ได้ถึง 100 ปอนด์⁷²⁹ ดังนั้น กฎหมายฉบับดังกล่าว จึงมีการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของลักษณะการทำความผิด อีกทั้งอาจทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร เนื่องด้วยเหตุผลตามที่ปรากฏ ดังนั้น Criminal Damage Act 1971 จึงไม่ปรากฏการกำหนดมูลค่าขั้นต่ำของทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินอีกต่อไป

5.2.2.3 ประเทศอินเดีย

ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาอินเดียในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือทรัพย์สินสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดียมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ กล่าวคือ การทำลายทรัพย์สินของตนเองหากเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 425 ได้ ตัวอย่างเช่น การทำลายทรัพย์สินของตนเองที่ติดอยู่กับทรัพย์สินของผู้อื่น⁷³⁰ นอกจากนี้ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มีการแบ่งประเภทของทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำอันมีผลให้ผู้กระทำอาจมีความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ได้แก่ (1) ทรัพย์สินประเภทมีการกำหนดมูลค่าของสัตว์ที่มูลค่า หรือราคาสีบุรูปขึ้นไป แต่ถ้าเป็นสัตว์บางประเภท เช่น สัตว์ใหญ่ ได้แก่ ช้าง อูฐ ม้า ล่อ โคน กระบือ หรือกระทิง ผู้กระทำอาจต้องรับโทษหนักขึ้น (2) ทรัพย์สิน

⁷²⁸ Section 14(1) Criminal Justice Administration Act 1914

⁷²⁹ Malicious damage bill, HL Deb, 13 July 1964, vol. 260, p.55-63

⁷³⁰ M/S Indian Oil Corporation vs M/S Neps India Ltd., & Ors on (2006)

สาธารณะ ได้แก่ ถนนสาธารณะ สะพาน แม่น้ำเดินเรือ หรือช่องทางเดินเรือใด ๆ ทางธรรมชาติหรือเทียม ช่องทางระบายน้ำสาธารณะ และ (3) ทรัพย์สินประเภทอื่นๆ เช่น เครื่องหมายบอกทางหลวงหรือทะเล เครื่องหมายแสดงอาณาเขตของที่ดินใด ๆ ที่กำหนดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงเรือที่ใช้ในการสัญจรไปมา หรือเรือบรรทุกน้ำหนักตั้งแต่ยี่สิบตันขึ้นไป

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาอินเดียที่เป็นบททั่วไปในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) ปรากฏแนวความคิดการขยายขอบเขตการคุ้มครองทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นจากประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ มีการกำหนดนิยามของทรัพย์สินสาธารณะให้หมายความกว้าง ทรัพย์สินใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งห้ามทรัพย์สิน หรือสิ่งห้ามทรัพย์สิน เช่น อาคาร เครื่องจักรที่มีการติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิต การจ่ายน้ำ จ่ายไฟ พลังงาน หรือการติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เหมืองหรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะ กิจการโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นที่ใช้เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว⁷³¹ ที่มีหรืออยู่ในความครอบครองหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานดังต่อไปนี้ ได้แก่ รัฐบาลกลาง รัฐบาลของมลรัฐ หน่วยงานท้องถิ่น หรือบริษัทที่จัดตั้งภายใต้พระราชบัญญัติกลางของรัฐ รวมถึงบริษัทอื่นใด ที่รัฐบาลกลางอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

5.2.2.4 ประเทศฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791 กำหนดลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองเป็นหมวดหมู่ตามประเภท หรือชนิดของทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ ความผิดต่อทรัพย์สินสาธารณะ (crimes against public property) ปรากฏแนวความคิดการแบ่งประเภทของทรัพย์สินสาธารณะอย่างชัดเจน เช่น อาคาร ร้านค้า คลังแสง เรือ ทรัพย์สินอื่นของรัฐ หรือวัสดุที่ติดไฟได้ซึ่งวางไว้เพื่อแจ้งเหตุเพลิงไหม้ไปยังอาคาร ร้านค้า คลังแสง เรือ หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน⁷³² รวมถึงการทำลายทรัพย์สินประเภทเหล่านั้นโดยการทำให้เกิดระเบิด เช่น อาคาร ร้านค้า คลังแสง หรือทรัพย์สินอื่นของรัฐ⁷³³ อาคารบ้านเรือน เรือ ร้านค้า สถานที่ก่อสร้าง ป่าไม้ ป่า

⁷³¹ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984

⁷³² Section 7 Penal Code of September 25, 1791

⁷³³ Section 8 Penal Code of September 25, 1791

ละเมาะ พืชผลในกองหรือบนพื้นดินหรือวัสดุที่ติดไฟ⁷³⁴ หนังสือกรรมสิทธิ์ บันทึก ตัวแลกเงิน ใบเสร็จรับเงิน⁷³⁵ และประเภทของสัตว์ที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำ เช่น ช้าง ม้า หรือสัตว์พาหนะอื่นๆ แกะ สุกร โคกระบือ ปลาในสระน้ำ บ่อปลา หรืออ่างเก็บน้ำ⁷³⁶

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแก้ไข ค.ศ. 1810 กำหนดลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์สินของผู้อื่น และมีการเพิ่มเติมประเภทของทรัพย์สินให้ เป็นไปตามลักษณะทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ กฎหมายมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของ เอกชนมากขึ้น เช่น คุ้มครองอสังหาริมทรัพย์อันเป็นที่อยู่อาศัย อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้าง ทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น สะพาน เขื่อน อ่างเก็บน้ำ หรือทางหลวง นอกจากนี้ ยังปรากฏ แนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรม และการทำสัญญาตามหลักเสรีนิยมซึ่งส่งผล ให้ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นตราสารหรือเอกสารสิทธิที่มีความสำคัญเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนในระบบ เศรษฐกิจ ดังนั้น กฎหมายจึงคุ้มครองทะเบียนและเอกสารของราชการหรือหน่วยงานรัฐ เช่น หลักทรัพย์ ตัว ตัวแลกเงิน ตราสารในเชิงพาณิชย์ หรือตราสารที่ธนาคารออกให้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม เช่น ัญพืช ปลายข้าวหรือแบ่ง สารที่เป็นแป้ง ขนมอบัง ไวน์หรือเครื่องดื่ม เครื่องมือการเกษตร คอกปศุสัตว์ ต้นไม้ พืชผลยืนต้น พืชที่ปลูกตามธรรมชาติหรือจากการเพาะปลูก สัตว์เลี้ยงและสัตว์พาหนะ เช่น โคมีเขา แกะ แพะ สุกร หรือปลา เนื่องจากประชากรบางส่วนยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และ กสิกรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994 ปรากฏแนวคิดการขยาย ขอบเขตการคุ้มครองทรัพย์สินตามที่ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแก้ไขเดิมคุ้มครอง แต่มีการ กำหนดประเภท ลักษณะของทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ซึ่งผู้กระทำจะต้องรับโทษ แตกต่างกันไปตามประเภทและลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ลักษณะของทรัพย์สินที่ กฎหมายมุ่งคุ้มครองอาจเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ย่อมได้ โดยกฎหมายได้ให้ความ คุ้มครองทรัพย์สินแต่ละประเภทไว้แตกต่างกันไปตามความสำคัญหรือประโยชน์ของทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์

⁷³⁴ Section 32 Penal Code of September 25, 1791

⁷³⁵ Section 37 Penal Code of September 25, 1791

⁷³⁶ Section 36 Penal Code of September 25, 1791

อันเป็นต้นฉบับเอกสาร เอกสารทางทะเบียน หรือเป็นเอกสารของเจ้าพนักงาน⁷³⁷ ทรัพย์สินมีไว้บริการสาธารณะแก่ประชาชนภายในรัฐที่เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลที่มีความเปราะบางไม่ว่าจะเป็นเพราะอายุ ความเจ็บป่วย ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ ทรัพย์สินเป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่พำนัก หรือสถานที่ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน สินค้า หรือเพื่อรักษาความปลอดภัย ทรัพย์สินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลความมั่นคงแห่งชาติ ทรัพย์สินสาธารณะหรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ ทรัพย์สินเป็นสถานที่สักการบูชา โรงเรียน สถานศึกษา หรือสถานที่จัดแสดงกิจกรรม ทั้งนี้ ยังรวมไปถึงยวดยานพาหนะอันมีไว้ หรือใช้รับส่งเด็กนักเรียนเช่นกัน นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวความคิดการกำหนดเหตุฉกรรจ์ ได้แก่ ทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์อันเป็นอาคาร หรือวัตถุอื่นใดที่จัดเป็นมรดกวัฒนธรรม ทรัพย์สินเกี่ยวกับโบราณคดี ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ทรัพย์สินที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือห้องสมุดแห่งชาติ ฝรั่งเศส⁷³⁸

ตารางที่ 12 : แสดงองค์ประกอบด้านทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน
ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง
ไทย	กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ แต่ยังไม่มีการบัญญัติถึงทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย 2. ทรัพย์สินสำหรับใช้ในราชการ 3. เครื่องกล หรือเครื่องจักร 4. ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ 5. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 6. ทรัพย์สินสาธารณะ หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ
	ประมวลกฎหมายอาญา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เช่น อสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ 2. เครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมอุตสาหกรรม และปศุสัตว์ 3. ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือใน

⁷³⁷ French penal code section 322-2 subsection 2.

⁷³⁸ French penal code section 322-3-1

		<p>การประกอบกสิกรรมหรืออุตสาหกรรม</p> <p>4. พืชหรือพืชผลของกสิกรรม</p> <p>5. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์</p> <p>6. พระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนาโดยทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว</p>
อังกฤษ	<p>Destruction of Stocking Frames Act ค.ศ. 1812</p> <p>(Frame-Breaking Act)</p>	<p>1. ทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>2. ทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการการอุตสาหกรรมการผลิต เช่น เครื่องจักร เครื่องจักรกล เครื่องทอผ้า และวัตถุอื่นๆในลักษณะเดียวกัน</p> <p>3. วัตถุที่ใช้ในการอุตสาหกรรมการผลิต</p>
	<p>The Malicious Damage Act ค.ศ.1861</p>	<p>1.ทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>2.ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา</p> <p>3. เครื่องจักร หรือเครื่องจักรกล</p> <p>4.ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและปศุสัตว์</p> <p>5.ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง และยวดยานพาหนะ</p>
	<p>Criminal Damage Act ค.ศ. 1971</p>	<p>ทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีลักษณะ ได้แก่ (1) ทรัพย์สินที่มีการครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน หรือ (2) ทรัพย์สินซึ่งมีสิทธิครอบครองหรือควบคุมเหนือทรัพย์สิน</p>
อินเดีย	<p>ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code 1860)</p>	<p>1.ทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>2.ทรัพย์สินสาธารณะ</p> <p>3. ทรัพย์สินจะเป็นของผู้กระทำความผิดเอง กรณีรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสีย หรือความเสียหายโดยมิชอบต่อสาธารณะหรือต่อบุคคลใด ๆ</p> <p>4. สัตว์เลี้ยง หรือสัตว์พาหนะ</p> <p>5. ทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์</p> <p>6. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา</p>
	<p>The Prevention of Damage to Public Property Act 1984</p>	<p>1.ทรัพย์สินสาธารณะ เช่น อาคาร</p> <p>2.ทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิต การจ่ายน้ำ ไฟ หรือพลังงาน</p> <p>ทรัพย์สินที่ใช้สำหรับการติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เหมือง</p>

		หรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะหรือโทรคมนาคม หรือที่ใช้ เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว
ฝรั่งเศส	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ 3. ทรัพย์สินของทางราชการ 4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม 5. สัตว์พาหนะ
	ประมวลกฎหมายอาญา โปเลียน ค.ศ. 1810	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินของทางราชการ 3. ทรัพย์สินอันเป็นทะเบียน เอกสารของทางราชการหรือ หน่วยงานรัฐ เช่น หลักทรัพย์ ตั๋ว ตั๋วแลกเงิน ตราสารในเชิง พาณิชย์ หรือตราสารที่ธนาคารออกให้ 4. ทรัพย์สินสาธารณะ หรือที่ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ 5. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม 6. พืชพันธุ์ หรือสัตว์เลี้ยง
	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994	1. ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. ทรัพย์สินของทางราชการ 3. ทรัพย์สินอันมีไว้บริการสาธารณะแก่ประชาชนภายในรัฐที่เป็น เครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลที่มีความเปราะบาง 4. ทรัพย์สินอันเป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่พัก หรือ สถานที่ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน สินค้า หรือเพื่อ รักษาความปลอดภัย 5. ทรัพย์สินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลความมั่นคงแห่งชาติ 6. ทรัพย์สินสาธารณะ หรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ 7. ทรัพย์สินอันเป็นสถานที่สักการบูชา โรงเรียน สถานศึกษา หรือ สถานที่จัดแสดงกิจกรรม 8. ทรัพย์สินอันเป็นอาคารหรือวัตถุอื่นใดที่จัดเป็นมรดกวัฒนธรรม ทรัพย์สินเกี่ยวกับโบราณคดี ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม หรือ ทรัพย์สินที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์ หรือหอสมุดแห่งชาติ

5.2.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด

5.2.3.1 ประเทศไทย

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดองค์ประกอบภายในหรือเจตนาของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ว่า ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาร้ายเพื่อให้เขาเสียหาย รวมถึงเจตนาในการกลั่นแกล้งด้วย แต่ถ้าเป็นการกระทำด้วยความเลินเล่อหรือประมาทพลั้งเผลอ ถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนาร้าย ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดในทางอาญา อย่างไรก็ตาม แม้การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทจะไม่ใช่ความผิดทางอาญา แต่ผู้กระทำอาจมีความรับผิดในทางแพ่งในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของทรัพย์ แม้กฎหมายตราสามดวงจะปรากฏแนวคิดการทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทเป็นความผิดทางอาญาในบางกรณี แต่หลังจากการปฏิรูปกฎหมายทั้งมาตรา 43 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และมาตรา 59 วรรคสี่แห่งประมวลกฎหมายอาญา ต่างก็กำหนดให้บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำการโดยเจตนาเท่านั้น เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อกระทำโดยประมาท ดังนั้น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทจึงไม่อาจก่อให้เกิดความรับผิดทางอาญาขึ้นได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดประกอบกับผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งได้⁷³⁹

แนวคิดในการกำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญาวิวัฒนาการมาตั้งแต่ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน กล่าวคือ การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 358 โดยอาศัยเจตนาธรรมดาตามมาตรา 59⁷⁴⁰ กล่าวคือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ว่าการกระทำของตนนั้น เป็นการทำให้เสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำ ได้แก่ ทรัพย์

⁷³⁹ คณพล จันทน์หอม, "วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดในทางอาญา." หน้า 136

⁷⁴⁰ มาตรา 59 บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาเว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ถ้าหากไม่ครบองค์ประกอบความผิดดังกล่าวก็ไม่มีเจตนากระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย⁷⁴¹ นอกจากนี้ การทำให้เสียหายตามมาตรา 358 ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ไม่มีการทำให้เสียหายโดยประมาท⁷⁴² เนื่องจากการที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบจากการกระทำโดยประมาทนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดเท่านั้น วัตถุประสงค์ที่ต้องการลงโทษบุคคลที่กระทำการโดยประมาท อันเนื่องมาจากการเตือนให้บุคคลต้องระมัดระวังในการกระทำของตน อีกทั้งมีความรอบคอบในการทำการใดๆ ไม่ให้เกิดความเสียหาย ซึ่งความเสียหายอาจเป็นอันตรายร้ายแรงถึงขนาดสมควรลงโทษทางอาญา ประกอบกับความรับผิดชอบในทางแพ่งเพียงอย่างเดียวไม่อาจป้องกันแก้ไขได้⁷⁴³ เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้เพียง 7 ฐาน⁷⁴⁴ ซึ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในลักษณะ 12 ไม่พบมาตราใดที่กำหนดให้ต้องรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาท อีกทั้งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏการวินิจฉัยให้ต้องรับผิดชอบในความผิดฐานทำให้เสียหายโดยประมาท นอกจากนี้ การทำให้เสียหายอาจเป็นกรรมเดียวกับความผิดฐานอื่น ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่กับความผิดฐานทำให้เสียหาย⁷⁴⁵ หรือความผิดฐานลักทรัพย์⁷⁴⁶

ดังนั้น การกำหนดให้การทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดทางอาญา จึงไม่สามารถที่จะมีขึ้นได้อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ กล่าวคือ มีมาตรการอื่นๆ ที่สามารถบังคับใช้กับการทำให้เสียหายโดยประมาทได้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด ความผิดฐาน

⁷⁴¹ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3, (พิมพ์ครั้งที่ 4), (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2564), หน้า 425

⁷⁴² การกระทำโดยประมาท หมายถึง กระทำความผิดที่มีใจโดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

⁷⁴³ จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตยสภา, 2536), หน้า 239-240

⁷⁴⁴ บุคคลจะต้องรับผิดชอบเมื่อกระทำโดยประมาทเพียง 7 ฐานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานเจ้าพนักงานปล่อยผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นไปโดยประมาท (มาตรา 205), ความผิดฐานทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท (มาตรา 225), ความผิดฐานก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนโดยประมาท (มาตรา 239), ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยประมาท (มาตรา 291), ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสโดยประมาท (มาตรา 300), ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว กักขังต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกาย (มาตรา 311) และความผิดฐานทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บโดยไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยประมาท (มาตรา 390)

⁷⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4045/2545

⁷⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9093/2544 การที่จำเลยได้รื้อเอาไม้กั้นห้อง บานประตู และเครื่องปรับอากาศสองเครื่องดังกล่าวไปจากตึกแถวพิพาท จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ส่วนที่จำเลยรื้อไม้กั้นห้องและเครื่องปรับอากาศออกไปเป็นเหตุให้ฝ้าผนังตึกเป็นรอย กระจกและเสาแตกนั้น จำเลยมีความประสงค์ในทรัพย์ซึ่งติดตั้งอยู่กับตึกจึงต้องรื้อออกไป การรื้อสิ่งของที่ติดอยู่กับผนังตึกย่อมทำให้เกิดร่องรอยต่าง ๆ ขึ้นได้ ซึ่งเป็นผลธรรมดาของการรื้อถอนที่ต้องเกิดขึ้น สภาพแตกร้าวตามที่ปรากฏในภาพถ่ายนั้นมิใช่เกิดขึ้นเพราะกระทำโดยเจตนาให้เสียหาย จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานทำให้เสียหาย

ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท (มาตรา 225) แห่งประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522⁷⁴⁷ เป็นต้น แม้จะไม่ใช่บทบัญญัติถึงการทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทโดยเฉพาะเจาะจง แต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ การเยียวยาผู้เสียหายจากการทำให้เสียทรัพย์ หรือหากกรณีความเสียหายจากการกระทำโดยประมาทมีผลทำให้เกิดเพลิงไหม้ ผู้กระทำย่อมมีความผิดและต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้ และหากเป็นการทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทที่เกิดขึ้นจากผู้ขับขี่ ยานพาหนะ ผู้กระทำมีความผิดและต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่ง จึงไม่มีความจำเป็นในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา⁷⁴⁸

5.2.3.2 ประเทศอังกฤษ

หลังจากการปฏิรูปกฎหมายของประเทศอังกฤษ แนวคิดของการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่เน้นการวินิจฉัยความรับผิดของบุคคลในเรื่องอัตวิสัย (subjective) ที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของศาสนา วิวัฒนาการมาเป็นการวินิจฉัยความรับผิดของบุคคลโดยนำมาตรการทางภาวะวิสัย (re-adapt the objective) มาประกอบเป็นหลักในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของบุคคล กล่าวคือ เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป การวินิจฉัยความรับผิดของบุคคลในสมัยปัจจุบันต้องพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลนั้น ๆ ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่น (cause harm to others) ซึ่งพิจารณาจากการกระทำ (act) ต่อมาพิจารณาจากผล (consequence) นั้นว่าเป็นอันตราย (Harmful) ต่อผู้อื่นหรือไม่ หากเป็นอันตรายก็สมควรลงโทษ ดังนั้น การกระทำที่จะเป็นความผิดทางอาญาได้ นอกจากจะประกอบไปด้วยการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายแล้ว (Actus Reus) จะต้องมีส่วนของจิตใจ หรือส่วนภายในซึ่งสามารถตำหนิได้ (Mens Rea) องค์ประกอบภายในที่เป็นสภาวะของจิตใจอาจเป็นเรื่องของ (1) เจตนาในการกระทำความผิด (2) การกระทำโดยประมาท หรือ (3)

⁷⁴⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีการบัญญัติกรณีการขับขี่ยานพาหนะในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินไว้ดังนี้ “มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ (4) โดยประมาทหรือนำหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน และมาตรา 83 ในทางเดินรถ ไหล่ทาง หรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยาน ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยาน (1) ขับโดยประมาทหรือนำหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน และ(1/1) ขับในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น”

⁷⁴⁸ มนัสสันท์ มากบัว, “การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท” (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556); มนัสสันท์ มากบัว, การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท, หน้า 144-143

ความพลั้งเผลอของจิตใจที่ไม่อาจตำหนิได้⁷⁴⁹ ยุคกฎหมายสมัยใหม่ของประเทศอังกฤษเน้นการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาโดยการตราเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบของพระราชบัญญัติต่าง ๆ ประกอบกับมีการจัดคำพิพากษาต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการนำหลักเกณฑ์ของกฎหมายมาพิจารณาคดี⁷⁵⁰อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยองค์ประกอบของความผิดทางอาญายังคงเป็นไปตามแบบคอมมอนลอว์ กล่าวคือ แม้เป็นการกระทำโดยไม่เจตนาหรือการกระทำโดยประมาทก็อาจเป็นความผิดทางอาญาได้ซึ่งแนวคิดดังกล่าวแตกต่างจากประเทศไทย เนื่องจากการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ (recklessness) เป็นการกระทำที่ผู้กระทำความผิดระมัดระวังและได้เสี่ยงกระทำลงทั้งที่ตระหนกอยู่แล้วว่าภัยอันตรายอาจเกิดขึ้นได้ แต่ผู้กระทำได้กระทำไปโดยคาดหวัง และเชื่อมั่นว่าภัยอันตรายนั้นคงไม่เกิดขึ้น⁷⁵¹

Destruction of Stocking Frames Act 1812 และ The Malicious Damage Act 1861 กำหนดขอบเขตของเจตนาในการทำให้เสียหาย ได้แก่ การที่ผู้กระทำได้ทำลาย ทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินโดยจงใจ และประสงค์ให้เกิดผลร้าย (willfully and maliciously) นอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษการกระทำทำให้เสียหายโดยไม่เจตนา ได้แก่ การทำให้ทรัพย์สินดังกล่าวเสียหายหรือถูกทำลายโดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง หรือละเลยจนทำให้เกิดผลร้ายอีกด้วย อย่างไรก็ตาม The Malicious Damage Act 1861 เพิ่มขอบเขตของเจตนาให้รวมถึงการจงใจละเลย หรือการกระทำในลักษณะที่เป็นตัวการร่วม และผู้สนับสนุนในความผิดฐานทำให้เสียหายอีกด้วย⁷⁵²

The Criminal Damage Act 1971 เป็นกฎหมายฉบับปัจจุบันของประเทศไทยที่บังคับใช้ในความผิดทางอาญาดังกล่าว กำหนดขอบเขตของเจตนาในการทำความผิด หรือองค์ประกอบในส่วนของจิตใจ (Mens Rea) ในมาตรา 1(1) กำหนดให้ผู้ที่ทำให้เสียหาย หรือทำลายทรัพย์สินนั้นต้องรับผิดชอบในความผิดฐานทำให้เสียหาย ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา (intention) หรือ ประมาทโดยจงใจ (recklessness) การกระทำโดย “เจตนา” (intention) ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะกระทำ หรือดเว้นการกระทำจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินนั้นขึ้น โดยเจตนา

⁷⁴⁹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 34-36

⁷⁵⁰ อุกฤษ มงคลนาวิน, ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล, หน้า 48

⁷⁵¹ มนต์พันธ์ มากบัว, การทำให้เสียหายโดยประมาท, หน้า 86

⁷⁵² Section 36 The Malicious Damage Act 1861

มุ่งหมายให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ถ้าผู้กระทำเชื่อโดยสำคัญผิดว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเอง ต้องถือว่าผู้กระทำขาดเจตนาในการทำให้เสียทรัพย์สิน ส่วนการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ (recklessness) ต้องพิจารณาว่า (1) พฤติการณ์ประกอบการกระทำ กล่าวคือ ในขณะที่กระทำนั้นผู้กระทำได้ตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีอยู่หรือจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือ (2) ผลของการกระทำเมื่อเขาตระหนักถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและในสถานการณ์ที่คาดหมายได้ แต่ในท้ายที่สุด ผู้กระทำตัดสินใจยอมรับความเสี่ยงว่าจะเกิดภัยโดยลงมือกระทำ การกระทำของผู้กระทำอาจเป็นการทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยประมาทโดยจงใจ⁷⁵³

5.2.3.3 ประเทศอินเดีย

ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 (Indian Penal Code 1860) กำหนดองค์ประกอบด้านจิตใจซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประมวลกฎหมายอินเดีย ได้แก่ เจตนาที่จะก่อให้เกิด หรือรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสีย หรือความเสียหายโดยมิชอบต่อทรัพย์สินสาธารณะ หรือต่อทรัพย์สินของบุคคลใด กล่าวคือ ผู้กระทำต้องมีเจตนา หรือรู้ว่าการกระทำของตนนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือสูญหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิชอบ เจตนาในการก่อให้เกิดความเสียหาย หรือสูญหายโดยมิชอบเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้วที่จะเป็นการกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเนื่องจากความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันสิทธิในทรัพย์สิน (Rights to property) ของเจ้าของทรัพย์สิน⁷⁵⁴

5.2.3.4 ประเทศฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสถือว่าเป็นแม่แบบของกฎหมายอาญาสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นทวีปยุโรปและทวีปอื่น ๆ ในเวลาต่อมา รวมถึงประเทศไทยในกฎหมายลักษณอาญาร.ศ. 127 จนถึงประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน หลักกฎหมายทั่วไปที่เป็นพื้นฐานของกฎหมายอาญาได้แก่ “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยปราศจากกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege)” ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของเสรีนิยม หลักนี้มี

⁷⁵³ R v G, [2003] UKHL 50, [2004] 1 AC 1034, [2003] 4 All ER 765, [2003] 3 WLR 1060, [2004] 2 LRC 546, [2004] 1 Cr App Rep 237, (2003) Times, 17 October, [2003] All ER (D) 257 (Oct)

⁷⁵⁴ Krishna Gopal Singh and Ors. vs State of U.P., (1999) [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 14 กรกฎาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://indiankanon.org/doc/896671/>

สาระสำคัญ กล่าวคือ การกำหนดความผิดทางอาญาต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ทั้งการกระทำที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดและโทษที่จะพึงมีสำหรับการกระทำที่ผิดกฎหมาย ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสแบ่งประเภทความผิดออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความผิดลหุโทษ (Contraventions) ความผิดมध्यโทษ (Delits) และความผิดอุกฤษโทษ (Crimes) โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำผิด

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ.1810 หรือประมวลกฎหมายอาญาฉบับปรับเปลี่ยนได้กำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย ได้แก่ การที่ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการการทำลาย (Destructions) การทำให้เสื่อมค่า (Dégradations) หรือการทำอันตราย (Dommages) นอกจากนี้ยังมีบางกรณีที่กฎหมายลงโทษการทำให้เสียหายที่ไม่มีเจตนาเป็นความผิด ได้แก่ “การทำให้เสียหายโดยประมาท” เช่น การทำให้เกิดเพลิงไหม้สังหาริมทรัพย์ แนวคิดดังกล่าวได้วิวัฒนาการมาซึ่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับปัจจุบันโดยกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ การที่ผู้กระทำได้กระทำโดยตั้งใจ หรือจงใจให้บุคคลอื่นเสียหาย และบุคคลจะต้องรับโทษก็ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้⁷⁵⁵ นอกจากนี้ บุคคลจะต้องรับโทษจากการกระทำโดยประมาทเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ว่าจะต้องรับผิด ในกรณีที่เกิดจากความไม่รอบคอบ ความประมาทเลินเล่อ หรือการละเมิดหน้าที่ที่จะต้องใช้ความรอบคอบ หรือความปลอดภัยตามที่กฎหมายหรือระเบียบบัญญัติไว้ เว้นแต่ ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงหรือถ้าได้พิสูจน์แล้วว่าบุคคลนั้นได้ดำเนินการโดยใช้ทักษะ ความพยายาม ตามวิสัยและพฤติการณ์ที่ผู้กระทำมีอยู่โดยคำนึงถึงธรรมชาติของภารกิจหรือหน้าที่ ทักษะ ตลอดจนพลังและวิธีการที่ผู้กระทำมีอยู่ อย่างไรก็ตาม หากเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงผู้กระทำก็ยังคงต้องรับโทษในทางอาญา⁷⁵⁶

นอกจากผู้กระทำจะต้องรับโทษจากการกระทำโดยเจตนาแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสก็ได้กำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นแล้วแต่มูลเหตุจูงใจ โดยในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นในกรณีดังต่อไปนี้

ประการแรก กระทำเพราะเหตุที่เขามีเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนา หากการทำลายทำให้เสียหาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียรูปทรงเพราะเหตุที่บุคคลผู้ซึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ครอบครอง

⁷⁵⁵ French penal code section 121-3

⁷⁵⁶ French penal code section 121-3

ทรัพย์สินที่มีเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนาอื่นใด การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยมีมูลเหตุจูงใจดังกล่าวนี้ต้องระวางโทษหนักขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติ⁷⁵⁷

ประการที่สอง การกระทำเพื่อขัดขวางหรือเพราะเหตุที่บุคคลได้ไปแถลงการณ์ต่อศาล หากบุคคลได้ทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ทรัพย์สินเสียรูปทรงเพื่อขัดขวางหรือ เพราะเหตุที่บุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือพลเมืองดังกล่าว จะไปหรือได้ไปให้การ แถลงการณ์ หรือกล่าวโทษต่อศาล บุคคลผู้กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเพราะมูลเหตุจูงใจนี้ย่อมต้องรับโทษหนักขึ้นตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้⁷⁵⁸

⁷⁵⁷ French penal code section 322-1

⁷⁵⁸ French penal code section 322-3 Subsection 4

ตารางที่ 13 : แสดงองค์ประกอบด้านเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหายยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	องค์ประกอบด้านเจตนา
ไทย	กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127	1. ผู้กระทำโดยเจตนาร้ายเพื่อให้เขาเสียหายรวมถึงเจตนาในการกลั่นแกล้ง 2. ไม่ปรากฏการทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดทางอาญา แต่อาจมีความรับผิดในทางแพ่ง
	ประมวลกฎหมายอาญา	1. ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด และในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น 2. หากผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นเป็นไปตามมาตรา 62 วรรคสาม กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น
อังกฤษ	Destruction of Stocking Frames Act 1812 หรือ Frame-Breaking Act	1. กระทำโดยจงใจและประสงค์ให้เกิดผลร้าย (willfully and maliciously) 2. การกระทำทำให้เสียหายโดยไม่เจตนา
	The Malicious Damage Act ค.ศ. 1861	1. กระทำโดยจงใจและประสงค์ให้เกิดผลร้าย (willfully and maliciously) 2. การกระทำทำให้เสียหายโดยไม่เจตนา เช่น การจงใจละเลยหรือละเลย
	Criminal Damage Act ค.ศ. 1971	1. การกระทำโดยเจตนา (intention) 2. ประมาทโดยจงใจ (recklessness)
อินเดีย	ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code 1860)	เจตนาที่จะก่อให้เกิด หรือรู้ว่าตนมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือความเสียหายโดยมิชอบต่อทรัพย์สินสาธารณะหรือต่อทรัพย์สินของบุคคลใด
	พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายทางทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of	ใช้นิยามเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 425

	Damage to Public Property Act 1984)	
ฝรั่งเศส	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791	1. ผู้กระทำความตั้งใจ (intention) ที่จะทำให้เกิดผลร้ายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น 2. กำหนดให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบจากมูลเหตุจูงใจ เช่น ความเคียดแค้น (revenge) ความอาฆาตพยาบาท (malice) 3. ทำให้ตนปลอดภาระผูกพันหรือเป็นการปลดหนี้
	ประมวลกฎหมายอาญานโปเลียน ค.ศ. 1810	1. ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด 2. การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท
	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994	1. ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด 2. การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท 3. การชู้ว่าจะทำให้เสียทรัพย์

5.2.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ

5.2.4.1 ประเทศไทย

หลังจากการปฏิรูปกฎหมาย กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 กำหนดโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ใน มาตรา 324 ได้แก่ ต้องระวางโทษเป็น 3 สถาน ได้แก่ (1) สถานทีหนึ่ง ให้จำคุกไม่เกินกว่าสองปี (2) สถานทีสอง ให้ปรับไม่เกินกว่าหนึ่งพันบาท และ (3) สถานทีสาม ให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 325 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาท นอกจากนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มีมูลเหตุมาจากข้อพิพาทระหว่างบุคคลกฎหมายลักษณอาญามาตรา ร.ศ. 127 จึงกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดต่อส่วนตัว ดังที่ปรากฏในมาตรา 326 กล่าวคือ การฟ้องเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายหมวดนี้ให้ถือว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องดำเนินการร้องทุกข์ จึงจะให้เจ้าพนักงานเอาคดีขึ้นว่ากล่าว เนื่องจากผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายอาจเลิกความหรือยอมความกัน หรือไม่ติดใจกันก็ได้

หลังจากการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 การกำหนดโทษอาญาในปัจจุบันมีเพียง 5 สถาน ได้แก่ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ และ (5) ริบทรัพย์สิน⁷⁵⁹ อย่างไรก็ตาม โทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีระวางโทษสูงสุด ได้แก่ กรณีตามมาตรา 360 ทวิ ผู้กระทำความผิดระวางโทษสูงสุดคือ จำคุกไม่เกิน 10 ปี และมีการกำหนดโทษปรับในทุกฐานความผิด หรือการกำหนดให้รับโทษทั้งจำคุกและโทษปรับควบคู่กันไปตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยการกำหนดโทษเป็นระวางโทษเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดได้⁷⁶⁰ ซึ่งนับเป็นแนวคิดของกฎหมายอาญาสมัยใหม่ที่ปรากฏในช่วงหลังการปฏิรูปกฎหมาย

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 361 กล่าวคือ เป็นความผิดต่อส่วนตัว กฎหมายให้สิทธิแก่เอกชนสามารถระงับข้อพิพาทเองได้ เพราะเป็นกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน หากผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีเป็นอันขาดอายุความ⁷⁶¹ อย่างไรก็ตาม ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งอีกทางหนึ่ง เนื่องจากการทำให้เสียทรัพย์ถือเป็นการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 420⁷⁶² โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เสียทรัพย์โดย “ประมาท” ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดทางอาญา แต่ผู้เสียหายสามารถเรียกให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งศาลจะวินิจฉัยตามสมควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด⁷⁶³

⁷⁵⁹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18

⁷⁶⁰ ฐปกาญจน์ ฐิติ, "วิวัฒนาการของโทษปรับในประเทศไทย และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง" (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557). หน้า 33

⁷⁶¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 96

⁷⁶² มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

⁷⁶³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้นรวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย”

5.2.4.2 ประเทศอังกฤษ

ช่วงแรกเริ่มของการปฏิวัติอุตสาหกรรม การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียหายจากการทำลายเครื่องจักรกล เครื่องจักรทอผ้า เครื่องนุ่งห่ม เป็นความผิดทางอาญาที่มีโทษร้ายแรงโดยผู้กระทำต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต และการลงโทษโดยเนรเทศไปที่ประเทศอาณานิคม⁷⁶⁴อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ประเทศอังกฤษมีการตรากฎหมายขึ้นมากมาย เพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบในหลายเรื่อง อันเนื่องมาจากการที่สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม จึงมีการตราพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 (The Malicious Damage Act 1861) เพื่อบังคับใช้แทนบทบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียหาย โทษสำหรับการกระทำความผิดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 ได้แก่ โทษจำคุก โทษกักขัง และโทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด อย่างไรก็ตาม มีการลงโทษอีกประเภทหนึ่ง คือ การถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นแรงงาน โดยการให้เป็นแรงงาน อาจเป็นการลงโทษควบคู่กับโทษจำคุกหรือโทษกักขังก็ได้

พระราชบัญญัติความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการทำให้เสียหาย ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) ปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษในความผิดฐานทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ประการแรก การทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเจตนาหรือประมาทโดยจงใจ⁷⁶⁵ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี⁷⁶⁶

ประการที่สอง การทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมายในประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของผู้อื่นไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทโดยจงใจ⁷⁶⁷ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต⁷⁶⁸

⁷⁶⁴ Karly Walters (2004). "Law, "Terror", and the Frame-Breaking Act". University of London.

⁷⁶⁵ Section 1 (1) Criminal Damage Act 1971

⁷⁶⁶ Section 4 (2) Criminal Damage Act 1971

⁷⁶⁷ Section 1 (2) Criminal Damage Act 1971

⁷⁶⁸ Section 4 (1) Criminal Damage Act 1971

ประการที่สาม การทำลายหรือการทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่นโดยปราศจากข้ออ้างตามกฎหมาย ด้วยวิธีการวางเพลิงไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทโดยจงใจ⁷⁶⁹ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต⁷⁷⁰

ประการที่สี่ การชู้ว่าจะทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น หรือ ชู้ว่าจะทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของตนเองโดยรู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น⁷⁷¹ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี⁷⁷²

ประการที่ห้า การครอบครองสิ่งใดโดยปราศจากมูลอันจะอ้างตามกฎหมาย หรือโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของเพื่อจะทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น⁷⁷³ หรือเพื่อจะทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของตนเองโดยรู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี

นอกจากนี้ Criminal Damage Act 1971 ยังกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียหาย ได้แก่ การทำให้เสียหายโดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ผู้อื่น⁷⁷⁴ การทำให้เสียหายโดยการวางเพลิง⁷⁷⁵ หรือการทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินโดยมีมูลเหตุจูงใจมาจากความเกลียดชังทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือสีผิว อีกด้วย⁷⁷⁶

5.2.4.3 ประเทศอินเดีย

โทษของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินตามมาตรา 425 ของประมวลกฎหมายอินเดียได้ระวางโทษไว้ในมาตรา 426 กล่าวคือ ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่ว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจขยายเป็นสามเดือน หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ⁷⁷⁷ นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียได้มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ หรือเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรับ

⁷⁶⁹ Section 1 (3) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷⁰ Section 4 (1) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷¹ Section 2 (a) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷² Section 2 (b) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷³ Section 2 (b) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷⁴ Section 1 (2)(b) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷⁵ Section 1 (3)(b) Criminal Damage Act 1971

⁷⁷⁶ Section 30 of the Crime and Disorder Act 1998

⁷⁷⁷ Section 426 Indian Penal Code 1860

โทษหนักขึ้น ซึ่งปัจจัยที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ ประเภทของทรัพย์สินที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพย์สิน มูลค่าของทรัพย์สิน หรือมูลค่าของความเสียหาย อีกทั้งลักษณะของการกระทำความผิดโดยสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัจจัยด้านประเภทของทรัพย์สิน ได้แก่ การทำร้ายสัตว์บางประเภท เช่น การทำร้ายโดยการฆ่า การวางยาพิษ การทำให้พิการ หรือทำให้ไร้ประโยชน์ต่อสัตว์ที่มีราคาสิบลูปีขึ้นไป⁷⁷⁸ การฆ่าสัตว์โดยการวางยาพิษ การทำให้พิการ หรือการทำให้ไร้ประโยชน์แก่สัตว์มีค่า เช่น ช้าง อูฐ ม้า ล่อ โค กระบือ หรือกระทิง โดยไม่มีการกำหนดราคาของสัตว์หรือสัตว์ที่มีมูลค่าเกินกว่าห้าสิบลูปี⁷⁷⁹ การกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้ถนนสาธารณะ สะพาน แม่น้ำเดินเรือ หรือช่องทางเดินเรือใด ๆ ทางธรรมชาติหรือเทียม ไม่สามารถเข้าถึงได้ หรือไม่ปลอดภัยต่อการเดินทาง หรือขนย้ายทรัพย์สิน⁷⁸⁰ การทำให้เกิดน้ำท่วมหรือขัดขวางการระบายน้ำสาธารณะได้รับความเสียหาย⁷⁸¹ การทำลาย การเคลื่อนย้าย หรือการทำให้ประภาคาร หรือเครื่องหมายทะเลเสียหาย⁷⁸² การทำลาย หรือเคลื่อนย้ายเครื่องหมายที่ดินใด ๆ ที่กำหนดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เครื่องหมายที่ดินดังกล่าวเสียหาย⁷⁸³ การทำให้เกิดความเสียหายแก่เรือสำรับใด ๆ หรือเรือบรรทุกน้ำหนักตั้งแต่ยี่สิบตันขึ้นไป⁷⁸⁴

ประการที่สอง ปัจจัยด้านมูลค่าของทรัพย์สิน ได้แก่ อุบัติภัยก่อความเสียหายเป็นจำนวนเงินห้าสิบลูปี การก่อความเสียหายที่เกิดแก่สัตว์ตามมูลค่าของสัตว์

ประการที่สาม ปัจจัยด้านลักษณะของการกระทำความผิด ได้แก่ การทำให้เกิดอัคคีภัย หรือการทำให้เกิดระเบิดอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินใด ๆ เป็นจำนวนเงิน

⁷⁷⁸ Section 428 Indian Penal Code 1860

⁷⁷⁹ Section 429 Indian Penal Code 1860

⁷⁸⁰ Section 431 Indian Penal Code 1860

⁷⁸¹ Section 432 Indian Penal Code 1860

⁷⁸² Section 433 Indian Penal Code 1860

⁷⁸³ Section 434 Indian Penal Code 1860

⁷⁸⁴ Section 437 Indian Penal Code 1860.

ตั้งแต่หนึ่งร้อยรูปีขึ้นไป⁷⁸⁵ การทำให้เกิดอัคคีภัยหรือระเบิดต่ออาคารใด ๆ ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ หรือเป็นสถานที่สำหรับดูแลทรัพย์สิน⁷⁸⁶

นอกจากการกำหนดเหตุการณ์ตามที่กล่าวมาข้างต้น ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียยังได้กำหนดผลกระทบ หรือผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินอีกด้วย ตัวอย่างเช่น หากกระทำให้เสียทรัพย์สินเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายบาดเจ็บ เกิดความหวาดกลัว หรือถูกกักขังโดยมิชอบ⁷⁸⁷ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น

พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) กำหนดโทษสำหรับการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ได้แก่ การที่ผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินสาธารณะโดยกระทำต่ออาคารที่ติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิตการจ่าย หรือจ่ายน้ำ ไฟ พลังงาน การติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เขื่อน โรงงาน การขนส่งสาธารณะหรือโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกอย่างเข้มงวดไม่เกินหกเดือนซึ่งอาจขยายเป็นห้าปีและปรับ⁷⁸⁸ นอกจากนี้ หากการทำให้เสียทรัพย์สินต่อทรัพย์สินสาธารณะได้กระทำด้วยไฟหรือวัตถุระเบิดต้องระวางโทษจำคุกอย่างเข้มงวดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแต่อาจขยายถึงสิบปีและปรับ⁷⁸⁹

5.2.4.4 ประเทศฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791 ปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษรุนแรงตามลักษณะของการกระทำความผิด พฤติการณ์ และลักษณะของทรัพย์สิน ได้แก่ การประหารชีวิตสำหรับการวางเพลิง การทำให้เกิดระเบิด และโทษจำคุก นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิดการบัญญัติเหตุการณ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเพิ่มเติม เช่น การทำลายทรัพย์สินโดยการใส่ระเบิดใส่ระเบิดเพื่อทำลายอาคาร บ้านเรือน หรือเรือ⁷⁹⁰ การขู่ว่าจะทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ขู่ว่าจะจุดไฟเผาทรัพย์สินของผู้อื่น แม้ว่าจะยังไม่ได้ดำเนินการข่มขู่ดังกล่าวก็ต้องระวางโทษจำคุกสี่ปี⁷⁹¹ การกระทำ

⁷⁸⁵ Section 435 Indian Penal Code 1860

⁷⁸⁶ Section 436 Indian Penal Code 1860

⁷⁸⁷ Section 440 Indian Penal Code 1860

⁷⁸⁸ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984.

⁷⁸⁹ Section 4 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984.

⁷⁹⁰ Section 33. Penal Code of September 25, 1791

⁷⁹¹ Section 34 Penal Code of September 25, 1791

รุนแรงดังกล่าวในลักษณะที่เป็นผู้ใช้ การร่วมกันกระทำความผิดโดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป⁷⁹² หรือ การทำให้เสียทรัพย์ที่มีผลทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญานโปเลียนปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ปี ค.ศ. 1791 กล่าวคือ มีการยกเลิกโทษที่ทารุณโหดร้ายดังเช่นกฎหมายฉบับก่อน อีกทั้งกฎหมายฉบับก่อนมีการแยกความผิดออกเป็น 2 ส่วนที่ใช้เฉพาะกับอาชญากรรมที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง ส่วนอาชญากรรมที่ไม่รุนแรงจะถูกแยกออกเป็นอีกฉบับหนึ่ง แต่ประมวลกฎหมายอาญานโปเลียนมีการรวมอาชญากรรมที่ร้ายแรงและอาชญากรรมทั่วไปไว้ในฉบับเดียวกัน การกำหนดโทษสูงสุดในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การประหารชีวิตสำหรับการวางเพลิงเผาทรัพย์ การทำให้เสียทรัพย์โดยใช้ระเบิด การทำให้เสียทรัพย์โดยเป็นผู้ชักจูงให้ผู้อื่นกระทำความผิดซึ่งต้องระวางโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิต นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิดการกำหนดโทษปรับให้สอดคล้องกับพฤติการณ์ และความร้ายแรงในแต่ละกรณี

การกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันของฝรั่งเศสปรากฏแนวคิดที่แตกต่างจากกฎหมายอาญาฉบับก่อน กล่าวคือ การยกเลิกโทษประหารชีวิต ส่งผลให้โทษสูงสุดตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้แก่ โทษจำคุก⁷⁹³ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 322-1 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับ 30,000 ยูโร⁷⁹⁴ นอกจากนี้ การกำหนดประเภทของทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำได้รับโทษที่แตกต่างกันตามลักษณะ และความสำคัญของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองซึ่งมีความครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์ ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ได้แก่ ลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง และมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด

⁷⁹² Section 38 Penal Code of September 25, 1791

⁷⁹³ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้กำหนดโทษสำหรับบุคคลธรรมดาไว้ในมาตรา 131-3 ไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ 131-3 ได้แก่ โทษจำคุก โทษปรับ โทษปรับต่อวัน เข้าร่วมหลักสูตรพลเมือง การบริการชุมชน การริบทรัพย์หรือการจำกัดสิทธิที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-6 และบทลงโทษเพิ่มเติมที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-10

⁷⁹⁴ Section 322-1 French penal code

ตารางที่ 14 : แสดงโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศ	ชื่อกฎหมาย	โทษ
ไทย	กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127	1.โทษจำคุก 2.โทษปรับ 3.การใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง 4.ผู้กระทำรับโทษต่างกันตามลักษณะ หรือประเภทของทรัพย์
	ประมวลกฎหมายอาญา	1.โทษจำคุก 2.โทษปรับ 3. กำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เพิ่มเติมตามมาตรา 360 ทวิ ได้แก่ พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา โดยทรัพย์นั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว 4.การใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง
อังกฤษ	Destruction of Stocking Frames Act 1812 (Frame- Breaking Act 1812)	1.โทษจำคุก 2. โทษกักขัง 3. โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด 4. การถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นแรงงาน 5.การลงโทษควบคู่กับโทษจำคุก หรือโทษกักขัง
	The Malicious Damage Act ค.ศ.1861	1.โทษจำคุก 2. โทษกักขัง 3. โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด 4.การถูกเกณฑ์ให้ไปเป็นแรงงาน
	Criminal Damage Act ค.ศ. 1971	1.โทษจำคุก 2. โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด
อินเดีย	ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (Indian Penal Code 1860)	1.โทษจำคุก 2.โทษปรับตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด

		3. กำหนดปัจจัยที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ได้แก่ ประเภทของทรัพย์สิน มูลค่าของทรัพย์สิน มูลค่าของความเสียหาย อีกทั้งลักษณะของการกระทำความผิด
	The Prevention of Damage to Public Property Act 1984	1.โทษจำคุก 2. โทษปรับ
ฝรั่งเศส	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791	1.โทษประหารชีวิต 2.โทษจำคุก 3. โทษปรับ
	ประมวลกฎหมายอาญาโนโปเลียน ค.ศ. 1810	1.โทษจำคุก 2.โทษปรับ
	ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994	1. โทษจำคุก 2. โทษปรับ

5.3 วิเคราะห์การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียหายในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

หลังจากที่ผู้เขียนได้เปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียหายในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายพบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส ต่างก็มีวิวัฒนาการในกำหนดความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียหายที่แตกต่างกันโดยในห้วงเวลาเดียวกันสามารถวิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียหาย ได้แก่ (1) ลักษณะของการกระทำ (2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง (3) เจตนาในการกระทำความผิด และ (4) ลักษณะของการกำหนดโทษ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบของความผิด ผู้เขียนพบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบของความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียหายและประเด็นที่น่าสนใจซึ่งแอบแฝงในการวิวัฒนาการของกฎหมายในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

5.3.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียหาย

จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียหายยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ พบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส ปรากฏแนวคิดการกำหนดลักษณะของการกระทำที่เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงซึ่งใช้แรงทางกายภาพ หรือการใช้วัตถุ สัตว์ หรือสิ่งอื่นใดกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยตรงทำให้ทรัพย์สินเกิดความเสียหาย เมื่อมีการกระทำเกิดขึ้นและทรัพย์สินเกิดความเสียหายจึงเกิดเป็นกรณีพิพาทในเชิงทรัพย์สินขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจของลักษณะของการกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ได้แก่ การแบ่งลักษณะการกระทำความผิดออกเป็นประเภทของการโจรกรรม หรือลักษณะโจร (Theft) ซึ่งปรากฏในกฎหมายของประเทศไทย ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือ ประเทศไทยสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรากฏบทบัญญัติกฎหมายลักษณะโจรสมัยกรุงสุโขทัย (หลักศิลาจารึกหลักที่ 38) และพระไอยการลักษณะโจรที่กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีลักษณะเป็น “โจร” ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการกำหนดข้อพิพาทในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมनुของประเทศอินเดีย⁷⁹⁵ และคัมภีร์ธรรมศาสตร์ถัมของมอญ⁷⁹⁶ โดยประเภทของการทำให้เสียหายที่ปรากฏใน

⁷⁹⁵ Robert University of California Berkeley Center for South Lingat and Studies Southeast Asia, *The classical law of India* (Berkeley: University of California Press, 1973), p. 82

⁷⁹⁶ John Jardine, "KING WAGARU'S MANU DHAMMASATTHAM.." p. 80

กฎหมายลักษณะโจร ได้แก่ โจรตัสกร⁷⁹⁷ ซึ่งมุ่งคุ้มครองความสงบสุขในราชอาณาจักร อีกทั้งมีลักษณะเป็นความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public offence) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก็ได้ปรากฏในกฎหมายของฝรั่งเศสในประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 ในยุคราชธิปไตย (คริสต์ศตวรรษที่ 14) ที่ปรากฏการแบ่งลักษณะของโจรออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) โจรที่ขโมยสิ่งของเล็กน้อยและซ่อนเร้น (Theft of little consequence and hidden) และ (2) โจรสาธารณะ (Public Theft)⁷⁹⁸ ซึ่งการแบ่งประเภทและลักษณะของโจรทั้งสองประเภทนี้มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การพิจารณาจากพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น โจรสาธารณะ ได้แก่ การปีนหรือบุกเข้าไปในบ้านโดยทำลายรั้วหรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่นไม่ว่ากลางวันและกลางคืน⁷⁹⁹ หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทางด้านการปกครองโดยพระมหากษัตริย์ซึ่งต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนและสังคม จึงมุ่งเน้นการบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีลักษณะเป็นความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยการกำหนดโทษที่มีความรุนแรงเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำนั้น อย่างไรก็ตาม หากเป็นการกระทำต่อทรัพย์ของเอกชนหรือกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นในลักษณะที่ไม่ร้ายแรงและไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน การกำหนดโทษก็ย่อมไม่รุนแรงโดยกำหนดให้เป็นการใช้โทษปรับ หรือการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่กัน

5.3.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง พบว่าประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดองค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดความรับผิดทางอาญาด้านทำให้เสียทรัพย์ อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อ

⁷⁹⁷ โจรตัสกร หมายถึง การสมคบกันปล้นบ้านเรือนในขอบเขตสมามณฑล สมเด็จพระมหากษัตริราชเจ้า เอาเพลิงเผาบ้านเรือนรุกรามไปไหม้บ้านเรือน และไหม้พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ ภูฏิวหาร การเบียดเบียนอันมาก โทษหนักเข้าในระวางอุกฤษโทษ

⁷⁹⁸ Article 156,157 Constitutio Criminalis Carolina

⁷⁹⁹ Article 159 Constitutio Criminalis Carolina

การกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องมาจากแนวความคิดที่ว่ามนุษย์ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินเพื่อการดำรงชีพมาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่เริ่มต้นอารยธรรม เมื่อมนุษย์มีความเจริญขึ้นจึงมีความคิดที่จะหวงแหนทรัพย์สินของตน หากเกิดการเข้ามารบกวนขัดสิทธิจากการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการทำลาย การทำให้เสียหาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์แก่ทรัพย์สินของผู้หนึ่งผู้ใด ส่งผลให้เกิดสิทธิแก่เจ้าของทรัพย์สินในการป้องกันการรบกวนขัดสิทธิจากการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น⁸⁰⁰ การกำหนดประเภทหรือมูลค่าของทรัพย์สินปรากฏแนวคิดการบัญญัติมาตั้งแต่สมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมาย จากการศึกษาบทบัญญัติในประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสพบว่า ประเภทของทรัพย์สินมีอิทธิพลต่อการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ กล่าวคือ ผู้กระทำอาชญากรรมขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของทรัพย์สิน ดังนั้น การวิเคราะห์ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย จึงสามารถแบ่งประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองได้ดังต่อไปนี้

(1) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกลีกรวม หรือพืชพันธุ์

สังคมมนุษย์ไม่ว่าแห่งใดในอดีตกาล เริ่มต้นจากการดำรงชีพโดยการเร่ร่อนหาของป่าเพื่อนำมาบริโภค ต่อมาเมื่อความเจริญของสังคมมนุษย์เริ่มตื้นขึ้น จากการทำมนุษย์รู้จักการเพาะปลูกทำให้เกิดการปลูกข้าวโดยการท่อน้ำเข้านา การนาโค กระบือมาเลี้ยงเป็นสัตว์บ้าน ประกอบกับมนุษย์สามารถใช้โลหะในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ใช้ในการดำรงชีพ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมจากการที่มนุษย์สามารถดำเนินงานและปกครองผู้คนที่มีระเบียบมากขึ้น อันเกิดจากการเพาะปลูกที่ใช้การท่อน้ำ⁸⁰¹ ทำให้ผู้ปกครองหรือหัวหน้าชุมชนจึงต้องสรรหาเครื่องมือในการควบคุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกลีกรวม จากการศึกษาลักษณะของวัตถุแห่งการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ทั้งประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเหล่านี้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ประเภทของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกลีกรวม หรือพืชพันธุ์ มีการแปรผันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ว่าในดินแดนเหล่านั้นมีการทำเกษตรกรรมแบบใด ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยและประเทศ

⁸⁰⁰ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, สังคมกับกฎหมาย, หน้า 49

⁸⁰¹ ดีจีอี ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 9-10

อินเดีย ปรากฏแนวคิดการค้ำครองค้ำครองโคกระบือจากการทำร้ายหรือการทารุณกรรม เนื่องจากสัตว์ประเภทเหล่านี้ มีคุณค่าในทางเศรษฐกิจอย่างมากเพราะใช้ในการปลูกข้าว อย่างไรก็ตามโคในประเทศอินเดีย นอกจากจะมีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ยังมีคุณค่าในเชิงศาสนาอีกด้วย อันเนื่องมาจากความเชื่อของศาสนาฮินดู ที่กล่าวถึงโคเป็นสัตว์พาหนะของพระศิวะ (อุสุภราช หรือนนทิ) ดังนั้น โคจึงถือเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ชาวฮินดูจึงไม่ฆ่าโค และบริโภคนเนื้อวัว⁸⁰² ส่วนประเทศในแถบยุโรป ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษก็ปรากฏแนวคิดการค้ำครองสัตว์บางประเภท เช่น กวาง ปลา โค กระบือ แต่มีได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดในทางด้านศาสนาเช่นเดียวกับประเทศอินเดีย แต่ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษค้ำครองสัตว์ประเภทดังกล่าวในฐานะสัตว์ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจภายใต้การปกครองระบอบศักดินา (Feudalism) เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทำประโยชน์ของประชาชนในที่ดินที่ตนมีสิทธิครอบครอง

ประเภทของพืชพันธุ์ก็มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียหายเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของประเทศไทยในความผิดฐานทำให้เสียหายมักมุ่งค้ำครองพืชประเภท “ข้าว” มากที่สุด เนื่องจากผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาแล้ว พิจารณาได้จากหนังสือบอกหัวเมือง เรื่อง “น้ำฝนต้นข้าว” ในเวลาที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จออกขุนนางเป็นประจำในฤดูทำนา เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทราบว่าการทำนาของราษฎรท้องที่ใดกำลังจะประสบความเสียหายไม่ว่าจะเป็นเพราะอุทกภัยหรือทฤกภัย หากมีหนทางใดที่พอจะบำบัดความเสียหายได้ก็จะทรงรับสั่งให้ข้าราชการช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่นั้นให้เหมาะสม ตัวอย่างเช่น หากเกิดน้ำท่วมก็จะระดมคนให้ไปช่วยระบายน้ำออก ถ้าน้ำน้อยก็จะช่วยระดมพลให้ขุดคลองให้ลึก หรือถ้าฝนแล้งก็จะระดมพระสงฆ์ให้สวดมนต์ทำให้ฝนตกลงมา⁸⁰³ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ที่กำหนดให้ของเจ้าสัตว์ป้องกันมิให้สัตว์ของตนก่อความเสียหายแก่เรือกสวนไร่นาของผู้อื่นในช่วงฤดูกาลเพาะปลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ข้าวกำลังเติบโตเต็มที่หรือช่วง “เทศกาลข้าวเป็นต้น

⁸⁰² Minna J. Hsu Govindasamy Agoramoorthy, "The significance of cows in Indian society between sacredness and economy," *ANTHROPOLOGICAL NOTEBOOKS* (2012), p. 2-4

⁸⁰³ ชัย เรื่องศิลป์, ประวัติศาสตร์ไทย สมัย 2352-2453 ด้านเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2527), หน้า 325-326

เป็นล้า”⁸⁰⁴ เนื่องจากสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น สภาพเศรษฐกิจเป็นแบบยังชีพที่ขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมโดยพืชที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ซึ่งเป็นพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญของอาณาจักร รongลงมา ได้แก่ พริกไทย หมาก มะพร้าว อ้อย ฝ้าย ไม้ผล และพืชไร่อื่น ๆ⁸⁰⁵ ประกอบกับฤดูกาลเพาะปลูก เริ่มต้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคมหรือเดือนมิถุนายน จนถึงเดือนตุลาคมเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม⁸⁰⁶ ดังนั้น เจตนารมณ์ของพระโอยการลักษณะเบ็ดเสร็จจึงต้องการคุ้มครองการเกษตรกรรม การปลูกสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของราชอาณาจักรโดยแท้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสังคมทวีปยุโรปในยุคกลาง (ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 -15) สังคมยุโรปเป็นสังคมแบบศักดินา โดยการปกครองแบบชนชั้นที่ผู้มีอำนาจหรือขุนนางเป็นเจ้าของที่ดิน (Landowners) ลักษณะของการครอบครองที่ดินเกิดจากผู้มีอำนาจ หรือขุนนางที่มีมูลนายเหนือตนจากคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีขุนนาง ก็ไม่มีที่ดิน” ชนชั้นล่างจึงอาศัยสิทธิของเจ้าของที่ดินในการทำเกษตรกรรมเท่านั้น⁸⁰⁷ นอกจากนี้ เศรษฐกิจของยุโรปขยายตัวอย่างมากจากการที่นวัตกรรมทางการเกษตรทำให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง กิจกรรมการทำเรือสวนไร่เนาเกิดการขยายตัว มีการนำเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาช่วยทำนาให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ตัวอย่างเช่น คันไถขนาดใหญ่ที่ใช้ม้าลาก การใช้กังหันลมแทนกังหันน้ำ ส่งผลให้เกิดการค้าในเชิงพาณิชย์อย่างแพร่หลาย ชาวยุโรปในอดีตนิยมปลูกข้าวสาลี และนิยมการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร เช่น การผลิตไวน์ ทำให้กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) และ กฎหมายแซลิก (Salic Law) มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมในฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเช่นกัน

(2) ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ในสมัยโบราณ เกิดจากการที่ผู้ปกครองแสวงหามาตรการในการจัดสรรทรัพยากรการเกษตร หรือการท่อน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมของผู้ที่อยู่

⁸⁰⁴ กฎหมายตราสามดวง บทพระโอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 1 บัญญัติว่า “ถึงเทศกาลเดือนหก เจ็ด แปด เก้าเข้าเป็นต้นเป็นล้า ให้ตั้งมองประกาศโฆษณาแก่ผู้มีช้างม้าโคกระบือให้ผูกถือไว้ อย่าให้ปล่อยปลละเสียให้เลี้ยงโดยขนาด ถ้าหลยหลุดเชือกขาดปลดออกขาดจาก หลักแหล่งเข้าไร่กินเข้า(ข้าว)ท่านครั้งหนึ่ง ให้จับเอาช้างม้าโคกระบือไว้ ถ้าเจ้าของขอโดยขนาดแล้วเจ้าไร่นาหมี่ (มิ)ให้ท่านว่าผู้้นั้นเสียลักช้างม้าโค กระบือท่าน ท่านให้เอาค่าช้างม้าโคกระบือตั้งใหม่ถึงค่า ให้คืนช้างม้าโคกระบือแก่เจ้าของ..”

⁸⁰⁵ ชาลววิทย์ เกษตรศิริ, อารยธรรมไทย: พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2537), หน้า 93-95

⁸⁰⁶ ธงชัย สาโค, "ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ สมัยอยุธยาตอนกลาง : กรณีศึกษาจากหลักฐานที่พบในแหล่งเรือบางกะไชย 2" (คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539). หน้า 6-8

⁸⁰⁷ สมคิด ศรีสังคม, ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจทวีปยุโรป (กรุงเทพฯ: มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า 12

ภายใต้การปกครองของตน⁸⁰⁸ ตัวอย่างเช่น สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรล้านนา ปรากฏหลักฐานการสร้างเหมือง ฝาย และตระพังเพื่อในการกักเก็บน้ำสำหรับการเพาะปลูกซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้น้ำ หรือที่เรียกว่า “การชักน้ำ” เพื่อการนำน้ำไปใช้ในไร่นา ดังนั้น เหมืองและฝายจึงเป็นทรัพย์ที่มีความสำคัญต่อชุมชนในฐานะที่เป็นทรัพย์ที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ดังนั้น กฎหมายมังรายศาสตร์ จึงปรากฏแนวคิดการกำหนดให้การทำลายเหมือง หรือฝายเป็นความผิดที่มีโทษรุนแรง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในต่างประเทศ ก็มีการคุ้มครองทรัพย์ประเภทเหล่านี้เช่นกัน กล่าวคือ ประเทศอินเดียตามที่ปรากฏในกฎหมายฮินดูมีการคุ้มครองการทำลายที่กักเก็บน้ำ เชื้อน หรืออ่างเก็บน้ำ และประเทศฝรั่งเศสในกฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) ก็ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองถนนที่ใช้ในการเดินทางสัญจรไปมาเช่นกัน

(3) ทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ศาสนามีความสำคัญอย่างมากต่อมนุษย์ในอดีตและถือเป็นศูนย์รวม “ความเชื่อ” ที่แต่ละท้องถิ่นที่พึงปฏิบัติ และยึดถือสืบเนื่องมาจนกลายเป็นประเพณี ศาสนาถือเป็นสถาบันสังคมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของสมาชิกในแต่ละสังคม อีกทั้งส่งเสริมให้คนในสังคมปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม⁸⁰⁹ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจึงมีความสำคัญที่มนุษย์และสังคมให้ความสำคัญคุ้มครองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย การคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย⁸¹⁰ เมื่อพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชน ดังนั้น ศาสนวัตถุ และศาสนสถานจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนและผู้ปกครองหวงแหนพิจารณาได้จากกฎหมายมังรายศาสตร์ที่ปรากฏแนวคิดการกำหนดความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น กุฏิ วิหาร และพระพุทธรูป หากมีการทำลาย ทำให้เสียหายแก่ทรัพย์เหล่านี้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักถึงขั้นประหารชีวิต⁸¹¹

⁸⁰⁸ ดีจีอี ฮอลล์, ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 9-10

⁸⁰⁹ อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวินัยและทัณชวินัย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: วิญญูชนา, 2561), หน้า 44

⁸¹⁰ ดังที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ความว่า

“คนในเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักโอบยทาน พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ ชาวเจ้า ท่วยปั่วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิง ฟุ้งทวยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน”

⁸¹¹ ประเสริฐ ณ นคร, มังรายศาสตร์, หน้า 10

สังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความซับซ้อนมากขึ้นจากสมัยกรุงสุโขทัยเนื่องจากประชากรมีจำนวนมากอันเนื่องมาจากการทำสงคราม การติดต่อค้าขายกับต่างเมืองจึงต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากพระราชกำหนดที่ตราขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พ.ศ. 2283 ดังความว่า “...อนึ่งแผ่นดินเป็นใหญ่แต่สมเด็จพะมหากษัตริย์ ด้วยเหตุว่าพระมหากษัตริย์เจ้านั้นเป็นสมมติเทวดาจะให้ผู้ใหญ่เป็นผู้น้อย ผู้น้อยเป็นผู้ใหญ่ก็ได้ ถ้าสมเด็จพะมหากษัตริย์มีพระราชโองการด้วยกิจสิ่งใดๆ ก็คือจุดตั้งขวานฟ้า ถึงมาทว่าผ่าถูกต้องต้นไม้ และภูเขาเมืองสามารถทนทานได้ย่อมจะหักทำลายไป ถ้าจะมีพระราชโองการตรัสสั่งห้ามสิ่งใดก็ขาดเป็นสลิสิ่งนั้น...”⁸¹² จากคำกล่าวข้างต้นพระมหากษัตริย์สมัยอยุธยาจึงถือเป็น “สมมติเทพ” มีอำนาจล้นพ้นและเป็นเจ้าชีวิตของราษฎร แม้รากฐานดังกล่าวจะได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดูแต่กษัตริย์อยุธยาได้นำมาปรับใช้กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดสถานะของกษัตริย์เป็น “เทวราชผู้ทรงเป็นธรรมราชา” หรือหมายถึง พระมหากษัตริย์ที่ทรงดำรงตนภายใต้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา⁸¹³

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนายังคงปรากฏในบทบัญญัติสมัยกรุงศรีอยุธยาในฐานะเป็นสิ่งที่เป็นที่ผู้นำชุมชนและราษฎรพึงเคารพบูชา พิจารณาได้จากลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจรที่กำหนดให้การทำลายทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการขุด การลอกทอง การสำรอก หรือการเผา⁸¹⁴ ถือเป็นกระทำความผิดอาญาร้ายแรง⁸¹⁵ (มิฉฉาฎฎฎฎฎฎฎฎฎฎ) และโจรอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ “โจรตัสกร” คือโจรที่กระทำการโดยการกระทำความผิดร่วมกัน “สมคบ” เพื่อวางเพลิงเผาบ้านเรือนรูกลามไปไหม้บ้านเรือน และทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิวิหารหรือศาลาการเปรียญ⁸¹⁶ ซึ่งกฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 47 พระพุทธรูปให้รวมถึงส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูปด้วย ได้แก่ ทอง นาก เงิน แก้ว สำริด ทองแดง หรือดีบุก โทษ

⁸¹² แสวง บุญเฉลิมวิภาส และอดิเรก ต้นบุญเจริญ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 19 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2563), หน้า 80

⁸¹³ พิรยา กุลทอง, “อิทธิพลของความคิดทางพุทธศาสนากับความผิดอาญาสมัยรัตนโกสินทร์” (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563). หน้า 46

⁸¹⁴ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 48, 49

⁸¹⁵ กฎหมายกำหนดโทษให้ทวนด้วยลวดหนั่ง 60 ที ให้ตัดมือตัดตีน แล้วไหม 700,000 เบี้ยเพื่อ บูรณะพระพุทธรูปนั้น ส่วนผู้ลักหรือทำลายพระพุทธรูปนั้น ให้ฆ่าเสีย อ้างถึง สวัสดิ์ ตรีสมภ, ประวัติศาสตร์กฎหมาย LA 403, น. 93

⁸¹⁶ พระไอยการลักษณะโจรให้ลงโทษสามประการ คือให้ ฆ่าเสีย ให้ตัดนิ้วมือ หรือให้ทวนด้วยลวดหนั่ง 60 ที, เรื่องเดียวกัน

สำหรับการทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ การประหารชีวิต การทวนด้วยลวดหนัง การตัดอวัยวะของผู้กระทำความผิด เช่น การตัดมือ ตัดเท้า ตัดปาก⁸¹⁷

ประเทศอินเดียสมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมายเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เช่นเดียวกับประเทศไทย อีกทั้งรากฐานทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรากฐานทางกฎหมายของประเทศไทยและประเทศอินเดียมีที่มาจาก “คัมภีร์พระธรรมศาสตร์” เช่นเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างบางประการในเรื่องแนวคิด กล่าวคือ ประเทศไทยได้นำมาปรับให้สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา แต่ประเทศอินเดียใช้แนวความคิดของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู อย่างไรก็ตามทั้งสองประเทศยังคงให้ความสำคัญกับศาสนวัตถุและศาสนสถาน กล่าวคือ พระเจ้าเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของมนุษย์ อีกทั้ง แนวความคิดเรื่องการกำเนิดจนถึงการตายของมนุษย์มีความยึดโยงกับศาสนาทำให้คัมภีร์พระเวทเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และห้ามมิให้ผู้ใดมาทำลาย โทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับศาสนาถือเป็นโทษที่มีความรุนแรงเช่นกัน หากมีการทำลายหรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ ได้แก่ วัด วิหาร รูปแทนของเทพเจ้าต้องระวางโทษปรับ⁸¹⁸ อย่างไรก็ตาม หากเป็นการลักทรัพย์ประเภทดังกล่าวผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตและปรับในอัตราสูงสุด

เปรียบเทียบกับยุโรปช่วงยุคกลาง (Middle Ages) ถือเป็นยุคที่ศาสนจักรมีความเฟื่องฟูและเป็นช่วงที่กินระยะเวลายาวนานตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 5 -15 หรือเป็นเวลาเกือบหนึ่งพันปีที่ศาสนจักรมีกำลังและอิทธิพลเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทวีปยุโรป วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชาวยุโรปได้รับอิทธิพลมาจากคริสต์ศาสนาที่แผ่ครอบคลุมทุกชีวิตและทุกด้านของสังคม รวมทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ตัวอย่างเช่น การคุ้มครองทรัพย์สินของศาสนจักรที่ปรากฏในประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือ ประเทศฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ประทุหรือรั้วของโบสถ์ สถานที่ หรือเครื่องหมายสำคัญ ส่วนประเทศอังกฤษ พระธรรมนูญเวสต์มินสเตอร์ ค.ศ. 1275 ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินของศาสนจักร นักบวช และพระสังฆราชเพื่อรักษาสงบสุขของของศาสนจักรให้เป็นที่ไปด้วยความสงบสุข และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

⁸¹⁷ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 47,48,49,51 และ 52

⁸¹⁸ Section 285 The Law of Manu

(4) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยหรือการแสดงอาณาเขต

จากการศึกษาสภาพสังคมในยุคก่อนปฏิรูปกฎหมายทั้งประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยหรือการแสดงอาณาเขตโดยมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นทรัพย์สินที่แสดงถึงอำนาจหรือแดนกรรมสิทธิ์ เพื่อป้องกันการแย่งการครอบครองและการแย่งการทำประโยชน์ที่ดินของแต่ละบุคคล ดังนั้น การคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยหรือการแสดงอาณาเขตถือเป็นแนวคิดในการที่รัฐมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายที่ประชาชนในแต่ละรัฐประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรมเพื่อการดำรงชีพ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย แนวคิดดังกล่าวปรากฏในกฎหมายมังรายศาสตร์ พระไอยการลักษณะโจร และพระไอยการอาชญาราษฎร์ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ที่กำหนดให้เจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่ทำสัญลักษณ์หรือแสดงเครื่องหมายอาณาเขตเพื่อป้องกันแดนกรรมสิทธิ์ของตน⁸¹⁹ นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังปรากฏในกฎหมายฮินดูของประเทศอินเดียอีกด้วย⁸²⁰

เปรียบเทียบกับสังคมยุโรป การกั้นรั้วถือว่ามีสำคัญต่อการทำเกษตรกรรมเช่นเดียวกับประเทศไทยและประเทศอินเดีย กล่าวคือ สังคมยุโรปเกิดการพัฒนาทางด้านการเกษตรและการปศุสัตว์อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 ส่งผลให้เกิดผลิตผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เกิดการค้าเชิงพาณิชย์ในยุโรปอย่างแพร่หลาย การกั้นรั้วของอสังหาริมทรัพย์มีประโยชน์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร ป้องกันการบุกรุก รวมถึงป้องกันการที่สัตว์เลี้ยงของที่ดินข้างเคียงเข้ามาทำลายผลิตผลในที่ดินของผู้อื่น⁸²¹ จึงปรากฏทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำให้เสียทรัพย์สินประเภทรั้วหรือเครื่องหมายแสดงอาณาเขตของ

⁸¹⁹ มนูธรรมศาสตร์ ของพระเจ้าวาเรอ มาตรา 171 กำหนดว่า ในคดีความเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินและน้ำ ทั้งสองฝ่ายจะต้องสร้างพยานหลักฐานความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยการทำเป็นลายลักษณ์อักษรลงในศิลาจารึกหรือบันทึกที่อื่น ๆ เพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องของตนโดยศาลจะยกประโยชน์ให้ผู้ที่ทำเช่นนั้น นอกจากนี้กฎหมายยังรับรองการแสดงอาณาเขตของเจ้าของกรรมสิทธิ์ ได้แก่ การใช้ต้นไม้ พุ่มไม้ หลุม, บ่อน้ำ, แม่น้ำ, คูน้ำ, ทะเลสาบ, ทางเดิน, ถนน, เนินเขา, ตอไม้, ก้อนหิน ทราบ เศษหม้อ ถ่าน กะโหลกแก้ว, กระดุกแก้ว ป้ายบอกทาง และเสาเพื่อแสดงอาณาเขตของอสังหาริมทรัพย์ของตน หากไม่มีเครื่องหมายดังกล่าวกฎหมายกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ หรือพราหมณ์เป็นผู้จัดการเขตแดนนั้นเสีย หากที่ดินใดไม่มีเขตแดนตามเครื่องหมายดังกล่าว ย่อมไม่ถือว่ามีความอาณาเขตใด ๆ

⁸²⁰ Yagnavalkya Smriti Cited in Ramaprasad Das Gupta, Crime and Punishment in Ancient India (Calcutta: Book Company, 1930), p. 112

⁸²¹ สมคิด ศรีสังคม, ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจทวีปยุโรป, หน้า 110-111

ประเทศฝรั่งเศส ได้แก่ กฎหมายของชาวเบอร์กันดี (Burgundians Law) กฎหมายแซลิก (Salic Law) และประมวลกฎหมายของพระเจ้าชาร์สที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ข้อพิพาทที่สำคัญที่มีผลทำให้เกิดการพัฒนาาระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวเนื่องกับการถือครองที่ดิน ประกอบกับปัจจัยทางด้านสังคมมีอิทธิพลต่อการถือครองที่ดินในอังกฤษ อันเนื่องมาจากหลักการครอบครองที่ดินของอังกฤษในอดีต ผู้ที่อยู่ในที่ดินของเจ้าผู้ครองที่ดินรายใดต้องแสดงความจงรักภักดีต่อเจ้าผู้ครองที่ดินรายนั้นโดยการตอบแทนผู้ครองที่ดินจากการทำสิทธิตาม การขูดเชื่อน และการไถนาในที่ดิน กิจกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นเศรษฐกิจในระบบคอมมอนลอว์⁸²² ดังนั้นการกั้นรั้วจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานการแสดงถึงการครอบครองที่ดิน

(5) ทรัพย์สินของทางราชการ

ทรัพย์สินของทางราชการในอดีตถือเป็นทรัพย์สินของผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชน และเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายทั้งประเทศไทย และประเทศอินเดียต่างปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำชุมชนหรือรัฐ แนวคิดดังกล่าวมาจากกิจการบ้านเมืองเปรียบเสมือนทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ การที่พระมหากษัตริย์ทรงครองราชสมบัติส่งผลให้ความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองและอำนาจสูงสุดเป็นของพระมหากษัตริย์โดยทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการในการปกครองบ้านเมือง ประกอบกับแนวความเชื่อของทั้งศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เป็นการทำให้โลกและจักรวาลดำเนินไปตามทำนองคลองธรรมหรือตามวิถีทางที่ควรจะเป็น⁸²³ เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมยุโรปในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมายของประเทศอังกฤษ พระมหากษัตริย์ถือเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะสูงสุดของแผ่นดินและเป็นบุคคลซึ่งผูกพันอยู่กับที่ดินตามระบบศักดินา (feudalism) ย่อมไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องในทางศาลต่อองค์พระมหากษัตริย์ได้ อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ของประเทศอังกฤษถูกจำกัดพระราชอำนาจเพื่อคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของเสรีชนภายใต้กฎบัตรแมกนา

⁸²² ธานินทร์ ภัยวิเชียร, คำบรรยายกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน,, หน้า 13

⁸²³ กิตติศักดิ์ ปรกติ และ แสง บุญเฉลิมวิภาส, บทบาทของพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้ปกครองและที่มาแห่งกฎหมายกับความยุติธรรม (คณนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 3

คาร์ตา (Magna Carta) ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกตั้งแต่สมัยพระเจ้าจอห์นเมื่อ ค.ศ. 1215⁸²⁴ ดังนั้น กฎหมายจึงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์หรือผู้นำชุมชนเป็นสำคัญในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากสถานะของเจ้าของทรัพย์สินอันมีผลทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบต่อชนชั้น ตัวอย่างเช่น ประเทศอินเดียในยุคก่อนปฏิรูปกฎหมายแนวคิดการปกครองในระบอบเทวราชามีอิทธิพลต่อสังคมไทยในสมัยโบราณที่สร้างผู้ปกครองให้มีสถานะเช่นเดียวกับสมมติเทพ กฎหมายฮินดูจึงมีการคุ้มครองทรัพย์สินสมบัติของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ เช่น ช้าง ม้า หรือสัตว์พาหนะอื่น ๆ เมื่อเกิดกรณีการทำให้เสียทรัพย์สินต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าวก็ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบต่อชนชั้นประหารชีวิต อิทธิพลของระบอบเทวราชาได้ส่งต่อมายังดินแดนของประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อพิจารณาจากสภาพการเมือง การปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พบว่า การจัดระเบียบทางสังคมมีความเข้มงวดขึ้นตามที่ปรากฏในพระราชกำหนดที่ตราขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ⁸²⁵ พระมหากษัตริย์สมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ถือเป็น “สมมติเทพ” ทรงพระราชอำนาจล้นพ้น และเป็นเจ้าชีวิตของราษฎร ทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์จึงถือเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในพระไอยการอาชญาหลวงปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สิน ได้แก่ พระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบ ตราพระคชสีห์ ตราราชสีห์ ตราจตุสดมภ์ แก้วแหวน ทองเงิน ผ้าผ่อนแพรพรรณ หรือทรัพย์สินของที่มีผู้มาถวายพระมหากษัตริย์ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและพระมหากษัตริย์ หากมีการทำลายทรัพย์สินประเภทดังกล่าวผู้กระทำจึงต้องระวางโทษอย่างสูง แนวคิดดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายฮินดูของประเทศอินเดียเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ที่เรียกว่า “มนุและมัตสยา

⁸²⁴ ธราธร มุมทอง, หลัก *The king can do no wrong* ตามรัฐธรรมนูญอังกฤษ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), หน้า 18

⁸²⁵ ดังความในพระราชกำหนด ความว่า “...อนึ่งแผ่นดินเป็นใหญ่แต่สมเด็จพระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุว่าพระมหากษัตริย์เจ้านั้นเป็นสมมติเทวดาจะให้ใหญ่เป็นผู้น้อย ผู้น้อยเป็นผู้ใหญ่ก็ได้ ถ้าสมเด็จพระมหากษัตริย์มีพระราชโองการด้วยกิจสิ่งใด ๆ ก็ดีจดังขวานฟ้า ถึงมาว่าผ่าถูกต้องต้นไม้ แลภูเขามืออาจสามารถหนาทนได้ย่อมจะหักทำลายไป ถ้าจะมีพระราชโองการตรัสสั่งห้ามสิ่งใดก็ขาดเป็นสิทธิสิ่งนั้น...”

ปุราณะ (Manu and Matsya Purana)” ได้กล่าวถึงการกระทำต่อสมบัติของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ เช่น ช่าง ม้า ต้องระวางโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต⁸²⁶

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาและวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง พบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการกระทำ หรือทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เนื่องจากการที่บุคคลจะต้องรับโทษมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากเป็นการทำให้เสียหายต่อทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชนและผู้ปกครอง โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดย่อมสูงกว่าการทำลายทรัพย์สินของเอกชน

อย่างไรก็ตาม แม้ในอดีตยังไม่ปรากฏแนวคิดการแบ่งแยกความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินก่อนการปฏิรูปกฎหมาย สามารถพิจารณาว่ากรณีใดเป็นกรณีในทางแพ่ง และกรณีใดเป็นกรณีในทางอาญาได้จากการวิเคราะห์ประเภท ลักษณะ และชนิดของทรัพย์สิน กล่าวคือ ความรับผิดทางอาญา ได้แก่ การกระทำต่อทรัพย์สินประเภททรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หรือทรัพย์สินของทางราชการ เนื่องจากโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดหากกระทำต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าว ได้แก่ การปรับในอัตราอย่างสูง การกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการตัดอวัยวะ การจำคุก จนไปถึงการประหารชีวิต การกำหนดโทษในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการกำหนดโทษในทางอาญา อย่างไรก็ตาม ความรับผิดทางแพ่งสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน ได้แก่ การกระทำต่อทรัพย์สินประเภททรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม หรือพืชพันธุ์ และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยหรือการแสดงอาณาเขต เนื่องจากเป็นกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน ประกอบกับโทษที่พึงลงแก่ผู้กระทำความผิดมักเป็นโทษปรับ หรือการให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่กัน ประกอบกับกฎหมายต้องการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อเยียวยาความเสียหายนั้น ๆ ได้ ดังนั้น จึงเป็นการพิพาทกันในเรื่องทรัพย์สินของเอกชนโดยแท้ และมีข้อพิพาทในเชิงอาญา

⁸²⁶ Section 275, 280 The Law of Manu

5.3.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาและวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์สินก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของเจตนา พบว่าประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส มีลักษณะที่เหมือนกัน กล่าวคือ ยังมีได้ปรากฏการกำหนดขอบเขตของเจตนาในการกระทำความผิดที่ชัดเจนดังที่ปรากฏในกฎหมายปัจจุบัน อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า เจตนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน หมายถึง การที่ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการทำลายทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น หรือกระทำต่อทรัพย์สินตามประเภท และชนิดที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าผู้กระทำจะประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิดการบัญญัติถึงกฎหมายปิดปาก (Estoppel) หรือข้อสันนิษฐานว่าผู้กระทำมีเจตนาตามที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น กฎหมายตาสามดวงของประเทศไทยในส่วพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 33 กล่าวถึง การให้โคกระบือเข้าไปในที่นาของผู้อื่นนั้น กฎหมายถือว่าผู้นั้นกระทำการโดย “ดูถูกพระแม่โพสพ” ซึ่งจะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่าการทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรากฏในบทอื่น⁸²⁷

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาท ปรากฏหลักฐานในการบัญญัติเป็นความผิดมาตั้งแต่สมัยโบราณ กล่าวคือ ในยุคโบราณ กฎหมายของชาวบาบิโลน และประมวลกฎหมายฮัมมูราบี ปรากฏแนวคิดการบัญญัติถึงกรณีการเปิดคูน้ำโดยประมาททำให้ที่นาของผู้อื่นเสียหาย หรือการปล่อยให้สัตว์ไปทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น⁸²⁸ ประเทศไทย ปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาทตามที่ปรากฏในกฎหมายมังรายศาสตร์ และกฎหมายตราสามดวงซึ่งคล้ายคลึงกับกฎหมายของชาวบาบิโลน และประมวลกฎหมายฮัมมูราบี แม้จะเป็นช่วงเวลาที่แตกต่างกันหลายศตวรรษก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอินเดียก็ปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาทในกฎหมายฮินดูเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินโดยประมาทถือเป็นการกระทำที่ไม่ร้ายแรง เนื่องจากผู้กระทำขาดเจตนาร้าย ประกอบกับมักปรากฏในกรณีข้อพิพาทระหว่างเอกชนในการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ หรือกสิกรรมเท่านั้น ซึ่งเป็นกรณีที่

⁸²⁷ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 33 “ผู้ใดลักพินรวทลายไร่นาท่านเสียให้วัวควายเข้าไร่นาท่าน พิจารณาเปนสังไซ้ ใหทวนด้วยสกรจ แล้วให้ทวน 3 วัน ใหรับรองว่าคนทั้งหลายอย่าเอาเข้าเป็นธรรมเนียม ข้าพินรวทลายไร่นาท่านเสียแล้ว ใหใช้ของท่าน เพราะมันดูถูกแก่แม่โพสพซึ่งเลี้ยงมันมาหาที่ปูนปานมิได้”

⁸²⁸ The Code of Hammurabi, Section 245

ผู้กระทำขาดความระมัดระวังหรือ “ปล่อยปะละเลย” ไม่ดูแลสัตว์ของตนจนสัตว์นั้นไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น ประกอบกับโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำมักเป็นโทษปรับหรือโทษให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่กัน แม้จะเกิดความเสียหายในลักษณะที่น่าตำหนิ หรืออาจลงโทษได้แต่ก็ยังไม่อาจเป็นการกระทำที่มีลักษณะที่ร้ายแรงเพียงพอที่จะเป็นการกระทำทางอาญา ดังนั้น การทำให้เสียหายโดยประมาทจึงถือเป็นเรื่องในทางแพ่งเช่นเดียวกัน

5.3.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ

จากการศึกษาและวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหายทรัพย์ยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ในส่วนของลักษณะของการกำหนดโทษพบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส มีลักษณะที่เหมือนกัน กล่าวคือ ยังไม่ปรากฏแนวคิดในการแบ่งแยกการลงโทษในทางแพ่งและการลงโทษในทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน ประกอบกับมีการใช้โทษหลายลักษณะปะปนกันไป อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าสามารถแบ่งแยกการลงโทษในทางแพ่งและการลงโทษในทางอาญาได้ตามลักษณะของโทษ กล่าวคือ โทษในทางอาญามักประกอบไปด้วยโทษประหารชีวิต โทษที่ลงแก่เนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิดในหลายรูปแบบ เช่น การเฆี่ยนตี การตัดอวัยวะ หรือการการตรามนุษย์ และโทษปรับซึ่งเป็นการปรับจากผู้กระทำความผิด โดยค่าปรับมิได้ตกแก่ผู้เสียหายโดยตรง แต่ตกแก่รัฐเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหาย เนื่องจากรัฐจะเข้ามามีบทบาทในกรณีพิพาทของเอกชนตามแนวคิดที่ว่ารัฐมิได้ต้องการให้เอกชนสามารถแก้แค้นกันเอง หากปล่อยให้เอกชนแก้แค้นกันเองมีฉนั้น สังคมก็ย่อมไม่เกิดความสงบสุข⁸²⁹ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย การกำหนดโทษในความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏในพระโอัยการอาชญาอาชญากรรมที่เรียกว่า “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” เป็นการปรับโดยยินยอมให้มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยผู้เสียหาย เพื่อเป็นการการแก้แค้นโดยกำหนดให้เป็นเบี้ยปรับซึ่งต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐโดยถือเป็นค่าธรรมเนียมในการที่รัฐเข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหาย⁸³⁰

การลงโทษในทางแพ่ง เป็นลักษณะของการกำหนดโทษที่ปรากฏมากที่สุดในความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหาย กล่าวคือ ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสมีการใช้โทษในทางแพ่งในความผิดฐานทำให้เสียหายทุกประเทศ การทำให้ทรัพย์สินของ

⁸²⁹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16, หน้า 15-16

⁸³⁰ วิชา มาหาคุณ, หลักกฎหมายละเมิดศึกษาจากคำพิพากษาฎีกา, หน้า 6

ผู้อื่นได้รับความเสียหาย หมายถึง การอันไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งบุคคลหนึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้น เป็นที่เสียหายแก่บุคคลหนึ่งเป็นผลให้เกิดมูลหนี้ผูกพันแก่ผู้ก่อที่จำต้องชดใช้ความเสียหาย ไม่ว่าจะเงินหรือทรัพย์สินแก่เจ้าของทรัพย์สินซึ่งเสียหายจากการกระทำดังกล่าว หรือที่เรียกว่า “ละเมิด”⁸³¹ จากการศึกษาพบว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย และประเทศอินเดียซึ่งมีแนวคิดมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ประเทศอินเดียมีการกำหนดค่าทำขวัญในกรณีมีการทำร้ายสัตว์พาหนะ เช่น โค หรือ กระบือ กฎหมายกำหนดให้ค่าทำขวัญเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ หรือเพศของสัตว์ที่ตายโดยให้คิดแก่กันเป็นที่ดิน⁸³² ประเทศไทย ตามที่ปรากฏในกฎหมายพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนคิดโดยการนำ “ราคาค่าสัตว์” เป็นตัวตั้งตามประเภท และชนิดของสัตว์

เปรียบเทียบกับ การกำหนดโทษในทางแพ่งที่ปรากฏในทวีปยุโรปสามารถแบ่งเป็น 2 ที่มาได้แก่ กฎหมายลากลักษณะอักษร และกฎหมายจารีตประเพณี กล่าวคือ กฎหมายลายลักษณ์อักษรได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศสในช่วงกฎหมายโกล-โรมัน และยุคกลางตอนปลายราวคริสต์ศตวรรษที่ 10-15 หรือยุคพิวตัล การทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย (damnum iniuria datum) หมายถึง การทำให้เสียทรัพย์สินด้วยการกระทำอันน่าตำหนิไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นความผิดที่วิวัฒนาการมาจากหลักรัฐบัญญัติอควิลอา (Lex Aquilia) ที่ปรากฏในประมวลกฎหมายพระเจ้าจัสติเนียน (Corpus Iuris Civilis) ซึ่งบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่ระบุวัตถุประสงค์ของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ การแก้แค้นทดแทนโดยการแสวงหาการลงโทษมากกว่ามุ่งเยียวยาผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษได้มีการพัฒนาหลักกฎหมายที่เรียกว่า หลักเอควิตี (Equity Doctrine) หรือหลักความเป็นธรรมและศีลธรรม ซึ่งมีรากฐานมาจากการรวบรวมจารีตประเพณีท้องถิ่นจนพัฒนามาเป็นเกณฑ์เพื่อใช้ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนแก่คู่กรณี การเยียวยาทางเอควิตี (Equitable Remedies) ได้แก่ การกำหนดให้ปฏิบัติการบางอย่างโดยเฉพาะเจาะจง การปฏิบัติตามคำสั่งในการให้ความร่วมมือ การกำหนดค่าเสียหาย และการแก้ไขให้ถูกต้อง โดยศาลชานเซอร์สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายประกอบกับการเยียวยาอื่น ๆ

⁸³¹ โรเบิร์ต แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน), หน้า 103

⁸³² Julius Jolly, *Hindu Law and Custom*, หน้า 284-285

ได้⁸³³ ดังนั้น ในประเด็นของความรับผิดชอบทางแพ่งของประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสในยุคก่อน การปฏิรูปกฎหมายจึงมีวัตถุประสงค์ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันตามรากฐานแนวคิดของกฎหมายในแต่ละประเทศ

⁸³³ สิริพันธ์ พลรบ, หลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย และกฎหมายทรัพย์สิน (เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555), หน้า 15-16

5.4. วิเคราะห์การกำหนดความรับผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์ในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย

หลังจากที่ผู้เขียนได้เปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความรับผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์ในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายพบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส ต่างก็มีวิวัฒนาการในกำหนดความผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์ที่แตกต่างกัน โดยในห้วงเวลาเดียวกันสามารถวิเคราะห์ได้จากองค์ประกอบของความผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ (1) ลักษณะของการกระทำ (2) ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง (3) เจตนาในการกระทำความผิด และ (4) ลักษณะของการกำหนดโทษ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบของความผิด ผู้เขียนพบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการกำหนดองค์ประกอบของความผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์และประเด็นที่น่าสนใจซึ่งแอบแฝงในการวิวัฒน์ของกฎหมายในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

5.4.1 องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ พบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่เหมือนกัน กล่าวคือ แต่ละประเทศมีการกำหนดขอบเขตของลักษณะการกระทำที่ชัดเจนขึ้น ประกอบกับการกำหนดขอบเขตของการกระทำอันเป็นการทำให้เสียทรัพย์ที่มากกว่าในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย กล่าวคือ นิยามของการทำให้เสียทรัพย์ หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรงไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงทางกายภาพ อันเป็นการทำให้เสียหาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งหากผู้กระทำได้กระทำการใด ๆ ตามที่กล่าวไว้ การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการทำให้เสียทรัพย์

ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (common law system) แต่ในการวินิจฉัยองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในส่วนลักษณะของการกระทำปรากฏลักษณะที่คล้ายคลึงกับประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (civil law system) กล่าวคือ เป็นการวินิจฉัยโดยพิจารณาจากกฎหมายที่ตราขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 (The Malicious Damage Act 1861) ได้ระบุขอบเขตของการทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ การทำลาย (destroy) หรือ การทำให้เสียหาย (injury) เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 การทำให้เสียทรัพย์ หมายถึง การทำอันตราย หรือการให้ชำรุด⁸³⁴ และประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ การทำให้เสียหาย การทำลาย

⁸³⁴ กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 324

การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์⁸³⁵ ซึ่งเป็นการระบุขอบเขตของการกระทำในลักษณะกว้าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากในขณะที่มีการร่างประมวลกฎหมายอาญา มีการนำพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 (The Malicious Damage Act 1861) มาเป็นต้นแบบในการร่างลักษณะของการกระทำในความผิดฐานทำให้เสียหาย⁸³⁶

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบว่าบางประเทศมีการระบุลักษณะของการทำให้เสียหายที่มีความเฉพาะเจาะจงและครอบคลุมการกระทำในหลายลักษณะมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ บทบัญญัติของประเทศฝรั่งเศส ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1791 ประมวลกฎหมายอาญานโปเลียน ค.ศ. 1810 และประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994 การทำให้เสียหาย หมายรวมถึงการชู่ว่าจะทำให้ทรัพย์สินเสียหาย และการชักจูงให้บุคคลอื่นกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย⁸³⁷ อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวมิได้ปรากฏในการกำหนดความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหายของประเทศไทย นอกจากนี้ กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสยังระบุลักษณะของการทำให้เสียหายเพิ่มเติมให้หมายรวมถึงการขีดเขียน การวาดภาพ การทำเครื่องหมาย หรือการทำกราฟฟิกรอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ลงบนผนังอาคาร ยานพาหนะ ทางหลวง หรือบนทรัพย์สินสาธารณะ⁸³⁸ การที่ประเทศฝรั่งเศสปรากฏแนวคิดการกำหนดให้การกระทำบางประการ แม้ยังไม่ถึงขั้นลงมือเป็นความผิดทางอาญา อันเนื่องมาจากหลักความผิดเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายที่เป็นนามธรรม (abstract endangerment offenses) ทฤษฎีดังกล่าว กำหนดให้ลงโทษอาชญากรรมที่เป็นพฤติกรรมอันตรายโดยพื้นฐาน แม้ยังไม่ได้ก่อให้เกิดผล แต่อันเนื่องมาจากการกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา จึงสามารถป้องกันผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น การชู่ว่าจะทำให้เสียหาย หรือการทำให้เสียหาย โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่นจึงเป็นความผิดทางอาญา⁸³⁹ตามประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส

⁸³⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358

⁸³⁶ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 450/220/2486.

⁸³⁷ French penal code section 322-14

⁸³⁸ French penal code section 322-1

⁸³⁹ S. E. Marshall R. A. Duff, "Abstract Endangerment", Two Harm Principles, and Two Routes to Criminalization," *University of Minnesota Law School* (2015), p. 2-3

5.4.2 องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง

จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินหลังการปฏิรูปกฎหมายในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง พบว่าประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดองค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการกระทำต้องเป็น “ทรัพย์สินของผู้อื่น” อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองปรากฏประเด็นที่แตกต่างในบางลักษณะ ดังนี้

ประการแรก บางประเทศมีการกำหนดให้การทำลาย “ทรัพย์สินของตนเอง” เป็นความผิดทางอาญา กล่าวคือ ประเทศอินเดีย กำหนดขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้กระทำด้วย หากการกระทำต่อทรัพย์สินของตนเอง มีลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจตนา⁸⁴⁰ ซึ่งลักษณะดังกล่าวมิได้พบในประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส เพียงแต่กฎหมายคุ้มครองให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหมายรวมถึง “ทรัพย์สินที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย” เมื่อเปรียบเทียบกับการทำลายทรัพย์สินของตนเองที่จะเป็นความผิดทางอาญาได้นั้น สำหรับประเทศไทยต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการวางเพลิงเผาทรัพย์สิน แม้เป็นของตนเอง แต่น่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือทรัพย์สินของผู้อื่น⁸⁴¹

ประการที่สอง ปรากฏแนวคิดการกำหนดมูลค่าขั้นต่ำของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในบางประเทศ กล่าวคือ ประเทศอินเดียตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 กำหนดให้การทำร้ายสัตว์บางประเภท เช่น การทำร้ายโดยการฆ่า การวางยาพิษ การทำให้พิการ หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ต่อสัตว์ที่มีราคาสิบลูปีขึ้นไป⁸⁴²หรือการฆ่า การวางยาพิษ การทำให้พิการ หรือการทำให้ไร้ประโยชน์แก่ช้าง อูฐ ม้า ล่อ โค กระบือหรือกระทิง โดยไม่มีการกำหนดราคาของสัตว์ หรือสัตว์ที่มีมูลค่าเกินกว่าห้าสิบลูปี⁸⁴³

⁸⁴⁰ Section 425 Indian Penal Code 1860

⁸⁴¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 220 ผู้ใดกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเอง จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในมาตรา 218 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 218

⁸⁴² Section 428 Indian Penal Code 1860

⁸⁴³ Section 429 Indian Penal Code 1860

เป็นความผิดในทางอาญา นอกจากนี้ ประเทศอินเดียยังปรากฏแนวความคิดการกำหนด “มูลค่าของความเสียหาย” ที่เกิดขึ้นจากการทำลายทรัพย์สินส่งผลให้ผู้กระทำต้องระวางโทษในความผิดฐานทำให้เสียหาย ตัวอย่างเช่น กรณีหากการทำให้อาคารเสียหายนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายเกินกว่า 50 รูปี ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด⁸⁴⁴อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส มิได้กำหนดมูลค่าของทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำว่าต้องมีมูลค่าเท่าใด เพียงแต่ต้องเป็น “ทรัพย์สินรูปร่าง” ซึ่งอาจเป็นสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ย่อมได้

ประการที่สาม ประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดขอบเขตของความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียหายในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย กล่าวคือ จากการวิเคราะห์การวิวัฒนาการของกฎหมายในประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสพบว่า ประเภทของทรัพย์สินมีผลต่อการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียหาย กล่าวคือ ผู้กระทำอาจรับโทษหนักขึ้นหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประเภท และชนิดของทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ประกอบกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองเปลี่ยนแปลงไปด้วยการวิเคราะห์ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียหายยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย สามารถแบ่งประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ดังนี้

(1) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกลีกรม หรือพืชพันธุ์

ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกลีกรมหรือพืชพันธุ์ ยังคงเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย เนื่องจากอิทธิพลของปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เริ่มต้นขึ้นในประเทศอังกฤษ (Industrial revolution) ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี เครื่องจักร และเครื่องจักรกลที่ใช้หรือมีไว้เพื่อการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกลีกรม กล่าวคือ ในอดีตมนุษย์ประกอบกิจกรรมดังกล่าวจากการใช้แรงงานทางกายภาพของตน การใช้เครื่องมือ หรืออาวุธที่ตนได้ผลิตขึ้นเองเพื่อการนั้น อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้มนุษย์รู้จักการประยุกต์องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบของการปลูกพืช การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาพืชผลทางการเกษตร การผลิตเครื่องนุ่งห่ม และการใช้เทคโนโลยีในการเลี้ยงสัตว์⁸⁴⁵ ปัจจัยดังกล่าว

⁸⁴⁴ ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 427 “ผู้ใดกระทำความผิดและทำให้สูญเสียหรือเสียหายเป็นจำนวนตั้งแต่ห้าสิบบรูปีขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่ว่าลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งอาจขยายถึงสองปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁸⁴⁵ Lee Loevinger, "THE INDUSTRIAL REVOLUTION IN LAW," *American Bar Association* (1960), p. 56

ส่งผลให้ปรากฏแนวความคิดการขยายขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองให้ครอบคลุมไปถึงเครื่องจักรที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อกิจกรรมดังกล่าว และยังขยายรวมไปถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเกษตร ปศุสัตว์และกิจการอีกด้วย ซึ่งแต่เดิมที่กฎหมายคุ้มครองตัวประเภทดังกล่าวโดยตรงเพียงอย่างเดียว การวิเคราะห์วิวัฒนาการของการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกิจการ หรือพืชพันธุ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก ทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินของการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกิจการโดยตรง กล่าวคือ ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสปรากฏแนวความคิดคุ้มครองพืชพันธุ์ และสัตว์บางประเภทที่มีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น ประเทศอินเดีย ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 คุ้มครองสัตว์ที่มีราคาสิบลูปีขึ้นไป⁸⁴⁶ อย่างไรก็ตามพบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดประเภทของสัตว์อย่างบทบัญญัติในยุคนก่อนการปฏิรูปกฎหมาย แต่มีการกำหนดประเภทของทรัพย์สินกว้าง ๆ ให้ครอบคลุมถึงสัตว์ประเภทดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 359 คุ้มครอง ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ มิได้มีการระบุเป็นประเภทหรือลักษณะอย่างเฉพาะเจาะจงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสเพียงแต่ระบุว่า เป็น “ทรัพย์สินของผู้อื่น” ก็ครอบคลุมทรัพย์สินประเภทดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตาม แม้สัตว์ประเภทอื่นที่มีชื่อ “ปศุสัตว์” หากมีการทำลายสัตว์ไม่ว่าประเภทใด ๆ ก็ตาม โดยการกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน หรือกระทำการอันให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือสัตว์นั้นถึงแก่ความตาย ผู้นั้นอาจกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์⁸⁴⁷ ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์โดยเฉพาะ

ประการที่สอง เครื่องจักรที่ใช้หรือมีไว้เพื่อการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกิจการ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการดังกล่าว เครื่องจักร (machinery) เป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญเนื่องจากช่วยอำนวยความสะดวกในกิจกรรมการผลิตทำให้สามารถผลิตสินค้าและบริการได้เป็น

⁸⁴⁶ Section 428 Indian Penal Code 1860

⁸⁴⁷ มาตรา 20 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

จำนวนมหาศาลแทนการใช้แรงงานจากมนุษย์ เครื่องจักรประเภทแรกที่มีการพัฒนาในช่วงแรกของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องจักรทอผ้า เมื่อมีการใช้อย่างแพร่หลายก็ย่อมทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทอื่นตามมา⁸⁴⁸ ส่งผลให้ช่วงแรกเริ่มของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประเทศอังกฤษมีการตราบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น Destruction of Stocking Frames Act 1812 และ Malicious Damage Act 1861 ที่มุ่งคุ้มครองเครื่องจักรที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการอุตสาหกรรมโดยกำหนดเป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียหาย⁸⁴⁹ นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าว มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียหายของประเทศไทยตามที่ปรากฏในมาตรา 359 แห่งประมวลกฎหมายอาญาระดับปัจจุบัน⁸⁵⁰อย่างไรก็ตาม Criminal Damage Act 1971 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับปัจจุบันในการกำหนดความผิดทางอาญาระฐานทำให้เสียหายของประเทศไทย อังกฤษ มิได้ระบุเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากประเภท หรือลักษณะของทรัพย์สิน แต่ระบุเพียงวัตถุประสงค์แห่งการกระทำที่ต้องเป็นทรัพย์สินของผู้อื่น⁸⁵¹ หรือทรัพย์สินของตนเอง หากกระทำโดยประการที่น่าจะเกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น⁸⁵² หรือชีวิตของผู้อื่น ประกอบกับการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียหายของประเทศอังกฤษมุ่งเน้นลักษณะของการกระทำมากกว่าประเภทของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง ดังนั้น การคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการอุตสาหกรรมจึงไม่ปรากฏใน Criminal Damage Act 1971 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับความผิดฐานทำให้เสียหายของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทย และประเทศอินเดีย ยังคงปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้เป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดทางอาญาระฐานทำให้เสียหาย กล่าวคือ ประเทศไทยมีการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการอุตสาหกรรมในมาตรา 359 แห่งประมวลกฎหมาย

⁸⁴⁸ John A. Hobson, "The Influence of Machinery Upon Employment," *Political Science Quarterly*, The Academy of Political Science (1893), p. 97-98

⁸⁴⁹ Section 3,15 Malicious Damage Act 1861

⁸⁵⁰ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 432/226/2486.

⁸⁵¹ Section 1(1) Criminal Damage Act 1971

⁸⁵² Section 1(2) (a) Criminal Damage Act 1971

อาญา⁸⁵³ ประเทศอินเดียมีการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการตราพระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายพิเศษในการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) ปรากฏบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินบางประเภท ได้แก่ อาคาร เครื่องจักรที่มีการติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิต การจ่ายน้ำ ไฟ หรือพลังงาน การติดตั้งน้ำมันงานบำบัดน้ำเสีย เขื่อนหรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะ หรือโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว⁸⁵⁴ ดังนั้น การคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อการอุตสาหกรรมจึงเป็นสิ่งที่กฎหมายของประเทศมุ่งคุ้มครองในฐานะทรัพย์สินที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจ

(2) ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

แนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายแปรผันอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย กล่าวคือ ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ในอดีต ปรากฏแนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าว เพื่อการจัดสรรทรัพยากรการเกษตร หรือการท่อน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมในแต่ละชุมชนหรือรัฐ อย่างไรก็ตาม หลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม เกิดการพัฒนาการใช้ประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ อีกทั้ง เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการขนส่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตจากรัฐหนึ่งไปยังรัฐหนึ่ง เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างดินแดนกับดินแดน จนทำให้สภาพตลาดการค้าของโลกเริ่มเป็นไปอย่างไร้พรมแดน⁸⁵⁵ แต่ละรัฐมีการสร้างสาธารณูปโภค เช่น ถนน สะพาน รถไฟ เรือ และอื่น ๆ เพื่อช่วยในการเดินทางและการขนส่ง ดังนั้น การพัฒนาประเทศให้นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและความทันสมัย จึงเป็นผลมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในรูปแบบของทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อ

⁸⁵³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 358 ได้กระทำต่อ

(1) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมหรืออุตสาหกรรม

(2) ปศุสัตว์

(3) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกิจกรรมหรืออุตสาหกรรม หรือ

(4) พืชหรือพืชผลของกสิกรรม

ผู้กระทำความผิดระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁸⁵⁴ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984

⁸⁵⁵ Gary Richardson, Dan Bogart, "Property Rights and Parliament in Industrializing Britain," *The Journal of Law & Economics* (2011), p.242

สาธารณประโยชน์ จากการศึกษาพบว่าประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอินเดีย มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวไว้ทุกประเทศ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ส่วนรวม (public interest) โดยปรากฏแนวความคิดการกำหนดให้เป็นเหตุจูงใจในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม บางประเทศได้ขยายขอบเขตประเภทของทรัพย์สินให้เป็นไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้แต่ละประเทศปรากฏแนวความคิดการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้

ประการแรก การคุ้มครองทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์โดยประเภทของทรัพย์สิน กล่าวคือ ประเทศไทยและประเทศอินเดีย คุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการกำหนดเป็นเหตุจูงใจ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญามีได้ระบุว่าทรัพย์สินประเภทใดบ้างที่จัดอยู่ในประเภททรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หากแต่ต้องพิจารณาจากลักษณะของการใช้ทรัพย์สินประเภทนั้นว่ามีลักษณะที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือไม่ กล่าวคือ หลักเกณฑ์ของการพิจารณาว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์นั้น ต้องพิจารณาว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์โดยเฉพาะหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ถนน ทางสาธารณะ ป้ายแสดงเครื่องหมายป้ายบอกทาง⁸⁵⁶ หรือโทรศัพท์สาธารณะขององค์การโทรศัพท์⁸⁵⁷ เป็นต้น ประเทศอินเดีย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 431 ได้กำหนดประเภทของทรัพย์สินตามประเภทและลักษณะ เช่น ถนนสาธารณะ สะพาน แม่น้ำสำหรับเดินเรือ หรือช่องเดินเรือทางธรรมชาติหรือเทียมในการเดินทางหรือขนย้ายทรัพย์สิน⁸⁵⁸ อีกทั้งมีการขยายขอบเขตการคุ้มครองโดยการตราเป็นกฎหมายสำหรับคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินประเภทใหม่ ๆ เช่น อาคารที่ติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิต การจ่ายน้ำ การจ่ายไฟ หรือพลังงาน ทรัพย์สินที่ใช้ในการติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เหมือง โรงงาน การขนส่งสาธารณะ กิจการโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นที่ใช้เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว⁸⁵⁹ กล่าวโดยสรุป

⁸⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1196/2518

⁸⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1175/2526

⁸⁵⁸ ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 431

⁸⁵⁹ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984

ประเทศไทยกำหนดขอบนิยามของทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ไว้กว้าง ๆ โดยอาศัยจากลักษณะของการใช้ทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม ประเทศอินเดียได้ขยายขอบนิยามในภาคคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการตรากฎหมายไว้เป็นการเฉพาะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความร้ายแรงของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สอง การขยายขอบเขตของทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์เพื่อคุ้มครองบุคคลบางประเภท กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส นอกจากการคุ้มครองทรัพย์สินที่ใช้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์แล้ว ยังปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินอันมีไว้บริการสาธารณะแก่ประชาชนภายในรัฐที่เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลที่มีความเปราะบาง ไม่ว่าจะเป็นเพราะอายุ ความเจ็บป่วย ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ⁸⁶⁰ นอกจากนี้ยังคุ้มครองอสังหาริมทรัพย์ เช่น โรงเรียน สถานศึกษา หรือสถานที่จัดแสดงกิจกรรม รวมไปถึงยานพาหนะอันมีไว้ หรือใช้รับส่งเด็กนักเรียน⁸⁶¹ อีกด้วย ดังนั้น การคุ้มครองทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์โดยการขยายขอบเขตเพื่อคุ้มครองบุคคลบางประเภทตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ถือเป็น การวิวัฒนาการของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ปรับให้เข้ากับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

(3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

แนวคิดของการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ยังคงปรากฏในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย กล่าวคือ แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไป ศาสนายังคงถือเป็นสถาบันที่ยังคงมีความสำคัญต่อสังคมหรือรัฐ ในฐานะเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ประกอบกับเป็นศูนย์รวมทางความเชื่อที่แต่ละท้องถิ่นพึงปฏิบัติและยึดถือสืบเนื่องมาจนกลายเป็นประเพณี ดังนั้น ศาสนาจึงถือเป็นสถาบันสังคมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของสมาชิกในแต่ละสังคม อีกทั้งส่งเสริมให้คนในสังคมปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม⁸⁶² โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย พระพุทธศาสนาได้ซึมซับอยู่ในวิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จนเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันทรงคุณค่าที่บ่มเพาะแรงบันดาลใจให้แก่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์งานศิลปะ อัน

⁸⁶⁰ Section 322-3 French penal code

⁸⁶¹ Ibid.,

⁸⁶² อัจฉริยา ชูตินันท์, อาชญาวินัยและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 44

เป็นที่ปรากฏทางวัตถุ สถาปัตยกรรม วิหาร หรือพระราชวัง⁸⁶³ นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว ประเทศไทยยังมุ่งคุ้มครองทุกศาสนา อันเนื่องมาจากเสรีภาพในการนับถือศาสนา ตามหลักการที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁸⁶⁴ ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาจึงมุ่งคุ้มครองทุกศาสนาผ่านบทบัญญัติในหมวดความผิดเกี่ยวกับศาสนา ดังนั้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจึงมีความสำคัญที่มนุษย์และสังคมให้ความสำคัญคุ้มครองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ดังนี้

ประการแรก การคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยประเภทของทรัพย์สิน กล่าวคือ ประเทศไทย และประเทศอินเดีย มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง เช่น ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน หรือสิ่งอื่นใดอันเป็นที่สักการะบูชาของศาสนิกชน ทั้งสองประเทศปรากฏการบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับศาสนา กล่าวคือ การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของประเทศอินเดียถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 ที่กำหนดไว้ว่าการทำลายการทำลายเสียหายซึ่งสถานที่บูชา หรือกระทำการใด ๆ ให้มีมลทิน โดยเจตนาดูหมิ่นศาสนาของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือกระทำต่อที่สักการะบูชา หรือวัตถุที่ศักดิ์สิทธิ์โดยบุคคลนั้นมีเจตนาดูหมิ่นศาสนาใด ๆ หรือโดยรู้ว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำการดังกล่าว ผู้กระทำความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา⁸⁶⁵ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย การคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าว ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 กำหนดไว้ว่า ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก้ววัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา ผู้นั้นกระทำความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา⁸⁶⁶ ดังนั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบัญญัติของประเทศไทย และประเทศอินเดีย พบว่า การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หากผู้กระทำความผิดเจตนาดูหมิ่น หรือเหยียดหยามศาสนา ย่อมเป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สิน

⁸⁶³ ปรีศนา สมศักดิ์โยธิน, ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษากรณีการกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 15

⁸⁶⁴ มาตรา 31 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

⁸⁶⁵ Section 295 Indian penal code

⁸⁶⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206

ประเภทดังกล่าว แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาดูหมิ่นศาสนา เพียงแต่ได้กระทำตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งเป็นเหตุอุกฉกรรจ์ กล่าวคือ หากเป็นการทำให้เสียทรัพย์สินต่อพระพุทธรูป หรือวัตถุในทางศาสนาซึ่งประกอบไปด้วย เงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ (1) ต้องเป็นทรัพย์สินตามมาตรา 335 ทวิวรรคหนึ่ง⁸⁶⁷ และ (2) ต้องเป็นทรัพย์สินที่ ประดิษฐานตามมาตรา 335 ทวิวรรคสอง⁸⁶⁸ อีกทั้งต้องเป็นไปตามเงื่อนไขทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากขาดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 360 ทวิ แต่อาจมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามมาตรา 358 ซึ่งเป็นบททั่วไป⁸⁶⁹ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลไทยในขณะแก้ไขบทบัญญัติข้างต้น เห็นว่าการทำลายทรัพย์สินประเภทดังกล่าว เป็นการทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ชาติบ้านเมือง และศาสนาเป็นอย่างมาก เพื่อป้องกันและรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินอันล้ำค่าของชาติ⁸⁷⁰จึงมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติตามมาตรา 360 ทวิ ซึ่งแต่เดิมมิใช่ความผิดเกี่ยวกับศาสนา หากผู้กระทำมิได้มีเจตนาดูหมิ่นศาสนา ดังนั้นบทบัญญัติของประเทศไทยจึงมีการขยายความคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวมากกว่าประเทศอินเดียซึ่งครอบคลุมเพียงความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา แต่เป็นการเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึงความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอีกด้วย

ประการที่สอง การคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยมูลเหตุจูงใจ กล่าวคือ ประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส มิได้มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง เนื่องด้วยประเภทหรือลักษณะของทรัพย์สินดังที่ปรากฏในประเทศไทยและประเทศอินเดีย แต่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยการกำหนดให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาจากมูลเหตุจูงใจที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษมิได้ปรากฏการคุ้มครอง

⁸⁶⁷ มาตรา 335 ทวิ ผู้ใดลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

⁸⁶⁸ ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 335 ทวิ วรรคแรก ได้กระทำในวัด สำนักสงฆ์ สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถานอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานที่ราชการหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

⁸⁶⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5199/2533 จำเลยฉีกธงชาติไทยอันมีความหมายถึงรัฐเพื่อเหยียดหยามประเทศชาติและยังใช้ไม้ตีทุบเศียรพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของพุทธศาสนิกชนอันเป็นการเหยียดหยามศาสนาในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ราชการอันเป็นคนละเจตนา แต่ละเจตนาเป็นความผิดในตัวเองแยกจากกัน เป็นความผิดคนละกระทง แม้กระทำต่อเนื่องกันและแต่ละกระทงดังกล่าวคือเจตนาในการทำให้เสียทรัพย์สินเช่นเดียวกันจึงเป็นความผิดหลายบทในแต่ละกระทง กล่าวคือจำเลยมีความผิดตามมาตรา 118, 360, 90 กระทงหนึ่งและมาตรา 206, 360 ทวิ, 90 อีกกระทงหนึ่ง

⁸⁷⁰ หลักการและเหตุผลของการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา อ้างอิง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512

ทรัพย์สินประเภทดังกล่าวในพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (Criminal Damage Act 1971) แต่ปรากฏใน Crime and Disorder Act 1998 ที่กำหนดให้บุคคลใดหากการกระทำครอบงำประกอบความผิดตามมาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 อันเป็นการทำลาย หรือการทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีมูลเหตุมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ หรือศาสนา ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ⁸⁷¹ และประเทศฝรั่งเศส ปรากฏการบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1994 ที่กำหนดให้การทำให้เสียหายทรัพย์สินที่มีมูลเหตุจูงใจมาจากความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนา⁸⁷² เป็นเหตุจูงใจในความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สิน ดังนั้น ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสจึงมิได้คุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในฐานะประเภท หรือลักษณะของทรัพย์สินดังเช่นที่ปรากฏในประเทศไทยและประเทศอินเดีย แต่คุ้มครองในฐานะมูลเหตุจูงใจเพื่อป้องกันการกระทำโดยมีมูลเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านศาสนา

(4) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขต

จากการศึกษาสภาพสังคมในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายทั้งประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขตโดยมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นทรัพย์สินที่แสดงถึงอำนาจหรือแดนกรรมสิทธิ์เพื่อป้องกันการแย่งการครอบครอง การทำประโยชน์ในที่ดินของแต่ละบุคคล ดังนั้น การคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยหรือการแสดงอาณาเขตถือเป็นแนวคิดในการที่รัฐมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายที่ประชาชนมุ่งพัฒนา อสังหาริมทรัพย์เพื่อการค้าทำกำไรมากขึ้น ดังนั้น กฎหมายจึงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของเอกชนในการป้องกันการรบกวนขัดสิทธิการใช้ประโยชน์จาก อสังหาริมทรัพย์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และคุ้มครองผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของเอกชน⁸⁷³ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาการวิวัฒน์ของกฎหมายที่คุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขตอาจมีความเชื่อมโยงกับการกระทำผิดฐานอื่นซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

⁸⁷¹ Section 30 Crime and Disorder Act 1998

⁸⁷² Section 322-1 French penal code

⁸⁷³ Jongwook Kim and Joseph T. Mahoney, "Property Rights Theory, Transaction Costs Theory, and Agency Theory: An Organizational Economics Approach to Strategic Management," *MANAGERIAL AND DECISION ECONOMICS* (2005), p.225-226

ประการแรก การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขตโดยเจตนาเพียงทำลายทรัพย์สิน กล่าวคือ การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขต เช่น รั้ว ประตู หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอสังหาริมทรัพย์ โดยผู้กระทำความผิดเพียงเจตนาให้ทรัพย์สินดังกล่าวเสียหาย ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศส การทำให้เสียทรัพย์สินซึ่ง รั้ว ประตู หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอสังหาริมทรัพย์ หากมิได้ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเจตนาเพื่อครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเข้าไปกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของ ผู้กระทำความผิดจึงมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน⁸⁷⁴ และประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้การทำลายทรัพย์สินอันเป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่พำนัก หรือสถานที่ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน สินค้า หรือเพื่อรักษาความปลอดภัยเป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินอีกด้วย⁸⁷⁵

ประการที่สอง การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขตโดยเจตนาบุกรุก กล่าวคือ ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และประเทศอินเดีย กำหนดให้การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขตเป็นการกระทำความผิดฐานบุกรุกได้โดยมีลักษณะที่เหมือนกัน ได้แก่ มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการรบกวนขัดสิทธิในการใช้อสังหาริมทรัพย์ หรือเคหสถาน ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย ประมวลกฎหมายหมายอาญา มาตรา 363 กำหนดให้การกระทำอันเป็นการยกย้าย หรือการทำลายเครื่องหมายเขตแดนแห่งอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยผู้กระทำความผิดเจตนาเพื่อถือเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นเป็นของตน หรือของบุคคลที่สาม ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบุกรุก⁸⁷⁶ ประเทศอินเดีย ประมวลกฎหมายหมายอาญา มาตรา 441 กำหนดให้ การกระทำการอันเป็นการ “ทำลายเคหสถาน” โดยการทำลายโรงเรือน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโรงเรือน เช่น การทุบรั้ว เือน หรือทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของเคหสถานเสียหาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบุกรุก⁸⁷⁷

⁸⁷⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1152/2510 ผู้เสียหายและจำเลยมีที่ดินติดต่อกัน ที่พิพาทอยู่ระหว่างที่สอง แปลงนี้ แต่หลักหมุดเขตสูญหายไปหมด ทั้งสองฝ่ายต่างได้เถียงกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท และไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าที่ดินพิพาทเป็นของใคร เพียงแต่รับว่าเสารั้วลวดหนามเป็นของผู้เสียหาย ผู้เสียหายได้ปลูกต้นกกไว้ด้วยเมื่อจำเลยรื้อลวดหนาม ขุดทำลายโคกปลูกมะพร้าว ทั้งได้ถอนต้นกกในที่พิพาทออกทั้งหมดการกระทำของจำเลยเป็นการทำให้เสียทรัพย์สินทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินผู้อื่น จำเลยย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 จำเลยจะอ้างว่าตนมีสิทธิทำได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336,1337 หาได้ไม่

⁸⁷⁵ Section 322-3 French penal code

⁸⁷⁶ ประมวลกฎหมายหมายอาญา มาตรา 363

⁸⁷⁷ Section 445 Indian penal code

และประเทศอังกฤษ Criminal Justice and Public Order Act 1994 กำหนดให้ การเข้าไปใน อสังหาริมทรัพย์ เคสสถาน หรือยานพาหนะของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตและทำให้เกิดความเสียหาย ต่ออสังหาริมทรัพย์ เคสสถาน ยานพาหนะของผู้อื่น หรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ประเภทดังกล่าว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานบุกรุก⁸⁷⁸อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานบุกรุกที่ปรากฏใน ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มิได้กำหนดให้การทำลายส่วนหนึ่งส่วนใดของอสังหาริมทรัพย์เป็น ความผิดฐานบุกรุก เพียงแต่ความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส กำหนดให้การเข้าไป หรือพยายามเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาตเป็นความผิดฐานบุกรุก เท่านั้น⁸⁷⁹ เนื่องจากการทำลายทรัพย์สินอันเป็นสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่พำนักหรือส่วนหนึ่งส่วนใด ของทรัพย์สินดังกล่าวถือเป็นเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินอยู่แล้ว

(5) ทรัพย์สินของทางราชการ

ในอดีตภายใต้การปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือการปกครองโดย พระมหากษัตริย์ การกระทำความผิดต่อทรัพย์สินของทางราชการถือเป็นความผิดอาญาร้ายแรง เนื่องจากการละเมิดพระราชอาญาของพระมหากษัตริย์ ทำให้โทษที่พึงลงแก่ผู้กระทำความผิด เป็นโทษที่มีลักษณะร้ายแรง อย่างไรก็ตาม อิทธิพลแนวคิดทางปรัชญาเมธีแห่งยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ส่งผลต่อแนวคิดเกี่ยวกับรัฐและอำนาจอธิปไตย ทำให้แนวคิดการใช้อำนาจ ของผู้ปกครองรัฐนั้นเปลี่ยนไป กล่าวคือ ฌอง โบแดง (Jean Bodin) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส ให้ความหมายของอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ในหนังสือชื่อ “สาธารณรัฐ 6 บรรพ” (six livres de la République 1576) หมายถึง “รัฐจะดำรงอยู่และดำเนินไปได้ต้องมีอำนาจการปกครองสูงสุดในแผ่นดินที่เรียกว่าอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสิ้นพัน ภาวะ ไม่อาจแบ่งแยก โอน และถอดถอนได้ เป็นอำนาจสูงสุดเหนือประชาชนในรัฐเด็ดขาดและเป็นนิรันดร์ ซึ่งไม่อาจถูกจำกัดหรือยับยั้งได้โดย กฎหมายใด ๆ”⁸⁸⁰ อย่างไรก็ตาม โบแดงเห็นว่า อำนาจอธิปไตยนี้อาจถูกจำกัดโดยกฎหมายธรรมชาติ อันเป็นบรรดากฎหมายต่าง ๆ ที่กำหนดความถูกต้องหรือความผิดในลักษณะที่มุ่งให้มนุษย์รักษา สัญญาและเคารพทรัพย์สินของผู้อื่น ส่วนอีกประการหนึ่งที่เป็นสิ่งจำกัดอำนาจอธิปไตย คือ กฎหมาย รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ

⁸⁷⁸ Section 60C Criminal Justice and Public Order Act 1994

⁸⁷⁹ Section 432-8 French penal code

⁸⁸⁰ สมยศ เชื้อไทย, นิติปรัชญาเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2533), หน้า 124-126

นอกจากนี้ แนวคิดของมองเตสกีเอร์ (Montesquieu) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส กล่าวถึงเรื่องการแบ่งแยกอำนาจการปกครองสูงสุด หรืออำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย พิจารณาในแง่ขององค์กรผู้ใช้อำนาจออกเป็น (1) อำนาจนิติบัญญัติ (2) อำนาจบริหาร และ (3) อำนาจตุลาการบนพื้นฐาน หรือการมีเป้าประสงค์ประการสำคัญแห่งหลักการ กล่าวคือ การให้อำนาจแต่ละฝ่ายถ่วงดุล และตรวจสอบซึ่งกันและกันทั้งสามฝ่าย อีกทั้งเพื่อประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ปลอดภัยจากการใช้อำนาจโดยมิชอบจากองค์กรภาครัฐที่ใช้อำนาจหนึ่งอำนาจใดอันอาจละเมิดและลิดรอนโดยอำนาจรัฐไม่ว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หากอำนาจในการนิติบัญญัติหรือการตรากฎหมาย อำนาจในการบริหาร หรือการบังคับตามมติทางมหาชน และอำนาจตุลาการในการพิจารณาคดี ถูกใช้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือองค์กรใดเพียงองค์กรเดียว ไม่ว่าจะจะเป็นขุนนางหรือประชาชนก็ตามแล้ว จึงยากที่จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกอำนาจการปกครองต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจโดยองค์กรผู้ใช้อำนาจของประชาชน

จากแนวคิดทางการเมืองของรัฐสมัยใหม่ และแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจปกครองสูงสุดทำให้รูปแบบการเมืองการปกครองของรัฐสมัยใหม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากแต่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ดังนั้น การกระทำความผิดของเจ้าพนักงานซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อรัฐจึงมิใช่การละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อีกต่อไป หากแต่เป็นการกระทำความผิดต่อรัฐ⁸⁸¹ เนื่องจากการบริหารประเทศ รัฐพึงมีหน้าที่ต้องรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมความยุติธรรม และความสงบสุขของประชาชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐจึงต้องจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นมา และจัดให้มีผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานเหล่านั้นซึ่งบุคคลดังกล่าวเรียกว่า “เจ้าพนักงาน” ดังนั้น อำนาจและหน้าที่ซึ่งมีอยู่ตามตำแหน่งของเจ้าพนักงานย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนและการดำเนินงานของรัฐ ประมวลกฎหมายอาญาจึงบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานไว้เป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างจากบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับราษฎรทั่วไป และในทาง

⁸⁸¹ พัสสน ตันติเตมิท, ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 16

ตรงกันข้ามเพื่อให้เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายจึงบัญญัติคุ้มครองเจ้าพนักงานไว้เป็นพิเศษอีกด้วย⁸⁸²

แนวคิดทางด้านการเมืองการปกครองแบบรัฐสมัยใหม่ (Modern State) มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญทำให้เสียทรัพย์ กล่าวคือ กฎหมายมุ่งคุ้มครองทรัพย์ของทางราชการ ในฐานะเป็นทรัพย์ที่มีความสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบกับการดำเนินงานของส่วนราชการเป็นไปเพื่อประโยชน์ของมหาชน⁸⁸³ การทำลายทรัพย์บางประเภท หากเป็นทรัพย์สินของทางราชการ กฎหมายจึงมุ่งคุ้มครองทรัพย์ประเภทนั้นเป็นพิเศษ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของทางราชการแต่เดิม ปรากฏการบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 325⁸⁸⁴ ซึ่งคุ้มครองทรัพย์สินของทางราชการจากการทำลาย การทำให้เสียหาย หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติให้การทำลายทรัพย์ของทางราชการเป็นเหตุจรรยาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ดังเช่นกฎหมายลักษณะอาญา แต่ปรากฏการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าว ในลักษณะ 2 (ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง) ซึ่งแบ่งเป็น ความผิดต่อเจ้าพนักงาน⁸⁸⁵ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม กล่าวคือ (1) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ทรัพย์ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่⁸⁸⁶ และทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย⁸⁸⁷ (2) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ทรัพย์ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ ทรัพย์หรือเอกสารใดอันเป็นหน้าที่ของตนที่จะปกครองหรือรักษาไว้⁸⁸⁸ ตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้

⁸⁸² รุ่งรัตน์ ทับทิมทอง, ความเป็นเจ้าพนักงานในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 1

⁸⁸³ เอช เอกุต, กฎหมายอาญา (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2477), หน้า 515

⁸⁸⁴ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 325 “ผู้ใดทำให้เสียทรัพย์อย่างว่าต่อไปในมาตรานี้คือ

(1) ทรัพย์อย่างใดที่ใดที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการหรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ก็ดี

(2) เครื่องกล เครื่องจักรก็ดี

(3) ปุศสัตว์ หรือสัตว์พาหนะก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”

⁸⁸⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

⁸⁸⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 141

⁸⁸⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 142

⁸⁸⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 158

ประทับหรือหมายไว้ที่ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นในการปฏิบัติการตามหน้าที่ หรือเพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรือรักษาทรัพย์สินนั้น⁸⁸⁹ รวมถึงดวงตราหรือรอยตราของราชการ⁸⁹⁰ และ (3) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ได้แก่ การทำลายพยานหลักฐานในการกระทำ ความผิดโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อที่จะช่วยผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง⁸⁹¹ ทรัพย์สินหรือเอกสารใดที่ได้ส่งไว้ต่อศาลหรือที่ศาลให้รักษาไว้ในกรณีพิพาท⁸⁹² ทรัพย์สินที่ได้มีคำพิพากษาให้รับ⁸⁹³ และทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดโดยเจ้าพนักงาน⁸⁹⁴ กล่าวโดยสรุป แม้ความผิดเกี่ยวกับการทำลายทรัพย์สินของทางราชการจะได้ถูกบัญญัติไว้ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ปรากฏการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวในลักษณะ 2 (ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง) ซึ่งแบ่งเป็น ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

แนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินของทางราชการจากการทำให้เสียทรัพย์สินปรากฏในกฎหมายของต่างประเทศเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ประเทศอินเดีย พระราชบัญญัติป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ ค.ศ. 1984 (The Prevention of Damage to Public Property Act 1984) กฎหมายฉบับดังกล่าว นอกจากจะมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินสาธารณะแล้ว ยังมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของทางราชการ ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ เช่น อาคาร เครื่องจักรที่มีการติดตั้ง หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการผลิต การจ่ายน้ำ การจ่ายไฟ หรือการจ่ายพลังงาน การติดตั้งน้ำมัน งานบำบัดน้ำเสีย เขื่อนหรือโรงงาน การขนส่งสาธารณะ หรือโทรคมนาคม หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ เกี่ยวเนื่องกับสิ่งดังกล่าว⁸⁹⁵ ที่มีหรืออยู่ในความครอบครอง หรืออยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานรัฐ ได้แก่ รัฐบาลกลาง รัฐบาลของมลรัฐ หน่วยงานท้องถิ่นเนื่องจากหากเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษา และวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์สินในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย ส่วนองค์ประกอบด้านลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมาย

⁸⁸⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 159

⁸⁹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 160

⁸⁹¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184

⁸⁹² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 185

⁸⁹³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 186

⁸⁹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 187

⁸⁹⁵ Section 3 The Prevention of Damage to Public Property Act 1984

คุ้มครอง พบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของการกำหนดความรับผิดทางอาญาด้านการทำเสียหายทรัพย์สิน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของกฎหมายคุ้มครอง เนื่องจากหน้าที่บุคคลจะต้องรับโทษมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองคุ้มครองเป็นสำคัญ หากเป็นการทำให้เสียหายต่อทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อสังคมหรือรัฐ เช่น ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือทรัพย์สินของทางราชการ โทษที่พึงลงแก่ผู้กระทำความผิดย่อมสูงกว่าการทำลายทรัพย์สินของเอกชน อย่างไรก็ตามกฎหมายยังคงคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชนเพื่อคุ้มครองกรรมสิทธิ์ และการใช้ประโยชน์ต่อทรัพย์สินของเอกชน อย่างไรก็ตาม ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย ปราบปรามแนวคิดการแยกความรับผิดทางแพ่ง และทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาในความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายสามารถพิจารณาได้จากประเภท และชนิดของทรัพย์สิน กล่าวคือ ความรับผิดทางอาญา ได้แก่ การกระทำต่อทรัพย์สินประเภททรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หรือทรัพย์สินของทางราชการ เนื่องจากโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นจะมีลักษณะที่รุนแรงกว่าโทษที่กระทำต่อทรัพย์สินของเอกชน กล่าวคือ มีการใช้โทษจำคุกและการใช้โทษปรับในอัตราที่สูงกว่าทรัพย์สินทั่วไป อย่างไรก็ตาม ความรับผิดทางแพ่ง ได้แก่ การกระทำต่อทรัพย์สินประเภทที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกิจกรรมหรือพืชพันธุ์ และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย หรือการแสดงอาณาเขต เนื่องจากเป็นกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมักเป็นโทษปรับ หรือการให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่กัน ประกอบกับกฎหมายต้องการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อเยียวยาความเสียหายนั้น ๆ ได้ ดังนั้น จึงเป็นการพิพาทกันในเรื่องทรัพย์สินของเอกชนโดยแท้ และมีใช้ข้อพิพาทในเชิงอาญา

5.4.3 องค์ประกอบด้านเจตนาในการกระทำความผิด

การศึกษาและวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาด้านการทำเสียหายทรัพย์สินยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย ในส่วนขององค์ประกอบด้านลักษณะของเจตนา พบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส มีลักษณะที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากแนวคิดในการกำหนดโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน ทำให้การกำหนดขอบเขตของเจตนาในความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินแตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยมิได้กำหนดให้การทำให้เสียหายทรัพย์สินโดยประมาทเป็นความผิดในทางอาญา เมื่อเปรียบเทียบกับ

ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษที่ปรากฏแนวคิดการกำหนดให้การทำให้เสียหายโดยประมาทในบางกรณีเป็นความผิดในทางอาญา อันเนื่องมาจากหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสนั้นส่งผลให้การทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดในทางอาญาได้ กล่าวคือ ประเทศอังกฤษ นำหลักการวินิจฉัยความรับผิดของบุคคลโดยมาตรการทางภาวะวิสัย (re-adapt the objective) มาประกอบเป็นหลักในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาซึ่งประกอบไปด้วย การวินิจฉัยในส่วนของกรกระทำ (Actus Reus) และการพิจารณาองค์ประกอบในส่วนของจิตใจ (Mens Rea) ว่าการกระทำดังกล่าวนั้น เป็นการกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือไม่ (cause harm to others) เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติความเสียหายทางอาญา ค.ศ. 1971 (The Criminal Damage Act 1971) มาตรา 1(1) ที่กำหนดให้ผู้ที่ทำให้เสียหาย หรือทำลายทรัพย์สินนั้นต้องรับผิดฐานทำให้เสียหาย ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา (Intention) หรือประมาทโดยจงใจ (Recklessness) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ ต้องพิจารณาว่าพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั้น ผู้กระทำได้ตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีอยู่หรือจะเกิดขึ้นหรือไม่ หากในท้ายที่สุดผู้กระทำตัดสินใจยอมรับความเสี่ยงว่าจะเกิดภัยโดยลงมือกระทำ เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากการกระทำ การกระทำของผู้กระทำจึงเป็นการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโดยประมาทโดยจงใจ⁸⁹⁶

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศส แม้เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (civil law system) เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้การทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดในทางอาญาได้ในบางกรณีซึ่งแนวคิดดังกล่าวมิได้ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย การกำหนดให้การทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดอาญาของประเทศฝรั่งเศสวิวัฒนาการมาจากประมวลกฎหมายอาญานโปเลียนที่ใช้หลักการ “บุคคลจักมีความรับผิดในทางอาญาได้แต่เฉพาะเพื่อการกระทำของตนเองเท่านั้น” ประกอบกับกฎหมายยังห้ามมิให้ลงโทษการกระทำใดไม่ว่าจะเป็น ความผิดลหุโทษ (Contraventions) ความผิดมัธยโทษ (Delits) และความผิดอุกฤษโทษ (Crimes) ถ้าผู้กระทำมิได้กระทำโดยเจตนา (intention) เว้นแต่ (1) กฎหมายบัญญัติไว้ให้ลงโทษในกรณีที่ผู้กระทำกระทำโดยตั้งใจ (deliberately) ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น และ (2) ความผิดมัชฌิมโทษ (misdemeanor) ที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษ ในกรณีที่ผู้กระทำกระทำโดยประมาทโดยจงใจ (recklessness) หรือประมาทธรรมดา (negligence) ทำให้ประมวล

⁸⁹⁶ R v G (2003) - Recklessness in Criminal Law [ออนไลน์]. November 2013. [Online], เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2565. แหล่งที่มา: <https://www.lawteacher.net/cases/r-v-g-recklessness.php?vref=1>.

กฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันปรากฏขอบเขตของการทำให้เสียชีวิตโดยประมาทที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ (Involuntary) อันเป็นการทำลาย การทำให้เสียหาย หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นโดยการใช้ระเบิดหรือการใช้ไฟ จากความประมาทเลินเล่อ ได้แก่ การละเลยในการป้องกันหรือเฝ้าระวังโดยหน้าที่ตามสัญญาหรือกฎหมาย⁸⁹⁷ กรณีจิตใจละเมิดหน้าที่ด้านความปลอดภัยหรือการดูแลที่กำหนดโดยกฎหมายหรือข้อบังคับ (ประมาทโดยจงใจ)⁸⁹⁸ หรือความประมาทเลินเล่ออื่น ทำให้เกิดไฟป่า หรือทำให้เกิดไฟไหม้ในป่า ที่ลุ่ม พุ่มไม้ ไร่ ที่ดินที่ใช้ปลูกป่า หรือระบบนิเวศน์⁸⁹⁹ ซึ่งหากผลของการกระทำทำให้มีผู้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ผู้กระทำก็ต้องรับโทษหนักขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมิได้มีการจัดประเภทความผิดความทางอาญาแบบประเทศฝรั่งเศส การกำหนดให้การทำให้เสียชีวิตโดยประมาทเป็นความผิดทางอาญาจึงไม่สามารถที่จะมีขึ้นได้อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ กล่าวคือ มีมาตรการอื่น ๆ ที่สามารถบังคับใช้กับการทำให้เสียชีวิตโดยประมาทได้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด ความผิดฐานทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท (มาตรา 225) ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522⁹⁰⁰ เป็นต้น แม้จะไม่ใช่บทบัญญัติที่กล่าวถึงการทำให้เสียชีวิตโดยประมาทเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ การเยียวยาผู้เสียหายจากการทำให้เสียชีวิต หรือหากกรณีความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยประมาทส่งผลให้ทรัพย์สินเสียหายจากเพลิงไหม้ ผู้กระทำย่อมมีความผิดและอาจต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้ และหากเป็นการทำให้เสียชีวิตโดยประมาทที่เกิดขึ้นจากผู้ขับขี่ยานพาหนะ ผู้กระทำย่อมมีความผิด และต้องระวางโทษตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ประกอบกับไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่ง จากเหตุผลดังกล่าว จึงไม่มีความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียชีวิตโดยประมาทเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา⁹⁰¹

⁸⁹⁷ section 322-5 paragraph 1 French penal code

⁸⁹⁸ section 322-5 paragraph 2 French penal code

⁸⁹⁹ section 322-5 paragraph 3-5 French penal code

⁹⁰⁰ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีการบัญญัติกรณีการใช้นายพานพาหนะในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินไว้ดังนี้ “มาตรา 43 ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ (4) โดยประมาทหรือนำหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน และมาตรา 83 ในทางเดินรถ ไหล่ทาง หรือทางที่จัดทำไว้สำหรับรถจักรยาน ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยาน (1) ขับโดยประมาทหรือนำหวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน และ (1/1) ขับในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น”

⁹⁰¹ มนัสนันท์ มากบัว, การทำให้เสียชีวิตโดยประมาท, หน้า 144-143

5.4.4 ลักษณะของการกำหนดโทษ

จากการศึกษาและวิเคราะห์วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายในส่วนของคุณลักษณะของการกำหนดโทษพบว่า ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ปรากฏแนวความคิดการแยกความรับผิดชอบในทางแพ่ง และความรับผิดชอบในทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน สืบเนื่องได้จากการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญานั้น ต้องถูกบัญญัติไว้ในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษร ประกอบกับการยกเลิกโทษที่ทารุณโหดร้ายลง เนื่องจากในอดีตการลงโทษมักเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution) ซึ่งเป็นการลงโทษที่เก่าแก่โดยแนวคิดดังกล่าวเชื่อว่า “บุคคลได้กระทำความผิดไว้เช่นใด ก็ย่อมต้องรับผลเช่นนั้น” และการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence) ซึ่งอาจทำให้ในอดีตปรากฏแนวความคิดการลงโทษแก่เนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะทารุณโหดร้าย อย่างไรก็ตาม การลงโทษแบบสมัยใหม่มุ่งเน้นแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรม (Prevention) อีกทั้งการลงโทษต้องมีความเหมาะสมแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด ดังนั้น ในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย จึงไม่ปรากฏโทษสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่รุนแรงดังเช่นในอดีต

อย่างไรก็ตาม โทษปรับสำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นโทษที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากวิวัฒนาการของการกำหนดโทษปรับในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของแต่ละประเทศมีแนวคิดมาจากรากฐานของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเช่นเดียวกัน ประกอบกับยุคเริ่มแรกการกำหนดโทษปรับในบางประเทศผสมผสานไปกับค่าสินไหมทดแทน ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย และประเทศอังกฤษ อีกทั้งยังไม่ปรากฏลักษณะการปกครองแบบรัฐสมัยใหม่ (Modern state) หากเกิดความเสียหายขึ้น ผู้กระทำความผิดจะต้องชดเชยด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่เจ้าของทรัพย์ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมมนุษย์เริ่มเข้าสู่ยุคการปกครองโดยรัฐสมัยใหม่ ทรัพย์สินส่วนที่ต้องส่งมอบให้กับผู้เสียหายจะถูกแบ่งเป็นสองส่วนเท่าๆ กัน เพื่อตอบแทนการที่รัฐเข้ามาดำเนินการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน ประกอบกับในเวลาต่อมาวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาได้เปลี่ยนแปลงไป การลงโทษปรับนั้นจึงมีไว้เพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดขึ้น ดังนั้น อัตราค่าปรับที่กำหนดตามกฎหมายจึงต้องมีประสิทธิภาพพอที่จะข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรมได้ และต้องเหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากสมมติฐานที่ว่า “แนวความคิดและรูปแบบของการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยและต่างประเทศมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน และมีขอบเขตของการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แตกต่างกันไปตามสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอันมีอิทธิพลต่อการคุ้มครองทรัพย์สินจากการทำให้เสียทรัพย์ ทำให้ผู้กระทำความผิดอาจรับโทษตามประเภทของทรัพย์ คุณค่าทางสังคมของทรัพย์ และความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไป ขอบเขตของการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์จึงมีความเปลี่ยนแปลงไปด้วย” เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์กฎหมาย สามารถพิจารณาได้ว่าสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้นั้นถูกต้อง และเมื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในด้านขององค์ประกอบของความผิดทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และสิ่งที่ต้องพิจารณาในการกำหนดความผิดทางอาญานั้น คือ เจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย

6.1 บทสรุป

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดต่อทรัพย์ประเภทหนึ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองและมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน การกำหนดความผิดในฐานนี้ อาจกล่าวได้ว่าปรากฏแนวคิดการบัญญัติมาตั้งแต่สมัยพระยามังรายแห่งอาณาจักรล้านนา สมัยพระยาเลอไทยแห่งอาณาจักรสุโขทัย ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในแต่ละยุคสมัยมีการกำหนดความผิดและการลงโทษในทางอาญาแตกต่างกันไป ประกอบกับการกำหนดความผิดทางอาญาในฐานดังกล่าว มีการแปรผันไปตามปัจจัยและบริบทของสังคมในแต่ละช่วงเวลา การศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายไทยทำให้ทราบถึงกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมในแต่ละยุคสมัย การศึกษากฎหมายแต่เพียงตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาลฎีกาโดยมิได้หยั่งรู้ไปถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย อาจไม่มีประโยชน์เท่ากับการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมาย เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายจะทำให้ทราบถึงบริบทอันเป็นปัจจัยในการกำหนดความผิดทางอาญา ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องอันส่งผลต่อการ

บัญญัติและบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การศึกษาวิวัฒนาการของการกำหนดความผิดในทางอาญาจึงเป็นเรื่องสำคัญ⁹⁰²

6.1.1 วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย

จากการศึกษาการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยสามารถพิจารณาแบ่งช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 2 ช่วงเวลาด้วยกัน ได้แก่ ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และอาณาจักรล้านนาซึ่งเป็นอาณาจักรใกล้เคียง โดยถือเป็นช่วงเวลาร่วมสมัยกัน เรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งปรากฏแนวความคิดการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม กสิกรรมและปศุสัตว์ และการคุ้มครองทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น ทรัพย์สินของทางราชการ ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยยังมีได้มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบในทางอาญากับความรับผิดชอบในทางแพ่งออกจากกันอย่างชัดเจน จนเมื่อมาถึงช่วงเวลาที่สอง ได้แก่ ช่วงปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) แนวความคิดในการกำหนดความผิดทางอาญาเปลี่ยนแปลงไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองทรัพย์สินของปัจเจกชนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมกับนานาอารยประเทศทั้งในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จนกระทั่งการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของยุคกฎหมายสมัยใหม่ของประเทศไทยซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ และการแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งและความผิดทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน โดยสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

6.1.1.1 ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ (Pre-Modern Law)

แนวความคิดในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นไปตามสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม กล่าวคือ สังคมไทยในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมายเป็นสังคมเกษตรกรรมอันเนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะสภาพภูมิประเทศในดินแดนนี้ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีดินที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้ราษฎรส่วนใหญ่ในดินแดนนี้นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรมเพื่อหาเลี้ยงชีพและทำการค้า

⁹⁰² ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า 13-14

เมื่อสภาพสังคมเกิดความซับซ้อนจากการค้าขายระหว่างดินแดน การสงคราม และชาวต่างชาติอพยพ เข้ามามีถิ่นฐานภูมิภาคนี้ ส่งผลให้ผู้ปกครองต้องแสวงหามาตรการในการควบคุมสังคมเพื่อให้ดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย ประกอบกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอินเดียทั้งด้านคติความเชื่อทางศาสนา การเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมาย กฎหมายเก่าของประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งรับผ่านมาจากมอญหรือที่เรียกว่า “คัมภีร์ธรรมศาสตร์” ที่ปรับให้เข้ากับสภาพสังคมไทยในอดีต ดังนั้นนโยบายในการคุ้มครองการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรมของผู้ปกครองในอดีตจึงเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบกับเพื่อมุ่งให้สังคมชุมชนเกิดความเจริญ และมีระเบียบแบบแผนในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์⁹⁰³

การคุ้มครองกรรมสิทธิ์ของเอกชนปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแล้ว กล่าวคือ สมัยกรุงสุโขทัย ปรากฏบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ระบุความผิดทางอาญา ได้แก่ “หลักศิลาจารึกหลักที่ 38” แม้มิได้มีการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในหลักศิลาจารึกดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ปรากฏหลักฐานการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในฐานะความผิดอื่นซึ่งลักษณะของการบัญญัติความผิดและโทษในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์โดยมักจะเรียกว่า “โจร” เช่น โจรปล้น โจรฆ่าคน หรือความผิดฐานลักทรัพย์ นอกจากนี้ ยังปรากฏการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการ “ละเว้น” อีกด้วย เช่น ความผิดฐานละเว้นไม่ช่วยจับผู้ร้ายลักพาคนหรือลักทรัพย์⁹⁰⁴ ความผิดฐานละเว้นไม่นำตัวผู้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ที่ตนจับได้มาให้แก่เจ้าหน้าที่⁹⁰⁵ และบทบัญญัติในเรื่อง “ตัวการ” ในบทบัญญัติ ได้แก่ “หนึ่งให้ได้แก่มันผู้ช้อยนั้น ผิช่วยขโมยจักไปแลได้ด้วยขโมยผู้มันนั้นไซ้”⁹⁰⁶ และ “ผู้อื่นชวนตนไปลักของท่านก็ดี ไปลักของด้วยกันก็ดี”⁹⁰⁷ จากบทบัญญัติข้างต้นพบว่า นโยบายทางอาญาในสมัยนั้นคือ การป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เกิดขึ้นในราชอาณาจักร

อาณาจักรใกล้เคียงที่อยู่ในช่วงเวลาร่วมสมัยกับกรุงสุโขทัย ได้แก่ อาณาจักรล้านนา ปรากฏหลักฐานการตรากฎหมาย “มังรายศาสตร์” ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในอาณาจักร กฎหมายมังรายศาสตร์

⁹⁰³ ชัชพล ไชยพร, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป, หน้า. 28-29.

⁹⁰⁴ กฎหมายลักษณะโจร มาตรา 5

⁹⁰⁵ กฎหมายลักษณะโจร มาตรา 8

⁹⁰⁶ กฎหมายลักษณะโจร มาตรา 3

⁹⁰⁷ กฎหมายลักษณะโจร มาตรา 6

กำหนดลักษณะของการทำความผิดฐานให้เสียหายที่มีลักษณะชัดเจนขึ้น อีกทั้งมีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรโดยถูกบัญญัติอยู่ในหมวด “ลักษณะลักทรัพย์และลักพา” การทำให้เสียหายตามที่ปรากฏในกฎหมายมั่งรายศาสตร์ หมายถึง การกระทำต่อตัวทรัพย์โดยตรง เช่น การตี การทำลาย การไล่ฆ่า (สัตว์) การไล่ออกจากที่ การถ่ม หรือการกระทำใด ๆ ในลักษณะเดียวกันอันส่งผลให้ทรัพย์ของผู้อื่นได้รับความเสียหาย นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงการทำให้เกิดเพลิงไหม้⁹⁰⁸ หรือการทำให้ม้า ช้าง หลุดหายไปจากเมือง กฎหมายมั่งรายศาสตร์ถือเป็นกฎหมายที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพชนที่สามารถบัญญัติกฎหมายได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและความเป็นอยู่ของราษฎรสังเกตได้จากการที่กฎหมายมั่งรายศาสตร์กำหนดให้เจ้าของทรัพย์ต้องรับผิดชอบในกรณีทรัพย์ของตนทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้อื่นในบางกรณี เช่น การหาบเกวียนแล้วเกวียนไปชนเกวียนของผู้อื่นจนได้รับความเสียหาย⁹⁰⁹ หรือกรณีที่ช้างไม่ยอมหลีกเกวียน ทำให้ทรัพย์สินที่ชนมาจากเกวียนเสียหาย เจ้าของช้าง (นายช้าง) ต้องรับผิดชอบ⁹¹⁰ อีกทั้งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดในกรณี “ละเว้น” ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย รวมถึงการกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในกรณีที่ทำให้ทรัพย์ของผู้อื่นได้รับความเสียหายตามสัญญา เช่น การทำให้ทรัพย์สินที่ยืม หรือเช่าเสียหาย นอกจากนี้ วัฒนธรรมและคติความเชื่อของพระพุทธศาสนาก็ส่งอิทธิพลต่อการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาฐานทำให้เสียหายมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและอาณาจักรล้านนาแล้ว กล่าวคือ กฎหมายมั่งรายศาสตร์คุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น กุฏิ วิหาร และพระพุทธรูป หากมีการทำลาย ทำให้เสียหายแก่ทรัพย์เหล่านี้ ผู้กระทำความผิดจะระวางโทษหนักจนถึงขั้นประหารชีวิต⁹¹¹ โดยแนวคิดดังกล่าวได้วิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงช่วงหลังการปฏิรูปกฎหมาย กฎหมายลักษณอาญาร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญายังคงคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในฐานะที่เป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อสังคม

สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมมีความซับซ้อนจากสมัยกรุงสุโขทัยอย่างมาก อันเนื่องมาจากการค้าขายกับต่างประเทศ ส่งผลให้มีหลายชนชาติอพยพเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา ราษฎรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สภาพสังคมก็ย่อมเกิด

⁹⁰⁸ ประเสริฐ ณ นคร, มั่งรายศาสตร์, หน้า 40-42

⁹⁰⁹ ผู้ไปตัวเปล่าชนผู้หาบของเสียหายเท่าใด ให้ผู้ไปตัวเปล่าใช้ค่าเสียหายทั้งสิ้น ผิดผู้หาบของบาดเจ็บให้ไหม้ผู้ไปตัวเปล่าผู้มาชนนั้นเกิด เกวียนเบาชนเกวียนหนักเสียหายเท่าใด ให้เกวียนเบาชนใช้ทั้งสิ้น

⁹¹⁰ ให้ช้างหลีกเกวียน ผิดชนงตนไม่ยอมหลีก ทำให้ของเสียก็ตี เกวียนหักก็ตี ให้นายช้างชดใช้คืนเท่าที่เสียหายไป

⁹¹¹ ประเสริฐ ณ นคร, มั่งรายศาสตร์, หน้า 10

ความซับซ้อนตามมา ประกอบกับสภาพสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นดำเนินไปตามกลไกของ “ศักดินา” เพื่อแบ่งชนชั้นของราษฎรให้เป็นไปตามลำดับชั้น และเพื่อเป็นประโยชน์ในการควบคุมไพร่พลทั้งในยามศึกสงคราม และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพาะปลูก การดำเนินชีวิตของราษฎรยังคงเป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจของราษฎรมิใช่แค่เพียงเพื่อยังชีพเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อนำเข้าและส่งออกไปยังรัฐต่าง ๆ เพื่อหารายได้เข้ามาในราชอาณาจักร ผู้ปกครองจึงต้องแสวงหามาตรการในการควบคุมราษฎรในราชอาณาจักรให้เกิดความสงบเรียบร้อย ดังนโยบายทางอาญาที่ว่า “ห้ามมิให้ฟันแทงกันตาย แลมิให้ทำร้ายในแผ่นดินท่าน”⁹¹² ดังนั้น การศึกษาวิวัฒนาการความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงสามารถพิจารณาได้จาก “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งได้รับการรวบรวมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) โดยได้รับอิทธิพลมาจาก “คัมภีร์ธรรมศาสตร์” ดังนั้น กฎหมายตราสามดวงเกิดขึ้นจากการนำบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ยังคงหลงเหลือจากกรุงศรีอยุธยามาทำการแก้ไขปรับปรุง และเพิ่มเติมบทบัญญัติบางส่วนให้เกิดความยุติธรรม และสอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น อีกทั้งจัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อบังคับใช้ในราชอาณาจักร

การพิจารณาความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ ปรากฏหลักฐานการบัญญัติในหลายส่วนของกฎหมายตราสามดวง ได้แก่ พระไอยการอาชญาหลวง พระไอยการอาชญาราษฎร พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณเบ็ดเสร็จ โดยในแต่ละส่วนมีการบัญญัติองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายในแต่ละลักษณะ ตัวอย่างเช่น ลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนา และโทษ จากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในแต่ละส่วน มีลักษณะของคุณค่าที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแตกต่างกันไป ในประเด็นนี้ทำให้ผู้เขียนได้ทราบถึงการวิวัฒนาการของกฎหมายอาญาของประเทศไทยในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมาย นอกจากนี้ คุณค่าของการศึกษากฎหมายตราสามดวงที่นอกเหนือไปจากการศึกษาบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่ การศึกษาถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในอดีต เพื่อที่จะได้ซึมทราบถึงคุณค่าในการคุ้มครองทรัพย์สินที่แฝงในแต่ละบทบัญญัติ อีกทั้งปรากฏความ

⁹¹² กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 10

เชื่อมโยงในห้วงเวลาที่ผ่านมามีสิ่งใดคือคุณค่าที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง จากการศึกษาพบว่าการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียหายตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงสามารถพิจารณาได้ ดังต่อไปนี้

พระไอยการอาชญาหลวง เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะสมมติเทพ ประกอบกับในอดีตพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วยพระองค์เอง ความผิดที่ปรากฏใน *พระไอยการอาชญาหลวง* จึงเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นการละเมิดพระอาญาของพระมหากษัตริย์⁹¹³ ส่งผลให้โทษที่ปรากฏจึงมีลักษณะที่รุนแรงและโหดร้าย นอกจากนี้ ยังปรากฏบทบัญญัติที่กล่าวถึงการทำผิดวินัยของข้าราชการ ขุนนางและการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏใน *พระไอยการอาชญาหลวง* คือ การทำลายทรัพย์สินขององค์พระมหากษัตริย์ และชนชั้นสูง วัตถุประสงค์การทำตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ พระราชวัง โรงเรียน ทำเนียบ ตราพระคชสีห์ ตราราชสีห์ ตราจตุสดมภ์⁹¹⁴ แก้วแหวน ทองเงิน ผ้าผ่อนแพรพรรณ⁹¹⁵ หรือทรัพย์สินของที่มีผู้นำมาถวายแก่พระมหากษัตริย์⁹¹⁶ โดยถือว่าทรัพย์สินเหล่านี้ เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์หากผู้ใดมาทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ก็จะรับโทษที่รุนแรงเพราะเป็นความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์

พระไอยการอาชญาราชฎ์ เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองการใช้อำนาจของราชฎ์ว่าหากเกิดเรื่องทุกร้อนเกิดขึ้นจะมีอำนาจป้องกันตนเองอย่างไรบ้าง ความผิดฐานทำให้เสียหายที่ปรากฏใน *พระไอยการอาชญาราชฎ์* คือ “ทรัพย์สินของท่าน” กฎหมายใช้คำว่า “ท่าน” หมายถึง เป็นทรัพย์สินของขุนนาง หรือ ผู้ที่มีศักดิ์เกินกว่า 400 ไร่ขึ้นไป โดยที่ผู้กระทำได้กระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นพืชผลทางการเกษตร พืชพันธุ์ ที่อยู่อาศัย หรือรั้วเรือนของบุคคลดังกล่าว ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองตามที่ปรากฏใน *พระไอยการอาชญาราชฎ์* แตกต่างจาก *พระไอยการอาชญาหลวง* เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองกฎหมายมุ่งคุ้มครองแตกต่างกัน กล่าวคือ *พระไอยการอาชญาหลวง* ทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ และเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานกระทำ ความผิดต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าว แต่ *พระไอยการอาชญาราชฎ์* กฎหมายมุ่งคุ้มครองการควบคุม

⁹¹³ กฎหมายรัชกาลที่ 1 ฉบับตราสามดวง ลักษณะอาชญาหลวงและลักษณะอาชญาราชฎ์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2474), หน้า 25

⁹¹⁴ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 55

⁹¹⁵ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 73

⁹¹⁶ กฎหมายตราสามดวง พระไอยการอาชญาหลวง มาตรา 63

กำลังไพร่พลมิให้กระทำความผิดต่อขุนนาง นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์กลางวัน หรือกลางคืนซึ่งจะส่งผลให้โทษที่ผู้กระทำความผิดพึงได้รับ แตกต่างกันไป

พระไอยการลักษณะโจร เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ใน ลักษณะต่าง ๆ คล้ายคลึงกับกฎหมายลักษณะโจรตามที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 38 สมัย กรุงสุโขทัย อีกทั้งได้รับอิทธิพลมาจากการกำหนดความผิดตามคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของมอญที่ได้รับการปรับปรุง และแก้ไขให้สอดคล้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของชุมชนในสมัยนั้น⁹¹⁷ ลักษณะของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร ได้แก่ โจรประเภท “โจรสาระ” หมายถึง โจรที่ทำลายทรัพย์สินประเภทดังกล่าวโดยการขุด การลอกทอง การสำรอก หรือการเผา⁹¹⁸ ถือเป็น การกระทำความผิดอาญาร้ายแรง (มีฉันทิภูฏิกฤษฏุโทษ) และโจรอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ “โจรตัสกร” หมายถึง โจรที่กระทำการโดยการกระทำความผิดร่วมกัน หรือ “สมคบ” เพื่อทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ ศาสนวัตถุ หรือศาสนสถาน เช่น พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิ วิหาร หรือ ศาลาการเปรียญ ส่วนการกระทำในส่วนลหุโทษ ได้แก่ การกระทำต่อพืชผลทางการเกษตร โดยการถอน การตัด การขุดอันเป็นการกระทำต่อทรัพย์ที่กฎหมายคุ้มครอง นอกจากนี้ ยังรวมถึงการกระทำต่อที่อยู่อาศัยโดยการซัดหรือการทุบ นอกจากนี้ กฎหมายลักษณะโจรยังปรากฏแนวคิดการกำหนด พฤติการณ์ประกอบการกระทำ ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์โดยใช้อาวุธ เช่น หอก ดาบ แหวน หลาว และอื่น ๆ โดยกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น⁹¹⁹

พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองมิให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่าง ประชาชน กล่าวคือ มีการระบุงรณีพิพาท (มูลคดี) ไว้หลายกรณีย์ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการประกอบ อาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม นอกจากนี้พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จจะเป็นกฎหมายที่มุ่ง คุ้มครองการกระทำละเมิดที่เกิดจากการกระทำของบุคคลแล้ว ยังครอบคลุมไปถึงการละเมิดที่เกิดขึ้น จากสัตว์ของผู้อื่นที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น เรือกสวน ไร่นาของราษฎรโดย พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ กำหนดลักษณะของการทำให้เสียทรัพย์ออกเป็นสองกรณี ได้แก่

⁹¹⁷ ร. แลงการ์ด, *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน)*, คำสอนชั้นปริญญาโท, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ การเมือง, 2478), หน้า 38

⁹¹⁸ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 48, 49

⁹¹⁹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 89

กรณีที่คุณคณทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย และกรณีสัตว์ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ซึ่งส่วนมากมักเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม ตัวอย่างเช่น วิธีการปรับแบบ “สินไหมกึ่ง พินัยกึ่ง” จากผู้เป็นเจ้าของสัตว์เพื่อชดใช้แก่ผู้เสียหายโดยผู้เสียหายมีสิทธิยึดหน่วงสัตว์นั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ ทั้งนี้การกำหนดราคาค่าสินไหมขึ้นอยู่กับราคาของสัตว์ที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือที่เรียกว่าเป็น “ค่าไถ่” สัตว์นั้นซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นความรับผิดในทางแพ่ง หรือความรับผิดในทางละเมิด

6.1.1.2 ยุคกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law)

วิวัฒนาการและแนวความคิดในการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยตั้งแต่ยุคปฏิรูปกฎหมาย มีมูลเหตุมาจากกฎหมายในอดีตที่ไม่มีความเหมาะสมและล้าสมัย ประกอบกับสถานการณ์บ้านเมืองที่ทำให้ประเทศไทยต้องตกอยู่ในภาวะที่ต้องมีการปฏิรูปบ้านเมืองให้ทันสมัยในด้านต่างๆ มิฉะนั้นอาจเสียเอกราชให้แก่ชาติตะวันตกที่คลืบคลานเข้ามาล่าอาณานิคม การปฏิรูปกฎหมายเป็นเหตุในแนวคิดในการกำหนดความผิดทางอาญาเปลี่ยนไปหลายด้านรวมถึงการกำหนดองค์ประกอบของความรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน กล่าวคือ ลักษณะของการกระทำ ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนา และโทษมีความชัดเจนขึ้นในแง่ของนิยาม แนวคิด และคุณค่าที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในช่วงหลังการปฏิรูปกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ประกอบกับอิทธิพลของแนวคิดการกำหนดความรับผิดทางอาญาของประเทศไทยมักจะได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอาญาของต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของความรับผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินบางประการที่กฎหมายในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครอง ดังนั้น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินจึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการคงไว้ซึ่งคุณค่าของแนวคิดในอดีตที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองโดยเป็นไปตามเป้าประสงค์ของผู้ร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่ต้องการหาหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ในกฎหมายอาญาของไทยตามที่เคยถือปฏิบัติสืบต่อกันมา และยกเลิกสิ่งที่เห็นจากประสบการณ์แล้วว่าล้าหลังและไม่เหมาะสม ประกอบกับการประยุกต์แนวความคิดในการร่างกฎหมายของชนชาติตะวันตกที่เข้ากันได้กับสภาพสังคมของประเทศไทยที่มีพลวัต ส่งผลให้กฎหมายที่

บัญญัติออกมานั้นมีลักษณะที่เป็นสากล ทันสมัย เข้าใจง่าย และชัดเจนตามแบบอย่างการนิติบัญญัติของอารยประเทศ⁹²⁰

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ประกอบกับการกำหนดโทษที่เหมาะสม แก่พฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด ส่งผลให้กฎหมายในยุคกฎหมายสมัยใหม่สามารถแยกความรับผิดทางแพ่งกับความรับผิดทางอาญา ออกจากกันได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผู้ร่างยังคงคุ้มครองชนบธรรมนิยม ประเพณี หรือ แนวปฏิบัติของสังคมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างช้านาน ผ่านการกำหนดความรับผิดทางอาญาด้าน ทำให้เสียทรัพย์ กล่าวคือ การกำหนดประเภทของทรัพย์และการคุ้มครองทรัพย์ที่มีความสำคัญต่อสังคม นอกจากนี้ ยังปรากฏแนวคิดการกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดอันยอมความได้ ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ในส่วนที่ 9 หมวด 7 ความผิดในฐานนี้เป็นความผิดในเรื่องการทำลายทรัพย์ตามที่ปรากฏในมาตรา 324⁹²¹ องค์ประกอบด้านลักษณะของการกระทำ ได้แก่ การทำอันตรายหรือการทำให้เป็นอันตราย หรือชำรุดแก่ทรัพย์สินซึ่งหมายถึง การทำลายทรัพย์โดยประการต่าง ๆ ให้แตกหัก บุกสลาย เสียรูปทรง และการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้เขาเสียทุนทรัพย์ หรือมีความลดน้อยถอยลงในทางเศรษฐกิจ และการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้กระทำไม่มีอำนาจกระทำ

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ปรากฏแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์บางประการอันมีลักษณะพิเศษโดยการกำหนดให้การกระทำต่อทรัพย์ดังกล่าว เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น (เหตุฉกรรจ์) กล่าวคือ เป็นทรัพย์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 325 ได้แก่ (1) ทรัพย์อย่างที่เป็นของสำหรับใช้ในราชการ หรือสำหรับใช้ในสาธารณประโยชน์ (2) เครื่องกล เครื่องจักร หรือ (3) ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะ จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ทรัพย์สินบางประเภทเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองโดยมีแนวคิดที่วิวัฒนาการมาจากยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ปศุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะปรากฏการคุ้มครองในพระไอยการลักษณะโจร และพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ โดยกำหนดให้การทำลายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยง เป็นความผิดลหุโทษ โดยนำมูลค่าหรือราคาสัตว์เป็น

⁹²⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บันทึกของนายออร์ซ ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยาม เกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127, หน้า 16-17.

⁹²¹กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 324

เกณฑ์ในการกำหนดโทษหรือที่เรียกว่า “การให้โทษ”⁹²² อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 ได้กำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกและโทษปรับซึ่งมีลักษณะเป็นโทษในทางอาญาแบบสมัยใหม่

ตลอดห้วงเวลาที่กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 บังคับใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลอันเนื่องมาจากสามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนของบทบัญญัติที่ใช้ปรับเข้ากับคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม สภาพการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมนั้น เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในอดีต เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย การขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดอาชญากรรมในหลายรูปแบบมากขึ้น รัฐบาลในสมัยนั้นจึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะได้มีการชำระสะสาง และนำเข้ามาจัดรูปแบบให้เป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียใหม่ในฉบับเดียวกัน นอกจากนี้ กฎหมายฉบับเดิมที่ปรากฏว่าหลักการและวิธีการลงโทษบางอย่างก็สมควรจะได้รับการปรับปรุงให้สมกับกาลสมัยและแนวโน้มของนานาประเทศในสมัยปัจจุบัน ประกอบกับหลักกฎหมายเดิมบางประการล้ำสมัยจึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย⁹²³

ความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาก็ได้รับการปรับปรุง และแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แต่เดิม ที่ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 324 จากองค์ประกอบในด้านลักษณะของการกระทำ ได้แก่ การทำอันตราย การทำให้เป็นอันตราย หรือการทำให้ชำรุดนั้นได้วิวัฒนาการมาเป็นลักษณะของการกระทำที่ปรากฏในมาตรา 358 ได้แก่ การทำให้เสียหาย การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เมื่อพิจารณาจากกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 324 แต่เดิมที่คุ้มครองเพียง “ทรัพย์ของผู้อื่น” ดังนั้น ขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองจึงขยายเพื่อคุ้มครองเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมให้ได้รับความเป็นธรรมด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ หลักเกณฑ์ด้านการกำหนดองค์ประกอบภายในของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ได้รับ

⁹²² กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณโจร บทที่ 120

⁹²³ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เล่ม 33 ตอนที่ 55 ราชกิจจานุเบกษา วันที่ 15 พฤศจิกายน 2499

การสืบทอดจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้แก่ การทำให้เสียทรัพย์ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ไม่ว่าผู้กระทำจะประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลก็ตาม แต่การทำให้เสียทรัพย์โดยผู้กระทำมิได้กระทำโดยเจตนา แต่ได้กระทำไปโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ หรือการทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทนั้นไม่อาจมีได้ เนื่องจากการที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบเพราะกระทำโดยประมาทนั้นต้องเป็นกรณีต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเพราะกระทำโดยประมาทเท่านั้น วัตถุประสงค์ที่ต้องการลงโทษบุคคลที่กระทำการโดยประมาท อันเนื่องมาจากการต้องการเตือนให้บุคคลต้องระมัดระวังในการกระทำของตน ประกอบกับมีความรอบคอบในการทำการใดๆ ไม่ให้เกิดความเสียหาย ซึ่งความเสียหายนั้นต้องร้ายแรงถึงขนาดเป็นการกระทำที่สมควรลงโทษทางอาญา และความรับผิดชอบในทางแพ่งเพียงอย่างเดียวไม่อาจป้องกันแก้ไขได้⁹²⁴ ประกอบกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างประมวลกฎหมายอาญาเห็นว่าการทำให้เสียทรัพย์อาจเกิดขึ้นจากความไม่ระมัดระวังตามปกติที่ย่อมเป็นไปได้ หากจะลงโทษบุคคลในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทนั้นอาจยังไม่ถึงขั้นเป็นอันตรายร้ายแรงขนาดสมควรลงโทษทางอาญา⁹²⁵ ประกอบกับมีมาตรการในทางแพ่งหรือกฎหมายลักษณะละเมิดที่เพียงพออยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาก็ยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์บางประการอันมีลักษณะพิเศษซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการสืบทอดมาจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กล่าวคือ การกำหนดให้การกระทำต่อทรัพย์สินบางประการ เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น (เหตุฉกรรจ์) ได้แก่ (1) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม (2) ปศุสัตว์ (3) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ หรือในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม หรือ (4) พืชหรือพืชผลของกสิกร⁹²⁶ นอกจากนี้ ยังปรากฏการคุ้มครองทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์⁹²⁷ จากการศึกษาพบว่า เหตุที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองทรัพย์ประเภทดังกล่าวอันเนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และ

⁹²⁴ จิตติ ดิงศรีทิพย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 หน้า 239-240

⁹²⁵ คณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 450/220/2486.

⁹²⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359

⁹²⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360

กลไกกรรม อีกทั้งเป็นอาชีพที่หล่อเลี้ยงประชาชนชาวไทยมาอย่างช้านาน⁹²⁸ ประกอบกับยุคหลัง การปฏิรูปกฎหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นในการกระตุ้นให้ประเทศเกิดความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศ เช่น การไปรษณีย์ การโทรเลข การรถไฟ การเดินเรือ ยานยนต์ และอื่น ๆ ปัจจัยดังกล่าว ทำให้กฎหมายขยายขอบเขตของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครองให้รวมถึงยวดยาน หรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ หรือในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม ประกอบกับการพัฒนาเศรษฐกิจจากการผลิตสินค้าและบริการโดยใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยเป็นที่แพร่หลายอย่างมากในวงการอุตสาหกรรม ดังนั้น กฎหมายจึงคุ้มครองเครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการ หรืออุตสาหกรรมในฐานะเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจ แนวคิดในการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ได้นำแนวคิดของพระราชบัญญัติความเสียหายที่เป็นอันตราย ค.ศ. 1861 (Malicious Damage Act 1861) ซึ่งเป็นกฎหมายของประเทศอังกฤษที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น เป็นต้นแบบในการแก้ไขบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ตามที่ปรากฏในมาตรา 325 ซึ่งต่อมาได้วิวัฒน์เป็นบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 360⁹²⁹

อย่างไรก็ตาม หลังจากประมวลกฎหมายอาญาบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เกิดเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลให้การกำหนดความรับผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียหายได้รับการแก้ไขและปรับปรุงอีกครั้ง ได้แก่ เกิดเหตุการณ์ที่ผู้ร้ายลอบลักเอาพระพุทธรูปอันล้ำค่าซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชนและมีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ตามวัดวาอารามและพิพิธภัณฑ์สถานไปเป็นจำนวนมาก⁹³⁰ บางแห่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง ทำให้เกิดความเศร้าสลดใจอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ ยังเกิดการลักลอบทำลายพระพุทธรูปอย่างโหดร้ายทารุณไร้ศีลธรรม เช่น การตัดเอาเศียรพระพุทธรูปไปส่งผลให้ทางรัฐบาลเห็นว่าบุคคลประเภทนี้สมควรจะได้รับโทษหนักกว่าการกระทำต่อทรัพย์สินธรรมดาของส่วนบุคคล ประกอบกับการอาศัยโทษที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายอาญาเดิมย่อมไม่อาจป้องกันได้เพียงพอ ด้วยเหตุนี้จึงเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 360 ทวิ ได้แก่ การทำลาย การทำให้

⁹²⁸ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, "สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562)." ที่มา : http://www.nso.go.th/sites/2014/2562/Report_02-62.pdf. หน้า 3

⁹²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ใช้หรือมิใช่เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

⁹³⁰ มติชนออนไลน์, "ย้อนอดีตกรุ(ง)แตก: เปิดกรูวัดราชบูรณะ ตอนที่ 12 'อ.ศิลป์ปวดใจ ปรากฏทองถูกคนชั่วทำลาย'," (14 เมษายน 2559). ที่มา: https://www.matichon.co.th/entertainment/arts-culture/news_106181.

เสียหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ต่อทรัพย์สินตามมาตรา 335 ทวิวรรคหนึ่ง⁹³¹และ ทรัพย์สินที่ประดิษฐานตามมาตรา 335 ทวิวรรคสอง⁹³² เพื่อป้องกันและรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินอันล้ำค่าของชาติมิให้มีการลอบลักเอาไปต่างประเทศเสียหายก่อนที่จะสายเกินไป⁹³³ จากการศึกษาพบว่าทรัพย์สินประเภทดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากพื้นฐานทางประวัติศาสตร์จากการที่ผู้นำชุมชน ได้มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าวมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย และอาณาจักรล้านนาเป็นราชธานี โดยในเวลาต่อมาได้วิวัฒนาการมาอย่างสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตามที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร ตัวอย่างเช่นกฎหมายตราสามดวงส่วนพระไอยการลักษณะโจร กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำในลักษณะ “อุกฤษฏ์โทษ” กล่าวคือ หากผู้กระทำได้กระทำการอันเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินที่มีความสำคัญ (ทรัพย์สินอันเป็นแก่นสาร) ได้แก่ พระพุทธรูป พระสฤประเจตีย์ พระศรีมหาโพธิ์ ฎีกา วิหาร หรือศาลาการเปรียญต้องระวางโทษหนักประเภทอุกฤษฏ์โทษ ได้แก่ การประหารชีวิต การทวนด้วยลวดหนั่ง การตัดอวัยวะของผู้กระทำความผิด เช่น การตัดมือ ตัดเท้า ตัดปาก และอื่น ๆ⁹³⁴ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 การทำให้เสียทรัพย์สินต่อพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา บัญญัติเพียงความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาตามที่ปรากฏในมาตรา 172 เท่านั้น ซึ่งความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินอันเป็นการทำลายวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลใด ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาพิเศษอันเป็นการดูหมิ่นศาสนา⁹³⁵จึงจะเป็นความผิดฐานดังกล่าว หากไม่ปรากฏเจตนาพิเศษอันเป็นการดูหมิ่นศาสนา เพียงแต่ผู้กระทำความผิดทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในบททั่วไปที่ระวางโทษจำคุกเพียงไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและเป็นความผิดอันยอมความได้⁹³⁶

⁹³¹ มาตรา 335 ทวิ ผู้ใดลักทรัพย์สินที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

⁹³² ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 335 ทวิ วรรคแรก ได้กระทำในวัด สำนักสงฆ์ สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถานอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานที่ราชการหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

⁹³³ หลักการและเหตุผลของการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา อ้างอิง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512

⁹³⁴ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะโจร บทที่ 47,48,49,51 และ 52

⁹³⁵ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 172 “ผู้ใดทำลายวัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใดก็ดี ทำให้วัตถุหรือสถานเช่นว่านั้นชำรุดทรุดโทรมเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหาหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และให้ปรับไม่เกินหกหมื่นบาทด้วยอีกสองข้อหนึ่ง”

⁹³⁶ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 361 “ความผิดตามมาตรา 358 และมาตรา 359 เป็นความผิดอันยอมความได้”

ซึ่งมาตรา 360 ทีวีนั้น กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและมีโทษความผิดอันยอมความได้ นับเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีระวางโทษสูงที่สุด

6.1.2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์

การศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส เห็นได้ว่าปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และคติความเชื่อทางศาสนา ล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดความรับผิดทางอาญา เพียงแต่แตกต่างกันในช่วงเวลาและมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การวิเคราะห์และเปรียบเทียบจึงสามารถพิจารณาออกเป็นสองช่วงเวลา ได้แก่ ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ และยุคกฎหมายสมัยใหม่ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

6.1.2.1 ปัจจัยด้านสังคม

ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ สภาพสังคมของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส เป็นสังคมระบบ “ศักดินา” กล่าวคือ เป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้นกันตามวรรณะ โดยกำหนดกรอบหน้าที่ของบุคคลและมีความสำคัญในการควบคุมกำลังไพร่พลทั้งในด้านการสงคราม และการทำเกษตรกรรม กฎหมายเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมกิจกรรมของบุคคลในสังคม ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ก็เช่นเดียวกัน แม้ในยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ ความผิดฐานดังกล่าวจะมีได้บัญญัติองค์ประกอบของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไว้ชัดเจน อีกทั้งยังไม่มีการแยกความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจนอย่างในปัจจุบัน แต่ปัจจัยด้านสังคมที่มีอิทธิพลในการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ได้แก่ ชนชั้นวรรณะของเจ้าของทรัพย์สิน และสถานะทางสังคมของผู้กระทำความผิดล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น กล่าวคือ หากเป็นกรณีการทำลายทรัพย์ของผู้ที่มีฐานะเป็นชนชั้นสูง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าทรัพย์ของบุคคลธรรมดา นอกจากนี้ ศักดินาของบุคคลยังมีอิทธิพลต่อการกำหนดโทษอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดโทษปรับ หรือ “การให้ไหม” จะมีการนำศักดินาของผู้กระทำความผิดมาคำนวณเป็นโทษปรับ ดังนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายในความผิดฐานดังกล่าวในยุคก่อนสมัยใหม่นี้มีลักษณะที่คล้ายกัน คือ การคุ้มครองกรรมสิทธิ์และสิทธิในการใช้ประโยชน์ด้านทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการใช้อำนาจบริหารของผู้นำชุมชนในแต่ละรัฐเพื่อให้ผู้นำชุมชนนั้น สามารถใช้อำนาจปกครองสังคมให้เกิดความสงบสุข และป้องกันอาชญากรรม อีกทั้งมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชนที่ใช้ในการประกอบ

อาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรมมิให้ถูกทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่าและทำให้ไร้ประโยชน์

ยุคกฎหมายสมัยใหม่ การปฏิรูปกฎหมายเกิดจากปัจจัยทางสังคมของแต่ละประเทศ เช่นเดียวกัน แต่ด้วยเหตุผลและในช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่เกิดการปฏิรูปด้วยปัจจัยภายในประเทศอันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน เมื่อบุคคลมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็ย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นกัน หลักการดังกล่าว ถือเป็นเจตนารมณ์สำคัญของการปฏิวัติฝรั่งเศส ในขณะที่เหตุผลของประเทศไทยและประเทศอินเดียก็มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ประเทศไทยจำเป็นต้องทำสนธิสัญญาอันเนื่องจากการกดดันจากชาติตะวันตก ประกอบกับการเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ในขณะที่ประเทศอินเดีย มูลเหตุแห่งการปฏิรูปกฎหมายเกิดจากการเข้ายึดครองประเทศโดยประเทศอังกฤษ สภาพสังคมจึงถูกแปรผันจากระบบศักดินาหรือระบบชนชั้นวรรณะ กลายมาเป็นสังคมที่บุคคลมีความเท่าเทียมกัน สิทธิในทรัพย์สินของเอกชนย่อมก็ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมด้วยเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สิทธิในการใช้สอย สิทธิในการจำหน่ายจ่ายโอน สิทธิในการได้รับดอกผลในทรัพย์สิน สิทธิในการขัดขวางมิให้ผู้อื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน และสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนจากผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือ สิทธิเหล่านี้ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายที่ถูกตราขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร และเจตนารมณ์ของกฎหมายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในยุคสมัยใหม่นี้ ในแต่ละประเทศก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การมุ่งคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชนให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำรงชีพและการประกอบอาชีพซึ่งแตกต่างจากเจตนารมณ์ของกฎหมายในยุคก่อนสมัยใหม่อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินบางประเภทที่มีความสำคัญต่อสังคม เช่น ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ทรัพย์สินของทางราชการ และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐ และผลประโยชน์ของส่วนรวม

6.1.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสเป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละประเทศว่ามีลักษณะของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรมประเภทใด เนื่องจากความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในอดีตมุ่งเน้นการคุ้มครองทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พืชผลทางการเกษตร พืชพันธุ์ สัตว์เลี้ยง และอื่น ๆ ย่อมได้รับความ

คุ้มครองซึ่งในบางประเทศ ปรากฏแนวความคิดการกำหนดมูลค่าของทรัพย์สินประเภทดังกล่าวในการคำนวณค่าสินไหมทดแทน หรือค่าปรับที่จะต้องชดใช้อันเนื่องมาจากการกระทำของตน หากเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง หรือมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจมาก โทษที่ผู้กระทำผิดจะได้รับก็ย่อมสูงตามเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการทำการเกษตรกรรมก็ย่อมอาจเกิดขึ้นได้ตามธรรมดาไม่ว่าจากการกระทำของมนุษย์หรือสัตว์ แม้กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตน หรือสัตว์เลี้ยงที่ตนเป็นเจ้าของที่ได้ไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นก็ตาม แต่กฎหมายก็เปิดโอกาสให้คู่กรณี สามารถระงับข้อพิพาทด้วยตนเองได้เนื่องจากมีลักษณะที่ไม่ร้ายแรง และไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในลักษณะที่เป็นส่วนรวม เพียงแต่เป็นข้อพิพาทในทางแพ่งระหว่างเอกชนด้วยกัน ดังนั้น แนวคิดดังกล่าวก็ได้มีอิทธิพลในการกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายเช่นว่านั้นได้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

ยุคกฎหมายสมัยใหม่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อการกำหนดความผิดทางอาญารฐานทำให้เสียทรัพย์สินอย่างมาก เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสาธารณูปโภคในแต่ละรัฐดำเนินไปเพื่อประโยชน์ในการผลิตสินค้าและบริการ การขนส่งวัตถุดิบในการผลิตระหว่างรัฐ เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมากมาย ส่งผลให้ประเภทของทรัพย์สินมีจำนวนมากขึ้นกว่าเดิมในอดีต ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการกำหนดความผิดทางอาญารฐานดังกล่าว เริ่มต้นในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษราวคริสต์ศตวรรษที่ 18 เครื่องจักรจำนวนมากถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้ในกิจกรรมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมทอผ้าที่ต้องอาศัยเครื่องจักรเพื่อกระตุ้นผลผลิตอย่างมหาศาล อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจก็ย่อมอาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา ช่วงเวลาดังกล่าวเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดการทำลายเครื่องจักรกลที่ใช้ในการอุตสาหกรรมอย่างแพร่หลายซึ่งส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ประกอบกับรัฐมุ่งตรากฎหมายที่มีโทษทางอาญาในรูปแบบของพระราชบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในกรณีของประเทศฝรั่งเศส จุดเปลี่ยนแปลงเกิดจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำภายในประเทศ อันเนื่องจากระบบศักดินา ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และความเดือดร้อนในการเก็บภาษีจากประชาชนอันกระตุ้นให้เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติฝรั่งเศส การปฏิรูปกฎหมายก็ย่อมต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิวัติฝรั่งเศส ได้แก่ การให้ความเสมอภาคและเสรีภาพแก่ประชาชน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเอกชน

และการใช้ประโยชน์จากอสังหาริมทรัพย์ตามแนวคิดด้านเสรีนิยม (liberalism) กฎหมายจึงมุ่งคุ้มครองเสรีภาพในการทำสัญญาและการทำธุรกรรมของเอกชน ในขณะที่ของประเทศไทยและประเทศอินเดีย มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจอันเนื่องจากการค้าเสรีกับต่างประเทศ เมื่อได้ทำสนธิสัญญาอันไม่เป็นธรรม และกำหนดให้มีเขตอำนาจศาลกงสุลสำหรับชาวต่างชาติ ทำให้คนต่างชาติมีเอกสิทธิ์ไม่ขึ้นอยู่กับศาลไทยอันเป็นการบั่นทอนอำนาจอธิปไตยอย่างมหาศาล ส่งผลให้ทั้งประเทศไทยและประเทศอินเดียต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปกฎหมายให้ทัดเทียมกฎหมายของชาติตะวันตก ในขณะที่ประเทศอินเดียนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงเช่นกัน กล่าวคือ ชาติตะวันตกเข้ามาเป็นเจ้าของอาณานิคม และทำการค้าขายทั่วประเทศอินเดีย บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษได้เข้ามาแทรกแซงการเมืองการปกครอง จนประเทศอินเดียเสียเอกราช อย่างไรก็ตาม การเข้ามาปกครองของประเทศอังกฤษมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมของประเทศอินเดียให้เกิดความสมัยใหม่ขึ้น กล่าวคือ คุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และปัจเจกชนนิยม ส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสร้างเสริมการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันเพื่อช่วยปลดปล่อยและยุติการปฏิบัติทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันในหมู่ชาวฮินดูและชาวมุสลิมในอินเดีย อีกทั้งส่งเสริมการค้าขายเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นผลให้รัฐมุ่งตรากฎหมายที่บังคับใช้กับทุกคนได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การปฏิรูปกฎหมายจึงเริ่มขึ้นตามแนวคิดและหลักการตามกฎหมายของชาติตะวันตก การกำหนดความผิดทางอาญฐานทำให้เสียทรัพย์จึงเป็นไปตามแนวความคิดสมัยใหม่โดยคำนึงถึงอำนาจกรรมสิทธิ์ของปัจเจกชนเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาตามที่กฎหมายในอดีตมุ่งคุ้มครอง

6.1.2.3 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ ทั้งประเทศไทยและต่างประเทศมีลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีสภาพการเมืองการปกครองเป็นแบบระบบศักดินาที่มีการแบ่งชนชั้นกันภายในสังคมและกฎหมายที่ใช้กับบุคคลในแต่ละชนชั้นแตกต่างกัน ทำให้คุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลนั้นแตกต่างกันไปตามลักษณะของชนชั้น กล่าวคือ หากเป็นทรัพย์สินของชนชั้นปกครองหรือผู้ที่มีศักดินาสูงกว่า ผู้กระทำความผิดต้องถูกระวางโทษที่รุนแรง อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองก็มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรมมิให้ถูกทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้ไร้ค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้กฎหมายในยุคนี้มุ่งเน้นความมั่นคงแห่ง

สถาบันพระมหากษัตริย์โดยแท้ซึ่งรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เสียทรัพย์สินด้วย นอกจากนี้ การปกครองโดยระบบศักดินาเปรียบเสมือนเครื่องมือในการควบคุมอำนาจทางการเมือง อันเป็น กรอบกำหนดความสัมพันธ์ของเจ้าไพร่กับไพร่ เจ้าทาสกับทาส หรือข้าที่ดินกับเจ้าที่ดิน กฎหมายจึง มุ่งลงโทษผู้ที่ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นสิ่งหาทรัพย์สิน อสังหาริมทรัพย์ หรือสัตว์เลี้ยงของ ผู้อื่น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนหรือการกระทำของสัตว์อันเป็นการเสริมสร้างความมั่นคง ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายในการลงโทษผู้ทำลายทรัพย์สินของบุคคล ดังกล่าว จึงเป็นไปเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของชนชั้นผู้ปกครอง เพราะเป็นกลไก สำคัญเนื่องจากผู้ปกครองยอมใช้อำนาจควบคุมกำลังไพร่พลเพื่อกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการค้าขายของแต่ละรัฐให้เกิดความมั่นคง

ยุคกฎหมายสมัยใหม่ การปกครองของแต่ละรัฐเข้าสู่ความเป็นรัฐสมัยใหม่ กล่าวคือ อิทธิพลของแนวคิดทางการเมืองเรื่องการแบ่งแยกอำนาจ และอำนาจอธิปไตยส่งผลให้รูปแบบ การเมืองการปกครองของรัฐสมัยใหม่มีได้ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากแต่อำนาจอธิปไตยเป็น ของปวงชน ส่งผลให้แต่ละประเทศเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดซึ่งประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชน อีกทั้งส่งผลให้บุคคลมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้รับการ คุ้มครอง ดังนั้น กฎหมายอาญาที่บังคับใช้ในแต่ละรัฐจึงมุ่งเน้นการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชน อีกทั้งการกำหนดความผิดทางอาญาต้องเป็นไปตามกรอบของรัฐธรรมนูญที่วางไว้โดยไม่ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญาของแต่ละประเทศวางรากฐานหลักการที่สำคัญ ต่าง ๆ เช่น หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยปราศจากกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege) หรือหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Legality Principle) อันเป็นหลักการพื้นฐานของ กฎหมายอาญาโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกันแก่ประชาชนว่าการกระทำที่อาจถูกลงโทษต้องเป็น การกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนในขณะที่กระทำความผิด และมีกฎหมายกำหนดโทษไว้สำหรับ ความผิดนั้น การกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสจึงมุ่งเน้นการตรากฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีโทษเพื่อ ป้องกันอาชญากรรมและคุ้มครองทรัพย์สินของปัจเจกชน อีกทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของ ภาครัฐและเอกชนมากยิ่งขึ้น กฎหมายสมัยใหม่จึงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม อุตสาหกรรม เครื่องจักรกล ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ โครงสร้างพื้นฐาน หรือยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินบางประเภทที่ใน

อดีตมุ่งคุ้มครอง เช่น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม เนื่องจากเป็น อาชีพสำคัญที่ยังคงขับเคลื่อนสังคมสมัยใหม่ แต่ด้วยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ การเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรมมีลักษณะที่เป็นอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากมาย เพื่อกระตุ้นการผลิตซึ่งกฎหมายสมัยใหม่ก็ขยายขอบเขต การคุ้มครองให้รวมไปถึงเครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกสิกรรม ในลักษณะที่เป็นอุตสาหกรรมด้วยเช่นกัน นับว่ากฎหมายอาญาสมัยใหม่ นอกจากรัฐจะมุ่งคุ้มครอง ความสงบสุขของสังคมส่วนรวมจากอาชญากรรมแล้ว ยังมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของรัฐ และปัจเจกชนควบคู่กันไปอีกด้วย

6.1.2.4 ปัจจัยด้านคติความเชื่อ

ยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ ประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศอินเดีย และประเทศฝรั่งเศส ปัจจัยด้านคติความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลอย่างมากต่อรากฐานทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมาย ศาสนามีความสำคัญอย่างมากต่อมนุษย์ในอดีตโดยถือเป็นศูนย์รวม “ความเชื่อ” ที่แต่ละท้องถิ่นพึงปฏิบัติและยึดถือสืบเนื่องมา จนกลายเป็นจารีตประเพณี ศาสนาถือเป็นสถาบันสังคมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของสมาชิกในแต่ละสังคม อีกทั้งส่งเสริมให้คนในสังคมปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ประกอบกับผู้ปกครอง ของรัฐในแต่ละรัฐมุ่งทำนุบำรุง และอุปถัมภ์ศาสนาประจำในแต่ละรัฐให้มีความเจริญรุ่งเรือง และเป็น ที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ดังนั้น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจึงเป็นทรัพย์สินที่ มีความสำคัญต่อมนุษย์และสังคมให้ความคุ้มครองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ภาควัฒนวิทยาของยุโรปช่วงยุคกลาง (Middle Ages) ถือเป็นยุคที่ศาสนจักรมีความเฟื่องฟูและเป็นช่วงที่กิน ระยะเวลายาวนาน ศาสนจักรมีอิทธิพลอย่างมากต่อวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชาวยุโรปที่ แผ่ครอบคลุมทุกชีวิตและทุกด้านของสังคม รวมทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ดังนั้น เจตนารมณ์ของการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินในยุคก่อนการปฏิรูปกฎหมายจึง ปรากฏแนวความคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ศาสนสถาน ศาสนวัตถุอันเป็นที่ สักการบูชาของศาสนิกชน ส่งผลให้หากเกิดการกระทำต่อทรัพย์สินดังกล่าว ผู้กระทำความผิดต้องถูกระวาง โทษรุนแรงจนไปถึงขั้นประหารชีวิต ดังนั้น เจตนารมณ์ในการมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนาในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมาย นอกจากจะมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินของชนชั้นผู้ปกครองแล้ว ยังเน้น การมุ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในฐานะสถาบันที่เป็นศูนย์รวมความเชื่อของศาสนิกชนในแต่ละรัฐ

มิให้ถูกทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์อันอาจกระทบต่อจิตใจของศาสนิกชนผู้เลื่อมใสศรัทธา

ยุคกฎหมายสมัยใหม่ ศาสนายังคงมีความสำคัญต่อสังคมในแต่ละรัฐ ดังนั้นแนวคิดการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนายังคงปรากฏในยุคหลังการปฏิรูปกฎหมาย กล่าวคือแม้กาลเวลาผ่านไปศาสนายังคงมีความสำคัญต่อสังคมหรือรัฐในฐานะเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์รวมทางความเชื่อที่แต่ละท้องถิ่นพึงปฏิบัติและยึดถือสืบเนื่องมาจนกลายเป็นประเพณี อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองศาสนาในยุคสมัยใหม่ แต่ละรัฐมิได้มุ่งคุ้มครองศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นสำคัญดังเช่นในยุคกฎหมายก่อนสมัยใหม่ หากแต่มุ่งคุ้มครองทุกศาสนาภายใต้เสรีภาพในการนับถือศาสนาของประชาชนในแต่ละรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ในแต่ละรัฐมุ่งคุ้มครองสถาบันศาสนาโดยการตราบทบัญญัติของกฎหมายอาญาเพื่อลงโทษความผิดเกี่ยวกับศาสนา สำหรับความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินของประเทศไทย และประเทศอินเดียมีลักษณะของการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง เช่น ศาสนวัตถุหรือศาสนสถาน จากการทำลาย การทำให้เสียหาย หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวโดยกำหนดเป็นเหตุจรรยาในความผิดฐานทำให้เสียหายอันมีผลให้ผู้กระทำอาจต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่าการทำลายทรัพย์สินธรรมดา อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศสมีลักษณะของการคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มิได้มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินดังกล่าวในฐานะประเภทของทรัพย์สินโดยตรงดังเช่นประเทศไทยและประเทศอินเดีย แต่มุ่งคุ้มครองลักษณะของการกระทำและมูลเหตุจรรยาในการกระทำต่อทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป โดยกำหนดให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาจากกรณีที่ทำให้เสียหายทรัพย์สินนั้นมีมูลเหตุจรรยาจากความแตกต่าง หรือความเกลียดชังทางศาสนา ดังนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายสมัยใหม่ในแต่ละประเทศจึงยังมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อสังคมและชุมชน เพียงแต่ลักษณะและรูปแบบของการคุ้มครองในแต่ละประเทศนั้นแตกต่างกัน

จากการศึกษาแนวคิดการกำหนดความผิดทางอาญาด้านทำให้เสียหายทรัพย์สินของประเทศไทยในแต่ละยุคสมัยจึงพบว่า การบัญญัติความผิดทางอาญาดังกล่าวบรรลุนิติภาวะประสงค์ในการกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญในกฎหมายอาญาของไทยตามที่เคยถือปฏิบัติกันมา และสามารถยกเลิกสิ่งที่เห็นว่าล้าหลังและไม่เหมาะสมโดยการนำเอาแนวความคิดในการร่างกฎหมายของชนชาติตะวันตกที่สามารถปรับให้เข้ากันได้กับสภาพสังคมของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลง และพัฒนาอย่างเต็มที่ การกำหนดความผิดฐานทำให้เสียหายทรัพย์สินของประเทศไทยจึงมีลักษณะที่เป็นสากล ทันทสมัย

เข้าใจง่าย และชัดเจนตามแบบอย่างการนิติบัญญัติในอารยประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถรักษาคุณค่าที่กฎหมายที่มุ่งคุ้มครองตั้งแต่อดีตได้ เช่น ศาสนสถาน หรือศาสนวัตถุอันเป็นที่เคารพสักการะ และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์และกิจการอื่น ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในอดีตเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันในเรื่องทรัพย์สินทำให้มีรากฐานมาจากข้อพิพาทในทางแพ่ง แม้ในปัจจุบันความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินจะเป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็มุ่งให้เอกชนสามารถระงับข้อพิพาทกันเองได้เพราะเป็นกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน จึงกำหนดให้ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเป็นความผิดอันยอมความได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 361 แห่งประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง เนื่องจากการทำให้เสียทรัพย์สินถือเป็นการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามที่ปรากฏในมาตรา 420⁹³⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เสียทรัพย์สินโดย “ประมาท” แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดทางอาญา แต่ผู้เสียหายสามารถเรียกให้ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งได้ โดยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งนั้น ศาลจะวินิจฉัยตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด⁹³⁸ ดังนั้น การกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมกับสภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศไทยแล้ว

นอกจากนี้ เมื่อผู้เขียนได้เปรียบเทียบแนวคิดในการกำหนดความผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์สินของประเทศไทยและต่างประเทศในยุคก่อนและหลังการปฏิรูปกฎหมายในแต่ละช่วงเวลา ประกอบกับพิจารณาถึงเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญาในแต่ละประเทศ ผู้เขียนได้รับองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. แสดงให้เห็นว่ากฎหมายอาญาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลทางด้านพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน กล่าวคือ แม้จะเปลี่ยนผ่านมาหลายยุคสมัยแต่ประเทศไทยก็สามารถรักษา

⁹³⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

⁹³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามสมควรแก่ พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย

ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทยได้ผ่านบทบัญญัติของกฎหมาย แม้ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) อิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยมได้เข้ามาคลืบคลานสยาม ทำให้ต้องมีการปฏิรูปประเทศในทุกด้านแต่ประเทศไทยก็สามารถรักษากฎหมายเดิมได้อย่างดีเยี่ยม และทำการปรับปรุงข้อบกพร่องในกฎหมายเก่าหลายประการ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐาน ทำให้เสียทรัพย์แต่เดิมอยู่กระจัดกระจายในหลายกฎหมาย หรือ “พระไอยการ” และในบางฐาน ความผิดมีการลงโทษที่รุนแรงป่าเถื่อนไม่เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรง อย่างไรก็ตาม หลังการปฏิรูปกฎหมาย ปรากฏแนวคิดการกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการกำหนดโทษ มีการยกเลิกโทษที่รุนแรงที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายผู้กระทำความผิดเปลี่ยนมาเป็นโทษทางอาญาแบบสมัยใหม่ เช่น โทษจำคุก และโทษปรับ อีกทั้งเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้สามารถระงับข้อพิพาทกันเองได้ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ส่งผ่านมายังประมวลกฎหมายอาญาระดับปัจจุบัน

2. แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมุ่งคุ้มครองการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พิจารณาได้จากกฎหมายตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และอาณาจักรล้านนาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์มักจะบัญญัติเป็นกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินประเภทดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ข้าว” ไม่ว่าจะกระทำโดยมนุษย์หรือสัตว์เองย่อมก่อให้เกิดความรำคาญได้ทั้งนั้น โดยแนวคิดดังกล่าวได้ส่งผ่านมายังกฎหมายตราสามดวง จนถึงยุคปฏิรูปกฎหมายซึ่งปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จนถึงประมวลกฎหมายอาญา โดยยุคหลังการปฏิรูปกฎหมายปรากฏแนวคิดการแบ่งแยกความรับผิดทางอาญาและความรับผิดทางแพ่งออกจากกันอย่างชัดเจน

3. แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ประเทศไทยปรากฏบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะโจรซึ่งในขณะนั้นประเทศฝรั่งเศสก็ปรากฏแนวคิดการแบ่งประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ออกเป็นลักษณะโจรเช่นเดียวกัน กล่าวคือ โจร (Theft) มาจากคำว่า “โจรกรรม” ซึ่งมักปรากฏในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อทรัพย์ ความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือความผิดฐานปล้นทรัพย์ ส่วนในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในอดีตถือว่าเป็นการกระทำในลักษณะโจรกรรมประเภทหนึ่งในกฎหมายตราสามดวงที่มี

การแบ่งโจรออกเป็น 16 ประเภท โดยโจรที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เสียหาย ได้แก่ โจรสาธารณะ หมายถึงโจรที่ทำลายทรัพย์สินเป็นแก่นสาร เช่น การลอกทองพระพุทธรูป หรือลอกทองพัสดุดี และโจรดักสร คือ โจรที่วางเพลิงเผาบ้านเรือนรุกรลามไปหมู่บ้านเรือนของผู้อื่น หรือไหม้พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฏิวิหาร หรือศาลาการเปรียญ เมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 5 ก็ปรากฏการแบ่งประเภทของการโจรกรรมตามลักษณะของการกระทำความผิด (Theft) หรือตามลักษณะหรือความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยสามารถแบ่งลักษณะของโจรออกได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรก ได้แก่ โจรที่ขโมยสิ่งของเล็กน้อยและซ่อนเร้น (Theft of little consequence and hidden) และประเภทต่อมา ได้แก่ โจรสาธารณะ (Public Theft)⁹³⁹ ซึ่งโจรสาธารณะ (Public Theft) ที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เสียหาย ได้แก่ โจรที่กระทำความผิดโดยการปีน หรือการบุกเข้าไปในบ้านโดยทำลายรั้วหรือที่อยู่อาศัยของผู้อื่นไม่ว่าในกลางวันหรือกลางคืน⁹⁴⁰ หรือการวางเพลิงเผาทรัพย์ ซึ่งในขณะนั้นทั้งสองประเทศมิได้มีอิทธิพลต่อกันในทางกฎหมาย

4. แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยปรากฏแนวคิดการบัญญัติความผิดฐานทำให้เสียหายโดยประมาทมาตั้งแต่อดีตแล้ว แม้หลังปฏิรูปกฎหมายจะไม่ปรากฏแนวคิดการกำหนดให้ความรับผิดชอบทำให้เสียหายโดยประมาทเป็นความผิดอาญา กล่าวคือ กฎหมายมั่งรายศาสตร์และกฎหมายตราสามดวงปรากฏบทบัญญัติในความผิดฐานทำให้เสียหายโดยประมาทสำหรับบางกรณี ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมิได้ตกทอดมายังกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 เนื่องจากผู้กระทำความผิดเจตนาร้าย ประกอบกับมีแนวทางอื่นในการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำโดยประมาทที่ทำให้ทรัพย์สินเสียหายได้ ตัวอย่างเช่น การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง นอกจากนี้ ยังปรากฏบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็น “กฎหมายปิดปาก” โดยถือว่าผู้กระทำมีเจตนาตามที่กฎหมายกำหนดตามที่ปรากฏในพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ ได้แก่ การฟันรั้วทำลายรั้วไร่นาของผู้อื่น หรือการปล่อย

⁹³⁹ Article 156,157 Constitutio Criminalis Carolina

⁹⁴⁰ Article 159 Constitutio Criminalis Carolina

ให้โค-กระบือเข้าไปในที่นาของผู้อื่นนั้น กฎหมายถือว่าผู้นั้นกระทำการโดย “ดูถูกพระแม่โพสพ” ซึ่งจะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่าการทำให้เสียทรัพย์ในบทอื่น ๆ⁹⁴¹

5. แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนสถานและศาสนวัตถุได้เป็นอย่างดี เช่น พระพุทธรูป โบสถ์ กุฏิ วิหาร หรือทรัพย์สินประเภทอื่นอันเป็นที่เคารพสักการะ ยังคงได้รับการคุ้มครองในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ในฐานะทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแนวคิดดังกล่าวได้ฝังรากลึกมายังสังคมไทยไม่ว่าจะผ่านไปกี่ยุคสมัยซึ่งในช่วงการปฏิรูปกฎหมายชาวต่างชาติก็ได้เข้ามาซึ่งประเทศไทยยังคงรักษาทรัพย์สินประเภทเหล่านี้ไว้ได้อย่างดีเยี่ยมผ่านบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศสได้คุ้มครองทรัพย์สินประเภทเหล่านี้ในฐานะประเภทและลักษณะของทรัพย์สิน หากแต่คุ้มครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเพียงกรณีที่ทำดังกล่าวมาจากมูลเหตุจูงใจด้านความแตกต่างทางศาสนา

6. แสดงให้เห็นว่าการคุ้มครองทรัพย์สินในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ของประเทศไทยใช้หลักเกณฑ์ด้านลักษณะ ชนิด และประเภทของทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษในความรับผิดทางอาญาฐานทำให้เสียทรัพย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือ ประเทศไทยมุ่งคุ้มครองทรัพย์สินบางประการที่มีความสำคัญโดยกำหนดเป็นเหตุจูงใจในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญในด้านสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และความเชื่อทางด้านศาสนา ดังนั้น หากเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าและมีความสำคัญตามปัจจัยดังกล่าวโทษที่ผู้กระทำความผิดพึงจะได้รับนั้น ก็ย่อมแปรผันตามปัจจัยดังกล่าวด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินของทางราชการ ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมสัทธัม กฎหมายมังรายศาสตร์ และกฎหมายตราสามดวงก็ปรากฏบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองทรัพย์สินประเภทเหล่านั้นเช่นกัน อย่างไรก็ตามหากเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของทางราชการ ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โทษที่พึงลงแก่ผู้กระทำความผิดก็ย่อมมากกว่าการกระทำต่อทรัพย์สิน

⁹⁴¹ กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 33 “ผู้ใดลักพินรั้วทลายไร่เนาท่านเสียให้วัวควายเข้าไร่เนา ท่าน พิจารณาเปนสังไซร์ ให้ทวนด้วยสกรรจ์ แล้วให้ทวน 3 วัน ให้ร้องว่าคนทั้งหลายอย่าเอาเข้าเป็นธรรมเนียม ข้าพินรั้วทลายไร่เนา ท่านเสียแล้ว ให้ใช้ของท่าน เพราะมันดูถูกแม่โพสพซึ่งเลี้ยงมันมาหาที่ปูนปานมิได้”

ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรม หรือทรัพย์สินของเอกชนโดยแนวคิดดังกล่าวได้ สืบทอดมายังกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จนถึงประมวลกฎหมายอาญาระบบปัจจุบัน

ที่กล่าวมาข้างต้น 6 ประการจึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ข้าพเจ้าได้จากการศึกษา วิวัฒนาการการกำหนดความผิดทางอาญารัฐานทำให้เสียทรัพย์

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิวัฒนาการของการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์พบว่า ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองและปกป้องมิให้บุคคลใดมาทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของ รวมอยู่ด้วยอันมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน กล่าวคือ สมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมายจนถึงหลัง การปฏิรูปกฎหมาย ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่เป็นกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกรณีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรมอันมีลักษณะเป็นข้อ พิพาทในทางแพ่ง กล่าวคือ ในอดีตปรากฏแนวคิดการกำหนดให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่กันเพื่อ เยียวยาความเสียหาย ในเวลาต่อมาเมื่อสังคมมีความซับซ้อนขึ้น รัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการ ดำเนินคดีอาญาส่งผลให้การใช้ค่าสินไหมทดแทนวิวัฒนาการมาเป็นโทษปรับที่พึงตกแก่รัฐ และการใช้ ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าของทรัพย์สินเพื่อเยียวยาความเสียหาย ประกอบกับโครงสร้างทางสังคม หรือ “ศักดินา” มีอิทธิพลต่อการกำหนดโทษของผู้กระทำ อย่างไรก็ตาม ในอดีตยังไม่มี การแบ่งแยกความ รับผิดชอบในทางแพ่ง กับความรับผิดชอบในทางอาญาออกจากกันอย่างชัดเจนจนถึงหลังการปฏิรูปกฎหมาย การบัญญัติกฎหมายได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในต่างประเทศ ทำให้มีแยกความรับผิดชอบในทางแพ่งออกจากความรับผิดชอบทางอาญาจากกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้การทำให้เสียทรัพย์ หากเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของ รวมอยู่ด้วย ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และกสิกรรมเป็นความผิดอาญาที่ ยอมความได้ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนระงับข้อพิพาทแก่กัน ดังนั้น การทำให้เสียทรัพย์ในกรณีนี้จึง เป็นเรื่องในทางแพ่งโดยเนื้อแท้

ส่วนการกระทำต่อทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชนถือเป็นความผิดอาญาโดยแท้ กล่าวคือ จากการศึกษาวินัยการของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์พบว่า สมัยก่อนปฏิรูปกฎหมาย สภาพสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา ส่งผลให้ผู้ปกครองให้

ความสำคัญกับการคุ้มครองทรัพย์สินประเภทดังกล่าว จึงปรากฏแนวความคิดการกำหนดให้การทำลาย การทำให้เสื่อมค่า หรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวเป็นความผิดอาญาที่มีโทษรุนแรง นอกจากนี้ ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ถือเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อการจัดสรร ทรัพยากรในชุมชนเช่นกัน หากมีการทำลายทรัพย์สินดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อประโยชน์ในทาง เศรษฐกิจ และความสงบสุขของสังคมส่วนรวม ผู้กระทำจึงต้องระวางโทษที่รุนแรง ซึ่งในอดีต การกำหนดโทษสำหรับการกระทำต่อทรัพย์สินประเภทดังกล่าว มีลักษณะที่ทารุณโหดร้ายอัน เนื่องมาจากนโยบายทางอาญาในอดีตของแต่ละรัฐมุ่งเน้นให้เกิดความสงบสุขในสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียมของประชาชนได้เข้ามามี อิทธิพลต่อการกำหนดโทษทางอาญาในความผิดฐานดังกล่าว ประกอบกับการแก้ไขปัญหา อาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพนั้น มิได้มุ่งเน้นไปที่การลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการแก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับมาเป็นพลเมืองดีของสังคม เพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างยั่งยืน จากการกำหนดโทษที่ทารุณโหดร้ายได้แปรเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก และโทษปรับซึ่งเป็นลักษณะของ การกำหนดโทษที่มีความเป็นสากลมากขึ้น ดังนั้น เจตนารมณ์ของการคุ้มครองทรัพย์สินที่มีความ สำคัญต่อชุมชนจึงถือเป็นความผิดทางอาญาโดยแท้

นอกจากนี้ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินเป็นความผิดทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์ใน การคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล จากการที่กฎหมายได้คุ้มครองทรัพย์สินที่ เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ และการประกอบอาชีพของมนุษย์ ส่วนคุณค่าในทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม กฎหมายได้ให้ความสำคัญทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ และทรัพย์สินของทางราชการ ดังนั้น การกำหนดความผิด ฐานทำให้เสียทรัพย์สินในอนาคตในประเด็นขององค์ประกอบของความผิด เช่น ขอบเขตของลักษณะการ ทำให้เสียทรัพย์สิน ลักษณะของทรัพย์สินที่กฎหมายคุ้มครอง เจตนา และการกำหนดโทษในความผิดฐาน ทำให้เสียทรัพย์สินในอนาคต ล้วนเป็นประเด็นที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมอันจะเป็นประโยชน์ในทาง วิชาการต่อไป อย่างไรก็ตาม การศึกษาในแง่วิวัฒนาการ นอกจากจะต้องคำนึงถึงสภาพสังคม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงคุณธรรมทางกฎหมายที่ สังคมมุ่งรักษามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอีกด้วย เพื่อให้การบัญญัติความผิดทางอาญาฐานทำให้เสีย ทรัพย์สินเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองทรัพย์สิน และการใช้ประโยชน์ในด้านทรัพย์สินของมนุษย์ เพื่อผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของเอกชนและรัฐ ในขณะเดียวกันก็ต้องมุ่งคุ้มครองผลร้ายจาก

อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพื่อมิให้เอกชนและรัฐตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมสมัยใหม่
ที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมหาศาล

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เทวัญ อุทัยวัฒน์. "จักรวาลนฤมิตคือตัวเร่งความเหลื่อมล้ำทางสังคม." ที่มา :

<https://www.thaipost.net/articles-news/148375/>.

เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์. "เส้นทางการค้าในสมัยอยุธยา." วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (2557).

เสถียร วิชัยลักษณ์. "กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พร้อมด้วย พ.ร.บ. และพระราชกำหนดแก้ไข

เพิ่มเติมทุกฉบับ กับประเทศที่เกี่ยวกับกฎหมายนี้." กรุงเทพฯ : นิติเวชช์ (1955).

เอช เอกุต์. กฎหมายอาชญา. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2477.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส และอดิรุจ ต้นบุญเจริญ. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ:
วิญญูชน, 2563.

โรเบิร์ต แลงกาด์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1. มุลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, 2526.

โรเบิร์ต แลงกาด์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน). คำสอนชั้นปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2478.

กฎหมายรัชกาลที่ 1 ฉบับตราสามดวง ลักษณะอาชญาหลวงและลักษณะอาชญาราษฎร์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2474.

กฤษฏา บุญสมิต. "ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ลักษณะสังคม การปกครองและ กฎหมายสมัยสุโขทัย."
เอกสารประกอบคำสอน (2557).

กิตติศักดิ์ ประกติ. ความเป็นมาและหลักการใช้ นิติวิธี ในระบบ ซิวิลลอว์ และ คอมมอนลอว์, พิมพ์ครั้งที่
6. วิญญูชน : กรุงเทพฯ, 2564.

กิตติศักดิ์ ประกติ และ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. บทบาทของพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้ปกครองและที่มา
แห่งกฎหมายกับความยุติธรรม. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

กุลทอง, พิรยา. "อิทธิพลของความคิดทางพุทธศาสนากับความผิดอาญาสมัยรัตนโกสินทร์." จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2563.

คณพล จันทน์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 3, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
2565.

———. รากฐานกฎหมายอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2564.

- . "วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- . หลักพื้นฐานกฎหมายอาญา เล่ม 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2563.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 450/220/2486. (วันอังคารที่ 8 มิถุนายน 2486).
- . รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 432/226/2486. (11 มิถุนายน 2486).
- . รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 450/220/2486.
- คณิต นคร. กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.
- จิตติ ติงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, 2553.
- . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตยสภา, 2536.
- ซัชพล ไชยพร. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ภาคก่อนปฏิรูป. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2562.
- ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทย สมัย 2352-2453 ด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2527.
- ชาคริต อนันทราวัน. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. อยุธยา : ประวัติศาสตร์และการเมือง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2542.
- . อารยธรรมไทย: พื้นฐานทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2537.
- ชินวิทย์ จินดา เต็มแก้ว. รายงานการบรรยายและการศึกษาดูงาน เรื่อง *the Law on Recovery of Property Corruption and Anti-Fraud Mechanisms in the European Union Guide Visit of the Scottish Parliament, Hollywood*. (2561).
- ชุมนุมเรื่องเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย ภาค 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2498.
- ฉิ่ง-บัณฑิต ปาลเลกัวซ์. เล่าเรื่องกรุงสยาม สันต์ ท. โกมลบุตร แปล. . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ก้าวหน้า, 2520.
- ฐูปกาญจน์ ฐิติ. "วิวัฒนาการของโทษปรับในประเทศไทย และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง." คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,, 2557.

- ดีจีอี ฮอลล์. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2522.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. สังคมกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- ธงชัย สาโค. "ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ สมัยอยุธยาตอนกลาง : กรณีศึกษาจากหลักฐานที่พบในแหล่งเรือบางกะไชย 2." คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.
- ธงทอง จันทรางศุ. "เหมืองฝายเกิดจากความสามัคคี, เสี่ยงก้องจากร่องแฉก." กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน), 2562.
- . กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- . "ล้านนาประเทศ-กฎหมายมั่งรายศาสตร์." เสี่ยงก้องจากร่องแฉก (2562).
- ธราธร มุมทอง. หลักระ *the King Can Do No Wrong* ตามรัฐธรรมนูญอังกฤษ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. คำบรรยายกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, อาคม พัตมียะ. หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2525.
- บัณฑิต ลิวชัยชาญ. "ร่องรอยชุมชนบริเวณนอกและในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18-20." มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.
- ประเสริฐ ภู นคร. มั่งรายศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ, 2514.
- ประชุม โฉมฉาย. กฎหมายเอกชนเปรียบเทียบเบื้องต้น : จารีตโรมันและแองโกลแซกซอน. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- ประมุข สุวรรณสร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2550.
- ปริศนา สมศักดิ์โยธิน. ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษากรณีการกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม. "สังคมเกษตรกรรมไทยก่อนมีสนธิสัญญาเบาว์ริง พ.ศ.๒๓๙๘." วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (2523).
- พระวรภักดีพิบูล. คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พระนคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2496.
- พระสุขุมวินิจฉัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. 2461.

- พระอินทปรีชา (เหยียน). คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 2. โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2469.
- พัสสน ตันติเตมิท. ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- ภาสกร วงศ์ดาวัน. เรื่องเล่าครั้งกรุงเก่า เล่ม 2 ตอน ยึดบ้าน ครองเมือง สร้างชื่อแปในจารึกสยาม : ยุคสมัยสร้างบ้านแปงเมืองในพงศาวดาร. กรุงเทพฯ: สยามบัณฑิต, 2550.
- ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์. สังคมไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 - 2416. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ, 2527.
- มติชนออนไลน์. "ย้อนอดีต(ง)แตก: เปิดกรูวัดราชบูรณะ ตอนที่ 12 'อ.ศิลป์ปวดใจ ปรากฏทองถูกคนชั่วทำลาย'." 14 เมษายน 2559. ที่มา: https://www.matichon.co.th/entertainment/arts-culture/news_106181.
- มนัสนันท์ มากบัว. การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2556.
- . "การทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท." นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. "ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166." 2482.
- . ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 พิมพ์ตามฉบับหลวง ตรา 3 ดวง เล่ม 3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2482.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะศิลปศาสตร์. อารยธรรมยุคใหม่ (ภาคหนึ่งถึงภาคสี่). บัณฑิตกประกอบคำบรรยายวิชา มธ. 112 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 1972.
- มานพ ถาวรวัฒน์สกุล. ขุนนางอยุธยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- ยอร์ช ปาดูซ์. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แห่งราชอาณาจักรสยาม (จัดทำคำแปลโดยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล). กรุงเทพฯ : วิญญูชน 2565.
- ร. แลงการ์ด. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน). คำสอนชั้นปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2478.
- ราชบัณฑิตยสถาน. กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2550.
- รุ่งรัตน์ ทับทิมทอง. ความเป็นเจ้าพนักงานในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- วิชา มหาคุณ. หลักกฎหมายละเมิดศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2523.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. "กฎหมายตราสามดวง: แวนส่องสังคมไทย ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ลำดับที่ 1 สถานภาพการศึกษากฎหมายตราสามดวง." (2547).

วีระพงษ์ บุญโญภาส. คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายสากล.

ศันท์กรณ โสทธิพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้.

กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2564.

ศิริพร ตาบเพชร. "คำของคนและบทปรับในกฎหมายตราสามดวง." วารสารประวัติศาสตร์ (2548).

ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 200 ปี กฎหมายตราสามดวง.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. ตำนานกฎหมายเมืองไทยและประมวล

คำอธิบายทางนิติศาสตร์ พระนคร: โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ, 2503.

สมคิด ศรีสังคม. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจทวีปยุโรป. กรุงเทพฯ: มงคลการพิมพ์, 2504.

สมยศ เชื้อไทย. นิติปรัชญาเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2533.

สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล. ประวัติศาสตร์ล้านนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2558.

สวัสดิ์ ศรสมภ. ประวัติศาสตร์กฎหมาย La 403. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.

สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 พระนคร สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2512.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. "สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562)." ที่มา :

http://www.nso.go.th/sites/2014/2562/Report_02-62.pdf.

สิริพันธ์ พลรบ. หลักความเป็นธรรมทางกฎหมาย และกฎหมายทรัพย์สิน. เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555.

สุเมธ จานประดับ. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

สุนิตย์ เหมนิล. "บทวิจารณ์หนังสือ "ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครองของล้านนาและสุโขทัย ข้อคิดใหม่และข้อสังเกตบางประการ". "วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (2561).

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มาตรา 334-มาตรา 366 และลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 270-มาตรา 275, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2559.

———. บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยาม เกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

สุรียา รัตนกุล. อารยธรรมตะวันออก: อารยธรรมอินเดีย นนทบุรี: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, 2546.

สุขุม ศุภนิิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2550.

- หลวง ลือล้ำศาสตร์ (เลื่อน). ภาคนำประวัติศาสตร์ชาติไทย. ไทยแบบเรียน. แผนกการพิมพ์, 2499.
- หลวงบริรักษ์จรรยาวัตร. "คำบรรยายเรื่องจังหวัดสุโขทัย." ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง (2502).
- หอสมุดแห่งชาติ. กฎหมายรัชกาลที่ 1 ฉบับตราสามดวง ลักษณะอาชญาหลวงแลลักษณะอาชญา
ราชฎี. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2474.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชนา, 2561.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. ประวัติศาสตร์กฎหมายสากล กรุงเทพฯ: บริษัทบพิธจำกัด (แผนกการพิมพ์), 2513.

ภาษาอังกฤษ

- Albert Swindlehurst. "Hindu Law and Its Influence." *The Yale Law Journal*, Vol. 27, No. 7 (1918).
- Aniceto Masferrer. *The Western Codification of Criminal Law (a Revision of the Myth of Its Predominant French Influence)*. Springer International Publishing, 2018.
- Arnold, D., P. Robb, and P.G. Robb. *Institutions and Ideologies: A Soas South Asia Reader*. Curzon Press, 1993.
- Arvind Sharma, Ajit Ray, Alaka Hejib. *Sati: Historical and Phenomenological Essays*. 1988.
- Baker, Chris, and Pasuk Phongpaichit. *A History of Thailand*. Cambridge University Press, 2022.
- "Before Bangkok." In *A History of Thailand*, edited by Chris Baker and Pasuk Phongpaichit, 1-25. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
- Bluhm, William T. "Freedom in "the Social Contract": Rousseau's "Legitimate Chains"." *Polity* 16, no. 3 (1984): 359-83.
- Bok, Hilary. "Baron De Montesquieu, Charles-Louis De Secondat." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysics Research Lab, Stanford University (2018).
- Casson, Lionel. "Galley Slaves." *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 97 (1966): 35-44. <https://doi.org/10.2307/2936000>.
<http://www.jstor.org/stable/2936000>.
- cbseacademic. *Historical Evolution of the Indian Legal System*.
- Charles Mackay. *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*. Harriman House Classics 2003.

- Cheong-Wing Chan, Barry Wright and Stanley Yeo eds. "Codification, Macaulay and the Indian Penal Code: The Legacies and Modern Challenges of Criminal Law Reform." (2011).
- Crimmins, James E. "Jeremy Bentham." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysics Research Lab, Stanford University (2021).
<https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/bentham/>.
- Crimmins, James E. "Jeremy Bentham." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), 2021. ที่มา:
<https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/bentham/>.
- Dan Bogart, Gary Richardson. "Property Rights and Parliament in Industrializing Britain." *The Journal of Law & Economics* (2011).
- Das Gupta, Ramaprasad. *Crime and Punishment in Ancient India*. Calcutta: Book Co., 1930.
- Das Gupta, Ramaprasad. "End of Punishment." In *Crime and Punishment in Ancient India*. Calcutta: Book Co., 1930.
- Douglas W. Allen and Yoram Barzel. "The Evolution of Criminal Law and Police During the Industrial Revolution." *Simon Fraser University and the University of Washington* (2007).
- Drew, Katherine Fischer, and Edward Peters. "Liber Constitutionum Sive Lex Gundobadi." In *The Burgundian Code*. Book of Constitutions or Law of Gundobad; Additional Enactments, 17-88: University of Pennsylvania Press, 1976.
- Enforcement, Federal Law. "Indian Law Handbook ", 2016.
<http://www.heinonline.org/HOL/Index?index=amindian/indilhbk&collection=usfed>.
- French, Rebecca Redwood. *Buddhism and Law: An Introduction*. Cambridge University Press 2014.
- Friedmann, W. Review of *The Changing Law*, Alfred Denning. *The University of Toronto Law Journal* 10, no. 2 (1954): 301-03.
- Gervaise, Nicolas. *The Natural and Political History of the Kingdom of Siam, Translated and Edited by John Villiers*. Bangkok: White Lotus Co., Ltd., 1989.

- Govindasamy Agoramoorthy, Minna J. Hsu. "The Significance of Cows in Indian Society between Sacredness and Economy." *ANTHROPOLOGICAL NOTEBOOKS* (2012).
- Hind Swaraj. "Development of Criminal Law in India." In *Outlines of Indian Legal History*: Jain, M. P. (Mahabir Prashad), 1952.
- Hutterer, Karl Leopold. "The Natural and Cultural History of Southeast Asian Agriculture: Ecological and Evolutionary Considerations." *Anthropos* 78, no. 1/2 (1983): 169-212. <http://www.jstor.org/stable/40461009>.
- John A. Hobson. "The Influence of Machinery Upon Employment." *Political Science Quarterly*, The Academy of Political Science (1893).
- John Jardine, Esq. "King Wagaru's Manu Dhammasattham.", edited by GOVERNMENT PRINTING TUB SUPERINTENDENT, BURMA. Yangon, 1892.
- Jongwook Kim and Joseph T. Mahoney. "Property Rights Theory, Transaction Costs Theory, and Agency Theory: An Organizational Economics Approach to Strategic Management." *MANAGERIAL AND DECISION ECONOMICS* (2005).
- Julius Jolly. *Hindu Law and Custom*. Calcutta: Greater India Society, 1928.
- Law, Jonathan. "Sic Utere Tuo Ut Alienum Non Laedas." Oxford University Press, 2015. 2015. <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199664924.001.0001/acref-9780199664924-e-3646>.
- Lazetic, Gordana Buzarovska -. "The "Extension" of the Roman Criminal Law in Today's Macedonian Criminal Laws ". *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing, Rome-Italy* (2015).
- Lee Loevinger. "The Industrial Revolution in Law." *American Bar Association* (1960).
- Lilian Knowles. "New Light on the Economic Cause of the French Revolution." *The Economic Journal* , Mar., 1919, Vol. 29, No. 113 (1919).
- Lingat, Robert University of California Berkeley Center for South, and Studies Southeast Asia. *The Classical Law of India*. Berkeley: University of California Press, 1973.
- Ludo Rocher. "Indian Response to Anglo-Hindu Law." *ournal of the American Oriental Society*, vol. 92, no. 3 (1972).
- Masferrer, Par Aniceto. "The Napoleonic Code Pénal and the Codification of Criminal Law in Spain."

- Patra, Atul Chandra. "An Historical Introduction to the Indian Penal Code." *Journal of the Indian Law Institute*, 3(3) (1961).
- "Persons and Things (Svatva)." In *The Spirit of Hindu Law*, edited by Jr Donald R. Davis, 89-107. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- R. A. Duff, S. E. Marshall. "'Abstract Endangerment', Two Harm Principles, and Two Routes to Criminalization." *University of Minnesota Law School* (2015).
- Ramaprasad Das Gupta. "Development of Hindu Criminal Law." In *Crime and Punishment in Ancient India*: Calcutta: Book Company, 1930.
- Robert Francis. *The Code of Hammurabi King of Babylon. About 2250 B.C.* Chicago: The University of Chicago Press, 2010.
- Robert Lingat. *The Classical Law of India*. Berkeley: University of California Press, 1973.
- Rosenthal, Jean-Laurent. "The Fruits of Revolution: Property Rights, Litigation, and French Agriculture, 1700-1860." *The Journal of Economic History* 50, no. 2 (1990): 438-40.
- S. P. Scott. "The Civil Law, I, Cincinnati, the Opinions of Julius Paulus Addressed to His Son." 24 June 2022 1932. https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/Anglica/Paul1_Scott.htm.
- Salmond, John W. Fitzgerald P. J. *Salmond on Jurisprudence*. 1966.
- Sir Frederick Pollock, Frederic William Maitland *The History of English Law before the Time of Edward (New Edition)*. Liberty Fund, 2010.
- Smithers, William W. "The Code Napoléon." *The American Law Register (1898-1907)* 49, no. 3 (1901): 127-47.
- Spufford, P. *Money and Its Use in Medieval Europe*. Cambridge University Press, 1989. <https://books.google.co.th/books?id=MoyNhwhSVYAC>.
- "The Statute of Marlborough 1267 [Waste]." edited by The National Archives. <https://www.legislation.gov.uk/aep/Hen3c23/52/23>.
- Tate, Joshua C. "Ownership and Possession in the Early Common Law." *American Journal of Legal History* 48, no. 3 (2006): 280-313. <https://doi.org/10.2307/25434805>. <https://doi.org/10.2307/25434805>.
- Tayyab Haneef. *Islamic Crimminal Law*. Lahore: Lahore Leads University.

The Law Commission. *Criminal Law Report on Offence of Damage to Property*. Lord High Chancellor, The house of Commons, 23 July 1970.

Thomas, C.W., and D.M. Bishop. *Criminal Law: Understanding Basic Principles*. SAGE Publications, 1987.

Timothy Lubin, Donald R. Davis Jr, Jayanth K. Krishnan,. *Hinduism and Law: An Introduction*. Cambridge University Press, 2010.

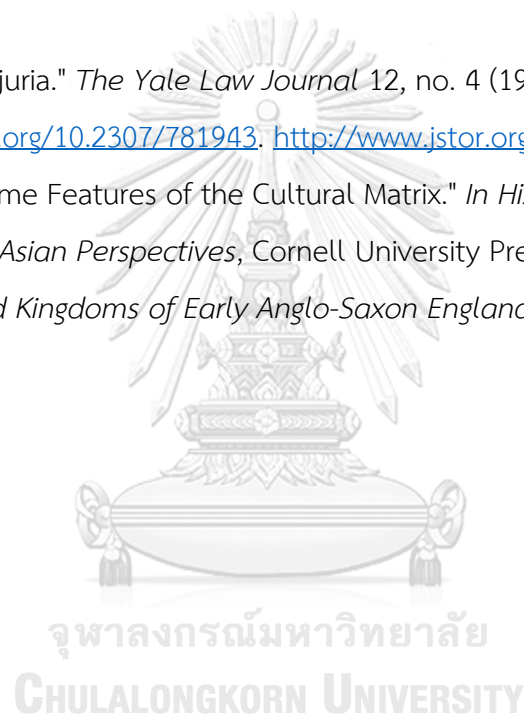
Vliet, Jeremias van. "Description of the Kingdom of Siam", Translated from the Original Dutch into English by L.F. Van Ravenswaay." *The Journal of the Siam Society*, 7, 1 (1910).

"Volenti Non Fit Injuria." *The Yale Law Journal* 12, no. 4 (1903): 238-40.

<https://doi.org/10.2307/781943>. <http://www.jstor.org/stable/781943>.

Wolters, O. W. "Some Features of the Cultural Matrix." *In History, Culture, and Region in Southeast Asian Perspectives*, Cornell University Press (1999).

Yorke, B. *Kings and Kingdoms of Early Anglo-Saxon England*. Routledge, 1990.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นาย พุฒิพงศ์ จวบความสุข
วัน เดือน ปี เกิด	4 มิถุนายน 2541
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ชั้นประถมศึกษาโรงเรียนทรงวิทย์ศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	49/24 ซ.1/4 หมู่บ้านสัมมากร ถนนนิมิตใหม่ แขวงสามวาตะวันออก เขต คลองสามวา กทม. 10510

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY